DEMOSTHENIS

QVAE SVPERSVNT

OPERA.

NOVA EDITIO ACCVRATA

IN VSVM

PRAELECTIONVM ACADEMICARVM
ET SCHOLARVM.

TOMVS II.

LIPSIAE
SVMTIBVS I. A. G. WEIGELII.
LVGDVNI BATAVORVM
APVD S. ET J. LVCHTMANS.
1821.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ 333
ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΥ.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ Ἀθηναῖος, υἱὸς Ἀτρομήτου,
καὶ Γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων, ὥς φησι Δη-
μοσθένης· τὸν μὲν γὰρ γράμματα διδάσκοντα, τὴν
δὲ καθαίρουσαν, καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας
τελοῦσαν, φησὶ διαζῆν. παραδέδοται δὲ καὶ αὐτὸς
ὁ Αἰσχίνης, τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος, καὶ
γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥτις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία.
ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο, καὶ περὶ
τῆς εἰρήνης πρὸς Φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦν-
τες γὰρ Ἀθηναῖοι Φιλίππῳ περὶ Ἀμφιπόλεως, καὶ
πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν
ἄξιον λόγου, ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσα-
σθαι πρὸς τὸν Φίλιππον. πέμπουσι δὴ πρέσβεις,
δέκα τὸν ἀριθμόν. ἐν οἷς Αἰσχίνης τε καὶ Δημο-
σθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ Φιλίππου τὰς διαλύσεις,
πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ πε-
ρὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὲ ταῦτα τὰ
πράγματα κατηγορεῖ ὁ Δημοσθένης Αἰσχίνου τρία.
ὅτι Φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην
λέγοντος καὶ γράφοντος, συνεῖπεν αὐτῷ. ὅτι τοὺς
χρόνους κατηνάλωσε, παρ' ὃ συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ
διαφθαρῆναι. ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγγει-
λε, παρ' ὃ συνέβη Φωκεῖς ἀπολέσθαι· εἶπε γάρ,
φησίν, ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος, καὶ
ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες, οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀν-
δράσι. φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ καὶ δώροις 334
τὸν Αἰσχίνην κεκακουργηκέναι. ἡ στάσις, περὶ οὐ-
σίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς μάχης λέγε-
ται διὰ Τιμάρχου, τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν

ἠτίμωσεν Αἰσχίνης, κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν, φησὶν, εἰσῄει εὔμορφος ὢν, ἐπὶ τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον, καὶ διαφθείροντα.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΛΟΓΟΝ.

Πόλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μικρός. ἐξ οὗπερ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας, ἔλαβε παρ' Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν τμῆμα τῆς πόλεως. καὶ ἦν ὑπ' Ὀλυνθίοις καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους· τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Πυθοῖ πρὸς Θετταλοὺς, τοῦτο δὲ, ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαίους. εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τῶν μὲν παρείλοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς· Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι, τὴν Ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ Φωκίδι τῶν ἐν Δελφοῖς ἱερῶν ἱδρυμένην. ἐπειδὴ δὲ πολὺν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο· ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ, καὶ
335 Νεοπτόλεμος, ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον· οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι, ὅπου ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην, καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο Φίλιππος, ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι, καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρέσχεν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν Φωκέων, καὶ Θετταλῶν, καὶ Θηβαίων, ἐβουλήθη τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος Φίλιππος, ἀπολύων Ἀριστόδη-

μὸν καὶ Νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι φίλος εἰμὶ
Ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι.
Φρύνων τις Ἀθηναῖος ἀπιὼν Ὀλυμπιάσιν ἀγωνισό-
μενος, ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρα-
τιωτῶν τοῦ Φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ, καὶ ἀφῃρέθη
πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, παρεκάλει
τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευ-
τήν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς Φίλιππον, λάβῃ ἅπερ
ἀφῃρέθη· καὶ πεισθέντες Ἀθηναῖοι, ἐχειροτόνησαν
αὐτὸν καὶ Κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς
Μακεδονίαν, φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Φίλιπ-
πος, ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν
πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα
ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι, ὅτι ἠγνόουν οἱ στρα-
τιῶται, ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως
ἔλεγεν, ὡς φίλος εἰμὶ Ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς
τὴν Ἀττικήν, τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγειλαν. ταῦ-
τα ἀκούσαντες Ἀθηναῖοι, ἐβούλοντο μαθεῖν, εἰ μετ'
ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται Φίλιππος. καὶ δὴ
χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ' οὗτοι. Κτησι- 336
φῶν. Ἀριστόδημος. Ἰατροκλῆς. Κίμων. Ναυσικλῆς.
Δερκύλλος. Φρύνων. Φιλοκράτης. Αἰσχίνης. Δημο-
σθένης. πέμπουσι δὲ τούτους εἰς Μακεδονίαν, ἵνα
μάθωσιν, εἰ μετ' ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν
ὁ Φίλιππος· καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ' αὐ-
τοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελ-
θόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων, ὧν ἦν καὶ Δημο-
σθένης, ἤγαγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις,
Ἀντίπατρον, Παρμενίωνα, καὶ Εὐρύλοχον, ὀφείλον-
τας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμ-
μάχων τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῷ παρασχεῖν τοὺς ὅρκους,
χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ Φι-
λίππου ὁ Δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου,
καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ταχέως δοῦ-
ναι τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος Κερσοβλέπτου·
ἔλεγε γάρ, ὅτι εἰς τὴν Θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν,
παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ Κερσοβλέπτης. ἰστέον δέ, ὅτι
Δημοσθένης οὐκ ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ

διὰ τοιαύτην πρόφασιν· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθηναίων αἰχμαλώτους. καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων, καὶ ῥύσασθαι αὐτούς. οὐκ ἠδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν. καὶ ὅπου ἂν ὄντα πύθωνται Φίλιππον, δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ, μὴ πεισθέντες, πεζῇ ἀπῆλθον. καὶ εἰς Μακεδονίαν ἀπελθόντες, ἐκάθησαν
337 ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χωρία καταστρέψας, ὑπέστρεψε Φίλιππος. ἐν οἷς καὶ Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν, οὐκ εὐθὺς παρέσχεν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ᾽ εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐτρέπισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, καίτοι πρεσβευσαμένων πρὸς αὐτὸν Φωκέων περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας, ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω· Σπένδομαι Ἀθηναίοις, καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἀλέων καὶ Φωκέων· ἔλεγε γὰρ, ὅτι οἱ Ἀλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φίλων μου, τῶν Φαρσαλίων· Φωκεῦσι δὲ οὐ σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὁ Δημοσθένης ἐστασίαζε λέγων, ὅτι οὐκ ἀρέσκει μοι τὰ ὑπὸ Φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ Αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα εἶπε Φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι πλὴν Ἀλέων καὶ Φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μαθόντες Θηβαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ εἰσερχόμενος ἀπολέσω, τούτους δὲ σώσω. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πεισθέντες Αἰσχίνῃ ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μαθεῖν, εἰ φυλάττει Φίλιππος τὰ ὑπ᾽ Αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο Δημοσθένης, μήτε πρεσβεῦσαι, μήτε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ Αἰσχίνης, μήποτε μένων ὁ Δημοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς Φωκεῦσι βοήθειαν, προσεποιήσατο, ὥς λέγει Δημοσθένης, ἀρρωστεῖν, καὶ

ὅτε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Εὔνομος, ἦλθεν ἔχων ἰα-
τρὸν, καὶ ὀμνύων, ὅτι ἀῤῥωστεῖ Αἰσχίνης. καὶ αὐ- 338
τὸν τὸν Εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος
πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων,
ὡς κατέλαβον Εὔβοιαν, ἤκουσαν, ὅτι Φωκέας κα-
τεστρέψατο ὁ Φίλιππος. καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρε-
ψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν Ἀτ-
τικὴν, Αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλ-
θε πρὸς Φίλιππον, ὡς λέγει Δημοσθένης. ἰστέον
δὲ, ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων
εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέ-
σχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν Δημοσθένην
γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον. ἔθος γὰρ ἦν
τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους εἰς δημόσιον ἄριστον
καλεῖσθαι. ἀποροῦσι δέ τινες, ὅτι, εἰ ἠπίστατο
Δημοσθένης, ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν
αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον. καὶ λέγο-
μεν, ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν.
τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας μόνος ὁ Δημοσθέ-
νης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ Αἰσχίνου
παρέχειν, ἐπέστη Τίμαρχος καὶ Δημοσθένης κατη-
γορήσοντες τούτου. καὶ ᾔτησεν Αἰσχίνης ἀνάκρισιν
γενέσθαι, καὶ γενομένης ἀνακρίσεως, ἔδειξε Τίμαρ-
χον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. νόμος γὰρ ἦν
τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κα-
τηγορήσων ὁ Δημοσθένης. καὶ λέγουσί τινες, πῶς
ἐνταῦθα μέμνηται τῆς τρίτης πρεσβείας. λέγομεν
δ', ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς εἰσῆλθεν ἔχων
τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσ-
βείας, μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώ-
λειαν, ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν πολλῷ 339
θορύβῳ ἦσαν· καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δη-
μοσθένης κατηγορήσων Αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν
διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν Φωκέων,
καὶ διὰ δωροδοκίαν. ἰστέον δὲ, ὅτι προηγούμενόν
ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι. πρὸς σύστα-
σιν τούτου, δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα ὅτι ἐπὶ χρή-
μασιν Αἰσχίνη τοῦτο τετόλμηται. ὡς σύστασιν γίνε-

σθαι προτέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμή-
ρια ἐστι τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι, καὶ κατε-
σκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα
Αἰσχίνου, καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν, καὶ συγγνώ-
μην· καὶ τούτων τὰ μὲν, ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε
τὰ δὲ, ἐκ τῶν πεπραγμένων· συνεῖπε γὰρ Φιλοκρά-
τει, ἄνευ Φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλα-
βεν ὅρκους παρὰ Θετταλῶν συμμαχούντων Φιλίππῳ,
οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ Φωκέας, εἴπερ δεδω-
κότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε Φιλίππῳ χρόνῳ
παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν. διέ-
τριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλί-
σκων, ἵνα μὴ περιπλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς Πύ-
λας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπίτηδες διτ-
ταῖς ἐλπίσι· μιᾷ μὲν, ὅτι ἀπολοῦνται· ἑτέρᾳ δὲ, ὅτι
Φωκεῖς σωθήσονται. ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύ-
σασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ Φωκέων· εἶπε γὰρ δεῖν Φι-
λίππῳ πιστεύειν. σώσειν γὰρ αὐτοὺς τῆς πόλεως
ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου ταῦτα τεκμήρια.
τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δεί-
κνυται, ὅτι εἴληφεν Αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια· οὐχ
ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν
340 πεπραγμένων. οὐ μισεῖ Φίλιππον, καίπερ ἐξαπα-
τηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε Φιλίππῳ γε-
νέσθαι Ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ αὐτῶν
Ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα εἰ-
ληφόσι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν, ἡνίκα Ὑπερίδης
εἰσήγγειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ ἐφθέγξατο. χει-
ροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν Φωκίδα πρὸς Φίλιπ-
πον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀῤῥωστεῖν προσεποιήσα-
το. ἁλόντων Φωκέων ἐπὶ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτό-
νητος πορεύεται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν.
ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τού-
των τὸ ἰσχυρότερον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ
ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις Αἰσχίνου, ἡ περὶ Θη-
βαίων καὶ Φωκέων.

Ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου στοχαστική. οὐ γὰρ
συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις Αἰσχίνης, ἀλλ' ἀρνεῖ-

ταῖς παρατάσεσι· τὸ δὲ εἶδος, οἱ μὲν ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης, οἱ δὲ συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ Φωκέας, καὶ Θρᾴκην. Μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον· δι᾽ ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαῤῥηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα, ἐκ διαβολῆς τοῦ τε ἀντιδίκου, καὶ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ, οἷον τοῦ Εὐβούλου, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. ἀεὶ γὰρ ὁ Εὔβουλος ἐπολέμει τῷ Δημοσθένει, ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς κατὰ Ἀρίσταρχον, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ 341

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΣ.

Ὅση μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἴομαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἄρτι τοὺς, ὅτε ἐκληροῦσθε, ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν, μήτ᾽ ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ἕκαστος ὑμῶν ὀμωμοκὼς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ᾽, οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους. τουτονὶ δ᾽ Αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτων· πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς, καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων, τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ

σθαι προτέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμήρια ἐστι τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι, καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα Αἰσχίνου, καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν, καὶ συγγνώμην· καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε· τὰ δὲ, ἐκ τῶν πεπραγμένων· συνεῖπε γὰρ Φιλοκράτει, ἄνευ Φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ Θετταλῶν συμμαχούντων Φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ Φωκέας, εἴπερ δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε Φιλίππῳ χρόνῳ παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν. διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλίσκων, ἵνα μὴ περιπλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς Πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπίτηδες διτταῖς ἐλπίσι· μιᾷ μὲν, ὅτι ἀπολοῦνται· ἑτέρᾳ δὲ, ὅτι Φωκεῖς σωθήσονται. ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ Φωκέων· εἶπε γὰρ δεῖν Φιλίππῳ πιστεύειν. σώσειν γὰρ αὐτοὺς τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δείκνυται, ὅτι εἴληφεν Αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια· ἃ ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν
340 πεπραγμένων. οὐ μισεῖ Φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε Φιλίππῳ γενέσθαι Ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ αὐτῶν Ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα εἰληφόσι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν, ἡνίκα Ὑπερίδης εἰσήγγειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν Φωκίδα πρὸς Φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀρρωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων Φωκέων ἐπὶ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πορεύεται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότερον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις [illegible] ἡ περὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων.

Ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ [illegible] συντρέχει τοῖς ἐγκλ[illegible]

ταῖς περιστάσεσι· τὸ δὲ εἶδος, οἱ μὲν ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης· οἱ δὲ συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ Φωκέας, καὶ Θρᾴκην. Μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον· δι' ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαῤῥηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα, ἐκ διαβολῆς τοῦ τε ἀντιδίκου, καὶ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ, οἷον τοῦ Εὐβούλου, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. ἀεὶ γὰρ ὁ Εὔβουλος ἐπολέμει τῷ Δημοσθένει, ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς κατὰ Ἀρίσταρχον, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ 341

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΣ.

Ὅση μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἴομαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἄρτι τούς, ὅτε ἐκληροῦσθε, ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν, μήτ' ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ἕκαστος ὑμῶν ὀμωμοκώς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύ[illegible] οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας [illegible]ουσι ποιῆτε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι π[illegible]νὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες [illegible]ύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ [illegible]ομίκ[illegible] δ' Αἰσχίνην πολὺ τἀναντία [illegible]λθεῖν εἰς ὑμᾶς, καὶ λόγον [illegible]ν, τὸν μὲν ἀνήρηκε τῶν ἐπὶ

τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δ' ἀπειλεῖ περιιὼν·
δεινότατον πάντων ἔθος καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν
εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων· εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν
κοινῶν, καὶ διοικήσας, τῷ καθ' ἑαυτὸν φόβῳ, καὶ
342 μὴ τῷ δικαίῳ, κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατή-
γορον αὐτοῦ, παντάπασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γε-
νήσεσθε. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγχειν πολλὰ καὶ δεινὰ πε-
ποιηκότα τουτονὶ, καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας
ἄξιον, θαῤῥῶ καὶ πάνυ πιστεύω. ὃ δὲ, καίπερ
ὑπειληφὼς ταῦτα, φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς,
καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ
παρ' ὑμῖν ἀγῶνες οὐχ ἧττον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τῶν καιρῶν, ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι, καὶ τὸ χρό-
νον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πολὺν, δέδοικα,
μή τινα λήθην, ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικημάτων ὑμῖν
ἐμπεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκεῖτ' ἂν ὅμως ἐκ τούτων
καὶ γνῶναι τὰ δίκαια, καὶ δικάσαι νυνὶ, ταῦθ'
ὑμῖν λέξω· εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄν-
δρες δικασταὶ, καὶ λογίσαισθε, τίνων προσήκει τῇ
πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν
τοίνυν, ὧν ἀπήγγειλε. δεύτερον δὲ, ὧν ἔπεισε.
τρίτον δὲ, ὧν προσετάξατε αὐτῷ. μετὰ ταῦτα δὲ
τῶν χρόνων. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκή-
τως, ἢ μὴ, ταῦτα πάντα πέπρακται. τί δήποτε
τούτων ἑκάστου; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ
βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὀρθῶς ὑμῖν ἐστιν.
ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε· ἂν δὲ μὴ
τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας
ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων. ὡς γὰρ εἰδό-
των περὶ ὧν ἐξεπέμφθησαν, ἀκούετε. οὐδὲν οὖν ἐξελέγχε-
σθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον, οὐδὲ ἀσύμφο-
ρον ὑμῖν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν, περὶ ὧν γε προσε-
τάξατ' εἰπεῖν, ἢ πρᾶξαι, καὶ διαῤῥήδην ἐψηφίσασθε
ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν. τῶν δὲ δὴ χρόνων
343 διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμβαίνει
πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ
γίγνεσθ [illegible] ἑκὼν καθυφῇ τοῖς ἐναντίοις καὶ
προδῷ [illegible] ποιῇ, πάλιν οἷός τε ἔσται σῶσαι.

ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ προῖκα, ἢ μή, τὰ μὲν ἐκ τούτων
λαμβάνειν, ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται, πάντες εὖ οἶδ'
ὅτι φήσαιτ' ἂν εἶναι δεινὸν, καὶ πολλῆς ὀργῆς ἄξιον.
ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς οὐ διώρισε τοῦτο, ἀλλ'
ἁπλῶς εἶπε, μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν, ἡγούμενος,
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέντα
ὑπὸ χρημάτων, οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφερόντων
ἀσφαλῆ μένειν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω
καὶ δείξω σαφῶς Αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀλη-
θὲς ἀπηγγελκότα, καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον
ἀκοῦσαι τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφε-
ρόντων ὑμῖν συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν, ὧν προσ-
ετάξατε, ἐν τῇ πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλω-
κότα τοὺς χρόνους, ἐν οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πρα-
γμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει, καὶ πάντων τού-
των δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ Φιλοκράτους·
καταψηφίσασθε αὐτοῦ, καὶ δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικη-
μάτων λάβετε· ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτα ἢ μὴ πάντα,
ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τουτονὶ δὲ ἄφετε. πολλὰ
δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερα,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν οὐκ
εἰκότως μισήσειεν αὐτὸν, βούλομαι πρὸ πάντων, ὧν
μέλλω λέγειν, μνημονεύοντας ὑμῶν εὖ οἶδ' ὅτι πολ-
λοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἔταξεν ἑαυτὸν Αἰ-
σχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους
κατὰ τοῦ Φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν, ἵν' εἰ- 346
δῆθ', ὅτι τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημη-
γορημένοις ἐν ἀρχῇ, τούτοις μάλιστα πάντων ἐξελεγ-
χθήσεται δῶρα ἔχων. ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος
Ἀθηναίων αἰσθόμενος Φίλιππον, ὡς τότε δημηγο-
ρῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς Ἕλλησι, καὶ διαφθεί-
ροντά τινας τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ προεστηκότων, καὶ
ἔχων Ἴσχανδρον, τὸν Νεοπτολέμου δευτεραγωνιστὴν,
προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ περὶ
τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχῇ πρέσβεις πέμ-
πειν τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους πε-
ρὶ τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, [καὶ] ἀπαγγέλλων,
μετὰ ταῦθ' ἥκων ἐξ Ἀρκαδίας, τοὺς καλοὺς ἐκεί-

νοὺς καὶ μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν
Μεγάλῃ πόλει, πρὸς Ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ Φιλίππου
λέγοντα, ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι, καὶ διεξ-
ιών, ἡλίκα τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, οὐχὶ τὰς ἰδίας
ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας οἱ δωροδοκοῦντες, καὶ χρή-
ματα λαμβάνοντες παρὰ Φιλίππου. ἐπειδὴ τοίνυν
ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε, καὶ τοῦτο τὸ
δεῖγμα ἐξενηνοχότος περὶ ἑαυτοῦ, τοὺς περὶ τῆς εἰ-
ρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς Φίλιππον ἐπείσθητε ὑπ'
Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου καὶ Κτησιφῶντος, καὶ
τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ' ὁτιοῦν
ὑγιές, γίγνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς καὶ οὗτος,
οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ' ὡς τῶν
πεπιστευκότων Φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων
τοὺς ἄλλους· διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους
καὶ τὴν πρὸς Φίλιππον ἀπέχθειαν, ταύτην εἰκότως
περὶ αὐτοῦ πάντες εἴχετε τὴν δόξαν. προσελθὼν
τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα, συνετάττετο κοινῇ πρεσ-
345 βεύειν, καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλά-
ξομεν ἀμφότεροι Φιλοκράτην, πολλὰ παρεκελεύσατο.
καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης
πρεσβείας, ἐμέ γοῦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διεφθαρ-
μένος καὶ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε· χωρὶς γὰρ
τῶν ἄλλων, ὧν, ὅπερ εἶπον, εἰρήκει πρότερον,
ἀναστὰς τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ
τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρχὴν, ἣν ἐγὼ
καὶ τοῖς ῥήμασιν οἴομαι τοῖς αὐτοῖς, οἷσπερ οὗτος
εἶπεν ἐν ὑμῖν, ἀπομνημονεύσειν· Εἰ πάνυ πολὺν,
ἔφη, χρόνον ἐσκόπει Φιλοκράτης, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅπως ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρήνῃ, οὐκ
ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν οἴομαι, ἢ τοιαῦτα γράφον-
τα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς
Ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ' ἂν συμβουλεύσαιμι
ποιήσασθαι τῇ πόλει. εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν
ποιεῖσθαι. καὶ τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς καὶ
μετρίους λόγους. ὁ δὲ ταῦτ' εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ,
πάντων ἀκουόντων ὑμῶν, εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν ᾗ
τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι, ἐμοῦ τῷ τῶν συμμα-

μου συνηγοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν εἰρήνην, ὅπως
ἴση καὶ δικαία γενήσεται, πράττοντος, καὶ ὑμῶν
βουλομένων ταῦτα, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἐθελόν-
των τοῦ καταπτύστου Φιλοκράτους, ἀναστὰς ἐδη-
μηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ πολλῶν ἀξίους, ὦ Ζεῦ
καὶ πάντες θεοὶ, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν
προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι, οὔτε τῶν τὰ τρό-
παια καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι· νό-
μον τε θήσειν, καὶ γράψειν, μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων
ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος ὑμῖν βεβοηθη-
κὼς ᾖ. καὶ ταῦθ' ὁ σχέτλιος καὶ ἀναιδὴς οὗτος 346
ἐτόλμα λέγειν, ἐφεστηκότων ἐπὶ τῶν πρέσβεων καὶ
ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων μετεπέμψασθε,
ὑπὸ τούτου τότε πεισθέντες, ὅτ' οὔπω πεπρακὼς
ἑαυτὸν ἦν. ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, χειροτονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν
πάλιν, τούς τε χρόνους κατέτριψε, καὶ τὰ πράγμα-
τα πάντα ἐλυμήνατο τὰ τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι περὶ
τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βου-
λομένῳ κωλύειν, αὐτίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ' ἐπειδὴ πά-
λιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς
ὅρκους, ἥπερ εἰσὶν αἱ νῦν εὐθύναι, οὔτε μικρὸν,
οὔτε μέγα οὐδοτιοῦν εὑρημένοι τῶν, ὅτε τὴν εἰρή-
νην ἐποιεῖσθε, λεχθέντων καὶ προσδοκηθέντων, ἀλ-
λὰ πάντ' ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων ἕτερ' αὖθις αὖ
πεπραχότων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ ψήφισμα πεπρεσ-
βευκότων, προσῄειμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολλοὶ
συνίσασιν, ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον
μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ, πάντα τἀλη-
θῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα
τούτων, καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλ-
πίδων ἐκείνων, ὧν ὁ Κτησιφῶν καὶ ὁ Ἀριστόδημος
ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε τὴν
εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησε, καὶ εἰς
ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων
(ταῦτα δ' ἦν Φωκεῖς, καὶ Πύλαι·) μὴ προέσθαι
συνεβούλευον, μηδὲ ταὐτὰ παθεῖν, μηδ' ἀναρτω-
μένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων, καὶ ὑποσχέσεων, εἰς

κουδχαῖον ἐλθεῖν τὰ πράγματα ἐᾶσαι. καὶ ἔπειθε ταῦτα τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία, καὶ
347 πρὸς ὑμᾶς ἔδει λέγειν, παρελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν ἁπάντων· (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν, ἂν ἀληθῆ λέγω· τὰ γὰρ πάντα τὰ πράγματα λυμηνάμενα ὑμῶν, καὶ διαφθείραντα ὅλοις, ταῦτ' ἐστὶν ἤδη·) τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμένων, ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφισβήτει μὴ τἀληθῆ λέγειν ἐμὲ, μνησθῆναι, παμπληθὲς ἀπέσχεν. εἶπε δὲ τοιούτους λόγους, καὶ τηλικαῦτα, καὶ τοσαῦτα ἔχοντας ἀγαθὰ, ὥσθ' ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν ᾤχετο· ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς Φίλιππον, πάνθ', ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν [ἐν] Ἀμφικτύοσι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν ὑμῖν, ὃν κατὰ Θηβαίων εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον ἔφη. καὶ τὰ κεφάλαια ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων, δυεῖν, ἢ τριῶν ἡμερῶν, ὑμᾶς, μένοντας οἴκοι, καὶ οὐ στρατευομένους, οὐδ' ἐνοχλουμένους, Θήβας μὲν πολιορκουμένας, αὐτὰς καθ' αὑτὰς, χωρὶς τῆς ἄλλης Βοιωτίας, ἀκούσεσθαι· Θεσπιὰς δὲ καὶ Πλαταιὰς οἰκιζομένας· τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα εἰσπραττόμενα, οὐ παρὰ Φωκέων, ἀλλὰ παρὰ Θηβαίων, τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ. διδάσκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν Φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων, καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν Εὐβοέων ἐνίων ἔφη, τεταραγμένων καὶ πεφοβημένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν οἰκειότητα Φιλίππῳ γεγενημένην· καὶ λεγόντων, ὅτι
348 οὐ λελήθατε ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ' οἷς πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς Φίλιππον· οὐδ' ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν Ἀμφίπολιν δεδώκατ' ἐκείνῳ, Φίλιππος δ' ὑμῖν Εὔβοιαν ὡμολόγηκε παραδώσειν. εἶναι μέντοι τι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ. οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι λέγειν· καὶ γὰρ νῦν τινὰς αὐτῷ φθονεῖν τῶν συμπρέσβεων. ὑπηνίττετο δ' οὕτω

που καὶ πάρεδήλου τὸν Ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, καὶ ἀνὴρ θαυμαστὸς, κατέβη μάλα σεμνῶς. ἀναστὰς δ' εὐθὺς ἐγὼ, ταῦτά τι οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἅμα ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων, ὧν εἰς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα. καὶ παραστὰς, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν, οὑτοσὶ καὶ Φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δ' ἐγελᾶτε, καὶ οὐδ' ἀκούειν ἠθέλετε, οὔτε πιστεύειν ἠβούλεσθε ἄλλα, πλὴν ἃ οὗτος ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς, εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖτε· τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται, λέγοντός τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; πάντα γὰρ, οἶμαι, τἄλλα τότε δεύτερα ἦν τῶν ὑποκειμένων προσδοκιῶν, καὶ τῶν ἐλπίδων. οἱ δ' ἀντιλέγοντες, ὄχλος ἄλλως, καὶ βασκανία κατεφαίνετο. ταῦτα δὲ θαυμάσια ἡλίκα καὶ συμφέροντα ἐδόκει τῇ πόλει πεπρᾶχθαι. τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν ὑμᾶς, καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν, ἐπειδὰν ἀντιλέγοντος ἀκούῃ μου, καὶ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων, καὶ δοκῇ δεινὸν 349 αὐτῷ, καὶ ὑπερβάλλον εἶναι, εἶτα τότε οὐκ ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα; οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς; θαυμάζῃ, ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς ἐφ' ἑκάστῳ ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν τὴν τούτου ταύτην τὴν καλὴν, εἰδῆτε, ὅτι, πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦτο ἠδίκησθε ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παραχρῆμα, καὶ ἡνίκα ἔδει, πυνθάνεσθαι διεκωλύθητε, ἐλπίσι καὶ φενακισμοῖς καὶ ὑποσχέσεσιν ἐξαπατώμενοι. πρώτου μὲν οὖν τούτου, καὶ μάλισθ', οὗπερ εἶπον, ἕνεκα ταῦτα διεξῆλθον. δευτέρου δὲ τίνος; καὶ οὐδὲν ἐλάττονος, ἢ τούτου, ἵνα τὴν, ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε, προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη, καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτ'

διὰ τοιαύτην πρόφασιν· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώ-
την πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθη-
ναίων αἰχμαλώτους, καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν
ἰδίων χρημάτων, καὶ ῥύσασθαι αὐτούς. οὐκ ἠδύνα-
το δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευ-
τοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ
αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν. καὶ ὅπου ἂν ὄντα πύθων-
ται Φίλιππον, δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκεῖσε τοὺς
ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ, μὴ πεισθέντες, πεζῇ ἀπῆλ-
θον. καὶ εἰς Μακεδονίαν ἀπελθόντες, ἐκάθησαν
337 ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χω-
ρία καταστρέψας, ὑπέστρεψε Φίλιππος. ἐν οἷς καὶ
Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν, οὐκ εὐθὺς παρέσχεν
αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ' εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐ-
τρέπισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, καίτοι πρεσβευ-
σαμένων πρὸς αὐτὸν Φωκέων περὶ διαλύσεως τοῦ
πολέμου. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας,
ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδο-
χείῳ παρέσχε λέγων οὕτω· Σπένδομαι Ἀθηναίοις,
καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἀλέων καὶ Φω-
κέων· ἔλεγε γὰρ, ὅτι οἱ Ἀλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φί-
λων μου, τῶν Φαρσαλίων· Φωκεῦσι δὲ οὐ σπένδομαι,
ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς
δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὁ Δημοσθένης
ἐστασίαζε λέγων, ὅτι οὐκ ἀρέσκει μοι τὰ ὑπὸ Φι-
λίππου δεδογμένα. ὁ δὲ Αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα
εἶπε Φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ
οὖς, ὅτι πλὴν Ἀλέων καὶ Φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μα-
θόντες Θηβαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ εἰσ-
ερχόμενος ἀπολέσω, τούτους δὲ σώσω. οἱ δὲ Ἀθη-
ναῖοι πεισθέντες Αἰσχίνῃ ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσ-
βείαν, βουλόμενοι μαθεῖν, εἰ φυλάττει Φίλιππος
τὰ ὑπ' Αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο Δημο-
σθένης, μήτε πρεσβεῦσαι, μήτε κοινωνεῖν, εἴτε κα-
λῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβη-
θεὶς ὁ Αἰσχίνης, μήποτε μένων ὁ Δημοσθένης πέμ-
ψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς Φωκεῦσι βοήθειαν, προσε-
ποιήσατο, ὡς λέγει Δημοσθένης, ἀρρωστεῖν. καὶ

τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Εὔνομος, ἦλθεν ἔχων ἰα-
τρὸν, καὶ ὀμνύων, ὅτι ἀρρωστεῖ Αἰσχίνης. καὶ αὐ- 338
τὸν τὸν Εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος
πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων,
ὡς κατέλαβον Εὔβοιαν, ἤκουσαν, ὅτι Φωκέας κα-
τεστρέψατο ὁ Φίλιππος. καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρε-
ψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν Ἀτ-
τικὴν, Αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλ-
θε πρὸς Φίλιππον, ὡς λέγει Δημοσθένης. ἰστέον
δὲ, ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων
εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέ-
σχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν Δημοσθένην
γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον. ἔθος γὰρ ἦν
τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους εἰς δημόσιον ἄριστον
καλεῖσθαι. ἀπορροῦσι δέ τινες, ὅτι, εἰ ἠπίστατο
Δημοσθένης, ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν
αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον. καὶ λέγο-
μεν, ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν.
τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας μόνος ὁ Δημοσθέ-
νης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ Αἰσχίνου
παρέχειν, ἐπέστη Τίμαρχος καὶ Δημοσθένης κατη-
γορήσοντες τούτου. καὶ ᾔτησεν Αἰσχίνης ἀνάκρισιν
γενέσθαι, καὶ γενομένης ἀνακρίσεως, ἔδειξε Τίμαρ-
χον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. νόμος γὰρ ἦν
τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κα-
τηγορήσων ὁ Δημοσθένης. καὶ λέγουσί τινες, πῶς
ἐνταῦθα μέμνηται τῆς τρίτης πρεσβείας. λέγομεν
δ', ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς εἰσῆλθεν ἔχων
τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσ-
βείας, μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώ-
λειαν, ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν πολλῷ 339
θορύβῳ ἦσαν· καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δη-
μοσθένης κατηγορήσων Αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν
διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν Φωκέων,
καὶ διὰ δωροδοκίαν. ἰστέον δὲ, ὅτι προηγούμενόν
ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι. πρὸς σύστα-
σιν τούτου, δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα· ὅτι ἐπὶ χρή-
μασιν Αἰσχίνῃ τοῦτο τετόλμηται. ὡς σύστασιν γίνε-

DEMOSTHENIS

QVAE SVPERSVNT

OPERA.

NOVA EDITIO ACCVRATA

IN VSVM

PRAELECTIONVM ACADEMICARVM
ET SCHOLARVM.

TOMVS II.

LIPSIAE
SVMTIBVS I. A. G. WEIGELII.
LVGDVNI BATAVORVM
APVD S. ET J. LVCHTMANS.
1821.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΥ. 333

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ Ἀθηναῖος, υἱὸς Ἀτρομήτου, καὶ Γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων, ὥς φησι Δημοσθένης· τὸν μὲν γὰρ γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ καθαίρουσαν, καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσαν, φησὶ διαζῆν. παραδέδοται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Αἰσχίνης τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος, καὶ γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥτις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία. ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ Ἀθηναῖοι Φιλίππῳ περὶ Ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς τὸν Φίλιππον. πέμπουσι δὴ πρέσβεις, δέκα τὸν ἀριθμόν. ἐν οἷς Αἰσχίνης τε καὶ Δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ Φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὲ ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ ὁ Δημοσθένης Αἰσχίνου τρία. ὅτι Φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην λέγοντος καὶ γράφοντος, συνεῖπεν αὐτῷ. ὅτι τοὺς χρόνους κατηνάλωσε, παρ' ὃ συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι. ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγγειλε, παρ' ὃ συνέβη Φωκεῖς ἀπολέσθαι· εἶπε γάρ, φησίν, ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος, καὶ ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες, οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ καὶ δώροις 334
τὸν Αἰσχίνην κεκακουργηκέναι. ἡ στάσις, περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς μάχης λέγεται διὰ Τιμάρχου, τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν

ἠτίμωσεν Αἰσχίνης, κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν, φησὶν, εἰσῄει εὔμορφος ὤν, ἐπὶ τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον, καὶ διαφθείροντα.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΛΟΓΟΝ.

*Π*όλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μικρός. ἐξ οὗπερ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας, ἔλαβε παρ' Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν τμῆμα τῆς πόλεως. καὶ ἦν ὑπ' Ὀλυνθίοις καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους· τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Πυθοῖ πρὸς Θετταλοὺς, τοῦτο δὲ, ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαίους. εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τῶν μὲν παρείλοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς· Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι, τὴν Ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ Φωκίδι τῶν ἐν Δελφοῖς ἱερῶν ἱδρυμένην. ἐπειδὴ δὲ πολὺν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο: ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ, καὶ
335 Νεοπτόλεμος, ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον. οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι, ὅπου ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην, καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο Φίλιππος, ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι, καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρέσχεν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν Φωκέων, καὶ Θετταλῶν, καὶ Θηβαίων, ἐβουλήθη τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος Φίλιππος, ἀπολύων Ἀριστόδη-

μὸν καὶ Νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι φίλος εἰμὶ
Ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι.
Φρύνων τις Ἀθηναῖος ἀπιὼν Ὀλυμπιάσιν ἀγωνισό-
μενος, ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρα-
τιωτῶν τοῦ Φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ, καὶ ἀφῃρέθη
πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, παρεκάλει
τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευ-
τὴν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς Φίλιππον, λάβῃ ἅπερ
ἀφῃρέθη· καὶ πεισθέντες Ἀθηναῖοι, ἐχειροτόνησαν
αὐτὸν καὶ Κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς
Μακεδονίαν, φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Φίλιπ-
πος, ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν
πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα
ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι, ὅτι ἠγνόουν οἱ στρα-
τιῶται, ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως
ἔλεγεν, ὡς φίλος εἰμὶ Ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς
τὴν Ἀττικὴν, τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγειλαν. ταῦ-
τα ἀκούσαντες Ἀθηναῖοι, ἐβούλοντο μαθεῖν, εἰ μετ'
ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται Φίλιππος. καὶ δὴ
χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ' οὗτοι. Κτησι- 336
φῶν. Ἀριστόδημος. Ἰατροκλῆς. Κίμων. Ναυσικλῆς.
Δέρκυλλος. Φρύνων. Φιλοκράτης. Αἰσχίνης. Δημο-
σθένης. πέμπουσι δὲ τούτους εἰς Μακεδονίαν, ἵνα
μάθωσιν, εἰ μετ' ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν
ὁ Φίλιππος· καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ' αὐ-
τοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελ-
θόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων, ὧν ἦν καὶ Δημο-
σθένης, ἤγαγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις,
Ἀντίπατρον, Παρμενίωνα, καὶ Εὐρύλοχον, ὀφείλον-
τας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμ-
μάχων τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῷ παρασχεῖν τοὺς ὅρκους,
χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ Φι-
λίππου ὁ Δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου,
καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ταχέως δοῦ-
ναι τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος Κερσοβλέπτου·
ἔλεγε γὰρ, ὅτι εἰς τὴν Θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν,
παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ Κερσοβλέπτης. ἰστέον δὲ, ὅτι
Δημοσθένης οὐκ ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ

διὰ τοιαύτην πρόφασιν· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώ-
την πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθη-
ναίων αἰχμαλώτους· καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν
ἰδίων χρημάτων, καὶ ῥύσασθαι αὐτούς. οὐκ ἠδύνα-
το δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευ-
τοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ
αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν. καὶ ὅπου ἂν ὄντα πύθων-
ται Φίλιππον, δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκεῖσε τοὺς
ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ, μὴ πεισθέντες, πεζῇ ἀπῆλ-
θον. καὶ εἰς Μακεδονίαν ἀπελθόντες, ἐκάθησαν
337 ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χω-
ρία καταστρέψας, ὑπέστρεψε Φίλιππος. ἐν οἷς καὶ
Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν, οὐκ εὐθὺς παρέσχεν
αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ' εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐ-
τρέπισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, καίτοι πρεσβευ-
σαμένων πρὸς αὐτὸν Φωκέων περὶ διαλύσεως τοῦ
πολέμου. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας,
ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδο-
χείῳ παρέσχε λέγων οὕτω· Σπένδομαι Ἀθηναίοις,
καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἀλέων καὶ Φω-
κέων· ἔλεγε γὰρ, ὅτι οἱ Ἀλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φί-
λων μου, τῶν Φαρσαλίων· Φωκεῦσι δὲ οὐ σπένδομαι,
ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς
δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὁ Δημοσθένης
ἐστασίαζε λέγων, ὅτι οὐκ ἀρέσκει μοι τὰ ὑπὸ Φι-
λίππου δεδογμένα. ὁ δὲ Αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα
εἶπε Φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ
οὖς, ὅτι πλὴν Ἀλέων καὶ Φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μα-
θόντες Θηβαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ εἰσ-
ερχόμενος ἀπολέσω, τούτους δὲ σώσω. οἱ δὲ Ἀθη-
ναῖοι πεισθέντες Αἰσχίνῃ ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσ-
βείαν, βουλόμενοι μαθεῖν, εἰ φυλάττει Φίλιππος
τὰ ὑπ' Αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο Δημο-
σθένης, μήτε πρεσβεῦσαι, μήτε κοινωνεῖν, εἴτε κα-
λῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβη-
θεὶς ὁ Αἰσχίνης, μήποτε μένων ὁ Δημοσθένης πέμ-
ψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς Φωκεῦσι βοήθειαν, προσε-
ποιήσατο, ὡς λέγει Δημοσθένης, ἀῤῥωστεῖν, καὶ

τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Εὔνομος, ἦλθεν ἔχων ἰα-
τρὸν, καὶ ὀμνύων, ὅτι ἀῤῥωστεῖ Αἰσχίνης. καὶ αὐ- 338
τὸν τὸν Εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος
πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων,
ὡς κατέλαβον Εὔβοιαν, ἤκουσαν, ὅτι Φωκέας κα-
τεστρέψατο ὁ Φίλιππος. καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρε-
ψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν Ἀτ-
τικὴν, Αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλ-
θε πρὸς Φίλιππον, ὡς λέγει Δημοσθένης. ἰστέον
δὲ, ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων
εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέ-
σχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν Δημοσθένην
γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον. ἔθος γὰρ ἦν
τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους εἰς δημόσιον ἄριστον
καλεῖσθαι. ἀποροῦσι δέ τινες, ὅτι, εἰ ἠπίστατο
Δημοσθένης, ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν
αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον. καὶ λέγο-
μεν, ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν.
τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας μόνος ὁ Δημοσθέ-
νης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ Αἰσχίνου
παρέχειν, ἐπέστη Τίμαρχος καὶ Δημοσθένης κατη-
γορήσοντες τούτου. καὶ ᾔτησεν Αἰσχίνης ἀνάκρισιν
γενέσθαι. καὶ γενομένης ἀνακρίσεως, ἔδειξε Τίμαρ-
χον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. νόμος γὰρ ἦν
τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κα-
τηγορήσων ὁ Δημοσθένης. καὶ λέγουσί τινες, πῶς
ἐνταῦθα μέμνηται τῆς τρίτης πρεσβείας. λέγομεν
δ', ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς εἰσῆλθεν ἔχων
τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσ-
βείας, μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώ-
λειαν, ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν πολλῷ 339
θορύβῳ ἦσαν· καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δη-
μοσθένης κατηγορήσων Αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν
διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν Φωκέων,
καὶ διὰ δωροδοκίαν. ἰστέον δὲ, ὅτι προηγούμενόν
ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι. πρὸς σύστα-
σιν τούτου, δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα· ὅτι ἐπὶ χρή-
μασιν Αἰσχίνη τοῦτο τετόλμηται. ὡς σύστασιν γίνε-

σθαι προτέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμήρια ἐστὶ τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι, καὶ κατεσκευάσθαι, δι᾽ ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα Αἰσχίνου, καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν, καὶ συγγνώμην· καὶ τούτων τὰ μὲν, ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε, τὰ δὲ, ἐκ τῶν πεπραγμένων· συνεῖπε γὰρ Φιλοκράτει, ἄνευ Φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ Θετταλῶν συμμαχούντων Φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ Φωκέας, εἴπερ δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε Φιλίππῳ χρόνῳ παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν. διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλίσκων, ἵνα μὴ περιπλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς Πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπίτηδες διτταῖς ἐλπίσι· μιᾷ μὲν, ὅτι ἀπολοῦνται· ἑτέρᾳ δὲ, ὅτι Φωκεῖς σωθήσονται. ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ Φωκέων· εἶπε γὰρ δεῖν Φιλίππῳ πιστεύειν. σώσειν γὰρ αὐτοὺς τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δείκνυται, ὅτι εἴληφεν Αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια· ὧν ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν
340 πεπραγμένων. οὐ μισεῖ Φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ᾽ αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε Φιλίππῳ γενέσθαι Ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ αὐτῶν Ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα εἰληφόσι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν, ἡνίκα Ὑπερίδης εἰσήγγειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν Φωκίδα πρὸς Φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀῤῥωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων Φωκέων ἐπὶ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πορεύεται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότερον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις Αἰσχίνου, ἡ περὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων.

Ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου στοχαστική. οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις Αἰσχίνης, ἀλλ᾽ ἀρνεῖ-

ταῖς παρτάσεσι. τὸ δὲ εἶδος, οἱ μὲν ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης· οἱ δὲ συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ Φωκέας, καὶ Θρᾴκην. Μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον· δι᾽ ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαῤῥηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα, ἐκ διαβολῆς τοῦ τε ἀντιδίκου, καὶ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ, οἷον τοῦ Εὐβούλου, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. ἀεὶ γὰρ ὁ Εὔβουλος ἐπολέμει τῷ Δημοσθένει, ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς κατὰ Ἀρίσταρχον, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ 341

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΣ.

Ὅση μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἴομαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἄρτι τούς, ὅτε ἐκληροῦσθε, ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν, μήτ᾽ ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ἕκαστος ὑμῶν ὀμωμοκώς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ᾽, οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους. τουτονὶ δ᾽ Αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτων· πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς, καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων, τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ

τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δ' ἀπειλεῖ περιιὼν
δεινότατον πάντων ἔθος καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν
εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων· εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν
κοινῶν, καὶ διοικήσας; τῷ καθ' ἑαυτὸν φόβῳ, καὶ
342 μὴ τῷ δικαίῳ, κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατή-
γορον αὑτοῦ, παντάπασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γε-
νήσεσθε. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγχειν πολλὰ καὶ δεινὰ πε-
ποιηκότα τουτονὶ, καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας
ἄξιον, θαρρῶ καὶ πάνυ πιστεύω. ὃ δὲ, καίπερ
ὑπειληφὼς ταῦτα, φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς,
καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ
παρ' ὑμῖν ἀγῶνες οὐχ ἧττον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τῶν καιρῶν, ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι, καὶ τὸ, χρό-
νον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πολὺν, δέδοικα,
μή τινα λήθην, ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικημάτων ὑμῖν
ἐμπεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκεῖτ' ἂν ὅμως ἐκ τούτων
καὶ γνῶναι τὰ δίκαια, καὶ δικάσαι νυνὶ, ταῦθ'
ὑμῖν λέξω· εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄν-
δρες δικασταὶ, καὶ λογίσαισθε, τίνων προσήκει τῇ
πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν
τοίνυν, ὧν ἀπήγγειλε. δεύτερον δὲ, ὧν ἔπεισε.
τρίτον δὲ, ὧν προσετάξατε αὐτῷ. μετὰ ταῦτα δὲ
τῶν χρόνων. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκή-
τως, ἢ μὴ, ταῦτα πάντα πέπρακται. τί δήποτε
τούτων ἑκάστου; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ
βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὀρθῶς ὑμῖν ἐστιν.
ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε· ἂν δὲ μὴ
τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας
ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων· ὡς γὰρ εἰδό-
των περὶ ὧν ἐξεπέμφθησαν, ἀκούετε. οὐδὲν οὖν ἐξελέγχε-
σθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον, οὐδὲ ἀσύμφο-
ρον ὑμῖν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν, περὶ ὧν γε προσε-
τάξατ' εἰπεῖν, ἢ πρᾶξαι, καὶ διαῤῥήδην ἐψηφίσασθε
ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν. τῶν δὲ δὴ χρόνων
343 διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμβαίνει
πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ
γίγνεσθαι. ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς ἐναντίοις καὶ
προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ, πάλιν οἷός τε ἔσται σῶσαι.

ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μή, τὸ μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν, ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται, πάντες εὖ οἶδ᾽ ὅτι φήσαιτ᾽ ἂν εἶναι δεινόν, καὶ πολλῆς ὀργῆς ἄξιον. ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς οὐ διώρισε τοῦτο, ἀλλ᾽ ἁπλῶς εἶπε, μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν, ἡγούμενος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέντα ὑπὸ χρημάτων, οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφερόντων ἀσφαλῆ μένειν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω καὶ δείξω σαφῶς Αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν συμβεβουλευκότα, καὶ μηδέν, ὧν προσετάξατε, ἐν τῇ πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους, ἐν οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ Φιλοκράτους· καταψηφίσασθε αὐτοῦ, καὶ δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων λάβετε· ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτα ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τουτονὶ δὲ ἄφετε. πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ᾽ ὅστις ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν, βούλομαι πρὸ πάντων, ὧν μέλλω λέγειν, μνημονεύοντας ὑμῶν εὖ οἶδ᾽ ὅτι πολλοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἔταξεν ἑαυτὸν Αἰσχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους
κατὰ τοῦ Φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν, ἵν᾽ εἰ- 344
δῆθ᾽, ὅτι τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις ἐν ἀρχῇ, τούτοις μάλιστα πάντων ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων. ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος Ἀθηναίων αἰσθόμενος Φίλιππον, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς Ἕλλησι, καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ προεστηκότων, καὶ ἔχων Ἰσχάνδρον, τὸν Νεοπτολέμου δευτεραγωνιστήν, προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ περὶ τούτων, καὶ, πείσας ὑμᾶς πανταχῇ πρέσβεις πέμπειν τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους περὶ τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, [καὶ] ἀπαγγέλλων, μετὰ ταῦθ᾽ ἥκων ἐξ Ἀρκαδίας, τοὺς καλοὺς ἐκεί-

κοινοὺς καὶ μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν
Μεγάλῃ πόλει, πρὸς Ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ Φιλίππου
λέγοντα, ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι, καὶ διεξ-
ιών, ἡλίκα τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, οὐχὶ τὰς ἰδίας
ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας οἱ δωροδοκοῦντες, καὶ χρή-
ματα λαμβάνοντες παρὰ Φιλίππου. ἐπειδὴ τοίνυν
ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε, καὶ τοῦτο τὸ
δεῖγμα ἐξενηνοχότος περὶ ἑαυτοῦ, τοὺς περὶ τῆς εἰ-
ρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς Φίλιππον ἐπείσθητε ὑπ'
Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου καὶ Κτησιφῶντος, καὶ
τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ' ὁτιοῦν
ὑγιές, γίγνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς καὶ οὗτος,
οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ' ὡς τῶν
πεπιστευκότων Φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων
τοὺς ἄλλους· διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους
καὶ τὴν πρὸς Φίλιππον ἀπέχθειαν, ταύτην εἰκότως
περὶ αὐτοῦ πάντες εἴχετε τὴν δόξαν. προσελθὼν
τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα, συνετάττετο κοινῇ πρεσ-
345 βεύειν. καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλά-
ξομεν ἀμφότεροι Φιλοκράτην, πολλὰ παρεκελεύσατο.
καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης
πρεσβείας, ἐμέ γοῦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διεφθαρ-
μένος καὶ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε· χωρὶς γὰρ
τῶν ἄλλων, ὧν, ὅπερ εἶπον, εἰρήκει πρότερον,
ἀναστὰς τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ
τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρχήν, ἣν ἐγὼ
καὶ τοῖς ῥήμασιν οἴομαι τοῖς αὐτοῖς, οἷσπερ οὗτος
εἶπεν ἐν ὑμῖν, ἀπομνημονεύσειν· Εἰ πάνυ πολύν,
ἔφη, χρόνον ἐσκόπει Φιλοκράτης, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅπως ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρήνῃ, οὐκ
ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν οἴομαι, ἢ τοιαῦτα γράφον-
τα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς
Ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ' ἂν συμβουλεύσαιμι
ποιήσασθαι τῇ πόλει. εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν
ποιεῖσθαι. καὶ τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς καὶ
μετρίους λόγους. ὁ δὲ ταῦτ' εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ,
πάντων ἀκουόντων ὑμῶν, εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν ᾗ
τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι, ἐμοῦ τῷ τῶν συμμά-

μων συνηγοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν εἰρήνην, ὅπως
ἴση καὶ δικαία γένηται, πράττοντος, καὶ ὑμῶν
βουλομένων ταῦτα, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἐθελόν-
των τοῦ καταπτύστου Φιλοκράτους, ἀναστὰς ἐδη-
μηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ πολλῶν ἀξίους, ὦ Ζεῦ
καὶ πάντες θεοὶ, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν
προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι, οὔτε τῶν τὰ τρό-
παια καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι· νό-
μον τε θήσειν, καὶ γράψειν, μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων
ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος ὑμῖν βεβοηθη-
κὼς ᾖ. καὶ ταῦθ' ὁ σχέτλιος καὶ ἀναιδὴς οὗτος 346
ἐτόλμα λέγειν, ἐφεστηκότων ἐπὶ τῶν πρέσβεων καὶ
ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων μετεπέμψασθε,
ὑπὸ τούτου τότε πεισθέντες, ὅτ' οὔπω πεπρακὼς
ἑαυτὸν ἦν. ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, χειροτονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν
πάλιν, τούς τε χρόνους κατέτριψε, καὶ τὰ πράγμα-
τα πάντα ἐλυμήνατο τὰ τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι περὶ
τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βου-
λομένῳ κωλύειν, αὐτίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ' ἐπειδὴ πά-
λιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς
ὅρκους, ἧσπερ εἰσὶν αἱ νῦν εὐθῦναι, οὔτε μικρὸν,
οὔτε μέγα οὐδοτιοῦν εὑρημένοι τῶν, ὅτε τὴν εἰρή-
νην ἐποιεῖσθε, λεχθέντων καὶ προσδοκηθέντων, ἀλ-
λὰ πάντ' ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων ἕτερ' αὖθις αὖ
πεπραχότων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ ψήφισμα πεπρεσ-
βευκότων, προσῄειμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολλοὶ
συνίσασιν, ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον
μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ, πάντα τἀλη-
θῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα
τούτων, καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλ-
πίδων ἐκείνων, ὧν ὁ Κτησιφῶν καὶ ὁ Ἀριστόδημος
ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε τὴν
εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησε, καὶ εἰς
ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων
(ταῦτα δ' ἦν Φωκεῖς, καὶ Πύλαι) μὴ προέσθαι
συνεβούλευον, μηδὲ ταὐτὰ παθεῖν, μηδ' ἀναρτω-
μένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων, καὶ ὑποσχέσεσιν, εἰς

τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματα ἐᾶσαι. καὶ ἐπείσθη
ταῦτα ἡ βουλή. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία, καὶ
347 πρὸς ὑμᾶς ἔδει λέγειν, παρελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ
πρῶτος ἡμῶν ἁπάντων (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν
πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν, ἂν ἀληθῆ λέγω· τὰ
γὰρ πάντα τὰ πράγματα λυμηνάμενα ὑμῶν, καὶ
διαφθείραντα ὅλως, ταῦτ' ἐστὶν ἤδη) τοῦ μὲν
ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμένων, ἢ περὶ τῶν ἐν
τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφισβήτει μὴ τἀληθῆ
λέγειν ἐμέ, μνησθῆναι, πάμπληθες ἀπέσχεν. εἶπε
δὲ τοιούτους λόγους, καὶ τηλικαῦτα, καὶ τοσαῦτα
ἔχοντας ἀγαθά, ὥσθ' ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν ᾤχετο·
ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς Φίλιππον, πάνθ', ὅσα συμ-
φέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν [ἐν] Ἀμφικτύοσι, καὶ
περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. καὶ διεξῆλθε λόγον μα-
κρὸν ὑμῖν, ὃν κατὰ Θηβαίων εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον
ἔφη. καὶ τὰ κεφάλαια ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ
ἀπελογίζετο ἐκ τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων, δυεῖν, ἢ
τριῶν ἡμερῶν, ὑμᾶς, μένοντας οἴκοι, καὶ οὐ στρα-
τευομένους, οὐδ' ἐνοχλουμένους, Θήβας μὲν πολιορ-
κουμένας, αὐτὰς καθ' αὐτάς, χωρὶς τῆς ἄλλης
Βοιωτίας, ἀκούσεσθαι· Θεσπιὰς δὲ καὶ Πλαταιὰς
οἰκιζομένας· τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα εἰσπραττόμενα,
οὐ παρὰ Φωκέων, ἀλλὰ παρὰ Θηβαίων, τῶν βου-
λευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ. διδάσκειν γὰρ
αὐτὸς ἔφη τὸν Φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβή-
κασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων,
καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικε-
κηρυχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν Εὐβοέων ἐνίων ἔφη,
τεταραγμένων καὶ πεφοβημένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν
οἰκειότητα Φιλίππῳ γεγενημένην· καὶ λεγόντων, ὅτι
348 οὐ λελήθατε ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ' οἷς
πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς Φίλιππον· οὐδ' ἀγνο-
οῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν Ἀμφίπολιν δεδώκατ' ἐκείνῳ,
Φίλιππος δ' ὑμῖν Εὔβοιαν ὡμολόγηκε παραδώσειν.
εἶναι μέντοι τι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ. οὐ μήν
πω τοῦτο βούλεσθαι λέγειν· καὶ γὰρ νῦν τινὰς αὐ-
τῷ φθονεῖν τῶν συμπρέσβεων. ὑπηνίττετο δ' οὕτω

που καὶ παρεδήλου τὸν Ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ'
ἐπὶ τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος
εἶναι, καὶ ἀνὴρ θαυμαστός, κατέβη μάλα σεμνῶς.
ἀναστὰς δ' εὐθὺς ἐγώ, ταῦτά τι οὐκ ἔφην εἰδέναι,
καὶ ἅμα ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων, ὧν εἰς τὴν
βουλὴν ἀπήγγειλα. καὶ παραστάς, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ
δὲ ἔνθεν, οὑτοσὶ καὶ Φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν
με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δ' ἐγελᾶτε, καὶ
οὐδ' ἀκούειν ἠθέλετε, οὔτε πιστεύειν ἠβούλεσθε ἄλ-
λα, πλὴν ἃ οὗτος ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεούς,
εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖτε· τίς γὰρ ἂν ἠνέσχε-
το, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγα-
θά, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται, λέγοντός τινος, ἢ κα-
τηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; πάντα γάρ,
οἶμαι, τἆλλα τότε δεύτερα ἦν τῶν ὑποκειμένων
προσδοκιῶν, καὶ τῶν ἐλπίδων. οἱ δ' ἀντιλέγοντες,
ὄχλος ἄλλως, καὶ βασκανία κατεφαίνετο. ταῦτα δὲ
θαυμάσια ἡλίκα καὶ συμφέροντα ἐδόκει τῇ πόλει πε-
πρᾶχθαι. τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν
ὑμᾶς; καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μέν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μη-
δεὶς ὑμῶν, ἐπειδὰν ἀντιλέγοντος ἀκούῃ μου, καὶ
κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων, καὶ δοκῇ δεινὸν 349
αὐτῷ, καὶ ὑπερβάλλον εἶναι, εἶτα τότε οὐκ ἔλεγες
παραχρῆμα ταῦτα; οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς; θαυμάζῃ,
ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς
ἐφ' ἑκάστῳ ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου
τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν τὴν
τούτου ταύτην τὴν καλήν, εἰδῆτε, ὅτι, πρὸς ἅπασι
τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦτο ἠδίκησθε ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι
τἀληθῆ παραχρῆμα, καὶ ἡνίκα ἔδει, πυνθάνεσθαι
διεκωλύθητε, ἐλπίσι καὶ φενακισμοῖς καὶ ὑποσχέσε-
σιν ἐξαπατώμενοι. πρώτου μὲν οὖν τούτου, καὶ μά-
λισθ', οὗπερ εἶπον, ἕνεκα ταῦτα διεξῆλθον, δευτέ-
ρου δὲ τίνος; καὶ οὐδὲν ἐλάττονος, ἢ τούτου, ἵνα
τήν, ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε, προαίρεσιν αὐτοῦ
τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη
καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτ'

ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν καὶ φιλίαν σκέψησθε, εἶτ' εἰ μὲν ἐκβέβηκεν ὅσ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος, καὶ καλῶς ἔχειν τὰ πεπραγμένα, διὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ συμφέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι, νομίσητε, εἰ δὲ πάντα τἀναντία, ὧν οὗτος εἶπε, πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην, καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν αἰσχροκέρδειαν τὴν τούτου, καὶ τὸ χρημάτων ἀποδόσθαι τἀληθῆ, μεταβεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε. βούλομαι δὲ, ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην τοὺς λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς Φωκέας πράγμαθ' ὑμῶν παρείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μηδένα ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ,
350 εἰς τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος ἀποβλέψαντα, μείζους τὰς κατηγορίας, καὶ τὰς αἰτίας τῆς τούτου δόξης νομίσαι, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾷν, ὅτι εἰ καὶ ὁντινοῦν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε, καὶ τῶν συμβάντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον, εἶθ' οὗτος, εἴπερ, ὥσπερ οὗτος, ἐβουλήθη, μισθώσας ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς, ἐξαπατᾷν ὑμᾶς, καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων ἂν αἴτιος ἦν κακῶν, ὅσωνπερ καὶ οὗτος· οὐ γὰρ εἰ φαύλοις ὑμεῖς χρῆσθ' εἰς τὰ κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματά ἐστι φαῦλα, ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται παρὰ τοῖς ἄλλοις. οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. εἶτα καὶ, εἰ Φωκέας ἀπολώλεκε μὲν, οἶμαι, Φίλιππος, συνηγωνίσαντο δὲ οὗτοι· τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν, καὶ ὁρᾷν, εἰ, ὅσα τῆς τῶν Φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἧκε, ταῦτα πάντα ἀπώλεσαν οὗτοι, καὶ διέφθειραν ἑκόντες, οὐχ ὡς ὅδε Φωκέας ἀπώλεσεν ἂν καθ' ἑαυτόν. πόθεν; δὸς δέ μοι τὸ προβούλευμα, ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπαγγελίαν ἐψηφίσαθ' ἡ βουλὴ, καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε, ἵν' εἰδῆθ', ὅτι ἐγὼ μὲν οὐ, τότε σιγήσας, νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' εὐθὺς κατηγόρουν, καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα. ἡ βουλὴ δὲ ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ, οὔτ' ἐπῄνεσε τούτους, οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι. καίτοι τοῦτ', ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδεὶς πώποτε φησὶ παθεῖν οὐδένας πρέσβεις. οὐδὲ

Τιμαγόραν, οὗ θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος, ἀλλ' οὗτοι πεπόνθασι.

Λέγε δ' αὐτοῖς, πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβούλευμα.

Μαρτυρία. Προβούλευμα. 351

Ἐνταῦθ' οὔτ' ἔπαινος, οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυ-
τανεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ
φησιν οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ κα-
ταβαίνω. ἀλλ' οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ πάν-
τες ἐπρεσβεύομεν, δικαίως οὐδένα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή.
δεινὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ πεπραγμένα πᾶσιν. εἰ δ'
οἱ μὲν τὰ δίκαια ἔπραττον ἡμῶν, οἱ δὲ τἀναντία·
διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι
συμβεβηκὸς ἂν εἴη, ταύτης τῆς ἀτιμίας μετεσχηκέ-
ναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως ἅπαντες εἴσεσθε, τίς ποτ'
ἔσθ' ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς,
τίς ἐσθ' ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς.
δῆλον γάρ, ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει,
καὶ διακρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον, μηκέτ' εἰς
λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι·
τῷ δὲ μηδὲν αὑτῷ συνειδότι δεινόν, εἰ, σιγῶν, πονη-
ρῶν καὶ δεινῶν ἔργων δόξει κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι.
εἰμὶ τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων·
τούτων δ' οὐδεὶς ἐμοῦ. ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα
προβεβουλεύκει, τῆς δ' ἐκκλησίας γινομένης, καὶ τοῦ
Φιλίππου παρόντος ἐν Πύλαις ἤδη· (ἦν γὰρ τοῦτο
πρῶτον ἁπάντων τῶν ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιπ-
πον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασι τούτους·) δέον ὑμᾶς
ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων, εἶτα βουλεύσασθαι,
μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ, τι δόξαι, ἅμα ἀκούειν
συνέβη, κἀκεῖνον παρεῖναι, καὶ μηδ' ὅ, τι χρὴ
ποιεῖν, ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι· πρὸς δὲ τούτοις, τοῦτο
μὲν οὐδεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα, οὐδ'
ἤκουσεν ὁ δῆμος. ἀναστὰς δὲ οὗτος ἐδημηγόρει 352
ταῦθ', ἃ διεξῆλθον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγώ, τὰ πολλὰ
καὶ μεγάλα ἀγαθά, ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν Φίλιππον
ἥκειν, καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς Θηβαί-
ους ἐπικεκηρυχέναι. ὥσθ' ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ

παρουσίᾳ πρώτον τῇ τοῦ Φιλίππου, καὶ σφόδρα
ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ μὴ προηγγελκέναι πρότερον
γενέσθαι τινὸς, πάνθ᾽ ὅσα ἐβούλεσθε ὑμῖν ἔσεσθαι,
προσδοκήσαντας, καὶ μηδὲ φωνὴν ἀκούειν ἐθέλειν
ἐμοῦ, μηδ᾽ ἄλλου μηδενός· καὶ μετὰ ταῦτ᾽ ἀνεγι-
γνώσκετο ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ τοῦ Φιλίππου, ἣν οὗ-
τος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὑτωσὶ
καὶ διαρρήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις
ἡμαρτημένων. καὶ γὰρ, ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐ-
τοὺς, βουλομένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς
ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ἔνεστι, καὶ ὡς, ἵνα συνδιαλ-
λάττωσιν αὐτῷ τοὺς Ἀλεῖς πρὸς τοὺς Φαρσαλίους,
κατέσχεν αὐτούς· καὶ πάντα ἀναδεχόμενος, καὶ εἰς
ἑαυτὸν ποιούμενος τὰ τούτων ἁμαρτήματα ἔστιν.
ὑπὲρ δὲ Φωκέων, ἢ Θεσπιέων, ἢ ὧν οὗτος ἀπήγ-
γελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ᾽ οὐδὲ μικρὸν, καὶ τοῦτο οὐκ
ἀπὸ ταὐτομάτου τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον, ἀλλ᾽
ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβά-
νειν, οὐ πεπραχότων οὐδὲν, ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκδέχε-
ται τὴν αἰτίαν, καί φησιν αὐτὸς αἴτιος γεγενῆσθαι,
ὃν οὐκ ἐμέλλεθ᾽ ὑμεῖς, οἶμαι, δυνήσεσθαι κολάσαι·
ἃ δ᾽ ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι, καὶ προλαβεῖν τῆς πόλεως
ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγειλεν, ἵνα μηδ᾽ ἐγκαλέσαι
353 μηδὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχητε Φι-
λίππῳ, μήτ᾽ ἐν ἐπιστολῇ, μήτ᾽ ἄλλοθι μηδαμοῦ τινὸς
παρ᾽ ἐκείνου τούτων ἐνόντων. λέγε δ᾽ αὐτοῖς αὐτὴν
τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ᾽
ἐκεῖνος. καὶ σκοπεῖθ᾽, ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον,
ὃν διεξελήλυθ᾽ ἐγώ. λέγε.

Ἐπιστολή.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς ἐπιστολῆς,
c ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος· περὶ δὲ Φωκέων, ἢ
Θηβαίων, ἢ τῶν ἄλλων, ὧν οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς
ὑμᾶς, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδοτιοῦν ἐστιν
ὑγιές. καὶ τοῦτ᾽ αὐτίκα δὴ μάλα ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ
μὲν γὰρ Ἀλεῖς, οὓς ἵνα συνδιαλλάττωσιν ἐκεῖνος

κατασχεῖν φησὶ τούτους, τοιαύτης τετυχήκασι τῆς
διαλλαγῆς, ὥστ᾽ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος ἡ πό-
λις αὐτῶν γέγονε. τοὺς δ᾽ αἰχμαλώτους, ὃ σκοπῶν,
τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο, οὐδ᾽ ἐνθυμηθῆναί φησι
λύσασθαι. μεμαρτύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ
δήμῳ πολλάκις, ὡς ἐγὼ τάλαντον ἔχων ἐπ᾽ αὐτοὺς
ᾠχόμην. καὶ νῦν δὲ μαρτυρηθήσεται. διὸ καὶ τὴν
ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος, τοῦτ᾽ ἔπεισεν
ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων· ὃ
γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολὴν, ἣν ἠνέγκα-
μεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον δ᾽ ἂν, καὶ διαῤῥήδην, ἡλίκα
ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι
γενησομένην· γεγονυίας τῆς συμμαχίας, οὔ φησιν
εἰδέναι, τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδὲ ἃ αὐτὸς
ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφε-
νάκιζεν ὑμᾶς. ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦθ᾽ οὕτως τότε
ἔγραψε, λέγε μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας ἐπιστο- 354
λῆς, αὐτὸ τοῦτο, ἐνθένδε. λέγε.

Ἐξ ἐπιστολῆς.

Οὐκοῦν, πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσγένοιτ᾽ αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει, ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιήσει. ἐπειδὴ δὲ ἀμφότερ᾽ αὐτῷ γέγονεν, οὔ φησιν εἰδέναι, τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο: ἐὰν δ᾽ ὑμεῖς λέγητε, ποιήσειν ἃ μήτ᾽ αἰσχύνην, μήτ᾽ ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγων, ἵνα, κἂν ἄρα εἴπητέ τι, καὶ προαχθῆθ᾽ ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ καταλείπῃ: ταῦτα τοίνυν, καὶ πολλὰ ἕτερα, ἐνῆν παραχρῆμα τότ᾽ εὐθὺς ἐξελέγχειν, καὶ διδάσκειν ὑμᾶς, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ πράγματα ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαὶ, καὶ Πλαταιαὶ, καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην, ἀφείλετο τὴν ἀλήθειαν. καίτοι ταῦτα, εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο· εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ᾽ ἦν ἤδη τὰ πράγματα, ὥστε μηδ᾽ αἰσθομένοις τοῖς Θηβαίοις πλέον εἶναι μηδὲν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ παρὰ τὸ

προαισθέσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας; οὐχ οὗ-
τος; ἀλλ' οὔτ' ἤμελλον, οὔτ' ἠβουλήθη ταῦτ' οὔτ'
ἤλπισεν οὗτος. ὥστε τοῦ γε ἐκλελαληκέναι μηδ' αἰ-
τίαν ἐχέτω· ἀλλὰ φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις
ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ τἀληθῆ μὴ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι,
καὶ αὐτοὺς οἴκοι καταμεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι
τοιοῦτον, δι' οὗ Φωκεῖς ἀπολοῦνται. διὰ ταῦτ'
355 ἐσπαθᾶτο ταῦτα, καὶ διὰ ταῦτ' ἐδημηγορεῖτο.
ἀκούων τοίνυν ἐγὼ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐπαγγελ-
λομένου τούτου τότε, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδε-
ται· (καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς· πρῶτον μὲν,
ἐκ τοῦ, ὅτε τοὺς ὅρκους ἤμελλε Φίλιππος ὀμνύναι
τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι
τοὺς Φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν, καὶ ἐᾶν εἰκὸς
ἦν, εἴπερ ἤμελλον σώζεσθαι· ἔπειτα, ἐκ τοῦ μήτε
τοὺς παρὰ Φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν, μήτε
τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον·)
ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος, ἀναστὰς καὶ παρελ-
θὼν, ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν· ὡς δ' ἀκούειν οὐκ
ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτον μόνον διαμαρτυ-
ράμενος· (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνήσκε-
σθε·) ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα, οὔτε κοινωνῶ. προσέ-
θηκα δὲ, ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. τραχέως δ' ὑμῶν ἐπὶ
τῷ μηδὲ προσδοκᾶν σχόντων, καὶ ὅπως γε, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, ἔφην, ἄν τι τούτων γίγνηται, τού-
τους μὲν ἐπαινέσετε, καὶ τιμήσετε καὶ στεφανώσετε·
ἐμὲ δὲ μή· καὶ μέντοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως
τούτοις ὀργιεῖσθε· ἐγὼ δὲ ἀφίσταμαι, μὴ νῦν, ὑπο-
λαβὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ, μὴ νῦν ἀφίστασο, ἔφη.
ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσῃ. νὴ Δία, ἀδικήσω
γε, ἔφην. ἐπαναστὰς δὲ ὁ Φιλοκράτης μάλα ὑβρι-
στικῶς· οὐδέν ἐστιν, ἔφη, θαυμαστὸν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ Δημοσθένει δοκεῖ·
οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. καὶ ὑμεῖς
ἐγελᾶτε. σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα, ὃ δίδωσι γρά-
ψας μετὰ ταῦτα ὁ Φιλοκράτης· ἀκοῦσαι μὲν γὰρ
οὑτωσὶ, παγκάλως ἔχει. ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς
356 συλλογίσηταί τις, ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέ-

σεις, ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται, πλὴν παραδόντες Φιλίππῳ καὶ Θηβαίοις Φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ χεῖρε δήσαντες. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα, ὅσων ἐπαίνων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ τὴν εἰρήνην εἶναι τὴν αὐτὴν, ἥνπερ Φιλίππῳ, καὶ τοῖς ἐγγόνοις, καὶ τὴν συμμαχίαν· καὶ ἐπαινέσαι δὲ Φίλιππον, ὅτι ἐπαγγέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε ἐπηγγέλλετο. ἀλλὰ τοσούτου [γε] ἔδει ἐπαγγέλλεσθαι, ὥστ' οὐδ' εἰδέναι φησὶ, τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ' οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος. πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας λαβὼν ὑμᾶς ὁ Φιλοκράτης, ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ ψήφισμα· ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι Φωκεῖς, ἃ δεῖ, καὶ παραδιδῶσι τοῖς Ἀμφικτύοσι τὸ ἱερὸν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίγνεσθαι. οὐκοῦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μενόντων μὲν ὑμῶν οἴκοι, καὶ οὐκ ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρόντος τῶν Ἀμφικτυόνων, πλὴν Θετταλῶν καὶ Θηβαίων, εὐφημότατ' ἀνθρώπων, τούτοις γέγραφε παραδοῦναι τὸ ἱερὸν, γράψας τοῖς Ἀμφικτύοσι παραδοῦναι. ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι, πλὴν Θηβαῖοι, καὶ Θετταλοί. ἀλλ' οὐδὲ συγκαλέσαι ἔδει Ἀμφικτύονας, οὐδ' ἐπισχεῖν, ἕως ἂν συλλεγῶσιν, οὐδὲ βοηθεῖν Πρόξενον εἰς Φωκέας, οὐδ' ἐξιέναι Ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτον οὐδέν. καίτοι καὶ ἐπιστολὰς 357
ἔπεμψεν ὁ Φίλιππος δύο καλούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθητε· πώμαλα. οὐ γὰρ ἄν, τότε τοὺς χρόνους οὐκ ἀνελὼν, ἐν οἷς ἠδυνήθητ' ἂν ἐξελθεῖν, τηνικαῦτα ἐκάλει. οὐδ' ἂν ἐμὲ, ἡνίκα δεῦρο ἀποπλεῖν ἐβουλόμην, κατεκώλυεν, οὐδὲ τοιαυτὶ λέγειν τούτῳ προσέταττεν, ἐξ ὧν ἥκιστα ὑμεῖς ἠμέλλετ' ἐξιέναι. ἀλλ' ἵνα, ἃ ἠβούλεσθε, οἰόμενοι πράξειν αὐτὸν, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ, μηδ' ἀμύνοιντο, μηδ'

ἀντέχοιεν οἱ Φωκεῖς ἐπί τι ταῖς παρ' ὑμῶν ἐπανέχοντες ἐλπίσιν, ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαιεν. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ Φιλίππου.

Ἐπιστολαί.

Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ καλοῦσιν αὗται. καὶ νὴ Δία, ἤδη γε. τούτοις δ', εἴπερ ἦν ὑγιές τι τούτων, τί ἄλλο προσῆκεν, ἢ συνειπεῖν, ὅπως ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ τὸν Πρόξενον, ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γράφειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων φαίνονται πεποιηκότες. εἰκότως· οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε, προσεῖχον τὸν νοῦν. ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφε, συνῄδεσαν. τούτοις οὖν συνέπραττον, καὶ τούτοις συνηγωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν Φωκεῖς, ὡς τὰ παρ' ὑμῶν ἐπύθοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τό τε ψήφισμα τοῦτ' ἔλαβον τὸ τοῦ Φιλοκράτους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο τὴν τούτου, καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρόπους ἀπώλοντο. σκοπεῖτε γάρ. ἦσαν ἀπιστοῦντές τινες αὐτόθι τῷ Φιλίππῳ, καὶ νοῦν ἔχοντες.
οὗτοι πιστεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι ἡγοῦντο,
358 οὐδ' εἰ δεκάκις Φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ'
ἂν τούς γε Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι· ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ, ἃ οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς· καὶ τοῖς Θηβαίοις ἥκειν, οὐχ αὑτοῖς, ὄλεθρον. ἦσαν ἄλλοι τινές, οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ ἀμύνεσθαι δεῖν ᾤοντο. ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐποίησε τὸ τὸν Φίλιππον ὑπάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ, ταῦτ' εἰ μὴ ποιήσωσιν, ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν, οὓς βοηθήσειν αὐτοῖς ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν ᾤοντό τινες, πεποιημένοις τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην. τούτοις ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθε, ἐπέδειξαν· ὥστε πανταχῇ τὰ παρ' ὑμῶν ἀπογνωσθῆναι. διόπερ ταῦτα πάντα εἰς ἓν ψήφισμα οὗτοι συνεσκεύασαν. ὃ καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁπάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι. τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν, καὶ διὰ καιρούς τινας ἰσχύοντα, γράφοντας εἰρήνην, ἀθάνατον συν-

θέσθαι τὴν κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστε-
ρῆσαι μὴ μόνον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ
τῆς τύχης εὐεργεσιῶν τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ πε-
ριουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας, ὥστε μὴ μόνον τοὺς
ὄντας Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕστερόν ποτε μέλ-
λοντας ἔσεσθαι πάντας ἠδικηκέναι, πῶς οὐχὶ πάν-
δεινόν ἐστι; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς ὑπεμεί-
νατ' ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην, τὸ,
καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' Αἰσχίνου ῥηθεί-
σαις ὑποσχέσεσι τότ' ἐπιστεύσατε. αἷσπερ οἱ Φωκεῖς
πιστεύσαντες ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὐ-
τοὺς Φιλίππῳ, καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς
πόλεις, ἁπάντων τῶν ἐναντίων, ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗ- 359
τος ἀπήγγειλεν, ἔτυχον. ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς, ὅτι
ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τούτους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους
ὑμῖν λογιοῦμαι, καθ' οὓς ἐγίγνεθ' ἕκαστα. περὶ ὧν
δ' ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων, ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδα-
τι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη Ἐλαφηβολιῶνος ἐνά-
τῃ ἐπὶ δέκα ἐγένετο. ἀπεδημήσαμεν δ' ἡμεῖς ἐπὶ
τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους. καὶ τοῦτον ἅπαντα
τὸν χρόνον ἦσαν οἱ Φωκεῖς σῷοι. ἥκομεν δὲ δεῦρο
ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ ἐπὶ
δέκα τοῦ Σκιροφοριῶνος μηνός. καὶ παρῆν ἐν Πύ-
λαις ὁ Φίλιππος ἤδη, καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἐπηγγέλλε-
το, ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ· οὐ γὰρ
ἂν δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μετὰ ταῦτα,
ἐν ᾗ πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσαν οὗτοι ψευσά-
μενοι καὶ φενακίσαντες ὑμᾶς, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ
Σκιροφοριῶνος ἐγίγνετο. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμ-
πταῖα λογίζομαι τὰ παρ' ὑμῶν ἐν τοῖς Φωκεῦσι γε-
νέσθαι. παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν Φωκέων πρέσβεις ἐν-
θάδε. καὶ ἦν αὐτοῖς, καὶ τί ἀπαγγελοῦσιν οὗτοι,
καὶ τί ψηφιεῖσθε ὑμεῖς, ἐπιμελὲς εἰδέναι. οὐκοῦν
εἰκὸς, ᾗ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς Φωκέας τὰ παρ'
ὑμῶν. ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη γί-
νεται. ὑστέρα τοίνυν δεκάτη, ἐνάτη, ὀγδόη. ταύτῃ
ἐγίγνοντο αἱ σπονδαί. καὶ πάντα τἀκεῖ πράγματα
ἀπολώλει, καὶ τέλος εἶχε. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τε-

τράδι φθίνοντος. ἐκκλησιάζετε μὲν γὰρ ὑμεῖς τότ' ἐν
360 Πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις· ἧκε δὲ Δέρκυλλος ἐκ Χαλκίδος, καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν, ὅτι πάντα τὰ πράγματα ἐγκεχείρικε Θηβαίοις ὁ Φίλιππος, καὶ πέμπτην ἡμέραν εἶναι ταύτην ἐλογίζετο, ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί. ὀγδόη τοίνυν, ἑβδόμη, ἕκτη, πέμπτη, τετράς. αὐτὸ συμβαίνει εἰς ταύτην εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις, οἷς ἀπήγγελλον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συνηγωνισμένοι Φιλίππῳ, καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν Φωκέων ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν Φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ, μηδ' ἐκ προσβολῆς κατὰ κράτος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπείσασθαι πάντας ἄρδην ἀπολέσθαι, μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ διὰ τούτους πεισθέντας αὐτοὺς, ὡς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου σωθήσονται, ταῦτα παθεῖν· οὐ γὰρ ἐκεῖνόν γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν Φωκέων καὶ τὰ δόγματα, ὑφ' ὧν καθεῖλεν αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆτε, οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν, οἵων ἔτυχον, διὰ τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. λέγε.

Συμμαχία [Ἀθηναίων καὶ] Φωκέων.

Ἃ μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς, ταῦτ' ἐστί· φιλία, συμμαχία, βοήθεια· ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσαντα ὑμᾶς, ἀκούσατε. λέγε.

Ὁμολογία Φιλίππου καὶ Φωκέων.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὁμολογία Φιλίππου καὶ Φωκέων, φησὶν, οὐχὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων, οὐδὲ Θετταλῶν καὶ Φωκέων, οὐδὲ Λοκρῶν, οὐδὲ ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός. καὶ πάλιν, παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις (φησὶ) Φωκέας Φιλίππῳ, οὐχὶ Θη-
361 βαίοις, οὐχὶ Θετταλοῖς, οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενί. διατί; ὅτι Φίλιππος ἀπηγγέλλετο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ἐπὶ τῇ τῶν Φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντες ἐπίστευον. καὶ πρὸς τοῦτον [πάντ' ἐσκόπουν, πρὸς τοῦτον] πάντες ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. λέγε δὴ τἀπίλοιπα. καὶ σκοπεῖτε, οἷα πιστεύσαντες,

οἷα ἔπαθον. ἆρά γε ὅμοια, ἢ παραπλήσια, οἷς οὗτος ἀπήγγειλε; λέγε.

Δόγμα Ἀμφικτυόνων.

Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινότερα οὐ γέγονεν, οὐδὲ μείζω πράγματα ἐφ' ἡμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν. οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μέντοι καὶ τοιούτων πραγμάτων κύριος εἷς ἀνὴρ Φίλιππος γέγονε διὰ τούτους. οὔσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι τῶν Ἑλλήνων πάτριον, καὶ μηδὲν τοιοῦτον περιορᾷν γιγνόμενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων ἐστὶν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων, ἃ πέπρακται. θέαμα δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεεινόν· ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς Δελφοὺς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ἡμῖν ὁρᾷν πάντα ταῦτα, οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ· γύναια δὲ καὶ παιδάρια ὀλίγα, καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς. ὅλως δὲ οὐδ' ἂν εἷς ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ δύναιτο τῶν ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων. ἀλλὰ μὴν, ὅτι τὴν ἐναντίαν ποτὲ Θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προτεθεῖσαν, ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω πάντων. τίνα ἂν οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς προγόνους ὑμῶν, εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον 362
ἢ γνώμην θέσθαι περὶ τῶν αἰτίων τοῦ τῶν Φωκέων ὀλέθρου; ἐγὼ μὲν γὰρ οἴομαι, κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ, καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν· πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, μᾶλλον δ', εἴ τις ἐστὶν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς σεσωκότας ἡμᾶς τότε, καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆφον θεμένους, τούτους τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι διὰ τούτους, καὶ περιεῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας, οἷα οὐδένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος; τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος; πολλὰ μὲν τοίνυν ἄν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον εὐδαιμονίσας τῆς τύχης, εἰκότως τούτου μάλιστ' ἂν εὐδαιμονίσειεν ἁπάντων, ὃ μὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεὰς οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον, ὅστις εὐτύχηκεν ἐφ' ἡμῶν· τὸ

μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι, καὶ χώραν πολλὴν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ζηλωτὰ μέν ἐστιν, οἶμαι, καὶ λαμπρά· πῶς γὰρ οὔ; ἔχοι δ' ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ἀλλ' ἐκεῖνό γ' ἴδιον, καὶ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ἄλλῳ γεγονὸς εὐτύχημα. τὸ ποῖον; τὸ, ἐπειδὴ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματα αὐτῷ ἐδέησε, πονηροτέρους εὑρεῖν, ἢ ἐβούλετο· πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφθεῖεν ἄν, εἴγε, ἃ ὑπὲρ αὐτοῦ Φίλιππος, τηλικούτων ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων, οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, οὐδ' αὐτὸς εἰς ἐπιστολὴν γράψαι οὐδεμίαν, οὐδὲ πρεσβευτὴς οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ' ἐκείνου, ἐπὶ ταῦτα οὗτοι μισθώσαντες ἑαυτοὺς, ὑμᾶς ἐξηπάτων; καὶ ὁ μὲν Ἀντίπατρος, καὶ ὁ Παρμενίων, δεσπότῃ διακονοῦντες, καὶ οὐ
363 μέλλοντες μετὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ' εὕροντο, τὸ μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. οἱ δ' Ἀθηναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως, πρέσβεις ταχθέντες ὑμᾶς, οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀνάγκη τὸν λοιπὸν βίον, καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἤμελλον δώσειν τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς ἂν ἄνθρωποι κακίους, ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων γένοιντο; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὅτι καὶ καταράτός ἐστιν ὑφ' ὑμῶν, καὶ οὐδ' ὅσιον ὑμῖν, οὐδ' εὐσεβές ἐστι τοιαῦτα ἐψευσμένον αὐτὸν ἀφεῖναι, λέγε τὴν ἀρὰν, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὴν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί.

Ἀρά.

Ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται, νόμῳ προστεταγμένα· καὶ ὅταν ἡ βουλὴ κάθηται, παρ' ἐκείνῃ πάλιν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ, ὡς οὐκ εὖ ᾔδει· ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν, καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ, αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴητε, εἰ ἄρ', ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιεῖν ὑπὲρ ὑμῶν τοὺς θεοὺς, ταῦτ' αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον μὴ ποιήσετε; ἀλλ' ὃν

ἐκείνοις εὔχεσθε ἐξώλη ποιεῖν αὐτὸν, καὶ γένος, καὶ
οἰκίαν, τοῦτον ἀφίετε αὐτοί; μηδαμῶς· ὃς γὰρ ἂν
ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν· ὃν
δ᾽ ἂν αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ᾽ ἐκείνοις περὶ τούτου
προστάττετε. εἰς τοῦτο τοίνυν ἀναιδείας καὶ τόλμης
αὐτὸν ἥξειν ἀκούω, ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων
ἐκστάντα, ὧν ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφε-
νάκικε τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον,
καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς πάντ᾽ εἰδόσι, πρῶτον μὲν Λα- 364
κεδαιμονίων, εἶτα Φωκέων, εἶθ᾽ Ἡγησίππου κατη-
γορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα γέλως, μᾶλλον δὲ ἀναισχυν-
τία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ περὶ τῶν Φωκέων, ἢ
τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ τοῦ Ἡγησίππου, ὡς Πρόξε-
νον οὐχ ὑπεδέξαντο, ὡς ἀσεβεῖς εἰσὶν, ὡς ὅ, τι ἂν
δήποτ᾽ αὐτῶν κατηγορῇ, πάντα δήπου ταῦτα, πρὸ
τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ᾽ ἥκειν, ἐπέπρακτο,
καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς Φωκέας σώζεσθαι, ὥς
τίς φησιν; Αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί· οὐ γὰρ ὡς· εἰ
μὴ διὰ Λακεδαιμονίους, οὐδ᾽ ὡς· εἰ μὴ Πρόξενον
οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ᾽ ὡς· εἰ μὴ δι᾽ Ἡγήσιππον,
οὐδ᾽ ὡς· εἰ μὴ διὰ τὸ καὶ τὸ, ἐσώθησαν ἂν οἱ
Φωκεῖς, οὐχ οὕτω τότε ἀπήγγειλεν· ἀλλὰ πάντα
ταῦθ᾽ ὑπερβὰς, διαῤῥήδην ἥκειν ἔφη πεπεικὼς Φί-
λιππον, Φωκέας σώζειν, τὴν Βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν
τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν· ταῦτα πεπράξεσθαι
δυεῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν. καὶ διὰ ταῦτα χρήμαθ᾽ ἑαυ-
τῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. μὴ τοίνυν ἃ,
πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτ᾽, ἐπέπρακτο ἢ Λα-
κεδαιμονίοις, ἢ Φωκεῦσιν, ἀκούετε, μηδ᾽ ἀνέχεσθε·
μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε Φωκέων, ὡς πονηροί. οὐδὲ
γὰρ Λακεδαιμονίους διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετήν ποτε ἐσώ-
σατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους Εὐβοέας τουτουσὶ, οὐ-
δὲ ἄλλους πολλούς· ἀλλ᾽ ὅτι συμφέρον ἦν σῶς εἶ-
ναι τῇ πόλει, ὥσπερ Φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν Φω-
κέων, ἢ τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ ὑμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς
ἀνθρώπων, μετὰ τοὺς παρὰ τούτου λόγους, ἐξα-
μαρτόντας, οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου
τότε ῥηθέντα; τοῦτ᾽ ἐρωτᾶτε· οὐ γὰρ ἕξει δεῖξαι. 365

363

τος ἂν αὐτὴν ἀδικῆσαι; ἔτι τοίνυν, καὶ τοιοῦτόν τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν, ὅτι θαυμάζει, τί δήποτε Δημοσθένης μὲν αὐτοῦ κατηγορεῖ, Φωκέων δ᾽ οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ᾽ ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι παρ᾽ ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων οἱ μὲν, οἶμαι, βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι, φυγάδες γεγενημένοι, καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι. καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι. οἱ δ᾽ ὁτιοῦν ἂν ἀργυρίου ποιήσαντες, τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν ἑαυτοῖς. οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ βοᾶν, οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ ἀλήθεια, καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτοῖς αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν, ὅ γε δῆμος ὁ τῶν Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς Ἀθήνησιν εὐθύνας εἶναι τὸν λόγον· ἀλλὰ δουλεύειν, καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ, καὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, [οὓς] ἀναγκάζονται τρέφειν, διῳκισμένοι κατὰ κώμας, καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε· ἀλλ᾽ ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς δεικνύναι, ἢ 367
ὡς οὐχ ὑπέσχετο σώσειν αὐτοὺς Φίλιππον. τοῦτο γάρ εἰσι πρεσβείας εὐθύναι. τί πέπρακται; τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου· εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτοὺς, οἶμαι, τὸ μέρος σὺ, ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν, μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι. καὶ μὴν, ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ...ίας, ἣν τὰ πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίν-οι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖ-. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, ὅτι τῷ Φωκέων πολέ- καὶ τῷ κυρίους εἶναι Πυλῶν Φωκέας, ἥ τε ἀπὸ αίων ἄδεια ὑπῆρχεν ὑμῖν, καὶ τὸ μηδέποτ᾽ ἂν Πελοπόννησον, μηδ᾽ εἰς Εὔβοιαν, μηδ᾽ Ἀττικὴν, μηδὲ Φίλιππον, μηδὲ Θηβαίους; ...ντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει, ταῖς ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες, προή-

κασθ' ὑμεῖς, καὶ τετειχισμένην ὅπλοις, καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν, χώραν πολλὴν περιεῖδετ' ἀνασταθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν ἡ προτέρα βοήθεια, ἡ εἰς Πύλας, ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ πλειόνων, ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθ' ὑμεῖς, ἐὰν λογίσησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τῶν στρατευσαμένων· μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δὲ, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν, ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ, πλείστην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως, καὶ κατὰ πάντων ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου, ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξαρχῆς τοῦ Φιλίππου πάνθ', ἅπερ προῄρηντο,
368 ποιεῖν, οὗτος ἀπαγγείλας τἀναντία, καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους, ὑμῖν μὲν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Θηβαίους μείζω, Φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκε. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ὑμῖν ἄνθρωπος ἐχρήσατο; λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου, καὶ τὸ τοῦ Καλλισθένους, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντα ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν μετεκομίζεσθε, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς τείχους θύειν ἐψηφίζεσθε, εἰρήνης οὔσης. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεοὺς, καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

Ψήφισμα.

Ταῦτα τότ' ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους, οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες αὐτῇ· καὶ τοῖς ἐκγόνοις· ἀλλ' ὡς θαυμάσια ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά.

καὶ μὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς Πορθμῷ, ἢ
πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν Φιλίππου καὶ ξέ-
νους, ὡς ἐθορυβεῖσθε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοί-
νυν εἰ μήπω τῆς Ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν,
οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν
αὐτῷ, τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾷν,
καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον,
καὶ τὸν παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην 369
ἐκείνῳ, μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οἶδα τοίνυν ὅτι
τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτοῦ λόγους
Αἰσχίνης φεύξεται· βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς πορρω-
τάτω τῶν πεπραγμένων ἀπάγειν, διέξεισιν, ἡλίκα
πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται,
καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά· καὶ ὅλως
ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται.
ἔστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα κατηγορήματα τούτου. εἰ
γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία τοσούτων πραγμά-
των καὶ τηλικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί
τις εἶναι τοῦτο φαίη, πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗ-
τοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν; τί δ'; οὐ
τριήρεις τριακόσιαι, καὶ σκεύη ταύταις, καὶ κτή-
ματ' ὑμῖν περίεστι, (καὶ περιέσται) διὰ τὴν εἰρήνην;
ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκείνως ὑμᾶς ὑπο-
λαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα ἐκ
τῆς εἰρήνης γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατα-
σκευαῖς ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γε-
γόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι. γεγόνασι δὲ καὶ ὑμῖν τινές.
ἡ δέ γε τῶν πραγμάτων κατασκευὴ, καὶ τῶν συμ-
μάχων, δι' ἣν ἢ αὐτοῖς, ἢ τοῖς κρείττοσι, τὰ ἀγα-
θὰ πάντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα, πραθεῖσα
ὑπὸ τούτων, ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής· ἡ δ'
ἐκείνου φοβερὰ, καὶ μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον
ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ
τῶν συμμάχων, καὶ τὰ τῶν προσόδων· ὑμῖν δὲ, ἅ,
καὶ δικαίως, ἂν ὑπῆρξεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτ' ἀνθ'
ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογίζεσθαι· οὐ γὰρ ταῦτ' ἀντ' 370
ἐκείνων γέγονεν. οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ἦν ἂν ὁμοίως ὑμῖν· ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν,

εἰ μὴ διὰ τούτους. ὅλως δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ δίκαιον δήπου φήσαιτ' ἂν εἶναι, μήτ', εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότα ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ' Αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργὴν, μήτ', εἴ τι τῶν δεόντων πέπρακται δι' ἄλλον τινὰ, τοῦτο σῶσαι τουτονί· ἀλλ' ὅσων οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι, καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ, καὶ τοὐναντίον ὀργὴν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκὼς, ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ πάνθ' ἅμα ταράττειν αὐτὸν ἐᾶτε, τὰ τῶν στρατηγῶν ἀδικήματα, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον, τἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθά· ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ σκοπῆτε· οἷον· ἦν ὑμῖν πόλεμος πρὸς Φίλιππον; ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ τις Αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τούτων γε ἀφεῖται, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν. περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθαι, καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς. οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰτιᾶταί σε περὶ αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον ποιήσασθαι. ἐπείσθημεν. πρέσβεις ἐπέμψαμεν. ἤγαγον οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πάλιν ἐνταῦθα περὶ τούτων μέμφεταί τις Αἰσχίνην; φησί τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον τὴν εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν, ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς.
371 οὔκουν οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον. οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν, ἄνθρωπε, λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχῃ κατηγορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βουλευομένων ὑμῶν, οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιητέον εἰρήνην, ἢ μή· (ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε·) ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινὰ, τοῖς τὰ δίκαια γράφουσιν ἀντειπὼν, τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε, δῶρα λαβών· καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθεὶς, ὧν μὲν ὑμεῖς προσετάξατε, οὐδοτιοῦν ἐποίησε· τοὺς δ' ἐπὶ τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμάχων·

καὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐψεύσατο, ἡλίκα οὐδεὶς
ἀνθρώπων ἄλλος πώποτε, οὔτε πρότερον, οὔθ'
ὕστερον· τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ, λόγου τυ-
χεῖν Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, Κτησιφῶν καὶ
Ἀριστόδημος τὴν ἀρχὴν τὴν πρώτην ἔφερον τοῦ
φενακισμοῦ. ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ πράττειν ἤδη τὰ πρά-
γμαθ' ἧκον, Φιλοκράτει καὶ τούτῳ παρέδωκαν, ἐκ-
δεξάμενοι δ' οὗτοι, πάντ' ἀπώλεσαν. εἶτ' ἐπειδὴ
δεῖ λόγον αὐτὸν καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων,
ὤν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος, καὶ θεοῖς ἐχθρὸς,
καὶ γραμματεὺς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος
ἀπολογήσεται· οὐχ ἵνα πλειόνων, ἢ κατηγορεῖ τις
αὐτοῦ, δῷ λόγον· μανία γὰρ τοῦτό γε· ἀλλ' ὁρᾷ
τοῦθ', ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις,
ἀγαθὸν μὲν οὐδέν ἐστιν, ἅπαντα δὲ τἀδικήματα. ἡ
δ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο,
τοὔνομα γοῦν ἔχει φιλάνθρωπον. ἣν δέδοικα μὲν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δέδοικα, μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ 372
οἱ δανειζόμενοι, ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες. τὸ γὰρ ἀσφα-
λὲς αὐτῆς καὶ τὸ βέβαιον οὗτοι προὔδοσαν, Φωκέας,
καὶ Πύλας. οὐ μὴν διὰ τοῦτόν γε ἐξ ἀρχῆς ἐποιη-
σάμεθα τὴν εἰρήνην. ἀλλ' ἄτοπον μέν ἐστιν, ὃ μέλ-
λω λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ· εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς
χαίρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς, ὧν κατηγοροῦ-
σιν ἅπαντες, χάριν αὐτῆς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι,
ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε, ἐπολέμουν, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης
ἂν ὑμεῖς ἠνέσχεσθε. εἰρήνη μὲν οὖν δι' ἐκείνους·
ἐπικίνδυνος δὲ καὶ σφαλερὰ καὶ ἄπιστος διὰ τούτους
γέγονε δωροδοκήσαντας. εἴργετ' οὖν, εἴργετε αὐτὸν
τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων· εἰς δὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν
πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ Αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς
εἰρήνης κρίνεται, οὔ· ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' Αἰσχίνην
διαβέβληται. σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγε-
γόνει, μηδὲν δ' ὕστερον ἐξηπάτησθε ὑμεῖς, μηδ'
ἀπολώλει τῶν συμμάχων μηδεὶς, τίνα ἀνθρώπων
ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω τοῦ ἄδοξον γεγενῆσθαι;
καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος, συνειπὼν Φιλο-
κράτει. ἀλλὰ ἀνήκεστόν γ' οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός.

νῦν δ᾽, οἶμαι, πολλῶν ἄλλων ἐστὶ κακῶν αἴτιος οὗ-
τος. ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦ-
τα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἴομαι πάν-
τας ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, το-
σοῦτον ἀπέχω τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι
τούτοις προσάγειν, ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν, ὥστ᾽, εἰ ταῦθ᾽
ὑπ᾽ ἀβελτηρίας, ἢ δι᾽ εὐήθειαν, ἢ δι᾽ ἄλλην ἄγνοιαν
ἡντινοῦν αὐτῷ πέπρακται, αὐτός τ᾽ ἀφίημι Αἰσχί-
373 νην, καὶ ὑμῖν ἀφεῖναι συμβουλεύω. καίτοι τῶν
σκήψεων τούτων οὐδεμία ἐστὶ πολιτικὴ, οὐδὲ δικαία.
οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς κελεύετε, οὐδ᾽
ἀναγκάζετε· ἀλλ᾽, ἐπειδάν τις, ἑαυτὸν πείσας δύνα-
σθαι, προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες [ἀνθρώπων]
χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων, εὐνοϊκῶς δέχεσθε, καὶ
οὐ φθονερῶς· ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε, καὶ τὰ ὑμέ-
τερα αὐτῶν ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις,
τιμηθήσεται, καὶ πλέον ἕξει κατὰ τοῦτο τῶν πολ-
λῶν; ἐὰν δ᾽ ἀποτυχάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ;
ἀλλ᾽ οὐ δίκαιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολω-
λόσι συμμάχοις, οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν, οὐδὲ ταῖς
γυναιξὶν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, διὰ τὴν ἀβελτηρίαν τὴν
ἐμὴν, (ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω,) τοιαῦτα πεπονθέ-
ναι. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ᾽ ὅμως ὑμεῖς ἄφετε Αἰ-
σχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα, καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν δι᾽
εὐήθειαν, ἢ δι᾽ ἄλλην τινὰ ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυ-
μασμένος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον
λαβὼν καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ᾽ ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ᾽
αὐτῶν τῶν πεπραγμένων, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε,
ἀποκτείνατε· εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς λοιποῖς παρά-
δειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ τὸν ἔλεγχον τὸν ὑπὲρ
τούτων, ὡς δίκαιος ἔσται, μεθ᾽ ὑμῶν. ἀνάγκη δή
που τοὺς λόγους τούτους Αἰσχίνην τουτονὶ πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν, τοὺς περὶ τῶν Φωκέων, καὶ τῶν Θε-
σπιέων, καὶ τῆς Εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὐ-
τὸν ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαῤῥήδην
ἀκούσαντα ὑποσχομένου Φιλίππου, ὅτι ταῦτα πράξει
καὶ ποιήσει· ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα, καὶ
374 φενακισθέντα τῇ περὶ τἄλλα φιλανθρωπίᾳ, καὶ

ταῦτ᾽ ἐλπίσαντα παρ᾽ αὐτοῦ. οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲ ἓν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων, μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει Φίλιππον. διατί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος, πάντ᾽ αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴσχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, ἀδοξεῖ, δικαίως ἀπολωλέναι κρίνεται. καὶ εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι ἂν ἦν. νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν πρᾳότητα καὶ εὐήθειαν εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν οὖν, ὅστις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν Αἰσχίνου κατηγοροῦντος Φιλίππου; τίς δ᾽ ἐξελέγχοντα, ἢ λέγοντά τι τοῦτον ἑώρακεν; οὐδὲ εἷς. ἀλλ᾽ ἅπαντες Ἀθηναῖοι πρότερον κατηγοροῦσι Φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί. ὧν οὐδεὶς οὐδὲν ἠδίκηται ἰδίᾳ δήπου. ἐγὼ δὲ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθε ὅ, τι βούλεσθε. ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ. τὸν δ᾽ ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε. ἄπιστος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε, οἷα πεποίηκεν ἐμέ; οἷα ἐξηπάτηκε; τούτων οὐδένα ἀκούω τῶν λόγων, οὐδ᾽ ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι, οὐ παρακρουσθεὶς, οὐδ᾽ ἐξαπατηθεὶς, ἀλλὰ μισθώσος ἑαυτὸν, καὶ λαβὼν ἀργύριον, ταῦτ᾽ εἶπε. καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς κἀγαθὸς, καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης καὶ τρὶς, οὐχ ἅπαξ, ἀπολωλέναι δίκαιος. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνων δῆλός ἐσθ᾽, ὅτι χρημάτων ἅπαντ᾽ εἶπεν ἐκεῖνα. ἀλλ᾽ ἧκον
ὡς ὑμᾶς ἔναγχος Θετταλοὶ, καὶ Φιλίππου πρέσβεις 375
μετ᾽ αὐτῶν, ἀξιοῦντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις; μάλιστα πάντων ἀνθρώπων Αἰσχίνῃ τούτῳ. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. οὗτος μὲν γὰρ ἔφη Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τειχιεῖν· καὶ τοὺς μὲν Φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ Θηβαίων ὕβριν ὑμῖν καταλύσειν. ὁ δὲ, τοὺς μὲν Θηβαίους μείζους, ἢ προσῆκε, πεποίηκε, τοὺς δὲ Φωκέας ἄρδην ἀπολώ-

μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι, καὶ χώραν πολ-
λὴν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα,
ζηλωτὰ μέν ἐστιν, οἶμαι, καὶ λαμπρά· πῶς γὰρ οὔ;
ἔχοι δ' ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα καὶ ἑτέροις πολ-
λοῖς. ἀλλ' ἐκεῖνό γ' ἴδιον, καὶ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων
ἄλλῳ γεγονὸς εὐτύχημα. τὸ ποῖον; τὸ, ἐπειδὴ πο-
νηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματα αὐτῷ ἐδέησε, πο-
νηροτέρους εὑρεῖν, ἢ ἐβούλετο· πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι
τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφθεῖεν ἄν, εἴγε, ἃ ὑπὲρ αὐ-
τοῦ Φίλιππος, τηλικούτων ὄντων αὐτῷ τῶν διαφό-
ρων, οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, οὐδ' αὐτὸς εἰς ἐπιστο-
λὴν γράψαι οὐδεμίαν, οὐδὲ πρεσβευτὴς οὐδεὶς εἶπε
τῶν παρ' ἐκείνου, ἐπὶ ταῦτα οὗτοι μισθώσαντες
ἑαυτοὺς, ὑμᾶς ἐξηπάτων; καὶ ὁ μὲν Ἀντίπατρος, καὶ
ὁ Παρμενίων, δεσπότῃ διακονοῦντες, καὶ οὐ μέλλον-
363 τες μετὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ' εὕ-
ροντο, τὸ μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. οἱ δ'
Ἀθηναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως, πρέσβεις
ταχθέντες ὑμᾶς, οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συ-
ζῆν ἀνάγκη τὸν λοιπὸν βίον, καὶ ἐν οἷς εὐθύνας
ἤμελλον δώσειν τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπα-
τᾶν ὑπέστησαν. πῶς ἂν ἄνθρωποι κακίους, ἢ μᾶλ-
λον ἀπονενοημένοι τούτων γένοιντο; ἵνα τοίνυν εἰ-
δῆτε, ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ' ὑμῶν, καὶ οὐδ'
ὅσιον ὑμῖν, οὐδ' εὐσεβές ἐστι τοιαῦτα ἐψευσμένον
αὐτὸν ἀφεῖναι, λέγε τὴν ἀρὰν, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν
τὴν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί.

Ἀρά.

Ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται, νόμῳ προστεταγμένα· καὶ ὅταν ἡ βουλὴ κάθηται, παρ' ἐκείνῃ πάλιν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ, ὡς οὐκ εὖ ᾔδει· ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν, καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ, αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴητε, εἰ ἄρ', ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιεῖν ὑπὲρ ὑμῶν τοὺς θεοὺς, ταῦτ' αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον μὴ ποιήσετε; ἀλλ' ὃν

ἐκείνοις εὔχεσθε ἐξώλη ποιεῖν αὐτὸν, καὶ γένος, καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφίετε αὐτοί; μηδαμῶς· ὃς γὰρ ἂν ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν· ὃν δ' ἂν αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ τούτου προστάττετε. εἰς τοῦτο τοίνυν ἀναιδείας καὶ τόλμης αὐτὸν ἥξειν ἀκούω, ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον,
καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς πάντ' εἰδόσι, πρῶτον μὲν Λα- 364
κεδαιμονίων, εἶτα Φωκέων, εἶθ' Ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα γέλως, μᾶλλον δὲ ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ περὶ τῶν Φωκέων, ἢ τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ τοῦ Ἡγησίππου, ὡς Πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, ὡς ἀσεβεῖς εἰσὶν, ὡς ὅ, τι ἂν δήποτ' αὐτῶν κατηγορῇ, πάντα δήπου ταῦτα, πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν, ἐπέπρακτο, καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς Φωκέας σώζεσθαι, ὥς τίς φησιν; Αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί· οὐ γὰρ ὡς· εἰ μὴ διὰ Λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς· εἰ μὴ Πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς· εἰ μὴ δι' Ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς· εἰ μὴ διὰ τὸ καὶ τὸ, ἐσώθησαν ἂν οἱ Φωκεῖς, οὐχ οὕτω τότε ἀπήγγειλεν· ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς, διαῤῥήδην ἥκειν ἔφη πεπεικὼς Φίλιππον, Φωκέας σώζειν, τὴν Βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν· ταῦτα πεπράξεσθαι δυεῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν. καὶ διὰ ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. μὴ τοίνυν ἃ, πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτ', ἐπέπρακτο ἢ Λακεδαιμονίοις, ἢ Φωκεῦσιν, ἀκούετε, μηδ' ἀνέχεσθε· μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε Φωκέων, ὡς πονηροί. οὐδὲ γὰρ Λακεδαιμονίους διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετήν ποτε ἐσώσατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους Εὐβοέας τουτουσὶ, οὐδὲ ἄλλους πολλούς· ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν σῶς εἶναι τῇ πόλει, ὥσπερ Φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν Φωκέων, ἢ τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ ὑμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπων, μετὰ τοὺς παρὰ τούτου λόγους, ἐξαμαρτόντας, οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου
τότε ῥηθέντα; τοῦτ' ἐρωτᾶτε· οὐ γὰρ ἕξει δεῖξαι. 365

πέντε γὰρ γεγόνασιν ἡμέραι μόναι, ἐν αἷς οὗτος ἀπήγγειλε τὰ ψευδῆ· ὑμεῖς ἐπιστεύσατε· οἱ Φωκεῖς ἐπύθοντο· ἐνέδωκαν ἑαυτούς· ἀπώλοντο. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δῆλόν ἐστι σαφῶς, ὅτι πᾶσα ἡ ἀπάτη καὶ τέχνη συνεσκευάσθη τοῦ περὶ τοὺς Φωκέας ὀλέθρου· ὃν μὲν γὰρ χρόνον οὐχ οἷός τ᾽ ἦν ἐλθεῖν ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλ᾽ ἦν ἐν παρασκευῇ· τοὺς Λακεδαιμονίους μετεπέμπετο, πάντα τὰ πράγματα ἐκείνοις ὑποσχόμενος πράξειν, ἵνα μὴ δι᾽ ὑμῶν οἱ Φωκεῖς αὐτοὺς ὑποποιήσωνται. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι δ᾽, αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν, ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ προκαθῆκεν ἐξαπατᾷν ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰσθομένων, ὅτι Θηβαίοις τὰ πράγματα πράττει, εἰς χρόνους καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ βοηθούντων· ἀλλ᾽ ἀκονιτὶ πάνθ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιήσηται. ὅπερ καὶ γέγονε. μὴ οὖν ὅτι καὶ Λακεδαιμονίους καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος, διὰ ταῦθ᾽, ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε, μὴ δότω δίκην· οὐ γὰρ δίκαιον. ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων, καὶ Πυλῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπολωλότων, Χεῤῥόνησον, ὡς περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μὴ ἀποδέξησθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, μηδ᾽ ὑπομείνητε, πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευασθῆναι τῇ πόλει, ὡς ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημάτων ὑπεξαιρούμενοι, τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν προήκασθε· οὐ γὰρ ἐποιήσατε τοῦτο. ἀλλ᾽ ἤδη τῆς εἰρή-
366 νης γεγονυίας, καὶ τῆς Χεῤῥονήσου σώας οὔσης, τέτταρας μῆνας ὅλους ἐσώζοντο οἱ Φωκεῖς τοὺς ὕστερον. ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ᾽ ὕστερον αὐτοὺς ἀπώλεσεν, ἐξαπατήσασα ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μείζονι κινδύνῳ τὴν Χεῤῥόνησον οὖσαν εὑρήσετε, ἢ τότε. πότερον γὰρ εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτήν, πρὶν τούτων τι τῆς πόλεως προλαβεῖν, ἢ νυνί; ἐγὼ μὲν οἶμαι, τότε πολλῷ. τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία, τῶν φόβων ἀφῃρημένων καὶ τῶν κινδύνων [τῶν] τοῦ βουληθέν-

τος ἂν αὐτὴν ἀδικῆσαι; ἔτι τοίνυν, καὶ τοιοῦτόν τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν, ὅτι θαυμάζει, τί δήποτε Δημοσθένης μὲν αὐτοῦ κατηγορεῖ, Φωκέων δ' οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων οἱ μὲν, οἶμαι, βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι, φυγάδες γεγενημένοι, καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι. καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι. οἱ δ' ὁτιοῦν ἂν ἀργυρίου ποιήσαντες, τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν ἑαυτοῖς. οὐ γάρ ἔγωγ' ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ βοᾶν, οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ ἀλήθεια, καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτοῖς αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν, ὅ γε δῆμος ὁ τῶν Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς Ἀθήνησιν εὐθύνας εἶναι τὸν λόγον· ἀλλὰ δουλεύειν, καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ, καὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, [οὓς] ἀναγκάζονται τρέφειν, διῳκισμένοι κατὰ κώμας, καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε· ἀλλ' ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς δεικνύναι, ἢ 367
ὡς οὐχ ὑπέσχετο σώσειν αὐτοὺς Φίλιππον. τοῦτο γάρ εἰσι πρεσβείας εὐθύναι. τί πέπρακται; τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου· εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτοὺς, οἶμαι, τὸ μέρος σὺ, ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν, μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι. καὶ μὴν, ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας, ἣν τὰ πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥάδιον δεῖξαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ, καὶ τῷ κυρίους εἶναι Πυλῶν Φωκέας, ἥ τε ἀπὸ Θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν ὑμῖν, καὶ τὸ μηδέποτ' ἂν ἐλθεῖν εἰς Πελοπόννησον, μηδ' εἰς Εὔβοιαν, μηδ' εἰς τὴν Ἀττικὴν, μηδὲ Φίλιππον, μηδὲ Θηβαίους; ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει, ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες, προή-

καθ' ὑμᾶς· καὶ τετειχισμένην ὅπλοις, καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν, χώραν πολλὴν περιεῖδεν ἀνασταθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν ἡ προτέρα βοήθεια, ἡ εἰς Πύλας, ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ πλειόνων, ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθ' ὑμεῖς, ἐὰν λογίσησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τῶν στρατευσαμένων· μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δὲ, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν, ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ, πλείστην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως, καὶ κατὰ πάντων ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου, ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξαρχῆς τοῦ Φιλίππου πάνθ', ἅπερ προῄρηντο,
368 ποιεῖν, οὗτος ἀπαγγείλας τἀναντία, καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους, ὑμῖν μὲν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Θηβαίους μείζω, Φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκε. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ὑμῖν ἄνθρωπος ἐχρήσατο; λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου, καὶ τὸ τοῦ Καλλισθένους, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντα ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν μετεκομίζεσθε, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς τείχους θύειν ἐψηφίζεσθε, εἰρήνης οὔσης. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεοὺς, καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

Ψήφισμα.

Ταῦτα τότ' ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους, οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε καταρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες αὐτῇ καὶ τοῖς ἐκγόνοις· ἀλλ' ὡς θαυμάσια ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά.

καὶ μὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς Πορθμῷ, ἢ πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν Φιλίππου καὶ ξένους, ὡς ἐθορυβεῖσθε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μήπω τῆς Ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν, οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ, τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾷν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον, καὶ τὸν παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην 369
ἐκείνῳ, μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτοῦ λόγους Αἰσχίνης φεύξεται· βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπάγειν, διέξεισιν, ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται, καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά· καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία τοσούτων πραγμάτων καὶ τηλικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο φαίη, πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν; τί δ'; οὐ τριήρεις τριακόσιαι, καὶ σκεύη ταύταις, καὶ κτήμαθ' ὑμῖν περίεστι, (καὶ περιέσται) διὰ τὴν εἰρήνην; ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκείνως ὑμᾶς ὑπολαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι. γεγόνασι δὲ καὶ ὑμῖν τινές. ἡ δέ γε τῶν πραγμάτων κατασκευὴ, καὶ τῶν συμμάχων, δι' ἣν ἢ αὐτοῖς, ἢ τοῖς κρείττοσι, τὰ ἀγαθὰ πάντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα, πραθεῖσα ὑπὸ τούτων, ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής· ἡ δ' ἐκείνου φοβερὰ, καὶ μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν συμμάχων, καὶ τὰ τῶν προσόδων· ὑμῖν δὲ, ἃ, καὶ δικαίως, ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτ' ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογίζεσθαι· οὐ γὰρ ταῦτ' ἀντ' 370
ἐκείνων γέγονεν. οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ὑμῖν· ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν;

εἰ μὴ διὰ τούτους. ὅλως δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
καὶ δίκαιον δήπου φήσαιτ' ἂν εἶναι, μήτ', εἰ πολλὰ
καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότα ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς
δ' Αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν τὴν
ὀργὴν, μήτ', εἴ τι τῶν δεόντων πέπρακται δι' ἄλλον
τινὰ, τοῦτο σῶσαι τουτονί· ἀλλ' ὅσων οὗτος αἴτιος
σκεψάμενοι, καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ, καὶ
τοὐναντίον ὀργὴν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκὼς,
ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν
μὴ πάνθ' ἅμα ταράττειν αὐτὸν ἐᾶτε, τὰ τῶν στρα-
τηγῶν ἀδικήματα, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον,
τἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθά· ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ
σκοπῆτε· οἷον· ἦν ὑμῖν πόλεμος πρὸς Φίλιππον;
ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ τις Αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τού-
του κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων;
οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τούτων γε ἀφεῖται, καὶ οὐ-
δὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν. περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμέ-
νων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθαι, καὶ τὰ τεκμήρια
δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀπο-
λογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν περὶ τοῦ πολέ-
μου μηδὲν ἐρεῖς. οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰτιᾶταί σε περὶ
αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον
ποιήσασθαι. ἐπείσθημεν. πρέσβεις ἐπέμψαμεν. ἤγα-
γον οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πά-
λιν ἐνταῦθα περὶ τούτων μέμφεταί τις Αἰσχίνην;
φησί τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον τὴν εἰρήνην, ἢ ἀδι-
κεῖν, ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς.
371 οὔκουν οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν
εἰρήνην, οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον. οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος.
τί οὖν, ἄνθρωπε, λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ
πόθεν ἄρχῃ κατηγορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
βουλευομένων ὑμῶν, οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιητέον εἰρή-
νην, ἢ μή· (ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε·) ἀλλ'
ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινὰ, τοῖς τὰ δίκαια γράφουσιν ἀν-
τειπὼν, τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε, δῶρα λαβών·
καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθεὶς, ὧν μὲν
ὑμεῖς προσετάξατε, οὐδοτιοῦν ἐποίησε· τοὺς δ' ἐπὶ
τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμάχων·

καὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐψεύσατο, ἡλίκα οὐδεὶς ἀνθρώπων ἄλλος πώποτε, οὔτε πρότερον, οὔθ' ὕστερον· τὸ μὲν γὰρ ἐξαρχῆς ἄχρι τοῦ, λόγου τυχεῖν Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, Κτησιφῶν καὶ Ἀριστόδημος τὴν ἀρχὴν τὴν πρώτην ἔφερον τοῦ φενακισμοῦ. ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ πράττειν ἤδη τὰ πράγμαθ' ἧκον, Φιλοκράτει καὶ τούτῳ παρέδωκαν, ἐκδεξάμενοι δ' οὗτοι, πάντ' ἀπώλεσαν. εἶτ' ἐπειδὴ δεῖ λόγον αὐτὸν καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων, ὤν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος, καὶ θεοῖς ἐχθρὸς, καὶ γραμματεὺς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος ἀπολογήσεται· οὐχ ἵνα πλειόνων, ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ, δῷ λόγον· μανία γὰρ τοῦτό γε· ἀλλ' ὁρᾷ τοῦθ', ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις, ἀγαθὸν μὲν οὐδέν ἐστιν, ἅπαντα δὲ τἀδικήματα. ἡ δ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοὔνομα γοῦν ἔχει φιλάνθρωπον. ἣν δέδοικα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δέδοικα, μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ 372
οἱ δανειζόμενοι, ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες. τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς καὶ τὸ βέβαιον οὗτοι προὔδοσαν, Φωκέας, καὶ Πύλας. οὐ μὴν διὰ τοῦτόν γε ἐξαρχῆς ἐποιησάμεθα τὴν εἰρήνην. ἀλλ' ἄτοπον μέν ἐστιν, ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ· εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαίρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς, ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες, χάριν αὐτῆς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι, ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε, ἐπολέμουν, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς ἠνέσχεσθε. εἰρήνη μὲν οὖν δι' ἐκείνους· ἐπικίνδυνος δὲ καὶ σφαλερὰ καὶ ἄπιστος διὰ τούτους γέγονε δωροδοκήσαντας. εἴργετ' οὖν, εἴργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων· εἰς δὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ Αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρίνεται, οὔ· ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' Αἰσχίνην διαβέβληται. σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον ἐξηπάτησθε ὑμεῖς, μηδ' ἀπολώλει τῶν συμμάχων μηδεὶς, τίνα ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω τοῦ ἄδοξον γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος, συνειπὼν Φιλοκράτει. ἀλλὰ ἀνήκεστόν γ' οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός.

νῦν δ', οἶμαι, πολλῶν ἄλλων ἐστὶ κακῶν αἴτιος οὗ-
τος. ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦ-
τα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἴομαι πάν-
τας ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, το-
σοῦτον ἀπέχω τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι
τούτοις προσάγειν, ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν, ὥστ', εἰ ταῦθ'
ὑπ' ἀβελτηρίας, ἢ δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν
ἡντινοῦν αὐτῷ πέπρακται, αὐτός τ' ἀφίημι Αἰσχί-
373 νην, καὶ ὑμῖν ἀφεῖναι συμβουλεύω. καίτοι τῶν
σκήψεων τούτων οὐδεμία ἐστὶ πολιτικὴ, οὐδὲ δικαία.
οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς κελεύετε, οὐδ'
ἀναγκάζετε· ἀλλ', ἐπειδάν τις, ἑαυτὸν πείσας δύνα-
σθαι, προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες [ἀνθρώπων]
χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων, εὐνοϊκῶς δέχεσθε, καὶ
οὐ φθονερῶς· ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε, καὶ τὰ ὑμέ-
τερα αὐτῶν ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις,
τιμηθήσεται, καὶ πλέον ἕξει κατὰ τοῦτο τῶν πολ-
λῶν; ἐὰν δ' ἀποτυχάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ;
ἀλλ' οὐ δίκαιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολω-
λόσι συμμάχοις, οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν, οὐδὲ ταῖς
γυναιξὶν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, διὰ τὴν ἀβελτηρίαν τὴν
ἐμὴν, (ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω,) τοιαῦτα πεπονθέ-
ναι. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς ἄφετε Αἰ-
σχίνη τὰ δεινὰ ταῦτα, καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν δι'
εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυ-
μασμένος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον
λαβὼν καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ' ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ'
αὐτῶν τῶν πεπραγμένων, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε,
ἀποκτείνατε· εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς λοιποῖς παρά-
δειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ τὸν ἔλεγχον τὸν ὑπὲρ
τούτων, ὡς δίκαιος ἔσται, μεθ' ὑμῶν. ἀνάγκη δή
που τοὺς λόγους τούτους Αἰσχίνην τουτονὶ πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν, τοὺς περὶ τῶν Φωκέων, καὶ τῶν Θε-
σπιέων, καὶ τῆς Εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑ-
τὸν ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαῤῥήδην
ἀκούσαντα ὑποσχομένου Φιλίππου, ὅτι ταῦτα πράξει
καὶ ποιήσει· ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα, καὶ
374 φενακισθέντα τῇ περὶ τἄλλα φιλανθρωπίᾳ, καὶ

ταῦτ' ἐλπίσαντα παρ' αὐτοῦ. οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲ ἓν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων, μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει Φίλιππον. διατί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος, πάντ' αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴσχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, ἀδοξεῖ, δικαίως ἀπολωλέναι κρίνεται. καὶ εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι ἂν ἦν. νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν πρᾳότητα καὶ εὐήθειαν εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν οὖν, ὅστις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν Αἰσχίνου κατηγοροῦντος Φιλίππου; τίς δ' ἐξελέγχοντα, ἢ λέγοντά τι τοῦτον ἑώρακεν; οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἅπαντες Ἀθηναῖοι πρότερον κατηγοροῦσι Φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί. ὧν οὐδεὶς οὐδὲν ἠδίκηται ἰδίᾳ δήπου. ἐγὼ δὲ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθε ὅ, τι βούλεσθε. ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ. τὸν δ' ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε. ἄπιστος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε, οἷα πεποίηκεν ἐμέ; οἷα ἐξηπάτηκε; τούτων οὐδένα ἀκούω τῶν λόγων, οὐδ' ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι, οὐ παρακρουσθεὶς, οὐδ' ἐξαπατηθεὶς, ἀλλὰ μισθώσας ἑαυτὸν, καὶ λαβὼν ἀργύριον, ταῦτ' εἶπε. καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς κἀγαθὸς, καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης καὶ τρὶς, οὐχ ἅπαξ, ἀπολωλέναι δίκαιος. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνων δῆλός ἐσθ', ὅτι χρημάτων ἅπαντ' εἶπεν ἐκεῖνα. ἀλλ' ἧκον ὡς ὑμᾶς ἔναγχος Θετταλοὶ, καὶ Φιλίππου πρέσβεις 375
μετ' αὐτῶν, ἀξιοῦντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις; μάλιστα πάντων ἀνθρώπων Αἰσχίνῃ τουτῳί. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. οὗτος μὲν γὰρ ἔφη Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τειχιεῖν· καὶ τοὺς μὲν Φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ Θηβαίων ὕβριν ὑμῖν καταλύσειν. ὁ δὲ, τοὺς μὲν Θηβαίους μείζους, ἢ προσῆκε, πεποίηκε, τοὺς δὲ Φωκέας ἄρδην ἀπολώ-

λεκε· καὶ τὰς μὲν Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν δὲ Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν προσεξηνδραπόδισται. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγμαθ' ἑαυτοῖς τούτων γένοιτο; οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα, οὐδ' ἐφθέγξατο ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω δεινὸν, τηλικοῦτον ὂν, ἀλλὰ καὶ συνεῖπε μόνος τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καίτοι τοῦτό γε οὐδὲ Φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι, ὁ μιαρὸς, ἀλλ' Αἰσχίνης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐθελόντων ἀκούειν αὐτοῦ, καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐνδεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ Φιλίππου παροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους, ὅταν δέῃ, (μέμνησθε γὰρ δήπου,) αὐτὸς ὢν, οἶμαι, θαυμάσιος στρατιώτης, ὦ Ζεῦ. ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν μηδένα μηδὲν ἔχοντα εἴχομεν δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μηδ' ἦν ὥστε ἰδεῖν ἅπαντας, βασάνους καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπόλοιπον ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ Φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις,
376 ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυεν ὑμῖν, πυροπωλῶν, οἰκοδομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων, κἂν μὴ χειροτονῆτε ὑμεῖς, ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ ταῖς τραπέζαις· οὐκ ἔνι δήπου τοῦτον εἰπεῖν, ὡς οὐκ εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα. ἔστιν οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος, ἢ κακοδαίμων, ὥσθ', ἵνα λαμβάνῃ μὲν Φιλοκράτης, ἀδοξῇ δὲ αὐτὸς καὶ κινδυνεύῃ, ἐξὸν αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξετάζεσθαι, τούτοις μὲν πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν κρίνεσθαι βούλεσθαι; ἐγὼ μὲν οὐδένα οἴομαι. ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆτε, εὑρήσετε μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐναργῆ σημεῖα τοῦ χρήματα τοῦτον ἔχειν. ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέγονεν, οὐδενὸς δ' ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦτον ἑαυτὸν Φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην, ὅτε εἰσήγγειλεν Ὑπερίδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ δυσχεραίνειν ἔφην ἕν τι τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλοκράτης τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀδικημάτων αἴτιος γεγο-

νεν, οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων, μηδενός. καὶ οὐκ
ἔφην τοῦθ' οὕτως ἔχειν. οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι
καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον, εἰ μὴ τοὺς συναγωνιζομένους
τούτων τινὰς εἶχεν. ἵν' οὖν μήτ' ἀφῶ, μήτ' αἰτιά-
σωμαι μηδένα, ἔφην ἐγώ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ,
τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τοὺς δὲ μὴ μετεσχηκότας
ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς
ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν, μηδὲ ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ
ὑπὸ Φιλοκράτους πεπραγμένα. καὶ τὸν τοῦτο ποιή- 377
σαντα ἀφίημι ἔγωγ', ἔφην. ταῦτα γὰρ μνημονεύετε,
ὡς ἐγὼ οἶμαι. οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδείς, οὐδ' ἔδει-
ξεν ἑαυτόν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἔσθ' ἑκάστῳ τις,
ὡς ἔοικε, πρόφασις. ὁ μὲν οὐχ ὑπεύθυνος ἦν· ὁ
δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως· τῷ δὲ κηδεστὴς ἦν ἐκεῖ· τούτῳ
δ' οὐδὲν τούτων. ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυ-
τὸν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε
μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἐάνπερ
ἐκφύγῃ νῦν, καθ' ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ, ὥσθ', ἵνα
μηδὲν ἐναντίον, μηδὲ ῥῆμα, πρόηται Φιλίππῳ, οὐδ'
ἀφιέντων ἀφίησιν, ἀλλ' ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν
ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν μᾶλλον, ἢ Φιλίππῳ τι
ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι, τίς ἡ κοινωνία,
τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ Φιλοκράτους αὕτη; ὅν,
εἰ τὰ κάλλιστα καὶ πάντα τὰ συμφέροντα ἐπεπρεσ-
βεύκει, χρήματα δ' ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς πρεσ-
βείας, (ὥσπερ ὁμολογεῖ τοῦτό γ' αὐτός,) φυγεῖν καὶ
διευλαβηθῆναι τῷ προῖκα πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ
διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε
τοῦτ' Αἰσχίνης; ταῦτ' οὐ φανερὰ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι; ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει, ὅτι χρήματα εἴλη-
φεν Αἰσχίνης, καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς,
οὐ δι' ἀβελτηρίαν, οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, οὐδ' ἀποτυγχά-
νων; καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ, φησὶ, δῶρα λα-
βεῖν; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ',
Αἰσχίνη, ἅπερ πιστότατα ἐστιν ἁπάντων. καὶ
οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν, οὐδ' αἰτιάσασθαι, ὡς ἢ πε-
πεισμένα, ἢ χαριζόμενα τῳ, ἐστὶ τοιαῦτα, ἀλλ' οἷά-
περ αὐτὰ προδοὺς καὶ διαφθείρας σὺ πεποίη- 378

κας, τοιαῦτα ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ καταμαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γάρ δεῦρ' ἀναστάς μοι. οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε, οὐ φήσεις ἔχειν ὅ, τι εἴποις: ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς, ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρτύρους, πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώκων, δῆλον, ὅτι πάνδεινος εἶ τις. πολλῶν τοίνυν, καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων Αἰσχίνῃ τούτῳ, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἴομαι δοκεῖν, οὐδέν ἐστιν, οὗ μέλλω λέγειν, ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅ, τι μᾶλλον δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν ἐπαυτοφώρῳ, καὶ πεπρακότα πάντ', ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπέστελλετ' αὖθις αὖ τοτρίτον τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις, αἷς οὗτος ὑπισχνεῖτο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον, καὶ ἐμὲ, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως. καὶ θορυβούντων τινῶν, καὶ κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν. οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δὲ ἀνέστη μετὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες ἐβουλεύοντο οὗτοι, τίνα αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων, καὶ τοῦ μέλλοντος ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε. ἐφοβοῦντο δὴ, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία γένοιτο ἐξαίφνης· εἶτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ, ἐπιψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέων, καὶ τὰ πράγματα ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον.
379 εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον, καὶ μικρὰν ὑπεφήνατε ἐλπίδα ἡντινοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν, οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν, μεῖναι ἔτι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἐνῆν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ' ἡ σιτοπομπία δυνατὴ, τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ, καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν· αἵ τε πόλεις πολλαὶ, καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν, αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ, καὶ πολιορκίᾳ. εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσίν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα

μηδὲν μετάθησθε, ὧν ἐξηπάτησθε, τούτου αὐτοῦ κατέλιπον. ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινὸς, δεινὸν ἦν, καὶ ὑποψία μεγάλη. τί λέγεις; ἐπὶ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθὰ οὐχὶ βαδίζεις, ἀπαγγελίας, οὐδὲ πρεσβεύεις; ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται, καὶ λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ, ἐξωμόσατο ἀρρωστεῖν τουτονὶ, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δὲ ἀπολώλεισαν οἱ Φωκεῖς ὕστερον ἡμέραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμα, ὥσπερ ἂν ἄλλο τι, τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλλος ἐκ τῆς Χαλκίδος ἧκεν ἀναστρέψας, καὶ ἀπήγγειλεν ἡμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι· καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες, εἰκότως κἀκείνοις συνήχθεσθε, καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε, καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε, καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν, καὶ τὸν Πειραιᾶ τειχίζειν, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν ἄστει θύειν· ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν, καὶ τοσαύτη ταραχὴ καὶ τοσοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν πόλιν· 380
τηνικαῦτα ὁ σοφὸς οὑτοσὶ, καὶ δεινὸς, καὶ εὔφωνος, οὔτε βουλῆς, οὔτε δήμου χειροτονήσαντος αὐτὸν, ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα, οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότε ἐξωμόσατο, ὑπολογισάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀντ' αὐτοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει, οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγγελκότα, ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματα αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπειδὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν, καὶ τῆς τῶν Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς μέσας τὰς Θήβας, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν· ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν, καὶ ὅλος πρὸς τῷ λήμματι, ὥσθ' ἅπαντα ταῦτα ἀνελὼν καὶ παριδὼν ᾤχετο. καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερά ἐστιν, ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ, καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων, οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς

ἐκ τῆς βουλῆς θεωρούς, μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τὰ ἐπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθών, καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν, ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι, καὶ χώραις, καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν ηὔχετο ἐκεῖνος· καὶ συνεστεφανοῦτο, καὶ συνεπαιάνιζε Φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας προὔπινε. καὶ τοῦτ' οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ μὲν οὕτω, τούτῳ δ' ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς
381 ἐξωμοσίας, ἐν τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ, ταῦτ' ἐστίν, ἐφ' οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμα ἄντικρυς περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος γέγραπται. ὑπὲρ δὲ ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ παρόντες καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο. οὐ γὰρ ἔγωγε αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ' ἐξωμοσάμην. καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει.

Ψήφισμα. Γράμματα. Μάρτυρες.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετ' εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν Φίλιππον, ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ' οὐ κράτος πολέμου, καὶ νίκην αὐτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι; καὶ τἀναντία τούτων τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι· ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε, ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται. τὰ δ' ἔμπροσθεν πεπραγμένα, καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων, ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν, τί ἔσται τίμημα, ὃ τοιαύτην ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τοσούτων ἀδικημάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς, καὶ ὅλον τὸν δῆμον, ἅπασι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλειν, δυσκόλως τε ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ

δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων, καὶ οὔτε δικαίων, 382
οὔθ᾽ ὑμῖν συμφερόντων· εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας, τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, [καὶ τὸν] ὅρκον [τὸν] ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατε ἐπαυτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἂν ἐγκαλέσειε τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον δ᾽ ἁπάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων; ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς ὀργιζομένους, ὃς ἐκ τοῦ πολέμου [μὲν] ποιούμενος τὴν εἰρήνην, παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολλὴν συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δὲ ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια, ἐάν τις ταῦτα ποιῇ. τάχα τοίνυν ἴσως, καὶ τοιοῦτος ἥξει τις λόγος παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται τῆς πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ᾽, εἰ τοῦτ᾽ ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν, ὅ, τι τούτου μεῖζον κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματα ἀναλώσας, ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω νῦν γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων, καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς, ἤδη, τί Φιλίππῳ χαριεῖσθε, σκοπεῖν, τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι, τὴν προσήκουσαν δίκην δεδωκότες ἂν εἶεν; οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν οὕτω μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσεται, καὶ τοῦτ᾽ οἴομαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ᾽, ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ᾽ ἀχρηστοτέ-
ρους νομίσας ὑμᾶς Θηβαίων, ἐκείνους εἵλετ᾽ ἀνθ᾽ 383
ὑμῶν, ἀλλ᾽ ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη, καὶ ταῦτ᾽ ἤκουσεν, ἅπερ καὶ πρότερόν ποτ᾽ εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν ὄχλος, ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν ἁπάντων, καὶ ἀσυνθετώτατον, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχοι, κινούμενον. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ᾽ ἀπῆλθε, μέλει δ᾽ οὐδενὶ τῶν κοινῶν, ἀλλ᾽ οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους ὑπάρ-

χειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ, καὶ διοικήσοντας, οἷον ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἄνπερ αὐτῷ τοῦτο κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ᾽ ὑμῖν, ῥᾳδίως διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας, παραχρῆμα, ὡς δεῦρ᾽ ἐπανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταὐτὸ τῷ βασιλεῖ. τί δ᾽ ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγόρου, καὶ τετταράκοντα τάλαντα, ὡς λέγεται, δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐτὸν παρ᾽ ὑμῖν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ τὸ ζῆν ἄντα κύριον ἑαυτῷ βεβαιῶσαι, μή τί γ᾽, ἃ ἐκείνῳ τότ᾽ ὑπέσχετο, πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι, πρῶτον μὲν Ἀμφίπολιν, πόλιν ὑμετέραν, δούλην κατέστησεν, ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν. εἶτ᾽ οὐδενί πώποτ᾽ ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. ταὐτὰ τοίνυν τότ᾽ ἂν ἐποίησεν ὁ Φίλιππος, εἴ τινα τούτων εἶδε δίκην διδόντα, καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπειδὰν δ᾽ ἀκούσῃ λέγοντας εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέ-
384 ρους κρίνοντας, τί καὶ ποιήσαι; ζητοίη πολλὰ ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω; καὶ πάντας θεραπεύειν βούλοιτο, δύο ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέντ᾽ ἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ Φίλιππος εὖ. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ Θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ᾽ ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματ᾽ ἐκεῖνος ἠβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς ἔφασαν, πολλά. ὡς δ᾽ οὐκ ἐδέξαντο, οὐδ᾽ ἔλαβον ταῦτα οἱ τῶν Θηβαίων πρέσβεις, μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ [καὶ δείπνῳ] πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ Φίλιππον, ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶν, ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ προὔπινεν αὐτοῖς. ταῦτα πάντα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο, καὶ οὐδαμῇ προΐεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δέ, Φίλων, εἷς τῶν πρέσβεων, εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγον, οὐχ ὑπὲρ Θηβαίων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι· ἔφη γάρ, τὸν Φίλιπ-

που ὁρῶν μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, ἥδεσθαι καὶ χαίρειν. αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων. εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐν οἷς ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσθέντα, ἄξιόν τι καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων πρᾶξαι· καὶ ὅλην δὲ τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφᾶς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε, τί τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων, καὶ τί ἡμῖν συμβέβηκε. καὶ θεάσασθε ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς, πονοῦσι, καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ, καὶ ἡττω- 385
μένοις. εἶτα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ἄρδην ὄλεθρος, καὶ ὅλων τῶν τειχῶν καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις. ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις, Ὀρχομενὸς, Κορώνεια, Κορσιαὶ, τὸ Τιλφωσσαῖον, τῆς τῶν Φωκέων χώρας ὅσην ἠβούλοντο. τοῖς μὲν δὴ Θηβαίοις ταῦτ' ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' ἂν εὔξαιντο δήπου μείζονα. τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν Θηβαίων τί; οὐδὲν, πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι: τοῦτο δὲ καλὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης, ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ, τί τῇ τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων, καὶ θεωρεῖτε, εἰ παραπλήσια τῇ πόλει, καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων, καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ Φιλίππῳ, κἂν ἄλλος τις ἴῃ ποτ' ἐπ' αὐτὰ, βουλόμενος σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν· καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον παραδοῦναι, ἐχθρὸν ἡγήσεσθαι καὶ πολέμιον, τὸν δὲ ἀπεστερηκότα, σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐσθ', ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσὶ, ἔγραψε δ' ὁ τούτου συνεργὸς Φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς, τὸ τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι, καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς

χειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ, καὶ
κήσοντας, οἷον ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἄνπερ αὐτῷ,
κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ
ῥᾳδίας διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι
τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας, παραχρῆμ
δεῦρ' ἐπανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐ
ἂν ταὐτὸ τῷ βασιλεῖ. τί δ' ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐπ
ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγόρου, καὶ τετταράκο
λαντα, ὥς λέγεται, δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ
αὐτὸν παρ' ὑμῖν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ τὸ
κύριον ἑαυτῷ βεβαιῶσαι, μή τί γ', ἃ ἐκε
ὑπέσχετο, πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ
τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι, πρ
Ἀμφίπολιν, πόλιν ὑμετέραν, δούλην κατέστ
τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν.
νὶ πώποτ' ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. τ
νυν τότ' ἂν ἐποίησεν ὁ Φίλιππος, εἴ τι
εἶδε δίκην διδόντα, καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, πο
δὰν δ' ἀκούσῃ λέγοντας εὐδοκιμοῦντας ἐν
384 ρους κρίνοντας, τί καὶ ποιῆσαι; ζητοίη
λίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω; καὶ πάντας θερα
λοιτο, δύο ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέν
γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δη
ὁ Φίλιππος εὖ. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀ
πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσ
ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ Θηβ
καὶ παρ' ὑμῶν ἡμ μεν ἐκεῖ. τοῖ
ἐκεῖνος ἠβούλετο δ καὶ πάνυ γε
πολλά. ὡς δ' οὐκ , οὐδ' ἔλα
τῶν Θηβαίων πρέ τὰ ταῦτα
[καὶ δείπνῳ] πίνω νθρωπευόμ
τοὺς ὁ Φίλιππον, δὴ πολλὰ
λωτα καὶ τὰ τοι λευτῶν,
γυρᾶ καὶ χρυσᾶ αὐτοῖς.
ἐκεῖνοι καὶ πρ
τελευ

ἀπόντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῶν τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος ἐκείνου ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο. ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόῤῥω, καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμᾶς, περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς, καὶ μειζόνων, λέγω δὴ Φωκέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι. μὴ προλαβόντος δ' ἐκείνου ταῦτα, μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων, ἅπαντ' ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως ὑπελάμβανον οὕτως ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὡς ἦσαν τότε, οἱ Φωκεῖς σῶοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖ-
389 νος μὲν οὐδὲν ἂν εἶχεν ὑμῖν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων τ' ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐγνώκειν, καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία, διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην· τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται, γράψας, ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν, ἄντικρυς οὕτως. καί μοι λέγε τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποίουν, εἴσεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς Ὠρεὸν, καὶ συνε-

μίξαιμεν τῷ Προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν, καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ. καὶ πρὶν εἰς Μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν· τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας καθήμεθα ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς 390 ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ᾿ ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ, Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τῶν τειχῶν, Ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει, καὶ διῴκεῖτο Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ, καὶ θρυλλοῦντος ἀεί· τὸ μὲν πρῶτον, ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώμην ἀποφαινομένου· μετὰ ταῦτα δὲ, ὡς ἀγνοοῦντας διδάσκοντος· τελευτῶντος δὲ, ὡς ἂν πρὸς πεπρακότας ἑαυτοὺς, καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους, οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν ἐγὼ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ᾿ ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενὸς, οὐδ᾿ αἰτιῶμαι, οὐδ᾿ ἀναγκασθέντ᾿ αὐτῶν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ δι᾿ αὐτὸν, καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ καὶ δεινὰ, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα, πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ᾿ οἱ τούτων μετεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ Δία, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων; ἢ τἄλλ᾿, ἃ προσῆκεν, ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ᾿ ὑμῶν, ὅσα παρ᾿ οὐδεμιᾶς ἄλλης πόλεως, οὐθ᾿ ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο, οὐθ᾿ ὅτ᾿ ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ᾿ ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκουρείου· (εἴ τις ὑμῶν εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν, ὃ [ἐγὼ] λέγω·) ἐνταῦθ᾿ ἐγίγνοντο οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ᾿ ἤδη τὸ στράτευμα ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος· αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ᾿ ὁ 391 Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν

Ἁλέων καὶ Φωκέων, γράψαι· ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὑτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἤμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν τοὺς ὅρκους· οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων, ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην· οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἥττητο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ', ἃ λέγω, φανερὰ, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν τούτους μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντ', ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν, ὧν ἐψηφίσασθε, πεποιηκότες, μηδ' ὃ συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες· πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν· εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου· εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα· εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

392 Ψήφισμα. Ἐπιστολή. Ψηφίσματα.

Καὶ μὴν, ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἂν, εἴ τις ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὡς τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, τοῦτο ἀκούσατε.

μόν. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν, τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδ' ἐποίησαν χρόνον οὐδένα. Ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον. καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς. καὶ προϊόντες, ἀπήντων ἐν Λαρίσσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι, καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπῄει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου· νῦν δὲ,
τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατριβῆναι πρὸ 393
τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἔστιν οὖν, ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε, πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι; ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε, τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι. οὗτος δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; τὸ κοινῇ τὸν Φίλιππον χρήμαθ' ἡμῖν διδόναι. ἵνα γὰρ μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντάς τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ, καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὁτουδήποτε (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ δοθέντα ἁπαν-

τὰς ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι. ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτούς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ᾽ ἐδίδοτο. ξένια δ᾽ ἦν [ἡ] πρόφασις. ἐπειδὴ δ᾽ ἐκώλυσα ἐγώ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ᾽, ἐπειδὴ ταῦτ᾽ εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγώ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ᾽ εἰπεῖν, ὅτι· ἀλλ᾽ ἔχουσιν ὁ
394 δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε μὲν δή, διεκρούσατο δέ, εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων. λέγε.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γάρ, οὐχὶ παρόντος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου χάριν ἔχειν Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μέν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δέ, πέντε, ὁ δέ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ᾽ ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα, καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ᾽ ἐστιν. ὅταν δ᾽ οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς· τί δήποτε, ὡς φής, ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει, γνοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἡμᾶς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συν-

ἐπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέ- 395
μνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, οὓς ἐλυσά-
μην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν.
δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας
ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ', ἐξομοσάμενον, οὐ πά-
νυ καλὸν, οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ,
εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπο-
λοίμην, καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ' ἂν ἀρ-
γύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. ση-
μεῖον δέ: ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χει-
ροτονησάντων ὑμῶν, δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ
ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον
τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ
τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ'
οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλε. καίτοι
καὶ τἄλλα πάντα ἀκολούθως ἂν τούτοις ἐπέπρακτο,
εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος
οὐδ' ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβά-
νοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτι-
μίας· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ' ἦν πραχθῆναι,
πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει,
ταῦτ' οὐκ ἠβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ', οἶμαι, περιῆσαν οὗτοί μου.
φέρε δὴ, τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα, καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε. παράλληλα γὰρ ἔσται
φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκεῖς ἐκσπόνδους
καὶ Ἀλεῖς ἀπέφηναν, καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ
ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψή-
φισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν, καὶ μεταίρειν, ἐφ' ᾧ
πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμ-
μάχους ἐνέγραψαν. καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστο- 396
λὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμ-
πειν· αὐτοὶ δ' οὐδοτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἔπεμ-
ψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ, ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον
ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ,
ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων,
ἀλλὰ καὶ δεδιὼς, μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους,
αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδο-

χειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ, καὶ διοικήσοντας, οἷον ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἄνπερ αὐτῷ τοῦτο κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ᾽ ὑμῖν, ῥᾳδίως διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας, παραχρῆμα, ὡς δεῦρ᾽ ἐπανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταυτὸ τῷ βασιλεῖ. τί δ᾽ ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγόρου, καὶ τετταράκοντα τάλαντα, ὡς λέγεται, δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐτὸν παρ᾽ ὑμῖν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ τὸ ζῆν ὄντα κύριον ἑαυτῷ βεβαιῶσαι, μή τί γ᾽, ἃ ἐκείνῳ τότ᾽ ὑπέσχετο, πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι, πρῶτον μὲν Ἀμφίπολιν, πόλιν ὑμετέραν, δούλην κατέστησεν, ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν. εἶτ᾽ οὐδενὶ πώποτ᾽ ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. ταὐτὰ τοίνυν τότ᾽ ἂν ἐποίησεν ὁ Φίλιππος, εἴ τινα τούτων εἶδε δίκην διδόντα, καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπειδὰν δ᾽ ἀκούσῃ λέγοντας εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέ-
384 ρους κρίνοντας, τί καὶ ποιῆσαι; ζητοίη πολλὰ ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω; καὶ πάντας θεραπεύειν βούλοιτο, δύο ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέντ᾽ ἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ Φίλιππος εὖ. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ Θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ᾽ ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματ᾽ ἐκεῖνος ἠβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς ἔφασαν, πολλά. ὡς δ᾽ οὐκ ἐδέξαντο, οὐδ᾽ ἔλαβον ταῦτα οἱ τῶν Θηβαίων πρέσβεις, μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ [καὶ δείπνῳ] πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ Φίλιππον, ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶν, ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ προὔπινεν αὐτοῖς. ταῦτα πάντα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο, καὶ οὐδαμῇ προΐεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δὲ, Φίλων, εἷς τῶν πρέσβεων, εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγον, οὐχ ὑπὲρ Θηβαίων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι· ἔφη γάρ, τὸν Φίλιπ-

που ὁρῶν μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα
πρὸς αὐτοὺς, ἥδεσθαι καὶ χαίρειν. αὐτοὶ μὲν οὖν
ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων
τούτων· εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐν οἷς
ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην
προσθέντα, ἄξιόν τι καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων
πρᾶξαι· καὶ ὅλην δὲ τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφᾶς ὡμο-
λόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε, τί
τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων, καὶ τί ἡμῖν συμ-
βέβηκε. καὶ θεάσασθε ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας,
ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα.
πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς, πονοῦσι,
καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ, καὶ ἡττω- 385
μένοις. εἶτα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ἄρδην ὄλεθρος,
καὶ ὅλων τῶν τειχῶν καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις. ἆρα
καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ἔτι πρὸς τούτοις,
Ὀρχομενὸς, Κορώνεια, Κορσιαὶ, τὸ Τιλφωσσαῖον,
τῆς τῶν Φωκέων χώρας ὅσην ἠβούλοντο. τοῖς μὲν
δὴ Θηβαίοις ταῦτ᾽ ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽
ἂν εὔξαιντο δήπου μείζονα. τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς
τῶν Θηβαίων τί; οὐδὲν, πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γε-
γενῆσθαι τῇ πατρίδι: τοῦτο δὲ καλὸν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης,
ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ, τί τῇ
τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί
τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων, καὶ θεωρεῖτε, εἰ
παραπλήσια τῇ πόλει, καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει
μὲν τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτη-
μάτων, καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ Φιλίπ-
πῳ, κἂν ἄλλος τις ἴῃ ποτ᾽ ἐπ᾽ αὐτὰ, βουλόμενος
σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν· καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμε-
νον [παραδοῦναι, ἐχθρὸν ἡγήσεσθαι καὶ πολέμιον,
τὸν δὲ ἀπεστερηκότα, σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα
γὰρ ἔσθ᾽, ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσὶ, ἔγραψε
δ᾽ ὁ τούτου συνεργὸς Φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος
ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς, τὸ
τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι, καὶ καλέσαι τοὺς
πρέσβεις τοὺς τοῦ Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς

*τὴν ὑστεραίαν, τὴν Φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν
ὑμᾶς ἑλέσθαι· ἐν ᾗ καὶ ταῦτα, καὶ πόλλ᾽ ἄλλα ἔτι
τούτων δεινότερα ἔνεστι γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ πό-
386 λει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ εὑρεῖν
αἴσχιον ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πρά-
ξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ᾽, ὅσα ἑωράκατε
ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς, ἀλλ᾽ ἐν τῇ τῶν ἀπο-
λωλότων χώρᾳ συμμάχων; κτήματα, καὶ γεωργίαι
παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσ-
οδον, τούτῳ δ᾽ Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι,
πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον,
τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους
τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι· καὶ τὴν
αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει, τῶν μὲν
συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν,
ἀντὶ δὲ δόξης, αἰσχύνην γεγενῆσθαι, τοῖς δὲ πρέσ-
βεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι, προσό-
δους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχά-
των ἀποριῶν, εἰργάσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ᾽ ἀλη-
θῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς Ὀλυνθίους μάρ-
τυρας.*

Μάρτυρες.

*Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ᾽ ἄν, εἰ καὶ τοιοῦτόν τι
τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλήν, οὐδ᾽ οἵαν ἠξίουν
ἐγώ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, κακῶς τῷ πολέμῳ
τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς
θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέ-
ρας τινὸς ᾤετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταυτης αὐτῆς.
εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέ-
μῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰ-
κότως χρήματ᾽ εἴληφεν. εἰ δ᾽ ἐκ ταύτης αὐτῆς, τί-
νος ἕνεκα, ἐφ᾽ οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν ἑαυτῆς
ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνε-
387 ται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν πό-
λιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ
τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. νῦν δέ, ἡ μὲν πόλις τῶν
αὐτῆς ἀφέστηκεν, οὗτος δὲ χρήματα εἴληφεν. ἔτι
τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. πό-*

τερ' οἴεσθε, πλέον Φωκέας Θηβαίων, ἢ Φίλιππον ὑμῶν, κρατεῖν τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ', ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχον μὲν γὰρ Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν, καὶ τὸ Τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτον μὲν οὐδὲν οὔτ' ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου· οὐκ ἠδύνασθε κακῶς, ἡνίκα ἐβούλεσθε, ποιεῖν ἐκεῖνον· τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης, τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσούτῳ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐγγέγονε· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τὰ μὲν ἐκείνων οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. [ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ·] ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη ἡ τοῦ Φιλοκράτους, ἣ συνεῖπεν οὗτος· οἱ δὲ πρέσβεις ἀπήρκεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου, λαβόντες 388 τοὺς ὅρκους, (καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ὑμῖν ἤμελλεν ἔσεσθαι·) ἠξίουν ἡμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ' ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ', ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς μελλήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐξαρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην, πλευ-

ἀκουόντων ὑμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῶν τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος ἐκείνου ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο. ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόῤῥω, καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμᾶς, περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς, καὶ μειζόνων, λέγω δὴ Φωκέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι. μὴ προλαβόντος δ' ἐκείνου ταῦτα, μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων, ἅπαντ' ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως ὑπελάμβανον οὕτως ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὡς ἦσαν τότε, οἱ Φωκεῖς σῷοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖ-
389 νος μὲν οὐδὲν ἂν εἶχεν ὑμῖν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων τ' ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐγνώκειν, καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία, διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην· τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται, γράψας, ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν, ἄντικρυς οὕτως. καί μοι λέγε τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποίουν, εἴσεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς Ὠρεὸν, καὶ συμ-

μῖξαι μὲν τῷ Προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν,
καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ.
καὶ πρὶν εἰς Μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν
ἡμέρας ἀνηλώσαμεν· τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας καθήμεθα
μεθα ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς 390
ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ᾽ ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ,
Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τῶν τειχῶν, Ἱερὸν ὄρος,
πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει,
καὶ διῳκεῖτο Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ, καὶ
θρυλλοῦντος ἀεί· τὸ μὲν πρῶτον, ὡς ἂν εἰς κοινὸν
γνώμην ἀποφαινομένου· μετὰ ταῦτα δὲ, ὡς ἀγνοοῦντας
οῦντας διδάσκοντος· τελευτῶντος δὲ, ὡς ἂν πρὸς
πεπρακότας ἑαυτοὺς, καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους,
οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς,
νερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν
ἐγὼ, ἐψηφίσατο δὲ ὑφ᾽ ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ
πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα
εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενὸς,
οὐδ᾽ αἰτιῶμαι, οὐδ᾽ ἀναγκασθέντ᾽ αὐτῶν οὐδένα δεῖ
δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ δι᾽ αὑτὸν, καὶ
τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ
αἰσχρὰ καὶ δεινὰ, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα,
πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ᾽ οἱ τούτων μετεσχηκότες,
τεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ Δία, ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων;
ἢ τἄλλ᾽, ἃ προσῆκεν, ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ.
ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας
δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ᾽ ὑμῶν, ὅσα παρ᾽
οὐδεμιᾶς ἄλλης πόλεως, οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο,
οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ᾽
ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκουρείου· (εἴ τις
ὑμῶν εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν, ὃ [ἐγὼ] λέγω·)
ἐνταῦθ᾽ ἐγίγνοντο οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ᾽ ἤδη τὸ στράτευμα
τευμα ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος· αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ᾽ ὁ 391
Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τοῦτον
τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ
δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν

σάντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ
ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῶν
πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθα
μὴ ποιοῦντος ἐκείνου ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς ε
δεῦρο. ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόῤῥω, καὶ ἐλ
τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμ
ρὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς, καὶ μειζόνων, λέγω δὴ
καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι. μὴ προλαβ
ἐκείνου ταῦτα, μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων,
ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι,
ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ τ
τως ὑπελάμβανον οὕτως ἕξειν. εἰ γὰρ
ἦσαν τότε, οἱ Φωκεῖς σῶοι, καὶ Πύλας ε
389 νος μὲν οὐδὲν ἂν εἶχεν ὑμῖν ἀνατείνασθ
δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε
γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας,
τικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνῳ πα
μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπό
μάτων τ' ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων
πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστ' ἐκεῖνο
ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνη
οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖ
νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι,
ἐγνώκειν, καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶ
ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰ
οὐκ ἔτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία, διὰ
χρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλ
βον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τ
σαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι
τὴν ταχίστην· τὸν δὲ στρατηγὸν Π
αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂ
πυνθάνηται, γράψας, ὥσπερ νῦν λ
σιν, ἄντικρυς οὕτως. καί μοι λέγε
σμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς
ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ
σεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς

395

σα-
μεν
ντας
πα-
ἐπεί,
ἀπο-
ἀρ-
ση-
χει-
παρὰ
αυτον
κατὰ
ἂ δ'
καίτοι
αυτο;
θλιος
ιβα-
λοτι-
ῆναι,
πόλει,
μου.
αἱ τί
ἔσεσθε
ους
ὶ τὸ
ψη-

396

Ἀλέων καὶ Φωκέων, γράψαι· ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὑτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἤμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν τοὺς ὅρκους· οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων, ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην· οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἥττητο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ', ἃ λέγω, φανερά, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν τούτους μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντ', ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν, ὧν ἐψηφίσασθε, πεποιηκότες, μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες· πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν· εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου· εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα· εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

392 Ψήφισμα. Ἐπιστολή. Ψηφίσματα.

Καὶ μὴν, ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὡς τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, τοῦτο ἀκούσατε.

μου. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν, τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθαν, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδ' ἐποίησαν χρόνον οὐδένα. Ἄλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον. καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς. καὶ προϊόντες, ἀπήντων ἐν Λαρίσσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι, καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπήει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου· νῦν δὲ, τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατριβῆναι πρὸ 393
τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἔστιν οὖν, ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε, πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι; ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε, τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι. οὗτος δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; τὸ κοινῇ τὸν Φίλιππον χρήμαθ' ἡμῖν διδόναι. ἵνα γὰρ μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντας τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ, καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὁτουδήποτε· (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ δοθέντα ἅπαν-

τας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι. ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο. ξένια δ' ἦν [ἡ] πρόφασις. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν, ὅτι· ἀλλ' ἔχουσιν ὁ
394 δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε μὲν δὴ, διεκρούσατο δὲ, εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων. λέγε.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ, οὐχὶ παρόντος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου χάριν ἔχειν Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ, πέντε, ὁ δὲ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα, καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἐστιν. ὅταν δ' οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς· τί δήποτε, ὡς φῂς, ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει, γνοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἡμᾶς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συν-

ἐπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέ- 395
μνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ', ἐξομοσάμενον, οὐ πάνυ καλὸν, οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ, εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην, καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβών γ' ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον δέ· ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν, δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλε. καίτοι καὶ τἄλλα πάντα ἀκολούθως ἂν τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος οὐδ' ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ' ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἠβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ', οἶμαι, περιῆσαν οὗτοί μου. φέρε δὴ, τί τούτῳ πέπρακται, παρὰ ταῦτα, καὶ τί τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε. παράλληλα γὰρ ἔσται φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκεῖς ἐκσπόνδους καὶ Ἁλεῖς ἀπέφηναν, καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψήφισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν, καὶ μεταίρειν, ἐφ' ᾧ πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμμάχους ἐνέγραψαν. καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστο- 396
λὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν· αὐτοὶ δ' οὐδοτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἔπεμψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ, ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς, μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους, αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδὲ-

τας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι. ἀσφάλειαν οὖν ἐ-
σθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, εἰ καὶ κ
μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν.
ταῦτ' ἐδίδοτο. ξένια δ' ἦν [ἡ] πρόφασις. ἐπε
ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι.
Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλ
ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε κατειπεῖ
των εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν, ὅτι ἀλλ' ἔχε
394 δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα
λόγησε μὲν δὴ, διεκρούσατο δὲ, εἰς τὰ Παν
φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρ
Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν π
λέγε.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τ
λώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ, ο
τος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Π
τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυη
στοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι
πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασα
λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου χάριν
πῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν, τρεῖς μνᾶ
τε, ὁ δὲ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τ
δὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοι
σασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, ο
σα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα
μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντε
ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωπ
ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένω
ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι τ
λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήμ
ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτ
ὅταν δ' οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρ
τε, ὡς σὺ, ὦ Δημόσθενες, ἀπ
Φιλ[illegible] ους οὐδὲν ὑγιὲς
[illegible] βείαν [illegible]

[illegible]

*τὴν ὑστεραίαν, τὴν Φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν
ὑμᾶς ἑλέσθαι. ἐν ᾗ καὶ ταῦτα, καὶ πολλὰ ἄλλα ἔτι
τούτων δεινότερα ἔνεστι γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ πό-
386 λει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' εὑρεῖν
αἰσχίω ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πρά-
ξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ', ὅσα ἑωράκατε
ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀπο-
λωλότων χώρᾳ συμμάχων, κτήματα, καὶ γεωργίαι
παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσ-
οδον, τούτῳ δ' Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι,
πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον,
τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους
τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι· καὶ τὴν
αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει, τῶν μὲν
συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν,
ἀντὶ δὲ δόξης, αἰσχύνην γεγενῆσθαι, τοῖς δὲ πρέσ-
βεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι, προσό-
δους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχά-
των ἀποριῶν, εἰργάσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ' ἀλη-
θῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς Ὀλυνθίους μάρ-
τυρας.*

Μάρτυρες.

*Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἄν, εἰ καὶ τοιοῦτόν τι
τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλὴν, οὐδ' οἵαν ἠξίουν
ἐγώ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, κακῶς τῷ πολέμῳ
τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς
θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέ-
ρας τινὸς ᾤετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης αὐτῆς.
εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέ-
μῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰ-
κότως χρήματ' εἴληφεν. εἰ δ' ἐκ ταύτης αὐτῆς, τί-
νος ἕνεκα, ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν ἑαυτῆς
ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνε-
387 ται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν πό-
λιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ
τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. νῦν δέ, ἡ μὲν πόλις τῶν
αὑτῆς ἀφέστηκεν, οὗτος δὲ χρήματα εἴληφεν. ἔτι
τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. πό-*

τερ᾽ οἴεσθε, πλέον Φωκέας Θηβαίων, ἢ Φίλιππον ὑμῶν, κρατεῖν τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ᾽, ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχον μὲν γὰρ Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν, καὶ τὸ Τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτον μὲν οὐδὲν οὔτ᾽ ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ᾽ ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου· οὐκ ἠδύνασθε κακῶς, ἡνίκα ἐβούλεσθε, ποιεῖν ἐκεῖνον. τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ᾽ οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης, τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσούτῳ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐγγέγονε· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ᾽ ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τὰ μὲν ἐκείνων οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ᾽ ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. [ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ·] ὅτι γὰρ ταῦθ᾽ οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη ἡ τοῦ Φιλοκράτους, ᾗ συνεῖπεν οὗτος· οἱ δὲ πρέσβεις ἀπῄρκεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου, λαβόντες 388
τοὺς ὅρκους, (καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ᾽ αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ὑμῖν ἤμελλεν ἔσεσθαι·) ἠξίουν ἡμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ᾽ Ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ᾽ ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ᾽, ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς μελλήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐξαρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ᾽ οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην, πλευ-

απόντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψή-
φισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῶν τῆς
πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ
μὴ ποιοῦντος ἐκείνου ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς εὐθέως
δεῦρο. ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόῤῥω, καὶ ἐλάττοσι
τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμᾶς, πε-
ρὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς, καὶ μειζόνων, λέγω δὴ Φωκέων
καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι. μὴ προλαβόντος δ'
ἐκείνου ταῦτα, μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων, ἅπαντ'
ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ'
ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκό-
τως ὑπελάμβανον οὕτως ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὡς
ἦσαν τότε, οἱ Φωκεῖς σῶοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖ-
389 νος μὲν οὐδὲν ἂν εἶχεν ὑμῖν ἀνατείνασθαι φοβερὸν,
δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε γὰρ κατὰ
γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας, εἰς τὴν Ἀτ-
τικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ
μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρη-
μάτων τ' ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ
πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων
ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν,
οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι
νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς
ἐγνώκειν, καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις
ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν
οὐκ ἔτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία, διὰ τὸ προκατακε-
χρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλλ' αὐτοῦ διέτρι-
βον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιή-
σαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις
τὴν ταχίστην· τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν
αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον
πυνθάνηται, γράψας, ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμα-
σιν, ἄντικρυς οὕτως. καί μοι λέγε τοῦτο τὸ ψήφι-
σμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποίουν, εἴσεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς Ὠρεὸν, καὶ συμ-

*μίξαιμεν τῷ Προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν,
καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ.
καὶ πρὶν εἰς Μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν
ἡμέρας ἀνηλώσαμεν· τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας καθή-
μεθα ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς 390
ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ᾽ ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ,
Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τῶν τειχῶν, Ἱερὸν ὄρος,
πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει,
καὶ διῳκεῖτο Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ, καὶ
θρυλλοῦντος ἀεί· τὸ μὲν πρῶτον, ὡς ἂν εἰς κοινὸν
γνώμην ἀποφαινομένου· μετὰ ταῦτα δὲ, ὡς ἀγνο-
οῦντας διδάσκοντος· τελευτῶντος δὲ, ὡς ἂν πρὸς
πεπρακότας ἑαυτοὺς, καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους,
οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φα-
νερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν
ἐγὼ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ᾽ ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ
πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα
εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενὸς,
οὐδ᾽ αἰτιῶμαι, οὐδ᾽ ἀναγκασθέντ᾽ αὐτῶν οὐδένα δεῖ
δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ δι᾽ αὑτὸν, καὶ
τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ
αἰσχρὰ καὶ δεινὰ, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα,
πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ᾽ οἱ τούτων με-
τεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ Δία, ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων;
ἢ τἄλλ᾽, ἃ προσῆκεν, ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ·
ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας
δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ᾽ ὑμῶν, ὅσα παρ᾽
οὐδεμιᾶς ἄλλης πόλεως, οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο,
οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ᾽
ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκουρείου· (εἴ τις
ὑμῶν εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν, ὃ [ἐγὼ] λέγω·)
ἐνταῦθ᾽ ἐγίγνοντο οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ᾽ ἤδη τὸ στρά-
τευμα ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος· αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ᾽ ὁ 391
Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τοῦτον
τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ
δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν*

Ἀλέων καὶ Φωκέων, γράψαι· ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὑτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἤμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν τοὺς ὅρκους· οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων, ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην· οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἡττᾶτο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππος ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ', ἃ λέγω, φανερά, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν τούτους μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντ', ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε, πεποιηκότες, μηδ' ὧν συνέφερεν ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες· πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν· εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου· εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα· εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

392 Ψήφισμα. Ἐπιστολή. Ψηφίσματα.

Καὶ μήν, ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, τοῦτο ἀκούσατε

μόν. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν, τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδ' ἐποίησαν χρόνον οὐδένα. Ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον. καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς. καὶ προϊόντες, ἀπήντων ἐν Λαρίσσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι, καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπήει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου· νῦν δέ, τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατριβῆναι πρὸ 393
τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἔστιν οὖν, ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε, πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι; ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε, τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι. οὗτος δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; τὸ κοινῇ τὸν Φίλιππον χρήμαθ' ἡμῖν διδόναι. ἵνα γὰρ μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντας τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ, καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὁτουδήποτε· (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ δοθέντα ἅπαν-

τας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι. ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο. ξένια δ' ἦν [ἡ] πρόφασις. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν, ὅτι· ἀλλ' ἔχουσιν ὁ
394 δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε μὲν δὴ, διεκρούσατο δὲ, εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων. λέγε.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ, οὐχὶ παρόντος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου χάριν ἔχειν Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ, πέντε, ὁ δὲ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα, καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἔστιν. ὅταν δ' οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς· τί δήποτε, ὡς φής, ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει, γνοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἡμᾶς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συν-

ἐπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέ- 395
μνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, οὓς ἐλυσά-
μην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν.
δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας
ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ', ἐξομοσάμενον, οὐ πά-
νυ καλὸν, οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ,
εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπο-
λοίμην, καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ' ἂν ἀρ-
γύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. ση-
μεῖον δέ: ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χει-
ροτονησάντων ὑμῶν, δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ
ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον
τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ
τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ'
οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλε. καίτοι
καὶ τἄλλα πάντα ἀκολούθως ἂν τούτοις ἐπέπρακτο,
εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος
οὐδ' ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβά-
νοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτι-
μίας· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ' ἦν πραχθῆναι,
πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει,
ταῦτ' οὐκ ἠβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ', οἶμαι, περιῆσαν οὗτοί μου.
φέρε δὴ, τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα, καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε. παράλληλα γὰρ ἔσται
φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκεῖς ἐκσπόνδους
καὶ Ἁλεῖς ἀπέφηναν, καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ
ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψή-
φισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν, καὶ μεταίρειν, ἐφ' ᾧ
πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμ-
μάχους ἐνέγραψαν. καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστο- 396
λὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμ-
πειν· αὐτοὶ δ' οὐδοτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἔπεμ-
ψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ, ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον
ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ,
ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων,
ἀλλὰ καὶ δεδιὼς, μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους,
αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδο-

[illegible]

Μαρτυρία.

[illegible]

397 [illegible]

[illegible] τία συμβουλεύσαντα, ἢ ἃ [illegible] καὶ τῇ μὲν τῶν συμ-
μάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ Φιλοκράτους συνα-
γορεύσαντα, τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μηδ'
εἰ βούλησθε, δύνασθε ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας καὶ
ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμέ-
νον, προδεδωκότα πάντα καὶ πεπρακότα, δῶρα ἔχον-
τα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα πονηρίας. οὐκοῦν ταῦτα
ἐπ[illegible] ἀρχῇ, ταῦτα καὶ ἐπιδέδειχα. ὁρᾶτε τοί-
[illegible]ντα. ἁπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων λό-
[illegible] ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι
[illegible]ως, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου,

καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. φαίνεται δ' οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς. οὐκοῦν ἑαλωκέναι προσήκει, παρά γε νοῦν ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἱκανά ἐστιν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. οὐ γὰρ μόνον Φωκέας, ἀλλὰ καὶ Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ, καίτοι δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδεῖξαι τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν, Πυλῶν, ἐκ θαλάττης δὲ, τοῦ Ἑλλησπόντου. ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκασιν αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίππῳ. τοῦτο τοίνυν αὐτὸ, ἄνευ τῶν ἄλλων, ἡλίκον ἐστὶν ἀδίκημα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι; μωρία ἂν εἴη λέγειν, καὶ, ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν, οἱ δὲ χρήματα πάμπολλ' ὠφλήκα- 398
σιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, Ἐργόφιλος, Κηφισόδοτος, Τιμόμαχος, τοπαλαιὸν ποτὲ Ἐργοκλῆς, Διονύσιος, ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ' ἔτι γὰρ τότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ ἐφυλάττεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε. νῦν δ' ὅ, τι ἂν μὴ καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἐνοχλῇ, καὶ παρὸν λυπῇ, παρορᾶτε. εἶτα τηνάλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε· ἀποδοῦναι δὲ καὶ Κερσοβλέπτῃ τὸν Φίλιππον τοὺς ὅρκους· μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν· ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρήνην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε, καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν. νῦν δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων, ἀπολώλεκεν· ἃ δ' εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος. ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων, λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ', ὅτι μὲν πάντες εἰκότως ἂν ὧν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν, εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείπω. ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβολογήσησθε, ἀλλ' ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε. εἰ δὲ πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ

ἀφῆτε; μηδ᾽ ἀνάσχησθε, ὡς οὐ δεῖ δίκην, ὧν εἶπεν, ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων, ἢ λόγων, λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις, οὐ τριήρων, οὐδὲ τόπων, οὐδὲ ὁπλιτῶν, οὐδ᾽ ἀκροπόλεων κύριοι, (οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτ᾽ ἐγχειρίζει,) ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν οὖν χρόνους εἰ μὲν
399 μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ. εἰ δ᾽ ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε. τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν, ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω· εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς, καὶ μισθοῦ, καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ᾽ ὅ, τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις, ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γὰρ ἔστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἐὰν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει, δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσεται; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἔστ᾽ ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ τυράννου παρελέσθαι, καὶ ὑμῶν· οὐδ᾽ ὀλίγου γε δεῖ. ἐν ἐκείναις γὰρ, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις, πάντ᾽ ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται. ὑμῖν δὲ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι, καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ᾽, ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί· εἶτ᾽ ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην, ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα κρατῆσαι καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας, τῶν ἢ δι᾽ ἄγνοιαν, ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις, ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ, καὶ συμφέρον ἤδη φαίνηται, χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ποριοῦνται ταῦθ᾽, ὧν ἂν δέωνται, ὅπως ἂν τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν τῆς, οἵα παρ᾽ ὑμῖν ἐστι, πολιτείας, οὐ χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ· ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀφῄρηται. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾷν ὑμᾶς βουλομένοις· οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν, πρὸς οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δ᾽ ἐπιστολὰς ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιρούς, ἐφ᾽ ὧν ἕκαστα ἐξηπάτησθε, ὑπο-

μνήσω, ἵν' εἰδῆθ', ὅτι τὸ ψυχρὸν τοῦτο ὄνομα, τὸ 400
ἄχρι κόρου, παρελήλυθεν ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

Ἐπιστολαὶ Φιλίππου.

Οὕτω τοίνυν αἰσχρὰ, καὶ πολλὰ, καὶ πάντα καθ' ὑμῶν, πεπρεσβευκὼς, περιιὼν λέγει· τί δ' ἂν εἴποι τις περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ; νὴ Δία, εἴτε βούλομαί γε, εἴτε μὴ, παρ' ὅλην μὲν τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ σοῦ τοιαῦτα ἐπιβεβουλευμένος, δυεῖν δ' αἱρέσεως οὔσης μοι νυνὶ, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπραγμένων δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν, ἐγὼ δ' οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι· πρεσβεύειν μέντοι, σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινὰ, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀκείνῳ σὺ, καὶ Φρύνων. ὑμεῖς γὰρ ταῦτα ἐπράττετε, καὶ ταῦτα ἅπασιν ὑμῖν ἤρεσκε. ποῦ δ' ἅλες; ποῦ τράπεζαι; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιὼν, ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας, ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ', ὅτι πάντες οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ, καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ συσπένδουσι. καὶ οὐ διὰ τοῦτο οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται, ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσι, καὶ ἡ βουλὴ δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα. εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη, σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησεν. οἱ στρατηγοὶ, σχεδὸν, ὡς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦσιν αὐτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Λέων Τιμάγορου κατηγόρει, συμπεπρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη· Εὔβουλος 401
Θαῤῥήκος, καὶ Σμικύθου συσσεσιτηκώς· Κόνων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος, Ἀδειμάντου, συστρατηγήσας. πότεροι οὖν τοὺς ἅλας, καὶ τὰς σπονδὰς παρέβαινον, Αἰσχίνη; οἱ προδιδόντες, καὶ οἱ παραπρεσβεύοντες, καὶ οἱ δωροδοκοῦντες; ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπονδάς; ὥσπερ σὺ, καὶ οὐ μόνον τὰς ἰδίας. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ πώποτε ἐληλυθότων ὡς Φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ, καὶ

ἀφῆτε; μηδ' ἀνάσχησθε, ὡς οὐ δεῖ δίκην, ὧν εἶπεν,
ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων,
ἢ λόγων, λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις, οὐ
τριήρων, οὐδὲ τόπων, οὐδὲ ὁπλιτῶν, οὐδ' ἀκροπό-
λεων κύριοι, (οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτ' ἐγχειρίζει,)
ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν οὖν χρόνους εἰ μὲν
399 μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ. εἰ δ' ἀνεῖλεν,
ἠδίκηκε. τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελ-
κεν, ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω· εἰ δὲ καὶ ψευ-
δεῖς, καὶ μισθοῦ, καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω.
οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ, τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις,
ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γάρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία,
πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἐστι πο-
λιτεύεσθαι; ἐὰν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμ-
φέρει, δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κιν-
δυνεύσεται; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἐστ' ἀδίκη-
μα ὀλιγαρχίας, ἢ τυράννου παρελέσθαι, καὶ ὑμῶν·
οὐδ' ὀλίγου γε δεῖ. ἐν ἐκείναις γάρ, οἶμαι, ταῖς πο-
λιτείας, πάντ' ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται. ὑμῖν
δὲ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι,
καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ', ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ
πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί· εἶτ' ἐκκλησίαν
ποιῆσαι, καὶ ταύτην, ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθ[illegible]
εἶτα κρατῆσαι καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ [illegible]
στα λέγοντας, τῶν ἢ [illegible]νοιαν, ἢ διὰ μοχθ[illegible]
ἀντιλεγόντων. ἐφ' [illegible] τούτοις, ἐπ[illegible]
δεδογμένον ᾖ, καὶ [illegible] ἤδη φαίνητ[illegible]
δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν [illegible]δυναμίᾳ, [illegible]
ριοῦνται ταῦθ', [illegible] ὅπως [illegible]
τα καὶ δυνηθῶσι [illegible] δὴ τοὺ[illegible]
τους ἀναιρῶν [illegible] ὑμῖν [illegible]
οὐ χρόνους [illegible]
ἁπλῶς [illegible]
πᾶσ[illegible]

δηλω-
χαζων
ηγεῖτο
ραγμα,
ἄδειν
ὶ οὔτε
ἔφα-
εἶναι,
αἰχμά-
ἱμάν-
ισπω- 403
ρξυνόντων,
περιῤῥήξας
τοῦ νώτου
κοῦ καὶ τοῦ
πίπτει πρὸς
ξαν ἀνατρέ-
καὶ ἀπώλετ'
ία τοῦ καθάρ-
ιτης τῆς ἀνθρω-
τοῖς μυρίοις. καὶ
νῦν μαρτυρεῖν αὐ-
ίαν πολὺς λόγος, καὶ
ὡς ἑαυτῷ πεπραγμένα
σει βλέπειν εἰς ὑμᾶς;
βίον αὐτίκα δὴ μάλ' ἐρεῖ
ς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ
ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγινώ-
τελούσῃ, καὶ, παῖδα ὄντα, ἐν
σιν ἀνθρώποις καλινδούμενον;
ἀρχαῖς ὑπογραμματεύοντα, καὶ
αχμῶν πονηρὸν ὄντα; τὰ τελευ-
ἐν χορηγίοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τῷ τρι-
ητῶς παρατρεφόμενον; ποῖον οὖν
βεβίωκας; ἐπεὶ ὅ γε βεβιωμένος σοι
νεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξουσίας! οὗτος
ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ. ἀλλὰ μήπω ταῦτα,
υρίας μοι λέγε πρῶτον ταυτασί.

404 **Μαρτυρίαι.**

Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης, τῶν φίλων προδότης, πάντα ἔνεστι τὰ δεινότατα· πρὸς ἓν οὐδοτιοῦν τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ᾽ ἕξει δικαίαν, οὐδ᾽ ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ᾽ ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγγυτάτω μανίας. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλο εἰπεῖν ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν, ὡς ἄρα ἐγὼ πάντων, ὧν κατηγορῶ, κοινωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέπραττον αὐτῷ· ἔπειτα ἐξαίφνης μεταβέβλημαι, καὶ κατηγορῶ. ἔστι δὲ ὑπὲρ μὲν τῶν πεπραγμένων, οὔτε δικαία, οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία· ἐμοῦ μέντοι τις κατηγορία. ἐγὼ μὲν γὰρ, εἰ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλός εἰμι ἄνθρωπος. τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο. οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔγωγ᾽ οἴομαί μοι προσήκειν ἀμφότερα ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσεται, ταῦτα ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία, [φεύξεται.] ἡ μὲν τοίνυν δικαία, καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα, δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ᾽ οὐδέτερον δύναιτ᾽ ἂν οὗτος ποιῆσαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι, καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν, καὶ Θηβαίους ἰσχύειν, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι, καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν, καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, ἔνεστι λέγειν αὐτῷ, οἷς τό-
405 *τε τἀναντία ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὡς συμφέροντα καὶ γενησόμενα· οὐθ᾽ ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα, δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑωρακότας ὑμᾶς, καὶ εὖ εἰδότας. οὐκοῦν ὡς οὐ κεκοινώνηκα τούτοις μηδενὸς, λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθε οὖν, ὑμῖν, πάντα τἆλλα ἀφεὶς, ἃ παρ᾽ ὑμῖν ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέκρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντιούμην, αὐτοὺς παράσχωμαι μάρτυρας τουτουσὶ, ὡς πάντα τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται; καὶ χρήματα*

οὗτοι μὲν ἔχουσιν ἐφ᾽ ὑμῖν, ἐγὼ δ᾽ οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεάσασθε δή. τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ᾽ ἂν βδελυρώτατον εἶναι, καὶ πλείστης ὀλιγωρίας καὶ ἀναιδείας μεστόν; οὐδεὶς, οὐδ᾽ ἂν ἁμαρτὼν, ὑμῶν ἄλλον εὖ οἶδ᾽ ὅτι φήσειεν ἂν, ἢ Φιλοκράτην. τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων, καὶ σαφέστατ᾽ ἂν εἰπεῖν ὅ, τι βούλοιτο, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ; Αἰσχίνην οἶδ᾽ ὅτι τουτονί. τίνα δ᾽ οὗτοι μὲν ἄτολμον, καὶ δειλὸν πρὸς τοὺς ὄχλους φασὶν εἶναι, ἐγὼ δ᾽ εὐλαβῆ; ἐμέ. οὐδὲν γάρ πώποτ᾽ οὔτ᾽ ἠνώχλησα, οὔτε μὴ βουλομένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων, καὶ κατηγοροῦντος ἀκούετέ μου, καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τουτουσὶ, καὶ λέγοντος ἄντικρυς, ὅτι χρήματα εἰλήφασι, καὶ πάντα τὰ πράγματα πεπράκασι τῆς πόλεως. καὶ τούτων οὐδεὶς πώποτ᾽, ἀκούων ταῦτα, ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῇρε τὸ στόμα, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ᾽ οὖν ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅτι οἱ βδελυρώτατοι πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ μέγιστον φθεγγόμενοι, τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν οὐδενὸς μεῖζον φθεγγομένου, τοσοῦτον ἡττῶνται; ὅτι 406 τἀληθὲς ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τοὐναντίον ἀσθενὲς τὸ συνειδέναι πεπρακόσιν ἑαυτοῖς τὰ πράγματα. τοῦτο παραιρεῖται τὴν θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτο ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τοίνυν τελευταῖον, ἴστε δήπου [καὶ] πρῴην ἐν Πειραιεῖ, ὅτ᾽ αὐτὸν οὐκ εἰᾶτε πρεσβεύειν, βοῶντα, ὡς εἰσαγγελεῖ με, καὶ γράψεται, καὶ ἰοὺ ἰού. καίτοι, ταῦτα μέν ἐστι μακρῶν καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχὴ, ἐκεῖνα δὲ ἁπλᾶ, καὶ δύο ἢ τρία ἴσως ῥήματα, ἃ κἂν ἐχθὲς ἑωνημένος ἄνθρωπος εἰπεῖν δυνηθείη. ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστιν. οὑτοσὶ κατηγορεῖ ταῦτ᾽ ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε. καὶ χρήματ᾽ εἰληφέναι φησὶν ἐμὲ, αὐτὸς εἰληφὼς, [ἢ μετειληφώς]. τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν οὔτ᾽ εἶπεν, οὔτ᾽ ἐφθέγξατο, οὐδ᾽ ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς. ἄλλα δ᾽ ἠπείλει. διὰ τί; ὅτι ταῦτα μὲν αὑτῷ συνῄδει πεπραγμέ-

τας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι. ἀσφάλειαν οὖν ἔσε-
σθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτούς, εἰ καὶ κατὰ
μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν. διὰ
ταῦτ' ἐδίδοτο. ξένια δ' ἦν [ἡ] πρόφασις. ἐπειδὴ δ'
ἐκώλυσα ἐγώ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι. τῷ
Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους
ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγώ, οὔτε κατειπεῖν τού-
των εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν, ὅτι ἀλλ' ἔχουσιν ὁ
394 δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμο-
λόγησε μὲν δή, διεκρούσατο δέ, εἰς τὰ Παναθήναια
φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν
Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων.
λέγε.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γάρ, οὐχὶ παρόντος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου χάριν ἔχειν Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ, πέντε, ὁ δὲ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα, καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἐστιν. ὅταν δ' οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς· τί δήποτε, ὡς φῄς, ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει, γνοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἡμᾶς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συν-

ἐπρέσβευσα πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμοσάμην; ταῦτα μέ- 395
μνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, ἕως ἐλυσά-
μην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν.
δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας
ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ', ἐξομοσάμενον, οὐ πά-
νυ καλὸν, οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ,
εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπο-
λοίμην, καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ' ἂν ἀρ-
γύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. ση-
μεῖον δέ· ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χει-
ροτονησάντων ὑμῶν, δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ
ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον
τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ
τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ'
οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλε. καίτοι
καὶ τἆλλα πάντα ἀκολούθως ἂν τούτοις ἐπέπρακτο,
εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος
οὐδ' ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβά-
νοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτι-
μίας· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ' ἦν πραχθῆναι,
πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει,
ταῦτ' οὐκ ἠβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ', οἶμαι, περιῆσαν οὗτοί μου.
φέρε δὴ, τί τούτῳ πέπρακται, παρὰ ταῦτα, καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε. παράλληλα γὰρ ἔσται
φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκεῖς ἐκσπόνδους
καὶ Ἁλεῖς ἀπέφηναν, καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ
ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψή-
φισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν, καὶ μεταιρεῖν, ἐφ' ᾧ
πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππου συμ-
μάχους ἐνέγραψαν. καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστο- 396
λὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμ-
πειν· αὐτοὶ δ' οὐδοτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἔπεμ-
ψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ, ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον
ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ,
ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων,
ἀλλὰ καὶ δεδιὼς, μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους,
αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων. οὐδ'

τιοῦν ἐπαύσατο Φιλίππῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ. Δερκύλλος δ' αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτ' ἐφύλαττεν, οὐκ ἐγὼ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί. καὶ λαβὼν ἐξιόντα ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς, ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν, καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι, καὶ τὸ τελευταῖον ὁ βδελυρὸς οὑτοσὶ καὶ ἀναιδὴς, νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν, ἀπελείφθη παρὰ Φιλίππῳ. καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος, καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον, μαρτυρήσω· εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω. ἐὰν δ' ἐξομνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς.

Μαρτυρία.

Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι κατὰ τὴν ἀποδημίαν ἅπασαν συνειχόμην, ἑωράκατε. τί γὰρ αὐτοὺς οἴεσθε ποιεῖν ἐκεῖ, ἐγγὺς ὄντος τοῦ διδόντος, ὅθ' ὑμῶν ὁρώντων, τῶν καὶ τιμῆσαι κυρίων ὄντων, καὶ τοὐναντίον κολάσαι, τοιαῦτα ποιοῦσι; συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπαρχῆς, ἵν' ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου, δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα,
397 ἀλλὰ φενακίσανθ' ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγενημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις, χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον γεγενημένον τοῦ μὴ θέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ, ταῖς ὑποσχέσεσι, καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου προκαταληφθέντας τότε, πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντα, ἢ ἔδει· καὶ τῇ μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ Φιλοκράτους συναγορεύσαντα, τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μηδ' εἰ βούλησθε, δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμένον, προδεδωκότα πάντα καὶ πεπρακότα, δῶρα ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦτα ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ, ταῦτα καὶ ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ μετὰ ταῦτα. ἁπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου,

καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. φαίνεται δ' οὗτος
πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς
δικαίοις πεπρεσβευκώς. οὐκοῦν ἑαλωκέναι προσή-
κει, παρά γε νοῦν ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο
μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἱκανά ἐστιν αὐ-
τὸν ἀποκτεῖναι. οὐ γὰρ μόνον Φωκέας, ἀλλὰ καὶ
Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ, καίτοι δύο χρησιμω-
τέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδεῖξαι
τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν, Πυλῶν, ἐκ θαλάττης δὲ,
τοῦ Ἑλλησπόντου. ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκα-
σιν αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίπ-
πῳ. τοῦτο τοίνυν αὐτὸ, ἄνευ τῶν ἄλλων, ἡλίκον
ἐστὶν ἀδίκημα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι;
μωρία ἂν εἴη λέγειν, καὶ, ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώ-
λασι παρ' ὑμῖν, οἱ δὲ χρήματα πάμπολλ' ὠφλήκα- 398
σιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, Ἐργόφιλος, Κηφισόδοτος,
Τιμόμαχος, τὸ παλαιὸν ποτὲ Ἐργοκλῆς, Διονύσιος,
ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν
πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ' ἔτι γὰρ τότε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ ἐφυλάτ-
τεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε. νῦν δ' ὅ, τι ἂν μὴ
καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἐνοχλῇ, καὶ παρὸν λυπῇ, παρο-
ρᾶτε. εἶτα τηνάλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε· ἀποδοῦ-
ναι δὲ καὶ Κερσοβλέπτῃ τὸν Φίλιππον τοὺς ὅρκους·
μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν· ἐπανορθώσα-
σθαι δὲ τὴν εἰρήνην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν
ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε, καὶ τὰ
προσήκοντα ποιεῖν. νῦν δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶ-
σαι, βαδίζειν κελεύων, ἀπολώλεκεν· ἃ δ' εἰποῦσι
τἀληθῆ, ψευδόμενος. ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα
δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ
δήμῳ λεγόντων, λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ', ὅτι
μὲν πάντες εἰκότως ἂν ὧν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν,
εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείψω. ἀλλ'
ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρη-
σέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβολογήσησθε,
ἀλλ' ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε. εἰ δὲ πρεσβευτὴς
ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ

τὴν ὑστεραίαν, τὴν Φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν
ὑμᾶς ἑλέσθαι· ἐν ᾗ καὶ ταῦτα, καὶ πολλὰ ἄλλα ἔτι
τούτων δεινότερα ἔνεστι γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ πό-
386 λει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' εὑρεῖν
αἰσχίω ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πρά-
ξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ', ὅσα ἑωράκατε
ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀπο-
λωλότων χώρᾳ συμμάχων κτήματα, καὶ γεωργίαι
παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσ-
οδον, τούτῳ δ' Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι,
πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον,
τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους
τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι· καὶ τὴν
αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει, τῶν μὲν
συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν,
ἀντὶ δὲ δόξης, αἰσχύνην γεγενῆσθαι, τοῖς δὲ πρέσ-
βεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι, προσό-
δους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχά-
των ἀπορεῶν, εἰργάσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ' ἀλη-
θῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς Ὀλυνθίους μάρ-
τυρας.

Μάρτυρες.

Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἄν, εἰ καὶ τοιοῦτόν τι
τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλήν, οὐδ' οἵαν ἠξίουν
ἐγώ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, κακῶς τῷ πολέμῳ
τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς
θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέ-
ρας τινὸς ᾤχετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης αὐτῆς.
εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέ-
μῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰ-
κότως χρήματ' εἴληφεν. εἰ δ' ἐκ ταύτης αὐτῆς, τί-
νος ἕνεκα, ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν ἑαυτῆς
ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνε-
387 ται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν πό-
λιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ
τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. νῦν δέ, ἡ μὲν πόλις τῶν
αὑτῆς ἀφέστηκεν, οὗτος δὲ χρήματα εἴληφεν. ἔτι
τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. πό-

τερ᾽ οἴεσθε, πλέον Φωκέας Θηβαίων, ἢ Φίλιππον ὑμῶν, κρατεῖν τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ᾽, ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχον μὲν γὰρ Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν, καὶ τὸ Τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὑτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτον μὲν οὐδὲν οὔτ᾽ ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ᾽ ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου· οὐκ ἠδύνασθε κακῶς, ἡνίκα ἐβούλεσθε, ποιεῖν ἐκεῖνον. τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ᾽ οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης, τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσούτῳ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐγγέγονε· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ᾽ ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τὰ μὲν ἐκείνων οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ᾽ ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. [ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ·] ὅτι γὰρ ταῦθ᾽ οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη ἡ τοῦ Φιλοκράτους, ᾗ συνεῖπεν οὗτος· οἱ δὲ πρέσβεις ἀπῄρκεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου, λαβόντες 388
τοὺς ὅρκους, (καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ᾽ αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ὑμῖν ἤμελλεν ἔσεσθαι·) ἠξίουν ἡμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ᾽ Ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ᾽ ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ᾽, ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς μελλήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐξαρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ᾽ οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην, πλευ-

κας, τοιαῦτα ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ καταμαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γάρ δεῦρ' ἀναστάς μοι. οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε, οὐ φήσεις ἔχειν ὅ, τι εἴποις: ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς, ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρτύρους, πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώκων, δῆλον, ὅτι πάνδεινος εἶ τις. πολλῶν τοίνυν, καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων Αἰσχίνῃ τούτῳ, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἴομαι δοκεῖν, οὐδέν ἐστιν, οὐ μέλλω λέγειν, ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅ, τι μᾶλλον δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν ἐπαυτοφώρῳ, καὶ πεπρακότα πάντ' ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπέστελλετ' αὖθις αὖ τοτρίτον τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις, αἷς οὗτος ὑπισχνεῖτο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον, καὶ ἐμὲ, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως. καὶ θορυβούντων τινῶν, καὶ κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν. οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δὲ ἀνέστη μετὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες ἐβουλεύοντο οὗτοι, τίνα αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων, καὶ τοῦ μέλλοντος ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε. ἐφοβοῦντο δὴ, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία γένοιτο ἐξαίφνης· εἶτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ, ἐπιψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέων, καὶ τὰ πράγματα ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον.
379 εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον, καὶ μικρὰν ὑπεφήνατε ἐλπίδα ἡντινοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν, οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν, μεῖναι ἔτι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἐνῆν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ' ἡ σιτοπομπία δυνατὴ, τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ, καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν· αἵ τε πόλεις πολλαὶ, καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν, αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ, καὶ πολιορκίᾳ. εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσιν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα

μηδὲν μεταθῆσθε, ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ
κατέλιπον. ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τι-
νός, δεινὸν ἦν, καὶ ὑποψία μεγάλη. τί λέγεις; ἐπὶ
τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθὰ οὐχὶ βαδίζεις, ἀπαγ-
γελίας, οὐδὲ πρεσβεύεις; ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν;
ἀρρωστεῖν προφασίζεται. καὶ λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν
ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ,
ἐξωμόσατο ἀρρωστεῖν τουτονί, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονή-
θη. ἐπειδὴ δὲ ἀπολώλεισαν οἱ Φωκεῖς ὕστερον ἡμέ-
ραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμα, ὥσπερ
ἂν ἄλλο τι, τούτῳ, καὶ ὁ Δέρκυλλος ἐκ τῆς Χαλ-
κίδος ἧκεν ἀναστρέψας, καὶ ἀπήγγειλεν ἡμῖν ἐκκλη-
σιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι· καὶ
ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες, εἰκό-
τως κἀκείνοις συνήχθεσθε, καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπλη-
χθε, καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κα-
τακομίζειν ἐψηφίζεσθε, καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευά-
ζειν, καὶ τὸν Πειραιᾶ τειχίζειν, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν
ἄστει θύειν· ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν, καὶ τοσαύτη ταρα-
χὴ καὶ τοσοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν πόλιν· 380
τηνικαῦτα ὁ σοφὸς οὑτοσί, καὶ δεινός, καὶ εὔφω-
νος, οὔτε βουλῆς, οὔτε δήμου χειροτονήσαντος αὐ-
τόν, ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα,
οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότε ἐξωμόσατο, ὑπολο-
γισάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀντ'
αὐτοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν
ζημίαν εἶναι κελεύει, οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγ-
γελκότα, ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματα αὐτῷ ἐν Θήβαις,
ἐπειδὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν,
καὶ τῆς τῶν Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τη-
νικαῦτα εἰς μέσας τὰς Θήβας, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων
στρατόπεδον βαδίζειν· ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν, καὶ
ὅλος πρὸς τῷ λήμματι, ὥσθ' ἅπαντα ταῦτα ἀνελὼν
καὶ παριδὼν ᾤχετο. καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος
ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερά ἐστιν, ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν
διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνί, καὶ τῶν
ἄλλων Ἀθηναίων, οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων
τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς

ἐκ τῆς βουλῆς θεωρούς, μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τὰ ἐπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθὼν, καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν, ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι, καὶ χώραις, καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν ηὔχετο ἐκεῖνος· καὶ συνεστεφανοῦτο, καὶ συνεπαιάνιζε Φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας προὔπινε. καὶ τοῦτ' οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ μὲν οὕτω, τούτῳ δ' ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς
381 ἐξωμοσίας, ἐν τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ, ταῦτ' ἐστὶν, ἐφ' οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμα ἄντικρυς περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος γέγραπται. ὑπὲρ δὲ ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ παρόντες καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο. οὐ γὰρ ἔγωγε αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ' ἐξωμοσάμην. καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει.

Ψήφισμα. Γράμματα. Μάρτυρες.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετ' εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν Φίλιππον, ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ' οὐ κράτος πολέμου, καὶ νίκην αὐτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι, καὶ τἀναντία τούτων τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. οὐκοῦν, ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι· ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε, ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται, τὰ δ' ἔμπροσθεν πεπραγμένα, καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων, ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν, τί ἔσται τίμημα, ὃ τοιαύτην ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τοσούτων ἀδικημάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς, καὶ ὅλον τὸν δῆμον, ἅπασι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλειν, δυσκόλως τε ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ

δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων, καὶ οὔτε δικαίων, 382
οὔθ᾽ ὑμῖν συμφερόντων· εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας, τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσαντας, [καὶ τὸν] ὅρκον [τὸν] ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατε ἐπαυτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἂν ἐγκαλέσειε τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον δ᾽ ἁπάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων; ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς ὀργιζομένους, ὃς ἐκ τοῦ πολέμου [μὲν] ποιούμενος τὴν εἰρήνην, παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολλὴν συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δὲ ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια, ἐάν τις ταῦτα ποιῇ. τάχα τοίνυν ἴσως, καὶ τοιοῦτος ἥξει τις λόγος παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται τῆς πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ᾽, εἰ τοῦτ᾽ ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν, ὅ, τι τούτου μεῖζον κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματα ἀναλώσας, ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω νῦν γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων, καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς, ἤδη, τί Φιλίππῳ χαριεῖσθε, σκοπεῖν, τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι, τὴν προσήκουσαν δίκην δεδωκότες ἂν εἶεν; οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν οὕτω μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσεται, καὶ τοῦτ᾽ οἴομαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ᾽, ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ᾽ ἀχρηστοτέρους νομίσας ὑμᾶς Θηβαίων, ἐκείνους εἵλετ᾽ ἀνθ᾽ 383
ὑμῶν. ἀλλ᾽ ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη, καὶ ταῦτ᾽ ἤκουσεν, ἅπερ καὶ πρότερόν ποτ᾽ εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν ὄχλος, ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν ἁπάντων, καὶ ἀσυνθετώτατον, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχοι, κινούμενον. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ᾽ ἀπῆλθε, μέλει δ᾽ οὐδενὶ τῶν κοινῶν, ἀλλ᾽ οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους ὑπάρ-

χειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ, καὶ διοι-
κήσοντας, οἷον ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἄνπερ αὐτῷ τοῦτο
κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ᾽ ὑμῖν,
ῥᾳδίως διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς
τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας, παραχρῆμα, ὡς
δεῦρ᾽ ἐπανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν
ἂν ταὐτὸ τῷ βασιλεῖ. τί δ᾽ ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν;
ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγόρου, καὶ τετταράκοντα τά-
λαντα, ὡς λέγεται, δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπύθετο
αὐτὸν παρ᾽ ὑμῖν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ τὸ ζῆν ἄντα
κύριον ἑαυτῷ βεβαιῶσαι, μή τί γ᾽, ἃ ἐκείνῳ τότ᾽
ὑπέσχετο, πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ
τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι, πρῶτον μὲν
Ἀμφίπολιν, πόλιν ὑμετέραν, δούλην κατέστησεν, ἣν
τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν. εἶτ᾽ οὐδε-
νὶ πώποτ᾽ ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. ταὐτὸ τοί-
νυν τότ᾽ ἂν ἐποίησεν ὁ Φίλιππος, εἴ τινα τούτων
εἶδε δίκην διδόντα, καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπει-
δὰν δ᾽ ἀκούσῃ λέγοντας εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέ-
384 ρους κρίνοντας, τί καὶ ποιήσαι; ζητοίη πολλὰ ἀνα-
λίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω; καὶ πάντας θεραπεύειν βού-
λοιτο, δύο ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέντ᾽ ἄν. οὐδὲ
γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν
ὁ Φίλιππος εὖ. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν
πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσαι πρὸς ὑμᾶς
ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ Θηβῶν, ὅτε περ
καὶ παρ᾽ ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματ᾽
ἐκεῖνος ἠβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς ἔφασαν,
πολλά. ὡς δ᾽ οὐκ ἐδέξαντο, οὐδ᾽ ἔλαβον ταῦτα οἱ
τῶν Θηβαίων πρέσβεις, μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ
[καὶ δείπνῳ] πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐ-
τοὺς ὁ Φίλιππον, ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμά-
λωτα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶν, ἐκπώματα ἀρ-
γυρᾶ καὶ χρυσᾶ προὔπινεν αὐτοῖς. ταῦτα πάντα
ἐκεῖνοι διεωθοῦντο, καὶ οὐδαμῇ προΐεντο ἑαυτούς.
τελευτῶν δέ, Φίλων, εἷς τῶν πρέσβεων, εἶπεν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγον, οὐχ ὑπὲρ Θηβαίων, ἀλλ᾽
ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι· ἔφη γάρ, τὸν Φίλιπ-

που ὁρῶν μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα
πρὸς αὐτούς, ἥδεσθαι καὶ χαίρειν. αὐτοὶ μὲν οὖν
ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων
τούτων· εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐν οἷς
ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην
προσθέντα, ἄξιόν τι καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων
πρᾶξαι· καὶ ὅλην δὲ τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφᾶς ὡμο-
λόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε, τί
τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων, καὶ τί ἡμῖν συμ-
βέβηκε. καὶ θεάσασθε ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας,
ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα.
πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς, πονοῦσι,
καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ, καὶ ἡττω- 385
μένοις. εἶτα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ἄρδην ὄλεθρος,
καὶ ὅλων τῶν τειχῶν καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις. ἆρα
καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις,
Ὀρχομενός, Κορώνεια, Κορσιαὶ, τὸ Τιλφωσσαῖον,
τῆς τῶν Φωκέων χώρας ὅσην ἠβούλοντο. τοῖς μὲν
δὴ Θηβαίοις ταῦτ' ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ'
ἂν εὔξαιντο δήπου μείζονα. τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς
τῶν Θηβαίων τί; οὐδέν, πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γε-
γενῆσθαι τῇ πατρίδι· τοῦτο δὲ καλὸν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης,
ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δή, τί τῇ
τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί
τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων, καὶ θεωρεῖτε, εἰ
παραπλήσια τῇ πόλει, καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει
μὲν τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτη-
μάτων, καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ Φιλίπ-
πῳ, κἂν ἄλλος τις ἴῃ ποτ' ἐπ' αὐτά, βουλόμενος
σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν· καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμε-
νον παραδοῦναι, ἐχθρὸν ἡγήσεσθαι καὶ πολέμιον,
τὸν δ' ἀπεστερηκότα, σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα
γάρ ἐσθ', ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσί, ἔγραψε
δ' ὁ τούτου συνεργὸς Φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος
ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς, τὸ
τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι, καὶ καλέσαι τοὺς
πρέσβεις τοὺς τοῦ Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς

τὴν ὑστεραίαν, τὴν Φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν ὑμᾶς ἑλέσθαι. ἐν ᾗ καὶ ταῦτα, καὶ πολλὰ ἄλλα ἔτι τούτων δεινότερα ἔνεστι γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ πό-
386 λει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ εὑρεῖν αἴσχιον ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πράξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ᾽, ὅσα ἑωράκατε ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς, ἀλλ᾽ ἐν τῇ τῶν ἀπολωλότων χώρᾳ συμμάχων κτήματα, καὶ γεωργίαι παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τούτῳ δ᾽ Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι, πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι· καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει, τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης, αἰσχύνην γεγενῆσθαι, τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι, προσόδους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀποριῶν, εἰργάσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς Ὀλυνθίους μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ᾽ ἄν, εἰ καὶ τοιοῦτόν τι τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλήν, οὐδ᾽ οἵαν ἠξίουν ἐγώ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέρας τινὸς ᾤετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέμῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰκότως χρήματ᾽ εἴληφεν. εἰ δ᾽ ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκα, ἐφ᾽ οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν ἑαυτῆς ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνε-
387 ται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν πόλιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. νῦν δέ, ἡ μὲν πόλις τῶν αὑτῆς ἀφέστηκεν, οὗτος δὲ χρήματα εἴληφεν. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. πό-

περ οἴεσθε, πλέον Φωκέας Θηβαίων, ἢ Φίλιππον ὑμῶν, κρατεῖν τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ', ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχον μὲν γὰρ Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν, καὶ τὸ Τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτον μὲν οὐδὲν οὔτ' ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου· οὐκ ἠδύνασθε κακῶς, ἡνίκα ἐβούλεσθε, ποιεῖν ἐκεῖνον· τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης, τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσούτῳ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐγγέγονε· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τὰ μὲν ἐκείνων οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. [ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ·] ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη ἡ τοῦ Φιλοκράτους, ᾗ συνεῖπεν οὗτος· οἱ δὲ πρέσβεις ἀπῆρκεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου, λαβόντες 388
τοὺς ὅρκους, (καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ὑμῖν ἤμελλεν ἔσεσθαι·) ἠξίουν ἡμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ' ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ', ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς μελλήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐξαρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην, πλευ-

φάντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῶν τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος ἐκείνου ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο. ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόῤῥω, καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμᾶς, περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς, καὶ μειζόνων, λέγω δὴ Φωκέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι. μὴ προλαβόντος δ' ἐκείνου ταῦτα, μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων, ἅπαντ' ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως ὑπελάμβανον οὕτως ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὥς ἦσαν τότε, οἱ Φωκεῖς σῶοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖ-
389 νος μὲν οὐδὲν ἂν εἶχεν ὑμῖν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων τ' ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐγνώκειν, καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία, διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην· τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται, γράψας, ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν, ἄντικρυς οὕτως. καί μοι λέγε τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποίουν, εἴσεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς Ὠρεὸν, καὶ συμ-

μίξαιμεν τῷ Προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν,
καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ.
καὶ πρὶν εἰς Μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν
ἡμέρας ἀνηλώσαμεν· τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας καθή-
μεθα ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς 390
ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ᾽ ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ,
Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τῶν τειχῶν, Ἱερὸν ὄρος,
πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει,
καὶ διῴκει Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ, καὶ
θρυλλοῦντος ἀεί· τὸ μὲν πρῶτον, ὡς ἂν εἰς κοινὸν
γνώμην ἀποφαινομένου· μετὰ ταῦτα δὲ, ὡς ἀγνο-
οῦντας διδάσκοντος· τελευτῶντος δὲ, ὡς ἂν πρὸς
πεπρακότας ἑαυτοὺς, καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους,
οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φα-
νερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν
ἐγὼ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ᾽ ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ
πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα
εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενὸς,
οὐδ᾽ αἰτιῶμαι, οὐδ᾽ ἀναγκασθέντ᾽ αὐτῶν οὐδένα δεῖ
δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ δι᾽ αὐτὸν, καὶ
τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ
αἰσχρὰ καὶ δεινὰ, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα,
πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ᾽ οἱ τούτων με-
τεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ Δία, ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων;
ἢ τἄλλ᾽, ἃ προσῆκεν, ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ.
ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας
δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ᾽ ὑμῶν, ὅσα παρ᾽
οὐδεμιᾶς ἄλλης πόλεως, οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο,
οὔθ᾽ ὅτ᾽ ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ᾽
ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκουρείου· (εἴ τις
ὑμῶν εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν, ὃ [ἐγὼ] λέγω·)
ἐνταῦθ᾽ ἐγίγνοντο οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ᾽ ἤδη τὸ στρά-
τευμα ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος· αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ᾽ ὁ 391
Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τοῦτον
τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ
δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν

Ἁλέων καὶ Φωκέων, γράψαι· ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὑτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἤμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν τοὺς ὅρκους· οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων, ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην· οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἥττητο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ', ἃ λέγω, φανερά, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν τούτους μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντ', ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν, ὧν ἐψηφίσασθε, πεποιηκότες, μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες· πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν· εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου· εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα· εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

392 Ψήφισμα. Ἐπιστολή. Ψηφίσματα.

Καὶ μὴν, ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, τοῦτο ἀκούσατε.

μόν. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν, τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδ' ἐποιήσαντο χρόνον οὐδένα. Ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον. καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς. καὶ προϊόντες, ἀπήντων ἐν Λαρίσσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι, καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπῄει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου· νῦν δὲ,
τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατριβῆναι πρὸ 393
τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἔστιν οὖν, ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε, πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι; ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε, τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι. οὗτος δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; τὸ κοινῇ τὸν Φίλιππον χρήμαθ' ἡμῖν διδόναι. ἵνα γὰρ μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντας τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ, καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὁτουδήποτε (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ δοθέντα ἅπαν-

τας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι. ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτούς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν· διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο. ξένια δ' ἦν [ἡ] πρόφασις. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγώ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγώ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν, ὅτι· ἀλλ' ἔχουσιν ὁ
394 δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε μὲν δή, διεκρούσατο δέ, εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων. λέγε.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γάρ, οὐχὶ παρόντος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου χάριν ἔχειν Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μέν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δέ, πέντε, ὁ δέ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα, καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἔστιν. ὅταν δ' οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς· τί δήποτε, ὡς φής, ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει, γνοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἡμᾶς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συν-

ἐπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέ- 395
μνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, οὓς ἐλυσά-
μην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν.
δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας
ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ᾽, ἐξομοσάμενον, οὐ πά-
νυ καλὸν, οὐδ᾽ ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ,
εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπο-
λοίμην, καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ᾽ ἂν ἀρ-
γύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. ση-
μεῖον δέ: ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χει-
ροτονησάντων ὑμῶν, δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ
ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον
τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ
τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ᾽
οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ᾽ ἀπόλωλε. καίτοι
καὶ τἄλλα πάντα ἀκολούθως ἂν τούτοις ἐπέπρακτο,
εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος
οὐδ᾽ ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβά-
νοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτι-
μίας· ἃ δ᾽ ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τ᾽ ἦν πραχθῆναι,
πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει,
ταῦτ᾽ οὐκ ἠβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ᾽, οἶμαι, περιῆσαν οὗτοί μου.
φέρε δὴ, τί τούτῳ πέπρακται, παρὰ ταῦτα, καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε. παράλληλα γὰρ ἔσται
φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκεῖς ἐκσπόνδους
καὶ Ἀλεῖς ἀπέφηναν, καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ
ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψή-
φισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν, καὶ μεταίρειν, ἐφ᾽ ᾧ
πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμ-
μάχους ἐνέγραψαν. καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστο- 396
λὴν ὑπ᾽ ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμ-
πειν· αὐτοὶ δ᾽ οὐδοτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἔπεμ-
ψαν. εἶθ᾽ ὁ γενναῖος οὑτοσὶ, ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον
ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι Φιλίππῳ,
ὅτι ταῦτ᾽ ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων,
ἀλλὰ καὶ δεδιὼς, μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους,
αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδο-

τιοῦν ἐπαύσατο Φιλίππῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ.
Δερκύλλος δ' αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτ' ἐφύλαττεν,
οὐκ ἐγὼ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί. καὶ λα-
βὼν ἐξιόντα ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς, ἐμοὶ τὸν παῖ-
δα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν, καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι,
καὶ τὸ τελευταῖον ὁ βδελυρὸς οὑτοσὶ καὶ ἀναιδὴς,
νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν, ἀπελείφθη παρὰ
Φιλίππῳ. καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν
αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος, καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν
ὑπεύθυνον, μαρτυρήσω· εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων
ἕκαστον καλῶ, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ
ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω. ἐὰν δ' ἐξομνύωσιν, ἐπιορ-
κοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς.

Μαρτυρία.

Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι κατὰ τὴν
ἀποδημίαν ἅπασαν συνειχόμην, ἑωράκατε. τί γὰρ
αὐτοὺς οἴεσθε ποιεῖν ἐκεῖ, ἐγγὺς ὄντος τοῦ διδόν-
τος, ὅθ' ὑμῶν ὁρώντων, τῶν καὶ τιμῆσαι κυρίων
ὄντων, καὶ τοὐναντίον κολάσαι, τοιαῦτα ποιοῦσι;
συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπαρ-
χῆς, ἵν' ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου,
δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελ-
397 κότα, ἀλλὰ φενακίσανθ' ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγε-
νημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις, χρώμενος. ἐπέδειξα αἴ-
τιον γεγενημένον τοῦ μὴ θέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ
τἀληθῆ, ταῖς ὑποσχέσεσι, καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι
τοῖς τούτου προκαταληφθέντας τότε, πάντα τἀναν-
τία συμβουλεύσαντα, ἢ ἔδει· καὶ τῇ μὲν τῶν συμ-
μάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ Φιλοκράτους συνα-
γορεύσαντα, τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μηδ'
εἰ βούλησθε, δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας καὶ
ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμέ-
νον, προδεδωκότα πάντα καὶ πεπρακότα, δῶρα ἔχον-
τα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦτα
ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ, ταῦτα καὶ ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοί-
νυν τὰ μετὰ ταῦτα. ἁπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων λό-
γος οὑτοσὶ πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι
κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου,

καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. φαίνεται δ' οὗτος
πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς
δικαίοις πεπρεσβευκώς. οὐκοῦν ἑαλωκέναι προσή-
κει, παρά γε νοῦν ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο
μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἱκανά ἐστιν αὐ-
τὸν ἀποκτεῖναι. οὐ γὰρ μόνον Φωκέας, ἀλλὰ καὶ
Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ, καίτοι δύο χρησιμω-
τέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδεῖξαι
τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν, Πυλῶν, ἐκ θαλάττης δὲ,
τοῦ Ἑλλησπόντου. ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκα-
σιν αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίπ-
πῳ. τοῦτο τοίνυν αὐτὸ, ἄνευ τῶν ἄλλων, ἡλίκον
ἐστὶν ἀδίκημα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι;
μυρία ἂν εἴη λέγειν, καὶ, ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώ-
λασι παρ' ὑμῖν, οἱ δὲ χρήματα πάμπολλ' ὠφλήκα- 398
σιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, Ἐργόφιλος, Κηφισόδοτος,
Τιμόμαχος, τοπαλαιόν ποτε Ἐργοκλῆς, Διονύσιος,
ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν
πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ' ἔτι γὰρ τότε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ ἐφυλάτ-
τεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε. νῦν δ' ὅ, τι ἂν μὴ
καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἐνοχλῇ, καὶ παρὸν λυπῇ, παρο-
ρᾶτε. εἶτα τηνάλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε· ἀποδοῦ-
ναι δὲ καὶ Κερσοβλέπτῃ τὸν Φίλιππον τοὺς ὅρκους·
μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν· ἐπανορθώσα-
σθαι δὲ τὴν εἰρήνην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν
ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε, καὶ τὰ
προσήκοντα ποιεῖν. νῦν δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶ-
σαι, βαδίζειν κελεύων, ἀπολώλεκεν· ἃ δ' εἰποῦσι
τἀληθῆ, ψευδόμενος. ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα
δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ
δήμῳ λεγόντων, λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ', ὅτι
μὲν πάντες εἰκότως ἂν ὧν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν,
εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείψω. ἀλλ'
ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρη-
σέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβολογήσησθε,
ἀλλ' ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε. εἰ δὲ πρεσβευτὴς
ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ

ἀφῆτε, μηδ' ἀνάσχησθε, ὡς οὐ δεῖ δίκην, ὧν εἶπεν, ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων, ἢ λόγων, λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις, οὐ τριήρων, οὐδὲ τόπων, οὐδὲ ὁπλιτῶν, οὐδ' ἀκροπόλεων κύριοι, (οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτ' ἐγχειρίζει,) ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν οὖν χρόνους εἰ μὲν
399 μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ. εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε. τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν, ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω· εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς, καὶ μισθοῦ, καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ, τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις, ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γάρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἐστι πολιτεύεσθαι; ἐὰν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει, δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσεται; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἐστ' ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ τυράννου παρελέσθαι, καὶ ὑμῶν· οὐδ' ὀλίγου γε δεῖ. ἐν ἐκείναις γάρ, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις, πάντ' ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται. ὑμῖν δέ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι, καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ', ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί· εἶτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην, ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα κρατῆσαι καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας, τῶν ἢ δι' ἄγνοιαν, ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ, καὶ συμφέρον ἤδη φαίνηται, χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ποριοῦνται ταῦθ', ὧν ἂν δέωνται, ὅπως ἂν τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν τῆς, οἵα παρ' ὑμῖν ἐστι, πολιτείας, οὐ χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ· ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀφῄρηται. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς βουλομένοις· οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν, πρὸς οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δ' ἐπιστολὰς ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιρούς, ἐφ' ὧν ἕκαστα ἐξηπάτησθε, ὑπο-

μνήσω, ἵν᾽ εἰδῆθ᾽, ὅτι τὸ ψυχρὸν τοῦτο ὄνομα, τὸ 400
ἄχρι κόρου, παρελήλυθεν ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

Ἐπιστολαὶ Φιλίππου.

Οὕτω τοίνυν αἰσχρὰ, καὶ πολλὰ, καὶ πάντα καθ᾽ ὑμῶν, πεπρεσβευκὼς, περιιὼν λέγει· τί δ᾽ ἂν εἴποι τις περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ; νὴ Δία, εἴτε βούλομαί γε, εἴτε μὴ, παρ᾽ ὅλην μὲν τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ σοῦ τοιαῦτα ἐπιβεβουλευμένος, δυεῖν δ᾽ αἱρέσεως οὔσης μοι νυνὶ, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπραγμένων δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν, ἐγὼ δ᾽ οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι· πρεσβεύειν μέντοι, σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινὰ, ἐμαυτὸν δ᾽ ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀκείνῳ σὺ, καὶ Φρύνων. ὑμεῖς γὰρ ταῦτα ἐπράττετε, καὶ ταῦτα ἅπασιν ὑμῖν ἤρεσκε. ποῦ δ᾽ ἅλες; ποῦ τράπεζαι; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιὼν, ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας, ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ᾽ οἶδ᾽, ὅτι πάντες οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ, καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ συσπένδουσι. καὶ οὐ διὰ τοῦτο οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται, ἀλλ᾽ ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσι, καὶ ἡ βουλὴ δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα. εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη, σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησεν. οἱ στρατηγοὶ, σχεδὸν, ὡς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ᾽ οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦσιν αὑτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Λέων Τιμαγόρου κατηγόρει, συμπεπρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη· Εὔβουλος 401
Θαῤῥήκος, καὶ Σμικύθου συσσεσιτηκώς· Κόνων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος, Ἀδειμάντου, συστρατηγήσας. πότεροι οὖν τοὺς ἅλας, καὶ τὰς σπονδὰς παρέβαινον, Αἰσχίνη; οἱ προδιδόντες, καὶ οἱ παραπρεσβεύοντες, καὶ οἱ δωροδοκοῦντες; ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπονδὰς, ὥσπερ σὺ, καὶ οὐ μόνον τὰς ἰδίας. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ πώποτε ἐληλυθότων ὡς Φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ, καὶ

πάντων οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότατοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρεσβείας ταυτησί. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν Ὄλυνθον Φίλιππος, Ὀλύμπια ἐποίει. εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην, καὶ τὴν πανήγυριν, πάντας τοὺς τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν δ' αὐτοὺς, καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας, ἤρετο Σάτυρον τουτονὶ, τὸν κωμικὸν ὑποκριτὴν, τί δὴ μόνος οὐδὲν ἐπαγγέλλεται; ἢ τίνα ἐν αὐτῷ μικροψυχίαν, ἢ τίνα πρὸς αὐτὸν ἀηδίαν ἐνεωρακὼς εἴη; εἰπεῖν δή φασι τὸν Σάτυρον, ὅτι, ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ἂν ἐν χρείᾳ τυγχάνει· ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἡδέως, ῥᾷστα μέν ἐστι Φιλίππῳ δοῦναι, καὶ χαρίσασθαι πάντων· δεδοικέναι δὲ, μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου λέγειν, καί τι καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον, ὡς οὐδὲν ὅ, τι οὐ ποιήσει, εἰπεῖν αὐτόν φασιν, ὅτι ἦν αὐτῷ Ἀπολλοφάνης, ὁ Πυδναῖος, ξένος καὶ φίλος· ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας, παιδία οὔσας, εἰς Ὄλυνθον. αὗται
402 νῦν, ἔφη, τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμάλωτοι γεγόνασι, καὶ εἰσὶ παρὰ σοὶ, ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύτας, αἰτῶ σε καὶ δέομαι, δός μοι. βούλομαι δέ σε ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, οἵαν μοι δώσεις δωρεὰν, ἐὰν ἄρα δῷς· ἀφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδὲν, ἐὰν λάβω, προῖκα δὲ προσθεὶς, ἐκδώσω, καὶ οὐ περιόψομαι παθούσας οὐδὲν ἀνάξιον, οὔθ' ἡμῶν, οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἀκοῦσαι τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον, καὶ θόρυβον, καὶ ἔπαινον παρὰ πάντων γενέσθαι, ὥστε τὸν Φίλιππον παθεῖν τι, καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀποκτεινάντων ἦν Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν τὸν Φιλίππου, οὗτος ὁ Ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ τοῦ Σατύρου τοῦτο συμπόσιον, ἕτερον συμπόσιον, τὸ τούτων ἐν Μακεδονίᾳ γενόμενον. καὶ θεάσασθε, εἰ παραπλήσιον τούτῳ, καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι πρὸς Ξενόφρονα, τὸν υἱὸν τὸν Φαιδίμου, τοῦ τῶν τριάκοντα, ᾤχοντο. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δὲ ἧκον εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τινὰ Ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ

μὲν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα, ὡς τὸ τέλος ἐδήλω-
σε. ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὑτωσὶ πίνειν ἠνάγκαζον
ἡσυχῇ, καὶ τρώγειν οὗτοι, μοι δοκεῖν, ὡς διηγεῖτο
Ἰατροκλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ. ὡς δὲ προῄει τὸ πρᾶγμα,
καὶ διεθερμαίνοντο, κατακλίνεσθαι, καί τι καὶ ᾄδειν
ἐκέλευον. ἀδημονούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, καὶ οὔτε
ἐθελούσης, οὔτε ἐπισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἔφα-
σαν οὑτοσὶ, καὶ ὁ Φρύνων, καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι,
τῶν θεοῖς ἐχθρῶν, τῶν ἀλιτηρίων Ὀλυνθίων αἰχμά-
λωτον οὖσαν, τρυφᾶν. καὶ· κάλει παῖδα, καὶ· ἱμάν-
τα τις φερέτω. ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πεπω- 403
κότων, οἶμαι, καὶ μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων,
εἰπούσης τι, καὶ διακρουσάσης ἐκείνης, περιῤῥήξας
τὸν χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης, ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου
πολλάς. ἔξω δ' αὑτῆς οὖσα ὑπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ
τραύματος ἡ γυνὴ, ἀναπηδήσασα, προσπίπτει πρὸς
τὰ γόνατα τῷ Ἰατροκλεῖ, καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατρέ-
πει. καὶ εἰ μὴ ἐκεῖνος ἀφείλετο αὐτὴν, καὶ ἀπώλετ'
ἂν παροινουμένη. καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρ-
ματος τουτουῒ δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώ-
που, καὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυρίοις. καὶ
Διόφαντος ἐν ὑμῖν ἀπήγγειλεν, ἃ νῦν μαρτυρεῖν αὐ-
τὸν ἀναγκάσω, καὶ κατὰ Θετταλίαν πολὺς λόγος, καὶ
πανταχοῦ. καὶ τοιαῦτα συνειδὼς ἑαυτῷ πεπραγμένα
ὁ ἀκάθαρτος οὑτοσὶ, τολμήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς;
καὶ τὸν βεβιωμένον αὐτῷ βίον αὐτίκα δὴ μάλ' ἐρεῖ
λαμπρᾷ τῇ φωνῇ; ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ
ἴσασιν οὗτοι, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγινώ-
σκοντά σε τῇ μητρὶ τελούσῃ, καὶ, παῖδα ὄντα, ἐν
θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον;
μετὰ ταῦτα δὲ ταῖς ἀρχαῖς ὑπογραμματεύοντα, καὶ
δυεῖν, ἢ τριῶν δραχμῶν πονηρὸν ὄντα; τὰ τελευ-
ταῖα δ' ἔναγχος ἐν χορηγίοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τῷ τρι-
ταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμενον; ποῖον οὖν
ἐρεῖς βίον, ὃν οὐ βεβίωκας; ἐπεὶ ὅ γε βεβιωμένος σοι
τοιοῦτος ὢν φαίνεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξουσίας! οὗτος
ἄλλον ἔκρινε παρ' ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ. ἀλλὰ μήπω ταῦτα,
ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον ταυτασί.

404 **Μαρτυρίαι.**

Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης, τῶν φίλων προδότης, πάντα ἔνεστι τὰ δεινότατα· πρὸς ἓν οὐδοτιοῦν τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ᾽ ἕξει δικαίαν, οὐδ᾽ ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ᾽ ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγγυτάτω μανίας. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλο εἰπεῖν ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν, ὡς ἄρα ἐγὼ πάντων, ὧν κατηγορῶ, κοινωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέπραττον αὐτῷ· ἔπειτα ἐξαίφνης μεταβέβλημαι, καὶ κατηγορῶ. ἔστι δὲ ὑπὲρ μὲν τῶν πεπραγμένων, οὔτε δικαία, οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία· ἐμοῦ μέντοι τις κατηγορία. ἐγὼ μὲν γάρ, εἰ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλός εἰμι ἄνθρωπος. τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο. οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔγωγ᾽ οἴομαί μοι προσήκειν ἀμφότερα ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσεται, ταῦτα ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία, [φεύξεται.] ἡ μὲν τοίνυν δικαία, καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα, δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ᾽ οὐδέτερον δύναιτ᾽ ἂν οὗτος ποιῆσαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι, καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν, καὶ Θηβαίους ἰσχύειν, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι, καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν, καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, ἔνεστι λέγειν αὐτῷ, οἷς τό-
405 τε τἀναντία ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὡς συμφέροντα καὶ γενησόμενα· οὔθ᾽ ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα, δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑωρακότας ὑμᾶς, καὶ εὖ εἰδότας. οὐκοῦν ὡς οὐ κεκοινώνηκα τούτοις μηδενός, λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθε οὖν, ὑμῖν, πάντα τἄλλα ἀφεὶς, ἃ παρ᾽ ὑμῖν ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέκρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντιούμην, αὐτοὺς παράσχωμαι μάρτυρας τουτουσί, ὡς πάντα τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται; καὶ χρήματα

οὗτοι μὲν ἔχουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λα-
βεῖν; θεάσασθε δή. τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ'
ἂν βδελυρώτατον εἶναι, καὶ πλείστης ὀλιγωρίας καὶ
ἀναιδείας μεστόν; οὐδεὶς, οὐδ' ἂν ἁμαρτὼν, ὑμῶν
ἄλλον εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν ἂν, ἢ Φιλοκράτην. τίνα
δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων, καὶ σαφέστατ' ἂν
εἰπεῖν ὅ, τι βούλοιτο, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ; Αἰσχίνην
οἶδ' ὅτι τουτονί. τίνα δ' αὗτοι μὲν ἄτολμον, καὶ
δειλὸν πρὸς τοὺς ὄχλους φασὶν εἶναι, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ;
ἐμέ. οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλησα, οὔτε μὴ
βουλομένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς
ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων, καὶ
κατηγοροῦντος ἀκούετέ μου, καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ του-
τουσὶ, καὶ λέγοντος ἄντικρυς, ὅτι χρήματα εἰλήφα-
σι, καὶ πάντα τὰ πράγματα πεπράκασι τῆς πόλεως.
καὶ τούτων οὐδεὶς πώποτ', ἀκούων ταῦτα, ἀντεῖπεν,
οὐδὲ διῇρε τὸ στόμα, ἀλλ' οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί
ποτ' οὖν ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅτι οἱ βδελυρώτατοι πάν-
των τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ μέγιστον φθεγγόμενοι,
τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν οὐδε-
νὸς μεῖζον φθεγγομένου, τοσοῦτον ἡττῶνται; ὅτι 406
τἀληθὲς ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τοὐναντίον ἀσθενὲς τὸ
συνειδέναι πεπρακόσιν ἑαυτοῖς τὰ πράγματα. τοῦτο
παραιρεῖται τὴν θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτο
ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει,
σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τοίνυν τελευταῖον, ἴστε δήπου
[καὶ] πρώην ἐν Πειραιεῖ, ὅτ' αὐτὸν οὐκ εἰᾶτε πρεσ-
βεύειν, βοῶντα, ὡς εἰσαγγελεῖ με, καὶ γράψεται,
καὶ ἰοὺ ἰού. καίτοι, ταῦτα μὲν ἐστι μακρῶν καὶ
πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχὴ, ἐκεῖνα δὲ ἁπλᾶ,
καὶ δύο ἢ τρία ἴσως ῥήματα, ἃ κἂν ἐχθὲς ἐωνημέ-
νος ἄνθρωπος εἰπεῖν δυνηθείη. ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστιν. οὑτοσὶ κατηγορεῖ
ταῦτ' ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε. καὶ χρή-
ματ' εἰληφέναι φησὶν ἐμὲ, αὐτὸς εἰληφὼς, [ἢ με-
τειληφώς]. τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν οὔτ' εἶπεν, οὔτ'
ἐφθέγξατο, οὐδ' ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς. ἄλλα δ' ἠπεί-
λει. διὰ τί; ὅτι ταῦτα μὲν αὐτῷ συνῄδει πεπραγμέ-

να, καὶ δοῦλος ἦν τῶν ῥημάτων τούτων. οὔκουν προσῄει πρὸς ταῦθ' ἡ διάνοια, ἀλλ' ἀνεδύετο· ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτῆς τὸ συνειδέναι. λοιδορεῖσθαι δὲ ἄλλ' ἄττα, οὐδεὶς ἐκώλυεν αὐτὸν, οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων, καὶ οὐ λόγος, ἀλλ' ἔργον ἤδη. βουλομένου γὰρ ἐμοῦ, τὰ δίκαια ὥσπερ ἐπρέσβευσα δὶς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν δοῦναι δὶς, προσελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς, ἔχων μάρτυρας πολλοὺς, ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς δεδωκότα εὐθύνας, καὶ οὐκ ὄντα ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν ὑπεργέλοιον. τί οὖν
407 ἦν τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κατηγόρει, δοὺς λόγον, οὐκ ἔτ' ἐβούλετο αὖθις περὶ ταύτης εἰσιέναι, ἧς νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τἀδικήματα ἐνῆν. ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν, ἀνάγκη περιΐστατο καὶ τούτῳ πάλιν εἰσιέναι. διὰ ταῦτα οὐκ εἴα καλεῖν. καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀμφότερ' ὑμῖν ἐπιδείκνυσι σαφῶς, καὶ κατεγνωκότα ἑαυτοῦ τοῦτον, ὥστε μηδενὶ ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσασθαι αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ. εἰ γὰρ εἶχε, τότ' ἂν καὶ λέγων, καὶ κατηγορῶν ἐξητάζετο, οὐ μὰ Δί', οὐκ ἀπηγόρευε καλεῖν. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Ἀλλὰ μὴν, ἐάν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ, κατὰ πολλὰ οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτε αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ' ἐγχεῖ μετὰ ταῦθ' ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστὶ ταῦτα, πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος, ἔχων ὅ, τι ἀπολογήσεται; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγὼ, κατηγόρει δ' Αἰσχίνης οὑτοσὶ, Φίλιππος δ' ἦν ὁ κρίνων, εἶτ' ἐγὼ, μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ, κακῶς ἔλεγον τουτονὶ, καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο, ἀγανακτῆσαι τὸν Φίλιππον, εἰ παρ' ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγοι; μὴ τοίνυν

ὑμεῖς χείρους γένησθε Φιλίππου, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετε αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι. λέγε μοι τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία. 408

Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν, ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι δεινὸν, καὶ λόγον ἤθελον διδόναι, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν νόμων ὑπέχειν ᾤμην δεῖν. οὑτοσὶ δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὐτὰ ἐμοὶ, καὶ τούτῳ πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ἃ μηδ' ᾐτιᾶτο πρότερον πώποτε; οὐδαμῶς δήπου. ἀλλ' ὅμως ἐρεῖ. καὶ νὴ Δί' εἰκότως γε. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι, καὶ κρίσεις γίνονται, οὐδεὶς πώποθ' ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἑάλω. ἀλλ' ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιοῦσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἴστε αὐτοὶ, τὰ πράγματα κρῖναι, μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, μηδὲ τοῖς τούτου, προσέχειν, μηδέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὁτιοῦν, Φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος. ὄψεσθε δ', ὡς ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσι. μηδέ γε εἰ καλὸν καὶ μέγα οὗτος φθέγγεται, μηδ' εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐ γὰρ ῥητόρων, οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον, εἴπερ εὖ φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ πραγμάτων, αἰσχρῶς καὶ δεινῶς ἀπολωλότων, τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύνην εἰς τοὺς αἰτίους ἀπώσασθαι, τὰ πεπραγμένα, ἃ πάντες ἐπίστασθε, ἐξετάσαντας. τίνα οὖν ἐστὶ ταῦτα; ἃ ὑμεῖς ἴστε, καὶ οὐ παρ' ἡμῶν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἅπανθ', ὅσα ὑπέσχοντο ὑμῖν, ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας, καὶ κακίας ὑμεῖς ὁμολογεῖτε εἶναι μεστοὶ, ὥστε μήτ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων ὄντων, μήτ' ἐκ θαλάττης πολιορκούμενοι, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, ἀλλὰ καὶ 409
σῖτον εὔωνον ὠνούμενοι, καὶ τἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντες, ἢ νῦν, προειδότες, καὶ προακηκοότες παρὰ τούτων, καὶ τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους, καὶ Θηβαίους ἰσχυροὺς γενησομένους, καὶ τὰ ἐπὶ

Θράκης Φίλιππον ληψόμενον, καὶ τὰ ἐν Εὐβοίᾳ κα-
τασκευασθησόμενα ὁρμητήρια ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πάνθ',
ἃ πέπρακται, γενησόμενα, εἶτα τὴν εἰρήνην ἐποιή-
σασθε ἀγαπητῶς· ἀποψηφίσασθε Αἰσχίνου, καὶ
μὴ, πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς, καὶ ἐπιορκίαν προσ-
κτήσησθε· οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ' ἐγὼ μαίνο-
μαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δ'
ἅπαντα τἀναντία τούτων, καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρω-
πα εἰπόντες Φίλιππον, φιλεῖν τὴν πόλιν, Φωκέας
σώσειν, Θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς
τούτοις μείζονα, ἢ κατ' Ἀμφίπολιν, εὖ ποιήσειν
ὑμᾶς, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης, Εὔβοιαν, Ὠρωπὸν
ἀποδώσειν· εἰ ταῦτ' εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι,
πάντ' ἐξηπατήκασι, καὶ πεφενακίκασι, καὶ μονονοὺ
τὴν Ἀττικὴν ὑμῶν περιῄρηνται· καταψηφίσασθε,
καὶ μὴ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, οἷς ὕβρισθε· (οὐ γὰρ
ἔγωγ' οἶδ', ὅ, τι χρὴ λέγειν ἄλλο·) καὶ ὑπὲρ ὧν
οὗτοι δεδωροδοκήκασιν, ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ τὴν
ἐπιορκίαν οἴκαδε ἀπενέγκησθε. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο
σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τίνος ἕνεκα ἐγὼ μη-
δὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν ἂν προειλόμην.
οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχθροὺς ἔχειν; οὔ·
οὐδ' αὖ ἀσφαλές. ἀλλ' ὑπῆρχέ μοι πρὸς τοῦτον
ἀπέχθειά τις; οὐδεμία. τί οὖν; ἐφοβοῦ περὶ σεαυ-
τοῦ, καὶ διὰ δειλίαν, ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν.
(καὶ γὰρ ταῦτα ἀκήκοα αὐτὸν λέγειν.) καίτοι, μη-
410 δενός γ' ὄντος, Αἰσχίνη, δεινοῦ, μηδὲ ἀδικήμα-
τος, ὡς σὺ φῄς. εἰ γὰρ αὖ ταῦτ' ἐρεῖ, σκοπεῖτε,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ ἐφ' οἷς ὁ μηδοτιοῦν ἀδικῶν
ἐφοβούμην ἐγὼ, μὴ διὰ τούτους ἀπόλωμαι, τί τού-
τους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας; ἀλλ'
οὐ διὰ ταῦτα. ἀλλὰ διὰ τί σου κατηγορῶ; συκο-
φαντῶ νὴ Δί', ἵν' ἀργύριον λάβω παρὰ σοῦ; καὶ
πότερον κρεῖττον ἦν μοι, παρὰ Φιλίππου λαβεῖν,
τοῦ διδόντος πολὺ, καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον, καὶ
φίλον κἀκεῖνον ἔχειν καὶ τούτους; (ἦσαν γὰρ ἄν,
ἦσάν μοι φίλοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι· οὐδὲ γὰρ
νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὅτι τῶν

πεπραγμένων οὐ μετέσχηκα·) ἢ παρὰ τούτων, ἀφ' ὧν εἰλήφασι, μεταιτεῖν, κἀκείνῳ τε ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις; καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων, τοσούτων χρημάτων λύσασθαι, μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς μετ' ἔχθρας λαμβάνειν; οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλ' ἀπήγγειλα μὲν τἀληθῆ, καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας ἕνεκα, καὶ τοῦ λοιποῦ βίου, νομίζων, ὥσπερ ἄλλοι τινές, παρ' ὑμῖν, καὶ αὐτὸς, ὢν ἐπιεικὴς, τιμηθήσεσθαι, καὶ πλέον ἕξειν τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο, καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν οὐδενὸς κέρδους. μισῶ δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν τῇ πρεσβείᾳ, καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτιμιῶν διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν, πρὸς ὅλην δυσχερῶς ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων. κατηγορῶ δὲ νυνὶ, καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω, τὸ μέλλον προορώμενος, καὶ βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσθαι παρ' ὑμῖν, ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται. καὶ δέδοικα, δέδοικα· (εἰρήσεται γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, 411 ἅπανθ', ἃ φρονῶ, πρὸς ὑμᾶς·) μὴ τότε μὲν τούτοις συνεπισπάσησθέ με τὸν μηδοτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀναπεπτωκότες ἦτε. παντάπασι γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκλελύσθαί μοι δοκεῖτε, καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινά. ἑτέρους δὲ πάσχοντας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι, οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως πάλαι κατὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους ἀδικουμένης, οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές; (καὶ γὰρ εἴ τι σιωπᾶν ἐγνώκειν, νῦν λέγειν ἐξάγομαι.) ἴστε δήπου Πυθοκλέα τουτονὶ τὸν Πυθοδώρου. τούτῳ πάνυ φιλανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγώ. καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν. οὗτος ἐκτρέπεταί με νῦν ἀπαντῶν, ἀφ' οὗ πρὸς Φίλιππον ἀφῖκται. κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν, ἀπεπήδησεν εὐθέως, μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα ἐμοί. μετὰ δ' Αἰσχίνου περιέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ, καὶ βουλεύεται, καὶ σκοπεῖ. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, τοῖς μὲν τὰ Φιλίππου

πράγμαθ' ἡρημένοις θεραπεύειν, οὕτως ἀκριβῆ τὴν
παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτερα αἴσθησιν ὑπάρχειν, ὥστε
ἕκαστον, ὥσπερ ἂν εἰ παρεστηκότος αὐτοῦ, μηδ'
ὧν ἂν ἐνθάδε πράξῃ, μηδὲν ἡγεῖσθαι λήσειν, ἀλλὰ
καὶ φίλους νομίζειν, οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ, καὶ μὴ
φίλους ὡσαύτως· τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι, καὶ τῆς
παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχομένοις, καὶ μὴ προδεδωκόσι
ταύτην, τοσαύτην κωφότητα καὶ τοσοῦτον σκότος
παρ' ὑμῶν ἀπαντᾶν, ὥστε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις
ἐξ ἴσου νῦν ἐμὲ ἀγωνίζεσθαι, καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν
τοῖς ἅπαντ' εἰδόσι. βούλεσθε οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦ-
412 σαι τὸ τούτων αἴτιον; ἐγὼ δὴ φράσω. ἀξιῶ δὲ
μηδέν' ἄχθεσθαί μοι λέγοντι τἀληθῆ. ὅτι ἐκεῖνος
μὲν ἕν, οἶμαι, σῶμα ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν, παντὶ
θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν εὖ ποιοῦντας, καὶ μισεῖ
τοὺς τἀναντία. ὑμῶν δ' ἕκαστος, [πρῶτον μὲν],
οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα τὴν πόλιν, αὐτὸν εὖ ποιεῖν
ἡγεῖται, οὔτε τὸν κακῶς, κακῶς· ἀλλ' ἕτερά ἐστιν
ἑκάστῳ προὐργιαίτερα, ὑφ' ὧν παράγεσθε πολλάκις,
ἔλεος, φθόνος, ὀργή, χαρίσασθαι τῷ δεηθέντι, ἄλλα
μυρία· ἂν γὰρ ἅπαντά τις ἐκφύγῃ τἆλλα, τούς γε οὐδέ-
να βουλομένους εἶναι τοιοῦτον, οὐ διαφεύξεται. ἡ δ' ἐφ'
ἑκάστου τούτων ἁμαρτία, κατὰ μικρὸν ὑποῤῥέουσα,
ἀθρόως τῇ πόλει γίνεται βλάβη. ὧν μηδέν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον, μηδ' ἀφῆτε τοῦτον, ὃς
ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκε· καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται
λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον ἀφήσετε; Ἀθήνηθεν ἐπρέσ-
βευσάν τινες ὡς Φίλιππον τουτονί, Φιλοκράτης, Αἰ-
σχίνης, Φρύνων, Δημοσθένης. τί οὖν; ὁ μέν, πρὸς τῷ
μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λαβεῖν, τοὺς αἰχμαλώτους
ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο. ὁ δέ, ὧν τὰ τῆς πόλεως
πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων πόρνας ἠγό-
ραζε καὶ ἰχθῦς περιϊών. καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν ἔπεμψε
Φιλίππῳ, πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψαι, ὁ μιαρὸς
Φρύνων. ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως, οὔθ'
αὑτοῦ διεπράξατο. καὶ ὁ μέν, χορηγῶν, καὶ τριη-
ραρχῶν, ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλί-
σκειν, λύεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους, μηδένα ἐν συμ-

φορᾷ τῶν πολιτῶν δι' ἔνδειαν περιορᾶν. ὁ δὲ, το- 413
σούτου δεῖ τῶν [ὑπαρχόντων] τινὰ αἰχμαλώτων σῶ-
σαι, ὥσθ' ὅλον τόπον, καὶ πλείους ἢ μυρίους μὲν
ὁπλίτας, ὁμοῦ δὲ χιλίους ἱππέας τῶν ὑπαρχόντων
συμμάχων, ὅπως αἰχμάλωτοι γένωνται Φιλίππῳ,
συμπαρεσκεύασε. τί οὖν μετὰ ταῦτα; Ἀθηναῖοι
λαβόντες· ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι· τί δαί; τοὺς
μὲν χρήματα εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ καταισχύναν-
τας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ἀφεῖ-
σαν, καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο, καὶ τὴν πόλιν εὐ-
θηνεῖσθαι. τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί; ἐμβεβροντῆσθαι,
τὴν πόλιν ἀγνοεῖν, οὐκ ἔχειν, ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥιπτεῖ.
καὶ τίς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἰδὼν τὸ παρά-
δειγμα, δίκαιον αὑτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει; τίς προῖ-
κα πρεσβεύειν, εἰ μήτε λαβεῖν, μήτε τῶν εἰληφότων
ἀξιοπιστότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; ὥστε
οὐ μόνον κρίνετε τούτους τήμερον, οὔ, ἀλλὰ καὶ νό-
μον τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πό-
τερον χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσ-
βεύειν ἅπαντας προσήκει, ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ
βέλτιστα ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλ-
λων, οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυρος· ὡς δὲ τὸν υἱὸν
ἔπεμψεν ὁ Φρύνων, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρ-
τυρας.

Μάρτυρες.

Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν Αἰσχίνης, ὅτι
τὸν αὑτοῦ παῖδα ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς Φίλιππον ἔπεμ-
ψεν. εἰ δέ τις, ὢν ἐφ' ἡλικίας ἑτέρου βελτίων τὴν
ἰδέαν, μὴ προειδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως
ὑποψίαν, ἰταμώτερον τῷ μετὰ ταῦτα ἐχρήσατο βίῳ,
τοῦτον, ὡς πεπορνευμένον, κέκρικε. φέρε δὴ περὶ 414
τῆς ἑστιάσεως, καὶ τοῦ ψηφίσματος εἴπω. μικροῦ
γε, ἃ μάλιστά μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, παρῆλθον.
τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας γράφων τὸ προβούλευ-
μα ἐγὼ, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ, ταῖς ἐκκλησίαις, ἐν
αἷς ἠμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδε-
νὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων, οὔτ' ἀδικήμα-
τος ὄντος φανεροῦ, τὸν νόμον ἔθος ποιῶν, καὶ

ἐπῄνεκα τούτους, καὶ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ νὴ Δί' ἔγωγε καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ πάνυ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμπρῶς· ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομένους, ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπρούς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τούτοις πρῶτος αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν, καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ παρέξεται νῦν οὗτος λέγων· ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς, καὶ αὐτὸς εἱστία τοὺς πρέσβεις· τὸ, πότε, οὐ προσδιορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι, καὶ φανεροὺς τούτους πεπρακότας ἑαυτοὺς γενέσθαι, ὅτ' ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέσβεις τοπρῶτον, ἀκοῦσαι δὲ ἔδει τὸν δῆμον, τί λέγουσιν, οὐδέπω δὲ οὔθ' οὗτος συνερῶν δῆλος ἦν τῷ Φιλοκράτει, οὔτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράψων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι. μετὰ ταῦτα δὲ, οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οἰκεῖον, οὐδὲ κοινὸν γέγονε. λέγε τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἴσως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνερεῖ Φιλοχάρης, καὶ Ἀφόβητος. πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν πολλὰ
415 καὶ δίκαιά ἐστιν εἰπεῖν. (ἀνάγκη δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ παῤῥησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν ὑποκρινόμενον.) ἡμεῖς, Ἀφόβητε, καὶ σὺ, Φιλόχαρες, [ἴσμεν] σὲ μὲν τὰς ἀλαβαστροθήκας γράφοντα, καὶ τὰ τύμπανα, τούτους δὲ ὑπογραμματέας, καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους· (καὶ οὐδεμιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ γε στρατηγίας ἄξια,) πρεσβειῶν, στρατηγιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν. εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδεὶς, οὐχ ἡμεῖς χάριν ὑμῖν οὐδενὸς, ἀλλ' ὑμεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τούτων. πολλοὺς γὰρ, ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι, παρέντες ἡμεῖς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς, οἷς ἐτιμᾶσθε, ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως, ἢ σώζοισθε; ἐγὼ μὲν οἶμαι πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως, μεγαλόφωνοι καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὸ, συγ-

γνώμῃ ἀδελφῷ βοηθεῖν, προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ
μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τούτοις μὲν
τούτου προσήκει φροντίζειν· ὑμῖν δὲ τῶν νόμων, καὶ
ὅλης τῆς πόλεως, καὶ παρὰ πάντα, τῶν ὅρκων, οὓς
αὐτοὶ κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ γὰρ, εἰ τινῶν δε-
δέηνται τουτονὶ σώζειν, πότερ᾽, ἂν μηδὲν ἀδικῶν
φαίνηται τὴν πόλιν, ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖτε. εἰ
μὲν γὰρ, ἂν μηδὲν ἀδικῶν, κἀγὼ φημὶ δεῖν. εἰ δ᾽
ὅλως, κἂν ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐδὲ γὰρ,
εἰ κρύβδην ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ
τοῦτο καὶ πάντων ἄριστα ὁ τιθεὶς τὸν νόμον εἶδε
τοῦ κρύβδην ψηφίζεσθαι. διὰ τί; ὅτι τούτων μὲν
οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχαρισμένον ὑμῶν· οἱ θεοὶ
δὲ εἴσονται, καὶ τὸ δαιμόνιον, τὸν μὴ τὰ δίκαια 418
ψηφισάμενον. παρ᾽ ὧν κρεῖττόν ἐστιν ἑκάστῳ τὰς
ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ, καὶ ἑαυτῷ, τὰ δίκαια
γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα, περιποιήσασθαι, ἢ τὴν
ἀφανῆ καὶ ἄδηλον τούτοις χάριν καταθέσθαι, καὶ
ἀφεῖναι τοῦτον, ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκε.
τίνα γὰρ, Αἰσχίνη, μάρτυρα μείζω παράσχωμαι
τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβεῦσθαί σοι; ἢ σὲ κατὰ
σεαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποι-
ῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων τηλι-
καύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι
δεινὸν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύθοινθ᾽
οὗτοι τὰ πεπραγμένα σοι. τοῦτο τοίνυν, ἄνπερ
ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ᾽ αὐτοῦ συμβήσεται τούτῳ
πεπρᾶχθαι, οὐ μόνον κατὰ τοῦθ᾽, ὅτι παμμέγεθες
σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμένων, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ κα-
τηγορῶν ἐκείνου, τοὺς λόγους εἶπεν, οἳ κατ᾽ αὐ-
τοῦ νῦν ὑπάρξουσιν· ἃ γὰρ ὡρίσω σὺ δίκαια, ὅτε
Τίμαρχον ἔκρινες, ταῦτα δήπου ταῦτα καὶ κατὰ
σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγες τοίνυν τότε
πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὅτι ἀπολογήσεται δὲ Δημο-
σθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πε-
πρεσβευμένων. εἶτα, ἂν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ,
νεανιεύσεται· καὶ περιιὼν ἐρεῖ· πῶς; τί; τοὺς
δικαστὰς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ᾠχόμην τὸ

πρᾶγμα αὐτῶν ὑφελόμενος. μὴ σύ γε. ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζῃ, ὑπὲρ τούτων ἀπολογοῦ. τότε δ᾽, ἡνίκα ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ, τι ἐβούλου. ἀλλὰ μὴν, καὶ ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλε-
417 γες, οὐδένα μάρτυρα ἔχων, ἐφ᾽ οἷς ἔκρινες τὸν ἄνθρωπον, παρασχέσθαι.

Φήμη δ᾽ οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίξωσι. Θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματά φασὶν ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπουθεν Φήμη δ᾽ οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα πολλοὶ Λαοὶ φημίξωσι. Θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή. ὅσῳ γὰρ αὖ σε πλείους, ἢ ἐκεῖνον, αἰτιῶνται, θεώρησον, ὡς ἔχει. τὸν μὲν Τίμαρχον οὐδ᾽ οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον, ὑμᾶς δὲ, τοὺς πρέσβεις, οὐδεὶς Ἑλλήνων, οὐδὲ βαρβάρων ἐσθ᾽, ὅστις οὐ φησὶ χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστ᾽, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὴς ἡ φήμη, καὶ καθ᾽ ὑμῶν ἐστιν, ἡ παρὰ τῶν πολλῶν. ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ, καὶ θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτὴ, καὶ ὅτι σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς, ὁ ταῦτα ποιήσας, σὺ διώρισας αὐτός. ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας ἐπέραινεν. οἷον·

Ὅστις δ᾽ ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα, γιγνώσκων, ὅτι
Τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

εἶτα τὸν εἰς τὰς ὄρνις εἰσιόντα, καὶ μετὰ Πιτταλάκου περιϊόντα, καὶ τοιαῦτ᾽ εἰπὼν, ἀγνοεῖτ᾽, ἔφη, ποῖόν τινα ἡγεῖσθαι δεῖ; οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ κατὰ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦθ᾽ ἁρμόσει νῦν ἐμοί. κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους, ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐρῶ. ὅστις δ᾽ ὁμιλῶν ἥδεται, καὶ ταῦτα πρεσβεύων, Φιλοκράτει, οὐ πώποτ᾽ ἠρώτησα, γινώσκων, ὅτι ἀργύριον εἴληφεν οὗτος, ὥσπερ Φιλοκράτης, ὁ ὁμολογῶν. λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν
418 τοὺς ἄλλους, καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσεται τούτοις ὧν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖα ἐκ Φοίνικός ἐστιν Εὐριπίδου. τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐδὲ πώποτε, οὔτε Θεόδωρος, οὔτε Ἀρι-

στόδημος ὑπεκρίνατο, οἷς οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν· ἀλλὰ Μόλων ἠγωνίζετο, καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. Ἀντιγόνην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν Θεόδωρος, πολλάκις δὲ Ἀριστόδημος ὑποκέκριται, ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόντως ὑμῖν πολλάκις οὗτος εἰρηκὼς, καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστάμενος, παρέλιπεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν, ὥσπερ γέρας τι, τοῖς τριταγωνισταῖς, τὸ τοὺς τυράννους, καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας, εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε ὁ Κρέων Αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ, ἃ οὔτε πρὸς αὐτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη, οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπε. λέγε.

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΕΞ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
Ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
Ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
Ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν,
Μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
Ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
Κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
Φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. 419
Ἐγὼ γὰρ, ἴστω Ζεὺς, ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεὶ,
Οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
Στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
Οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
Θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
Ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
Πλέοντες ὀρθῆς, τοὺς φίλους ποιούμεθα.

Τούτων Αἰσχίνης οὐδὲν εἶπε πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ· ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως, τὴν Φιλίππου ξενίαν, καὶ φιλίαν, πολλῷ καὶ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ, καὶ λυσιτελεστέραν, ἐῤῥῶσθαι πολλὰ φράσας

τῷ σοφῷ Σοφοκλεῖ. τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ, τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατιὰν, οὐ προεῖπεν, οὐδὲ προεξήγγειλεν, ἀλλὰ τοὐναντίον, συνέκρυψε, καὶ συνέπραξε, καὶ τοὺς βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν, οὐκ ἀναμνησθεὶς, ὅτι ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι, τελοῦσα μὲν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα, καὶ καρπουμένη τὰς τῶν χρωμένων οἰκίας, ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσὶ, διδάσκων δ' ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ Ἥρωος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἠδύνατο, ἀλλ' οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη. ὑπογραμματεύοντες δ' οὗτοι, καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς, ἀργύριον εἰλήφεσαν. καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτονηθέντες, δύο ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων δ' ἀπέσταλτο νῦν οὗτος ἐκ ταύτης αὐτῆς. τούτων οὐδὲν ἐσκέψατο, οὐθ', ὅπως ὀρθὴ πλευσεῖται,
420 προείδετο· ἀλλ' ἀνέτρεψε, καὶ κατέδυσε, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν, ὅπως ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἔσται, παρεσκεύασεν. εἶτ' οὐ σὺ σοφιστὴς, καὶ πονηρός γε; οὐ σὺ λογογράφος, καὶ θεοῖς ἐχθρός; ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω, καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο, ὑπερέβης· ἃ δ' οὐδεπώποτ' ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω, ταῦτα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τινὰ, εἰς μέσον ἤνεγκας; φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ Σόλωνος ὃν εἶπε λόγον, σκέψασθε. ἔφη γὰρ τὸν Σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δημηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι, καὶ λοιδορούμενος τῇ τοῦ Τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι Σαλαμίνιοι. ἀπὸ Σόλωνος δὲ ὁμοῦ διακόσιά ἐστιν ἔτη καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νυνὶ παρόντα χρόνον. ὥσθ' ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα, οὐ μόνον οὐκ αὐτὸς ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀλλ' οὐδ' ὁ πάππος αὐτοῦ. τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικασταῖς, καὶ ἐμιμήσατο. ὃ δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστερον, τὸ τὴν ψυχὴν τὴν Σόλωνος ἰδεῖν, καὶ τὴν διάνοιαν, ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναν-

τίον. ἐκεῖνος μὲν γε ἀφεστηκυίας Σαλαμῖνος Ἀθη-
ναίων, καὶ θάνατον [τὴν] ζημίαν ψηφισαμένων, ἄν
τις εἴπῃ κομίζεσθαι, τὸν ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς,
ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε. καὶ τὴν μὲν χώραν ἔσωσε τῇ
πόλει· τὴν δ' ὑπάρχουσαν αἰσχύνην ἀπήλλαξεν. οὗ-
τος δ', ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν
ἔγνωσαν, Ἀμφίπολιν, ταύτην ἐξέδωκε, καὶ ἀπέδοτο·
καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε Φιλοκράτει. 421
ἄξιόν γε (οὐ γάρ;) ἦν Σόλωνος αὐτῷ μεμνῆσθαι.
καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦτ' ἐποίησεν, ἀλλὰ κἀκεῖσε
ἐλθὼν, οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο τῆς χώρας, ὑπὲρ
ἧς ἐπρέσβευε. καὶ ταῦτα αὐτὸς ἀπήγγειλε πρὸς
ὑμᾶς· μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντ' αὐτοῦ· ὅτι πε-
ρὶ δ' Ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν· ἵνα δ' ἐγ-
γένηται Δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον.
ἐγὼ δὲ παρελθὼν οὐδὲν ἔφην τοῦτον, ὧν ἐβούλετο
εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον, ἐμοὶ παραλιπεῖν. θᾶττον γὰρ
ἂν τοῦ αἵματος, ἢ λόγου, μεταδοῦναί τινι. ἀλλ',
οἶμαι, χρήματ' εἰληφότι οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς Φί-
λιππον, τὸν ὑπὲρ τούτου δεδωκότα, ὅπως ἐκείνην
μὴ ἀποδῷ. λέγε δή μοι λαβὼν καὶ τὰ τοῦ Σόλωνος
ἐλεγεῖα ταυτὶ, ἵν' εἰδῆθ', ὅτι καὶ Σόλων ἐμίσει τοὺς,
οἵος οὗτος, ἀνθρώπους. οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρα
ἔχοντα, Αἰσχίνη, δεῖ, οὔ· ἀλλὰ πρεσβεύειν εἴσω
τὴν χεῖρα ἔχοντα. σὺ δ' ἐκεῖ προτείνας, καὶ ὑπο-
σχὼν, καὶ καταισχύνας τούτους, ἐνθάδε σεμνολογῇ;
καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ φωνασκήσας,
οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀδι-
κημάτων, ἂν πιλίδιον λαβὼν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, πε-
ρινοστῇς, καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ; λέγε σύ.

Ἐλεγεῖα Σόλωνος.

Ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
  Αἶσαν, καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
  Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
Αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
  Ἀστοὶ βούλονται, χρήμασι πειθόμενοι. 422

Δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
Ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
Οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
Εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.
[Χρήματα δ' ἱμείρουσιν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι,]
Πλουτοῦσι δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι.
Οὔθ' ἱερῶν κτεάνων, οὔτε τι δημοσίων
Φειδόμενοι, κλέπτουσιν, ἐφ' ἁρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος.
Οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ δίκης θέμεθλα.
Ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισομένη.
Ταῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον.
Εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην,
Ἣ στάσιν ἔμφυλον, πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει,
Ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
Ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ
Τρύχεται ἐν συνόδοις, τοῖς ἀδικοῦσι φίλους.
Ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά. τῶν δὲ πενιχρῶν
Ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
Πραθέντες, δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.
Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ.
Αὔλειοι δέ τ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν. εὗρε δὲ πάντως,
Εἴ γέ τις ἢ φεύγων ἐν μυχῷ, ἢ θαλάμῳ.
Ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
Ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομία παρέχει.
Εὐνομία δ' εὔκοσμα, καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
Καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας.
423 Τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ,
Αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα.
Εὐθύνει δὲ δίκας σκολιὰς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
Πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης.
Παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
Πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα Σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σώζειν· ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν εἶναι

ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρ' οἱ θεοὶ σώζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· τρόπον δέ τινα οἴομαι καὶ τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντα ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ταυταισὶ δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι. σκοπεῖτε γάρ. ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας, καὶ χώρας ἐκδεδωκὼς, ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακούσαντά τινα αὐτοῦ κατηγορῶν. διὰ τί; ἵνα μήτε ἐλέου, μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκησε, τύχῃ. ἀλλὰ καὶ κατηγορῶν ἐκείνου, κακῶς λέγειν προείλετο ἐμὲ, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ, γραφὰς ἀποίσειν, καὶ τοιαῦτ' ἠπείλει. διὰ τί; ἵν' ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ' ὑμῶν, ὁ τὰ τούτου πονηρεύματα ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγὼ, καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρουόμενος ἅπαντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εἰσελθεῖν, εἰς τοιοῦτον ὑπῆκται καιρὸν, ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων ἕνεκα, εἰ μηδενὸς ἄλλου, οὐχ οἷόντε, οὐδ' ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδωροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι· αἰεὶ μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν, καὶ κολάζειν τοὺς προδότας καὶ δω- 424
ροδόκους. μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ τοῦτο γένοιτ' ἂν, καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοινῇ. νόσημα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν, καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας, καὶ παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι, καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν, οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, Φιλίππου φιλίαν, καὶ ξενίαν, καὶ ἑταιρίαν, καὶ τὰ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι· οἱ δὲ λοιποὶ, καὶ τὰ κύρια, ἅττα ποτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν, καὶ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζουσι, καὶ ζηλοῦσι· καὶ βούλοιτ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καίτοι τουτὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα, Θετταλῶν μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν ἐχθὲς καὶ πρώην,

τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολώλεκε·
νῦν δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται· τὰς
γὰρ ἀκροπόλεις αὐτῶν ἐνίων Μακεδόνες φρουροῦσιν.
εἰς Πελοπόννησον δ' εἰσελθὸν τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς
πεποίηκε, καὶ τοσαύτης μανίας καὶ παροινίας ἐνέ-
πλησε τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους, ὥσθ', ἵν' ἀλλήλων
ἄρχωσι, καὶ Φιλίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὐτῶν
καὶ πολίτας μιαιφονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν.
ἀλλ' εἰς Ἀρκαδίαν εἰσελθὸν πάντ' ἄνω καὶ κάτω
τἀκεῖ πεποίηκε, καὶ νῦν Ἀρκάδων πολλοί, προσῆκον
αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν·
(μόνοι γὰρ τῶν ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονές ἐστε, κἀ-
425 κεῖνοι·) Φίλιππον θαυμάζουσι, καὶ χαλκοῦν ἱστᾶ-
σι, καὶ στεφανοῦσι. καὶ τὸ τελευταῖον, ἂν εἰς Πε-
λοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν ἐψηφι-
σμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτα Ἀργεῖοι. ταῦτα, μὰ τὴν
Δήμητρα, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς
δεῖται, ὡς, βαδίζον γε κύκλῳ, καὶ δεῦρο εἰσελήλυ-
θεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως
οὖν ἔστ' ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε, καὶ τοὺς πρώτους
εἰσαγαγόντας ἀτιμώσατε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖσθ', ὅπως
μὴ τηνικαῦτα εὖ λέγεσθαι δόξῃ τὰ νῦν εἰρημένα, ὅτε
οὐδ' ὅ, τι χρὴ ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτε, ὡς ἐναρ-
γές, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ
ταλαίπωροι γεγόνασιν Ὀλύνθιοι; οἳ παρ' οὐδὲν οὕ-
τως, ὡς τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπολώλασιν, οἱ δεί-
λαιοι. ἔχοιτε δ' ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμ-
βεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα μὲν τετρακο-
σίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον, καὶ σύμπαντες οὐδὲν
ἦσαν πλείους τῶν πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὔ-
πω Χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων, Λακε-
δαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων, πολλῇ πεζῇ καὶ ναυ-
τικῇ δυνάμει· (ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι γῆς καὶ
θαλάττης ἦρχον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Λακεδαιμόνιοι κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους·) ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης ἐπ'
αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως, οὔτε τὴν πόλιν, οὔτε
φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς
ἐκράτησαν, καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν,

καὶ τὸ τελευταῖον, ὅπως ἠβούλοντο, οὕτω τὸν πό-
λεμον κατέθεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τι-
νες, καὶ δι' ἀβελτηρίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον δὲ διὰ
δυστυχίαν, τούτους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ
αὐτῶν λεγόντων, καὶ Λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν 426
οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας δοθεῖσι ξύλοις, Εὐθυκρά-
της δὲ βοῦς ἔτρεφε πολλὰς, τιμὴν οὐδενὶ δοὺς, ἕτε-
ρος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβατα, ἄλλος δέ τις ἵπ-
πους· οἱ δὲ πολλοὶ, καὶ καθ' ὧν ταῦτα ἐγίγνετο,
οὐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς ταῦτα
ποιοῦντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων, ἄν-
δρας ἡγοῦντο· ἐπειδὴ δὲ ταῦθ' οὕτω προήγετο, καὶ
τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτη-
μένοι, πλείους δ' ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς
περιχώρους ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις
καὶ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς,
καὶ ἔτι τῶν πολιτῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς
τούτων ἠδυνήθη σῶσαι· ἀλλὰ πρὶν μὲν ἐξελθεῖν
ἐνιαυτὸν τοῦ πολέμου, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπολω-
λέκεσαν τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ οἱ προδιδόντες, καὶ
Φίλιππος οὐκ ἔτ' εἶχεν ὑπακούειν τοῖς προδιδοῦσιν,
οὐδ' εἶχεν ὅ, τι πρῶτον λάβῃ· πεντακοσίους δ' ἱπ-
πέας, προδοθέντας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων, ἔλα-
βεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ Φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτε
ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνοντο οἱ
ταῦτα ποιοῦντες, οὔτε τὴν γῆν πατρίδα οὖσαν, ἐφ'
ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερὰ, οὔτε τάφους, οὔτε τὴν μετὰ
ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις.
οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παραπλῆ-
γας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν, ὑμᾶς εὖ φρονεῖν
δεῖ, τοὺς πολλοὺς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα,
ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ. καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς
εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν Ὀλυνθίους προδόντων πολλὰ
καὶ δεινὰ ἐψηφίσασθε, τοὺς δὲ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς
ἀδικοῦντας μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε οὖν τὸ
ψήφισμά μοι τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων.

427 Ψήφισμα.

Ταῦθ᾽ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὀρθῶς καὶ καλῶς πᾶσιν Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι, κατ᾽ ἀνδρῶν προδοτῶν, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστι, καὶ δι᾽ ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσί τινες, ὃν ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην εἶναι νομίζετε. εἰ δὲ ὁ μὲν καιροὺς, ὁ δὲ πράγματα, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν, ὧν μὲν ἂν ἕκαστος, οἶμαι, κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει. μισεῖν δ᾽ ὁμοίως τοὺς τοιούτους ἅπαντας προσήκει. ἔστι δ᾽ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων, μόνοις πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ, εἰ μὴ τὰς μάχας, μηδὲ τὰς στρατείας, μηδὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροὶ, ἐν τοῖς νῦν συμβαίνει μιμεῖσθαι καιροῖς, ἀλλ᾽ ἄγεθ᾽ ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ τό γ᾽ εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία. καὶ οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον, οὐδ᾽ ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν, ἃ χρὴ, γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει, καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει· ἂν δ᾽, ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερά τε καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι, γραμματεῦ. δεῖ γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥαθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατεγνώκασιν ὑμῶν οἱ πρόγονοι. λέγε ταῦτα.

428 Στήλη.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν γραμμάτων λεγόντων· Ἄρθμιον τὸν Πυθώνακτος, τὸν Ζελείτην, ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν συμμάχων, αὐτὸν καὶ γένος ἅπαν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυσὸν, τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων, εἰς τοὺς Ἕλληνας ἤγαγεν. οὐκοῦν ἐστὶν, ὡς

ἔοικεν, ἐκ τούτων ἰδεῖν, ὅτι οἱ πρόγονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μηδ' ἄλλος ἀνθρώπων μηδεὶς ἐπὶ χρήμασι μηδὲν ἐργάσηται κακὸν τὴν Ἑλλάδα, ἐφρόντιζον· ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσῃ, προορᾶσθε. νὴ Δί', ἀλλ' ὅπως ἔτυχε, ταῦτα τὰ γράμματα ἕστηκεν; ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησί, καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης, παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην Ἀθηνᾶν ἐν δεξιᾷ ἕστηκεν· ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου, δόντων τῶν Ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτα, ἀνέθηκε. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον, καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον, ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό, τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ, καὶ αἱ κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀδικούντων τιμωρίαι. νῦν δὲ γέλως, ὅση ἄδεια Αἰσχίνη, εἰ μὴ τὴν ἄγαν ἐξουσίαν ταύτην σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἕν τι μόνον τοὺς προγόνους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα, ὅσα ἔπραττον, ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν, ὡς ἅπαντες, εὖ οἶδ' ὅτι, τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκόατε, Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου, ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ [τὴν] 429
θάλατταν βασιλέα, ἐντὸς δὲ Χελιδονέων καὶ Κυανέων πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν, ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ μὲν ἀπέκτειναν· ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα τάλαντα ἐπράξαντο. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον, οὔθ' ὕστερον, οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσκόπουν. τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν ἑαυτῶν ἀρετήν, καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν, αἰτίαν εἶναι· τοῦ δὲ προῖκα, ἢ μή, τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ. τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι καὶ ἀδωροδόκητον, τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν, καὶ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει, ὥστε μήτ' ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς, μήτ' ἐπ' ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι. ὑμεῖς δέ, ὦ

ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑωρακότες, τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν· καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ' ἃ μηδ' ὄναρ ἤλπισαν πώποτε, κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε, ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε, καὶ λόγῳ κρίνετε, ὧν ἔργῳ τἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν. οὐ τοίνυν τὰ παλαιὰ ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι· ἀλλ' ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν· ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ' ἐκ πρεσβείας, ἣ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἴργασται, θανάτῳ ζημιωθέντων, ἑνὸς ἢ δυεῖν ἐπιμνησθήσομαι. Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε.

430 Ψήφισμα.

Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατεγνώκατε, ὧν εἷς ἦν Ἐπικράτης, ἀνήρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος, καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει, καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον, καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων. δικαίως. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείᾳ χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα, οὐδέ, τὸ πιστευθῆναι προλαβόντα παρ' ὑμῶν, εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν καταχρῆσθαι· ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα. εἰ τοίνυν τι τούτων ἄπρακτόν ἐστι τούτοις, ἐφ' οἷς ἐκείνων θάνατος κατέγνωσται, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκοπεῖτε γάρ. ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα, φησίν, ἐπρέσβευσαν ἐκεῖνοι, [καὶ τὸ ψήφισμα,] καὶ τοῦτ' ἔστι τῶν ἐγκλημάτων τὸ πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις εἶναι κελεύει τὴν εἰρήνην; οὗτοι δὲ Φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν, τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν; οὗτοι δέ, οὓς ὁ Φίλιππος αὐτοῖς

προσέπεμψε, τούτους ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα οὐδαμοῦ μόνους ἐντυγχάνειν Φιλίππῳ; οὔτοι δ' οὐδὲν ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματίζοντες; καὶ ἠλέγχθησάν τινες αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες. οὗτοι δέ γε καὶ ἐν τῷ δήμῳ. καὶ ὑπὸ τοῦ; (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν.) ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων. οἷς γὰρ ἀπήγγειλαν οὗτοι, πάντα δήπου γέγονε τἀναντία. οὐδ' ἐπιστέλλοντες, φησὶ, τἀληθῆ. οὐκοῦν οὐδ' οὗτοι. καὶ καταψευδό- 431 μενοι τῶν συμμάχων, καὶ δῶρα λαμβάνοντες. ἀντὶ μὲν τοίνυν τοῦ καταψεύδεσθαι, παντελῶς ἀπολωλεκότες. πολλῷ δὲ δήπου τοῦτο τοῦ καταψεύσασθαι δεινότερον. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰληφέναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν τὸ λοιπὸν ἂν ἦν. ἐπειδὴ δ' ὁμολογοῦσιν, ἀπάγειν δήπου προσῆκε. τί οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑμεῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ, καὶ τινὲς αὐτῶν ἔτι ζῶντες, ὑπομενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου, καὶ τὸν ἐκ Πειραιῶς, Ἐπικράτην, ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι; καὶ πάλιν πρώην Θρασύβουλον, ἐκείνου τοῦ Θρασυβούλου, τοῦ δημοτικοῦ, υἱὸν, καὶ τοῦ ἀπὸ Φυλῆς καταγαγόντος τὸν δῆμον, τάλαντα δέκα ὠφληκέναι, καὶ τὸν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, [καὶ] τῶν τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐργασαμένων ὑμᾶς, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ ταῖς θυσίαις, σπονδῶν καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε, καὶ ᾄδετε καὶ τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε συγγνώμην, μήτ' ἔλεον, μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα τῶν εὐεργετῶν, μήτ' ἄλλο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι, τὸν δὲ Ἀτρομήτου, τοῦ γραμματιστοῦ, καὶ Γλαυκοθέας, τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες ἀφήσετε, τὸν τῶν τοιούτων, τὸν οὐδὲ καθ' ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐτὸν, οὐ πατέρα, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου; ποῖος γὰρ ἵππος; ποία τριήρης; ποία στρατεία; ποία χορη- 432

γία; τίς χαράς; τίς λειτουργία; τίς εἰσφορά; τίς
εὔνοια; ποῖος κίνδυνος; τί τῶν ἁπάντων, ἐν παντὶ
τῷ χρόνῳ γέγονε παρὰ τούτων τῇ πόλει; καίτοι, κἂν
εἰ ταῦτα πάντα ὑπῆρχεν, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσῆν, τὸ δι-
καίως καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολωλέναι δήπου
προσῆκεν αὐτόν. εἰ δὲ μήτε ταῦτα, μήτ᾽ ἐκεῖνα, οὐ
τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθε, ὧν οὗτος κα-
τηγορῶν ἔλεγε Τιμάρχου; ὡς οὐδέν ἐστιν ὄφελος
πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει·
οὐδὲ πολιτείας, ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν
νόμων μεῖζον ἰσχύουσιν· οὐδ᾽ ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν
μητέρα δεῖ τὴν Τιμάρχου, γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ
παιδία, οὔτ᾽ ἄλλον οὐδένα· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι,
εἰ προήσεσθε τὰ τῶν νόμων, καὶ τὰ τῆς πολιτείας,
οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐλεήσοντας. ἀλλ᾽ ὁ
μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἠτίμωται, ὅτι τοῦτον εἶ-
δεν ἀδικοῦντα, τούτῳ δ᾽ ἀθῴῳ δώσετε εἶναι; διὰ
τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑαυτοὺς ἐξαμαρτανόντων
τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην Αἰσχίνης λαβεῖν· παρὰ
τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦθ᾽ ἡμαρτηκότων, ὧν
εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, πηλίκην ὑμᾶς προσήκει
λαβεῖν, τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας; νὴ Δί᾽·
οἱ νέοι γὰρ ὑμῖν δι᾽ ἐκεῖνον τὸν ἀγῶνα ἔσονται βελ-
τίους. οὐκοῦν καὶ διὰ τοῦτόν γε οἱ πολιτευόμενοι,
δι᾽ ὧν τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει. προσήκει
δὲ καὶ τούτων φροντίζειν. ἵνα τοίνυν εἰδῆτ᾽, ὅτι
καὶ τοῦτον ἀπώλεσε, τὸν Τίμαρχον, οὐ μὰ Δί᾽ οὐ-
χὶ τῶν ὑμετέρων παίδων, ὅπως ἔσονται σώφρονες,
433 προορῶν· (εἰσὶ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ νῦν
σώφρονες· μὴ γὰρ οὕτω γένοιτο κακῶς τῇ πόλει,
ὥστε Ἀφοβήτου καὶ Αἰσχίνου σωφρονιστῶν δεηθῆ-
ναι τοὺς νεωτέρους·) ἀλλ᾽ ὅτι βουλεύων ἔγραψεν, ἄν
τις ὡς Φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ, ἢ σκεύη τριηρικά,
θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον δέ· πόσον γὰρ
ἐδημηγόρει χρόνον Τίμαρχος; πολύν. οὐκοῦν τοῦτον
ἦν Αἰσχίνης ἅπαντα ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐδεπώποτε
ἠγανάκτησεν, οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι τὸ πρᾶ-
γμα, εἰ ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς Μακεδονίαν ἐλ-

θῶν, ἑαυτὸν ἐμίσθωσε Φιλίππῳ. λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λαβὼν αὐτὸ τὸ τοῦ Τιμάρχου. λέγε.

Ψήφισμα.

Ὁ μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας, μὴ ἄγειν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς Φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μὴ, θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἀπόλωλε, καὶ ὕβρισται. ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς αὐτοσὶ, κατηγόρει, καὶ περὶ πορνείας ἔλεγεν, ὦ γῆ καὶ θεοί! δυοῖν μὲν κηδεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνακράγοιτε, Νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν εἰς Αἴγυπτον ἐμίσθωσε Χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου Κηρυβίωνος, ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσώπου κωμάζει. καὶ τί ταῦτα; ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν Ἀφόβητον. ἀλλὰ δῆτα ἄνω ποταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες ὅσοι οἱ περὶ πορνείας ἐῤῥύησαν λόγοι. καὶ μὴν εἰς ὅσην αἰσχύνην καὶ ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἡ τούτων πονηρία καὶ ψευδολογία καταστήσασα ἔχει, πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἃ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ἐρῶ. πρότερον μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί παρ᾽ ὑμῖν ἐψήφισται, τοῦτ᾽ 434
ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες. νῦν δὲ δὴ περιερχόμεθ᾽ ἡμεῖς, τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις, σκοποῦντες, καὶ ὠτακουστοῦντες· τί τὰ τῶν Ἀρκάδων, τί τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων. ποῖ πάρεισι Φίλιππος, ζῇ, ἢ τέθνηκεν. οὐ ταῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα, εἰ Φίλιππος ζῇ, ἀλλ᾽, εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν, καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με Φίλιππος, ἂν τὰ παρ᾽ ὑμῖν ὑγιαίνῃ, ἀλλ᾽, εἰ παρ᾽ ὑμῖν ἄδεια γενήσεται τοῖς παρ᾽ ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνεροῦσί τινες τούτοις τῶν ὑφ᾽ ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν ὑπὲρ Φιλίππου, νῦν ἀναβήσονται· ταῦτα φοβεῖ με. τί γὰρ δή ποτε, Εὔβουλε, Ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ Θρασυβούλῳ πρώην, τῷ Νικηράτου θείῳ, ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ψήφου, οὐδ᾽ ὑπακοῦσαι καλούμενος ἠθέλησας, εἰς δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς, ὑπὲρ μὲν ἐκείνων οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἔλεγες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν

συγγνώμην ἔχειν σοι. εἶτα ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις, ὑπὲρ Αἰσχίνου δὲ ἀναβήσῃ; ὃς, ἡνίκα ἔκρινεν Ἀριστοφῶν Φιλόνεικον, καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοι πεπραγμένων κατηγόρει, συγκατηγόρει μετ' ἐκείνου σου, καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς ἐξητάζετο. ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ δεδιξάμενος, καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη, καὶ χρήματ' εἰσφέρειν, καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν, ἃ συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δὲ ὁ βδελυρὸς Φιλοκράτης, ἐξ ὧν ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην,
435 οὗτοι δ' ἐπειδὴ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀδικήμασι πάντα ἀπολωλέκασι, τηνικαῦτα διήλλαξαι; καὶ ἐν μὲν τῷ δήμῳ κατηρῶ Φιλίππῳ, καὶ κατὰ τῶν παίδων ὤμνυες, ἦ μὴν ἀπολωλέναι Φίλιππον ἂν βούλεσθαι· νῦν δὲ βοηθήσεις τούτῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ' ἐκείνου δωροδοκοῦντας σὺ σώζῃς; τί γὰρ δήποτε Μοιροκλέα μὲν ἔκρινας, εἰ παρὰ τῶν τὰ μέταλλα ἐωνημένων εἴκοσιν ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ Κηφισοφῶντα γραφὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες, εἰ τρισὶν ὕστερον ἡμέραις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς· τοὺς δὲ ἔχοντας, ὁμολογοῦντας, ἐξελεγχομένους ἐπαυτοφώρῳ ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τούτους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σώζειν κελεύεις; καὶ μὴν, ὅτι ταῦτα μέν ἐστι φοβερὰ, καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενα, ἐφ' οἷς δὲ ἐκείνους σὺ ἔκρινες, γέλως, ἐκεῖθεν ὄψεσθε. ἦσαν ἐν Ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά τινες; καὶ μάλ' εἰκός γε. ἔστιν οὖν, ὅστις μετέσχεν αὐτόθι νῦν τούτων τοῦ καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ εἷς. τί δέ; ἦσαν, ὅτε ἦν Ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλλοι; ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετο Ὄλυνθος; οὔ. τί δ' ἐν Μεγάροις οὐκ οἴεσθ' εἶναί τινα κλέπτην, καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη, καὶ πέφηνε. τίς οὖν αἴτιος αὐτόθι νῦν τούτων τῶν συμβεβηκότων πραγμάτων; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοι καὶ τίνες εἰσὶν, οἱ τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτ' ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες ἑαυτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ Φιλίππου ξένοι καὶ φίλοι

προσαγορεύεσθαι, οἱ στρατηγιῶν τε καὶ προστασιῶν ἀξιούμενοι, οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι. οὐ Περίλαος ἐκρίνετο ἔναγχος ἐν Μεγάροις, ἐν τοῖς τριακοσίοις, ὅτι πρὸς Φίλιππον ἀφίκετο, καὶ 436
παρελθὼν Πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο, καὶ πλούτῳ, καὶ γένει, καὶ δόξῃ πρῶτος Μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς Φίλιππον ἐξέπεμψε, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους, ὁ δ᾽ ἔνδον ἐτύρευε. τοιαῦτα. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, ὅ, τι τῶν πάντων εὐλαβεῖσθαι δεῖ μᾶλλον ἢ τὸ, μείζω τινὰ τῶν πολλῶν ἐᾷν γίγνεσθαι. μή μοι σωζέσθω, μηδ᾽ ἀπολλύσθω μηδεὶς, ὃν ἐὰν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα βούληται, ἀλλ᾽ ὃν ἂν τὰ πεπραγμένα σώζῃ, καὶ τοὐναντίον. τούτῳ τῆς προσηκούσης ψήφου παρ᾽ ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχάνειν. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν, πολλοὶ παρ᾽ ὑμῖν ἐπὶ καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροὶ, Καλλίστρατος ἐκεῖνος, αὖθις Ἀριστοφῶν, Διόφαντος, τούτων ἕτεροι πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν τῷ δήμῳ: ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐδείς πω μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων, οὐδὲ τῶν ὅρκων κρείττων γέγονε. μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν τοῦτον ἐάσητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθ᾽ ἂν εἰκότως μᾶλλον ὑμεῖς, ἢ τούτοις πιστεύοιτε, τῶν θεῶν ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι, οἵπερ ἀεὶ σώζουσι τὴν πόλιν πολλῷ τῶν προεστηκότων μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν θεῶν οἷα ὑμῖν προλέγουσιν; εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ᾽ ἀνῃρήκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι. πολέμου γὰρ εἰσὶν ἡγεμόνες οἱ στρατηγοί. εἰ δὲ πεποιημένων εἰρήνην, τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας. οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται, τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς, ὑπὸ τούτων δέος ἐστὶ, μὴ παρακρουσθῆτε. καὶ τὴν 437
πόλιν δεῖν συνέχειν φησὶν ἡ μαντεία, ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχωσιν ἅπαντες, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι. πότερον οὖν οἴεσθ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένον, σωθέντα, ἢ δίκην δόντα, ἡδονὴν ἂν Φιλίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι

συνθέντα. φησὶ δέ γε ἡ μαντεία [ἀεὶ] δεῖν, ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροί, ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν ὑμῖν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς, ὁ Ζεύς, ἡ Διώνη, πάντες οἱ θεοί. ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν δὲ οἱ συμπράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον τὸ διδόναι, τῶν συμπραττόντων δὲ τὸ λαμβάνειν, καὶ τοὺς εἰληφότας ἐκσώζειν. ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρωπίνου λογισμοῦ τοῦτ' ἂν ἴδοι τις, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατόν ἐστι τὸ τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνεσθαι τοῖς μὴ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσι τὰ μέγιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, σκέψασθε. τῷ παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, τῷ τοὺς προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσι διαφθείρειν καὶ ἐπαίρειν. τούτοις. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερα, ἐὰν βούλησθε, ἀχρεῖα ποιῆσαι τήμερον, ἐὰν τῶν μὲν μὴ ἐθέλητε ἀκούειν, τῶν τοῖς τοιούτοις συνηγορούντων, ἀλλ' ἐπιδείξητε ἀκύρους ὄντας ὑμῶν· νῦν γὰρ φασιν εἶναι κύριοι· τὸν δὲ πεπρακότα ἑαυτὸν κολάσητε, καὶ τοῦτό γ' ἅπαντες ἴδωσι. παντὶ μὲν γὰρ εἰκότως ἂν ὀργι-
438 *σθείητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ τοιαῦτα πεποιηκότι, καὶ προδεδωκότι συμμάχους, καὶ φίλους, καὶ καιρούς, μεθ' ὧν ἢ καλῶς, ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάντα. οὐ μήν, οὐδενὶ μᾶλλον, οὐδὲ δικαιότερον, ἢ τούτῳ. ὃς γὰρ ἑαυτὸν τάξας τῶν ἀπιστούντων εἶναι Φιλίππῳ, καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἰδών, ὅτι κοινὸς ἐκεῖνός ἐστιν ἐχθρὸς ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, ηὐτομόλησε, καὶ προὔδωκε, καὶ γέγονεν ἐξαίφνης ὑπὲρ Φιλίππου, πῶς οὐ πολλάκις οὗτος ἄξιός ἐστιν ἀπολωλέναι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, αὐτὸς οὐχ οἷός τε ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ ἐστιν ὁ τὸν Ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τοκαταρχάς, ὃν παρὰ τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ φίλων τῇ πόλει δεῦρ' ἥκειν ἔφη; τίς ὁ συσκευάζεσθαι τὴν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον Φίλιππον βοῶν, ὑμᾶς δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς καλοὺς καὶ μακροὺς [καὶ πολλοὺς] λόγους ἐκείνους δημηγορῶν, καὶ τὸ Μιλτιάδου*

καὶ Θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀναγιγνώσκων, καὶ τὸν ἐν
τῷ τῆς Ἀγραύλου τῶν ἐφήβων ὅρκον; οὐχ οὗτος; τίς
ὁ πείσας ὑμᾶς μονονοὺκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν
πρεσβείας πέμπειν, ὡς ἐπιβουλευομένης μὲν ὑπὸ Φι-
λίππου τῆς Ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προορᾶν ταῦ-
τα, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων; οὐχ ὁ μὲν
γράφων τὸ ψήφισμα Εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων
εἰς Πελοπόννησον Αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε
ἅττα μὲν τότε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν, αὐτὸς ἂν
εἰδείη. ἃ δ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι
μέμνησθε πάντες. βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ
ἀλάστορα τὸν Φίλιππον ἀποκαλῶν, ἐδημηγόρει·
καὶ τοὺς Ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγειλεν ὡς ἔχαιρον, εἰ
προσέχει τοῖς πράγμασιν ἤδη, καὶ ἐγείρεται ἡ τῶν 439
Ἀθηναίων πόλις. ὃ δὲ πάντων μάλιστα ἀγανακτῆσαι
ἔφη· συντυχεῖν γὰρ ἀπιὼν Ἀτρεστίδᾳ παρὰ Φιλίπ-
που πορευομένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παι-
δάρια ὡς τριάκοντα βαδίζειν· αὐτὸς δὲ θαυμάσας,
ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοιπόρων, τίς ἄνθρωπός ἐστι, καὶ
τίς ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἀκοῦσαι, ὅτι Ἀτρε-
στίδας παρὰ Φιλίππου τῶν Ὀλυνθίων αἰχμάλωτα,
δωρεὰν ταῦτα, ἔχων ἀπέρχεται, δεινὸν αὐτῷ τι δό-
ξαι, καὶ δακρῦσαι, καὶ ὀδύρασθαι τὴν Ἑλλάδα, ὡς
κακῶς διάκειται, εἰ τοιαῦτα πάθη περιορᾷ γινόμενα,
καὶ συνεβούλευσεν ὑμῖν, πέμπειν τινὰς εἰς Ἀρκαδίαν,
οἵτινες κατηγορήσουσι τῶν τὰ Φιλίππου πραττόν-
των. ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων, ὡς ἐὰν ἐπιστροφὴν
ἡ πόλις ποιήσηται, καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην ἐκεῖ-
νοι δώσουσι. ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλὰ, καὶ τῆς πόλεως ἄξια, ἐδη-
μηγόρει. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο εἰς Μακεδονίαν, καὶ τὸν
ἐχθρὸν εἶδε, τὸν ἑαυτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων, Φίλιππον,
ἆρά γε ὅμοια, ἢ παραπλήσια τούτοις; πολλοῦ γε
καὶ δεῖ, ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι, μήτε
τρόπαια λέγειν, μήτε βοηθεῖν μηδενί. τῶν τε κελευόν-
των μετὰ τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρή-
νης βουλεύεσθαι, θαυμάζειν, εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων
ἰδίων ἄλλον τινὰ δεῖ πεισθῆναι. εἶναί τε τὸν Φίλιπ-

που αὐτὸν, Ἡράκλεις, Ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων, δει-
νότατον λέγειν, φιλαθηναιότατον. οὕτω δὲ ἀτόπους
τινὰς ἐν τῇ πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι,
ὥστε οὐκ αἰσχύνεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ, καὶ
440 βάρβαρον αὐτὸν ἀποκαλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν
ταῦτ᾽, ἐκεῖνα προειρηκὼς, ὁ ἀνὴρ μὴ διαφθα-
ρεὶς, ἐτόλμησεν εἰπεῖν; τί δέ; ἔστιν ὅστις ἂν τὸν
Ἀτρεστίδαν τότε μισήσας διὰ τοὺς τῶν Ὀλυνθίων παῖ-
δας, καὶ τὰ γύναια, ταὐτὰ Φιλοκράτει νῦν πράττειν
ὑπέμεινεν; ὃς γυναῖκας ἐλευθέρας τῶν Ὀλυνθίων
ἤγαγε δεῦρο ἐφ᾽ ὕβρει· καὶ οὕτως ἐπὶ τῷ βδελυρῶς
βεβιωκέναι γιγνώσκεται, ὥστε μηδὲν ἐμὲ αἰσχρὸν
εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν, μηδὲ δυσχερὲς, ἀλλὰ
τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι Φιλοκράτης γυναῖκας
ἤγαγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ τοὺς περιεστηκό-
τας, τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν, εὖ οἶδ᾽ ὅτι, τὰς
ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους, ἃς οὐκ ἠλέη-
σεν Αἰσχίνης, οὐδ᾽ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν Ἑλλά-
δα, εἰ παρὰ τοῖς συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρί-
ζονται. ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτοῦ κλαήσει, τοῦ τὰ τοιαῦτα
πεπρεσβευκότος, καὶ τὰ παιδία ἴσως παράξει καὶ
ἀναβιβᾶται. ὑμεῖς δὲ ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ,
πρὸς μὲν τὰ τούτου παιδία, ὅτι πολλῶν συμμάχων
ὑμετέρων καὶ φίλων παῖδες ἀλῶνται, καὶ πτωχοὶ πε-
ριέρχονται, δεινὰ πεπονθότες διὰ τοῦτον, οὓς ἐλεεῖν
πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν ἄξιον, ἢ τοὺς τοῦ τοιαῦτα ἠδι-
κηκότος, καὶ προδότου πατρός· καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέ-
ρους παῖδας οὗτοι, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, προσγράψαν-
τες τῇ εἰρήνῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπεστερήκασι. πρὸς
δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δάκρυα, ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρω-
πον, ὃς εἰς Ἀρκαδίαν ἐκέλευσεν, ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ Φι-
λίππου πράττοντας, πέμπειν τοὺς κατηγορήσοντας.
441 νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς Πελοπόννησον δεῖ πρεσβείαν
πέμπειν, οὐδ᾽ ὁδὸν μακρὰν βαδίσαι, οὐδ᾽ ἐφόδια
ἀναλίσκειν, ἀλλ᾽ ἄχρι τοῦ βήματος ἐνταυθοῖ πα-
ρελθόντα ἕκαστον ὑμῶν τὴν ὁσίαν καὶ δικαίαν ψῆ-
φον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατ᾽ ἀνδρὸς, ὃς, ὦ
γῆ καὶ θεοί! ἐκεῖνα, ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ, δεδη-

μηγορηκὼς, τὸν Μαραθῶνα, τὴν Σαλαμῖνα, τὰς μάχας, τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης, ὡς ἐπέβη Μακεδονίας, πάντα τἀναντία τούτοις ἔλεγε, μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ τρόπαια λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενὶ, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων βουλεύεσθαι, μονονοῦ καθελεῖν τὰ τείχη. καίτοι τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδένες πώποτε ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γεγόνασι παρ' ὑμῖν. τίς γάρ ἐστιν Ἑλλήνων, ἢ βαρβάρων, οὕτω σφόδρα σκαιὸς, καὶ ἀνήκοος, ἢ σφόδρα μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅστις, εἴ τις ἔροιτο· εἰπέ μοι, τῆς νῦν οὔσης Ἑλλάδος ταυτησὶ καὶ οἰκουμένης ἔσθ' ὅ, τι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν, ἢ ᾠκεῖθ' ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων Ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι παρέσχοντο ἡμέτεροι πρόγονοι; οὐδ' ἂν εἷς εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν ἑαλωκέναι. εἶθ', οὓς μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τούτων τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειε, τούτων Αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι, τοὺς ἐξ ἐκείνων, ἵν' αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ; καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσιν. οἱ δ' ἐπὶ τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων ἴδιον κτῆμά εἰσιν. οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνικαῦτα ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος, 442
αὐτὸς ἂν τῆς ἐπιτιμίας δικαίως ἂν νῦν στερηθείη. καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ' αὐτοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις, ὦ κακὴ κεφαλὴ, σὺ τὰ τῶν προγόνων ἔργα διασύρας καὶ συλήσας τῷ λόγῳ, πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσας. εἶτα γεωργεῖς ἐκ τούτων, καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο, πρὸ μὲν τοῦ πάντα τὰ κακὰ εἰργάσθαι τὴν πόλιν, ὡμολόγει γεγραμματευκέναι, καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν. ἐπειδὴ δὲ μυρία εἴργασται κακὰ, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε. κἂν, ὁ γεγραμματευκὼς Αἰσχίνης, εἴποι τις, εὐθέως ἐχθρὸς καὶ κακῶς φησιν ἀκηκοέναι, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται, θοιμάτιον καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, τὰς γνάθους

φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗτος
ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βουλομένων,
καὶ κλύδωνα, καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγματα
ἡγουμένων, ὁ τέως [ἔτι] προσκυνῶν τὴν θόλον. βού-
λομαι τοίνυν ὑμῖν ἐπὶ κεφαλαίων ἐπανελθεῖν, ὃν
τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος, προσλαβὼν
τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δ᾽ ἄξιον ἐξετά-
σαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ
ἀπ᾽ ἀρχῆς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, διαφορουμένης
αὐτοῦ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν, καὶ κεκλεισμένων
τῶν ἐμπορίων, ὥστε ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι
τῶν ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους
ἀπέστειλεν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν Νεοπτόλεμον, τὸν Ἀρι-
443 στόδημον, τὸν Κτησιφῶντα. ἐπειδὴ δὲ ἤλθομεν ὡς
αὐτὸν ἡμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν εὐθέως
τοῦτον, ὅπως συνερεῖ, καὶ συναγωνιεῖται τῷ μιαρῷ
Φιλοκράτει, καὶ τῶν τὰ δίκαια βουλομένων πράττειν
ἡμῶν περιέσται. συνέγραψε δ᾽ ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς,
ᾗ μάλιστ᾽ ἂν ᾤετο τῆς εἰρήνης τυχεῖν. ἦν δ᾽ οὐδὲν
μᾶλλον μέγα αὐτῷ καθ᾽ ὑμῶν οὐδ᾽ οὕτω πρᾶξαι, εἰ
μὴ Φωκέας ἀπολεῖ. τοῦτο δ᾽ οὐκ ἦν εὔπορον. συνῆ-
κτο γὰρ αὐτῷ τὰ πράγματα, ὥσπερ ἐκ τύχης, εἰς
καιρὸν τοιοῦτον, ὥστε ἢ μηδὲν, ὧν ἐβούλετο, εἶναι
διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην εἶναι ψεύσασθαι καὶ ἐπιορ-
κῆσαι, καὶ μάρτυρας τῆς αὐτοῦ κακίας ἅπαντας Ἕλ-
ληνας καὶ βαρβάρους ποιήσασθαι. εἰ μὲν γὰρ προσ-
δέξαιτο Φωκέας συμμάχους, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν τοὺς
ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς πρὸς Θετταλοὺς καὶ
Θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς ἀναγκαῖον ἦν·
ὧν τοῖς μὲν, τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρήσειν ὀμωμόκει,
τοῖς δὲ, τὴν Πυλαίαν συγκαταστήσειν. εἰ δὲ μὴ προσ-
δέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν ὑμᾶς αὐ-
τὸν παρελθεῖν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύλας.
ὅπερ, εἰ μὴ παρεκρούσθητ᾽, ἐποιήσατ᾽ ἄν. εἰ δὲ
τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι παρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ
ταῦτα οὐ παρ᾽ ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέσθαι, ἀλλ᾽
αὐτὸς ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πράγματος. ὅτε γὰρ
τὸ πρῶτον Φωκέας ἐκράτησεν [ὁ Φίλιππος,] καὶ διέ-

φθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν, καὶ τὸν ἡγούμενον, καὶ
στρατηγοῦντα Ὀνόμαρχον, τότε τῶν ὄντων ἀνθρώπων
ἁπάντων οὐδενὸς, οὔτε Ἕλληνος, οὔτε βαρβάρου, Φω-
κεῦσι βοηθήσαντος, πλὴν ὑμῶν, οὐχ ὅπως παρῆλ-
θεν, ἢ διεπράξατο ὧν ἠβουλήθη τι παρελθὼν, ἀλλ᾽ 444
οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἠδυνήθη. ᾔδει δὲ σαφῶς, οἶ-
μαι, τοῦθ᾽, ὅτι νῦν, ἡνίκα ἐστασιάζετο μὲν αὐτῷ τὰ
τῶν Θετταλῶν, καὶ Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκολού-
θουν, ἐκρατοῦντο δὲ Θηβαῖοι, καὶ μάχῃ ἥττηντο, καὶ
τρόπαιον ἀπ᾽ αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἔνεστι παρελθεῖν,
εἰ βοηθήσεθ᾽ ὑμεῖς, οὐδ᾽, ἂν ἐπιχειρῇ, τοῖς ὅπλοις
γ᾽ αἱρήσειν δυνήσεται, εἰ μή τις τέχνη προσγενήσε-
ται. πῶς οὖν μήτε ψεύσομαι φανερῶς, μήτε ἐπιορ-
κεῖν δόξας, πάνθ᾽, ὅσα βούλομαι, διαπράξομαι;
πῶς; οὕτως. ἂν Ἀθηναίων τινὰς εὕρω τοὺς Ἀθη-
ναίους ἐξαπατήσοντας· ταύτης γὰρ οὐκ ἔτ᾽ ἐγὼ τῆς
αἰσχύνης κληρονομῶ. ἐντεῦθεν οἱ μὲν παρ᾽ ἐκείνου
πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι Φωκέας οὐ προσδέχε-
ται Φίλιππος συμμάχους. οὗτοι δ᾽ ἐκδεχόμενοι τοι-
αῦτα ἐδημηγόρουν· ὡς φανερῶς μὲν οὐχὶ καλῶς ἔχει
τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς Φωκέας συμμάχους,
διὰ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλούς· ἐὰν δὲ γέ-
νηται τῶν πραγμάτων κύριος, καὶ τῆς εἰρήνης τύχῃ,
ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐτὸν, ταῦτα
ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην, ταύταις ταῖς
ἐλπίσι, καὶ ταῖς παρασκευαῖς, καὶ ταῖς ὑπαγωγαῖς, εὕ-
ρετο παρ᾽ ὑμῶν ἄνευ Φωκέων. τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει
μετὰ ταῦτα κωλῦσαι τὴν εἰς Πύλας, ἐφ᾽ ἣν αἱ πεν-
τήκοντα τριήρεις ὅμοσε ἐφώρμουν, ἵν᾽, εἰ πορεύοιτο
Φίλιππος, κωλύοιθ᾽ ὑμεῖς. πῶς οὖν; τίς τέχνη πά-
λιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης; τοὺς χρόνους ὑμῶν
ἀφελέσθαι, καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πράγματα ἀγαγόν- 445
τας ἄφνω, ἵνα, μηδ᾽ ἂν βούλησθε, δυνήσησθε ἐξελ-
θεῖν. οὐκοῦν ταῦθ᾽ οὗτοι πράξαντες φαίνονται· ἐγὼ
δ᾽, ὥσπερ ἀκηκόατ᾽ ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνηθεὶς
προαπελθεῖν, ἀλλὰ, καὶ μισθωσάμενος πλοῖον, κα-
τακωλυθεὶς ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι Φωκέας
ἔδει Φιλίππῳ, καὶ ἑκόντας ἑαυτοὺς ἐνδοῦναι, ἵνα

μηδεὶς χρόνος ἐγγένηται τοῖς πράγμασι, μηδ' ἐναν-
τίον ἔλθῃ ψήφισμα παρ' ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν, ὡς
μὲν οἱ Φωκεῖς σωθήσονται, παρὰ τῶν Ἀθηναίων
πρέσβεων ἀπαγγελθήσεται. ὥστε, καὶ εἴ τις ἐμοὶ
διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας, ἑαυτὸν ἐγχειρεῖ. τοὺς
δ' Ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμψόμεθ' ἡμεῖς, ἵνα
πάνθ', ὅσα ἂν βούλωνται, νομίσαντες ὑπάρχειν
σφίσι, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται. οὗτοι δὲ τοιαῦ-
τα ἀπαγγελοῦσι παρ' ἡμῶν καὶ ὑποσχήσονται, ἐξ ὧν,
μηδ' ἂν ὁτιοῦν ᾖ, κινηθήσονται. τοῦτον τὸν τρό-
πον, καὶ τοιαύταις τέχναις, ὑπὸ τούτων, τῶν κά-
κιστα ἀπολουμένων ἀνθρώπων, πάντα τὰ πράγμα-
τα ἀπώλετο. καὶ γάρ τοι παραχρῆμα, ἀντὶ μὲν τοῦ
Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς ἰδεῖν οἰκιζομένας, Ὀρχομε-
νὸν καὶ Κορώνειαν ἠκούσατε ἐξηνδραποδισμένας.
ἀντὶ δὲ τοῦ τὰς Θήβας ταπεινὰς γενέσθαι, καὶ πε-
ριαιρεθῆναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν, τὰ
τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων Φωκέων τείχη κατε-
σκάπτετο. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες, οἱ
διοικισθέντες ὑπ' Αἰσχίνου τῷ λόγῳ. ἀντὶ δὲ τοῦ
τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἡμῖν παραδοθῆναι,
ὁρμητήρια ἐφ' ἡμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προσκατα-
446 σκευάζεται, καὶ Γεραιστῷ καὶ Μεγάροις ἐπιβου-
λεύων διατελεῖ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ἀπο-
δοθῆναι, περὶ Δρύμου καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώ-
ρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα. ὃ, τέως ἦσαν Φωκεῖς
σῷοι, οὐδὲ πώποτ' ἐποιήσαμεν. ἀντὶ δὲ τοῦ τὰ
πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆναι, καὶ τὰ χρήμα-
τα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ, οἱ μὲν ὄντες Ἀμφικτύο-
νες φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος αὐτῶν
ἡ χώρα γέγονεν· οἱ δ' οὐδὲ πώποτε ἐν τῷ πρόσθεν
χρόνῳ γενόμενοι, Μακεδόνες καὶ βάρβαροι, νῦν
Ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται. ἐὰν δέ τις περὶ τῶν
ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ, καταχρημνίζεται. ἡ πό-
λις δὲ τὴν προμαντείαν ἀφῄρηται, καὶ γέγονε τὰ
πράγματα πάντα ὥσπερ αἴνιγμα τῇ πόλει. ὁ μὲν
οὐδὲν ἔψευσται, καὶ πάνθ', ὅσα ἠβουλήθη, δια-
πέπρακται. ὑμεῖς δ', ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ἐλπίσαντες,

τἀναντία τούτων ἑωράκατε γιγνόμενα. καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρήνην ἄγειν, πεπόνθατε δὲ δεινότερα, ἢ πολεμοῦντες. οὗτοι δὲ χρήματα ἔχουσιν ἐπὶ τούτοις, καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι δὲ ταῦθ' ἁπλῶς δεδωροδόκηνται, καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι, πολλαχόθεν μὲν ἔγωγ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι· καὶ δέδοικα, μὴ τοὐναντίον, οὗ βούλομαι, ποιήσω, σφόδρα ἀκριβῶς δεικνύναι πειρώμενος, διενοχλῶ πάλαι τοῦτ' αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας. ὅμως δ' οὖν ἔτι καὶ τόδ' ἀκούσατέ μου. ἔστιν ὅντιν' ἂν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν πρέσβεων, ὧν ἔπεμψε Φίλιππος, χαλκοῦν στήσαιτ' ἂν ἐν ἀγορᾷ; τί δέ; δοίητ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν, ἢ ἄλλην τινὰ δωρεάν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. διὰ 447
τί; οὔτε γὰρ ὑμεῖς γε ἀχάριστοί ἐστε, οὔτ' ἄδικοι ἄνθρωποι, οὔτε κακοί. ἀλλ', ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδοτιοῦν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξαν, εἴποιτ' ἄν· καὶ ἀληθῆ καὶ δίκαι' ἂν εἴποιτε. εἶτ' οἴεσθε ὑμᾶς μὲν οὕτω γιγνώσκειν, τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως; ἀλλὰ τούτοις διδόναι τοσαύτας καὶ τηλικαύτας δωρεάς, διότι καλῶς καὶ δικαίως ὑπὲρ ὑμῶν ἐπρέσβευσαν; οὐκ ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ Ἡγήσιππον ὁρᾶτε, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πρέσβεις, ὅπως ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ. ἀλλὰ Ξενοκλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπεδέξατο, πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι δικαίως, ὅσα ἂν φρονῶσι, τοῦτον τὸν τρόπον προσφέρεται· τοῖς δὲ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν μαρτύρων, ταῦτ' ἐλέγχων ἔτι δεῖται μειζόνων; ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν; εἶπε τοίνυν μοί τις ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου, πρᾶγμα καινότατον πάντων, Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων, ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλπίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χάρης εὑρεθήσεται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυ-

μαινομένους τοῖς πράγμασι πολλῶν ὕστερον, οὐ
πάνυ διϊσχυρίζομαι. ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι. ἔστω
γὰρ πάντα τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ
οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου
τουτονί. ἐγὼ γὰρ Αἰσχίνην οὐδενὸς αἰτιῶμαι τῶν
448 *ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων. τούτων γὰρ εἰσιν οἱ*
στρατηγοὶ ὑπεύθυνοι, οὐ δὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν
πόλιν εἰρήνην. ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντ' ἀφίημι. τί
οὖν λέγω, καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ,
ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην, Φιλοκράτει συνει-
πεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα γράφουσι, καὶ τοῦ
δῶρα εἰληφέναι, τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὑστέρας
πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι, καὶ μηδὲν ὧν
προσετάξαθ' ὑμεῖς, ποιῆσαι, τοῦ φενακίσαι τὴν πό-
λιν, καὶ παραστήσαντα ἐλπίδας, ὡς, ὅσα βουλό-
μεθ' ἡμεῖς, Φίλιππος πράξει, πάντ' ἀπολωλεκέναι,
τοῦ μετὰ ταῦθ', ἑτέρων προλεγόντων φυλάττεσθαι
τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότα, τοῦτον ἐκείνῳ συνηγορεῖν.
ταῦτα κατηγορῶ. ταῦτα μέμνησθε. ἐπεὶ [εἰ] δικαί-
αν εἰρήνην καὶ ἴσην [ἑώρων,] καὶ μηδὲν πεπρακότας
ἀνθρώπους, μηδὲ ψευσαμένους ὕστερον, κἂν ἐπῄ-
νουν, καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις
ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ ταῖς νῦν εὐθύναις.
ποῖος γὰρ στρατηγὸς Ἅλον; τίς δὲ Φωκέας ἀπολώ-
λεκε; τίς δὲ Δορίσκον; τίς δὲ Κερσοβλέπτην; τίς δὲ
Ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ Πύλας; τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι
τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι
Φιλίππῳ; τίς δὲ Κορώνειαν; τίς δ' Ὀρχομενόν; τίς
δ' Εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς Μέγαρα πρῴην ὀλίγου;
τίς Θηβαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδέν, τοσούτων
καὶ τηλικούτων ὄντων, διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώ-
λετο. οὐδ' ἐν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν οὐδὲν πεισθέν-
των ὑμῶν ἔχει Φίλιππος, ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλω-
λε, καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα
449 *μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δέ, καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ, ἐκεί-*
νως αὐτὸν δέχεσθε. οὐ στρατηγῷ δικάζομεν. οὐ πε-
ρὶ τούτων κρίνῃ. μὴ λέγε, εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ
ἄλλος τοῦ Φωκέων ὀλέθρου· ἀλλ' ὡς οὐ σὺ αἴτιος

εἰ, δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι Δημοσθένης ἠδίκει, νῦν λέγεις, ἀλλ᾽ οὐχ, ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου, κατηγόρεις; δι᾽ αὐτὸ γὰρ εἰ τοῦτο ἀπολωλέναι δίκαιος. μὴ λέγε, ὡς καλὸν ἡ εἰρήνη, μηδὲ ὡς συμφέρον. οὐδεὶς γὰρ αἰτιᾶταί σε τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ᾽ ὡς οὐκ αἰσχρὰ καὶ ἐπονείδιστος, καὶ πολλὰ ὕστερον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντα ἀπώλετο, ταῦτα λέγε. τούτων γὰρ ἡμῖν ἁπάντων αἴτιος σὺ δέδειξαι. καί· τί δὴ μέχρι νῦν τὸν τὰ τοιαῦτα πεποιηκότα ἐπαινεῖς; ἂν οὕτω φυλάττητε αὐτὸν, οὐχ ἕξει τί λέγῃ, ἀλλὰ τηνάλλως ἐνταῦθα ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν, καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται. καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη. πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν ἀκούω, ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε ἀτοπώτατον ἁπάντων ἂν ποιῆσαι, εἰ, ὅτε μὲν τὰ Θυέστου, καὶ τῶν ἐπὶ Τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετε αὐτὸν, καὶ ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων, καὶ μονονοὺ κατελεύετε οὕτως, ὥστε τελευτῶντα τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀποστῆναι· ἐπειδὴ δὲ, οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρία εἴργασται κακὰ, τηνικαῦτα ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε. μηδαμῶς. μηδὲν ὑμεῖς ἀβελτερον πάθητε· ἀλλὰ λογίζεσθε, ὅτι δεῖ, κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, εἰ εὔφωνος, σκοπεῖν· πρεσβευτὴν δὲ, καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράττειν, δίκαιον, καὶ φρόνημα ἔχονθ᾽, ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα, πρὸς δ᾽ ὑμᾶς ἴσον. ὥσπερ ἐγὼ Φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύμασα, τοὺς δ᾽ 450
αἰχμαλώτους θαυμάσας ἔσωσα, οὐδὲν δὲ ὑπεστειλάμην. οὗτος δ᾽ ἐκείνου μὲν προὐκυλινδεῖτο, καὶ τοὺς παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δ᾽ ὑπερεώρα. ἔτι τοίνυν ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα, ἢ εὐφωνίαν, ἤ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένον ἀνθρώπου, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν ἅπαντας δεῖ. κοινὸν γὰρ ὑμῖν ἅπασι τοῖς ἄλλοις τοῦτο τὸ ἀγαθὸν γίνεται. ὅταν δ᾽ ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ, καὶ παντὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλείειν, καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν. ὡς πονηρία δυνά-

μεως δόξαν εὑρημένη παρ' ὑμῶν, ἐπὶ τὴν πόλιν ἐστίν. ὁρᾶτε δ', ἀφ' ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, πηλίκα τῇ πόλει περιέστηκε πράγματα. αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπιεικῶς εἰσιν αὐτάρκεις. ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν, τῶν ἀκουόντων, ἀντιστῇ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου, ὡς πονηροῦ, καὶ δωροδόκου, καὶ οὐδοτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές. ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν τὸν Φίλιππον πράγματα πανταχοῦ συμφέρει τουτονὶ ἑαλωκέναι, θεάσασθε. εἴτε γὰρ ἥξει ποτὲ εἰς ἀνάγκην τῶν δικαίων τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον μεταθήσεται. νῦν μὲν γὰρ προῄρηται τοὺς πολλοὺς ἐξαπατῶν ὀλίγους θεραπεύειν. ἂν δὲ τούτους ἀπολωλότας πύθηται, ὑμῖν τοῖς πολλοῖς, καὶ πάντων κυρίοις, τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσεται. εἴτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς, ἧσπερ νῦν, ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας μενεῖ, τοὺς ὁτιοῦν ἂν ἐκείνῳ ποιήσοντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε, ἂν τούτους ἀνέλητε· εἰ γὰρ, οἰόμενοι δίκην ὑφέξειν, τοιαῦτ' ἔπραξαν, τούτους,
451 ἐὰν τὰ παρ' ὑμῶν ἀφεθῇ αὐτοῖς, τί οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον Εὐθυκράτην, ποῖον Λασθένην, τίν' οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ' οὐ πάντων τῶν ἄλλων χείρω πολίτην ὑπάρξειν, ὁρῶντα τοῖς μὲν ἅπαντα πεπρακόσι, χρήματα, δόξαν, ἀφορμὴν τὴν Φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν· τοῖς δὲ δικαίους τε παρέχουσιν ἑαυτοὺς, καὶ προσανηλωκόσι χρήματα, πράγματα, ἀπεχθείας, φθόνον περιόντα παρ' ἐνίων; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν, οὔτε πρὸς εὐσέβειαν, οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν, οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει τοῦτον ἀφεῖναι, ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι, καὶ τοῖς πολίταις, καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΤΕΛΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΥ.

Ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις ἄλλοις τε ἐτίμα τοὺς εὐερ-
γέτας, καὶ ἀτελείᾳ λειτουργιῶν. πολλῶν οὖν λαμβα-
νόντων αὐτὴν, σπάνις ἐδόκει τῶν λειτουργησόντων
εἶναι. διὰ τοῦτο Λεπτίνης νόμον εἰσήνεγκεν, εἶναι
μηδένα ἀτελῆ, μήτε τὸ λοιπὸν ἐξὸν εἶναι τῷ δήμῳ
δοῦναι· τὸν δὲ ἀτέλειαν αἰτήσαντα πάσχειν τὰ
ἔσχατα. τοῦτον ἐγράψαντο τὸν νόμον, πρότερον μὲν
ἄλλοι, μεθ' ὧν καὶ Βάθιππος, καὶ οὐκ ἐπεξῆλθεν,
ἢ χρήματα λαβὼν, ἢ νόσῳ περιπεσών. νῦν δὲ Φορ-
μίων καὶ Κτήσιππος, ὁ Χαβρίου παῖς, καὶ τινὲς
μετ' αὐτῶν, οἷς συνήγορος Δημοσθένης γίνεται. ὁ
μὲν οὖν Λεπτίνης πλέον ἰσχύει τῷ συμφέροντι· τὴν
γὰρ χρείαν προΐσχεται· ὁ δὲ Δημοσθένης τῷ τε 452
ἐνδόξῳ, καὶ τῷ δικαίῳ· καὶ τῷ δικαίῳ μὲν, ὅτι
δίκαιόν ἐστι τοὺς εὖ ποιήσαντας ἀντευπεπονθέναι,
καὶ τοὺς ὀρθῶς ἄν τι λαβόντας τῶν δοθέντων
μὴ ἀφαιρεῖσθαι· τῷ δὲ ἐνδόξῳ, διότι τάχα μὲν
καὶ ἄλλοις αἰσχρὸν, ἃ δεδώκασιν, ἀφαιρεῖσθαι,
Ἀθηναίοις δὲ οὐχ ἥκιστα, οἷς ἀντ' ἄλλου γνωρίσμα-
τος τὸ μεγαλόψυχον προσεῖναι δοκεῖ. ἐπιδεικνύει δὲ,
ὅτι καὶ παρανόμως εἰσήνεγκε τὸν νόμον, λέγει γὰρ
ἐχρῆν νόμον τὸν κελεύοντα ἀναιρεῖν πρῶτον τὸν ἐναν-
τίον νόμον, καὶ τότε αὐτὸν τιθέναι νόμον, ἵνα μὴ
ἀλλήλοις ἐναντίοι νόμοι εὑρίσκωνται.

Ἄλλως.

Ὁ πρὸς Λεπτίνην λόγος ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην, ἐπειδήπερ παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ὑπεύθυνος ἦν κρίσει καὶ τιμωρίᾳ, γράφειν τις νόμον, ἐφαίνετο Λεπτίνης ἀκίνδυνος. ὅθεν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτοῦ ὁ λόγος. ἡ δὲ ὑπόθεσις οὕτως ἔχει. σύνηθες ἦν τῇ πόλει τῶν Ἀθηναίων τιμᾶν τοὺς

εὐεργέτας μάλιστα πολλαῖς καὶ διαφόροις τιμαῖς, καὶ
δὴ καὶ ἀτελείᾳ. πολλῶν δὲ εἰληφότων, καὶ ἀστῶν καὶ
ξένων, ἐπέλειψαν οἱ λειτουργήσαντες. καὶ διὰ τοῦ-
το σχεδὸν τῶν λειτουργειῶν παρισταμένων εἰς τοὺς
ἀπόρους, Λεπτίνης τῶν πολιτευομένων ἀνὴρ οὐκ
ἀδόκιμος, ἔγραψε νόμον αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτως ἔχον-
τα. Ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα
ἀτελῆ εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ᾽ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστο-
γείτονος, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων. μηδὲ τὸ λοιπὸν
453 ἐξεῖναι τῷ δήμῳ αἰτηθέντι διδόναι. εἰ δέ τις ἁλῷ
αἰτῶν, ἄτιμον αὐτὸν εἶναι, καὶ γένος, καὶ οἰκίαν,
καὶ ὑποκεῖσθαι γραφαῖς καὶ ἐνδείξεσιν. εἰ δὲ καὶ ἐν
τούτοις ἁλῷ, ἔνοχον εἶναι τοῖς αὐτοῖς, οἷσπερ οἱ
δικάζοντες, ὅταν ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ δικάζωσι.
Τοῦ νόμου οὖν οὕτως ἔχοντος, ἐγράψατο μὲν τὸ
πρότερον Βάθιππος Λεπτίνην. ὃς ἀπέθανε, πρὶν
εἰσελθεῖν τὴν γραφήν. κᾆτα διετρίβη χρόνος, καὶ
γέγονε Λεπτίνης ἀνεύθυνος. νόμος γὰρ ἦν, τὸν
γράψαντα νόμον, ἢ ψήφισμα, μετὰ ἐνιαυτὸν μὴ
εἶναι ὑπεύθυνον. ὅμως ἐπειδὴ καὶ οὕτω κατὰ τὸν
νόμον ἐξῆν ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας, κἂν οἱ γρά-
ψαντες ἔξω κινδύνων ὦσι, μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐπέστη
κατήγορος Ἀφεψίων, υἱὸς Βαθίππου, ᾧ συνηγόρει
Φορμίων ὁ ῥήτωρ, καὶ Κτήσιππος, ὁ υἱὸς Χαβρίου,
ᾧ συνηγόρει Δημοσθένης. τούτων οὖν κατηγόρων
ἐπιστάντων, κατὰ τοῦ νόμου πεποίηνται τὴν γρα-
φήν. ἡ δὲ στάσις πραγματικὴ ἔγγραφος. κεφάλαια
δὲ τοῦ λόγου, τὸ νόμιμον, τὸ συμφέρον, τὸ δίκαιον.
ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν τὰς δικαιολογίας ἑκατέρων. καὶ
ὁ μὲν Λεπτίνης ἰσχυρίζεται τῷ συμφέροντι, διὰ τὸ
περιποιεῖν λειτουργοὺς, καὶ ὅτι ἀσύμφορον ἡμῖν γί-
νεται, ἐὰν οἱ πένητες μόνοι λειτουργῶσιν· ἀπορή-
σουσι γὰρ τῷ χρόνῳ, καὶ οὐχ ἕξετε τοὺς λειτουρ-
γοῦντας. ἀλλὰ καὶ τῷ δικαίῳ, ὅτι δεινόν ἐστι τοὺς
μὲν ἀδεῶς πλουτεῖν, τοὺς δὲ λειτουργοῦντας ἀεὶ πέ-
νεσθαι. ὁ δὲ κατήγορος ἰσχυρίζεται τῷ νομίμῳ, καὶ
454 τῷ δικαίῳ, καὶ τῷ συμφέροντι. καὶ ἔστι τὸ νόμι-
μον διπλοῦν, περί τε τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα.

καὶ περὶ μὲν τὸ πρόσωπον, ἀφ' ὧν αὐτὸν ἐχρῆν
ποιῆσαι, οὐκ ἐποίησε. παρέβη γὰρ τὸν θεσμόν.
Θεσμὸς δέ ἐστι, νόμος παρακελευόμενος, πῶς δεῖ
νομοθετεῖν. ἔδει γὰρ αὐτὸν γράψαντα, τιθέναι
ἔμπροσθεν τῶν ἐπωνύμων, καὶ ἐν νομοθέταις κυ-
ρῶσαι. τοῦτο οὐκ ἐποίησε. περὶ δὲ τὸ πρᾶγμα,
ὅτι παρέβη ὁ νόμος οὗτος παλαιὸν νόμον τὸν λέ-
γοντα, τὰς τοῦ δήμου δωρεὰς εἶναι βεβαίας·
ὑπεναντίος οὖν τῶν νόμων οὗτός ἐστιν, ὅτι κελευ-
όντων ἐκείνων, ὅσας ὁ δῆμος δέδωκε δωρεὰς, κυρίας
εἶναι, οὗτος ἀφαιρεῖσθαι τὰς δεδομένας βιάζεται.
τῷ δὲ δικαίῳ ἰσχυρίζεται, ὅτι οὐ δεῖ τοὺς εὐεργέτας
ἀποστερεῖν δωρεῶν· τῷ δὲ συμφέροντι τριχῶς ἰσχυ-
ρίζεται. πρῶτον μὲν, ὅτι ἀσύμφορον ὑμῖν γενήσε-
ται, ἑαυτοὺς εὐεργέτας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεάν·
οὐκ ἔτι γὰρ ὁ Λεύκων πέμψει τὸν σῖτον ὑμῖν ἐκ τοῦ
Βοσπόρου. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀσύμφορον ὑμῖν ἔσται·
οὐκ ἔτι γὰρ εὐεργετήσει τις τὴν πόλιν, στερουμένους
τῆς δωρεᾶς ὁρῶν τοὺς ἄλλους. τρίτον δὲ, ὅτι
ἀδοξήσετε· δόξετε γὰρ ἀγνώμονες εἶναι. ἔστι δὲ ὁ
λόγος οὗτος δευτερολογία. ὁ Ἀφεψίων γὰρ, ὡς
πρεσβύτερος, ἔλαβε τὴν πρωτολογίαν. οὐκοῦν ὁ
Λεπτίνης προηγουμένως τῷ συμφέροντι χρῆται,
φάσκων ἐν σπάνει καθεστάναι τὴν πόλιν τῶν λειτουρ-
γούντων. δευτέρῳ δὲ τῷ δικαίῳ· ὅπερ ἀπὸ τῆς
ἰσότητος θεωρεῖται. πάνυ γὰρ, φησὶ, δεινόν ἐστι, 455
τινὰς μὲν πλουτεῖν, ἀτελείας ἐπειλημμένους, τὴν
πόλιν δὲ μηδὲ τῶν λειτουργούντων εὐπορεῖν. προ-
βάλλεται δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ μὲν δοκεῖν, τὴν κατηγο-
ρίαν τοῦ νόμου. συνυποδύεται δὲ, καὶ κατασκευά-
ζει καὶ τὴν σύστασιν τοῦ οἰκείου νόμου. ἐν γὰρ τῷ
νομίμῳ κεφαλαίῳ καθίστησιν ἀνταναγινώσκων καὶ
ἀντιτιθεὶς καὶ ἀντεξετάζων ἀμφοτέρους τοὺς νόμους,
καὶ τὸ διάφορον ὅσον δεικνύς. ἵνα δὲ μὴ ἐξαίφνης,
μηδὲ ἀναρμόστως παρέχηται τῶν νόμων τὴν σύστα-
σιν, ἐκ πολλοῦ παρεσκεύασε. καὶ ἡ πρώτη γε ἀντί-
θεσις τοῦ λόγου, τῷ μὲν δοκεῖν, ἔστι παρὰ Λεπτί-
νου· τῇ δ' ἀληθείᾳ πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου συμ-

φέροντος ἐξευρηταί, ἵνα φαίνηται ὁ ἀντίδικος τὸν
Δημοσθένους εἰσάγων νόμον. τί γὰρ ὁ Δημοσθέ-
νους βούλεται νόμος; τὰς δωρεὰς, ὅσας ὁ δῆμος
ἔδωκε, κυρίας εἶναι· τοὺς δὲ ἔχοντας κρίνεσθαι,
ἵν᾽, εἰ μὲν ἄξιοι, ἔχωσιν· εἰ δὲ ἀναξίως ἔχειν δο-
κοῖεν, ἐλεγχθέντες ἀφαιρεθῶσιν. οὐκοῦν αὐτὸς ὁ
Λεπτίνης τὸν Δημοσθένους νόμον κεκύρωκεν. ἔτι
γὰρ αἰτιᾶται καταρχὰς εὐθὺς, ὅτι πολλοὶ τῶν εἰλη-
φότων εἰσὶν ἀνάξιοι. οὐκοῦν ἔχει τὸν Δημοσθένους
νόμον τοὺς ἀναξίους ἐκκρίνοντα, καὶ διὰ τοῦτο
πάντων κατέσπαρται. ὁ γὰρ πολὺς περὶ αὐτοῦ λό-
γος ἐθίζει τοὺς δικαστὰς πρὸς τὴν τοῦ νόμου μετὰ
μικρὸν ἀνάγνωσιν. ἰδὼν δὲ ὅτι Λεπτίνης ἐκεῖνον
ἔχει τὸν ἰσχυρότατον λόγον, ὡς, ἂν οἱ πλουσιώτα-
τοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελῆ εἶναι, οὐ ταύτην
456 ἔθηκε προηγουμένην ἀντίθεσιν, ἀλλὰ τὴν λυσιτε-
λοῦσαν αὐτῷ, καὶ τὴν μέλλουσαν εἰσφέρειν τὸν παρ᾽
αὐτοῦ νόμον. ὅταν γὰρ λέγῃ, καὶ τούτῳ πλείστῳ
χρήσεται τῷ λόγῳ, σοφίζεται τοὺς ἀκούοντας. οὐ
γὰρ τῷ περὶ τῶν ἀναξίων πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ,
ἀλλὰ τῷ δηλονότι σπανίζειν τὴν πόλιν τῶν λειτουρ-
γούντων, καὶ τῷ συμφέρειν μετατιθέναι τὰς λειτουρ-
γίας ἀπὸ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους. ἔστι δὲ
τὸ μὲν εἶδος τοῦ λόγου δικανικὸν, εἴ γε κρίσις ἐστὶν
ἐπὶ τὸν νόμον. ἡ δέ γε ὕλη πᾶσα ἐστὶ διπλῆ. καὶ
ταύτης ἡ μέν ἐστι δικανικὴ, ἡ δὲ συμβουλευτική.
εὕροις δ᾽ ἂν οὐδὲ πανηγυρικῆς ἰδέας ἀμοιροῦντα τὸν
λόγον, ἐν οἷς πειρᾶται σεμνύνειν ἕκαστον τῶν εὐερ-
γετῶν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα εὑρήσεις ἄξια τῶν ἀνδρῶν
ἐγκώμια, καὶ λόγους εὐφήμως ἁρμόττοντας ταῖς
ἐκείνων πράξεσιν, οἷον, ὡς ὅταν ἐμπομπεύῃ τοῖς
Κόνωνος καὶ Χαβρίου κατορθώμασι, καὶ τοῖς Ἐπι-
κέρδους, καὶ τῶν ἐκ Θάσου, καὶ Κορίνθου, καὶ
Λεύκωνος. ἰτέον δὲ ἐπὶ τὴν μεταχείρισιν τοῦ λόγου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ 457
Ο ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΣ.

Ἄνδρες δικασταὶ, μάλιστα μὲν εἵνεκα τοῦ νομίζειν
συμφέρειν τῇ πόλει λελῦσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ
τοῦ παιδὸς εἵνεκα τοῦ Χαβρίου, ὡμολόγησα τούτοις,
ὡς ἂν οἷός τε ὦ, συνερεῖν. ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι Λεπτίνης, κἂν τις
ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ
περὶ αὐτοῦ, φήσει δ' ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους
εὑραμένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας,
καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. ἐγὼ δ', ὅτι
μὲν τινῶν κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν
δωρεὰν τῶν ἀδίκων ἐστὶν, ἐάσω. καὶ γὰρ εἴρηται
τρόπον τινὰ, καὶ ὑφ' ὑμῶν ἴσως γιγνώσκεται. ἀλλ'
ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην ἡδέως αὐτὸν, τίνος εἵνεκ', εἰ τὰ
μάλιστα μὴ τινες, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν
αὐτῶν ἠξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους. ἐν μὲν γὰρ
τῷ γράψαι· μηδὲν εἶναι ἀτελῆ· τοὺς ἔχοντας
ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν· ἐν δὲ τῷ προσγράψαι·
μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι· ὑμᾶς τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖ-
ναι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς τὸν αὐ-
τὸν τρόπον, ὅνπερ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν
δωρεὰν, ἀναξίους νομίζων, οὕτω καὶ τὸν δῆμον
ἀνάξιον ἡγεῖτο κύριον εἶναι τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ,
ἐάν τῳ βούληται. ἀλλὰ νὴ Δί' ἐκεῖνό γ' ἂν ἴσως
εἴποι πρὸς ταῦτα· ὅτι διὰ τὸ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶ- 458
σθαι τὸν δῆμον, διὰ τοῦθ' οὕτως ἔθηκε τὸν νό-
μον. τί οὖν κωλύει πάντα ἀφῃρῆσθαι, καὶ ὅλως
τὴν πολιτείαν ὑμᾶς, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον; οὐ
γάρ ἐστιν ἐφ' ὅτῳ τοῦτο οὐ πεπόνθατε τῶν πάν-
των, ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις ἐξα-

πατηθέντες κεχειροτονήκατε, καὶ συμμάχους ἤδη τινὰς ἥττους ἀντὶ κρειττόνων ἐπείσθητε ἑλέσθαι. καὶ ὅλως ἐν, οἶμαι, πολλοῖς, οἷς πράττετε, καὶ τοιοῦτό τι συμβαίνειν ἀνάγκη. ἆρ' οὖν θησόμεθα νόμον διὰ ταῦτα, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῇ βουλῇ, μηδὲ τῷ δήμῳ, μήτε προβουλεύειν, μήτε χειροτονεῖν μηδέν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι· οὐ γάρ ἐσμὲν ἀφαιρεθῆναι δίκαιοι, περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ διδαχθῆναι, ὅπως τοῦτο μὴ πεισόμεθα, καὶ θέσθαι νόμον, οὐχ ὃς ἀφαιρήσεται τὸ κυρίους ἡμᾶς εἶναι [τῆς δωρεᾶς,] ἀλλὰ δι' οὗ τὸν ἐξαπατῶντα τιμωρησόμεθα. εἰ τοίνυν τις, ἐάσας ταῦτα, αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐξετάσειε, πότερόν ποτε λυσιτελέστερόν ἐστι, κυρίους μὲν ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἐξαπατηθέντας δέ ποτε καὶ φαύλῳ τινὶ δοῦναι, ἢ διὰ τὸ παντελῶς ἀκύρους γενέσθαι, μηδ', ἂν ἄξιόν τινα εἰδῆτε, ἐξεῖναι τιμῆσαι, εὕροιτ' ἂν μᾶλλον ἐκεῖνο λυσιτελοῦν. διὰ τί; ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείονας, ἢ προσῆκε, τιμᾶν, πολλοὺς εὖ ποιεῖν προκαλεῖσθε ὑμᾶς· ἐκ δὲ τοῦ μηδενὶ μηδέν, μηδ' ἂν ἄξιος ᾖ, διδόναι, πάντας ἀπείρξετε τοῦ φιλοτιμεῖσθαι. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ δι' ἐκεῖνο, ὅτι οἱ μὲν ἀνάξιόν τινα τιμήσαντες εὐηθείας τινὰ δόξαν ἔχοιεν ἄν· οἱ δὲ τοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἑαυτοὺς μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμει-
459 βόμενοι κακίας. ὅσῳ δὴ κρεῖττον εὐήθη δοκεῖν, ἢ πονηρὸν, εἶναι, τοσούτῳ λῦσαι τὸν νόμον κάλλιον, ἢ θέσθαι. οὐ τοίνυν ἔμοιγε οὐδ' ἐκεῖνο εὔλογον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοπουμένῳ φαίνεται, καταμεμφόμενόν τινας ἐπὶ τοῖς ὑπαρχούσαις δωρεαῖς, τοὺς χρησίμους ὄντας τῶν τιμῶν ἀποστερεῖν. εἰ γὰρ ὑπαρχουσῶν τούτων φαῦλοι καὶ ἀνάξιοί τινες κατὰ τὸν τούτου λόγον εἰσὶ, τί χρὴ προσδοκᾷν ἔσεσθαι τότε, ὅταν παντελῶς πλέον μέλλῃ μηδὲν εἶναι τοῖς χρηστοῖς οὖσιν; ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖ, ὅτι ἐκ τῶν νῦν ὑπαρχόντων νόμων, καὶ πάλαι κυρίων, οὓς οὐδ' αὐτὸς οὗτος ἀντείποι ἂν μὴ οὐχὶ καλῶς ἔχειν, ἐνιαυτὸν διαλιπὼν ἕκαστος λειτουργεῖ, ὥστε τὸν ἥμισυν ἔστ' ἀτελὴς τοῦ χρόνου. εἶθ' ἧς πᾶσι

μέτεστι τὸ ἥμισυ καὶ τοῖς μηδοτιοῦν ἀγαθὸν πεποιηκόσιν ὑμᾶς, ταύτης τοὺς εὖ ποιήσαντας, ὃ προστεθείκαμεν αὐτοὶ, τοῦτ' ἀφελώμεθα; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ ἄλλως καλὸν, οὔτε πρέπον ὑμῖν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ μὲν τὴν ἀγορὰν, ἀψευδεῖν νόμον γεγράφθαι, ἐφ' οἷς οὐδέν ἐστι δημοσίᾳ βλάβος, εἴ τις ψεύσεται· ἐν δὲ τῷ κοινῷ μὴ χρῆσθαι τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν ἐπιτάξασαν τοῖς ἰδιώταις, ἀλλὰ τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας ἐξαπατῆσαι, καὶ ταῦτ' οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν; οὐ γὰρ, εἰ μὴ χρήματ' ἀπόλλυτε, μόνον σκεπτέον, ἀλλ' εἰ καὶ δόξαν χρηστὴν, περὶ ἧς μᾶλλον σπουδάζετε, ἢ περὶ χρημάτων, καὶ οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι. τεκμήριον δέ· χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι, πάνθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν· ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα 460 πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες διετέλουν. νῦν τοίνυν οὗτος ὁ νόμος ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει, καὶ οὔτε τῶν προγόνων, οὔθ' ὑμῶν ἀξίαν. τρία γὰρ τὰ μέγιστα ὀνείδη κτᾶται· φθονερούς, ἀπίστους, ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν. ὅτι τοίνυν οὐδ' ἐστὶν ὅλως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ ἤθους τοῦ ὑμετέρου, κύριον ποιῆσαι τοιοῦτον νόμον, καὶ τοῦτο πειράσομαι δεῖξαι διὰ βραχέων, ἕν τι τῶν πρότερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθών. λέγονται χρήμαθ' οἱ τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ Λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ. ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν συνῆλθε, καὶ τὰ πράγματ' ἐκεῖνα κατέστη, πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ χρήματα ταῦτ' ἀπῄτουν. λόγων δὲ γιγνομένων, καὶ τῶν μὲν, τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελευόντων, τοὺς ἐξ ἄστεος, τῶν δὲ, τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμονοίας σημεῖον ἀξιούντων, κοινῇ διαλῦσαι τὰ χρήματα, φασὶ τὸν δῆμον ἑλέσθαι, καὶ συνεισενεγκεῖν αὐτὸν, καὶ μετασχεῖν τῆς δαπάνης, ὥστε μὴ λῦσαι τῶν ὡμολογημένων μηδέν. πῶς οὖν οὐ δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τότε μὲν τοῖς ἠδικηκόσιν ὑμᾶς, ὑπὲρ τοῦ

μὴ ψεύσασθαι, τὰ χρήματα ταῦτα εἰσφέρειν ἠθε-
λήσατε, νῦν δ', ἐξὸν ὑμῖν ἄνευ δαπάνης τὰ δίκαια
ποιῆσαι τοῖς εὐεργέταις, λύσασι τὸν νόμον, ψεύδε-
σθαι μᾶλλον αἱρήσεσθε; ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. τὸ μὲν
τοίνυν τῆς πόλεως ἦθος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπ'
ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐφ' ὧν εἶπον, ἴδοι τις ἂν τοιοῦ-
461 τον, ἀψευδὲς καὶ χρηστὸν, οὐ τὸ λυσιτελέστατον
πρὸς ἀργύριον σκοποῦν, ἀλλὰ τί καὶ καλὸν πρᾶξαι.
τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν νόμον, τὰ μὲν ἄλλα ἔγωγε οὐκ
οἶδα, οὐδὲ λέγω φλαῦρον οὐδὲν, οὐδὲ σύνοιδα· ἐκ
δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν, εὑρίσκω πολὺ τούτου κεχωρι-
σμένον. φημὶ τοίνυν ἐγὼ κάλλιον εἶναι, τοῦτον
ὑμῖν ἀκολουθῆσαι περὶ τοῦ λῦσαι τὸν νόμον, ἢ ὑμᾶς
τούτῳ περὶ τοῦ θέσθαι, δοκεῖν, καὶ λυσιτελέστερον
εἶναι, καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ, τὴν πόλιν πεπεικέναι
Λεπτίνην, ὅμοιον αὐτῇ γενέσθαι, ἢ αὐτὴν ὑπὸ τού-
του πεπεῖσθαι, ὁμοίαν εἶναι τούτῳ· οὐδὲ γὰρ, εἰ
πάνυ χρηστός ἐσθ', ὥς ἐμοῦ γ' ἕνεκα ἔστω, βελ-
τίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἄμεινον ἂν περὶ τοῦ παρόντος
βουλεύσασθαι, εἰ κἀκεῖνο μάθοιτε, ὅτι ᾧ μόνῳ
μείζους εἰσὶν αἱ παρὰ τῶν δήμων δωρεαὶ τῶν παρὰ
τῶν ἄλλων πολιτειῶν διδομένων, καὶ τοῦτο ἀναιρεῖ-
ται νῦν τῷ νόμῳ· τῇ μὲν γὰρ χρείᾳ τῇ τῶν εὑρι-
σκομένων τὰς δωρεὰς οἱ τύραννοι, καὶ οἱ τὰς ὀλι-
γαρχίας ἔχοντες, μάλιστα δύνανται τιμᾶν. πλού-
σιον γὰρ, ὃν ἂν βούλωνται, παραχρῆμ' ἐποίησαν.
τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι τὰς παρὰ τῶν δήμων
δωρεὰς εὑρήσετε οὔσας βελτίους. τό, τε γὰρ μὴ
μετ' αἰσχύνης ὡς κολακεύοντα λαμβάνειν, ἀλλ' ἐν
ἰσηγορίᾳ, δοκοῦντα ἄξιόν τινος εἶναι, τιμᾶσθαι, τῶν
καλῶν ἐστι· τό, τε ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἑκόντων θαυμά-
ζεσθαι, τοῦ παρὰ τοῦ δεσπότου λαμβάνειν ὁτιοῦν,
κρεῖττον εἶναι δοκεῖ. παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις μείζων
ἐστὶν ὁ τοῦ μέλλοντος φόβος τῆς παρούσης χάριτος.
παρὰ δ' ὑμῖν, ἀδεῶς, ἃ ἂν λάβῃ τις, ἔχειν ὑπῆρξε,
462 τὸν γοῦν ἄλλον χρόνον. ὁ τοίνυν τὴν πίστιν ἀφαι-
ρῶν τῶν δωρεῶν νόμος οὗτος, ᾧ μόνῳ κρείττους εἰσὶν

αἱ παρ' ὑμῶν δωρεαί, τοῦτο ἀφαιρεῖται. καίτοι τῶν ἁπασῶν ἡστινοσοῦν πολιτείας τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὔνους τοῖς καθεστῶσι χάριν ἂν ἀφέλῃς, οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν ταύτην ἀφῃρηκὼς ἔσῃ. τάχα τοίνυν ἴσως ἐκεῖνο λέγειν ἂν ἐπιχειρήσειε Λεπτίνης, ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων, ὡς αἱ λειτουργίαι νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους ἔρχονται, ἐκ δὲ τοῦ νόμου τούτου λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι. ἔστι δὲ τοῦτο, οὑτωσὶ μὲν ἀκοῦσαι, λόγον τινὰ ἔχον· εἰ δέ τις αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξετάσειε, ψεῦδος ἂν ὂν φανείη. εἰσὶ γὰρ δήπου παρ' ἡμῖν αἵ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι, καὶ αἱ πολιτικαί. ὧν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς εὑρημένοις ἡ ἀτέλεια, ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται. τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως πασῶν εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν, ὀρθῶς καὶ δικαίως, οὐδείς ἐστ' ἀτελὴς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, οὐδὲ οὓς οὗτος ἔγραψε, τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. σκεψώμεθα δή, τίνας ἡμῖν εἰσποιεῖ χορηγοὺς εἰς ἐκείνας τὰς λειτουργίας, καὶ πόσους, ἐὰν μὴ τούτῳ προσέχωμεν, ἀφήσει. οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι, τριηραρχοῦντες, ἀεὶ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν. οἱ δ' ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι, τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες, ἔξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. οὐκοῦν τούτων μὲν οὐδετέρων οὐδεὶς διὰ τὸν νόμον ἡμῖν προσέσται χορηγός. ἀλλὰ νὴ Δία εἰς τὰς τῶν μετοίκων λειτουργίας εἰσποιεῖ πολλούς. ἀλλ' ἐὰν δείξῃ πέντε μόνους, ἐγὼ ληρεῖν ὁμολογῶ. θήσω τοίνυν ἐγὼ μὴ τοιοῦτον εἶναι τοῦ- 463
το, ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων πλείονας ἢ δὶς τοσούτους, ἐὰν ὁ νόμος τεθῇ, τοὺς ἀεὶ λειτουργοῦντας ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολιτῶν μηδένα ἐκ τριηραρχίας ὑπάρξειν ἀτελῆ. σκεψώμεθα δή, τί τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει, ἐὰν ἅπαντες οὗτοι λειτουργῶσι. φανήσεται γάρ, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, τῆς γενησομένης ἄξιον αἰσχύνης. ὁρᾶτε δ' οὑτωσί. εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς, δέκα θήσω. καὶ μὰ τοὺς θεούς, ὅπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἴομαι πέντε εἶναι. καὶ μὴν τῶν γε πολιτῶν οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἑκκαίδεκα·

ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσιν, εἰ δὲ βούλεσθε, τριάκον-
τα. πόσοι δήποτ' εἰσὶν οἱ κατ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυ-
κλίους λειτουργίας λειτουργοῦντες ὑμῖν, χορηγοὶ καὶ
γυμνασίαρχοι καὶ ἑστιάτορες; ἑξήκοντα ἴσως, ἢ
μικρῷ πλείους σύμπαντες οὗτοι. ἵνα οὖν τριάκοντ'
ἄνθρωποι πλείους παρὰ πάντα τὸν χρόνον λειτουρ-
γήσωσιν ἡμῖν, τοὺς ἅπαντας ἀπίστως πρὸς ἡμᾶς
αὐτοὺς διαθῶμεν; ἀλλ' ἴσμεν ἐκεῖνο δήπου, ὅτι
λειτουργήσουσι μέν, ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοί, καὶ
οὐκ ἐπιλείψουσιν. εὖ δὲ ποιεῖν ἡμᾶς οὐδεὶς ἐθελήσει,
τοὺς πρότερον ποιήσαντας ἐὰν ἠδικημένους ἴδῃ. εἶεν.
εἰ δὲ δὴ τὰ μάλιστα ἐπέλιπον οἱ χορηγεῖν οἷοί τε,
πρὸς Διός, πότερον κρεῖττον ἦν εἰς συντέλειαν ἀγα-
γεῖν τὰς χορηγίας, ὥσπερ τὰς τριηραρχίας, ἢ τοὺς
εὐεργέτας ἀφελέσθαι τὰ δοθέντα; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο
οἴομαι. νῦν μέν γε τὸν χρόνον, ὃν ἂν τούτων ἕκα-
στος λειτουργῇ, δίδωσι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῖς μόνον.
μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτῶν ἀναλώ-
464 σει. τότε δ' ἂν μικρᾶς συντελείας ἀπὸ τῶν ὑπαρ-
χόντων ἑκάστῳ γιγνομένης, οὐδὲν ἔπασχε δεινὸν οὐ-
δείς, οὐδ' εἰ πάνυ μικρὰ κεκτημένος ἦν. οὕτω τοί-
νυν τινές, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα ἔχουσιν
ἀλογίστως, ὥστ' ἐπιχειροῦσι λέγειν πρὸς μὲν ταῦτ'
οὐδέν, ἄλλα δὲ τοιαδί· ὡς ἄρα δεινόν, εἰ ἐν κοινῷ
μὲν μηδοτιοῦν ὑπάρξει τῇ πόλει, ἰδίᾳ δέ τινες πλου-
τήσουσιν, ἀτελείας ἐπειλημμένοι. ἔστι δὲ ταῦτα ἅμ'
ἀμφότερα οὐχὶ δίκαιον λέγειν. εἰ μὲν γάρ τις ἔχει
πολλά, μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, οὐχὶ δεῖ δήπου τούτῳ
βασκαίνειν. εἰ δ' ὑφῃρημένον φήσουσιν, ἢ τινὰ ἄλ-
λον οὐχ ὃν προσήκει τρόπον κεκτῆσθαι, εἰσὶ νόμοι,
καθ' οὓς προσήκει κολάζειν. ὅτε δὲ τοῦτο μὴ ποι-
οῦσιν, οὐδὲ τὸν λόγον αὐτοῖς τοῦτον λεκτέον. καὶ
μὴν περὶ τοῦ γε μὴ εἶναι χρήματα κοινὰ τῇ πόλει,
ἐκεῖνο ὑμᾶς δεῖ σκοπεῖν, ὅτι οὐδὲν ἔσεσθ' εὐπορώ-
τεροι, τὰς ἀτελείας ἐὰν ἀφέλησθε. οὐ γὰρ κοινωνεῖ
ταῖς δημοσίαις προσόδοις καὶ περιουσίαις ταῦτα
τἀναλώματ' οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει
δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντοιν, πλούτου τε, καὶ τοῦ πρὸς

ἅπαντας πιστεύεσθαι, μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς πίστεως ὑπάρχον ἡμῖν. εἰ δέ τις οἴεται δεῖν, ὅτι χρήματ' οὐκ ἔχομεν, μηδὲ δόξαν ἔχειν ἡμᾶς χρηστὴν, οὐ καλῶς φρονεῖ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὔχομαι τοῖς θεοῖς, μάλιστα μὲν ἡμῖν καὶ χρήματα πολλὰ γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ, τό γε πιστοῖς εἶναι καὶ βεβαίοις δοκεῖν διαμένειν. φέρε δὴ καὶ τὰς εὐπορίας, ἃς ἀναπαυομένους τινὰς εὐπορήσειν οὗτοι φήσουσιν, εἰς μέσον ὑμῖν γινομένας δείξω. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελὴς, οὐδὲ τῶν 465 εἰσφορῶν τῶν εἰς τὸν πόλεμον. οὐκοῦν ὁ πολλὰ κεκτημένος οὗτος, ὅστις ἂν ᾖ, πολλὰ εἰς ταῦτα συντελεῖ. πᾶσα ἀνάγκη. καὶ μὴν ὅτι δεῖ τὴν εὐπορίαν εἰς ταῦθ' ὑπάρχειν πλείστην τῇ πόλει, πάντες ἂν ὁμολογήσειαν. παρὰ μὲν γὰρ τὰς ἐπὶ τῶν χορηγιῶν δαπάνας μικρὸν ἡμέρας μέρος ἡ χάρις τοῖς θεωμένοις ἡμῶν ἐστι. παρὰ δὲ τὰς τῶν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθονίας, πάντα τὸν χρόνον ἡ σωτηρία πάσῃ τῇ πόλει. ὥσθ' ὅσον ἐνθάδ' ἀφίετε, ἐκεῖ κομίζεσθε. καὶ δίδοτε ἐν τιμῆς μέρει ταῦτα, ἃ καὶ μὴ λαβοῦσιν ἔστιν ἔχειν τοῖς τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια κεκτημένοις. ἀλλὰ μὴν, ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδεὶς ἔστ' ἀτελὴς, οἴομαι μὲν ὑμᾶς εἰδέναι πάντας. ὅμως δὲ καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται. λάβε τὸν περὶ τῶν τριηραρχιῶν νόμον, καὶ λέγε τοῦτο αὐτοῖς. λέγε.

Νόμος.

Ἀτελῆ δὲ μηδένα εἶναι τριηραρχίας, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων. ὁρᾶτε, ὡς σαφῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδένα εἶναι τριηραρχίας ἀτελῆ διείρηκεν ὁ νόμος, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων. οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλάττω κεκτημένοι τοῦ τριηραρχίας ἄξια ἔχειν, ἐν ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον. οἱ δ' ἐφικνούμενοι τοῦ τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφότερα ὑμῖν ὑπάρξουσι χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν, καὶ εἰσφέρειν. τίνα οὖν ῥαστώνην τοῖς πολλοῖς ὁ σὸς, ὦ Λεπτίνη, ποιήσει νόμος, εἰ μιᾶς, ἢ δυοῖν φυλαῖν ἕνα χορηγὸν καθίστησιν, ὃς ἀνθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦθ' ἅπαξ ποιή-

σας, ἀπαλλάξεται; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. τῆς δέ γ'
466 αἰσχύνης ὅλην ἀναπίμπλησι τὴν πόλιν, καὶ τῆς
ἀπιστίας. οὔκουν, ὅτε πολλῷ μείζονα βλάπτει τῶν
ὠφελειῶν, ὧν ἔχει, προσήκει λελῦσθαι παρὰ ταῖσδε
αὐτόν; ἔγωγ' ἂν φαίην. ἔτι δ', ὦ ἄνδρες δικασταί,
διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ νόμῳ διαῤῥήδην αὐτοῦ, μη-
δένα μήτε τῶν πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε
τῶν ξένων, εἶναι ἀτελῆ, μὴ διῃρῆσθαι δέ, ὅτου
ἀτελῆ, χορηγίας, ἤ τίνος ἄλλου τέλους, ἀλλ' ἁπλῶς
ἀτελῆ μηδένα, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀρι-
στογείτονος· ἐν μὲν τῷ μηδένα, πάντας περιλαμ-
βάνει τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ τῷ τῶν ξένων, μὴ διορί-
ζων τῶν οἰκούντων Ἀθήνησιν, ἀφαιρεῖται καὶ Λεύ-
κωνα, τὸν ἄρχοντα Βοσπόρου, καὶ τοὺς παῖδας
αὐτοῦ, τὴν δωρεάν, ἣν ὑμεῖς ἔδοτ' αὐτοῖς. ἔστι
γὰρ γένει μὲν δήπου ὁ Λεύκων ξένος, τῇ δὲ παρ'
ὑμῶν ποιήσει πολίτης. κατ' οὐδέτερον δ' αὐτῷ τὴν
ἀτέλειαν ἔστ' ἔχειν ἐκ τούτου τοῦ νόμου. καίτοι
τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν χρόνον τινὰ ἕκαστος ὑμῖν
χρήσιμον ἑαυτὸν παρέσχεν· οὗτος δ', ἂν σκοπῆτε,
φανήσεται συνεχῶς ἡμᾶς εὖ ποιῶν, καὶ ταῦθ', ὧν
μάλισθ' ἡμῶν ἡ πόλις δεῖται. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ',
ὅτι πλείστῳ τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπεισάκτῳ
σίτῳ χρώμεθα. πρὸς τοίνυν ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν
ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνούμενον ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σῖ-
τος εἰσπλέων ἐστίν. εἰκότως. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ
τὸν τόπον τοῦτον σῖτον ἔχειν πλεῖστον τοῦτο γίγνε-
ται, ἀλλὰ καὶ διὰ τό, κύριον ὄντα τὸν Λεύκωνα
αὐτοῦ, τοῖς ἄγουσι τὸν σῖτον Ἀθήναζε ἀτέλειαν
δεδωκέναι, καὶ κηρύττειν πρώτους γεμίζεσθαι τοὺς
ὡς ἡμᾶς πλέοντας. ἔχων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ καὶ τοῖς
467 παισὶ τὴν ἀτέλειαν, ἅπασι δέδωκεν ὑμῖν. τοῦτο
δ' ἡλίκον ἐστί, θεωρήσατε. ἐκεῖνος πράττεται τοὺς
παρ' αὐτοῦ σῖτον ἐξάγοντας τριακοστήν. αἱ τοίνυν
παρ' ἐκείνου δεῦρ' ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες πε-
ρὶ τετταράκοντά εἰσι. καὶ τοῦτο ἐκ τῆς παρὰ τοῖς
σιτοφύλαξιν ἀπογραφῆς ἄν τις ἴδοι. οὐκοῦν παρὰ
μὲν τὰς τριάκοντα μυριάδας, μυρίους δίδωσι με-

δίμνους ἡμῖν, παρὰ δὲ τὰς δέκα, ὡσπερανεὶ τρισχι-
λίους. τοσούτου τοίνυν δεῖ ταύτην ἀποστερῆσαι τὴν
δωρεὰν τὴν πόλιν, ὥστε προσκατασκευάσας ἐμπό-
ριον Θευδοσίαν, ὅ φασιν οἱ πλέοντες οὐ χεῖρον εἶναι
τοῦ Βοσπόρου οὐδοτιοῦν, κἀνταῦθα δέδωκε τὴν
ἀτέλειαν ἡμῖν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πόλλ' ἂν
ἔχων εἰπεῖν, ὅσ' εὐεργέτηκεν ὑμᾶς οὗτος ἀνὴρ, καὶ
αὐτὸς, καὶ οἱ πρόγονοι. ἀλλὰ προπέρυσι σιτοδείας
παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης, οὐ μόνον ὑμῖν
ἱκανὸν σῖτον ἀπέστειλεν, ἀλλὰ τοσοῦτον, ὥστε πεν-
τεκαίδεκα ἀργυρίου τάλαντα, ἃ Καλλισθένης διῴκη-
σε, προσπεριγενέσθαι. τί οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τοῦτον, τὸν τοιοῦτον περὶ ὑμᾶς γεγε-
νημένον, ἐὰν ἀκούσῃ νόμῳ τὴν ἀτέλειαν ὑμᾶς ἀφῃ-
ρημένους αὐτὸν, καὶ μηδ' ἂν μεταδόξῃ ποτὲ, ψηφι-
σαμένους ἐξεῖναι δοῦναι; ἆρ' ἀγνοεῖτε, ὅτι ὁ αὐτὸς
νόμος οὗτος ἐκεινόν τ' ἀφαιρήσεται τὴν ἀτέλειαν,
κύριος ἂν γένηται, καὶ ὑμῶν τοὺς παρ' ἐκείνου σιτη-
γοῦντας; οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε ὑπείληφεν οὐδεὶς,
ὡς ἐκεῖνος ὑπομενεῖ, ἑαυτῷ μὲν ἀκύρους εἶναι τὰς
παρ' ὑμῶν δωρεὰς, ὑμῖν δὲ μένειν τὰς παρ' ἑαυτοῦ.
οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς, οἷς ἂν ὁ νόμος βλάψων ἡμᾶς
φαίνεται, καὶ προσαφαιρεῖταί τι τῶν ὑπαρχόντων
ἤδη. εἶθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε, εἰ χρὴ τοῦτον ἐξα- 468
λεῖψαι, καὶ οὐ πάλαι βεβούλευσθε; ἀνάγνωθι λα-
βὼν αὐτοῖς τὰ ψηφίσματα αὐτὰ, τὰ περὶ τοῦ Λεύ-
κωνος.

Ψηφίσματα.

Ὡς μὲν εἰκότως καὶ δικαίως τετύχηκε τῆς παρ' ὑμῶν ἀτελείας ὁ Λεύκων, ἀκηκόατ' ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δ' ἁπάντων στήλας ἀντιγράφους ἐστήσασθ' ὑμεῖς τε κἀκεῖνος, τὴν μὲν ἐν Βοσπόρῳ, τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ, τὴν δ' ἐφ' Ἱερῷ. σκοπεῖτε δὴ, πρὸς ὅσης κακίας ὑπερβολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει, ὃς ἀπιστότερον τὸν δῆμον καθίστησιν ἑνὸς ἀνδρός. μὴ γὰρ οἴεσθ' ὑμῖν ἄλλο τι τὰς στήλας ἑστάναι ταύτας, ἢ τούτων ἁπάντων, ὧν ἔχετε, ἢ δεδώκατε, συνθήκας· αἷς ὁ μὲν Λεύ-

κων ἐμμένων φανεῖται, καὶ ποιεῖν ἀεί τι προθυμούμενος ὑμᾶς εὖ· ὑμεῖς δ' ἐστοίσας, ἀκύρους ἔσεσθε πεποιηκότες· ὃ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν ἐστιν. αὗται γὰρ οὑτωσὶ τοῖς βουλομένοις κατὰ τῆς πόλεως βλασφημεῖν τεκμήριον, ὡς ἀληθῆ λέγουσιν, ἐστήξουσι. φέρε, ἐὰν δὲ δὴ πέμψας ὡς ἡμᾶς ὁ Λεύκων ἐρωτᾷ, τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι, καὶ τί μεμφόμενοι, τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῄρησθε, τί πρὸς θεῶν ἐροῦμεν; ἢ τί γράψει ποτὲ ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ἡμῶν γράφων; ὅτι νὴ Δί' ἦσάν τινες τῶν εὑρημένων ἀνάξιοι; ἐὰν οὖν εἴπῃ πρὸς ταῦτα ἐκεῖνος· καὶ γὰρ Ἀθηναίων τινὲς εἰσὶ φαῦλοι ἴσως, καὶ οὐ διὰ ταῦτ' ἐγὼ τοὺς χρηστοὺς ἀφειλόμην, ἀλλὰ, τὸν δῆμον νομίζων χρηστὸν, πάντας ἔχειν ἐῶ· οὐ δικαιότερ' ἡμῶν ἐρεῖ; ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. παρὰ πᾶσι
469 γὰρ ἀνθρώποις μᾶλλόν ἐστιν ἔθος, διὰ τοὺς εὐεργέτας, καὶ ἄλλους τινὰς εὖ ποιεῖν τῶν μὴ χρηστῶν, ἢ διὰ τοὺς φαύλους, τοὺς ὁμολογουμένως ἀξίους χάριτος τὰ δοθέντ' ἀφαιρεῖσθαι. καὶ μὴν, οὐδ' ὅπως οὐκ ἀντιδώσει τῷ Λεύκωνί τις, ἐὰν βούληται, δύναμαι σκοπούμενος εὑρεῖν. χρήματα μὲν γάρ ἐστιν ἀεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸν νόμον τοῦτον, ἐάν τις ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ, ἢ στερήσεται τούτων, ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται. ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπάνης μέγιστον ἐκείνῳ, ἀλλ', ὅτι τὴν δωρεὰν ὑμᾶς αὐτὸν ἀφῃρῆσθαι νομιεῖ. οὐ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ Λεύκων ἀδικηθῇ, μόνον δεῖ σκοπεῖν, ᾧ φιλοτιμίας ἕνεκα ἡ περὶ τῆς δωρεᾶς σπουδὴ γένοιτ' ἂν, οὐ χρείας, ἀλλὰ καὶ, εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς εὖ πράττων, εἰς δέον δὲ νῦν γέγονεν αὐτῷ τὸ παρ' ὑμῶν λαβεῖν τότε τὴν ἀτέλειαν. τίς οὖν οὗτός ἐστιν; Ἐπικέρδης ὁ Κερκυραῖος. ὃς, εἴπερ τις ἄλλος τῶν εἰληφότων, δικαίως ἠξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς, οὐ τῷ μεγάλα, ἢ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι, ἀλλὰ τῷ παρὰ τοιοῦτον καιρὸν, ἐν ᾧ καὶ τῶν εὖ πεπονθότων ἔργον ἦν εὑρεῖν ἐθέλοντά τινα, ὧν εὐεργέτητο, μεμνῆσθαι. οὗτος γὰρ ἀνὴρ, ὡς τὸ ψήφισμα τοῦτο δηλοῖ τὸ τότε αὐτῷ γραφὲν, τοῖς

ἁλοῦσι τότ' ἐν Σικελίᾳ τῶν πολιτῶν, ἐν τοιαύτῃ
συμφορᾷ καθεστηκόσιν, ἔδωκε μνᾶς ἑκατὸν, καὶ
τοῦ μὴ τῷ λιμῷ πάντας αὐτοὺς ἀποθανεῖν, αἰτιώ-
τατος ἐγένετο. καὶ μετὰ ταῦτα δοθείσης ἀτελείας
αὐτῷ διὰ ταῦτα παρ' ὑμῶν, ὁρῶν ἐν τῷ πολέμῳ
[τῷ] πρὸ τῶν τριάκοντα μικρὸν σπανίζοντα τὸν δῆ-
μον χρημάτων, τάλαντον ἐπέδωκεν, αὐτὸς ἐπαγγει- 470
λάμενος. σκέψασθε δὴ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄνθρωπος μᾶλλον φανερὸς
γένοιτο εὔνους ὢν ὑμῖν, ἢ πῶς ἧττον ἄξιος ἀδικη-
θῆναι, ἢ, πρῶτον μὲν, εἰ, παρὼν τῷ τῆς πόλεως
ἀτυχήματι, μᾶλλον ἕλοιτο τοὺς ἀτυχοῦντας καὶ τὴν
παρὰ τούτων χάριν, ἥτις ποτ' ἔμελλεν ἔσεσθαι, ἢ
τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ κεκρατηκότας, καὶ παρ'
οἷς ἦν· δεύτερον δ', ἑτέραν χρείαν ἰδὼν, εἰ φαί-
νοιτο διδοὺς, καὶ μὴ, ὅπως ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσει,
προνοούμενος, ἀλλ' ὅπως τῶν ὑμετέρων μηδὲν ἐν-
δεῶς ἕξει τὸ καθ' αὐτόν. τοῦτον μέντοι τὸν τῷ μὲν
ἔργῳ παρὰ τοὺς μεγίστους καιροὺς οὑτωσὶ κοινὰ τὰ
ὄντα τῷ δήμῳ κεκτημένον, τῷ δὲ ῥήματι καὶ τῇ
τιμῇ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντα, οὐχὶ τὴν ἀτέλειαν ἀφαι-
ρήσεσθε, (οὐδὲ γὰρ οὔσῃ χρώμενος φαίνεται,) ἀλλὰ
τὸ πιστεύειν ὑμῖν. οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον; τὸ
τοίνυν ψήφισμα ὑμῖν αὐτὸ ἀναγνώσεται τὸ τότε ψη-
φισθὲν τῷ ἀνδρί. καὶ θεωρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅσα ψηφίσματ' ἄκυρα ποιεῖ ὁ νόμος, καὶ
ὅσους ἀνθρώπους ἀδικεῖ, καὶ ἐν ὁποίοις καιροῖς
χρησίμους ὑμῖν παρασχόντας ἑαυτούς. εὑρήσετε
γὰρ τούτους, οὓς ἥκιστα προσῆκεν, ἀδικοῦντα.
λέγε.

Ψήφισμα.

Τὰς μὲν εὐεργεσίας, ἀνθ' ὧν εὕρετο τὴν ἀτέ-
λειαν ὁ Ἐπικέρδης, ἀκηκόατ' ἐκ τῶν ψηφισμάτων,
ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὲ μὴ τοῦτο, εἰ μνᾶς
ἑκατὸν, καὶ πάλιν τάλαντον ἔδωκεν· (οὐδὲ γὰρ τοὺς
λαβόντας ἔγωγ' ἡγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων
θαυμάσαι·) ἀλλὰ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ αὐτὸν
ἐπαγγειλάμενον ποιεῖν, καὶ τοὺς καιροὺς, ἐν οἷς. 471

πάντες μὲν γὰρ εἰσὶν ἴσως ἄξιοι χάριν ἀνταπολαμ-
βάνειν οἱ προϋπάρχοντες τῷ ποιεῖν εὖ· μάλιστα
δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας. ὧν εἷς οὗτος ἀνὴρ ὢν φαί-
νεται. εἶτ' οὐκ αἰσχυνόμεθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς
τοῦ τοιούτου παῖδας εἰ, μηδεμίαν ποιησάμενοι τού-
των μηδενὸς μνείαν, ἀφῃρημένοι φανούμεθα τὴν
δωρεάν, μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; οὐ γάρ, εἰ ἕτεροι
μὲν ἦσαν οἱ τότε σωθέντες ὑπ' αὐτοῦ, καὶ δόντες
τὴν ἀτέλειαν, ἕτεροι δ' ὑμεῖς, οἱ νῦν ἀφαιρούμενοι,
ἀπολύει τοῦτο τὴν αἰσχύνην, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ
τὸ δεινόν ἐστιν. εἰ γὰρ οἱ μὲν εἰδότες καὶ παθόν-
τες, ἄξια τούτων ἐνόμιζον εὖ πάσχειν, ἡμεῖς δ' οἱ
λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες, ὡς ἀνάξιον ἀφαιρησόμεθα,
πῶς οὐχ ὑπέρδεινον ποιήσομεν; αὐτὸς τοίνυν ἐστί
μοι λόγος οὗτος καὶ περὶ τῶν τοὺς τετρακοσίους κα-
ταλυσάντων, καὶ περὶ τῶν, ὅτ' ἔφευγεν ὁ δῆμος,
χρησίμους αὑτοὺς παρασχόντων. πάντας γὰρ αὐ-
τοὺς δεινότατ' ἂν ἡγοῦμαι παθεῖν, εἴ τι τῶν τότε
ψηφισθέντων αὐτοῖς λυθείη. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν
ἐκεῖνο πέπεισται, πολὺ τοῦ δεηθῆναί τινος τοιού-
του νῦν ἀπέχειν τὴν πόλιν, ταῦτα μὲν εὐχέσθω
τοῖς θεοῖς, κἀγὼ συνεύχομαι· λογιζέσθω δέ, πρῶ-
τον μέν, ὅτι περὶ νόμου μέλλει φέρειν τὴν ψῆφον,
ᾧ μὴ λυθέντι δεήσει χρῆσθαι. δεύτερον δ', ὅτι
βλάπτουσιν οἱ πονηροὶ νόμοι καὶ τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν
οἰομένας πόλεις. οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε τὰ πράγματ'
ἐπ' ἀμφότερ', εἰ μὴ τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθεστη-
κότας, καὶ πράξεις χρησταί, καὶ νόμοι, καὶ ἄνδρες
χρηστοί, καὶ πάντα ἐξητασμέν' ἐπὶ τὸ βέλτιον προ-
ῆγε· τοὺς δ' ἐν ἁπάσῃ καθεστάναι δοκοῦντας εὐ-
472 δαιμονίᾳ, πάντα ταῦτ' ἀμελούμενα ὑπέῤῥει κατὰ
μικρόν. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται
μὲν τἀγαθὰ τῷ καλῶς βουλεύεσθαι, καὶ μηδενὸς
καταφρονεῖν, φυλάττειν δ' οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς
τούτοις· ὃ μὴ πάθητε νῦν ὑμεῖς, μηδ' οἴεσθε
νόμον τοιοῦτον θέσθαι δεῖν, ὃς καλῶς τε πράττου-
σαν τὴν πόλιν ὑμῖν πονηρᾶς δόξης ἀναπλήσει, ἐάν
τέ τι συμβῇ ποτέ, ἔρημον τῶν ἐθελησόντων ἀγα-

θόν τι ποιεῖν αὐτὴν καταστήσει. οὐ τοίνυν μόνον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἰδίᾳ γνόντας εὖ ποιεῖν
ὑμᾶς, καὶ παρασχόντας χρησίμους αὐτοὺς ἐπὶ τη-
λικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν, οἵων μικρῷ πρότε-
ρον Φορμίων διεξελήλυθε, κἀγὼ νῦν εἴρηκα, ἄξιόν
ἐστιν εὐλαβηθῆναι ἀδικῆσαι, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλ-
λους, οἳ πόλεις ὅλας, τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, συμ-
μάχους ἡμῖν ἐπὶ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου
παρέσχον, καὶ λέγοντες, ἃ συμφέρει τῇ πόλει τῇ
ὑμετέρᾳ, καὶ πράττοντες. ὧν ἔνιοι, διὰ τὴν πρὸς
ὑμᾶς εὔνοιαν, στέρονται τῆς πατρίδος. ὧν ἐπέρχε-
ταί μοι πρώτους ἐξετάσαι τοὺς ἐκ Κορίνθου φυγόν-
τας. ἀναγκάζομαι δὲ λέγειν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα, ἃ
παρ᾽ ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα. τὰ μὲν
οὖν ἄλλα, ὅσα χρησίμους ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι
παρέσχον, ἐάσω. ἀλλ᾽ ὅθ᾽ ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λα-
κεδαιμονίους ἐγένετο, ἡ ἐν Κορίνθῳ, τῶν ἐν τῇ πό-
λει βουλευσαμένων μετὰ τὴν μάχην μὴ δέχεσθαι τῷ
τείχει τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ πρὸς Λακεδαιμονίους
ἐπικηρυκεύεσθαι, ὁρῶντες ἠτυχηκυῖαν τὴν πόλιν,
καὶ τῆς παρόδου κρατοῦντας Λακεδαιμονίους, οὐχὶ
προὔδωκαν, οὐδ᾽ ἐβουλεύσαντο ἰδίᾳ περὶ τῆς αὐ- 473
τῶν σωτηρίας· ἀλλὰ πλησίον ὄντων, μεθ᾽ ὅπλων,
ἁπάντων Πελοποννησίων, ἀνέῳξαν τὰς πύλας ἡμῖν
βίᾳ τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον εἵλοντο μεθ᾽ ὑμῶν τῶν
τότε στρατευομένων, εἴ τι δέοι, πάσχειν, ἢ χωρὶς
ὑμῶν ἀκινδύνως σεσῶσθαι, καὶ εἰσέφρουν τὸ στρά-
τευμα, καὶ διέσωσαν καὶ ὑμᾶς, καὶ τοὺς συμμά-
χους. ἐπειδὴ δ᾽ ἡ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ
ταῦτ᾽ ἐγένετο, ἡ ἐπὶ Ἀνταλκίδου, ἀντὶ τῶν ἔργων
τούτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξέπεσον. ὑποδεξάμενοι
δ᾽ ὑμεῖς αὐτοὺς, ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων καλῶν
κἀγαθῶν. ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἅπανθ᾽, ὧν
ἐδέοντο. εἶτα ταῦτα νῦν εἰ χρὴ κύρια εἶναι σκο-
ποῦμεν; ἀλλ᾽ ὁ λόγος πρῶτον αἰσχρὸς τοῖς σκοπου-
μένοις, εἴ τις ἀκούσειεν, ὡς Ἀθηναῖοι σκοποῦ-
σιν, εἰ χρὴ τοὺς εὐεργέτας ἐᾶν τὰ δοθέντα ἔχειν.
πάλαι γὰρ ἐσκέφθαι ταῦτα, καὶ ἐγνῶσθαι προσῆ-

κεν. ἀνάγνωθι δέ μοι καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα αὐτοῖς.

Ψήφισμα.

Ἃ μὲν ἐψηφίσασθε τοῖς φεύγουσι δι' ὑμᾶς Κορινθίων, ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες δικασταί. ὁρᾶτε δ', εἴ τις ἐκείνους τοὺς καιροὺς εἰδώς, ἢ παρών, ἢ τινος εἰδότος διεξιόντος, ἀκούσας [ἀκοῦσαι] τοῦ νόμου τούτου τὰς τότε δωρεὰς δοθείσας ἀφαιρουμένου, πόσην ἂν κακίαν τῶν θεμένων τὸν νόμον καταγνοίη· οἳ παρὰ μὲν τὰς χρείας οὕτω φιλάνθρωποι, καὶ πάντα ποιοῦντες, ἐπειδὴ δ' ἐπράξαμεν πάνθ', ὅσ' ἂν εὐξαίμεθ', οὕτως ἀχάριστοι, καὶ κακοὶ φανησόμεθα, ὥστε τούς τ' ἔχοντας ἀφῃρήμεθα, καὶ τὸ λοιπὸν μηδενὶ δοῦναι ταῦτ' ἐξεῖναι νόμον τεθείκαμεν.
471 νὴ Δί' ἀνάξιοι γάρ τινες τῶν εὑρημένων ταῦτ' ἦσαν. τουτὶ γὰρ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς. ἔπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν, ὅτι τὴν ἀξίαν, ὅταν διδῶμεν, δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦθ' ὕστερον χρόνῳ παμπληθεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἐξαρχῆς τι μὴ δοῦναι, γνώμῃ χρησαμένων ἔργον ἀνθρώπων ἐστί, τὸ δὲ τοὺς ἔχοντας ἀφαιρεῖσθαι, φθονούντων. τοῦτο δ' οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθέναι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο ὀκνήσω περὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω πόλει τὸν ἄξιον ἐξεταστέον εἶναι, καὶ ἰδιώτῃ. οὐδὲ γὰρ περὶ τῶν αὐτῶν ἡ σκέψις. ἰδίᾳ μὲν γὰρ ἕκαστος ἡμῶν σκοπεῖ, τίς ἄξιός ἐστιν ἑκάστου κηδεστής, ἢ τῶν τοιούτων τι γίνεσθαι. ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ καὶ δόξαις διώρισται. κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ δῆμος, ὅστις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώζῃ. τοῦτο δ' οὐ γένει καὶ δόξῃ [κρινόμενον] ἴδοι τις ἄν, ἀλλ' ἔργῳ. ὅταν μὲν οὖν εὖ πάσχειν δέῃ, τὸν βουλόμενον εὖ ποιεῖν ἡμᾶς ἐάσομεν. ἐπειδὰν δὲ πάθωμεν, τότε τὴν ἀξίαν τοῦ ποιήσαντος σκεψόμεθα; οὐκ ἄρ' ὀρθῶς βουλευσόμεθα. ἀλλὰ νὴ Δί' οὗτοι μόνοι τοῦτο πείσονται, καὶ περὶ τούτων μόνων ποιοῦμαι τοσοῦτον λόγον; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλὰ πάντας μὲν οὐδ' ἂν ἐγχειρήσαιμι ἐξετάζειν, ὅσοι, πεποιηκότες ὑμᾶς

εὖ, διὰ τὸν νόμον, εἰ μὴ λυθήσεται, τὰ δοθέντ' ἀφαιρεθήσονται· ἓν δέ, ἢ δύο δείξας ἔτι ψηφίσματα, ἀπαλλάττομαι τοῦ περὶ τούτων λέγειν. τοῦτο μὲν τοίνυν Θασίους, τοὺς μετ' Ἐκφάντου, πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀφέλησθε τὴν ἀτέλειαν; οἳ παραδόντες ὑμῖν Θάσον, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, καὶ Θρασύβουλον εἰσαγαγόντες, καὶ παρασχόντες φίλην ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν 475
πατρίδα, αἴτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν περὶ Θρᾴκην τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. τοῦτο δ' Ἀρχέβιον καὶ Ἡρακλείδην; οἳ, Βυζάντιον παραδόντες Θρασυβούλῳ, κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι, καὶ, χρημάτων εὐπορήσαντας, Λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι τοιαύτην, οἵαν ὑμῖν ἐδόκει, ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ ταῦτ' ἐκπεσόντων, ἐψηφίσασθε, ἅπερ, οἶμαι, φεύγουσιν εὐεργέταις δι' ὑμᾶς προσῆκε, προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ἁπάντων. εἶτα τοὺς δι' ὑμᾶς φεύγοντας, καὶ δικαίως τι παρ' ὑμῶν εὑρομένους, ἐάσομεν ἀφαιρεθῆναι τὰ δοθέντα, μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; ἀλλ' αἰσχρὸν ἂν εἴη. μάθοιτε δὲ τοῦτο μάλιστ' ἂν ἐκείνως, εἰ λογίσαισθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, εἴ τινες τῶν νυνὶ ἐχόντων Πύδναν, ἢ Ποτίδαιαν, ἤ τι τῶν ἄλλων χωρίων, ἃ Φιλίππῳ μέν ἐστιν ὑπήκοα, ὑμῖν δ' ἐχθρὰ, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἡ Θάσος ἦν τότε καὶ τὸ Βυζάντιον, Λακεδαιμονίοις μὲν οἰκεῖα, ὑμῖν δ' ἀλλότρια, παραδώσειν ταῦτ' ἐπαγγείλαιντο, ἂν αὐτοῖς τὰς αὐτὰς δῶτε δωρεὰς, ἅσπερ Ἐκφάντῳ τῷ Θασίῳ, καὶ Ἀρχεβίῳ τῷ Βυζαντίῳ· καί τινες τούτων ἀντιλέγοιεν αὐτοῖς, ταῦτα λέγοντες· ὡς δεινὸν, εἴ τινες μόνοι τῶν ἄλλων μετοίκων μὴ χορηγοῖεν· πῶς ποτ' ἂν ἔχοιτε πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας; ἢ δηλονότι φωνὴν οὐκ ἂν ἀνάσχοισθε, ὡς συκοφαντούντων. οὐκοῦν αἰσχρὸν, εἰ, μέλλοντες μὲν εὖ πάσχειν, συκοφάντην ἂν τὸν ταῦτα λέγοντα ἡγοῖσθε, ἐπὶ τῷ δ' ἀφελέσθαι τὰς τῶν προτέρων εὐεργετῶν δωρεὰς, ταῦτα λεγόντων ἀκούσαισθε. φέρε δὴ κἀκεῖνο ἐξε-

476 τάσωμεν, οἱ προδόντες τὴν Πύδναν, καὶ Ποτί-
δαιαν, καὶ τἄλλα χωρία τῷ Φιλίππῳ, τῷ ποτ'
ἐπαρθέντες, ἡμᾶς ἠδίκουν; ἢ πᾶσι πρόδηλον τοῦτο,
ὅτι ταῖς παρ' ἐκείνου δωρεαῖς, ἃς διὰ ταῦτα ἔσε-
σθαι σφίσιν ἡγοῦντο; πότερον οὖν μᾶλλον ἔδει σε,
ὦ Λεπτίνη, τοὺς ἐχθροὺς, εἰ δύνασαι, πεῖσαι τοὺς
ἐπὶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς ἀδικήμασι γιγνομένους ἐκείνων
εὐεργέτας μὴ τιμᾶν· ἢ θεῖναι νόμον ἡμῖν, ὃς τῶν
τοῖς ἡμετέροις εὐεργέταις ὑπαρχουσῶν δωρεῶν ἀφαι-
ρεῖταί τι; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. ἀλλ' ἵνα μὴ πόῤ-
ῥω τοῦ παρόντος γένωμαι, λαβὲ τὰ ψηφίσματα, ἃ
τοῖς Θασίοις καὶ Βυζαντίοις ἐγράφη. λέγε.

Ψηφίσματα.

Ἠκούσατε μὲν τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δι-
κασταὶ, τούτων δ' ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἔτ'
εἰσὶν, ἀλλὰ τά γ' ἔργα τὰ πραχθέντ' ἐστὶν, ἐπει-
δήπερ ἅπαξ ἐπράχθη. προσήκει τοίνυν τὰς στήλας
ταύτας κυρίας ἐᾶν τὸν πάντα χρόνον, ἵν', ἕως μὲν
ἄν τινες ζῶσι, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικῶνται, ἐπειδὰν
δὲ τελευτήσωσιν, ἐκεῖναι τοῦ τῆς πόλεως ἤθους μνη-
μεῖον ὦσι, καὶ παραδείγματα ἑστῶσι τοῖς βουλομέ-
νοις ὑμᾶς τι ποιεῖν ἀγαθὸν, ὅτι τοὺς εὖ ποιήσαντας
ἡ πόλις ἀντευπεποίηκε. καὶ μὴν μηδ' ἐκεῖνό γε ὑμᾶς,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λανθανέτω, ὅτι τῶν αἰσχίστων
ἐστὶ, πάντας ἀνθρώπους ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, τὰς
μὲν συμφορὰς, αἷς δι' ὑμᾶς ἐχρήσαντο οἱ ἄνδρες οὗ-
τοι, πάντα τὸν χρόνον κυρίας αὐτοῖς γεγενημένας,
τὰς δὲ δωρεὰς, ἃς ἀντὶ τούτων ἔλαβον παρ' ὑμῶν,
καὶ δὴ λελυμένας. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἥρμοττε, τὰ
δοθέντα ἐῶντας, τῶν ἀτυχημάτων ἀφαιρεῖν, ἢ τού-
477 των μενόντων τὰς δωρεὰς ἀφαιρεῖσθαι. φέρε γὰρ
πρὸς Διὸς, τίς ἐστιν, ὅστις εὖ ποιεῖν ὑμᾶς ἔτι βου-
λήσεται, μέλλων, ἂν μὲν ἀποτύχῃ, παραχρῆμα
δίκην δώσειν τοῖς ἐχθροῖς· ἂν δὲ κατορθώσῃ, τὰς
χάριτας παρ' ὑμῶν ἀπίστους ἕξειν; πάνυ τοίνυν
ἀχθοίμην ἂν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ τοῦτο μόνον
δόξαιμι δίκαιον κατηγορεῖν τοῦ νόμου, ὅτι πολλοὺς
ξένους εὐεργέτας ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν, τῶν δὲ

πολιτῶν μηδὲν ἄξιον δοκοίην ἔχειν δεῖξαι τῶν εὑρη-
μένων ταύτην τὴν τιμήν. καὶ γὰρ καὶ τἄλλα ἀγαθὰ
εὐξαίμην ἂν ἔγωγε παρ' ἡμῖν εἶναι πλεῖστα, καὶ
ἄνδρας ἀρίστους, καὶ πλείστους εὐεργέτας τῆς πό-
λεως πολίτας εἶναι. πρῶτον μὲν τοίνυν Κόνωνα σκο-
πεῖτε, εἰ ἄρ' ἄξιον καταμεμψαμένους ἢ τὸν ἄνδρα,
ἢ τὰ πεπραγμένα αὐτῷ, ἄκυρόν τι ποιῆσαι τῶν
ἐκείνῳ δοθέντων. οὗτος γὰρ ἀνὴρ, ὡς ὑμῶν τινῶν
ἐστὶν ἀκοῦσαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὄντων,
μετὰ τὴν τοῦ δήμου κάθοδον, τὴν ἐκ Πειραιῶς,
ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης, καὶ ναῦν οὐδε-
μίαν κεκτημένης, στρατηγῶν βασιλεῖ, παρ' ὑμῶν
οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβὼν, κατεναυμάχησε Λα-
κεδαιμονίους, καὶ τοὺς πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάτ-
τοντας εἴθισεν ἀκούειν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἁρμοστὰς
ἐξήλασεν ἐκ τῶν νήσων. καὶ μετὰ ταῦτα δεῦρ' ἐλ-
θὼν, ἀνέστησε τὰ τείχη. καὶ πρῶτος πάλιν περὶ
τῆς ἡγεμονίας ἐποίησε τῇ πόλει τὸν λόγον πρὸς Λα-
κεδαιμονίους εἶναι. καὶ γάρ τοι μόνῳ τῶν πάντων
αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γέγραπται· ἐπειδὴ Κόνων,
φησὶν, ἠλευθέρωσε τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους. ἔστι
δὲ τοῦτο τὸ γράμμα, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐκείνῳ μὲν
φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαν-
τας τοὺς Ἕλληνας. ὅτου γὰρ ἄν τις παρ' ἡμῶν 478
ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται, τούτου τὴν
δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα καρποῦται. διόπερ οὐ
μόνον αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔδωκαν οἱ τότε, ἀλλὰ καὶ
χαλκῆν εἰκόνα, ὥσπερ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτο-
νος, ἔστησαν πρώτου. ἡγοῦντο γὰρ οὐ μικρὰν τυ-
ραννίδα καὶ τοῦτον, τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν,
καταλύσαντα πεπαυκέναι. ἵν' οὖν μᾶλλον, οἷς λέγω,
προσέχητε, τὰ ψηφίσμαθ' ὑμῖν αὔτ' ἀναγνώσεται,
τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ Κόνωνι. λέγε.

Ψηφίσματα.

Οὐ τοίνυν ὑφ' ὑμῶν μόνον ὁ Κόνων, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τότ' ἐτιμήθη, πράξας, ἃ διεξῆλθον ἐγὼ,
ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν, οἳ δικαίως, ὧν εὐηρ-
γέτηντο, χάριν ᾤοντο δεῖν ἀποδιδόναι. οὐκοῦν αἰ-

σχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ αἱ μὲν παρὰ τοῖς
ἄλλοις δωρεαὶ βέβαιοι μένουσιν αὐτῷ, τῆς δὲ παρ'
ὑμῶν μόνης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖ-
νο καλὸν, ζῶντα μὲν αὐτὸν οὕτω τιμᾶν, ὥστε το-
σούτων, ὅσων ἀκηκόατε, ἀξιοῦν· ἐπειδὴ δ' ἐτελεύ-
τησε, μηδεμίαν ποιησαμένους τούτων μηδενὸς μνείαν,
ἀφελέσθαι τι τῶν δοθέντων τότε· πολλὰ μὲν γάρ
ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ὑπ' ἐκείνου πρα-
χθέντων ἄξια ἐπαίνου, δι' ἃ πάντα προσήκει μὴ
λύειν τὰς ἐπὶ τούτοις δοθείσας δωρεάς· κάλλιστον
δ' ἁπάντων ἡ τῶν τειχῶν ἀνάστασις. γνοίη δ' ἄν
τις, εἰ παραθείη, πῶς Θεμιστοκλῆς, ὁ τῶν καθ'
ἑαυτὸν ἁπάντων ἀνδρῶν ἐνδοξότατος, ταὐτὸ τοῦτ'
ἐποίησε. λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος τειχίζειν εἰπὼν τοῖς
πολίταις, κἂν ἀφικνῆταί τις ἐκ Λακεδαίμονος, κατέ-
479 χειν κελεύσας, οἴχεσθαι πρεσβεύων αὐτὸς ὡς τοὺς
Λακεδαιμονίους. λόγων δὲ γιγνομένων ἐκεῖ, καὶ τι-
νων ἀπαγγελλόντων, ὡς Ἀθηναῖοι τειχίζουσιν, ἀρ-
νεῖσθαι, καὶ πρέσβεις πέμπειν τοὺς σκεψομένους κε-
λεύειν. ἐπειδὴ δ' οὐχ ἧκον οὗτοι, πέμπειν ἑτέρους
παραινεῖν. καὶ πάντες ἴσως ἀκηκόατε, ὃν τρόπον
ἐξαπατῆσαι λέγεται Λακεδαιμονίους. φημὶ τοίνυν ἐγὼ,
(καὶ πρὸς Διὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδεὶς φθό-
νῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ', ἂν ἀληθὲς ᾖ, σκοπεί-
τω·) ὅσῳ τὸ φανερῶς τοῦ λάθρα κρεῖττον, καὶ τὸ
νικῶντας τοῦ παρακρουσαμένους πράττειν ὁτιοῦν ἐν-
τιμότερον, τοσούτῳ κάλλιον Κόνωνα τὰ τείχη στῆσαι
Θεμιστοκλέους. ὁ μὲν γὰρ, λαθὼν, ὁ δὲ, νικήσας
τοὺς κωλύσοντας, ταὐτὸ τοῦτο ἐποίησεν. οὐ τοίνυν
ἄξιον τὸν τοιοῦτον ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθῆναι, οὐδ' ἔλατ-
τον σχεῖν τῶν ῥητόρων τῶν διδαξόντων ὑμᾶς, ὡς
ἀφελέσθαι τὶ χρὴ τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. εἶεν. ἀλλὰ
νὴ Δία τὸν παῖδα τοῦ Χαβρίου περιίδωμεν ἀφαιρε-
θέντα τὴν ἀτέλειαν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ, δικαίως
παρ' ὑμῶν λαβὼν, κατέλιπεν; ἀλλ' οὐδένα ἀνθρώ-
πων εὖ φρονοῦντ' ἂν οἴομαι ταῦτα φῆσαι καλῶς
ἔχειν. ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ ἄνευ τοῦ παρ' ἐμοῦ
λόγου, ὅτι σπουδαῖος Χαβρίας ἦν ἀνήρ. οὐ μὴν

κωλύει γ' οὐδὲν κἀμὲ διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι τῶν
πεπραγμένων αὐτῷ. ὃν μὲν οὖν τρόπον ὑμᾶς ἔχων,
πρὸς ἅπαντας Πελοποννησίους παρετάξατο ἐν Θή-
βαις, καὶ ὡς Γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν Αἰγίνῃ, καὶ
ὅσα ἐν Κύπρῳ τρόπαια ἔστησε, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐν
Αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου δέω λέγειν
χώραν, οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομ', οὐδ' αὑτὸν
κατῄσχυνεν, οὔτε πάνυ ῥᾴδιον κατὰ τὴν ἀξίαν εἰ- 480
πεῖν, πολλή τ' αἰσχύνη λέγοντος ἐμοῦ ταῦτ' ἐλάττω
φανῆναι τῆς ἐν ἑκάστῳ νῦν περὶ αὐτοῦ δόξης ὑπαρ-
χούσης. ἃ δ' οὐδαμῶς ἂν εἰπὼν οἴομαι μικρὰ ποιῆ-
σαι, ταῦτ' ὑπομνῆσαι πειράσομαι. ἐνίκησε μὲν τοί-
νυν Λακεδαιμονίους ναυμαχίᾳ, καὶ πεντήκοντα μιᾶς
δεούσας ἔλαβεν αἰχμαλώτους τριήρεις. εἷλε δὲ τῶν
νήσων τούτων τὰς πολλὰς, καὶ παρέδωκεν ὑμῖν, καὶ
φίλας ἐποίησεν, ἐχθρῶς ἐχούσας πρότερον. τρισχί-
λια δ' αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε, καὶ πλέον ἢ
δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντ' ἀπέφηνεν ἀπὸ τῶν πολεμίων.
καὶ τούτων πάντων ὑμῶν τινες, οἱ πρεσβύτατοι,
μάρτυρές εἰσί μοι. πρὸς δὲ τούτοις, ἄλλας τριήρεις
πλέον ἢ εἴκοσιν εἷλε, κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων.
ἃς ἁπάσας εἰς τοὺς ὑμετέρους λιμένας κατήγαγεν.
ἑνὶ δὲ κεφαλαίῳ, μόνος τῶν πάντων στρατηγῶν οὐ
πόλιν, οὐ φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώ-
λεσεν οὐδένα, ἡγούμενος ὑμῶν. οὐδ' ἐστὶν οὐδενὶ
τῶν ὑμετέρων ἐχθρῶν τρόπαιον οὐδὲν ἀφ' ὑμῶν τε
κἀκείνου· ὑμῖν δ' αὖ ἀπὸ πολλῶν πολλὰ, ἐκείνου
στρατηγοῦντος. ἵνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τι τῶν
πεπραγμένων αὐτῷ, ἀναγνώσεται γεγραμμένας ὑμῖν
τάς τε ναῦς ὅσας ἔλαβε, καὶ οὗ ἑκάστην, καὶ
τῶν πόλεων τὸν ἀριθμὸν, καὶ τῶν χρημάτων τὸ
πλῆθος, καὶ τῶν τροπαίων, οὗ ἕκαστον. λέγε.

Πράξεις Χαβρίου.

Δοκεῖ τισιν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὑτο-
σὶ ὁ τοσαύτας πόλεις λαβὼν, καὶ τριήρεις τῶν πο-
λεμίων ναυμαχίᾳ νικήσας, καὶ τοσούτων καλῶν αἴ-
τιος ὢν, αἰσχροῦ δ' οὐδενὸς τῇ πόλει, ἄξιος εἶναι 481
ἀποστερηθῆναι τὴν ἀτέλειαν, ἣν εὕρετο παρ' ὑμῶν,

καὶ τῷ υἱεῖ κατέλιπεν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἴη· μίαν μὲν πόλιν εἰ ἀπώλεσεν, ἢ ναῦς δέκα μόνας, περὶ προδοσίας ἂν αὐτὸν εἰσήγγελλον οὗτοι· καὶ εἰ ἑάλω, τὸν ἅπαντ᾽ ἂν ἀπολώλει χρόνον· ἐπειδὴ δὲ τοὐναντίον, ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις εἷλεν, ἑβδομήκοντα δὲ ναῦς ἔλαβε, τρισχιλίους δ᾽ αἰχμαλώτους, δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντ᾽ ἀπέφηνε, τοσαῦτα δ᾽ ἔστησε τρόπαια, τηνικαῦτα δ᾽ οὐκ ἔσται κύρια αὐτῷ τὰ δοθέντα ἐπὶ τούτοις! καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ζῶν πάνθ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν φανήσεται πράξας Χαβρίας, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτὴν τοῦ βίου πεποιημένος, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινός. ὥστε δικαίως ἂν οὐ μόνον διὰ τὰ ζῶντι πεπραγμένα φαίνοισθε εὐνοϊκῶς διακείμενοι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ ταύτην. ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅπως μὴ φανούμεθα φαυλότεροι Χίων περὶ τοὺς εὐεργέτας γεγενημένοι. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν, ἐφ᾽ οὓς μεθ᾽ ὅπλων ἦλθεν ἐν ἐχθροῦ τάξει, μηδὲν, ὧν ἔδοσαν πρότερον, νῦν ἀφῄρηνται, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς χάριτας μείζους τῶν καινῶν ἐγκλημάτων πεποίηνται· ὑμεῖς δ᾽, ὑπὲρ ὧν ἐπ᾽ ἐκείνους ἐλθὼν ἐτελεύτησεν, ἀντὶ τοῦ διὰ ταῦτ᾽ ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν, καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς προτέραις εὐεργεσίαις τι δοθέντων ἀφῃρημένοι φανήσεσθε, πῶς οὐκ εἰκότως αἰσχύνην ἕξετε; καὶ μὴν καὶ κατ᾽ ἐκεῖνο ἀνάξι᾽ ἂν εἴη πεπονθὼς ὁ παῖς, εἰ τῆς δω-
482 ρεᾶς ἀφαιρεθείη, καθ᾽ ὃ πολλάκις ὑμῶν στρατηγήσαντος Χαβρίου, οὐδενὸς πώποθ᾽ υἱὸς ὀρφανὸς δι᾽ ἐκεῖνον ἐγένετο· αὐτὸς δ᾽ ἐν ὀρφανίᾳ τέθραπται διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν τοῦ πατρός. οὕτω γὰρ, ὡς ἀληθῶς ἔμοιγε φαίνεται, βεβαίως πως ἐκεῖνος ἐγένετο φιλόπολις, ὥστε δοκῶν, καὶ ὢν ἀσφαλέστατος στρατηγὸς ἁπάντων, ὑπὲρ μὲν ὑμῶν, ὁπόθ᾽ ἡγοῖτο, ἐχρῆτο τούτῳ· ὑπὲρ αὑτοῦ δὲ, ἐπειδὴ τὸ καθ᾽ αὑτὸν ἐτάχθη κινδυνεύειν, παρεῖδε, καὶ μᾶλλον εἵλετο μὴ ζῆν, ἢ καταισχῦναι τὰς παρ᾽ ὑμῶν ὑπαρχούσας αὑτῷ τιμάς. εἶθ᾽ ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος ᾤετο δεῖν ἀποθνήσκειν ἢ νικᾶν, ταῦθ᾽ ἡμεῖς ἀφελώμεθα

τὸν υἱὸν αὐτοῦ; καὶ τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅταν τὰ μὲν τρόπαια ἑστήκῃ δῆλα πᾶσιν ἀν-
θρώποις, ἃ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν ἐκεῖνος ἔστησε,
τῶν δ' ἐπὶ τούτοις δωρεῶν ἀφῃρημένον τι φαίνηται;
οὐ σκέψεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογιεῖσθε,
ὅτι νῦν οὐχ ὁ νόμος κρίνεται, πότερόν ἐστιν ἐπιτή-
δειος, ἢ οὔ, ἀλλ' ὑμεῖς δοκιμάζεσθε, εἴτ' ἐπιτήδειοί
ἐστε πάσχειν εὖ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, εἴτε μή;
λάβε δὴ καὶ τὸ Χαβρίᾳ ψηφισθὲν ψήφισμα. ὅρα
δὴ καὶ σκόπει. δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθ' εἶναί που.
ἐγὼ δ' ἔτι τοῦτ' εἰπεῖν ὑπὲρ Χαβρίου βούλομαι. ὑμεῖς,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τιμῶντές ποτε Ἰφικράτην, οὐ
μόνον αὐτὸν ἐτιμήσατε, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνον Στρά-
βακα καὶ Πολύστρατον. καὶ πάλιν Τιμοθέῳ διδόν-
τες τὴν δωρεάν, δι' ἐκεῖνον ἐδώκατε καὶ Κλεάρχῳ,
καί τισιν ἄλλοις πολιτείαν. Χαβρίας δ' αὐτὸς ἐτι-
μήθη παρ' ὑμῖν μόνος. εἰ δὴ τότε, ὅθ' εὑρίσκετο
τὴν δωρεάν, ἠξίωσεν ὑμᾶς, ὥσπερ δι' Ἰφικράτην 483
καὶ Τιμόθεον εὖ τινας πεποιήκατε, οὕτω καὶ δι' αὐ-
τὸν εὖ ποιῆσαι τούτων τινὰς τῶν εὑρημένων τὴν
ἀτέλειαν, οὓς νῦν οὗτοι μεμφόμενοι πάντας ἀφαιρεῖ-
σθαι κελεύουσιν ὁμοίως, οὐκ ἂν ἐδώκατε ταύτην
αὐτῷ τὴν χάριν; ἔγωγε ἡγοῦμαι. εἶθ' οἷς δι' ἐκεῖ-
νον ἂν τότ' ἐδώκατε τὴν δωρεάν, διὰ τούτους νῦν
αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθε τὴν ἀτέλειαν; ἀλλ' ἄλο-
γον. οὐδὲ γὰρ ὑμῖν ἁρμόττει δοκεῖν παρὰ μὲν τὰς
εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν, ὥστε μὴ μόνον
αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων
φίλους, ἐπειδὰν δὲ χρόνος διέλθῃ βραχύς, καὶ ὅσα
αὐτοῖς δεδώκατε, ταῦτ' ἀφαιρεῖσθαι.

Ψήφισμα τῶν Χαβρίου τιμῶν.

Οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε, εἰ μὴ λύσετε τὸν νό-
μον, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, οἷς οὐκ ἀκηκόατε, εἰσὶν
οὗτοι, ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὲ καὶ λογίσασθε
παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τινες τούτων τῶν τετελευτη-
κότων λάβοιεν τρόπῳ τινὶ τοῦ νυνὶ γιγνομένου πρά-
γματος αἴσθησιν, πῶς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν!
εἰ γὰρ ὧν ἔργῳ πεποίηκεν ἕκαστος αὐτῶν ὑμᾶς εὖ,

*τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίγνεται, καὶ τὰ καλῶς πρα-
χθένθ' ὑπ' ἐκείνων, ἂν ὑφ' ἡμῶν μὴ καλῶς ῥηθῇ
τῷ λόγῳ, μάτην τοῖς ποιήσασιν εἴργασται, πῶς οὐ
δεινὰ πάσχουσιν; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅτι ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ποιούμε-
θα τοὺς λόγους πάντας, ὅσους λέγομεν πρὸς ὑμᾶς,
καὶ οὐδέν ἐσθ' ὅ, τι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φε-*
484 *νακίσαι λέγεται παρ' ἡμῶν εἵνεκα, ἀναγνώσεται τὸν
νόμον ὑμῖν, ὃν παρεισφέρομεν γράψαντες ἀντὶ τοῦδε,
ὃν οὐκ ἐπιτήδειόν φαμεν εἶναι. γνώσεσθε γὰρ ἐκ
τούτου πρόνοιάν τινα ἔχοντας ἡμᾶς, καὶ ὅπως ὑμεῖς
μηδὲν αἰσχρὸν ποιῆσαι δόξετε, καὶ ὅπως, εἴ τινά
τις καταμέμφεται τῶν εὑρημένων τὰς δωρεὰς, ἂν
δίκαιον ᾖ, κρίνας παρ' ὑμῖν, ἀφαιρήσεται, καὶ
ὅπως, οὓς οὐδεὶς ἂν ἀντείποι μὴ οὐ δεῖν ἔχειν,
ἕξουσι τὰ δοθέντα. καὶ τούτων πάντων οὐδέν ἐστι
καινὸν, οὐδ' ἡμέτερον εὕρημα· ἀλλ' ὁ παλαιὸς, ὃν
οὗτος παρέβη, νόμος οὕτω κελεύει νομοθετεῖν· γρά-
φεσθαι μὲν, ἄν τις τινὰ τῶν ὑπαρχόντων νόμων
μὴ καλῶς ἔχειν ἡγῆται, παρεισφέρειν δ' αὐτὸς ἄλλον,
ὃν ἂν τιθῇ, λύων ἐκεῖνον· ὑμᾶς δ' ἀκούσαντας,
ἑλέσθαι τὸν κρείττω. οὐ γὰρ ᾤετο δεῖν ὁ Σόλων,
ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προστάξας νομοθετεῖν, τοὺς
μὲν θεσμοθέτας τοὺς ἐπὶ τοὺς νόμους κληρουμένους,
δὶς δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἔν τε τῇ βουλῇ, καὶ παρ'
ὑμῖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· τοὺς δὲ νόμους αὐτοὺς,
καθ' οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις
πολιτεύεσθαι προσήκει, ἐπὶ καιροῦ τεθέντας, ὅπως
ἔτυχον, μὴ δοκιμασθέντας, κυρίους εἶναι. καὶ γάρ
τοι τότε μὲν, τέως τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν,
τοῖς μὲν ὑπάρχουσι νόμοις ἐχρῶντο, καινοὺς δ' οὐκ
ἐτίθεσαν. ἐπειδὴ δὲ τῶν πολιτευομένων τινὲς δυνη-
θέντες, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, κατεσκεύασαν αὑ-
τοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν, ὅταν τις βούληται, καὶ ὃν
ἂν τύχῃ τρόπον· τοσοῦτοι μὲν οἱ ἐναντίοι σφίσιν
αὐτοῖς εἰσι νόμοι, ὥστε χειροτονεῖθ' ὑμεῖς τοὺς δια-
λέξοντας τοὺς ἐναντίους ἐπὶ πάμπολυν ἤδη χρόνον,*
485 *καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρας σχεῖν.*

ψηφισμάτων δ' οὐδοτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι. ἀλλὰ νεώτεροι οἱ νόμοι, καθ' οὓς τὰ ψηφίσματα δεῖ γράφεσθαι, τῶν ψηφισμάτων αὐτῶν ὑμῖν εἰσίν. ἵν' οὖν μὴ λόγον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον αὐτὸν, ὃν φημι, δείξω, λάβε μοι τὸν νόμον, καθ' ὃν ἐνομοθέτησαν οἱ πρότερον νομοθέται. λέγε.

Νόμος.

Συνίετε, καθ' ὃν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁ Σόλων τοὺς νόμους ὡς καλῶς κελεύει τιθέναι; πρῶτον μὲν παρ' ὑμῖν, ἐν τοῖς ὀμωμοκόσι, παρ' οἷσπερ καὶ τἄλλα κυροῦται. ἔπειτα λύοντα τοὺς ἐναντίους, ἵν' εἷς ᾖ περὶ τῶν ὄντων ἑκάστου νόμος, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας αὐτὸ τοῦτο ταράττῃ, καὶ ποιῇ τῶν ἅπαντας εἰδότων τοὺς νόμους ἔλαττον ἔχειν· ἀλλὰ πᾶσιν ᾖ ταὐτὰ ἀναγνῶναι, καὶ μαθεῖν ἁπλᾶ καὶ σαφῆ τὰ δίκαια. καὶ πρὸ τούτων γ' ἐπέταξεν ἐκθεῖναι πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, καὶ τῷ γραμματεῖ παραδοῦναι. τοῦτον δ' ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀναγινώσκειν, ἵν' ἕκαστος ὑμῶν ἀκούσας πολλάκις, καὶ κατὰ σχολὴν σκεψάμενος, ἃ ἂν ᾖ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα, ταῦτα νομοθετῇ. τούτων τοίνυν τοσούτων ὄντων δικαίων τὸ πλῆθος, οὑτοσὶ μὲν οὐδοτιοῦν ἐποίησε Λεπτίνης· οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς ποτ' ἐπείσθητε, ὡς ἐγὼ νομίζω, θέσθαι τὸν νόμον· ἡμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα. καὶ παρεισφέρομεν πολλῷ καὶ κρείττω, καὶ δικαιότερον τοῦ τούτου νόμον. γνώσεσθε δὲ ἀκούσαντες. λάβε καὶ λέγε πρῶτον μὲν, ἃ τούτου τοῦ νόμου γεγράμμεθα· εἶτα 486
ἃ φαμὲν δεῖν ἀντὶ τούτων τεθῆναι. λέγε.

Νόμος.

Ταῦτα μέν ἐστιν, ἃ τοῦ τούτου νόμου διώκομεν, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια. τὰ δ' ἐφεξῆς λέγε, ἃ τούτων εἶναι βελτίω φαμέν. προσέχετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τούτοις ἀναγινωσκομένοις τὸν νοῦν. λέγε.

Νόμος.

Ἐπίσχες. τοῦτο μέν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρχον καλὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σαφὲς, τὰς δωρεὰς, ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε, κυρίας

εἶναι, δίκαιον, ὦ γῆ καὶ θεοί. χρῆν τοίνυν Λεπτίνην μὴ πρότερον τιθέναι τὸν ἑαυτοῦ νόμον, πρὶν [τὸν παλαιὸν] τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος. νῦν δὲ μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ καταλιπὼν, ὅτι παρανομεῖ, τουτονὶ τὸν νόμον, ὅμως ἐνομοθέτει· καὶ ταῦθ' ἑτέρου κελεύοντος νόμου, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ γραφῇ, ἐὰν ἐναντίος ᾖ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. λάβε δ' αὐτὸν τὸν νόμον.

Νόμος.

Οὐκοῦν ἐναντίον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ κυρίας εἶναι τὰς δωρεὰς, ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε, τὸ μηδέν' εἶναι ἀτελῆ τούτων, οἷς ὁ δῆμος ἔδωκε; σαφῶς γ' οὑτωσί. ἀλλ' οὐχ ἐν ᾧ νῦν ὅδε ἀντεισφέρει νόμῳ. ἀλλ', ἅ τε δεδώκατε, κύρια, καὶ πρόφασις δικαία κατὰ τῶν ἢ παρακρουσαμένων, ἢ μετὰ ταῦτ' ἀδικούντων, ἢ ὅλως ἀναξίων, δι' ἣν, ὃν ἂν ὑμῖν δοκῇ, κωλύσετ' ἔχειν τὴν δωρεάν. λέγε τὸν νόμον.

487 Νόμος.

Ἀκούετ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ καταμανθάνετε, ὅτι ἐνταῦθ' ἔνι καὶ τοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ δοθέντα; καὶ τοὺς μὴ τοιούτους κριθέντας, ἐὰν ἀδίκως τι λάβωσιν, ἀφαιρεθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐφ' ὑμῖν εἶναι, πάνθ', ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, καὶ δοῦναι καὶ μή. ὡς μὲν τοίνυν οὐχὶ καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος, οὔτ' ἐρεῖν οἴομαι Λεπτίνην, οὔτ', ἐὰν λέγῃ, δεῖξαι δυνήσεσθαι· ἃ δὲ πρὸς τοῖς θεσμοθέταις ἔλεγε, ταῦτ' ἴσως λέγων παράγειν ὑμᾶς ζητήσει· ἔφη γὰρ ἐξαπάτης εἵνεκα παραγεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον. ἐὰν δ', ὃν αὐτὸς ἔθηκε, λυθῇ, τοῦτον οὐ τεθήσεσθαι. ἐγὼ δ', ὅτι μὲν τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ τούτου τοῦ νόμου λυθέντος τὸν παρεισενεχθέντα κύριον εἶναι σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος, καθ' ὃν οἱ θεσμοθέται τοῦτον ὑμῖν παρέγραψαν, ἐάσω, ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγῃ μοι. ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο εἶμι. ὅταν ταῦτα λέγῃ δήπου, ὁμολογεῖ μὲν εἶναι βελτίω καὶ δικαιότερον τόνδε τὸν νόμον, οὗ τέθεικεν αὐτός· ὑπὲρ δὲ τοῦ πῶς τεθήσεται, ποιεῖται τὸν λόγον. πρῶτον μὲν τοίνυν

εἰσὶν αὐτῷ κατὰ τοῦ παρεισφέροντος πολλοὶ τρόποι, δι' ὧν, ἂν μὴ βούληται θεῖναι τὸν νόμον, αὐτὸν ἀναγκάσει. ἔπειτ' ἐγγυώμεθ' ἡμεῖς, ἐγὼ, Φορμίων, ἄλλον εἴ τινα βούλεται, θήσειν τὸν νόμον. ἔστι δὲ δήπου νόμος ὑμῖν, ἐάν τις, ὑποσχόμενός τι, τὸν δῆμον, ἢ τὴν βουλὴν, ἢ δικαστήριον ἐξαπατήσῃ, τὰ ἔσχατα πάσχειν. ἐγγυώμεθα, ὑπισχνούμεθα. οἱ θεσμοθέται ταῦτα γραφόντων, ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα γιγνέσθω. μήθ' ὑμεῖς ποιήσητε μηδὲν ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν, μήτ', εἴ τις φαῦλός ἐστι τῶν εὑρημένων τὴν δωρεὰν, ἐχέτω, ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τόνδε 488 κριθήτω τὸν νόμον. εἰ δὲ ταῦτα λόγους καὶ φλυαρίας εἶναι φήσει, ἐκεῖνό γ' οὐ λόγος: αὐτὸς θέτω, καὶ μὴ λεγέτω τοῦτο, ὡς οὐ θήσομεν ἡμεῖς. κάλλιον δὲ δήπου, τὸν ὑφ' ὑμῶν κριθέντα καλῶς ἔχειν νόμον εἰσφέρειν, ἢ, ὃν νῦν ἐφ' ἑαυτοῦ τίθησιν. ἐμοὶ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ Λεπτίνης (καί μοι πρὸς Διὸς μηδὲν ὀργισθῇς· οὐδὲν γὰρ φλαῦρον ἐρῶ σε) ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς Σόλωνος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν Σόλων ἔθηκε νόμον, ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ, ὅτῳ ἂν τις βούληται, ἐὰν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι, οὐχ ἵν' ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγύτατα τῷ γένει τῆς ἀγχιστείας, ἀλλ' ἵν' εἰς τὸ μέσον καταθεὶς τὴν ὠφέλειαν, ἐφάμιλλον ποιήσῃ τὸ ποιεῖν ἀλλήλους εὖ· σὺ δὲ τοὐναντίον εἰσενήνοχας, μὴ ἐξεῖναι τῷ δήμῳ τῶν αὐτοῦ δοῦναι μηδενὶ μηδέν· πῶς σέ τις φήσει τοὺς Σόλωνος ἀνεγνωκέναι νόμους, ἢ συνιέναι; ὃς ἔρημον ποιεῖς τὸν δῆμον τῶν φιλοτιμησομένων, προλέγων καὶ δεικνὺς, ὅτι τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν οὐδοτιοῦν ἔσται πλέον. καὶ μὴν κἀκεῖνος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν νόμων Σόλωνός ἐστι, μὴ λέγειν κακῶς τὸν τεθνεῶτα, μηδ' ἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου τις ἀκούῃ παίδων αὐτός· σὺ δὲ ποιεῖς, οὐ λέγεις, κακῶς τοὺς τετελευτηκότας τῶν εὐεργετῶν, τῷ δεῖνι μεμφόμενος, καὶ τὸν δεῖν' ἀνάξιον εἶναι φάσκων, ὧν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν· ἆρ' οὐ πολὺ τοῦ Σόλωνος ἀποστατεῖς τῇ γνώμῃ; πάνυ τοίνυν σπουδῇ τις ἀπήγγειλέ μοι περὶ τοῦ μηδενὶ δεῖν

μηδὲν διδόναι, μηδ' ἂν ὁτιοῦν πράξῃ, καὶ τοῦτό τι
λέγειν αὐτοὺς παρεσκευάσθαι, ὡς ἄρ' οἱ Λακεδαι-
489 μόνιοι, καλῶς πολιτευόμενοι, καὶ οἱ Θηβαῖοι, οὐ-
δενὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς διδόασι τοιαύτην οὐδεμίαν τι-
μήν. καίτοι καὶ παρ' ἐκείνοις τινές εἰσιν ἴσως ἀγα-
θοί. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάν-
τες οἱ τοιοῦτοι λόγοι παροξυντικοὶ μὲν εἶναι πρὸς τὸ
τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι, οὐ μέντοι δί-
καιοί γ' οὐδαμῇ· οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ', ὅτι Θηβαῖοι,
καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἡμεῖς, οὔτε νόμοις, οὔτε
ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς, οὔτε πολιτείᾳ. αὐτὸ
γὰρ τοῦτο πρῶτον, ὃ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, ἐὰν
ταῦτα λέγωσιν, οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς Λακε-
δαιμονίοις, τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινεῖν νόμιμα, οὐδὲ
τὰ τῶν δείνων. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ', ἃ τῇ παρ'
ἐκείνοις πολιτείᾳ συμφέρει, ταῦτ' ἐπαινεῖν ἀνάγκη
καὶ ποιεῖν. εἶτα καὶ Λακεδαιμόνιοι τῶν μὲν τοιού-
των ἐθῶν ἀφεστᾶσιν, ἄλλαι δέ τινες παρ' ἐκείνοις
εἰσὶ τιμαί, ἃς ἀπεύξαιτ' ἂν ἅπαξ ὁ δῆμος ἐνταυθοῖ
γενέσθαι. τίνες οὖν εἰσὶν αὗται; τὰς μὲν καθ'
ἕκαστον ἐάσω. μίαν δ', ἣ συλλαβοῦσα τὰς ἄλλας
ἔχει, δίειμι. ἐπειδάν τις εἰς τὴν καλουμένην γερου-
σίαν ἐγκριθῇ, παρασχὼν ἑαυτὸν οἷον χρὴ, δεσπό-
της ἐστὶ τῶν πολλῶν. ἐκεῖ μὲν γάρ ἐστι τῆς ἀρετῆς
ἆθλον, τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν
ὁμοίων. παρὰ δ' ὑμῖν, ταύτης μὲν ὁ δῆμος κύριος·
καὶ ἀραὶ, καὶ νόμοι, καὶ φυλακαὶ, ὅπως μηδεὶς
ἄλλος κύριος γενήσεται· στέφανοι δὲ καὶ ἀτέλειαι
καὶ σιτήσεις, καὶ τοιαῦτά ἐστιν, ὧν ἄν τις, ἀνὴρ
ἀγαθὸς ὤν, τύχοι. καὶ ταῦτ' ἀμφότερα ὀρθῶς ἔχει,
καὶ τἀκεῖ, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν. διὰ τί; ὅτι ταῖς μὲν
διὰ τῶν ὀλίγων πολιτείαις, τὸ πάντας ἔχειν ἴσον ἀλ-
λήλοις, τοὺς τῶν κοινῶν κυρίους ὁμονοεῖν ποιεῖ·
490 τὴν δὲ τῶν δήμων ἐλευθερίαν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀν-
δρῶν ἅμιλλα, ἣν ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ δήμου δωρεαῖς
πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦνται, φυλάττει. καὶ μὴν περί γε
τοῦ μηδὲ Θηβαίους μηδένα τιμᾶν, ἐκεῖν' ἂν ἔχειν
εἰπεῖν ἀληθὲς οἴομαι. μεῖζον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

Θηβαῖοι φρονοῦσιν ἐπ' ὠμότητι καὶ πονηρίᾳ, ἢ ὑμεῖς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῷ τὰ δίκαια βούλεσθαι. μήτ' οὖν ἐκεῖνοί ποτε παύσαιντο, εἰ ἄρ' εὔξασθαι δεῖ, τοὺς μὲν ἑαυτοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας μήτε τιμῶντες, μήτε θαυμάζοντες· τοὺς δὲ συγγενεῖς· ἴστε γὰρ, ὃν τρόπον Ὀρχομενίους διέθηκαν· οὕτω μεταχειριζόμενοι· μήθ' ὑμεῖς τἀναντία τούτοις, τοὺς μὲν εὐεργέτας τιμῶντες, παρὰ δὲ τῶν πολιτῶν λόγῳ μετὰ τῶν νόμων τὰ δίκαια λαμβάνοντες. ὅλως δ' οἴομαι τότε δεῖν τοὺς ἑτέρων ἐπαινεῖν νόμους καὶ ἔθη, τοῖς ὑμετέροις ἐπιτιμῶντας, ὅταν ᾖ δεῖξαι βέλτιον ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν. ὅτε δ' ὑμεῖς, καλῶς ποιοῦντες, καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, καὶ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν, καὶ κατὰ τἄλλα πάντα, ἄμεινον ἐκείνων πράττετε, τοῦ χάριν ἂν τῶν ὑμετέρων αὐτῶν ἐθῶν ὀλιγωροῦντες ἐκεῖνα διώκοιτε; εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανείη βελτίω, τῆς γε τύχης ἕνεκα, ᾗ παρὰ ταῦτ' ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τούτων ἄξιον μεῖναι. εἰ δὲ δεῖ παρὰ πάντα ταῦτ' εἰπεῖν, ὃ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἐκεῖνο ἔγωγ' ἂν εἴποιμι. οὐκ ἔστι δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς Λακεδαιμονίων νόμους, οὐδὲ τοὺς Θηβαίων, λέγειν ἐπὶ τῷ τοὺς ἐνθάδε λυμαίνεσθαι. οὐδὲ δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δεσποτείας εἰσὶ, κἂν ἀποκτεῖναι βούλεσθαι τὸν παρ' ἡμῖν τούτων τι κατασκευάσαντα, διὰ δ' ὧν ὁ παρ' ἡμῖν δῆμος εὐδαίμων, ταῦθ' ὡς ἀνελεῖν δεῖ λεγόντων τινῶν, ἐθέλειν ἀκούειν. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος, ὡς ἄρα καὶ 491 παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῶν προγόνων πολλὰ ἀγάθ' εἰργασμένοι τινὲς, οὐδενὸς ἠξιοῦντο τοιούτου, ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς Ἑρμαῖς ἐτύγχανον. καὶ ἴσως ταῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πόλλ' ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι· πρὸς δὲ, καὶ οὐ δίκαιον. εἰ μὲν γὰρ ἀναξίους εἶναί τις φήσει κἀκείνους τιμᾶσθαι, τίς ἄξιος, εἰπάτω, εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδεὶς, μήτε τῶν ὕστερον. εἰ δὲ μηδένα φήσει, συναχθεσθείην ἂν ἔγωγε τῇ πόλει

εἰ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γέγονεν ἄξιος εὖ παθεῖν. καὶ μὴν, εἴγε, ὁμολογῶν ἐκείνους εἶναι σπουδαίους, μὴ τετυχηκότας δείξει μηδενὸς, τῆς πόλεως ὡς ἀχαρίστου δήπου κατηγορεῖ. ἔστι δ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχοντα. οὐδ' ὀλίγου δεῖν. ἀλλ' ἐπειδάν τις, οἶμαι, κακουργῶν ἐπὶ μὴ προσήκοντα πράγματα τοὺς λόγους μεταφέρῃ, δυσχερεῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι. ὡς δὲ τἀληθές τ' ἔχει, καὶ δίκαιόν ἐστι λέγειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. ἦσαν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοὶ τῶν πρότερον σπουδαῖοι, καὶ ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθούς. αἱ μέντοι τιμαὶ, καὶ τἄλλα πάντα, τὰ μὲν τότ', ἦν ἐπὶ τοῖς τότ' ἔθεσι, τὰ δὲ νῦν, ἐπὶ τοῖς νῦν. πρὸς οὖν τί τοῦτο λέγω; ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγ' ἐκείνους, οὐκ ἔστιν ὅτου παρὰ τῆς πόλεως οὐ τυχεῖν, ὧν ἠβουλήθησαν. τίνι χρώμενος τεκμηρίῳ; ὅτι Λυσιμάχῳ δωρεὰν, ἑνὶ τῶν τότε χρησίμων, ἑκατὸν μὲν ἐν Εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς πεφυτευμένης ἔδοσαν, ἑκατὸν δὲ ψιλῆς, ἔτι δ' ἀργυρίου μνᾶς ἑκατὸν, καὶ τέτταρας τῆς ἡμέρας
492 δραχμάς. καὶ τούτων ψήφισμά ἐστιν Ἀλκιβιάδου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγραπται. τότε μὲν γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν καὶ γῆς εὐπόρει, καὶ χρημάτων. νῦν δ' εὐπορήσει. δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. καίτοι, τίν' οὐκ ἂν οἴεσθε νῦν τὸ τρίτον μέρος τούτων ἀντὶ τῆς ἀτελείας ἑλέσθαι; ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὸ ψήφισμα τουτί. λέγε.

Ψήφισμα.

Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς προγόνοις ὑμῶν ἔθος ἦν τοὺς χρηστοὺς τιμᾶν, δηλοῖ τὸ ψήφισμα τουτί. εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς, οἷσπερ ἡμεῖς νῦν, ἕτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη. εἰ τοίνυν μήτε Λυσίμαχον, μήτ' ἄλλον μηδένα μηδὲν εὑρῆσθαι παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν συγχωρήσαιμεν, τί μᾶλλον, οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς, διὰ τοῦτο δικαίως ἂν ἀφαιρεθεῖεν; οὐ γὰρ οἱ μὴ δόντες, ἃ μὴ δοκεῖ, δεινόν εἰσιν οὐδὲν εἰργασμένοι, ἀλλ' οἱ δόντες μὲν, πάλιν δ' ὕστερον, μηδὲν ἐγκαλοῦντες, ἀφαιρούμενοι. εἰ μὲν γάρ τις ἔχει δεῖξαι κἀκείνους, ὧν ἔδοσάν τῳ τι,

τοῦτ᾽ ἀφῃρημένους, συγχωρῶ καὶ ὑμᾶς ταὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. καίτοι τό γ᾽ αἰσχρὸν ὁμοίως. εἰ δὲ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ᾽ ἔχει δεῖξαι γεγονὸς, τίνος εἵνεκ᾽ ἐφ᾽ ἡμῶν πρώτων καταδειχθείη τοιοῦτον ἔργον; χρὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι καὶ ὁρᾶν, ὅτι νῦν ὀμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικάσειν ἥκετε, οὐχὶ τοὺς Λακεδαιμονίων, οὐδὲ τοὺς Θηβαίων, οὐδ᾽ οἷς ποτ᾽ ἐχρήσανθ᾽ οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων, ἀλλὰ καθ᾽ οὓς ἔλαβον τὰς ἀτελείας, οὓς ἀφαιρεῖται νῦν οὗτος τῷ νόμῳ· καὶ περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ 493
κρινεῖν καλῶς. τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἅπαντα ἀνενέγκατε τὸν νόμον. ἆρ᾽ οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν; δίκαιον. τί δαὶ, ὅσ᾽ ἂν δῷ τις ἅπαξ, δίκαιον ἔχειν ἐᾶν; δίκαιον. ταῦτα τοίνυν αὐτοί τε ποιεῖτε, ἵν᾽ εὐορκῆτε, καὶ τοὺς προγόνους, ὀργίζεσθε, ἐὰν μή τις φῇ ποιεῖν· καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας παραδείγματα, ὡς ἄρ᾽ ἐκεῖνοι, μεγάλα εὖ παθόντες, οὐδὲν ἐτίμησαν, καὶ πονηροὺς καὶ ἀπαιδεύτους ἡγεῖσθε εἶναι· πονηροὺς μὲν, διότι καταψεύδονται τῶν προγόνων ὑμῶν, ὡς ἀχαρίστων· ἀμαθεῖς δὲ, διότι ἐκεῖνο ἀγνοοῦσιν, ὅτι, εἰ τὰ μάλιστα ταῦθ᾽ οὕτως εἶχεν, ἀρνεῖσθαι μᾶλλον, ἢ λέγειν, αὐτοῖς προσῆκεν. οἴομαι τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λόγον Λεπτίνην ἐρεῖν, ὡς τὰς εἰκόνας καὶ τὴν σίτησιν οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν εἰληφότων ὁ νόμος, οὐδὲ τῆς πόλεως τὸ τιμᾶν τοὺς ὄντας ἀξίους· ἀλλ᾽ ἐξέσται καὶ χαλκοῦς ἱστάναι, καὶ σίτησιν διδόναι, καὶ ἄλλ᾽ ὅ, τι ἂν βούλησθε, πλὴν τούτου. ἐγὼ δ᾽ ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει καταλιπεῖν φήσει, τοσοῦτον λέγω, ὅτι, ἂν, ὧν ἐδώκατέ τῳ πρότερόν τι, τοῦτ᾽ ἀφέλησθε, καὶ τὰς ὑπολοίπους ἀπίστους ποιήσετε πάσας δωρεάς. τί γὰρ ἔσται πιστότερον, τὸ τῆς εἰκόνος, ἢ τῆς σιτήσεως, ἢ τὸ τῆς ἀτελείας, ἣν πρότερόν τισι δόντες ἀφῃρημένοι φανεῖσθε; ἔτι δ᾽, εἰ μηδὲν ἔμελλε τοῦτ᾽ ἔσεσθαι δυσχερὲς, οὐδ᾽ ἐκεῖνο καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, εἰς τοιαύτην ἄγειν ἀνάγκην τὴν πόλιν, δι᾽ ἧς ἢ ἅπαντας

ἐξίσου τῶν αὐτῶν ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστ' εὐεργετοῦ-
σιν, ἢ, μὴ τοῦτο ποιοῦσα, χάριν τισὶν οὐκ ἀπο-
δώσει. μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν οὔθ' ἡμῖν συμ-
494 φέρει συμβαίνειν πολλάκις καιρὸν, οὔτ' ἴσως ῥᾴ-
διον αἰτίῳ γενέσθαι. μετρίων δὲ, καὶ ὧν ἂν ἐν εἰ-
ρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας,
δικαιοσύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμ-
φέρειν ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ χρῆναι διδόναι τὰς τιμάς.
δεῖ τοίνυν μεμερίσθαι καὶ τὰ τῶν δωρεῶν, ἵν', ἧς
ἂν ἄξιος ὢν ἕκαστος φαίνηται, ταύτην παρὰ τοῦ
δήμου λαμβάνῃ τὴν δωρεάν. ἀλλὰ μὴν, ὑπὲρ ὧν γε
τοῖς εὑρημένοις τὰς τιμὰς καταλιπεῖν φήσει, οἱ μὲν
ἁπλᾶ πάνυ καὶ δίκαι' ἂν εἴποιεν, πάνθ', ὅσα τῶν
αὐτῶν ἕνεκ' αὐτοῖς ἔδοτ' εὐεργεσιῶν, ἀξιοῦντες ἔχειν.
οἱ δὲ, φενακίζειν τὸν ὡς καταλείπεταί τι λέγοντα
αὐτοῖς. ὁ γὰρ ἄξια τῆς ἀτελείας εὖ πεποιηκέναι δό-
ξας, καὶ ταύτην παρ' ὑμῶν λαβὼν τὴν τιμὴν μόνην,
ἢ ξένος, ἢ καί τις πολίτης, ἐπειδὰν ἀφαιρεθῇ ταύ-
την, τίν' ἔχει λοιπὴν δωρεὰν, Λεπτίνη; οὐδεμίαν
δήπου. μὴ τοίνυν διὰ μὲν τοῦ τῶνδε κατηγορεῖν,
ὡς φαύλων, ἐκείνους ἀφαιροῦ· δι' ἃ δ' αὖ κατα-
λιπεῖν ἐκείνοις φήσεις, τούσδε, ὃ μόνον λαβόντες
ἔχουσι, τοῦτ' ἀφέλῃ. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ εἰ
τῶν πάντων ἀδικήσομέν τινα, ἢ μείζονα, ἢ ἐλάτ-
τονα, δεινόν ἐστιν, ἀλλ' εἰ τὰς τιμὰς, αἷς ἂν ἀν-
τευποιήσωμέν τινας, ἀπίστους καταστήσομεν· οὐδ'
ὁ πλεῖστος ἔμοιγε λόγος περὶ τῆς ἀτελείας ἐστὶν, ἀλλ'
ὑπὲρ τοῦ μὴ πονηρὸν ἔθος τὸν νόμον εἰσάγειν, καὶ
τοιοῦτον, δι' οὗ πάνθ', ὅσα ὁ δῆμος δίδωσιν, ἄπι-
στα ἔσται. ὃν τοίνυν κακουργότατον οἴονται λόγον
εὑρηκέναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖ-
σαι, βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπα-
τηθέντες· ἐροῦσι γὰρ, ὅτι ταῦθ' ἱερῶν ἐστιν ἅπαν-
495 τα τὰ ἀναλώματα, αἱ χορηγίαι, καὶ αἱ γυμνα-
σιαρχίαι. δεινὸν οὖν, εἰ τῶν ἱερῶν ἀτελής τις
ἀφεθήσεται. ἐγὼ δὲ, τὸ μέν τινας, οἷς ὁ δῆμος
ἔδωκεν, ἀτελεῖς εἶναι τούτων, δίκαιον ἡγοῦμαι. ὃ
δὲ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, ἐὰν ἄρα ταῦτα λέγωσι,

τοῦτ' εἶναι δεινὸν νομίζω. εἰ γάρ, ἃ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρόπον δεῖξαι δίκαιον ὑμᾶς ἀφελέσθαι, ταῦτ' ἐπὶ τῷ τῶν θεῶν ὀνόματι ποιεῖν ζητήσουσι, πῶς οὐκ ἀσεβέστατον ἔργον καὶ δεινότατον πράξουσι; χρὴ γάρ, ὥς γοῦν ἔμοιγε δοκεῖ, πάνθ', ὅσα τις πράττει, τοὺς θεοὺς ἐπιφημίζων, τοιαῦτα φαίνεσθαι, οἷα μηδ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα, πονηρὰ φανείη. ὅτι δ' οὐκ ἔστι ταὐτὸν, ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν, καὶ λειτουργιῶν, ἀλλ' οὗτοι τὸ τῶν λειτουργιῶν ὄνομα ἐπὶ τὸ τῶν ἱερῶν μεταφέροντες, ἐξαπατᾶν ζητοῦσι, Λεπτίνην αὐτὸν ὑμῖν ἐγὼ παρέξομαι μάρτυρα. γράφων γὰρ τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου· Λεπτίνης εἶπε, φησὶν, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν, ἀτελῆ μηδένα εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. καίτοι, εἰ ἦν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν ταὐτὸ καὶ λειτουργιῶν, τί τοῦτο μαθὼν προσέγραψεν; οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀτέλεια τῶν γ' ἱερῶν ἐστι δεδομένη. ἵνα δ' εἰδῆτε, ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, λαβέ μοι πρῶτον μὲν τῆς στήλης τὰ ἀντίγραφα, εἶτα τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου. λέγε.

Ἀντίγραφα στήλης.

Ἀκούετε τῶν ἀντιγράφων τῆς στήλης, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι κελευόντων, πλὴν ἱερῶν; λέγε δὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου.

Νόμος. 496

Καλῶς. κατάθες. γράψας, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδὲν' εἶναι ἀτελῆ, προσέγραψε, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. τίνος εἵνεκ', εἴγε τὸ τῶν ἱερῶν τέλος ἐστὶ λειτουργεῖν; αὐτὸς γὰρ οὑτωσὶ τἀναντία τῇ στήλῃ γεγραφὼς, ἂν ταῦτα λέγῃ, φανήσεται. ἡδέως δ' ἂν ἔγωγέ σ' ἐροίμην, Λεπτίνη, τίνος αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν ἢ σὺ νῦν καταλιπεῖν φήσεις, ἢ ἐκείνους τότε δοῦναι, τὰς λειτουργίας ὅταν εἶναι φῇς ἱερῶν. τῶν μὲν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον πασῶν εἰσφορῶν, καὶ τριηραρχιῶν ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς· τῶν δέ γε λειτουργιῶν, εἴπερ εἰσὶν ἱερῶν, οὐδ' ἔχου-

σιν. ἀλλὰ μὴν γέγραπταί γ', ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι. τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου; τοῦτο γὰρ λοιπόν. οὐ δήπου, ἀλλὰ τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν, ὡς ἥ τε στήλη δηλοῖ, καὶ σὺ προσδιώρισας ἐν τῷ νόμῳ. καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ προτοῦ χρόνος γεγονὼς, ἐν ᾧ, τοσούτῳ τὸ πλῆθος ὄντι, οὔτε φυλὴ πώποτ' ἐνεγκεῖν ἐτόλμησεν οὐδεμία οὐδένα τῶν ἀπ' ἐκείνων χορηγὸν, οὔτ' ἐνεχθεὶς αὐτοῖς ἄλλος οὐδεὶς ἀντιδοῦναι. οἷς οὐκ ἀκουστέον ἂν ἐναντία τολμᾷ λέγειν. ἔτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες ἐροῦσιν, ὡς Μεγαρεῖς καὶ Μεσσήνιοί τινες εἶναι φάσκοντες, ἔπειτ' ἀτελεῖς εἰσιν, ἀθρόοι παμπληθεῖς ἄνθρωποι, καί τινες ἄλλοι δοῦλοι, καὶ μαστιγίαι, Λυκίδας, καὶ Διονύσιος, καὶ τοιούτους τινὰς ἐξειλεγμένοι. ὑπὲρ δὴ τούτων ὡδὶ ποιήσατε· ὅταν ταῦτα λέγωσι, κελεύετε, εἴπερ ἀληθῆ λέγουσι πρὸς ὑμᾶς, τὰ ψηφίσματα, ἐν οἷς ἀτε-
49 λεῖς εἰσὶν οὗτοι, δεικνύναι. οὐ γάρ ἐστ' οὐδεὶς ἀτελὴς παρ' ὑμῖν, ὅτῳ μὴ ψήφισμα, ἢ νόμος δέδωκε τὴν ἀτέλειαν. πρόξενοι μέντοι πολλοὶ διὰ τῶν πολιτευομένων γεγόνασι παρ' ὑμῖν τοιοῦτοι, ὧν εἷς ἐστιν ὁ Λυκίδας. ἀλλ' ἕτερον πρόξενον ἐατ' εἶναι, καὶ ἀτέλειαν εὑρῆσθαι. μὴ δὴ παραγόντων ὑμᾶς, μηδ', ὅτι δοῦλος ὢν ὁ Λυκίδας, καὶ ὁ Διονύσιος, καί τις ἄλλος ἴσως, διὰ τοὺς μισθοῦ τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἑτοίμως, πρόξενοι γεγόνασι, διὰ τοῦθ' ἑτέρους ἀξίους, καὶ ἐλευθέρους, καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους, ἃς ἔλαβον δικαίως παρ' ὑμῶν δωρεὰς, ἀφελέσθαι ζητούντων. πῶς γὰρ οὐχὶ καὶ κατὰ τοῦτο δεινότατ' ἂν πεπονθὼς ὁ Χαβρίας φανείη, εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε τοῖς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένοις τὸν ἐκείνου δοῦλον Λυκίδαν πρόξενον ὑμέτερον πεποιηκέναι, ἀλλ' εἰ καὶ διὰ τοῦτον πάλιν τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων ἀφέλοιντο, καὶ ταῦτ' αἰτίαν λέγοντες ψευδῆ; οὐ γάρ ἐστιν, οὔθ' οὗτος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς, πρόξενος ὢν, ἀτελὴς, ὅτῳ μὴ διαῤῥήδην ἀτέλειαν ἔδωκεν ὁ δῆμος. τούτοις δ' οὐκ ἔδωκεν, οὐδ' ἔξουσιν οὗτοι δεικνύναι, λόγῳ δ' ἂν ἀναισχυντῶσιν, οὐχὶ καλῶς ποιήσουσιν. ὃ τοίνυν μάλιστα πάντων οἴο-

μαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάξασθαι,
τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ τις πάνθ', ὅσα
Λεπτίνης ἐρεῖ περὶ τοῦ νόμου διδάσκων ὑμᾶς, ὡς
καλῶς κεῖται, συγχωρήσειεν ἀληθῆ λέγειν αὐτὸν, ἓν
γ' αἰσχρὸν, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἀναιρεθείη· ὃ
συμβήσεται διὰ τοῦ νόμου, κυρίου γενομένου, τῇ
πόλει. τί οὖν τοῦτ' ἔστι; τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκέναι
τοὺς ἀγαθόν τι ποιήσαντας. ὅτι μὲν τοίνυν ἕν τι 498
τοῦτο τῶν αἰσχρῶν ἐστι, πάντας ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι·
ὅσῳ δ' ὑμῖν αἴσχιον τῶν ἄλλων, ἀκούσατέ μου. ἔστι
νόμος ὑμῖν ἀρχαῖος, τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν·
ἐάν τις ὑποσχόμενός τι, τὸν δῆμον, ἐξαπατήσῃ,
κρίνειν· κἂν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιοῦν. εἶτ' οὐκ αἰ-
σχύνεσθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλ-
λοις θάνατον ζημίαν ἐτάξατε, τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες
φανήσεσθε; καὶ μὴν, πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ
ποιεῖν τὰ δοκοῦντα καὶ ὄντ' αἰσχρά· μάλιστα δὲ
ταῦτ', ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὁρᾶται.
οὐδὲ γὰρ ἀμφισβήτησις ἔτι καταλείπεται τὸ μὴ ταῦ-
τα ποιεῖν, ἃ πονηρά τις αὐτὸς ἔκρινεν εἶναι πρότε-
ρον. ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως
μηδὲν, ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἂν, [τοῦτο] δημοσίᾳ
ποιοῦντες φανήσεσθε. ὑμῶν τοίνυν οὐδ' ἂν εἷς οὐ-
δὲν, ὧν ἰδίᾳ τινὶ δοίη, τοῦτ' ἀφέλοιτο πάλιν, ἀλλ'
οὐδ' ἐπιχειρήσειεν ἄν. μὴ τοίνυν μηδὲ δημοσίᾳ τοῦ-
το ποιήσητε, ἀλλὰ κελεύετε τούτους τοὺς ἐροῦντας
ὑπὲρ τοῦ νόμου, εἴ τινα τῶν εὑρημένων τὴν δωρεὰν
ἀνάξιον εἶναί φασιν, ἢ μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς εὕρετο
ἔχειν, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσί τινι, γράφεσθαι κα-
τὰ τὸν νόμον, ὃν παρεισφέρομεν νῦν ἡμεῖς, ἢ θέν-
των ἡμῶν, ὥσπερ ἐγγυώμεθα, καὶ φαμὲν θήσειν,
ἢ θέντων αὐτῶν, ὅταν [τὸ] πρῶτον γένωνται νομο-
θέται. ἔστι δ' ἑκάστῳ τις αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ἐχθρός·
τῷ μὲν Διόφαντος, τῷ δ' Εὔβουλος, τῷ δ' ἴσως ἄλ-
λος τις. εἰ δὲ τοῦτο φεύξονται, καὶ μὴ ἐθελήσουσι
ποιεῖν, σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ καλῶς
ὑμῖν ἔχει, ἃ τούτων ἕκαστος ὀκνεῖ τοὺς ἐχθροὺς 499
ἀφαιρούμενος ὀφθῆναι, ταῦθ' ὑμᾶς τοὺς εὐεργέτας

ἀφῃρημένους φαίνεσθαι, καὶ τοὺς εὖ τι πεποιηκότας
ὑμᾶς, οἷς οὐδεὶς ἂν ἐγκαλέσαι, νόμῳ τὰ δοθέντ'
ἀπολωλεκέναι δι' ὑμῶν ἀθρόους, παρὸν, εἴ τις ἄρ'
ἐστὶν ἀνάξιος, εἷς ἢ δύο, ἢ πλείους, γραφῇ διὰ
τούτων ταὐτὸ τοῦτο παθεῖν κατ' ἄνδρα κριθέντας.
ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὑπολαμβάνω ταῦτα καλῶς ἔχειν,
οὐδέ γ' ἀξίως ὑμῶν. [σκοπῶ δὲ καὶ τοῦτο.] καὶ
μὴν, οὐδ' ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου, ὅτι τῆς
μὲν ἀξίας τότε, ὅτε ἐδώκαμεν, τὴν ἐξέτασιν ἦν δί-
καιον λαμβάνειν, ὅτε τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπε. μετὰ
ταῦτα δ' ἐᾶν, εἴ τι μὴ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν ὕστε-
ρον κακόν. εἰ δ' οὗτοι τοῦτο φήσουσι (δεῖξαι μὲν
γὰρ οὐχ ἕξουσι) δεῖ κεκολασμένους αὐτοὺς παρ'
αὐτὰ τἀδικήματα φαίνεσθαι. εἰ δὲ μηδενὸς ὄντος
τοιούτου, τὸν νόμον ποιήσετε κύριον, δόξετε φθο-
νήσαντες, οὐχὶ πονηροὺς λαβόντες, ἀφῃρῆσθαι.
ἔστι δὲ πάντα μὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅσα ἐστὶ, τὰ
ὀνείδη φευκτέον. τοῦτο δὲ πάντων μάλιστα, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι παντάπασι πονηρᾶς
φύσεως, καὶ κακίας σημεῖόν ἐστιν ὁ φθόνος, καὶ
οὐκ ἔχει πρόφασιν, δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ
τοῦτο πεπονθώς. εἶτα, καὶ οὐδέν ἐστιν ὄνειδος,
ὅτου πορρωτέρω ἐστὶν ἡ πόλις ἡμῶν, ἢ τοῦ φθο-
νερὰ δοκεῖν εἶναι, πάντων ἀπέχουσα τῶν αἰσχρῶν.
τεκμήρια δ' ἡλίκα τούτου, θεωρήσατε. πρῶτον μὲν
γὰρ μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτή-
σασι δημοσίᾳ ταφὰς ποιεῖσθε, καὶ λόγους ἐπιταφί-
500 ους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα.
καίτοι τοῦτ' ἔστι τὸ ἐπιτήδευμα ζηλούντων ἀρετὴν,
οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων. εἶτα με-
γίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς
τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας νικῶσι, τοὺς στεφανίτας.
καὶ οὐχ, ὅτι τῇ φύσει τούτων ὀλίγοις μέτεστιν,
ἐφθονήσατε τοῖς ἔχουσιν, οὐδ' ἐλάττους ἐνείματε
τὰς τιμὰς διὰ ταῦτα. πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις
οὖσιν, οὐδεὶς πώποτε τὴν πόλιν ἡμῶν εὖ ποιῶν δο-
κεῖ νικῆσαι. τοσαύτας ὑπερβολὰς τῶν δωρεῶν, αἷς
ἀντευποιεῖ, παρέσχηται. ἔστι τοίνυν ἅπαντα ταῦτα,

ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαιοσύνης, ἀρετῆς, μεγαλοψυχίας ἐπιδείγματα. μὴ τοίνυν, δι' ἃ πάλαι παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἡ πόλις εὐδοξεῖ, ταῦτ' ἀνέλητε νῦν· μηδ', ἵνα Λεπτίνης ἰδίᾳ τισὶν, οἷς ἀηδῶς ἔχει, ἐπηρεάσῃ, τῆς πόλεως ἀφέλησθε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν, ἣν διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου δόξαν κέκτησθε καλήν· μηδ' ὑπολαμβάνετε εἶναι τὸν ἀγῶνα τόνδε ὑπὲρ ἄλλου τινὸς, ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἀξιώματος, πότερον αὐτὸ δεῖ σῶν εἶναι, καὶ ὅμοιον τῷ προτέρῳ, ἢ μεθεστάναι, καὶ λελυμάνθαι. πολλὰ δὲ θαυμάζων Λεπτίνου κατὰ τὸν νόμον, ἓν μάλιστα τεθαύμακα πάντων, εἰ ἐκεῖνο ἠγνόηκεν, ὅτι, ὥσπερ ἂν, εἴ τις μεγάλας τὰς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων τάττοι, οὐκ ἂν αὐτός γε ἀδικεῖν παρεσκευάσθαι δόξαι· οὕτως, ἄν τις ἀναιρῇ τὰς τιμὰς τῶν εὐεργετῶν, οὐδὲν ἂν αὐτὸς ποιεῖν ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι δόξει. εἰ μὲν τοίνυν ἠγνόησε ταῦτα· (γένοιτο γὰρ ἂν καὶ τοῦτο·) αὐτίκα δηλώσει. συγχωρήσε- 501
ται γὰρ ὑμῖν λῦσαι, περὶ ὧν αὐτὸς ἥμαρτεν. εἰ δὲ φανήσεται σπουδάζων, καὶ ὑπερδιατεινόμενος κύριον ποιῆσαι τὸν νόμον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω πῶς ἐπαινέσω· ψέγειν δ' οὐ βούλομαι. μηδὲν οὖν φιλονείκει, Λεπτίνη, μηδὲ βιάζου τοιοῦτον μηδὲν, δι' οὗ μήτ' αὐτὸς δόξεις εἶναι βελτίων, μήθ' οἱ πεισθέντες σοι· ἄλλως τε καὶ γεγενημένου σοι τοῦ ἀγῶνος ἀκινδύνου. διὰ γὰρ τὸ τελευτῆσαι Βάθιππον τὸν τουτουῒ πατέρα Ἀφεψίωνος, ὅς σαυτὸν ἔτ' ὄντα ὑπεύθυνον ἐγράψατο, ἐξῆλθον οἱ [τῆς κρίσεως] χρόνοι, καὶ νυνὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου πᾶς ἐστιν ὁ λόγος, τούτῳ δ' οὐδείς ἐστι κίνδυνος. καίτοι καὶ τοῦτ' ἀκούω σε λέγειν, ὡς ἄρα τρεῖς σέ τινες γραψάμενοι πρότεροι τουδὲ, οὐκ ἐπεξῆλθον. εἰ μὲν οὖν ἐγκαλῶν αὐτοῖς λέγεις, ὅτι σε οὐ κατέστησαν εἰς κίνδυνον, φιλοκινδυνότατος εἶ πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ τεκμήριον ποιῇ τοῦ τὰ δίκαια εἰρηκέναι, λίαν εὔηθες ποιεῖς. τί γὰρ εἵνεκα τούτου βελτίων ἐσθ' ὁ νόμος, εἴ τις ἢ τετελεύτηκε τῶν γραψαμένων πρὶν εἰσελθεῖν, ἢ πεισθεὶς ὑπὸ σοῦ διεγράψατο, ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ

παρεσκευάσθη; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ λέγειν καλόν.
ᾕρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι, καὶ μάλισθ' οἱ δεινοὶ
λέγειν ἄνδρες, Λεωδάμας Ἀχαρνεὺς, καὶ Ἀριστο-
φῶν Ἀζηνιεὺς, καὶ Κηφισόδοτος ἐκ Κεραμέων, καὶ
Δεινίας Ἑρχιεύς. ἃ δὴ πρὸς τούτους ὑπολαμβάνοιτ'
ἂν εἰκότως, ἀκούσατε καὶ σκοπεῖτε, ἂν ὑμῖν δί-
καια φαίνηται. πρῶτον μὲν, πρὸς Λεωδάμαντα.
οὗτος ἐγράψατο τὴν Χαβρίου δωρεὰν, ἐν ᾗ τοῦτ'
502 ἔνεστι τὸ τῆς ἀτελείας τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων·
καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν, ἡττήθη. οἱ νόμοι δὲ οὐκ
ἐῶσι δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν, οὔτε δί-
κας, οὔτ' εὐθύνας, οὔτε διαδικασίαν, οὔτ' ἄλλο
τοιοῦτον οὐδὲν εἶναι. χωρὶς δὲ τούτων, ἀτοπώτα-
τον ἂν πάντων συμβαίη, εἰ τότε μὲν τὰ Χαβρίου
παρ' ὑμῖν ἔργα μεῖζον ἴσχυε τῶν Λεωδάμαντος λό-
γων· ἐπειδὴ δὲ ταῦτά τε ὑπάρχει, καὶ τὰ τῶν ἄλ-
λων εὐεργετῶν προσγέγονε, τηνικαῦτα σύμπαντα
1 ταῦτα ἀσθενέστερα τῶν τούτου λόγων γίγνοιτο. καὶ
μὴν πρός γε Ἀριστοφῶντα πολλὰ καὶ δίκαια ἂν
ἔχειν εἰπεῖν οἴομαι. οὗτος εὕρετο τὴν δωρεὰν παρ'
ὑμῖν, ἐν ᾗ τοῦτ' ἐνῆν. καὶ οὐ τοῦτ' ἐπιτιμῶ. δεῖ
γὰρ ἐφ' ὑμῖν εἶναι διδόναι τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν οἷς ἂν
βούλησθε. ἀλλ' ἐκεῖνό γε οὐχὶ δίκαιον εἶναί φημι,
τὸ, ὅτε μὲν τούτῳ ταῦτ' ἔμελλεν ὑπάρξειν λαβόντι,
μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινόν· ἐπειδὴ δ' ἑτέροις δέδοται,
τηνικάδ' ἀγανακτεῖν, καὶ πείθειν ὑμᾶς ἀφελέσθαι.
καὶ μὴν καὶ Γελάρχῳ πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι γέ-
γραφεν οὗτος, ὡς παρασχόντι τοῖς ἐν Πειραιεῖ τοῦ
δήμου. καὶ καλῶς ἐποίει. μὴ τοίνυν, ἃ μὲν ἦν
ἀμάρτυρα, ταῦτ' ἐπὶ τῇ τοῦ δήμου προφάσει διὰ
σοῦ δεδόσθω· ὧν δ' αὐτὸς ὁ δῆμος μαρτυρίας
ἔστησεν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγράψας, καὶ πάντες συνί-
σασι, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραίνει· μηδ' ὁ αὐτὸς φαί-
νου, τά τ' ὀφειλόμενα ὡς ἀποδοῦναι δεῖ, γράφων,
καὶ ἅ τις παρὰ τοῦ δήμου κεκόμισται, ταῦτ' ἀφε-
λέσθαι παραινῶν. καὶ μὴν πρός γε Κηφισόδοτον το-
σοῦτ' ἂν εἴποιμι· οὗτός ἐστιν οὐδενὸς ἧττον, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, τῶν λεγόντων δεινὸς εἰπεῖν. πολὺ

τοίνυν κάλλιον τῇ δεινότητι ταύτῃ χρῆσθαι ἐπὶ τὸ 503
τοὺς ἀδικοῦντας ὑμᾶς κολάζειν, ἢ τοὺς ἀγαθοῦ τι-
νος αἰτίους ἀδικεῖν. εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαί τισι δεῖ,
τοῖς ἀδικοῦσι τὸν δῆμον, οὐχὶ τοῖς ἀγαθόν τι ποι-
οῦσιν, ἔγωγε νομίζω δεῖν. πρὸς τοίνυν Δεινίαν. οὗ-
τος ἴσως ἐρεῖ τριηραρχίας αὑτοῦ, καὶ λειτουργίας.
ἐγὼ δ᾽, εἰ πολλοῦ τῇ πόλει Δεινίας ἄξιον αὑτὸν πα-
ρέσχηκεν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, νὴ τοὺς θεοὺς μᾶλλον
ἂν παραινέσαιμι αὐτῷ τινὰ τιμὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦ-
ναι, ἢ τὰς ἑτέροις πρότερον δοθείσας ἀφελέσθαι κε-
λεύειν. πολὺ γὰρ βελτίονος ἀνδρός ἐστιν, ἐφ᾽ οἷς
αὐτὸς εὖ πεποίηκεν, ἀξιοῦν τιμᾶσθαι, ἢ ἐφ᾽ οἷς ἕτε-
ροι ποιήσαντες ἐτιμήθησαν, φθονεῖν. ὃ δὲ δὴ μέ-
γιστον ἁπάντων, καὶ κοινὸν ὑπάρχει κατὰ πάντων
τῶν συνδίκων· τούτων πολλάκις εἷς ἕκαστος πρό-
τερόν τισι πράγμασι σύνδικος γέγονεν. ἔστι δὲ καὶ
μάλ᾽ ἔχων νόμος ὑμῖν καλῶς, οὐκ ἐπὶ τούτοις τε-
θείς, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμα ὥσπερ ἐργασία τισὶν
ᾖ, καὶ συκοφαντία, μὴ ἐξεῖναι χειροτονηθέντα ὑπὸ
τοῦ δήμου πλέον, ἢ ἅπαξ, συνδικῆσαι. τοὺς δὲ
συνεροῦντας νόμῳ, καὶ διδάξοντας ὑμᾶς, ὡς ἐπι-
τήδειός ἐστιν, αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις δεῖ
πειθομένους φαίνεσθαι. εἰ δὲ μή, γελοῖον, νόμῳ
μὲν συνδικεῖν, νόμον δ᾽ αὐτοὺς παραβαίνειν ἕτερον.
ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν νόμον αὐτοῖς, ὃν λέγω.

Νόμος.

Οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παλαιός ἐσθ᾽
ὁ νόμος, καὶ καλῶς ἔχων, ὃν, ἐὰν σωφρονῶσι,
φυλάξονται παραβαίνειν οὗτοι. ἐγὼ δ᾽ ἔτι μικρὰ
πρὸς ὑμᾶς εἰπών, καταβήσομαι. ἔστι γάρ, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, πάντας μὲν τοὺς νόμους ὑμῖν, ὡς
ἐγὼ νομίζω, σπουδαστέον ὡς κάλλιστ᾽ ἔχειν, μά- 504
λιστα δὲ τούτους, δι᾽ ὧν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην ἔστ᾽
εἶναι τὴν πόλιν. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι τίνες; οἵ τε τοῖς
ἀγαθόν τι ποιοῦσι τὰς τιμὰς διδόντες, καὶ οἱ τοῖς
τἀναντία πράττουσι τὰς τιμωρίας. εἰ γὰρ ἅπαντες,
ὡς ἀληθῶς, τὰς ἐν τοῖς νόμοις ζημίας φοβούμενοι,
τοῦ κακόν τι ποιεῖν ἀποσταῖεν, καὶ πάντες τὰς ἐπὶ

ταῖς εὐεργεσίαις δωρεὰς ζηλώσαντες, ἃ χρὴ πράτ-
τειν, προέλοιντο, τί κωλύει μεγίστην εἶναι τὴν πό-
λιν, καὶ πάντας χρηστούς, καὶ μηδένα εἶναι πονη-
ρόν; ὁ τοίνυν νόμος οὗτος ὁ Λεπτίνου οὐ μόνον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι τὰς τιμὰς
ἀναιρῶν τῶν εὐεργετῶν, ἀχρεῖον τὴν ἐπιείκειαν τοῖς
φιλοτιμεῖσθαι βουλομένοις καθίστησιν, ἀλλ' ὅτι καὶ
παρανομίας δόξαν αἰσχίστην τῇ πόλει καταλείπει.
ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τὰ δεινόταθ' ἡμᾶς
ἀδικούντων ἓν ἑκάστῳ τίμημ' ὑπάρχει διὰ τὸν νόμον,
ὃς διαῤῥήδην λέγει, ὡς χρὴ μηδὲν τίμημα ὑπάρχειν
ἐπὶ κρίσει πλέον, ἢ ἕν, ὁπότερον ἂν τὸ δικαστήριον
τιμήσῃ, παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι· ἀμφότερα δὲ μὴ ἐξέ-
στω. ἀλλ' οὐχ οὗτος ἐχρήσατο τούτῳ τῷ μέτρῳ·
ἀλλ' ἐάν τις ἀπαιτήσῃ χάριν ὑμᾶς, ἄτιμος ἔστω,
φησί, καὶ ἡ οὐσία δημοσία ἔστω. δύο τιμήματα
ταῦτα. εἶναι δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς. ἐὰν δ'
ἁλῷ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὃς κεῖται, ἐάν τις
ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἄρχῃ. θάνατον λέγει. τοῦτο
γὰρ ἔστ' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον. οὐκοῦν τρία τιμή-
ματα ταῦτα. πῶς οὖν οὐ σχέτλιον, καὶ δεινόν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ χαλεπώτερον εἶναι δόξει παρ'
505 ὑμῖν, χάριν εὖ ποιήσαντα ἀπαιτεῖν, ἢ τὰ δεινό-
τατα ἐργαζόμενον ληφθῆναι; αἰσχρός, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος, καὶ ὅμοιος
φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ. καὶ τὸ λοιπὸν ἐῶ. τοι-
ούτοις δέ τισι προσέοικεν ὁ γράφων χρῆσθαι. ὑμῖν
δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι, οὐδ' ἀνάξια
φαίνεσθαι φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν. φέρε γὰρ πρὸς
Διός, τί μάλιστ' ἂν ἀπευξαίμεθα πάντες, καὶ τί
μάλιστ' ἐν ἅπασι διεσπούδασται τοῖς νόμοις; ὅπως
μὴ γενήσωνται οἱ περὶ ἀλλήλους φόνοι, περὶ ὧν
ἐξαίρετος ἡ βουλὴ φύλαξ ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ τέτακται.
ἐν τοίνυν τοῖς περὶ τούτων νόμοις ὁ Δράκων φοβε-
ρὸν κατασκευάζων καὶ δεινὸν τό τινα αὐτόχειρα ἄλ-
λον ἄλλου γίγνεσθαι, καὶ γράφων χερνίβων εἴργε-
σθαι τὸν ἀνδροφόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν,
ἀγορᾶς, πάντα τἆλλα διελθών, οἷς μάλιστ' ἂν τι-

νας ᾤετο ἐπισχεῖν τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὅμως οὐκ ἀφείλετο τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, ἀλλ' ἔθηκεν, ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι· κἂν οὕτω τις δράσῃ, καθαρὸν διώρισεν εἶναι. εἶτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως, ἔν γε τοῖς παρ' ὑμῖν νόμοις, ἔξεσται· χάριν δ' ἀπαιτεῖν, οὔτε δικαίως, οὔθ' ὁπωσοῦν, διὰ τὸν τούτου νόμον; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ βούλεσθε δοκεῖν πλείω πεποιῆσθαι σπουδὴν, ὅπως μηδενὶ τῶν εὖ τι ποιούντων ὑμᾶς χάριν ἐξέσται κομίσασθαι, ἢ ὅπως μηδεὶς φόνος ἐν τῇ πόλει γενήσεται· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν, παρ' οὓς εὖ πεπονθότες εὖ πεποιήκατε τοὺς εὑρομένους, καὶ τῆς Δημοφάντου στήλης, περὶ ἧς εἶπε Φορμίων· ἐν ᾗ γέγραπται καὶ ὀμώμοσται, ἄν τις ἀμύνων τι πάθῃ τῇ δημοκρατίᾳ, τὰς αὐτὰς δώσειν δωρεὰς, ὥσπερ 506
Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι· καταψηφίσασθε τοῦ νόμου. οὐ γὰρ ἔνεστ' εὐορκεῖν, εἰ μὴ τοῦτο ποιήσετε. παρὰ πάντα δὲ ταῦτα, ἐκεῖνο ἔτι ἀκούσατέ μου. οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὃς περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ μελλόντων ταὐτὰ λέγει· μηδένα εἶναί φησιν ἀτελῆ, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. καλῶς. μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι. μηδ' ἂν τοιοῦτοί τινες γένωνται, Λεπτίνη; εἰ τὰ πρὸ τοῦ κατεμέμφου, τί; μὴ καὶ τὰ μέλλοντ' ᾔδεις; ὅτι νὴ Δία πόῤῥω τοῦ τι τοιοῦτον ἐλπίζειν νῦν ἐσμέν. καὶ εἴημέν γ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλὰ χρή γε ἀνθρώπους ὄντας τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ νομοθετεῖν, οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι· καὶ τἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι· πάντα δ' ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν Λακεδαιμόνιοί ποτ' ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πράγματ' ἀφίξεσθαι, οὐδέ γ' ἴσως Συρακούσιοι τοπάλαι δημοκρατούμενοι, καὶ φόρους Καρχηδονίους πραττόμενοι, καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτοὺς ἄρχοντες, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκότες ἡμᾶς, ὑφ' ἑνὸς γραμματέως, [ὃς ὑπηρέτης ἦν,] ὥς φασι, τυραννηθήσεσθαι. οὐδέ γ' ὁ νῦν ὢν Διονύσιος ἤλπισεν ἄν ποτ' ἴσως πλοίῳ στρογγύλῳ, καὶ στρατιώταις ὀλίγοις Δίωνα ἐλθόντα

ἐπ' αὐτὸν, ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς, καὶ ξένους,
καὶ πόλεις κεκτημένον. ἀλλ', οἶμαι, τὸ μέλλον ἄδη-
λον πᾶσιν ἀνθρώποις· καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων
πραγμάτων αἴτιοι γίνονται. διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν
ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνε-
502 σθαι. πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν ἔτι καὶ διεξιέναι,
περὶ τοῦ μηδαμῇ, μηδὲ καθ' ἓν, τοῦτον ἔχειν κα-
λῶς τὸν νόμον, μηδὲ συμφέρειν ὑμῖν· ἀλλ' ἵν' ἐν
κεφαλαίῳ τοῦτο μάθητε, κἀγὼ παύσωμαι λέγων, ὧδε
ποιήσατε. σκέψασθε παράλληλα, καὶ λογίσασθε πρὸς
ὑμᾶς αὐτοὺς, τί τε συμβήσεται κατεψηφισμένοις ὑμῖν
τοῦ νόμου, καὶ τί μή· εἶτα φυλάττετε, καὶ μέμνη-
σθε, ἃ ἂν ὑμῖν ἐξ ἑκατέρου φανῇ· ἵν' ἕλησθε τὰ
κρείττω. ἂν μὲν τοίνυν καταψηφίσησθε, ὥσπερ
ἡμεῖς κελεύομεν, οἱ μὲν ἄξιοι τὰ δίκαια παρ' ὑμῶν
ἕξουσιν· εἰ δέ τις ἔστ' ἀνάξιος, ὡς ἔστω, πρὸς
τῷ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθῆναι, δίκην ἣν ἂν ὑμῖν δοκῇ,
δώσει κατὰ τὸν παρεισενηνεγμένον νόμον· ἡ δὲ πό-
λις πιστὴ, δικαία, πρὸς ἅπαντας ἀψευδὴς φανήσε-
ται. ἐὰν δ' ἀποψηφίσησθε, ὃ μὴ ποιήσαιτε, οἱ μὲν
χρηστοὶ διὰ τοὺς φαύλους ἀδικηθήσονται, οἱ δ' ἀνά-
ξιοι συμφορᾶς ἑτέροις αἴτιοι γενήσονται, δίκην δ'
οὐδ' ἡντινοῦν αὐτοὶ δώσουσιν, ἡ δὲ πόλις τἀναντία,
ὧν εἶπον ἀρτίως, δόξει, ἄπιστος, φθονερὰ, φαύλη
παρ' ἅπασιν εἶναι. οὔκουν ἄξιον, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τοσαύτην βλασφημίαν; ἀντὶ καλῶν καὶ προση-
κόντων ὑμῖν ἀγαθῶν, ἑλέσθαι. καὶ γὰρ ἕκαστος
ὑμῶν ἰδίᾳ μεθέξει τῆς δόξης τῶν κοινῇ γνωσθέντων.
οὐ γὰρ ἀγνοεῖ γε τοῦτο οὐδεὶς οὔτε τῶν περιεστηκό-
των, οὔτε τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν μὲν τῷ δικαστηρίῳ
Λεπτίνης πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεται, ἐν δὲ τῇ τῶν κα-
θημένων ὑμῶν ἑνὸς ἑκάστου γνώμῃ φιλανθρωπία πρὸς
φθόνον, καὶ δικαιοσύνη πρὸς κακίαν, καὶ πάντα τὰ
χρηστὰ πρὸς τὰ πονηρότατα ἀντιτάττεται. ὧν τοῖς
508 βελτίοσι πειθόμενοι, καὶ κατὰ ταῦτα ἡμῖν θέμενοι
τὴν ψῆφον, αὐτοί τε, ἃ προσήκει, δόξετ' ἐγνωκέ-
ναι, καὶ τῇ πόλει τὰ κάλλιστα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι.
κἂν τις ἄρ' ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς, οὐκ ἀπορήσετε τῶν

ἐθελησάντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. ὑπὲρ οὖν τούτων ἁπάντων οἴομαι δεῖν ὑμᾶς σπουδάζειν, καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ βιασθῆτε ἁμαρτεῖν. πολλὰ γὰρ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλάκις οὐκ ἐδιδάχθητε, ὡς ἔστι δίκαια, ἀλλ' ἀφῃρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀναισχυντίας· ὃ μὴ πάθοιτε νῦν. οὐ γὰρ ἄξιον. ἀλλ' ἃ δίκαια ἐγνώκατε, ταῦτα φυλάττετε, καὶ μνημονεύετε, ἕως ἂν ψηφίσησθε, ἵν' εὔορκον θῆσθε τὴν ψῆφον, κατὰ τῶν τὰ πονηρὰ συμβουλευόντων. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος παρ' ὑμῖν ἐστιν ἡ ζημία, τοῖς δ' ὅλην τὴν πόλιν κίβδηλον καὶ ἄπιστον ποιοῦσι λόγον δώσετε. οὐ δή που γ', ὦ Ζεῦ καὶ θεοί. οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείω λέγειν. οἴομαι γὰρ ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΕΙΔΙΟΥ ΛΟΓΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΝΔΥΛΟΥ.

Ἑορτὴν ἦγον οἱ Ἀθηναῖοι Διονύσῳ, ἣν ἐκάλουν ἀπὸ τοῦ θεοῦ Διονύσια. ἐν δὲ ταύτῃ τραγικοί, καὶ κωμικοί, καὶ αὐλητῶν χοροὶ διηγωνίζοντο. καθίστασαν δὲ τοὺς χοροὺς αἱ φυλαί, δέκα τυγχάνουσαι. 509
χορηγὸς δὲ ἦν ἑκάστης φυλῆς, ὁ τὰ ἀναλώματα παρέχων τὰ περὶ τὸν χορόν. ὁ τοίνυν Δημοσθένης τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς, τῆς Πανδιονίδος, ἐθελοντὴς ὑπέστη χορηγός. ἐχθρῷ δὲ κεχρημένος τῷ Μειδίᾳ, τῶν πλουσίων ἑνί, φησὶ μὲν καὶ ἄλλα ἐπὶ τὴν χορηγίαν αὐτοῦ πεπονθέναι κακῶς, τὸ δὲ τελευταῖον, ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας κονδύλους ἔλαβεν ἐναντίον πάντων τῶν θεατῶν. ἐπὶ τούτῳ κατηγόρησεν ἐν τῷ δήμῳ τοῦ Μειδίου, ὡς ἠσεβηκότος εἰς τὴν ἑορτήν, καὶ εἰς τὸν Διόνυσον. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ τοιαύτη κατηγορία, προβολή. ὁ μὲν οὖν δῆμος κατέγνωκε τοῦ Μειδίου τὴν ἀσέβειαν. ἀγωνίζονται δὲ νῦν ἐν δικαστηρίῳ, περὶ τῆς τοῦ δήμου καταχειροτονίας. ἔδει γάρ, κα-

ταγνόντος τοῦ δήμου, δικαστήριον κρῖναι δεύτερον. ἔστιν οὖν ὁ ἀγὼν περὶ ὑποτιμήσεως. οὐ γὰρ περὶ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν ὁ Μειδίας ἀγωνίζεται, ἀλλὰ περὶ τοῦ τιμήματος, πότερον ὕβρεως, ἢ ἀσεβείας ὀφείλει δίκην. ὁρικὸς οὖν ὁ λόγος τῇ στάσει, τοῦ μὲν Μειδίου λέγοντος, ὕβριν εἶναι τὸ πραχθὲν, ἐπειδὴ ἔτυψεν ἄνδρα ἐλεύθερον· τοῦ δὲ Δημοσθένους, ἀσέβειαν, ἐπειδὴ χορηγὸς ἦν ὁ τυφθεὶς, καὶ ἐν Διονυσίοις, καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ. διὰ γὰρ τούτων καὶ ἠσεβηκέναι τὸν Μειδίαν φησίν· ὡς εἶναι διπλοῦν ὅρον κατὰ σύλληψιν, ὅταν μὴ ἐκβάλλοντες τὸ ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων εἰσαγόμενον ὄνομα, καὶ ἕτερον αὐτῷ προστιθῶμεν, ὥσπερ ἐνταῦθα ὁ Δημοσθένης, τοῦ Μειδίου λέγοντος ὑβρικέναι, οὐκ ἐκβάλλει μὲν οὐδὲ τὴν ὕβριν, προστίθησι δὲ αὐτῇ καὶ τὴν ἀσέβειαν.

510 Ἄλλως.

Διάφοροι παρὰ Ἀθηναίοις ἤγοντο ἑορταί. ἐν αἷς ἦν τὰ Παναθήναια, ἅπερ ἦν διπλᾶ, μικρά τε καὶ μεγάλα· καὶ τὰ μὲν μεγάλα κατὰ πενταετηρίδα ἐτελεῖτο, τὰ δὲ μικρὰ κατὰ τριετηρίδα. ἐν μὲν οὖν τοῖς μεγάλοις γυμνάσιά τινα ἐγίνοντο, καὶ προυβάλλετο ἀφ' ἑκάστης φυλῆς εἷς γυμνασίαρχος, λαμβάνων χρήματα εἰς τὸ γυμνάζειν τοὺς ἐπιτελέσοντας τὴν ἑορτὴν, καὶ δώσοντας τούτων δαπάνας τοῖς τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς. ἤγετο δὲ παρ' αὐτῶν καὶ τὰ Διονύσια· καὶ ταῦτα διπλᾶ, μικρά τε καὶ μεγάλα. καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἤγετο κατ' ἔτος, τὰ δὲ μεγάλα διὰ τριετηρίδος ἐν τοῖς ληνοῖς, ἐν οἷς προυβάλλετο χορηγὸς ἀφ' ἑκάστης φυλῆς πρὸς τὸ τρέφειν χοροὺς παίδων τε καὶ ἀνδρῶν. ἐλάμβανε δὲ εἰς τοῦτο χρήματα. ἐπιστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, ἠγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ χορηγοὶ καὶ ἤριζον, ὕμνους εἰς τὸν Διόνυσον ᾄδοντες. καὶ τῷ νικῶντι τρίπους τὸ ἆθλον ἦν, ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν Ἥλιον καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Διόνυσον ᾤοντο. παυομένης δὲ τῆς ἑορτῆς, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ προυβάλλοντο οἱ χορηγοὶ τῆς μελλούσης ἑορτῆς. ἐν τοίνυν τῷ παρόντι καιρῷ προεβλήθησαν οἱ χορηγοὶ ἑκάστης φυλῆς. ἐσπάνιζε δὲ ἡ Πανδιονὶς,

ἡ τοῦ Δημοσθένους φυλὴ, χορηγοῦ. καὶ ἠμέλησε τὸ πρῶτον ἔτος, τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον. ἔθος δὲ ἦν πρὸ μηνὸς τῆς ἑορτῆς τὸν ἄρχοντα συνάγειν τοὺς χορηγοὺς ἑκάστης φυλῆς εἰς τὸ λαχεῖν περὶ τῶν αὐλητῶν, καὶ ἐλθόντων τῶν χορηγῶν ἑκάστης φυλῆς, πλὴν τοῦ τῆς Πανδιονίδος, ἰδὼν ὁ Δημοσθένης τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἀτιμαζομένην παρὰ πάντων, τῷ μὴ κεκτῆσθαι χορηγὸν, αὐτεπάγγελτον καὶ αὐτοχειρο- 511
τόνητον ἑαυτὸν χορηγὸν τῇ φυλῇ καθίστησι. κἀντεῦθεν ἐπῃνεῖτο παρὰ πάντων. καὶ δὴ λαχόντος αὐτοῦ περὶ τῶν αὐλητῶν, συνέπραξεν αὐτῷ ἡ τύχη τῇ προθυμίᾳ, καὶ ἔλαχεν αὐτῷ ὁ κάλλιστος τῶν αὐλητῶν ὁ Τηλεφάνης. θέλων οὖν ὁ Δημοσθένης κοσμῆσαι τὸν αὑτοῦ χορὸν πλέον τῶν ἄλλων, ἐποίησεν αὐτὸν φορέσαι χρυσοῦς στεφάνους. Μειδίας δὲ, τῶν πολιτευομένων τις ὢν, σφόδρα πλούσιος καὶ πολλὰ δυνάμενος, ἐχθρὸς τῷ Δημοσθένει γεγονὼς διὰ τὰς αἰτίας, ἃ ἐρεῖ μετὰ μικρὸν ἐν τῷ λόγῳ, πολλάκις καὶ ἄλλα παρηνώχλει καὶ ἐπηρέαζε, καὶ δὴ καὶ ὡς ὁ Δημοσθένης λέγει, ὅτι ὀμνυόντων τῶν κριτῶν τῷ καλῶς ᾄσαντι δοῦναι τὴν νίκην, νύττων αὐτοὺς ὁ Μειδίας ἔλεγε, πλὴν Δημοσθένους. ὅθεν ὁ Δημοσθένης ἐβόα ἐλέγχων αὐτόν. καὶ τελευτῶν εἰς τοιαύτην ἦλθε μανίαν ὁ Μειδίας, ὥστε ἐν τῷ θεάτρῳ κόνδυλον αὐτῷ παρασχεῖν, καὶ τὴν ἱερὰν περιῤῥῆξαι ἐσθῆτα. καὶ ἰδὼν ὁ δῆμος ἐπεσύριττεν· ὃ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐπὶ κακοῦ ἐλαμβάνετο. ἀπελθὼν δὲ ὁ Δημοσθένης ἐσκέψατο τὸν παρόντα λόγον, κατηγορῶν αὐτοῦ δημοσίων ἀδικημάτων. ἐν ᾧ καὶ διαβάλλει τὸν Μειδίαν, ὡς κλέψαντα ἀπὸ τῶν χρυσῶν στεφάνων ὁντινοῦν παρὰ τοῦ χρυσοχόου. ἄγει τοίνυν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κρίσιν ὁ ῥήτωρ, καταφορᾷ πλείστῃ καὶ τόπῳ σφοδρῷ προσχρησάμενος. ἡ γὰρ τοῦ Μειδίου ποιότης, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων προπέτεια, τῇ καταδρομῇ συμμαχεῖ. ἡ δὲ στάσις ὁρικὴ, ζητούντων ἡμῶν ἴδιον ὄνομα τῷ ἐγκλήματι· ὁ μὲν γὰρ Μειδίας, ἰδιωτικὸν, ὁ δὲ ῥήτωρ, δημόσιον εἶναι κατασκευάζει. ὅρος γάρ ἐστιν, οὗ τὸ μὲν, πέ-

512 πέπρακται, τὸ δὲ, λείπει πρὸς τὸ τέλεον τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ ἐπιτεθησομένου τῷ πράγματι. ὡς ἐπὶ
τοῦ τὸ κενοτάφιον ὀρύξαντος, καὶ κρινομένου τυμ-
βωρυχίας. ἐνταῦθα γὰρ πέπρακται μὲν τὸ ὀρύξαι,
λείπει δὲ, τὸ τάφον ὀρύξαι, οὐ κενοτάφιον. λέγει
γὰρ ὁ φεύγων, ὤρυξα μὲν, οὐ τάφον δέ· οὐ γὰρ
εὗρον νεκρόν. ὁ δὲ διώκων ἀντιφέρει, ὅτι τὸ διο-
ρύξαι κενοτάφιον, τυμβωρυχίαν καλῶ. οὐ γὰρ αὐ-
τὸς ᾔδεις, ὅτι κενοτάφιόν ἐστιν, ἀλλ' ὡς τάφον
ὀρύττων, ἐπεὶ κενοτάφιον εὕρηται, ἀξιοῖς μὴ δοῦ-
ναι δίκην. οὕτω κἀνταῦθα. πέπρακται μὲν τὸ τύ-
ψαι τὸν Δημοσθένην, λείπει δὲ, τὸ καλέσαι τὸν
αὐτοχειροτόνητον, χορηγόν. ὁ γὰρ Δημοσθένης λέ-
γει, ὅτι χορηγὸν ἔτυψας. ὁ δὲ Μειδίας, ὅτι χορη-
γὸν ἁπλῶς οὐκ ἔτυψα· (αὐτοχειροτόνητος γὰρ ἦσθα·)
ἀλλ' ἰδιώτην. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι δημόσιον ἀδίκημα.
διπλοῦς δὲ ὁ ὅρος εἴδους τοῦ κατὰ σύλληψιν. κατὰ
σύλληψιν δέ ἐστιν, ὅταν ὁ διώκων τὴν αὐτοῦ δι-
καιολογίαν καὶ τὴν τοῦ φεύγοντος εἰς ἓν συνάγῃ.
ἔνθα γὰρ οὐ τὸ μὲν ἐκβάλλει τις, τὸ δὲ δέχεται,
ἀλλ' ἄμφω συγκροτεῖ καὶ συλλαμβάνει, τοῦθ' ὑπάγο-
μεν τῷ εἴδει. φαίνεται οὖν ὁ ῥήτωρ ἐν πολλοῖς
τοῦτο ποιῶν μέρεσι, καὶ φάσκων ἅμα αὐτῷ καὶ τὴν
πόλιν ὑβρίζεσθαι. κεφάλαια δὲ, τὰ τῇ τάξει προσ-
ήκοντά ἐστι τῷ λόγῳ. τὰ δὲ προοίμια, καταφορι-
κὰ, ὑπερβολὴν ἔχοντα πολλὴν, καὶ τῶν περιστατι-
κῶν αὔξησιν. τὸ γὰρ, οὐ πρὸς ἅπαντας, καὶ οὐ
πρὸς ἐμὲ μόνον, καὶ τὸ ἀεὶ, τὴν μελέτην τῆς ἀτο-
πίας, καὶ οὐ πρὸς ἅπαξ ἐκ τύχης ἡμαρτηκότα δεί-
513 κνυσι. Κεφάλαια δὲ τοῦ λόγου εἰσὶ ταῦτα· ὅρος,
ἀνθορισμὸς, γνώμη νομοθέτου, συλλογισμὸς, πη-
λικότης πρός τι, καὶ μία τῶν ἀντιθετικῶν. μεθ'
ἣν ἐμπίπτει τὸ μεταληπτικὸν καὶ ἀντιληπτικόν. ἐν-
ταῦθα διὰ τεσσάρων ὅρων ὁ ῥήτωρ ἐμπλέκει τὴν κα-
τηγορίαν, δεικνύων, ὅτι δημοσίᾳ Μειδίας ἠδίκησεν.
ἔστι δὲ ὁ πρῶτος ὅρος οὗτος, ὅτι οἱ ἐν ἑορτῇ ἀδι-
κοῦντες δημόσιον ἀδίκημα ποιοῦσι. δεύτερος ὅρος,
καὶ μάλιστα οἱ χορηγοὶ ἀδικοῦντες. τρίτος ὅρος,

ὅτι πᾶσα ὕβρις δημόσιόν ἐστιν ἀδίκημα. παραλογίζεται δὲ ἐνταῦθ᾽, ἐκ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ὕβρεως. λέγεται γὰρ ὕβρις, ἡ δι᾽ αἰσχρουργίας, καὶ ἡ διὰ λόγων, καὶ ἡ διὰ πληγῶν. δημόσιον δὲ ἀδίκημα ἡγοῦντο τὴν αἰσχρουργίαν. τῇ οὖν ὁμωνυμίᾳ παρελογίσατο. τέταρτος ὅρος· ὅτι ὁ πάντας ἀεὶ ὑβρίζων δημοσίᾳ ἀδικεῖ· εἰ γὰρ τὸ δημόσιον ἐκ πάντων συνίσταται, ἄρα δημόσιον τἀδίκημα. τίθησι δὲ σπερματικῶς ἐν τῷ προοιμίῳ τοὺς τέτταρας ὅρους. ἐκ τούτων εἰσὶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τρεῖς· τὸν δὲ τέταρτον ὅρον τίθησιν ἐν τῇ παρεκβάσει. καὶ δικαίως. λέγων γὰρ, ὅτι πάντας ὑβρίζων δημοσίᾳ ἀδικεῖ, προεξέρχεται λέγων τὸν πρότερον αὐτοῦ βίον. ἔχει δὲ ὁ παρὼν λόγος οὗτος δύο προοίμια. τὸ πρῶτον ἐκ διαβολῆς εἰλημμένον τοῦ ἐναντίου, καὶ ἐκ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου, καὶ ἐκ προσοχῆς. ἔστι δὲ ἡ πρότασις διμερής. καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἀκατάσκευον. τὸ δὲ δεύτερον καὶ αὐτὸ διμερές. καὶ κατασκευάζει τούτων ἑκάτερα. εἶτα ἐπιφέρει τὸ συμπέρασμα, ἐν ᾧ ἐστιν ἡ προσοχή. Ὅρος κατὰ σύλληψιν. λέγεται δὲ οὕτως, ὅταν τοῦ φεύγοντος ἀντονομάζοντος, ὁ διώκων καὶ τούτῳ κἀκείνῳ ὑπεύ- 514
θυνον αὐτὸν εἶναι λέγῃ τῷ ὀνόματι. ὥστε διπλῶς ἐστιν, ἐπεὶ δύο περιέχει ἐγκλήματα. παράδειγμα, ὁ στρατηγὸς ὁ βιασάμενος τὴν παρατεθεῖσαν κόρην ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ, καὶ δημοσίων ἀδικημάτων κρινόμενος, καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ δημοσίᾳ ἠδικηκέναι, ἀλλὰ βιάσασθαι. ὁ δὲ πρεσβευτὴς, ἀμφοτέροις αὐτὸν φάσκων ὑπεύθυνον εἶναι. τὸ προοίμιον ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου· ὁ δὲ λόγος δι᾽ ἑνὸς εἴδους προάγεται, ἤτοι δικανικοῦ· τούτου γὰρ καὶ τὸ τέλος δίκαιον, καὶ ἡ κατασκευὴ διὰ τοῦ δικαίου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΚΑΤΑ ΜΕΙΔΙΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΚΟΝΔΥΛΟΥ.

Τὴν μὲν ἀσέλγειαν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τὴν ὕβριν, ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται Μειδίας, οὐδένα οὔθ᾽ ὑμῶν, οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἀγνοεῖν οἴομαι. ἐγὼ δ᾽, ὅπερ ἂν καὶ ὑμῶν ἕκαστος ὑβρισθεὶς προείλετο πρᾶξαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησα. καὶ προὐβαλόμην ἀδικεῖν τουτονὶ περὶ τὴν ἑορτὴν, οὐ μόνον πληγὰς ἐπ᾽ αὐτοῦ λαβὼν τοῖς Διονυσίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια παθὼν παρὰ πᾶσαν τὴν χορηγίαν. ἐπειδὴ δὲ, καλῶς καὶ τὰ δίκαια ποιῶν, ὁ δῆμος ἅπας οὕτως ὠργίσθη καὶ παρωξύνθη, καὶ σφόδρα ἐσπούδασεν ἐφ᾽ οἷς ἠδικημένῳ μοι συνῄδει, ὥστε πάντα ποιοῦντος τούτου, καὶ τινων
515 ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐκ ἐπείσθη, οὐδ᾽ ἀπέβλεψεν εἰς τὰς οὐσίας τὰς τούτων, οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ μιᾷ γνώμῃ κατεχειροτόνησεν αὐτοῦ· πολλοί μοι προσιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὄντων ὑμῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἠξίουν καὶ παρεκελεύοντο ἐπεξελθεῖν, καὶ παραδοῦναι τοῦτον εἰς ὑμᾶς· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, δι᾽ ἀμφότερα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς, καὶ δεινὰ πεπονθέναι νομίζοντες ἐμὲ, καὶ δίκην ἅμα βουλόμενοι λαβεῖν, ὧν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐτεθέαντο, θρασὺν ὄντα καὶ βδελυρὸν, καὶ οὐδὲ καθεκτὸν ἔτι. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ὅσα μὲν [οὖν] παρ᾽ ἐμοῦ προσῆκε φυλαχθῆναι, πάντα δικαίως ὑμῖν τετήρηται, καὶ κατηγορήσων, ἐπειδή τις εἰσάγει, πάρειμι, ὡς ὁρᾶτε, πολλὰ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματ᾽, ἐξὸν μοι λαβεῖν, ὥστε μὴ κατηγορεῖν, οὐ λα-

βοῶν, πολλὰς δὲ δεήσεις καὶ χάριτας, καὶ νὴ Δί' ἀπειλὰς, ὑπομείνας. ἃ δ' ἐν ὑμῖν μετὰ ταῦτά ἐστιν ὑπόλοιπα, ὅσῳ πλείοσιν οὗτος ἠνώχληκε καὶ παρήγγειλεν· (ἑώρων γὰρ αὐτὸν ἄρτι πρὸ τῶν δικαστηρίων οἷα ἐποίει·) τοσούτῳ μᾶλλον ἐλπίζω τὸ δίκαιον ἕξειν. οὐ γὰρ ἂν καταγνοίην ὑμῶν οὐδενὸς, οὔθ' ὡς, περὶ ὧν πρὸς ἐμὲ ἐσπουδάσατε αὐτοὶ πρότερον, τούτων ἀμελήσετε, οὔθ' ὡς, ἵνα Μειδίας ἀδεῶς τὸ λοιπὸν ὑβρίζῃ, ψηφιεῖταί τις ὑμῶν, ὀμωμοκὼς, ἄλλο τι, πλὴν ὅ, τι ἂν ἡγῆται δίκαιον. εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρανόμων, ἢ παραπρεσβείας, ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας ἤμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν, οὐδὲν ἂν ὑμῶν ἠξίουν δεῖσθαι, νομίζων τῷ μὲν κατηγόρῳ περὶ τῶν τοιούτων προσ- 516
ήκειν ἐξελέγχειν μόνον, τῷ δὲ φεύγοντι καὶ παραιτεῖσθαι. ἐπειδὴ δὲ τούς τε κριτὰς διαφθείραντος τούτου τότε, καὶ διὰ τοῦτο τῆς φυλῆς ἀδίκως ἀφαιρεθείσης τὸν τρίποδα, καὶ αὐτὸς πληγὰς εἰληφὼς, καὶ ὑβρισμένος, οἷα οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος πώποτε χορηγὸς ὑβρίσθη, ἣν ὑπὲρ τούτων ἀγανακτήσας καὶ συνοργισθεὶς καταχειροτονίαν ὁ δῆμος ἐποιήσατο, ταύτην εἰσέρχομαι, οὐκ ὀκνήσω καὶ δεῖσθαι. εἰ γὰρ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν, ἐγὼ νῦν φεύγω, εἴπερ ὑβρισθέντα μηδεμιᾶς τυχεῖν δίκης ἐστί τις συμφορά. δέομαι οὖν ὑμῶν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἱκετεύω, πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς ἀκοῦσαί μου λέγοντος· ἔπειτ', ἐὰν ἐπιδείξω Μειδίαν τουτονὶ μὴ μόνον εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑμᾶς, καὶ εἰς τοὺς νόμους, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑβρικότα, βοηθῆσαι καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὕβρισμαι μὲν ἐγὼ, καὶ προπεπηλάκισται τὸ σῶμα τοὐμὸν τότε, ἀγωνιεῖται δὲ καὶ κριθήσεται τὸ πρᾶγμα νυνὶ, πότερον ἐξεῖναι δεῖ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, καὶ εἰς τὸν τυχόνθ' ὑμῶν ἀδεῶς ὑβρίζειν, ἢ μή. εἴ τις οὖν ὑμῶν ἄρα καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον τῶν ἰδίων τινὸς ἕνεκα γίγνεσθαι τὸν ἀγῶνα τόνδε ὑπελάμβανεν, ἐνθυμηθεὶς νῦν, ὅτι δημοσίᾳ συμφέρει μηδενὶ μηδὲν ἐξεῖναι τοι-

οὗτόν τι ποιεῖν, ὡς ὑπὲρ κοινοῦ τοῦ πράγματος ὄντος, καὶ προσέχων ἀκουσάτω, καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῷ δικαιότατ' εἶναι, ταῦτα ψηφισάσθω. ἀναγνώσεται δὲ πρῶτον μὲν ὑμῖν τὸν νόμον, καθ' ὃν εἰσὶν αἱ προβολαί. μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς. λέγε τὸν νόμον.

517 Νόμος.

Τοὺς πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου τῇ ὑστεραίᾳ ἐν Πανδίονι, ἐν δὲ ταύτῃ χρηματίζειν πρῶτον μὲν περὶ ἱερῶν· ἔπειτα τὰς προβολὰς παραδιδότωσαν τὰς γεγενημένας ἕνεκα τῆς πομπῆς ἢ τῶν ἀγώνων τῶν ἐν τοῖς Διονυσίοις, ὅσαι ἂν μὴ ἐκτετισμέναι ὦσιν. ὁ μὲν νόμος οὗτός ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ὃν αἱ προβολαὶ γίγνονται, λέγων, ὥσπερ ἠκούσατε, ποιεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου μετὰ τὰ Πάνδια. ἐν δὲ ταύτῃ ἐπειδὰν χρηματίσωσιν οἱ πρόεδροι περὶ ὧν διῴκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν κελεύει καὶ περὶ ὧν ἄν τις ἠδικηκὼς ἢ περὶ τὴν ἑορτὴν, ἢ παρανενομηκώς. καλῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ συμφερόντως ἔχων ὁ νόμος, ὡς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μαρτυρεῖ. ὅπου γὰρ, ἐπόντος τοῦ φόβου τούτου, φαίνονταί τινες οὐδὲν ἧττον ὑβρισταὶ, τί χρὴ προσδοκᾶν τοὺς τοιούτους ἂν ποιεῖν, εἰ μηδεὶς ἐπῆν ἀγὼν, μηδὲ κίνδυνος; βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ τὸν ἑξῆς ἀναγνῶναι νόμον τουτονί· καὶ γὰρ ἐκ τούτου φανερὰ πᾶσιν ὑμῖν ἥ τε τῶν ἄλλων ἁπάντων ὑμῶν εὐλάβεια γενήσεται, καὶ τὸ τούτου θράσος. λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Εὐήγορος εἶπεν, ὅταν ἡ πομπὴ ᾖ τῷ Διονύσῳ ἐν Πειραιεῖ, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ ἡ ἐπὶ Ληναίῳ πομπὴ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ τοῖς ἐν ἄστει Διονυσίοις ἡ πομπὴ, καὶ οἱ παῖδες καὶ ὁ κῶμος, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ Θαργηλίων τῇ πομπῇ καὶ τῷ ἀγῶνι,
518 μὴ ἐξεῖναι, μήτε ἐνεχυράσαι, μήτε λαμβάνειν ἕτερον ἑτέρου, μηδὲ τῶν ὑπερημέρων, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ὑπόδικος

ἔστω τῷ παθόντι, καὶ προβολαὶ αὐτοῦ ἔστωσαν ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν Διονύσου, ὡς ἀδικοῦντος, καθὰ
περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων γέγραπται. ἐνθυ-
μεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι ἐν τῷ προτέρῳ νό-
μῳ κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὔσης τῆς
προβολῆς, ἐν τούτῳ καὶ κατὰ τῶν τοὺς ὑπερημέ-
ρους εἰσπραττόντων, ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν τινος λαμ-
βανόντων, ἢ βιαζομένων, ἐποιήσατε τὰς προβολάς.
οὐ γάρ, ὅπως μὴ τὸ σῶμα ὑβρίζεσθαί τινος ἐν ταύ-
ταις ταῖς ἡμέραις, ἢ τὴν παρασκευήν, ἣν ἂν ἐκ
τῶν ἰδίων πορίσαιτό τις εἰς τὴν λειτουργίαν, ᾠήθη-
τε χρῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκῃ καὶ ψήφῳ τῶν ἑλόντων
γιγνόμενα, τῶν ἑαλωκότων καὶ κεκτημένων ἐξ ἀρ-
χῆς, τῇ γοῦν ἑορτῇ, ἀπεδώκατε εἶναι. ὑμεῖς μὲν
τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες εἰς τοσοῦτον
ἀφῖχθε φιλανθρωπίας τε καὶ εὐσεβείας, ὥστε καὶ
τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων τὸ λαμβά-
νειν δίκην ἐπέσχετε ταύτας τὰς ἡμέρας. Μειδίας δὲ
ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς ἡμέραις ἄξια τοῦ δοῦναι τὴν
ἐσχάτην δίκην ποιῶν δειχθήσεται. βούλομαι δὲ καθ'
ἕκαστον ἀπαρχῆς ὧν πέπονθα ἐπιδείξας, ἔτι καὶ πε-
ρὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ἃς τὸ τελευταῖον προσενέτεινέ
μοι. ἓν γὰρ μηδέν ἐστιν, ἐφ' ᾧ τῶν πεπραγμένων
οὐ δίκαιος ὢν ἀπολωλέναι φανήσεται. ἐπειδὴ γὰρ
οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ τῇ Πανδιονίδι φυλῇ τρί-
τον ἔτος τουτί, παρούσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ
τὸν ἄρχοντα ἐπικληροῦν ὁ νόμος τοῖς χοροῖς τοὺς 519
αὐλητὰς κελεύει, λόγων καὶ λοιδορίας γιγνομένης,
καὶ κατηγοροῦντος τοῦ μὲν ἄρχοντος τῶν ἐπιμελη-
τῶν τῆς φυλῆς, τῶν δ' ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος,
παρελθὼν ὑπεσχόμην ἐγὼ χορηγήσειν ἐθελοντής.
καὶ κληρουμένων, πρῶτος αἱρεῖσθαι τὸν αὐλητὴν
ἔλαχον. ὑμεῖς μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες
ἀμφότερα ὡς οἷόν τε μάλιστ' ἀπεδέξασθε, τήν τ'
ἐπαγγελίαν τὴν ἐμὴν, καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύ-
χης· καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον, ὡς ἂν
ἐπαινοῦντές τε καὶ συνησθέντες, ἐποιήσατε. Μει-
δίας δ' οὑτοσὶ μόνος τῶν ἁπάντων, ὡς ἔοικεν, ἤχθε-

σθαι, καὶ παρηκολούθησε παρ' ὅλην τὴν λειτουργίαν ἐπηρεάζων ἐμοὶ συνεχῶς, καὶ μικρὰ καὶ μείζω. ὅσα μὲν οὖν ἢ τοὺς χορευτὰς, ἐναντιούμενος ἡμῖν, ἀφεθῆναι τῆς χορείας ἠνώχλησεν, ἢ προβαλλόμενος καὶ κελεύων ἑαυτὸν εἰς τὰ Διονύσια χειροτονεῖν ἐπιμελητὴν, ἢ τἄλλα πάντα, ὅσα τοιαῦτα, ἐάσω. οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ', ὅτι τῷ μὲν ἐπηρεαζομένῳ τότ' ἐμοὶ καὶ ὑβριζομένῳ τὴν αὐτὴν ὀργὴν ἕκαστον τούτων, ἥνπερ ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν δεινοτάτων, παρίστη, ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος οὖσιν, οὐκ ἂν ἴσως ἄξια ταῦτα καθ' αὑτὰ ἀγῶνος φανείη· ἀλλ' ἃ πάντες ἂν ὁμοίως ἀκούσαντες ἀγανακτήσαιτε, ταῦτ' ἐρῶ. ἔστι δὲ ὑπερβολὴ τῶν μετὰ ταῦτα, ἃ μέλλω λέγειν, καὶ οὐδ' ἂν ἐπεχείρησα ἔγωγε κατηγορεῖν αὐτοῦ νῦν, εἰ μὴ καὶ τότε ἐν τῷ δήμῳ παραχρῆμα ἐξήλεγξα. τὴν γὰρ ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν (ἱερὰν γὰρ ἔγωγε νομίζω πᾶσαν, ὅσην ἄν τις ἕνεκα τῆς ἑορτῆς παρασκευάσηται, τέως ἂν χρησθῇ) καὶ τοὺς
520 στεφάνους τοὺς χρυσοῦς, οὓς ἐποιησάμην ἐγὼ, κόσμον τῷ χορῷ, ἐπεβούλευσεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διαφθεῖραί μου, νύκτωρ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ χρυσοχόου. καὶ διέφθειρεν, οὐ μέντοι πάντας γε· οὐ γὰρ ἠδυνήθη. καίτοι τοῦτό γ' οὐδείς πώποτε οὐδένα φησὶν ἀκηκοέναι τολμήσαντα, οὐδὲ ποιήσαντα ἐν τῇ πόλει. οὐκ ἀπέχρησε δὲ αὐτῷ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διέφθειρέ μου τοῦ χοροῦ. καὶ εἰ μὴ Τηλεφάνης, ὁ αὐλητὴς, ἀνδρῶν βέλτιστος περὶ ἐμὲ τότε ἐγένετο, καὶ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενος, τὸν ἄνθρωπον ἀπελάσας, αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ διδάσκειν ᾤετο δεῖν τὸν χορὸν, οὐδ' ἂν ἠγωνισάμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἀδίδακτος ἂν εἰσῆλθεν ὁ χορὸς, καὶ πράγματα αἴσχιστα ἂν ἐπάθομεν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἔστη τῆς ὕβρεως, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν, ὥστε τὸν ἐστεφανωμένον ἄρχοντα διέφθειρε· τοὺς χορηγοὺς συνῆγεν ἐπ' ἐμὲ, βοῶν, ἀπειλῶν, ὀμνύουσι παρεστηκὼς τοῖς κριταῖς, τὰ παρασκήνια φράττων, προσηλῶν, ἰδιώτης ὢν, τὰ δημόσια, κακὰ, καὶ

πράγματα ἀμύθητά μοι παρέχων διετέλεσε. καὶ τούτων, ὅσα γε ἐν τῷ δήμῳ γέγονεν, ἢ πρὸς τοῖς κριταῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, ὑμεῖς ἐστέ μοι μάρτυρες πάντες, ὦ ἄνδρες δικασταί. καίτοι τῶν λόγων τούτους χρὴ δικαιοτάτους καὶ πιστοτάτους ἡγεῖσθαι, οὓς ἂν οἱ καθήμενοι τῷ λέγοντι μαρτυρῶσιν ἀληθεῖς εἶναι. προδιαφθείρας τοίνυν τοὺς κριτὰς τῷ ἀγῶνι τῶν ἀνδρῶν, δύο ταῦτα ὥσπερεὶ κεφάλαια ἐφ' ἅπασι τοῖς ἑαυτῷ νενεανιευμένοις ἐπέθηκεν. ἐμοῦ μὲν ὕβρισεν εἰς τὸ σῶμα, τῇ φυλῇ δὲ κρατούσῃ τὸν ἀγῶνα, αἰτιώτατος τοῦ μὴ νικῆσαι κατέστη. τὰ μὲν οὖν 521
εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φυλέτας ἠσελγημένα, καὶ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα τούτῳ πεπραγμένα, ἐφ' οἷς αὐτὸν προὐβαλόμην, ταῦτ' ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ πόλλ' ἕτερα· ὧν ὅσα ἂν οἷός τε ὦ, διέξειμι πρὸς ὑμᾶς αὐτίκα δὴ μάλα. ἔχω δὲ λέγειν καὶ πονηρίας ἑτέρας αὐτοῦ παμπληθεῖς, καὶ ὕβρεις εἰς πολλοὺς ὑμῶν, καὶ τολμήματα τοῦ μιαροῦ τούτου πολλὰ καὶ δεινά· ἐφ' οἷς τῶν πεπονθότων οἳ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καταδείσαντες τοῦτον, καὶ τὸ τούτου θράσος, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἑταίρους, καὶ πλοῦτον, καὶ ὕβριν, καὶ τἄλλα, ὅσα δὴ πρόσεστι τούτῳ, ἡσυχίαν ἔσχον· οἱ δ' ἐπιχειρήσαντες δίκην λαμβάνειν, οὐκ ἠδυνήθησαν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ διελύσαντο, ἴσως λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἡγούμενοι. τὴν μὲν οὖν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην ἔχουσιν οἵ γε πεισθέντες· τῆς δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, οὓς παραβὰς οὗτος, κἀκείνους ἠδίκει τότε, καὶ νῦν ἐμὲ, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, ὑμεῖς ἐστε κληρονόμοι. πάντων οὖν τούτων ἀθρόων ἓν τίμημα ποιήσασθε, ὅ, τι ἂν δίκαιον ἡγῆσθε. ἐξελέγξω δὲ, πρῶτον μὲν, ὅσα αὐτὸς ὑβρίσθην· ἔπειθ', ὅσα ὑμεῖς ἠδίκησθε· μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ἄλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βίον αὐτοῦ πάντα ἐξετάσω, καὶ δείξω πολλῶν θανάτων, οὐχ ἑνὸς, ὄντα ἄξιον. λέγε μοι τὴν τοῦ χρυσοχόου πρώτην λαβὼν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Παμμένης Παμμένους ἔπαρχος, ἔχω χρυσοχοεῖον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ᾧ καὶ καταγίγνομαι καὶ ἐργάζομαι
522 τὴν χρυσοχοϊκὴν τέχνην. ἐκδόντος δέ μοι Δημοσθένους, ᾧ μαρτυρῶ, στέφανον χρυσοῦν, ὥστε κατασκευάσαι, καὶ ἱμάτιον διάχρυσον ποιῆσαι, ὅπως πομπεύσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν τοῦ Διονύσου πομπὴν, καὶ ἐμοῦ συντελέσαντος αὐτὰ, καὶ ἔχοντος παρ᾽ ἐμαυτῷ ἕτοιμα, εἰσπηδήσας πρός με νύκτωρ Μειδίας ὁ κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, ἐπεχείρησε διαφθείρειν τὸν στέφανον, καὶ τὸ ἱμάτιον, καί τινα μὲν αὐτῶν ἐλυμήνατο, οὐ μέντοι πάντα γε ἐδυνήθη, διὰ τὸ ἐπιφανέντα με κωλῦσαι. Πολλὰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκηκεν, ἔχω λέγειν, ὥσπερ εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, καὶ συνείλοχα ὕβρεις αὐτοῦ καὶ πονηρίας τοσαύτας, ὅσας ἀκούσεσθε αὐτίκα δὴ μάλα. ἦν δ᾽ ἡ συλλογὴ ῥᾳδία· αὐτοὶ γὰρ οἱ πεπονθότες προσῄεσάν μοι. βούλομαι δὲ πρὸ τούτων εἰπεῖν, οἷς ἐπιχειρήσειν αὐτὸν ἀκήκοα ἐξαπατᾷν ὑμᾶς· τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους, ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτους προειπεῖν ἡγοῦμαι, ὑμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι. διὰ τί; ὅτι τοῦ δικαίαν καὶ εὔορκον θέσθαι τὴν ψῆφον ὁ κωλύσας ἐξαπατηθῆναι λόγος ὑμᾶς, οὗτος αἴτιος ἔσται. πολὺ δὴ μάλιστα πάντων ταύτῃ τῷ λόγῳ προσέχειν ὑμᾶς δεῖ, καὶ μνημονεῦσαι τοῦτον, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀπαντᾷν, ὅταν οὗτος λέγῃ. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐκ ἄδηλος ἐρῶν, ἐξ ὧν ἰδίᾳ πρός τινας αὐτὸς διεξιὼν ἀπηγγέλλετό μοι, οἷς, εἴπερ ἀληθῶς ἐπεπόνθειν ταῦτα, ἃ λέγω, δίκας ἰδίας μοι προσῆκεν αὐτῷ λαχεῖν· τῶν μὲν ἱματίων καὶ τῶν χρυσῶν στεφάνων τῆς διαφθορᾶς, καὶ τῆς περὶ τὸν χορὸν ἁπάσης ἐπηρείας, βλάβης· ὧν δ᾽ εἰς τὸ σῶμα ὑβρί-
523 σθαι φημὶ, ὕβρεως· οὐ μὰ Δί᾽ οὐχὶ δημοσίᾳ κρίνειν αὐτὸν, καὶ τίμημα ἐπάγειν, ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ἐγὼ δὲ, εὖ μὲν ἐκεῖνο εὖ οἶδα, καὶ ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρὴ, ὅτι εἰ μὴ προὐβαλλόμην

αὐτὸν, ἀλλ' ἐδικαζόμην, οὐναντίος ἂν ἧκεν εὐθύς μοι λόγος, ὡς, εἴπερ ἦν τι τούτων ἀληθές, προβάλλεσθαί με ἔδει, καὶ παρ' αὐτὰ τἀδικήματα τὴν τιμωρίαν ποιεῖσθαι· ὅ τε γὰρ χορὸς ἦν τῆς πόλεως, ἥ τε ἐσθὴς τῆς ἑορτῆς ἕνεκα πᾶσα παρεσκευάστο· ἐγώ τε, ὁ πεπονθὼς ταῦτα, χορηγὸς ἦν. τίς ἂν οὖν ἑτέραν μᾶλλον εἵλετο τιμωρίαν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ νόμου κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὖσαν; ταῦτ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντ' ἂν ἔλεγεν οὗτος τότε. φεύγοντος μὲν γάρ, οἶμαι, καὶ ἠδικηκότος ἐστὶ, τὸ τὸν παρόντα τρόπον τοῦ δοῦναι δίκην διακρουόμενον, τὸν οὐκ ὄνθ' ὡς ἔδει γενέσθαι λέγειν· δικαστῶν δέ γε σωφρόνων, τούτοις τε μὴ προσέχειν, καὶ, ὃν ἂν λάβωσιν ἀσελγαίνοντα, κολάζειν. μὴ δὴ τοῦτο λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ὅτι καὶ δίκας ἰδίας δίδωσιν ὁ νόμος μοι, καὶ γραφὴν ὕβρεως· δίδωσι γάρ. ἀλλ', ὡς οὐ πεποίηκεν, ἃ κατηγόρηκα, ἤ, πεποιηκὼς, οὐ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖ, τοῦτο δεικνύτω. τοῦτο γὰρ αὐτὸν ἐγὼ προὐβαλόμην, καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆφον οἴσετε νῦν ὑμεῖς. εἰ δ' ἐγὼ τὴν ἐπὶ τῶν ἰδίων δικῶν πλεονεξίαν ἀφεὶς, τῇ πόλει παραχωρῶ τῆς τιμωρίας, καὶ τοῦτον εἱλόμην τὸν ἀγῶνα, ἀφ' οὗ μηδέν ἐστι λῆμμα λαβεῖν ἐμοὶ, χάριν, οὐ βλάβην δήπου, τοῦτ' ἂν εἰκότως ἐνέγκαι μοι παρ' ὑμῶν. οἶδα τοίνυν, ὅτι καὶ τούτῳ πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ· μή με Δημοσθένει παραδῶτε, μηδὲ διὰ Δημοσθένην με ἀνέλητε. ὅτι τούτῳ πολεμῶ, διὰ τοῦτό με ἀναιρήσετε; τὰ τοιαῦτα πολλάκις οἶδ' ὅτι 524 φθέγξεται, βουλόμενος φθόνον τινὰ ἐμοὶ διὰ τούτων τῶν λόγων συνάγειν. ἔχει δ' οὐχ οὕτω ταῦτα, οὐδ' ἐγγύς. οὐδένα γὰρ τῶν ἀδικούντων ὑμεῖς οὐδενὶ τῶν κατηγόρων ἐκδίδοτε· οὐδὲ γάρ, ἐπειδὰν ἀδικηθῇ τις, ὡς ἂν ἕκαστος ὑμᾶς ὁ παθὼν πείσῃ, ποιεῖσθε τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον, νόμους ἔθεσθε πρὸ τῶν ἀδικημάτων ἐπ' ἀδήλοις μὲν τοῖς ἀδικήσουσιν, ἀδήλοις δὲ τοῖς ἀδικηθησομένοις. οὗτοι δὲ τί ποιοῦσιν οἱ νόμοι; πᾶσιν ὑπισχνοῦνται τοῖς ἐν τῇ πόλει δίκην, ἂν ἀδικηθῇ τις, ἔσεσθαι δι' αὐτῶν λα-

Μαρτυρία.

Παμμένης Παμμένους ἔπαρχος, ἔχω χρυσοχοεῖον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ᾧ καὶ καταγίγνομαι καὶ ἐργάζομαι
522 τὴν χρυσοχοϊκὴν τέχνην. ἐκδόντος δέ μοι Δημοσθένους, ᾧ μαρτυρῶ, στέφανον χρυσοῦν, ὥστε κατασκευάσαι, καὶ ἱμάτιον διάχρυσον ποιῆσαι, ὅπως πομπεύσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν τοῦ Διονύσου πομπήν, καὶ ἐμοῦ συντελέσαντος αὐτὰ, καὶ ἔχοντος παρ' ἐμαυτῷ ἕτοιμα, εἰσπηδήσας πρός με νύκτωρ Μειδίας ὁ κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, ἐπεχείρησε διαφθείρειν τὸν στέφανον, καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ τινα μὲν αὐτῶν ἐλυμήνατο, οὐ μέντοι πάντα γε ἐδυνήθη, διὰ τὸ ἐπιφανέντα με κωλῦσαι. Πολλὰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκηκεν, ἔχω λέγειν, ὥσπερ εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, καὶ συνείλοχα ὕβρεις αὐτοῦ καὶ πονηρίας τοσαύτας, ὅσας ἀκούσεσθε αὐτίκα δὴ μάλα. ἦν δ' ἡ συλλογὴ ῥᾳδία· αὐτοὶ γὰρ οἱ πεπονθότες προσῄεσάν μοι. βούλομαι δὲ πρὸ τούτων εἰπεῖν, οἷς ἐπιχειρήσειν αὐτὸν ἀκήκοα ἐξαπατᾶν ὑμᾶς· τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους, ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτους προειπεῖν ἡγοῦμαι, ὑμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι. διὰ τί; ὅτι τοῦ δικαίαν καὶ εὔορκον θέσθαι τὴν ψῆφον ὁ κωλύσας ἐξαπατηθῆναι λόγος ὑμᾶς, οὗτος αἴτιος ἔσται. πολὺ δὴ μάλιστα πάντων τούτῳ τῷ λόγῳ προσέχειν ὑμᾶς δεῖ, καὶ μνημονεῦσαι τοῦτον, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀπαντᾶν, ὅταν οὗτος λέγῃ. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐκ ἄδηλος ἐρῶν, ἐξ ὧν ἰδίᾳ πρός τινας αὐτὸς διεξιὼν ἀπηγγέλλετό μοι, ὡς, εἴπερ ἀληθῶς ἐπεπόνθειν ταῦτα, ἃ λέγω, δίκας ἰδίας [illegible]ῆκεν αὐτῷ λαχεῖν τῶν μὲν ἱματίων καὶ [illegible]ῶν στεφάνων τῆς διαφθορᾶς, καὶ τῆ[illegible] χορὸν ἁπάσης ἐπηρείας, βλάβης, ὧν [illegible]ῶμα ὑβρί-
523 σθαι φημί, ὕβρεως· οὐ[illegible]χὶ δημοσίᾳ κρίνειν αὐτόν, καὶ τίμημα [illegible] τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτεῖσαι. ἐγὼ δ[illegible]εῖνο εὖ οἶδα, καὶ [illegible]ᾶσθαι χρὴ, [illegible]ρουβαλλόμην

αὐτόν, ἀλλ' ἐδικαζόμην, οὐναντίος ἂν ἧκεν εὐθύς μοι λόγος, ὡς, εἴπερ ἦν τι τούτων ἀληθές, προβάλλεσθαί με ἔδει, καὶ παρ' αὐτὰ τἀδικήματα τὴν τιμωρίαν ποιεῖσθαι· ἅ τε γὰρ χορὸς ἦν τῆς πόλεως, ἥ τε ἐσθὴς τῆς ἑορτῆς ἕνεκα πᾶσα παρεσκευάστο· ἐγώ τε, ὁ πεπονθὼς ταῦτα, χορηγὸς ἦν. τίς ἂν οὖν ἑτέραν μᾶλλον εἵλετο τιμωρίαν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ νόμου κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὖσαν; ταῦτ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντ' ἂν ἔλεγεν οὗτος τότε. φεύγοντος μὲν γάρ, οἶμαι, καὶ ἠδικηκότος ἐστί, τὸ τὸν παρόντα τρόπον τοῦ δοῦναι δίκην διακρουόμενον, τὸν οὐκ ὄνθ' ὡς ἔδει γενέσθαι λέγειν· δικαστῶν δέ γε σωφρόνων, τούτοις τε μὴ προσέχειν, καί, ὃν ἂν λάβωσιν ἀσελγαίνοντα, κολάζειν. μὴ δὴ τοῦτο λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ὅτι καὶ δίκας ἰδίας δίδωσιν ὁ νόμος μοι, καὶ γραφὴν ὕβρεως· δίδωσι γάρ. ἀλλ', ὡς οὐ πεποίηκεν, ἃ κατηγόρηκα, ἤ, πεποιηκώς, οὐ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖ, τοῦτο δεικνύτω. τοῦτο γὰρ αὐτὸν ἐγὼ προὐβαλόμην, καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆφον οἴσετε νῦν ὑμεῖς. εἰ δ' ἐγὼ τὴν ἐπὶ τῶν ἰδίων δικῶν πλεονεξίαν ἀφεὶς, τῇ πόλει παραχωρῶ τῆς τιμωρίας, καὶ τοῦτον εἱλόμην τὸν ἀγῶνα, ἀφ' οὗ μηδέν ἐστι λῆμμα λαβεῖν ἐμοί, χάριν, οὐ βλάβην δήπου, τοῦτ' ἂν εἰκότως ἐνέγκαι μοι παρ' ὑμῶν. οἶδα τοίνυν, ὅτι καὶ τούτῳ πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ· μή με Δημοσθένει παραδῶτε, μηδὲ διὰ Δημοσθένην με ἀνέλητε. ὅτι τούτῳ πολεμῶ, διὰ τοῦτό με ἀναιρήσετε; τὰ τοιαῦτα πολλάκις οἶδ' ὅτι 524
φθέγξεται, βουλόμενος φθόνον τινὰ ἐμοὶ διὰ τούτων τῶν λόγων συνάγειν. ἔχει δ' οὐχ οὕτω ταῦτα, οὐδ' ἐγγύς. οὐδένα γὰρ τῶν ἀδικούντων ὑμεῖς οὐδενὶ τῶν κατηγόρων ἐκδίδοτε· οὐδὲ γάρ, ἐπειδὰν ἀδικηθῇ τις, ὡς ἂν ἕκαστος ὑμᾶς ὁ παθὼν πείσῃ, ποιεῖσθε τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον, νόμους ἔθεσθε πρὸ τῶν ἀδικημάτων ἐπ' ἀδήλοις μὲν τοῖς ἀδικήσουσιν, ἀδήλοις δὲ τοῖς ἀδικηθησομένοις. οὗτοι δὲ τί ποιοῦσιν οἱ νόμοι; πᾶσιν ὑπισχνοῦνται τοῖς ἐν τῇ πόλει δίκην, ἂν ἀδικηθῇ τις, ἔσεσθαι δι' αὐτῶν λ

βεῖν. ὅταν τοίνυν τῶν παραβαινόντων τινὰ τοὺς νόμους κολάζητε, οὐχὶ τοῖς κατηγόροις τοῦτον ἐκδίδοτε, ἀλλὰ τοὺς νόμους ὑμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦτε. ἀλλὰ μὴν, πρός γε τὸ τοιοῦτον, ὅτι Δημοσθένης, φησὶν, ὕβρισται, δίκαιος καὶ κοινὸς καὶ ὑπὲρ ἁπάντων ἔσθ' ὁ λόγος. οὐ γὰρ εἰς Δημοσθένην ὄντα με ἠσέλγαινε μόνον ταύτην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς χορηγὸν ὑμέτερον· τοῦτο δ' ὅσον δύναται, γνοίητ' ἂν ἐκ τῶνδε. ἴστε δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν θεσμοθετῶν τούτων οὐδενὶ θεσμοθέτης ἔστ' ὄνομα, ἀλλ' ὁτιδήποτε ἑκάστῳ. ἂν μὲν τοίνυν ἰδιώτην ὄντα τινὰ αὐτῶν ὑβρίσῃ τις, ἢ κακῶς εἴπῃ, γραφὴν ὕβρεως καὶ δίκην κακηγορίας ἰδίαν φεύξεται. ἐὰν δὲ θεσμοθέτην, ἄτιμος ἔσται καθάπαξ. διὰ τί; ὅτι τοὺς νόμους ἤδη ὁ τοῦτο ποιῶν προσυβρίζει, καὶ τὸν ὑμέτερον κοινὸν στέφανον, καὶ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα· ὁ γὰρ θεσμοθέτης οὐδενὸς ἀνθρώπων ἔστ' ὄνομα, ἀλλὰ τῆς πόλεως. καὶ πάλιν γε τὸν ἄρχοντα, ταὐτὸ τοῦτο, ἐὰν μὲν ἐστεφανωμένον πατάξῃ τις, ἢ κακῶς εἴπῃ, ἄτιμος· ἐὰν δὲ ἰδιώτην, ἰδίᾳ ὑπό-
525 δικος. καὶ οὐ μόνον περὶ τούτων οὕτω ταῦτ' ἔχει, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων, οἷς ἂν ἡ πόλις τινὰ ἄδειαν, ἢ στεφανηφορίαν, ἤ τινα τιμὴν δῷ. οὕτω τοίνυν καὶ ἐμὲ εἰ μὲν ἐν ἄλλαις τισὶν ἡμέραις ἠδίκησέ τι τούτων Μειδίας ἰδιώτην ὄντα, ἰδίᾳ καὶ δίκην προσῆκεν αὐτῷ διδόναι· εἰ δὲ χορηγὸν ὄντα ὑμέτερον, ἱερομηνίας οὔσης, πάνθ', ὅσα ἠδίκησεν, ὑβρίσας φαίνεται, δημοσίας ὀργῆς καὶ τιμωρίας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν· ἅμα γὰρ τῷ Δημοσθένει καὶ ὁ χορηγὸς ὑβρίζετο. τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς πόλεως ὄνομα. καίτοι ταύταις ταῖς ἡμέραις, αἷς οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. χρὴ δὲ, ὅταν μὲν τίθησθε τοὺς νόμους, ὁποῖοί τινές εἰσι σκοπεῖν· ἐπειδὰν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι· καὶ γὰρ εὔορκα ταῦθ' ὑμῖν ἐστι, καὶ ἄλλως δίκαια. ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι, ἦν ὁ τῆς αἰκίας, ἦν ὁ τῆς ὕβρεως. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοὺς τοῖς Διονυσίοις τι ποιοῦντας τούτων κατὰ τούτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν ὑμῖν

προσεῖδε τοῦδε τοῦ νόμου. ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη. σημεῖον δέ· ἔθεσθε ἱερὸν νόμον αὐτῷ τῷ θεῷ περὶ τῆς ἱερομηνίας. εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ' ἐκείνους τεθέντι, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἐστ' ἔνοχος, ὁ τοιοῦτος πότερα μὴ δῷ διὰ τοῦτο δίκην, ἢ μείζω δοίη δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι μείζω. ἀπήγγειλε τοίνυν τίς μοι περιιόντα αὐτὸν συλλέγειν καὶ πυνθάνεσθαι, τίσι πώποτε συμβέβηκεν ὑβρισθῆναι, καὶ λέγειν τούτους, καὶ διηγεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς μέλλειν. οἷον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν πρόεδρον, ὅν ποτέ φασιν ἐν ὑμῖν ὑπὸ Πολυζήλου πληγῆναι, καὶ τὸν θεσμοθέτην, ὃς ἔναγχος ἐπλήγη τὴν αὐλητρίδα ἀφαιρούμενος, καὶ τοιούτους τινάς· ὡς ἐὰν πολλοὺς ἑτέρους πολλὰ καὶ δεινὰ πεπονθότας ἐπιδείξῃ, ἧττον ὑμᾶς ἐφ' 526 οἷς ἐγὼ πέπονθα ὀργιουμένους. ἐμοὶ δ' αὖ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖτε ποιεῖν ἂν εἰκότως, εἴπερ [ὑπὲρ] τοῦ κοινῇ βελτίστου δεῖ μέλειν ὑμῖν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, τοῦ μὲν πολλὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι τὸ μὴ κολάζεσθαι τοὺς ἐξαμαρτάνοντας αἴτιον ὄν, τοῦ δὲ μηδένα ὑβρίζειν τὸ λοιπὸν, τὸ δίκην τὸν ἀεὶ ληφθέντα, ἣν προσήκει, διδόναι, μόνον αἴτιον ἂν γενόμενον; εἰ μὲν τοίνυν ἀποτρέψαι συμφέρει τοὺς ἄλλους, τοῦτον καὶ δι' ἐκεῖνα κολαστέον· καὶ μᾶλλόν γε, ὅσῳ περ ἂν ᾖ πλείω καὶ μείζω. εἰ δὲ παροξῦναι, καὶ τοῦτον καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐατέον. ἔτι τοίνυν, οὐδ' ὁμοίαν οὖσαν τούτῳ κἀκείνοις συγγνώμην εὑρήσομεν. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τὸν θεσμοθέτην πατάξας τρεῖς εἶχε προφάσεις, μέθην, ἔρωτα, ἄγνοιαν, διὰ τὸ σκότους καὶ νυκτὸς τὸ πρᾶγμα γεγενῆσθαι. ἔπειθ' ὁ Πολύζηλος ἐκεῖνος, ὀργῇ καὶ τρόπου προπετείᾳ, φθάσας τὸν λογισμὸν, ἁμαρτὼν ἔπαισεν. οὐ γὰρ ἐχθρός γε ὑπῆρχεν ὤν, οὐδ' ἐφ' ὕβρει τοῦτ' ἐποίησεν. ἀλλ' οὐ Μειδίᾳ τούτων οὐδέν ἐστιν εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζε· καὶ οὐκ ἐπὶ τούτου μόνον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων φαίνεται προῃρημένος με ὑβρίζειν. καὶ μὴν οὐδὲ τῶν πεπραγμένων ἐμοὶ καὶ

τούτοις οὐδὲν ὅμοιον ὁρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ θεσμο-
θέτης, οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων φροντίσας,
οὐδ' ἀγανακτήσας φανήσεται, ἀλλ' ἰδίᾳ πεισθεὶς,
ὁπόσῳ δήποτε, ἀργυρίῳ, καθυφεὶς τὸν ἀγῶνα.
ἔπειθ' ὁ πληγεὶς ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Πολυζήλου, ταὐτὸ
τοῦτο, ἰδίᾳ διαλυσάμενος, ἐρρῶσθαι πολλὰ τοῖς νό-
527 μοις εἰπὼν, καὶ ὑμῖν, οὐδ' εἰσήγαγε τὸν Πολύζη-
λον. εἰ μὲν τοίνυν ἐκείνων κατηγορεῖν βούλεταί τις
ἐν τῷ παρόντι, δεῖ λέγειν ταῦτα. εἰ δ' ὑπὲρ ὧν ἐγὼ
τούτου κατηγόρηκα, ἀπολογεῖσθαι, πάντα μᾶλλον,
ἢ ταῦτα λεκτέον. πᾶν γὰρ τοὐναντίον ἐκείνοις, αὐ-
τὸς μὲν οὔτε λαβὼν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιχειρήσας λαβεῖν
φανήσομαι, τὴν δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, καὶ τὴν ὑπὲρ
τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν τιμωρίαν δικαίως
φυλάξας, καὶ νῦν ἀποδεδωκὼς ὑμῖν. μὴ τοίνυν ἐᾶτε
ταῦτ' αὐτὸν λέγειν, μηδ', ἂν βιάζηται, πείθεσθ'
ὡς δίκαιόν τι λέγοντι. ἂν γὰρ ταῦθ' οὕτως ἐγνω-
σμένα ὑπάρχῃ παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐνέσται αὐτῷ λόγος
οὐδὲ εἷς. ποία γὰρ πρόφασις, τίς ἀνθρωπίνη καὶ
μετρία σκῆψις φανεῖται τῶν πεπραγμένων αὐτῷ;
ὀργὴ νὴ Δία. καὶ γὰρ τοῦτο τυχὸν λέξει. ἀλλ' ἃ
μὲν ἄν τις ἄφνω, τὸν λογισμὸν φθάσας ἐξαχθῇ
πρᾶξαι, κἂν ὑβριστικῶς τοῦτο ποιήσῃ, δι' ὀργὴν γ'
ἔνι φῆσαι πεποιηκέναι. ἃ δ' ἂν ἐκ πολλοῦ, συνεχῶς,
ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις
φωρᾶται, οὐ μόνον δήπου [τοῦ] μὴ μετ' ὀργῆς
[ἀπέχει,] ἀλλὰ καὶ βεβουλευμένος ὁ τοιοῦτος ὑβρίζων
ἐστὶν ἤδη φανερός. ἀλλὰ μὴν ὁπηνίκα καὶ πεποιη-
κὼς, ἃ κατηγορῶ, καὶ ὕβρει πεποιηκὼς φαίνεται,
τοὺς νόμους ἤδη δεῖ σκοπεῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί.
κατὰ γὰρ τούτους δικάσειν ὀμωμόκατε. καὶ θεω-
ρεῖθ', ὅσῳ μείζονος ὀργῆς καὶ ζημίας ἀξιοῦσι τοὺς
ἑκουσίᾳ, καὶ δι' ὕβριν τι πλημμελοῦντας, τῶν ἄλ-
λως πως ἐξαμαρτανόντων. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ
περὶ τῆς βλάβης οὗτοι νόμοι πάντες, ἵν' ἐκ τούτων
528 ἄρξωμαι, ἂν μὲν ἑκὼν τις βλάψῃ, διπλοῦν· ἂν
δ' ἄκων, ἁπλοῦν τὸ βλάβος κελεύουσιν ἐκτίνειν.
εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ παθὼν πανταχοῦ βοηθείας δί-

καιρός ἐστι τυγχάνειν. τῷ δράσαντι δ' οὐκ ἴσην τὴν
ὀργὴν, ἄν θ' ἑκὼν, ἄν τ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος.
ἔπειθ' οἱ φονικοὶ, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιν-
νύντας, θανάτῳ, καὶ ἀειφυγίᾳ, καὶ δημεύσει τῶν
ὑπαρχόντων, ζημιοῦσι, τοὺς δ' ἀκουσίως, αἰδέσεως
καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. οὐ μόνον δ' ἐπὶ
τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄν-
τας ἰδεῖν ἐστι τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων.
τί γὰρ δήποτ', ἄν τις ὀφλὼν δίκην μὴ ἐκτίσῃ,
οὐκέτ' ἐποίησεν ὁ νόμος τὴν ἐξούλης ἰδίαν, ἀλλὰ
προστιμᾶν ἐπέταξε τῷ δημοσίῳ; καὶ πάλιν, τί δή-
ποτε, ἂν μὲν ἑκὼν παρ' ἑκόντος τις λάβῃ τάλαντον
ἓν, ἢ δύο, ἢ καὶ δέκα, καὶ ταῦτ' ἀποστερήσῃ, οὐ-
δὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν; ἂν δὲ μικροῦ πάνυ
τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ, βίᾳ δὲ τοῦτο ἀφέληται, τὸ
ἴσον τῷ δημοσίῳ προστιμᾶν οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὅσον
περ ἂν τῷ ἰδιώτῃ; διὰ τί; ὅτι πάνθ', ὅσα τις βια-
ζόμενος πράττει, κοινὰ ἀδικήματα, καὶ κατὰ τῶν
ἔξω τοῦ πράγματος ὄντων ἡγεῖτο ὁ νομοθέτης. τὴν
μὲν γὰρ ἰσχὺν, ὀλίγων, τοὺς δὲ νόμους, ἁπάντων
εἶναι· καὶ τὸν μὲν πεισθέντα, ἰδίας, τὸν δὲ
βιασθέντα, δημοσίας δεῖσθαι βοηθείας. διόπερ καὶ
τῆς ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπαντι
τῷ βουλομένῳ, τὸ δὲ τίμημα ἐποίησεν ὅλον δημόσιον.
τὴν γὰρ πόλιν ἡγεῖτο ἀδικεῖν, οὐχὶ τὸν παθόντα
μόνον, τὸν ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντα. καὶ δίκην ἱκανὴν
τὴν τιμωρίαν εἶναι τῷ παθόντι, χρήματα δ' οὐ 529
προσήκειν τῶν τοιούτων ἐφ' ἑαυτῷ λαμβάνειν. καὶ
τοσαύτῃ γ' ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε, κἂν εἰς δοῦ-
λον ὑβρίζῃ τις, ὁμοίως ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου γραφήν.
οὐ γὰρ, ὅστις ὁ πάσχων, ᾤετο δεῖν σκοπεῖν· ἀλλὰ
τὸ πρᾶγμα ὁποῖόν τι τὸ γιγνόμενον. ἐπειδὴ δὲ εὗ-
ρεν οὐκ ἐπιτήδειον, μήτε πρὸς δοῦλον, μήθ' ὅλως
ἐξεῖναι πράττειν ἐπέταξεν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων οὐδὲν ὕβρεως
ἀφορητότερον, οὐδ' ἐφ' ὅτῳ μᾶλλον ὑμῖν ὀργίζεσθαι
προσήκει. ἀνάγνωθι δ' αὐτόν μοι λαβὼν τὸν τῆς ὕβρεως
νόμον. οὐδὲν γὰρ οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου.

τούτοις οὐδὲν ὅμοιον ὁρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ θεσμο-
θέτης, οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων φροντίσας,
οὐδ' ἀγανακτήσας φανήσεται, ἀλλ' ἰδίᾳ πεισθεὶς,
ὁποσῳδήποτε ἀργυρίῳ, καθυφεὶς τὸν ἀγῶνα.
ἔπειθ' ὁ πληγεὶς ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Πολυζήλου, ταὐτὸ
τοῦτο, ἰδίᾳ διαλυσάμενος, ἐρρῶσθαι πολλὰ τοῖς νό-
527 μοις εἰπὼν, καὶ ὑμῖν, οὐδ' εἰσήγαγε τὸν Πολύζη-
λον. εἰ μὲν τοίνυν ἐκείνων κατηγορεῖν βούλεταί τις
ἐν τῷ παρόντι, δεῖ λέγειν ταῦτα. εἰ δ' ὑπὲρ ὧν ἐγὼ
τούτου κατηγόρηκα, ἀπολογεῖσθαι, πάντα μᾶλλον,
ἢ ταῦτα λεκτέον. πᾶν γὰρ τοὐναντίον ἐκείνοις, αὐ-
τὸς μὲν οὔτε λαβὼν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιχειρήσας λαβεῖν
φανήσομαι, τὴν δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, καὶ τὴν ὑπὲρ
τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν τιμωρίαν, δικαίως
φυλάξας, καὶ νῦν ἀποδεδωκὼς ὑμῖν. μὴ τοίνυν ἐᾶτε
ταῦτ' αὐτὸν λέγειν, μηδ', ἂν βιάζηται, πείθεσθ'
ὡς δίκαιόν τι λέγοντι. ἂν γὰρ ταῦθ' οὕτως ἐγνω-
σμένα ὑπάρχῃ παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐνέσται αὐτῷ λόγος
οὐδὲ εἷς. ποία γὰρ πρόφασις, τίς ἀνθρωπίνη καὶ
μετρία σκῆψις φανεῖται τῶν πεπραγμένων αὐτῷ;
ὀργὴ νὴ Δία. καὶ γὰρ ταῦτα τυχὸν λέξει. ἀλλ' ἃ
μὲν ἄν τις ἄφνω τὸν λογισμὸν φθάσας ἐξαχθῇ
πρᾶξαι, κἂν ὑβριστικῶς τοῦτο ποιήσῃ, δι' ὀργὴν γ'
ἔνι φῆσαι πεποιηκέναι. ἃ δ' ἂν ἐκ πολλοῦ, συνεχῶς,
ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις
φωρᾶται, οὐ μόνον δήπου [τοῦ] μὴ μετ' ὀργῆς
[ἀπέχει,] ἀλλὰ καὶ βεβουλευμένος ὁ τοιοῦτος ὑβρίζων
ἐστὶν ἤδη φανερός. ἀλλὰ μὴν ὁπηνίκα καὶ πεποιη-
κὼς, ἃ κατηγορῶ, καὶ ὕβρει πεποιηκὼς φαίνεται,
τοὺς νόμους ἤδη δεῖ σκοπεῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί.
κατὰ γὰρ τούτους δικάσειν ὀμωμόκατε. καὶ θεω-
ρεῖθ', ὅσῳ μείζονος ὀργῆς καὶ ζημίας ἀξιοῦσι τοὺς
ἑκουσίᾳ, καὶ δι' ὕβριν τι πλημμελοῦντας, τῶν ἄλ-
λως πως ἐξαμαρτανόντων. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ
περὶ τῆς βλάβης οὗτοι νόμ[illegible]ες, ἵν' ἐκ τούτων
528 ἄρξωμαι, ἂν [illegible], διπλοῦν ἂν
δ' ἄ[illegible]υσιν ἐκτίνειν.
[illegible]οηθείᾳ δι-

καιρὸς ἐστὶ τυγχάνειν. τῷ δράσαντι δ' οὐκ ἴσην τὴν ὀργὴν, ἄν θ' ἑκὼν, ἄν τ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος. ἔπειθ' οἱ φονικοὶ, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύντας, θανάτῳ, καὶ ἀειφυγίᾳ, καὶ δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων, ζημιοῦσι, τοὺς δ' ἀκουσίως, αἰδέσεως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐστι τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων. τί γὰρ δήποτ', ἂν τις ὀφλὼν δίκην μὴ ἐκτίσῃ, οὐκέτ' ἐποίησεν ὁ νόμος τὴν ἐξούλης ἰδίαν, ἀλλὰ προστιμᾶν ἐπέταξε τῷ δημοσίῳ; καὶ πάλιν, τί δήποτε, ἂν μὲν ἑκὼν παρ' ἑκόντος τις λάβῃ τάλαντον ἓν, ἢ δύο, ἢ καὶ δέκα, καὶ ταῦτ' ἀποστερήσῃ, οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν; ἂν δὲ μικροῦ πάνυ τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ, βίᾳ δὲ τοῦτο ἀφέληται, τὸ ἴσον τῷ δημοσίῳ προστιμᾶν οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὅσον περ ἂν τῷ ἰδιώτῃ; διὰ τί; ὅτι πάνθ', ὅσα τις βιαζόμενος πράττει, κοινὰ ἀδικήματα, καὶ κατὰ τῶν ἔξω τοῦ πράγματος ὄντων ἡγεῖτο ὁ νομοθέτης. τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν, ὀλίγων, τοὺς δὲ νόμους, ἁπάντων εἶναι· καὶ τὸν μὲν πεισθέντα, ἰδίας, τὸν δὲ βιασθέντα, δημοσίας δεῖσθαι βοηθείας. διόπερ καὶ τῆς ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπαντι τῷ βουλομένῳ, τὸ δὲ τίμημα ἐποίησεν ὅλον δημόσιον. τὴν γὰρ πόλιν ἡγεῖτο ἀδικεῖν, οὐχὶ τὸν παθόντα μόνον, τὸν ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντα. καὶ δίκην ἱκανὴν τὴν τιμωρίαν εἶναι τῷ παθόντι, χρήματα δ' οὐ 529
προσήκειν τῶν τοιούτων ἐφ' ἑαυτῷ λαμβάνειν. καὶ τοσαύτη γ' ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε, κἂν εἰς δοῦλον ὑβρίζῃ τις, ὁμοίως ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου γραφήν. οὐ γὰρ, ὅστις ὁ πάσχων, ᾤετο δεῖν σκοπεῖν· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὁποῖόν τι τὸ γιγνόμενον. ἐπειδὴ δὲ εὗρεν οὐκ ἐπιτήδειον, μήτε πρὸς δοῦλον, μήθ' ὅλως ἐξεῖναι πρα[illegible]ῳ ἐπέταξεν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, [illegible]ναῖοι, τῶν πάντων οὐδὲν ὕβρεως [illegible] οὐδ' ἐφ' ὅτῳ μᾶλλον ὑμῖν ὀργίζεσθαι [illegible]ωθι δ' αὐτόν μοι λαβὼν τὸν τῆς ὕβρεως [illegible]ρ οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου.

οὗτόν τι ποιεῖν, ὡς ὑπὲρ κοινοῦ τοῦ πράγματος ὄντος, καὶ προσέχων ἀκουσάτω, καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῷ δικαιότατ' εἶναι, ταῦτα ψηφισάσθω. ἀναγνώσεται δὲ πρῶτον μὲν ὑμῖν τὸν νόμον, καθ' ὃν εἰσὶν αἱ προβολαί. μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς. λέγε τὸν νόμον.

517 Νόμος.

Τοὺς πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου τῇ ὑστεραίᾳ ἐν Πανδίονι, ἐν δὲ ταύτῃ χρηματίζειν πρῶτον μὲν περὶ ἱερῶν· ἔπειτα τὰς προβολὰς παραδιδότωσαν τὰς γεγενημένας ἕνεκα τῆς πομπῆς, ἢ τῶν ἀγώνων τῶν ἐν τοῖς Διονυσίοις, ὅσαι ἂν μὴ ἐκτετισμέναι ὦσιν. ὁ μὲν νόμος οὗτός ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ὃν αἱ προβολαὶ γίγνονται, λέγων, ὥσπερ ἠκούσατε, ποιεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου μετὰ τὰ Πάνδια. ἐν δὲ ταύτῃ ἐπειδὰν χρηματίσωσιν οἱ πρόεδροι περὶ ὧν διῴκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν κελεύει καὶ περὶ ὧν ἄν τις ἠδικηκὼς ᾖ περὶ τὴν ἑορτὴν, ἢ παρανενομηκώς. καλῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ συμφερόντως ἔχων ὁ νόμος, ὡς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μαρτυρεῖ. ὅπου γὰρ, ἐπόντος τοῦ φόβου τούτου, φαίνονταί τινες οὐδὲν ἧττον ὑβρισταὶ, τί χρὴ προσδοκᾶν τοὺς τοιούτους ἂν ποιεῖν, εἰ μηδεὶς ἐπῆν ἀγὼν, μηδὲ κίνδυνος; βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ τὸν ἑξῆς ἀναγνῶναι νόμον τουτονί· καὶ γὰρ ἐκ τούτου φανερὰ πᾶσιν ὑμῖν ἥ τε τῶν ἄλλων ἁπάντων ὑμῶν εὐλάβεια γενήσεται, καὶ τὸ τούτου θράσος. λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Εὐήγορος εἶπεν, ὅταν ἡ πομπὴ ᾖ τῷ Διονύσῳ ἐν Πειραιεῖ, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ ἡ ἐπὶ Ληναίῳ πομπὴ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ τοῖς ἐν ἄστει Διονυσίοις ἡ πομπὴ, καὶ οἱ παῖδες καὶ ὁ κῶμος, καὶ οἱ κωμῳδοὶ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ Θαργηλίων τῇ πομπῇ καὶ τῷ ἀγῶνι,
518 μὴ ἐξεῖναι, μήτε ἐνεχυράσαι, μήτε λαμβάνειν ἕτερον ἑτέρου, μηδὲ τῶν ὑπερημέρων, ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ὑπόδικος

ἔστω τῷ παθόντι, καὶ προβολαὶ αὐτοῦ ἔστωσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν Διονύσου, ὡς ἀδικοῦντος, καθὰ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων γέγραπται. ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι ἐν τῷ προτέρῳ νόμῳ κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὔσης τῆς προβολῆς, ἐν τούτῳ καὶ κατὰ τῶν τοὺς ὑπερημέρους εἰσπραττόντων, ἢ καὶ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν τινος λαμβανόντων, ἢ βιαζομένων, ἐποιήσατε τὰς προβολάς. οὐ γὰρ, ὅπως μὴ τὸ σῶμα ὑβρίζεσθαί τινος ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ἢ τὴν παρασκευὴν, ἣν ἂν ἐκ τῶν ἰδίων πορίσαιτό τις εἰς τὴν λειτουργίαν, ᾠήθητε χρῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκῃ καὶ ψήφῳ τῶν ἑλόντων γιγνόμενα, τῶν ἑαλωκότων καὶ κεκτημένων ἐξ ἀρχῆς, τῇ γοῦν ἑορτῇ, ἀπεδώκατε εἶναι. ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες εἰς τοσοῦτον ἀφῖχθε φιλανθρωπίας τε καὶ εὐσεβείας, ὥστε καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέσχετε ταύτας τὰς ἡμέρας. Μειδίας δ᾽ ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς ἡμέραις ἄξια τοῦ δοῦναι τὴν ἐσχάτην δίκην ποιῶν δειχθήσεται. βούλομαι δὲ καθ᾽ ἕκαστον ἀπαρχῆς ὧν πέπονθα ἐπιδείξας, ἔτι καὶ περὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ἃς τὸ τελευταῖον προσενέτεινέ μοι. ἓν γὰρ μηδέν ἐστιν, ἐφ᾽ ᾧ τῶν πεπραγμένων οὐ δίκαιος ὢν ἀπολωλέναι φανήσεται. ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ τῇ Πανδιονίδι φυλῇ τρίτον ἔτος τουτὶ, παρούσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τὸν ἄρχοντα ἐπικληροῦν ὁ νόμος τοῖς χοροῖς τοὺς 519 αὐλητὰς κελεύει, λόγων καὶ λοιδορίας γιγνομένης, καὶ κατηγοροῦντος τοῦ μὲν ἄρχοντος τῶν ἐπιμελητῶν τῆς φυλῆς, τῶν δ᾽ ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος, παρελθὼν ὑπεσχόμην ἐγὼ χορηγήσειν ἐθελοντής· καὶ κληρουμένων, πρῶτος αἱρεῖσθαι τὸν αὐλητὴν ἔλαχον. ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες ἀμφότερα ὡς οἷόν τε μάλιστ᾽ ἀπεδέξασθε, τήν τ᾽ ἐπαγγελίαν τὴν ἐμὴν, καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης· καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον, ὡς ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ συνησθέντες, ἐποιήσατε. Μειδίας δ᾽ οὑτοσὶ μόνος τῶν ἁπάντων, ὡς ἔοικεν, ἠχθέ-

σθῇ, καὶ παρηκολούθησε παρ' ὅλην τὴν λειτουργίαν ἐπηρεάζων ἐμοὶ συνεχῶς, καὶ μικρὰ καὶ μείζω. ὅσα μὲν οὖν ἢ τοὺς χορευτὰς, ἐναντιούμενος ἡμῖν, ἀφεθῆναι τῆς χορείας ἠνώχλησεν, ἢ προβαλλόμενος καὶ κελεύων ἑαυτὸν εἰς τὰ Διονύσια χειροτονεῖν ἐπιμελητὴν, ἢ τἆλλα πάντα, ὅσα τοιαῦτα, ἐάσω. οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ', ὅτι τῷ μὲν ἐπηρεαζομένῳ τότ' ἐμοὶ καὶ ὑβριζομένῳ τὴν αὐτὴν ὀργὴν ἕκαστον τούτων, ἥνπερ ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν δεινοτάτων, παρίστη· ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος οὖσιν, οὐκ ἂν ἴσως ἄξια ταῦτα καθ' αὑτὰ ἀγῶνος φανείη· ἀλλ' ἃ πάντες ἂν ὁμοίως ἀκούσαντες ἀγανακτήσαιτε, ταῦτ' ἐρῶ. ἔστι δὲ ὑπερβολὴ τῶν μετὰ ταῦτα, ἃ μέλλω λέγειν, καὶ οὐδ' ἂν ἐπεχείρησα ἔγωγε κατηγορεῖν αὐτοῦ νῦν, εἰ μὴ καὶ τότε ἐν τῷ δήμῳ παραχρῆμα ἐξήλεγξα. τὴν γὰρ ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν (ἱερὰν γὰρ ἔγωγε νομίζω πᾶσαν, ὅσην ἄν τις ἕνεκα τῆς ἑορτῆς παρασκευάσηται, τέως ἂν χρησθῇ) καὶ τοὺς
520 στεφάνους τοὺς χρυσοῦς, οὓς ἐποιησάμην ἐγὼ, κόσμον τῷ χορῷ, ἐπεβούλευσεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διαφθεῖραί μου, νύκτωρ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ χρυσοχόου. καὶ διέφθειρεν, οὐ μέντοι πάντας γε; οὐ γὰρ ἠδυνήθη. καίτοι τοῦτό γ' οὐδείς πώποτε οὐδένα φησὶν ἀκηκοέναι τολμήσαντα, οὐδὲ ποιήσαντα ἐν τῇ πόλει. οὐκ ἀπέχρησε δὲ αὐτῷ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διέφθειρέ μου τοῦ χοροῦ. καὶ εἰ μὴ Τηλεφάνης, ὁ αὐλητὴς, ἀνδρῶν βέλτιστος περὶ ἐμὲ τότε ἐγένετο, καὶ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενος, τὸν ἄνθρωπον ἀπελάσας, αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ διδάσκειν ᾤετο δεῖν τὸν χορὸν, οὐδ' ἂν ἠγωνισάμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἀδίδακτος ἂν εἰσῆλθεν ὁ χορὸς, καὶ πράγματα αἴσχιστα ἂν ἐπάθομεν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἔστη τῆς ὕβρεως, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν, ὥστε τὸν ἐστεφανωμένον ἄρχοντα διέφθειρε· τοὺς χορηγοὺς συνῆγεν ἐπ' ἐμὲ, βοῶν, ἀπειλῶν, ὀμνύουσι παρεστηκὼς τοῖς κριταῖς, τὰ παρασκήνια φράττων, προσηλῶν, ἰδιώτης ὢν, τὰ δημόσια, κακὰ, καὶ

πράγματα ἀμύθητά μοι παρέχων διετέλεσε. καὶ τού-
των, ὅσα γε ἐν τῷ δήμῳ γέγονεν, ἢ πρὸς τοῖς κρι-
ταῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, ὑμεῖς ἐστέ μοι μάρτυρες πάν-
τες, ὦ ἄνδρες δικασταί. καίτοι τῶν λόγων τούτους
χρὴ δικαιοτάτους καὶ πιστοτάτους ἡγεῖσθαι, οὓς ἂν
οἱ καθήμενοι τῷ λέγοντι μαρτυρῶσιν ἀληθεῖς εἶναι.
προδιαφθείρας τοίνυν τοὺς κριτὰς τῷ ἀγῶνι τῶν
ἀνδρῶν, δύο ταῦτα ὥσπερεὶ κεφάλαια ἐφ' ἅπασι τοῖς
ἑαυτῷ νενεανιευμένοις ἐπέθηκεν. ἐμοῦ μὲν ὕβρισεν
εἰς τὸ σῶμα, τῇ φυλῇ δὲ κρατούσῃ τὸν ἀγῶνα,
αἰτιώτατος τοῦ μὴ νικῆσαι κατέστη. τὰ μὲν οὖν 521
εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φυλέτας ἠσελγημένα, καὶ τὰ περὶ
τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα τούτῳ πεπραγμένα, ἐφ' οἷς
αὐτὸν προυβαλόμην, ταῦτ' ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλὰ ἕτερα· ὧν ὅσα ἂν οἷός τε ὦ,
διέξειμι πρὸς ὑμᾶς αὐτίκα δὴ μάλα. ἔχω δὲ λέγειν
καὶ πονηρίας ἑτέρας αὐτοῦ παμπληθεῖς, καὶ ὕβρεις
εἰς πολλοὺς ὑμῶν, καὶ τολμήματα τοῦ μιαροῦ τού-
του πολλὰ καὶ δεινά· ἐφ' οἷς τῶν πεπονθότων οἱ
μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καταδείσαντες τοῦτον, καὶ
τὸ τούτου θράσος, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἑταίρους,
καὶ πλοῦτον, καὶ ὕβριν, καὶ τἄλλα, ὅσα δὴ πρόσ-
εστι τούτῳ, ἡσυχίαν ἔσχον· οἱ δ' ἐπιχειρήσαντες
δίκην λαμβάνειν, οὐκ ἠδυνήθησαν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ
διελύσαντο, ἴσως λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἡγούμενοι. τὴν
μὲν οὖν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην ἔχουσιν οἵ γε πεισθέντες·
τῆς δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, οὓς παραβὰς οὗτος, κἀ-
κείνους ἠδίκει τότε, καὶ νῦν ἐμὲ, καὶ πάντας τοὺς
ἄλλους, ὑμεῖς ἐστε κληρονόμοι. πάντων οὖν τούτων
ἀθρόων ἓν τίμημα ποιήσασθε, ὅ, τι ἂν δίκαιον
ἡγῆσθε. ἐξελέγξω δὲ, πρῶτον μὲν, ὅσα αὐτὸς ὑβρί-
σθην· ἔπειθ', ὅσα ὑμεῖς ἠδίκησθε· μετὰ ταῦτα
δὲ καὶ τὸν ἄλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βίον αὐτοῦ
πάντα ἐξετάσω, καὶ δείξω πολλῶν θανάτων, οὐχ
ἑνὸς, ὄντα ἄξιον. λέγε μοι τὴν τοῦ χρυσοχόου
πρώτην λαβὼν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Παμμένης Παμμένους ἔπαρχος, ἔχω χρυσοχοεῖον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ᾧ καὶ καταγίγνομαι καὶ ἐργάζομαι
522 τὴν χρυσοχοϊκὴν τέχνην. ἐκδόντος δέ μοι Δημοσθένους, ᾧ μαρτυρῶ, στέφανον χρυσοῦν, ὥστε κατασκευάσαι, καὶ ἱμάτιον διάχρυσον ποιῆσαι, ὅπως πομπεύσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν τοῦ Διονύσου πομπὴν, καὶ ἐμοῦ συντελέσαντος αὐτὰ, καὶ ἔχοντος παρ' ἐμαυτῷ ἕτοιμα, εἰσπηδήσας πρός με νύκτωρ Μειδίας ὁ κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, ἐπεχείρησε διαφθείρειν τὸν στέφανον, καὶ τὸ ἱμάτιον, καὶ τινα μὲν αὐτῶν ἐλυμήνατο, οὐ μέντοι πάντα γε ἐδυνήθη, διὰ τὸ ἐπιφανέντα με κωλῦσαι. Πολλὰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκηκεν, ἔχω λέγειν, ὥσπερ εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, καὶ συνείλοχα ὕβρεις αὐτοῦ καὶ πονηρίας τοσαύτας, ὅσας ἀκούσεσθε αὐτίκα δὴ μάλα. ἦν δ' ἡ συλλογὴ ῥᾳδία· αὐτοὶ γὰρ οἱ πεπονθότες προσῄεσάν μοι. βούλομαι δὲ πρὸ τούτων εἰπεῖν, οἷς ἐπιχειρήσειν αὐτὸν ἀκήκοα ἐξαπατᾶν ὑμᾶς· τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους, ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτους προειπεῖν ἡγοῦμαι, ὑμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι. διὰ τί; ὅτι τοῦ δικαίαν καὶ εὔορκον θέσθαι τὴν ψῆφον ὁ κωλύσας ἐξαπατηθῆναι λόγος ὑμᾶς, οὗτος αἴτιος ἔσται. πολὺ δὴ μάλιστα πάντων τούτῳ τῷ λόγῳ προσέχειν ὑμᾶς δεῖ, καὶ μνημονεῦσαι τοῦτον, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀπαντᾶν, ὅταν οὗτος λέγῃ. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐκ ἄδηλος ἐρῶν, ἐξ ὧν ἰδίᾳ πρός τινας αὐτὸς διεξιὼν ἀπηγγέλλετό μοι, ὡς, εἴπερ ἀληθῶς ἐπεπόνθειν ταῦτα, ἃ λέγω, δίκας ἰδίας μοι προσῆκεν αὐτῷ λαχεῖν· τῶν μὲν ἱματίων καὶ τῶν χρυσῶν στεφάνων τῆς διαφθορᾶς, καὶ τῆς περὶ τὸν χορὸν ἁπάσης ἐπηρείας, βλάβης· ὧν δ' εἰς τὸ σῶμα ὑβρί-
523 σθαι φημὶ, ὕβρεως· οὐ μὰ Δί' οὐχὶ δημοσίᾳ κρίνειν αὐτὸν, καὶ τίμημα ἐπάγειν, ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ἐγὼ δὲ, ἓν μὲν ἐκεῖνο εὖ οἶδα, καὶ ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρὴ, ὅτι εἰ μὴ προὐβαλλόμην

αὐτὸν, ἀλλ' ἐδικαζόμην, οὐναντίος ἂν ἧκεν εὐθὺς
μοι λόγος, ὡς, εἴπερ ἦν τι τούτων ἀληθὲς, προ-
βάλλεσθαί με ἔδει, καὶ παρ' αὐτὰ τἀδικήματα τὴν
τιμωρίαν ποιεῖσθαι· ἅ τε γὰρ χορὸς ἦν τῆς πόλεως,
ἥ τε ἐσθὴς τῆς ἑορτῆς ἕνεκα πᾶσα παρεσκευάστο,
ἐγώ τε, ὁ πεπονθὼς ταῦτα, χορηγὸς ἦν. τίς ἂν
οὖν ἑτέραν μᾶλλον εἵλετο τιμωρίαν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ
νόμου κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὖσαν;
ταῦτ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντ' ἂν ἔλεγεν οὗτος τότε. φεύ-
γοντος μὲν γὰρ, οἶμαι, καὶ ἠδικηκότος ἐστὶ, τὸ τὸν
παρόντα τρόπον τοῦ δοῦναι δίκην διακρουόμενον,
τὸν οὐκ ὄνθ' ὡς ἔδει γενέσθαι λέγειν· δικαστῶν δέ
γε σωφρόνων, ταύτοις τε μὴ προσέχειν, καὶ, ὃν
ἂν λάβωσιν ἀσελγαίνοντα, κολάζειν. μὴ δὴ τοῦτο
λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ὅτι καὶ δίκας ἰδίας δίδωσιν ὁ νό-
μος μοι, καὶ γραφὴν ὕβρεως· δίδωσι γάρ. ἀλλ',
ὡς οὐ πεποίηκεν, ἃ κατηγόρηκα, ἢ, πεποιηκὼς,
οὐ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖ, τοῦτο δεικνύτω. τοῦτο
γὰρ αὐτὸν ἐγὼ προὐβαλόμην, καὶ περὶ τούτου τὴν
ψῆφον οἴσετε νῦν ὑμεῖς. εἰ δ' ἐγὼ τὴν ἐπὶ τῶν
ἰδίων δικῶν πλεονεξίαν ἀφεὶς, τῇ πόλει παραχωρῶ
τῆς τιμωρίας, καὶ τοῦτον εἱλόμην τὸν ἀγῶνα, ἀφ'
οὗ μηδέν ἐστι λῆμμα λαβεῖν ἐμοὶ, χάριν, οὐ βλά-
βην δήπου, τοῦτ' ἂν εἰκότως ἐνέγκαι μοι παρ' ὑμῶν.
οἶδα τοίνυν, ὅτι καὶ τούτῳ πολλῷ χρήσεται τῷ λό-
γῳ· μή με Δημοσθένει παραδῶτε, μηδὲ διὰ Δη-
μοσθένην με ἀνέλητε. ὅτι τούτῳ πολεμῶ, διὰ τοῦ-
τό με ἀναιρήσετε; τὰ τοιαῦτα πολλάκις οἶδ' ὅτι 524
φθέγξεται, βουλόμενος φθόνον τινὰ ἐμοὶ διὰ τούτων
τῶν λόγων συνάγειν. ἔχει δ' οὐχ οὕτω ταῦτα, οὐδ'
ἐγγύς. οὐδένα γὰρ τῶν ἀδικούντων ὑμεῖς οὐδενὶ τῶν
κατηγόρων ἐκδίδοτε· οὐδὲ γὰρ, ἐπειδὰν ἀδικηθῇ
τις, ὡς ἂν ἕκαστος ὑμᾶς ὁ παθὼν πείσῃ, ποιεῖσθε
τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον, νόμους ἔθεσθε πρὸ
τῶν ἀδικημάτων ἐπ' ἀδήλοις μὲν τοῖς ἀδικήσουσιν,
ἀδήλοις δὲ τοῖς ἀδικηθησομένοις. οὗτοι δὲ τί ποι-
οῦσιν οἱ νόμοι; πᾶσιν ὑπισχνοῦνται τοῖς ἐν τῇ πό-
λει δίκην, ἂν ἀδικηθῇ τις, ἔσεσθαι δι' αὐτῶν λα-

βεῖν. ὅταν τοίνυν τῶν παραβαινόντων τινὰ τοὺς νόμους κολάζητε, οὐχὶ τοῖς κατηγόροις τοῦτον ἐκδίδοτε, ἀλλὰ τοὺς νόμους ὑμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦτε. ἀλλὰ μὴν, πρός γε τὸ τοιοῦτον, ὅτι Δημοσθένης, φησὶν, ὕβρισται, δίκαιος καὶ κοινὸς καὶ ὑπὲρ ἁπάντων ἔσθ' ὁ λόγος. οὐ γὰρ εἰς Δημοσθένην ὄντα με ἠσέλγαινε μόνον ταύτην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς χορηγὸν ὑμέτερον· τοῦτο δ' ὅσον δύναται, γνοίητ' ἂν ἐκ τῶνδε. ἴστε δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν θεσμοθετῶν τούτων οὐδενὶ θεσμοθέτης ἔστ' ὄνομα, ἀλλ' ὁτιδήποτε ἑκάστῳ. ἂν μὲν τοίνυν ἰδιώτην ὄντα τινὰ αὐτῶν ὑβρίσῃ τις, ἢ κακῶς εἴπῃ, γραφὴν ὕβρεως καὶ δίκην κακηγορίας ἰδίαν φεύξεται. ἐὰν δὲ θεσμοθέτην, ἄτιμος ἔσται καθάπαξ. διὰ τί; ὅτι τοὺς νόμους ἤδη ὁ τοῦτο ποιῶν προσυβρίζει, καὶ τὸν ὑμέτερον κοινὸν στέφανον, καὶ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα· ὁ γὰρ θεσμοθέτης οὐδενὸς ἀνθρώπων ἔστ' ὄνομα, ἀλλὰ τῆς πόλεως. καὶ πάλιν γε τὸν ἄρχοντα, ταὐτὸ τοῦτο, ἐὰν μὲν ἐστεφανωμένον πατάξῃ τις, ἢ κακῶς εἴπῃ, ἄτιμος· ἐὰν δὲ ἰδιώτην, ἰδίᾳ ὑπό-
525 δικος. καὶ οὐ μόνον περὶ τούτων οὕτω ταῦτ' ἔχει, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων, οἷς ἂν ἡ πόλις τινὰ ἄδειαν, ἢ στεφανηφορίαν, ἢ τινὰ τιμὴν δῷ. οὕτω τοίνυν καὶ ἐμὲ εἰ μὲν ἐν ἄλλαις τισὶν ἡμέραις ἠδίκησέ τι τούτων Μειδίας ἰδιώτην ὄντα, ἰδίᾳ καὶ δίκην προσῆκεν αὐτῷ διδόναι· εἰ δὲ χορηγὸν ὄντα ὑμέτερον, ἱερομηνίας οὔσης, πάνθ', ὅσα ἠδίκησεν, ὑβρίσας φαίνεται, δημοσίας ὀργῆς καὶ τιμωρίας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν· ἅμα γὰρ τῷ Δημοσθένει καὶ ὁ χορηγὸς ὑβρίζετο. τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς πόλεως ὄνομα. καίτοι ταύταις ταῖς ἡμέραις, αἷς οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. χρὴ δὲ, ὅταν μὲν τίθησθε τοὺς νόμους, ὁποῖοί τινές εἰσι σκοπεῖν· ἐπειδὰν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι· καὶ γὰρ εὔορκα ταῦθ' ὑμῖν ἐστι, καὶ ἄλλως δίκαια. ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι, ἦν ὁ τῆς αἰκίας, ἦν ὁ τῆς ὕβρεως. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοὺς τοῖς Διονυσίοις τι ποιοῦντας τούτων κατὰ τούτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν ὑμῖν

προσεῖδε τοῦδε τοῦ νόμου. ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη. ση-
μεῖον δέ· ἔθεσθε ἱερὸν νόμον αὐτῷ τῷ θεῷ περὶ
τῆς ἱερομηνίας. εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋ-
πάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ' ἐκείνους τε-
θέντι, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἔστ' ἔνοχος, ὁ τοιοῦ-
τος πότερα μὴ δῷ διὰ τοῦτο δίκην, ἢ μείζω δοίη
δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι μείζω. ἀπήγγειλε τοίνυν τίς
μοι περιιόντα αὐτὸν συλλέγειν καὶ πυνθάνεσθαι, τίσι
πώποτε συμβέβηκεν ὑβρισθῆναι· καὶ λέγειν τού-
τους, καὶ διηγεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς μέλλειν. οἷον, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν πρόεδρον, ὅν ποτέ φασιν ἐν
ὑμῖν ὑπὸ Πολυζήλου πληγῆναι, καὶ τὸν θεσμοθέτην,
ὃς ἔναγχος ἐπλήγη τὴν αὐλητρίδα ἀφαιρούμενος, καὶ
τοιούτους τινάς· ὡς ἐὰν πολλοὺς ἑτέρους πολλὰ
καὶ δεινὰ πεπονθότας ἐπιδείξῃ, ἧττον ὑμᾶς ἐφ' 526
οἷς ἐγὼ πέπονθα ὀργιουμένους. ἐμοὶ δ' αὖ τοὐναν-
τίον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖτε ποιεῖν ἂν εἰκό-
τως, εἴπερ [ὑπὲρ] τοῦ κοινῇ βελτίστου δεῖ μέλειν
ὑμῖν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, τοῦ μὲν πολλὰ τοι-
αῦτα γίγνεσθαι τὸ μὴ κολάζεσθαι τοὺς ἐξαμαρτά-
νοντας αἴτιον ὂν, τοῦ δὲ μηδένα ὑβρίζειν τὸ λοιπὸν,
τὸ δίκην τὸν ἀεὶ ληφθέντα, ἣν προσήκει, διδόναι,
μόνον αἴτιον ἂν γενόμενον; εἰ μὲν τοίνυν ἀποτρέψαι
συμφέρει τοὺς ἄλλους, τοῦτον καὶ δι' ἐκεῖνα κολα-
στέον· καὶ μᾶλλόν γε, ὅσῳ περ ἂν ᾖ πλείω καὶ
μείζω. εἰ δὲ παροξῦναι, καὶ τοῦτον καὶ πάντας
τοὺς ἄλλους ἐατέον. ἔτι τοίνυν, οὐδ' ὁμοίαν οὖσαν
τούτῳ κἀκείνοις συγγνώμην εὑρήσομεν. πρῶτον μὲν
γὰρ ὁ τὸν θεσμοθέτην πατάξας τρεῖς εἶχε προφάσεις,
μέθην, ἔρωτα, ἄγνοιαν, διὰ τὸ σκότους καὶ νυκτὸς
τὸ πρᾶγμα γεγενῆσθαι. ἔπειθ' ὁ Πολύζηλος ἐκεῖνος,
ὀργῇ καὶ τρόπου προπετείᾳ, φθάσας τὸν λογισμὸν,
ἁμαρτὼν ἔπαισεν. οὐ γὰρ ἐχθρός γε ὑπῆρχεν ὤν,
οὐδ' ἐφ' ὕβρει τοῦτ' ἐποίησεν. ἀλλ' οὐ Μειδίᾳ τού-
των οὐδέν ἐστιν εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ
μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζε· καὶ οὐκ ἐπὶ τούτου μό-
νον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων φαίνεται προῃρημένος με ὑβρί-
ζειν. καὶ μὴν οὐδὲ τῶν πεπραγμένων ἐμοὶ καὶ

τούτοις οὐδὲν ὅμοιον ὁρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ θεσμο-
θέτης, οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων φροντίσας,
οὐδ᾽ ἀγανακτήσας φανήσεται, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ πεισθείς,
ὁπόσῳ δήποτε, ἀργυρίῳ, καθυφεὶς τὸν ἀγῶνα.
ἔπειθ᾽ ὁ πληγεὶς ἐκείνας ὑπὸ τοῦ Πολυζήλου, ταὐτὸ
τοῦτο, ἰδίᾳ διαλυσάμενος, ἐρρῶσθαι πολλὰ τοῖς νό-
527 μοις εἰπὼν, καὶ ὑμῖν, οὐδ᾽ εἰσήγαγε τὸν Πολύζη-
λον. εἰ μὲν τοίνυν ἐκείνων κατηγορεῖν βούλεταί τις
ἐν τῷ παρόντι, δεῖ λέγειν ταῦτα. εἰ δ᾽ ὑπὲρ ὧν ἐγὼ
τούτου κατηγόρηκα, ἀπολογεῖσθαι, πάντα μᾶλλον,
ἢ ταῦτα λεκτέον. πᾶν γὰρ τοὐναντίον ἐκείνοις, αὐ-
τὸς μὲν οὔτε λαβὼν οὐδὲν, οὔτ᾽ ἐπιχειρήσας λαβεῖν
φανήσομαι, τὴν δ᾽ ὑπὲρ τῶν νόμων, καὶ τὴν ὑπὲρ
τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν τιμωρίαν δικαίως
φυλάξας, καὶ νῦν ἀποδεδωκὼς ὑμῖν. μὴ τοίνυν ἐᾶτε
ταῦτ᾽ αὐτὸν λέγειν, μηδ᾽, ἂν βιάζηται, πείθεσθ᾽
ὡς δίκαιόν τι λέγοντι. ἂν γὰρ ταῦθ᾽ οὕτως ἐγνω-
σμένα ὑπάρχῃ παρ᾽ ὑμῖν, οὐκ ἐνέσται αὐτῷ λόγος
οὐδὲ εἷς. ποία γὰρ πρόφασις, τίς ἀνθρωπίνη καὶ
μετρία σκῆψις φανεῖται τῶν πεπραγμένων αὐτῷ;
ὀργὴ νὴ Δία. καὶ γὰρ ταῦτα τυχὸν λέξει. ἀλλ᾽ ἃ
μὲν ἄν τις ἄφνω, τὸν λογισμὸν φθάσας ἐξαχθῇ
πρᾶξαι, κἂν ὑβριστικῶς τοῦτο ποιήσῃ, δι᾽ ὀργήν γ᾽
ἔνι φῆσαι πεποιηκέναι. ἃ δ᾽ ἂν ἐκ πολλοῦ, συνεχῶς,
ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις
φωρᾶται, οὐ μόνον δήπου [τοῦ] μὴ μετ᾽ ὀργῆς
[ἀπέχει,] ἀλλὰ καὶ βεβουλευμένος ὁ τοιοῦτος ὑβρίζων
ἐστὶν ἤδη φανερός. ἀλλὰ μὴν ὁπηνίκα καὶ πεποιη-
κὼς, ἃ κατηγορῶ, καὶ ὕβρει πεποιηκὼς φαίνεται,
τοὺς νόμους ἤδη δεῖ σκοπεῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί.
κατὰ γὰρ τούτους δικάσειν ὀμωμόκατε. καὶ θεω-
ρεῖθ᾽, ὅσῳ μείζονος ὀργῆς καὶ ζημίας ἀξιοῦσι τοὺς
ἑκουσίᾳ, καὶ δι᾽ ὕβριν τι πλημμελοῦντας, τῶν ἄλ-
λως πως ἐξαμαρτανόντων. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ
περὶ τῆς βλάβης οὗτοι νόμοι πάντες, ἵν᾽ ἐκ τούτων
528 ἄρξωμαι, ἂν μὲν ἑκὼν τις βλάψῃ, διπλοῦν ἂν
δ᾽ ἄκων, ἁπλοῦν τὸ βλάβος κελεύουσιν ἐκτίνειν.
εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ παθὼν πανταχοῦ βοηθείας δι-

καιρὸς ἐστὶ τυγχάνειν. τῷ δράσαντι δ' οὐκ ἴσην τὴν
ὀργὴν, ἄν θ' ἑκὼν, ἄν τ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος.
ἔπειθ' οἱ φονικοὶ, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιν-
νύντας, θανάτῳ, καὶ ἀειφυγίᾳ, καὶ δημεύσει τῶν
ὑπαρχόντων, ζημιοῦσι, τοὺς δ' ἀκουσίως, αἰδέσεως
καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. οὐ μόνον δ' ἐπὶ
τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄν-
τας ἰδεῖν ἐστι τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων.
τί γὰρ δήποτ', ἄν τις ὄφλων δίκην μὴ ἐκτίσῃ,
οὐκέτ' ἐποίησεν ὁ νόμος τὴν ἐξούλης ἰδίαν, ἀλλὰ
προστιμᾷν ἐπέταξε τῷ δημοσίῳ; καὶ πάλιν, τί δή-
ποτε, ἂν μὲν ἑκὼν παρ' ἑκόντος τις λάβῃ τάλαντον
ἓν, ἢ δύο, ἢ καὶ δέκα, καὶ ταῦτ' ἀποστερήσῃ, οὐ-
δὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν; ἂν δὲ μικροῦ πάνυ
τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ, βίᾳ δὲ τοῦτο ἀφέληται, τὸ
ἴσον τῷ δημοσίῳ προστιμᾷν οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὅσον
περ ἂν τῷ ἰδιώτῃ; διὰ τί; ὅτι πάνθ', ὅσα τις βια-
ζόμενος πράττει, κοινὰ ἀδικήματα, καὶ κατὰ τῶν
ἔξω τοῦ πράγματος ὄντων ἡγεῖτο ὁ νομοθέτης. τὴν
μὲν γὰρ ἰσχὺν, ὀλίγων, τοὺς δὲ νόμους, ἁπάντων
εἶναι· καὶ τὸν μὲν πεισθέντα, ἰδίας, τὸν δὲ
βιασθέντα, δημοσίας δεῖσθαι βοηθείας. διόπερ καὶ
τῆς ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπαντι
τῷ βουλομένῳ, τὸ δὲ τίμημα ἐποίησεν ὅλον δημόσιον.
τὴν γὰρ πόλιν ἡγεῖτο ἀδικεῖν, οὐχὶ τὸν παθόντα
μόνον, τὸν ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντα. καὶ δίκην ἱκανὴν
τὴν τιμωρίαν εἶναι τῷ παθόντι, χρήματα δ' οὐ 529
προσήκειν τῶν τοιούτων ἐφ' ἑαυτῷ λαμβάνειν. καὶ
τοσαύτῃ γ' ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε, κἂν εἰς δοῦ-
λον ὑβρίζῃ τις, ὁμοίως ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου γραφήν.
οὐ γὰρ, ὅστις ὁ πάσχων, ᾤετο δεῖν σκοπεῖν· ἀλλὰ
τὸ πρᾶγμα ὁποῖόν τι τὸ γιγνόμενον. ἐπειδὴ δὲ εὗ-
ρεν οὐκ ἐπιτήδειον, μήτε πρὸς δοῦλον, μήθ' ὅλως
ἐξεῖναι πράττειν ἐπέταξεν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων οὐδὲν ὕβρεως
ἀφορητότερον, οὐδ' ἐφ' ὅτῳ μᾶλλον ὑμῖν ὀργίζεσθαι
προσήκει. ἀνάγνωθι δ' αὐτόν μοι λαβὼν τὸν τῆς ὕβρεως
νόμον. οὐδὲν γὰρ οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου.

Νόμος.

Ἐάν τις ὑβρίσῃ εἴς τινα, ἢ παῖδα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄνδρα, τῶν ἐλευθέρων, ἢ τῶν δούλων, ἢ παράνομόν τι ποιήσῃ εἰς τούτων τινὰ, γραφέσθω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὁ βουλόμενος Ἀθηναίων, οἷς ἔξεστιν. οἱ δὲ θεσμοθέται εἰσαγόντων εἰς τὴν ἡλιαίαν τριάκοντα ἡμερῶν, ἀφ' ἧς ἂν ἡ γραφὴ, ἐὰν μή τι δημόσιον κωλύῃ. εἰ δὲ μὴ, ὅταν ᾖ πρῶτον οἷόν τε. ὅτου δ' ἂν καταγνῶτε, ἡ ἡλιαία τιμάτω περὶ αὐτοῦ παραχρῆμα, ὅτου ἂν δόξῃ ἄξιος εἶναι παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ὅσοι δ' ἂν γράφωνται γραφὰς ἰδίας κατὰ τὸν νόμον, ἐάν τις μὴ ἐπεξέλθῃ, ἢ ἐπεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, ἀποτισάτω χιλίας δραχμὰς τῷ δημοσίῳ. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ τῆς ὕβρεως, δεδέσθω, ἐὰν ἐλεύθερον ὑβρίσῃ, μέχρις ἂν ἐκτίσῃ. ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ νόμου τῆς φιλανθρωπίας, ὃς οὐδὲ τοὺς
530 δούλους ὑβρίζεσθαι ἀξιοῖ. τί οὖν πρὸς θεῶν; εἴ τις εἰς τοὺς βαρβάρους ἐνεγκὼν τὸν νόμον τοῦτον, παρ' ὧν τὰ ἀνδράποδα εἰς τοὺς Ἕλληνας κομίζεται, ἐπαινῶν ὑμᾶς, καὶ διεξιὼν περὶ τῆς πόλεως, εἴποι πρὸς αὐτούς· ὅτι εἰσί τινες Ἕλληνες, ἄνθρωποι οὕτως ἥμεροι καὶ φιλάνθρωποι τοὺς τρόπους, ὥστε πολλὰ ὑφ' ὑμῶν ἠδικημένοι, καὶ φύσει τῆς πρὸς ὑμᾶς ἔχθρας αὐτοῖς ὑπαρχούσης πατρικῆς, ὅμως οὐδ' ὅσων ἂν τιμὴν καταθέντες δούλους κτήσωνται, οὐδὲ τούτους ὑβρίζειν ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ νόμον δημοσίᾳ τὸν ταῦτα κωλύσοντα τέθεινται τουτονὶ, καὶ πολλοὺς ἤδη παραβάντας τὸν νόμον τοῦτον ἐζημιώκασι θανάτῳ· εἰ ταῦτ' ἀκούσαιεν καὶ συνεῖεν οἱ βάρβαροι, οὐκ ἂν οἴεσθε δημοσίᾳ πάντας ἡμᾶς προξένους αὐτῶν ποιήσασθαι; τὸν τοίνυν οὐ παρὰ τοῖς Ἕλλησι μόνον εὐδοκιμοῦντα νόμον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις εὖ δόξαντ' ἂν ἔχειν, σκοπεῖσθ' ὁ παραβὰς, ἥντινα δοὺς δίκην, ἀξίαν ἔσται δεδωκώς. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ χορηγὸς ὢν ταῦτ' ἐπεπόνθειν ὑπὸ Μειδίου, ὕβριν ἄν τις κατέγνω μόνον τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. νῦν δέ

μοι δοκεῖ, κἂν ἀσέβειαν εἰ καταγινώσκοι [τις,] τὰ προσήκοντα ποιεῖν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τοὺς χοροὺς ὑμεῖς ἅπαντας τούτους, καὶ ὕμνους τῷ θεῷ ποιεῖσθε, οὐ μόνον κατὰ τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν Διονυσίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς μαντείας, ἐν αἷς ἁπάσαις ἀνῃρημένον εὑρήσετε τῇ πόλει, ὁμοίως ἐκ Δελφῶν καὶ ἐκ Δωδώνης, χοροὺς ἱστάναι κατὰ τὰ πάτρια, καὶ κνισσᾶν ἀγυιάς, καὶ στεφανηφορεῖν. ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν αὐτὰς τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι. 531

Αὐδῶ Ἐρεχθείδεσσιν, ὅσοι Πανδίονος ἄστυ
Ναίετε, καὶ πατρίοισι νόμοις ἰθύνεθ' ἑορτάς,
Μεμνῆσθαι Βάκχοιο, καὶ εὐρυχόρους κατ' ἀγυιὰς
Ἱστάναι ὡραίων Βρομίῳ χάριν ἄμμιγα πάντας,
Καὶ κνισσᾶν βωμοῖσι κάρη στεφάνοις πυκάσαντας.

Περὶ ὑγιείας θύειν καὶ εὔχεσθαι Διῒ ὑπάτῳ, Ἡρακλεῖ, Ἀπόλλωνι προστατηρίῳ· περὶ τύχας ἀγαθᾶς, Ἀπόλλωνι ἀγυιεῖ, Λατοῖ, Ἀρτέμιδι, καὶ κατ' ἀγυιὰς κρατῆρας ἱστάμεν καὶ χορούς, καὶ στεφανηφορεῖν, κατὰ τὰ πάρια, θεοῖς Ὀλυμπίοις πάντεσσι καὶ πάσαις ἰδίας δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς ἀνίσχοντες, καὶ μνασιδωρεῖν.

[*Ἑτέρα.*]

Ἐκ Δωδώνης μαντεῖαι. τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ὁ τοῦ Διὸς σημαίνει. ὅτι τὰς ὥρας παρηνέγκατε τῆς θυσίας καὶ τῆς θεωρίας, αἱρετοὺς πέμπειν κελεύει θεωροὺς ἐννέα, καὶ τούτους διὰ ταχέων τῷ Διῒ [τῷ Δωδωναίῳ] ἀροτρεῖς βοῦς, καὶ πρὸς ἑκάστῳ δύο βοήσεις. τῇ δὲ Διώνῃ βοῦν καὶ ἄλλα ἱερεῖα, καὶ τράπεζαν χαλκῆν. καὶ πρὸς, τὸ ἀνάθημα, ὃ ἀνέθηκεν ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων.

Ἑτέρα.

Ὁ τοῦ Διὸς σήμαιν' ἐν Δωδώνῃ· Διονύσῳ δημοτελεῖ ἱερεῖον τέλειον, καὶ κρατῆρα κεράσαι, καὶ χοροὺς ἱστάναι· Ἀπόλλωνι ἀποτροπαίῳ βοῦν θῦσαι, καὶ στεφανηφορεῖν ἐλευθέρους καὶ δούλους, καὶ ἐλινύειν μίαν ἡμέραν. Διῒ κτησίῳ βοῦν λευκόν. Εἰσὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αὗται καὶ ἄλλαι πολλαὶ

532 μαντεῖαι τῇ πόλει καλαὶ κἀγαθαί. τί οὖν ἐκ τούτων ὑμᾶς ἐνθυμεῖσθαι δεῖ; ὅτι τὰς μὲν ἄλλας θυσίας τοῖς ἐφ' ἑκάστης μαντείας προφαινομένοις θεοῖς προστάττουσι θύειν, ἱστάναι δὲ χορούς, καὶ στεφανηφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια πρὸς ἁπάσαις ἀεὶ ταῖς ἀφικνουμέναις μαντείαις προσαναιροῦσιν ὑμῖν. οἱ τοίνυν χοροὶ πάντες οἱ γιγνόμενοι καὶ οἱ χορηγοί, δῆλον ὅτι τὰς μὲν ἡμέρας ἐκείνας, ἃς συνερχόμεθα ἐπὶ τὸν ἀγῶνα κατὰ τὰς μαντείας ταύτας, περὶ αὐτῶν στεφανούμεθα, ὁμοίως ὅ, τε μέλλων νικᾶν, καὶ ὁ πάντων ὕστατος γενήσεσθαι. τὴν δὲ τῶν ἐπινικίων, ὑπὲρ αὐτοῦ τότ' ἤδη στεφανοῦται ὁ νικῶν. τὸν οὖν εἴς τινα τούτων τῶν χορευτῶν, ἢ τῶν χορηγῶν ὑβρίζοντα ἐπ' ἔχθρᾳ, καὶ ταῦτ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀγῶνι καὶ ἐν τῷ τοῦ θεοῦ ἱερῷ, τοῦτον ἄλλο τι, πλὴν ἀσεβεῖν, φήσομεν; καὶ μὴν ἴστε γε τοῦθ', ὅτι, βουλόμενοι μηδένα ἀγωνίζεσθαι ξένον, οὐκ ἐδώκατε ἁπλῶς τῶν χορηγῶν οὐδενί, προσκαλέσαντι τοὺς χορευτὰς σκοπεῖν, ἀλλ' ἐὰν μὲν καλέσῃ, πεντήκοντα δραχμάς, ἐὰν δὲ καθίζεσθαι κελεύσῃ, χιλίας ἀποτίνειν ἐτάξατε. τίνος ἕνεκα; ὅπως μὴ τὸν ἐστεφανωμένον καὶ λειτουργοῦντα τῷ θεῷ ταύτην τὴν ἡμέραν καλῇ, μηδ' ἐπηρεάζῃ, μηδ' ὑβρίζῃ μηδεὶς ἐξεπίτηδες. εἶτα τὸν μὲν χορευτὴν οὐδ' ὁ προσκαλέσας κατὰ τὸν νόμον ἀζήμιος ἔσται. τὸν δὲ χορηγὸν αὐτὸν οὐδ' ὁ συγκόψας παρὰ πάντας τοὺς νόμους οὕτω φανερῶς, οὐ δώσει δίκην; ἀλλὰ μὴν οὐδέν ἐστ' ὄφελος καλῶς καὶ φιλανθρώπως τοὺς νόμους ὑπὲρ τῶν πολλῶν κεῖσθαι, εἰ τοῖς ἀπειθοῦσι
533 καὶ βιαζομένοις αὐτοὺς ἡ παρ' ὑμῶν ὀργή, τῶν ἀεὶ κυρίων, μὴ γενήσεται. φέρε δὴ πρὸς θεῶν κἀκεῖνα σκέψασθε· παραιτήσομαι δ' ὑμᾶς μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι, ἐὰν ἐπὶ συμφοραῖς τινῶν γεγονότων ὀνομαστὶ μνησθῶ. οὐ γὰρ ὀνειδίσαι μὰ τοὺς θεοὺς οὐδενὶ δυσχερὲς οὐδὲν βουλόμενος τοῦτο ποιήσω, ἀλλὰ δεῖξαι τὸ βιάζεσθαι καὶ τὸ ὑβρίζειν καὶ τὸ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ὡς ἅπαντες ὑμεῖς οἱ ἄλλοι φεύγετε. Σαννίων ἐστὶ δήπου τις ὁ τοὺς τραγικοὺς χοροὺς

διδάσκων. οὗτος ἀστρατείας ἑάλω. καὶ κέχρηται
συμφορᾷ. τοῦτον μετὰ τὴν ἀτυχίαν ταύτην ἐμισθώ-
σατό τις φιλονεικῶν χορηγὸς τραγῳδῶν, οἶμαι, Θεόσ-
δοτίδης. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ἠγανάκτουν οἱ ἀντι-
χορηγοὶ, καὶ κωλύσειν ἔφασαν. ὡς δ' ἐπληρώθη τὸ
θέατρον, καὶ τὸν ὄχλον συνειλεγμένον εἶδον ἐπὶ τὸν
ἀγῶνα, ὤκνησαν, εἴασαν, οὐδεὶς ἥψατο. ἀλλὰ το-
σοῦτον τῆς εὐσεβείας ἐν ἑκάστῳ τις ἂν ὑμῶν ἴδοι τὸ
συγκεχωρηκὸς, ὥστε πάντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον
διδάσκει τοὺς χοροὺς, καὶ οὐδὲ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν
οὐδεὶς κωλύει. τοσοῦτ' ἀπέχει τῶν χορηγῶν τις ἅψα-
σθαι. ἄλλος ἐστὶν Ἀριστείδης Οἰνηΐδος φυλῆς, ἠτυ-
χηκώς τι καὶ οὗτος τοιοῦτον. ὃς νῦν μὲν καὶ γέρων
ἐστὶν ἤδη, καὶ ἴσως ἥττων χορευτής. ἦν δὲ ποθ'
ἡγεμὼν, τῆς φυλῆς κορυφαῖος. ἴστε δήπου τοῦθ',
ὅτι τὸν ἡγεμόνα ἂν ἀφέληταί τις, οἴχεται ὁ λοιπὸς
χορός. ἀλλ' ὅμως πολλῶν χορηγῶν φιλονεικησάντων,
οὐδεὶς πώποτε τοῦτ' εἶδε τὸ πλεονέκτημα, οὐδ' ἐτόλ-
μησε τοῦτον ἐξαγαγεῖν, οὐδὲ κωλῦσαι. διὰ γὰρ τὸ
δεῖν αὐτὸν ἐπιλαβόμενον τῇ χειρὶ, τοῦτο ποιῆσαι, 534
καὶ μὴ προσκαλέσασθαι πρὸς τὸν ἄρχοντα ἐξεῖναι,
ὥσπερ ἂν εἰ ξένον τις ἐξαγαγεῖν ἠβούλετο, ἅπας τις
ὤκνει τῆς ἀσελγείας ταύτης αὐτόχειρ ὀφθῆναι γενόμε-
νος. οὐκ οὖν δεινὸν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ σχέτλιον,
τῶν μὲν νικᾶν ἂν [ταυτὸν] παρὰ τοῦτ' οἰομένων χο-
ρηγῶν, τῶν ἀνηλωκότων πολλάκις πάντα τὰ ὄντα
εἰς τὰς λειτουργίας, μηδένα τολμῆσαι πώποτε, μηδ'
ὧν οἱ νόμοι διδόασιν, ἅψασθαι, ἀλλ' οὕτως εὐλα-
βῶς, οὕτως εὐσεβῶς, οὕτω μετρίως διακεῖσθαι,
ὥστε ἀναλίσκοντας, ἀγωνιῶντας, ὅμως ἀπέχεσθαι,
καὶ προορᾶσθαι τὰς ὑμετέρας βουλήσεις, καὶ τὴν
περὶ τὴν ἑορτὴν σπουδήν· Μειδίαν δὲ, ἰδιώτην ὄν-
τα, μηδὲν ἀνηλωκότα, ὅτι τῳ προσέκρουσε, καὶ
ἐχθρὸς ὑπῆρχε, τοῦτον ἀναλίσκοντα, χορηγοῦντα,
ἐπίτιμον ὄντα, προπηλακίζειν καὶ τύπτειν, καὶ μήτε
τῆς ἑορτῆς, μήτε τῶν νόμον, μήτε τί ὑμεῖς ἐρεῖτε,
μήτε τοῦ θεοῦ φροντίζειν. πολλῶν τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, γεγενημένων ἐχθρῶν ἀλλήλοις, οὐ

μόνον ἐξ ἰδίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ κοινῶν πραγμάτων, οὐδεὶς πώποτε εἰς τοσοῦτ᾽ ἀναιδείας ἀφίκετο, ὥστε τοιοῦτόν τι τολμῆσαι ποιεῖν. καίτοι φασὶν Ἰφικράτην ποτὲ ἐκεῖνον Διοκλεῖ τῷ Πιτθεῖ τὰ μάλιστα ἐλθεῖν εἰς ἔχθραν. καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ συμβῆναι Τισίαν, τὸν Ἰφικράτους ἀδελφὸν, ἀντιχορηγῆσαι τῷ Διοκλεῖ. ἀλλ᾽ ὅμως πολλοὺς μὲν ἔχων φίλους Ἰφικράτης, πολλὰ δὲ χρήματα κεκτημένος, φρονῶν δ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτῷ τηλικοῦτον, ἡλίκον εἰκὸς ἄνδρα καὶ δόξης καὶ τιμῶν τετυχηκότα, ὧν ἐκεῖνος ἠξίωτο παρ᾽ ὑμῶν,
535 *οὐκ ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς τῶν χρυσοχόων οἰκίας νύκτωρ, οὐδὲ κατέῤῥηγνυε τὰ παρασκευαζόμενα ἱμάτια εἰς τὴν ἑορτήν· οὐδὲ διέφθειρε διδάσκαλον, οὐδὲ χορὸν μανθάνειν ἐκώλυεν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, ὧν οὗτος διεπράττετο, ἐποίει· ἀλλὰ τοῖς νόμοις καὶ τῇ τῶν ἄλλων βουλήσει συγχωρῶν, ἠνείχετο καὶ νικῶντα καὶ στεφανούμενον τὸν ἐχθρὸν ὁρῶν, εἰκότως. ἐν ᾗ γὰρ αὐτὸς εὐδαίμων ᾔδει γεγονὼς πολιτείᾳ, ταύτῃ συγχωρεῖν τὰ τοιαῦτα ἠξίου. πάλιν Φιλόστρατον ἅπαντες ἴσμεν τὸν Κολωνῆθεν, Χαβρίου κατηγοροῦντα, ὅτ᾽ ἐκρίνετο τὴν περὶ Ὠρωποῦ κρίσιν θανάτου, καὶ πάντων τῶν κατηγόρων πικρότατον γεγενημένον, [καὶ] μετὰ ταῦτα χορηγοῦντα παισὶ Διονύσια, καὶ νικῶντα [καὶ] Χαβρίαν οὔτε τύπτοντα, οὔτε ἀφαρπάζοντα τὸν στέφανον, οὔθ᾽ ὅλως προσιόντα ὅποι μὴ προσῆκεν αὐτῷ. πολλοὺς δ᾽ ἂν ἔχων εἰπεῖν ἔτι, καὶ διὰ πολλὰς προφάσεις, ἐχθροὺς γεγενημένους ἀλλήλοις, οὐδένα πώποτε οὔτε ἀκήκοα, οὔτε ἑώρακα, ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὕβρεως, ὥστε τοιοῦτόν τι ποιεῖν. οὐδέ γε ἐκεῖνο οὐδεὶς ὑμῶν οἶδ᾽ ὅτι μνημονεύει τῶν πρότερον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις, ἢ καὶ τοῖς κοινοῖς, ἐχθρῶν ἀλλήλοις γενομένων οὐδένα, οὔτε καλουμένων τῶν κριτῶν παρεστηκότα, οὔθ᾽, ὅταν ὀμνύωσιν, ἐξορκοῦντα, οὔθ᾽ ὅλως ἐπ᾽ οὐδενὶ τῶν τοιούτων ἐχθρὸν ἐξεταζόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φιλονεικίᾳ μὲν ἐπαχθέντα, χορηγὸν ὄντα, ποιεῖν, ἔχει τινὰ συγγνώμην· ἔχθρᾳ δὲ, ἐλαύνοντά τινα, ἐκ προαι-*

ῥίσεως, ἐφ' ἅπασι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν καὶ βίαν
κρείττω τῶν νόμων οὖσαν ἐνδεικνύμενον, Ἡράκλεις,
βαρὺ, καὶ οὐχὶ δίκαιόν ἐστιν, οὐδὲ συμφέρον ὑμῖν. 536
εἰ γὰρ ἑκάστῳ τῶν χορηγούντων τοῦτο πρόδηλον γέ-
νοιτο, ὅτι, ἂν ὁ δεῖνα ἐχθρὸς ᾖ μοι, Μειδίας, ἢ
τις ἄλλος, θρασὺς, καὶ οὕτω πλούσιος, πρῶτον
μὲν ἀφαιρεθήσομαι τὴν νίκην, κἂν ἄμεινον ἀγωνί-
σωμαί τινος· ἔπειτ' ἐφ' ἅπασιν ἐλαττωθήσομαι, καὶ
προπηλακιζόμενος διατελέσω· τίς οὕτως ἀλόγιστος,
ἢ τίς οὕτως ἄθλιός ἐστιν, ὅστις ἑκὼν ἂν μίαν
δραχμὴν ἐθελήσειεν ἀναλῶσαι; οὐδεὶς δήπου. ἀλλ',
οἶμαι, τὸ πάντας ποιοῦν καὶ φιλοτιμεῖσθαι, καὶ
ἀναλίσκειν ἐθέλειν, ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι τῶν ἴσων καὶ
τῶν δικαίων ἕκαστος ἡγεῖται ἑαυτῷ μετεῖναι ἐν δη-
μοκρατίᾳ. ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τού-
των οὐκ ἔτυχον διὰ τοῦτον. ἀλλὰ, χωρὶς ὧν ὑβρί-
σθην, καὶ τῆς νίκης προσαπεστερήθην. καίτοι πᾶ-
σιν ὑμῖν τοῦτο δείξω σαφῶς ἔγωγε, ὅτι μηδὲν ἀσελ-
γὲς ἐξῆν ποιοῦντι Μειδίᾳ, μηδ' ὑβρίζοντι, μηδὲ
τύπτοντι, καὶ λυπεῖν ἐμὲ, καὶ κατὰ τοὺς νόμους
αὐτῷ φιλοτιμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ μηδὲ διᾶραι τὸ
στόμα περὶ αὐτοῦ νῦν ἔχειν ἐμέ. ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἐγὼ τῆς Πανδιονίδος χο-
ρηγὸς ὑπέστην ἐν τῷ δήμῳ, τότε τῆς Ἐρεχθηΐδος
ἀναστάντα, τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς, ἀνθυποστῆναι· καὶ
καταστήσανθ' ἑαυτὸν ἐξ ἴσου, καὶ τὰ ὄντα ἀναλί-
σκοντα, ὥσπερ ἐγὼ, οὕτω με ἀφαιρεῖσθαι τὴν νί-
κην, ὑβρίζειν δὲ τοιαῦτα, καὶ τύπτειν, οὐδὲ τότε.
νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν δῆμον ἐτί-
μησεν ἄν, οὐδ' ἐνεανιεύσατο τοιοῦτον οὐδέν· ἐμοὶ
δ', ὃς, (εἴτε τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλεται νο-
μίσαι μανία· μανία γὰρ ἴσως ἐστὶν, ὑπὲρ δύναμίν
τι ποιεῖν· εἴτε καὶ φιλοτιμία,) χορηγὸς ὑπέστην,
οὕτω φανερῶς καὶ μιαρῶς ἐπηρεάζων παρηκολού- 537
θησεν, ὥστε μηδὲ τῶν ἱερῶν ἱματίων, μηδὲ τοῦ
χοροῦ, μηδὲ τοῦ σώματος τὼ χεῖρε τελευτῶν ἀποσχέ-
σθαι μου. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ἄλλως πως ἔχει τὴν ὀργὴν ἐπὶ Μειδίαν, ἢ ὡς [οὐ]

δέον αὐτὸν τεθνάναι, οὐκ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον, οὐδὲ προσῆκον, τὴν τοῦ παθόντος εὐλάβειαν τῷ μηδὲν ὑποστειλαμένῳ πρὸς ὕβριν, μερίδα εἰς σωτηρίαν ὑπάρχειν. ἀλλὰ τὸν μὲν, ὡς ἁπάντων τῶν ἀνηκέστων αἴτιον, κολάζειν προσήκει· τῷ δ' ἐπὶ τοῦ βοηθεῖν ἀποδιδόναι τὴν χάριν. οὐδὲ γὰρ αὖ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς, οὐ γεγενημένου πώποτ' οὐδενὸς ἐκ τῶν τοιούτων δεινοῦ, τῷ λόγῳ τὸ πρᾶγμα ἐγὼ νῦν αἴρω, καὶ φοβερὸν ποιῶ. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἴσασιν ἅπαντες, εἰ δὲ μὴ, πολλοί γε, Εὔθυμον, τὸν παλαίσαντά ποτ', ἐκεῖνον, τὸν νεανίσκον, Σώφιλον, τὸν παγκρατιαστὴν, (ἰσχυρός τις ἦν, μέλας, εὖ οἶδ' ὅτι γιγνώσκουσί τινες ὑμῶν, ὃν λέγω,) τοῦτον ἐν Σάμῳ ἐν συνουσίᾳ τινὶ καὶ διατριβῇ οὕτως ἰδίᾳ, ὅτι ὁ τύπτων αὐτὸν ὑβρίζειν ᾤετο, ἀμυνάμενον οὕτως, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι. ἴσασιν Εὐαίωνα πολλοὶ, τὸν Λεωδάμαντος ἀδελφὸν, ἀποκτείναντα Βοιωτὸν ἐν δείπνῳ, καὶ συνόδῳ κοινῇ διὰ πληγὴν μίαν. οὐ γὰρ ἡ πληγὴ παρέστησε τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία· οὐδὲ τὸ τύπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινὸν, καίπερ ὂν δεινὸν, ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ὁ παθὼν ἔνια οὐδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιθ' ἑτέρῳ, τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρρης. ταῦτα
538 κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους αὐτῶν, ἀήθεις ὄντας τοῦ προπηλακίζεσθαι. οὐδεὶς ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀπαγγέλλων, δύναιτο τὸ δεινὸν παραστῆσαι τοῖς ἀκούουσιν οὕτως, ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦ πράγματος τῷ πάσχοντι, καὶ τοῖς ὁρῶσιν ἐναργὴς ἡ ὕβρις φαίνεται. σκέψασθε δὴ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογίσασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὅσῳ πλείονα ὀργὴν ἐμοὶ προσῆκε παραστῆναι, πάσχοντι τοιαῦτα ὑπὸ Μειδίου, ἢ τότε ἐκείνῳ τῷ Εὐαίωνι τῷ τὸν Βοιωτὸν ἀποκτείναντι. ὁ μέν γε ὑπὸ γνωρίμου, καὶ τούτου μεθύοντος, ἐναντίον ἓξ, ἢ ἑπτὰ ἀνθρώπων ἐπλήγη,

καὶ τούτων γνωρίμων· οἳ τὸν μὲν κακιεῖν ἐφ' οἷς
ἔπραξε, τὸν δ' ἐπαινέσεσθαι μετὰ ταῦτα, ἀνασχό-
μενον καὶ κατασχόνθ' ἑαυτὸν, ἤμελλον· καὶ ταῦτ',
εἰς οἰκίαν ἐλθὼν ἐπὶ δεῖπνον, οἷ μηδὲ βαδίζειν ἐξῆν
αὐτῷ. ἐγὼ δ' ὑπ' ἐχθροῦ νήφοντος, ἕωθεν, ὕβρει,
καὶ οὐκ οἴνῳ, τοῦτο ποιοῦντος, ἐναντίον πολλῶν,
καὶ ξένων, καὶ πολιτῶν, ὑβριζόμην, καὶ ταῦτ' ἐν
ἱερῷ, καὶ οἷ πολλή μοι ἦν ἀνάγκη βαδίζειν χορη-
γοῦντι. καὶ ἐμαυτὸν μέν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
σωφρόνως, μᾶλλον δ' εὐτυχῶς, οἴομαι βεβουλεῦσθαι,
ἀνασχόμενον τότε, καὶ μηδὲν ἀνήκεστον ἐξαχθέντα
πρᾶξαι. τῷ δ' Εὐαίωνι, καὶ πᾶσιν, εἴ τις αὐτῷ
βεβοήθηκεν ἀτιμαζομένῳ, πολλὴν συγγνώμην ἔχω.
δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν δικασάντων τότε πολλοί.
ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἔγωγε μιᾷ μόνον ἁλῶναι ψήφῳ,
καὶ ταῦτα οὔτε κλαύσαντα, οὔτε δεηθέντα τῶν δι-
καστῶν οὐδενὸς, οὔτε φιλάνθρωπον, οὔτε μικρὸν,
οὔτε μέγα, οὐδ' ὁτιοῦν πρὸς τοὺς δικαστὰς ποιή-
σαντα. θῶμεν τοίνυν οὑτωσί· τοὺς μὲν κατα- 539
γνόντας αὐτοῦ μὴ, ὅτι ἠμύνατο, διὰ τοῦτο κατα-
ψηφίσασθαι, ἀλλ', ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον, ὥστε
καὶ ἀποκτεῖναι· τοὺς δ' ἀπογνόντας καὶ ταύτην τὴν
ὑπερβολὴν τῆς τιμωρίας τῷ γε τὸ σῶμα ὑβρισμένῳ
δεδωκέναι. τί οὖν; ἐμοὶ τῷ τοσαύτῃ κεχρημένῳ προ-
νοίᾳ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον γενέσθαι, ὥστε μηδ' ἀμύ-
νασθαι, παρὰ τοῦ τὴν τιμωρίαν, ὧν πέπονθα, ἀπο-
δοθῆναι προσήκει; ἐγὼ μὲν οἶμαι παρ' ὑμῶν καὶ
τῶν νόμων· καὶ παράδειγμά γε τοῦτον πᾶσι γενέ-
σθαι τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἅπαντας, καὶ
τοὺς ἀσελγεῖς, οὐκ αὐτὸν ἀμύνεσθαι μετὰ τῆς ὀρ-
γῆς, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς ἄγειν δεῖ, ὡς βεβαιούντων ὑμῶν
καὶ φυλαττόντων τὰς ἐν τοῖς νόμοις κατὰ τῶν ἀδι-
κούντων τοῖς παθοῦσι βοηθείας. οἴομαι τοίνυν τινὰς
ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ποθεῖν ἀκοῦσαι τὴν
ἔχθραν, ἥτις ἦν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους· νομίζειν γὰρ
οὐδένα ἂν ἀνθρώπων οὕτως ἀσελγῶς καὶ βιαίως οὐ-
δενὶ τῶν πολιτῶν ἂν χρήσασθαι, μὴ μεγάλου τινὸς
ὄντος, ὃ αὐτῷ προωφείλετο. βούλομαι δὴ καὶ περὶ

ταύτης ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς εἰπεῖν, καὶ διηγήσασθαι, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι καὶ τούτων τὴν μεγίστην ὀφείλων δοῦναι δίκην φανήσεται. ἔσται δὲ περὶ αὐτῶν βραχὺς ὁ λόγος, κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ. ἡνίκα τὰς δίκας ἔλαχον τῶν πατρῴων τοῖς ἐπιτρόποις, μειρακύλλιον ὢν κομιδῇ, καὶ τοῦτον, οὐδ' εἰ γέγονεν, εἰδὼς, οὐδὲ γιγνώσκων· ὡς μηδὲ νῦν ὤφελον· τότε μοι μελλουσῶν εἰσιέναι τῶν δικῶν εἰς ἡμέραν ὡσπερεὶ τετάρτην, ἢ πέμπτην, εἰσεπήδησαν ἀδελφὸς ὁ τούτου καὶ οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν, ἀντιδιδόντες τριηραρχίαν. τοὔνομα μὲν δὴ παρέσχεν ἐκεῖνος, καὶ ἦν
540 ὁ ἀντιδιδοὺς, Θρασύλοχος· τὰ δὲ ἔργα πάντα ἦν, καὶ τὰ πραττόμενα ὑπὸ τούτου. καὶ πρῶτον μὲν κατέσχισαν τὰς θύρας τῶν οἰκημάτων, ὡς αὐτῶν ἤδη γιγνομένας κατὰ τὴν ἀντίδοσιν. εἶτα τῆς ἀδελφῆς ἔτ' ἔνδον οὔσης τότε, καὶ παιδὸς οὔσης κόρης, ἐναντίον ἐφθέγγοντο αἰσχρὰ, καὶ τοιαῦτα, οἷα ἂν ἄνθρωποι τοιοῦτοι φθέγξαιντο· οὐ γὰρ ἔγωγε προαχθείην ἂν εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς τῶν τότε ῥηθέντων οὐδέν· καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἐμὲ, καὶ πάντας ἡμᾶς, ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα κακὰ ἐξεῖπον. ὃ δ' οὖν δεινότατον, καὶ οὐ λόγος, ἀλλ' ἔργον ἤδη· τὰς δίκας, ὡς αὐτῶν οὔσας, ἠφίεσαν τοῖς ἐπιτρόποις. καὶ ταῦτ' ἐστὶ μὲν παλαιὰ, ὅμως δέ τινας ὑμῶν μνημονεύειν οἴομαι. ὅλη γὰρ ἡ πόλις τὴν ἀντίδοσιν, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν τότε ταύτην, καὶ τὴν ἀσέλγειαν ᾔσθετο. κἀγὼ τότε παντάπασιν ἔρημος ὢν, καὶ νέος κομιδῇ, ἵνα μὴ τῶν παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις ἀποστερηθείην, οὐχ, ὅσα ἐδυνήθην ἀνακομίσασθαι, προσδοκῶν εἰσπράξειν, ἀλλ' ὅσων ἐμαυτῷ συνῄδειν ἀπεστερημένῳ, δίδωμι εἴκοσι μνᾶς τούτοις, ὅσου τὴν τριηραρχίαν ἦσαν μεμισθωκότες. τὰ μὲν δὴ τότε τούτων ὑβρίσματα εἰς ἐμὲ ταῦτ' ἐστί. δίκην δὲ τούτῳ λαχὼν ὕστερον [τῆς] κακηγορίας, εἷλον ἐρήμην. οὐ γὰρ ἀπήντα. λαβὼν δ' ὑπερήμερον, καὶ ἔχων, οὐδενὸς ἡψάμην πω τῶν τούτου, ἀλλὰ λαχὼν ἐξούλης πάλιν, οὐδέπω καὶ τήμερον εἰσελθεῖν δεδύνημαι· τοσαύτας τέχνας καὶ σκήψεις οὗτος εὑρίσκων ἐκκρούει.

κἀγὼ μὲν οὕτως εὐλαβῶς τοῖς νόμοις [καὶ] τῇ δίκῃ
ἅπαντα πράττειν ἀξιῶ. ὁ δ', ὡς ὑμεῖς ἀκούετε,
ἀσελγῶς, οὐ μόνον εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ᾤετο δεῖν
ὑβρίζειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς φυλέτας δι' ἐμέ. ὡς 541
οὖν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρ-
τυρας, ἵν' εἰδῆθ', ὅτι πρὶν κατὰ τοὺς νόμους δίκην,
ὧν πρότερον ἠδικήθην, λαβεῖν, πάλιν τοιαῦτα, οἷα
ἀκηκόατε, ὕβρισμαι.

Μάρτυρες.

Καλλισθένης Σφήττιος, Διόγνητος Θορίκιος, Μνησίθεος Ἀλωπεκῆθεν, οἴδαμεν Δημοσθένην, ᾧ μαρτυροῦμεν, κρίσιν λελογχότα Μειδίᾳ ἐξούλης, τῷ καὶ νῦν ὑπ' αὐτοῦ κρινομένῳ δημοσίᾳ, καὶ ἤδη τῇ κρίσει ἐκείνῃ διαγεγονότα ἔτη ὀκτὼ, καὶ τοῦ χρόνου γεγενημένον παντὸς αἴτιον Μειδίαν, ἀεὶ προφασιζόμενον, καὶ ἀναβαλλόμενον. ὃ τοίνυν πεποίηκε κακὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τῆς δίκης, ἀκούσατε, καὶ θεωρεῖτε ἐφ' ἑκάστου τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίην αὐτοῦ. τῆς γὰρ δίκης, ταύτης λέγω, ἧς εἷλον αὐτὸν, γίγνεταί μοι διαιτητὴς Στράτων Φαληρεὺς, ἄνθρωπος πένης μέν τις, καὶ ἀπράγμων, ἄλλως δ' οὐ πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρηστός. ὅπερ τὸν ταλαίπωρον οὐκ ὀρθῶς, οὐδὲ δικαίως, ἀλλὰ καὶ πάνυ αἰσχρῶς ἀπολώλεκεν. οὑτοσὶ διαιτῶν ἡμῖν ὁ
Στράτων, ἐπειδὴ ποθ' ἧκεν ἡ κυρία, (πάντα δ'
ἤδη διεξεληλύθει τὰ ἐκ τῶν νόμων, ὑπωμοσίαι, καὶ
παραγραφαὶ, καὶ οὐδὲν ἔτ' ἦν ὑπόλοιπον,) τὸ μὲν
πρῶτον ἐπισχεῖν ἐδεῖτό μου τὴν δίαιταν· ἔπειτα εἰς
τὴν ὑστεραίαν ἀναβαλέσθαι. τελευτῶν δ', ὡς οὔτ'
ἐγὼ συνεχώρουν, οὔθ' οὗτος ἀπήντα, τῆς δ' ὥρας
ἐγίγνετο ὀψὲ, κατεδιῄτησεν. ἤδη δὲ ἑσπέρας οὔσης 542
καὶ σκότους, ἔρχεται Μειδίας οὑτοσὶ πρὸς τὸ τῶν
ἀρχόντων οἴκημα, καὶ καταλαμβάνει τοὺς ἄρχοντας
ἐξιόντας, καὶ τὸν Στράτωνα ἀπιόντα ἤδη, τὴν ἐρή-
μον δεδωκότα, ὡς ἐγὼ τῶν παραγενομένων τινὸς
ἐπυνθανόμην. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἷός τ' ἦν πεί-
θειν αὐτὸν, τὴν δίκην, ἣν καταδεδιῄτηκει, ταύτην
ἀποδεδιῃτημένην ἀποφέρειν, καὶ τοὺς ἄρχοντας με-

ταγράφειν. καὶ πεντήκοντα δραχμὰς αὐτοῖς ἐδίδου.
ὡς δ' ἐδυσχέραινον οὗτοι τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐδετέ-
ρους ἔπειθεν, ἀπειλήσας καὶ διαλοιδορηθεὶς, ἀπελ-
θὼν, τί ποιεῖ; καὶ θεάσασθε τὴν κακοήθειαν.
τὴν μὲν δίαιταν ἀντιλαχὼν, οὐκ ὤμοσεν· ἀλλ' εἴασε
καθ' ἑαυτοῦ κυρίαν γενέσθαι. καὶ ἀνώμοτος ἀπη-
νέχθη. βουλόμενος δὲ τὸ μέλλον λαθεῖν, φυλάξας
τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν διαιτητῶν, τὴν τοῦ
Θαργηλιῶνος ἢ τοῦ Σκιροφοριῶνος γιγνομένην, εἰς
ἣν ὁ μὲν ἦλθε τῶν διαιτητῶν, ὁ δ' οὐκ ἦλθε, πεί-
σας τὸν πρυτανεύοντα δοῦναι τὴν ψῆφον παρὰ πάν-
τας τοὺς νόμους, κλητῆρα οὐδ' ὁντινοῦν ἐπιγραψά-
μενος, κατηγόρων ἔρημον, οὐδενὸς παρόντος, ἐκ-
βάλλει καὶ ἀτιμοῖ τὸν διαιτητήν· καὶ νῦν εἷς Ἀθη-
ναίων, ὅτι Μειδίας ἔρημον ὦφλε δίκην, ἁπάντων
ἀπεστέρηται τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ καθάπαξ ἄτιμος
γέγονε. καὶ οὔτε δίκην λαχεῖν ἀδικηθέντα, οὔτε διαι-
τητὴν γενέσθαι Μειδίᾳ, οὔθ' ὅλως τὴν αὐτὴν ὁδὸν
βαδίζειν, ὡς ἔοικεν, ἔστ' ἀσφαλές. δεῖ δὴ τοῦτο τὸ
πρᾶγμα ὑμᾶς οὑτωσὶ σκέψασθαι, καὶ λογίσασθαι,
τί ποτ' ἐστὶν, ὃ παθὼν Μειδίας οὕτως ὠμὸν, τη-
543 λικαύτην ἐπεβούλευσε λαβεῖν τῶν πεπραγμένων παρ'
ἀνδρὸς πολίτου δίκην. κἂν μὲν ᾖ τι δεινὸν ὡς ἀλη-
θῶς, καὶ ὑπερφυὲς, συγγνώμην ἔχειν· ἐὰν δὲ μηδὲν,
θεάσασθε τὴν ἀσέλγειαν καὶ τὴν ὠμότητα, ᾗ καθ'
ἁπάντων ἀεὶ χρῆται τῶν ἐντυγχανόντων. τί οὖν
ἔσθ' ὃ πέπονθε; μεγάλην νὴ Δί' ὦφλε δίκην, καὶ
τοσαύτην, ὥστ' ἀποστερεῖσθαι τῶν ὄντων; ἀλλὰ χι-
λίων ἡ δίκη μόνον ἦν δραχμῶν. πάνυ γε. ἀλλὰ
δάκνει καὶ τοῦτο, φαίη τις ἂν, ὅταν ἐκτίνειν ἀδί-
κως δέῃ. συνέβη δὲ ὑπερημέρῳ γενομένῳ λαθεῖν
αὐτῷ διὰ τὸ ἀδικηθῆναι; ἀλλ' αὐθημερὸν μὲν ᾔσθε-
το, ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι τεκμήριον τοῦ μηδὲν ἠδικη-
κέναι τὸν ἄνθρωπον. δραχμὴν δ' οὐδέπω μίαν ἐκτέ-
τικεν. ἀλλὰ μή πω τοῦτο. ἀλλὰ τὴν μὴ οὖσαν ἀν-
τιλαχεῖν ἐξῆν αὐτῷ δήπου, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸ πρᾶγμα
καταστήσασθαι, πρὸς ὅνπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν ἡ δίκη.
ἀλλ' οὐκ ἠβούλετο. ἀλλ' ἵνα μὴ Μειδίας ἀτίμητον

ἀγωνίσηται δέκα μνῶν δίκην, πρὸς ἣν οὐκ ἀπήντα;
δέον, καὶ, εἰ μὲν ἠδίκηκε, δίκην δῷ, εἰ δὲ μὴ,
ἀποφύγῃ, ἄτιμον Ἀθηναίων ἕνα εἶναι δεῖ, καὶ μήτε
συγγνώμης, μήτε λόγου, μήτε ἐπιεικείας μηδεμιᾶς
τυχεῖν, ἃ καὶ τοῖς ὄντως ἀδικοῦσιν ἅπανθ' ὑπάρχει!
ἀλλ' ἐπειδή γε ἠτίμωσεν, ὃν ἐβουλήθη, καὶ τοῦτ'
ἐχαρίσασθε αὐτῷ, καὶ τὴν ἀναιδῆ γνώμην, ᾗ ταῦ-
τα προαιρεῖται ποιεῖν, ἐνέπλησεν αὐτοῦ, ἐκεῖνό γ'
ἐποίησε· τὴν καταδίκην ἐκτέτικε, δι' ἣν τὸν ἄν-
θρωπον ἀπώλεσεν; ἀλλ' οὐδὲ χαλκοῦν οὐδέ πω καὶ
τήμερον· ἀλλὰ καὶ δίκην ἐξούλης ὑπομένει φεύγειν.
οὐκοῦν ὃ μὲν ἠτίμωται, καὶ παραπόλωλεν, ὃ δ' οὐδ'
ὁτιοῦν πέπονθεν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω τοὺς νόμους, 544
τοὺς διαιτητὰς, πάνθ', ὅσα ἂν βούληται, στρέφει.
καὶ τὴν μὲν κατὰ τοῦ διαιτητοῦ γνῶσιν, ἣν ἀπρόσ-
κλητον κατεσκεύασεν, αὐτὸς κυρίαν ἑαυτῷ πεποίη-
ται· ἣν δ' αὐτὸς ὦφλεν ἐμοὶ, προσκληθεὶς, εἰδὼς,
οὐκ ἀπαντῶν ἄκυρον ποιεῖ. καίτοι, εἰ παρὰ τῶν
ἔρημον καταδιαιτησάντων αὐτοῦ, τηλικαύτην δίκην
οὗτος ἀξιοῖ λαμβάνειν, τίνα ὑμῖν προσήκει παρὰ
τούτου λαβεῖν, τοῦ φανερῶς οὕτω τοὺς ὑμετέρους
νόμους ἐφ' ὕβρει παραβαίνοντος; εἰ γὰρ ἀτιμία, καὶ
νόμων καὶ δικῶν καὶ πάντων στέρησις, ἐκείνου τοῦ
ἀδικήματος προσήκουσά ἐστι δίκη, τῆς γε ὕβρεως
μικρὰ θάνατος ἔμοιγε φαίνεται. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀλη-
θῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας, καὶ
τὸν τῶν διαιτητῶν ἀνάγνωθι νόμον.

Μάρτυρες.

Νικόστρατος μυῤῥινούσιος, *Φανίας Ἀφιδναῖος*,
οἴδαμεν, *Δημοσθένην*, ᾧ μαρτυροῦμεν, καὶ *Μειδίαν*
τὸν κρινόμενον ὑπὸ *Δημοσθένους*, ὅτ' αὐτῷ *Δημο-
σθένης* ἔλαχε τὴν τοῦ κακηγορίου δίκην, ἑλομένους
διαιτητὴν *Στράτωνα*, καὶ ἐπεὶ ἧκεν ἡ κυρία τοῦ νό-
μου, οὐκ ἀπαντήσαντα *Μειδίαν* ἐπὶ τὴν δίαιταν,
ἀλλὰ καταλιπόντα. γενομένης δὲ ἐρήμου κατὰ *Μει-
δίου*, ἐπιστάμεθα *Μειδίαν* πείθοντα τόν τε *Στρά-
τωνα* τὸν διαιτητὴν, καὶ ἡμᾶς, ὄντας ἐκείνοις τοῖς
χρόνοις ἄρχοντας, ὅπως τὴν δίαιταν αὐτῷ ἀποδιαι-

τήσωμεν, καὶ διδόντα δραχμὰς πεντήκοντα, καὶ
ἐπειδὴ οὐχ ὑπεμείναμεν, προσαπειλήσαντα ἡμῖν, καὶ
οὕτως ἀπαλλαγέντα. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐπι-
545 στάμεθα Στράτωνα ὑπὸ Μειδίου καταβραβευθέν-
τα, καὶ παρὰ πάντα τὰ δίκαια ἀτιμωθέντα. Λέγε
δὴ καὶ τὸν τῶν διαιτητῶν νόμον.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τινες περὶ συμβολαίων ἰδίων πρὸς ἀλ-
λήλους ἀμφισβητῶσι, καὶ βούλωνται διαιτητὴν ἑλέ-
σθαι ὁντινοῦν, ἐξέστω αὐτοῖς αἱρεῖσθαι, ὃν ἂν βού-
λωνται διαιτητήν. ἐπειδὰν δ᾽ ἕλωνται κατὰ κοινὸν,
μενέτωσαν ἐν τοῖς ὑπὸ τούτου διαγνωσθεῖσι, καὶ μηκ-
έτι καταφερέτωσαν ἀπὸ τούτου ἐφ᾽ ἕτερον δικαστή-
ριον ταὐτὰ ἐγκλήματα· ἀλλ᾽ ἔστω τὰ κριθέντα ὑπὸ
τοῦ διαιτητοῦ κύρια. Κάλει δὴ καὶ τὸν Στράτωνα
αὐτὸν, τὸν τὰ τοιαῦτα πεπονθότα. ἑστάναι γὰρ
ἐξέσται δήπουθεν αὐτῷ. οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
πένης μὲν ἴσως ἐστὶν, οὐ πονηρὸς δέ γε. οὗτος
μέντοι πολίτης ὢν, ἐστρατευμένος ἁπάσας τὰς ἐν
ἡλικίᾳ στρατείας, καὶ δεινὸν οὐδὲν εἰργασμένος,
ἕστηκε νυνὶ σιωπῇ, οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν
τῶν κοινῶν ἀπεστερημένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ φθέγξα-
σθαι, καὶ ὀδύρασθαι· καὶ οὐδ᾽ εἰ δίκαια, ἢ ἄδικα
πέπονθεν, οὐδὲ ταῦτ᾽ ἔξεστιν αὐτῷ πρὸς ὑμᾶς εἰ-
πεῖν. καὶ ταῦτα πέπονθεν ὑπὸ Μειδίου, καὶ τοῦ
Μειδίου πλούτου, καὶ τῆς ὑπερηφανίας, παρὰ τὴν
πενίαν, καὶ τὴν ἐρημίαν, καὶ τὸ τῶν πολλῶν εἷς εἶ-
ναι. καὶ εἰ μὲν, παραβὰς τοὺς νόμους, ἔλαβε τὰς
πεντήκοντα δραχμὰς παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὴν δίκην, ἣν
κατεδιῄτησεν, ἀποδεδιῃτημένην ἀπέφηνεν, ἐπίτιμος
ἂν ἦν, καὶ, οὐδὲν ἔχων κακὸν, τῶν ἴσων μετεῖχε
τοῖς ἄλλοις ἡμῖν. ἐπειδὴ δὲ παρεῖδε πρὸς τὰ δίκαια
Μειδίαν, καὶ τοὺς νόμους μᾶλλον ἔδεισε τῶν ἀπειλῶν
546 τῶν τούτου, τηνικαῦτα τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ
συμφορᾷ περιπέπτωκεν ἀδίκως ὑπὸ τούτου. εἶθ᾽
ὑμεῖς τὸν οὕτως ὠμὸν, τὸν οὕτως ἀγνώμονα, τὸν
τηλικαύτας δίκας λαμβάνοντα, ὧν αὐτὸς ἠδικῆσθαί
φησι μόνον· οὐ γὰρ ἠδίκητό γε· τοῦτον ὑβρίζοντα

λαβόντες εἴς τινα τῶν πολιτῶν; ἀφήσετε, καὶ μήθ᾽
ἑορτῆς, μήτε ἱερῶν, μήτε νόμου, μήτ᾽ ἄλλου μη-
δενὸς πρόνοιαν ποιούμενον οὐ καταψηφιεῖσθε; οὐ
παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ποιήσετε; καὶ τί φήσετε, ὦ
ἄνδρες δικασταί; τίνα, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, ἕξετε
εἰπεῖν πρόφασιν δικαίαν, ἢ καλήν; ὅτι νὴ Δία ἀσελ-
γής ἐστι καὶ βδελυρός; ταῦτα γάρ ἐστι τἀληθῆ·
ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοὺς τοι-
ούτους δήπου μᾶλλον, ἢ σώζειν. ἀλλ᾽ ὅτι πλούσιός
ἐστιν; ἀλλὰ τοῦτό γε τῆς ὕβρεως αὐτοῦ σχεδὸν αἴ-
τιον εὑρήσετε ὄν. ὥστ᾽ ἀφελεῖν τὴν ἀφορμὴν, δι᾽
ἣν ὑβρίζει, προσήκει μᾶλλον, ἢ σῶσαι διὰ ταύτην.
τὸ γὰρ χρημάτων πολλῶν, θρασὺν καὶ βδελυρὸν,
καὶ τοιοῦτον ἄνθρωπον, ἐᾷν εἶναι κύριον, ἀφορμήν
ἐστιν ἐφ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς δεδωκέναι. τί οὖν ὑπόλοιπον;
ἐλεῆσαι, νὴ Δία; παιδία γὰρ παραστήσεται, καὶ
κλαιήσει, καὶ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσεται· τοῦτο γὰρ
ὑπόλοιπον. ἀλλ᾽ ἴστε δήπου τοῦθ᾽, ὅτι τοὺς ἀδίκως
τι κακὸν πάσχοντας, ὃ μὴ δυνήσονται φέρειν, ἐλεεῖν
προσήκει, οὐ τοὺς, ὧν πεποιήκασι δεινῶν, δίκην
διδόντας. καὶ τίς ἂν ταῦτ᾽ ἐλεήσειε δικαίως; ὁρῶν
τὰ τοῦδε οὐκ ἐλεηθέντα ὑπὸ τούτου, ἃ τῇ τοῦ πα-
τρὸς συμφορᾷ, χωρὶς τῶν ἄλλων κακῶν, οὐδ᾽ ἐπι-
κουρίαν ἐνοῦσαν ὁρᾷ. οὐ γάρ ἐστιν ὄφλημα, ὅ, τι
χρὴ καταθέντα ἐπίτιμον γενέσθαι τουτονὶ, ἀλλ᾽ ἁπλῶς
οὕτως ἠτίμωται τῇ ῥύμῃ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ὕβρεως 547
τῆς Μειδίου. τίς οὖν ὑβρίζων παύσεται, καὶ, δι᾽
ἃ ταῦτα ποιεῖ, χρήματα ἀφαιρεθήσεται, εἰ τοῦτον
μὲν, ὥσπερ δεινὰ πάσχοντα, ἐλεήσετε· εἰ δέ τις,
πένης ὢν, μηδὲν ἠδικηκὼς, ταῖς ἐσχάταις συμφο-
ραῖς ἀδίκως ὑπὸ τούτου περιπέπτωκε, τούτῳ δὲ μὴ
συνοργισθήσεσθε; μηδαμῶς. οὐδεὶς γάρ ἐστι δίκαιος
τυγχάνειν ἐλέου, τῶν μηδένα ἐλεούντων, οὐδὲ συγ-
γνώμης, τῶν ἀσυγγνωμόνων. ἐγὼ γὰρ οἴομαι πάν-
τας ἀνθρώπους φέρειν [ἀξιοῦν] παρ᾽ αὐτῶν εἰς τὸν
βίον αὐτοῖς ἔρανον παρὰ πάνθ᾽, ὅσα πράττουσιν,
[οὐ τοῦτον μόνον, ὃν συλλέγουσι, καὶ οὗ πληρωταὶ
γίγνονταί τινες, ἀλλὰ καὶ ἄλλον,] οἷον· ἐγώ τις

οὑτοσί; μέτριος πρὸς ἅπαντας εἰμί, ἐλεήμων, εὖ ποιῶν πολλούς. ἅπασι προσήκει τῷ τοιούτῳ ταῦτα εἰσφέρειν, ἐάν που καιρὸς, ἢ χρεία παραστῇ. ἕτερος οὑτοσί τις; βίαιος, ὠμὸς, οὐδένα οὔτ' ἐλεῶν, οὔθ' ὅλως ἄνθρωπον ἡγούμενος. τούτῳ τὰς αὐτὰς φορὰς παρ' ἑκάστου δίκαιόν ὑπάρχειν. σὺ δὴ, πληρωτὴς τοιούτου γεγονὼς ἐράνου, σεαυτῷ τουτονὶ δίκαιος εἶ συλλέξασθαι. ἡγοῦμαι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ εἰ μηδὲν ἔτ' ἄλλο κατηγορεῖν εἶχον Μειδίου, μηδὲ δεινότερα ἦν, ἃ μέλλω λέγειν, ὧν εἴρηκα, δικαίως ἂν ὑμᾶς ἐκ τῶν εἰρημένων καταψηφίσασθαι καὶ τιμᾷν αὐτῷ τῶν ἐσχάτων. οὐ μὴν ἐνταῦθ' ἕστηκε τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἀπορήσειν μοι δοκῶ τῶν μετὰ ταῦτα. τοσαύτην ἀφθονίαν οὗτος πεποίηκε κατηγοριῶν. ὅτι μὲν δὴ λειποταξίου γραφὴν κατεσκεύασε κατ' ἐμοῦ, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσοντα ἐμισθώσατο, τὸν μιαρὸν καὶ λίαν εὐχερῆ, τὸν κο-
548 νιορτὸν, Εὐκτήμονα, ἐάσω. καὶ γὰρ οὔτ' ἀνεκρίνετο ταύτην ὁ συκοφάντης ἐκεῖνος, οὔθ' οὗτος οὐδενὸς ἕνεκα αὐτὸν ἐμισθώσατο, πλὴν ἵν' ἐκκέοιτο πρὸ τῶν ἐπωνύμων, καὶ πάντες ὁρῷεν· Εὐκτήμων Λουσιεὺς ἐγράψατο Δημοσθένην Παιανιέα λειποταξίου. καί μοι δοκεῖ κἂν προσγράψασθαι τοῦθ' ἡδέως, εἴ πως ἐνῆν, ὅτι Μειδίου μισθωσαμένου γέγραπται. ἀλλ' ἐῶ τοῦτο. ἐφ' ᾗ γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἠτίμωκεν οὐκ ἐπεξελθὼν, οὐδεμιᾶς ἔγωγ' ἔτι προσδέομαι δίκης, ἀλλ' ἱκανὴν ἔχω. ἀλλ' ὃ καὶ δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, καὶ κοινὸν ἔμοιγ' ἀσέβημα, οὐκ ἀδίκημα μόνον, τούτῳ πεπρᾶχθαι δοκεῖ, τοῦτ' ἐρῶ· τῷ γὰρ ἀθλίῳ καὶ ταλαιπώρῳ κακῆς καὶ χαλεπῆς συμβάσης αἰτίας Ἀριστάρχῳ τῷ Μόσχου, τὸ μὲν πρῶτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ τὴν ἀγορὰν περιιὼν, ἀσεβεῖς καὶ δεινοὺς λόγους ἐτόλμα περὶ ἐμοῦ λέγειν, ὡς ἐγὼ τὸ πρᾶγμά εἰμι τοῦτο δεδρακώς. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυε τούτοις, προσελθὼν τοῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἄγουσι τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, τοῖς τοῦ τετελευτηκότος οἰκείοις, χρήμαθ' ὑπισχνεῖτο δώσειν, εἰ τοῦ πράγματος αἰτιῷντ' ἐμέ. καὶ

οὔτε θεοὺς, οὔθ' ὁσίαν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐποιήσατ' ἐμπόδιον τῷ τοιούτῳ λόγῳ, οὐδ' ὤκνησεν· ἀλλ' οὐδὲ, πρὸς οὓς ἔλεγεν αὐτοὺς, ᾐσχύνθη, εἰ τοιοῦτο κακὸν καὶ τηλικοῦτον ἀδίκως ἐπάγει τῳ. ἀλλ', ἕνα ὅρον θέμενος παντὶ τρόπῳ με ἀνελεῖν, οὐδὲν ἐλλείπειν ᾤετο δεῖν, ὡς δέον, εἴ τις, ὑβρισθεὶς ὑπὸ τούτου, δίκης ἀξιοῖ τυχεῖν, καὶ μὴ σιωπᾷ, τοῦτον ἐξόριστον ἀνῃρῆσθαι, καὶ μηδαμῇ παρεθῆναι, ἀλλὰ καὶ λιποταξίου γραφὴν ἡλωκέναι, καὶ ἐφ' αἵματι φεύγειν, 549
καὶ μονονοὺ προσηλῶσθαι. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχηται ποιῶν, πρὸς οἷς ὕβριζέ με χορηγοῦντα, τίνος συγγνώμης, ἢ τίνος ἐλέου δικαίως τεύξεται παρ' ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω αὐτόχειρά μου γεγενῆσθαι τούτοις τοῖς ἔργοις· καὶ τότε μὲν, τοῖς Διονυσίοις, τὴν παρασκευὴν, καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἀναλώματα πάνθ' ὑβρίζειν, νῦν δὲ τούτοις, οἷς ἐποίει καὶ διεπράττετο, ἐκεῖνά τε, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, τὴν πόλιν, τὸ γένος, τὴν ἐπιτιμίαν, τὰς ἐλπίδας· εἰ γὰρ ἓν, ὧν ἐπεβούλευσε, κατώρθωσεν, ἁπάντων ἂν ἀπεστερήμην ἐγὼ, καὶ οὐδὲ ταφῆναι προσυπῆρχεν οἴκοι μοι. διὰ τί, ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ, ἐάν τις, παρὰ πάντας τοὺς νόμους ὑβρισθεὶς ὑπὸ Μειδίου, βοηθεῖν αὐτῷ πειρᾶται, ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερ' αὐτῷ παθεῖν ὑπάρξει, προσκυνεῖν τοὺς ὑβρίζοντας, ὥσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις, οὐκ ἀμύνασθαι, κράτιστον ἔσται. ἀλλὰ μὴν, ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ προσεξείργασται ταῦτα τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Διονύσιος Ἀφιδναῖος, Ἀντίφιλος Παιανιεὺς, διαφθαρέντος Νικοδήμου, τοῦ οἰκείου ἡμῶν, βιαίῳ θανάτῳ ὑπὸ Ἀριστάρχου τοῦ Μόσχου, ἐπεξῄειμεν τοῦ φόνου τὸν Ἀρίσταρχον. αἰσθόμενος δὲ ταῦτα Μειδίας, ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους, ᾧ μαρτυροῦμεν, ἔπειθεν ἡμᾶς, διδοὺς κέρματα, τὸν μὲν Ἀρίσταρχον ἀθῷον ἀφεῖναι, Δημοσθένει δὲ τὴν γραφὴν τοῦ φόνου παραγράψασθαι. λάβε δή μοι

οὑτοσί; μέτριος πρὸς ἅπαντας εἰμί, ἐλεήμων, εὖ
ποιῶν πολλούς. ἅπασι προσήκει τῷ τοιούτῳ ταῦτα
εἰσφέρειν, ἐάν που καιρὸς, ἢ χρεία παραστῇ. ἕτε-
ρος οὑτοσί τις; βίαιος, ὠμὸς, οὐδένα οὔτ' ἐλεῶν,
οὔθ' ὅλως ἄνθρωπον ἡγούμενος. τούτῳ τὰς αὐτὰς
φορὰς παρ' ἑκάστου δίκαιον ὑπάρχειν. σὺ δὴ, πλη-
ρωτὴς τοιούτου γεγονὼς ἐράνου, σεαυτῷ τουτονὶ δί-
καιος εἶ συλλέξασθαι. ἡγοῦμαι τοίνυν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ εἰ μηδὲν ἔτ' ἄλλο κατηγορεῖν εἶχον
Μειδίου, μηδὲ δεινότερα ἦν, ἃ μέλλω λέγειν, ὧν
εἴρηκα, δικαίως ἂν ὑμᾶς ἐκ τῶν εἰρημένων κατα-
ψηφίσασθαι καὶ τιμᾶν αὐτῷ τῶν ἐσχάτων. οὐ μὴν
ἐνταῦθ' ἕστηκε τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἀπορήσειν μοι δο-
κῶ τῶν μετὰ ταῦτα. τοσαύτην ἀφθονίαν οὗτος πε-
ποίηκε κατηγοριῶν. ὅτι μὲν δὴ λειποταξίου γραφὴν
κατεσκεύασε κατ' ἐμοῦ, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσοντα
ἐμισθώσατο, τὸν μιαρὸν καὶ λίαν εὐχερῆ, τὸν κο-
548 νιορτὸν, Εὐκτήμονα, ἐάσω. καὶ γὰρ οὔτ' ἀνεκρί-
νετο ταύτην ὁ συκοφάντης ἐκεῖνος, οὔθ' οὗτος οὐ-
δενὸς ἕνεκα αὐτὸν ἐμισθώσατο, πλὴν ἵν' ἐκκέοιτο
πρὸ τῶν ἐπωνύμων, καὶ πάντες ὁρῷεν· Εὐκτήμων
Λουσιεὺς ἐγράψατο Δημοσθένην Παιανιέα λειποτα-
ξίου. καί μοι δοκεῖ κἂν προσγράψασθαι τοῦθ'
ἡδέως, εἴ πως ἐνῆν, ὅτι Μειδίου μισθωσαμένου γέ-
γραπται. ἀλλ' ἐῶ τοῦτο. ἐφ' ᾗ γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτὸν
ἠτίμωκεν οὐκ ἐπεξελθὼν, οὐδεμιᾶς ἔγωγ' ἔτι προσ-
δέομαι δίκης, ἀλλ' ἱκανὴν ἔχω. ἀλλ' ὃ καὶ δεινὸν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, καὶ κοινὸν ἔμοιγ'
ἀσέβημα, οὐκ ἀδίκημα μόνον, τούτῳ πεπρᾶχθαι
δοκεῖ, τοῦτ' ἐρῶ· τῷ γὰρ ἀθλίῳ καὶ ταλαιπώρῳ
κακῆς καὶ χαλεπῆς συμβάσης αἰτίας Ἀριστάρχῳ τῷ
Μόσχου, τὸ μὲν πρῶτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κα-
τὰ τὴν ἀγορὰν περιϊὼν, ἀσεβεῖς καὶ δεινοὺς λόγους
ἐτόλμα περὶ ἐμοῦ λέγειν, ὡς ἐγὼ τὸ πρᾶγμά εἰμι
τοῦτο δεδρακώς. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυε τούτοις, προσελ-
θὼν τοῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἄγουσι τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου,
τοῖς τοῦ τετελευτηκότος οἰκείοις, χρήμαθ' ὑπισχνεῖ-
το δώσειν, εἰ τοῦ πράγματος αἰτιῷντ' ἐμέ. καὶ

οὔτε θεοὺς, οὔθ' ὁσίαν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐποιήσατ'
ἐμποδὼν τῷ τοιούτῳ λόγῳ, οὐδ' ὤκνησεν· ἀλλ' οὐδὲ,
πρὸς οὓς ἔλεγεν αὐτοὺς, ᾐσχύνθη, εἰ τοιοῦτο κακὸν
καὶ τηλικοῦτον ἀδίκως ἐπάγει τῳ. ἀλλ', ἕνα ὅρον
θέμενος παντὶ τρόπῳ με ἀνελεῖν, οὐδὲν ἐλλείπειν
ᾤετο δεῖν, ὡς δέον, εἴ τις, ὑβρισθεὶς ὑπὸ τούτου,
δίκης ἀξιοῖ τυχεῖν, καὶ μὴ σιωπᾷ, τοῦτον ἐξόριστον
ἀνῃρῆσθαι, καὶ μηδαμῇ παρεθῆναι, ἀλλὰ καὶ λει-
ποταξίου γραφὴν ἡλωκέναι, καὶ ἐφ' αἵματι φεύγειν, 549
καὶ μονονοὺ προσηλῶσθαι. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξε-
λέγχηται ποιῶν, πρὸς οἷς ὕβριζέ με χορηγοῦντα, τί-
νος συγγνώμης, ἢ τίνος ἐλέου δικαίως τεύξεται παρ'
ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
νομίζω αὐτόχειρά μου γεγενῆσθαι τούτοις τοῖς ἔρ-
γοις· καὶ τότε μὲν, τοῖς Διονυσίοις, τὴν παρα-
σκευὴν, καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἀναλώματα πάνθ'
ὑβρίζειν, νῦν δὲ τούτοις, οἷς ἐποίει καὶ διεπράττε-
το, ἐκεῖνά τε, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, τὴν πόλιν, τὸ
γένος, τὴν ἐπιτιμίαν, τὰς ἐλπίδας· εἰ γὰρ ἓν, ὧν
ἐπεβούλευσε, κατώρθωσεν, ἁπάντων ἂν ἀπεστερή-
μην ἐγὼ, καὶ οὐδὲ ταφῆναι προσυπῆρχεν οἴκοι μοι.
διὰ τί, ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ, ἐάν τις, παρὰ
πάντας τοὺς νόμους ὑβρισθεὶς ὑπὸ Μειδίου, βοη-
θεῖν αὑτῷ πειρᾶται, ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερ' αὐτῷ
παθεῖν ὑπάρξει, προσκυνεῖν τοὺς ὑβρίζοντας, ὥσπερ
ἐν τοῖς βαρβάροις, οὐκ ἀμύνασθαι, κράτιστον ἔσται.
ἀλλὰ μὴν, ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ προσεξείργασται
ταῦτα τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ, κάλει μοι
τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Διονύσιος Ἀφιδναῖος, Ἀντίφιλος Παιανιεὺς, διαφθαρέντος Νικοδήμου, τοῦ οἰκείου ἡμῶν, βιαίῳ θανάτῳ ὑπὸ Ἀριστάρχου τοῦ Μόσχου, ἐπεξῄειμεν τοῦ φόνου τὸν Ἀρίσταρχον. αἰσθόμενος δὲ ταῦτα Μειδίας, ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους, ᾧ μαρτυροῦμεν, ἔπειθεν ἡμᾶς, διδοὺς κέρματα, τὸν μὲν Ἀρίσταρχον ἀθῷον ἀφεῖναι, Δημοσθένει δὲ τὴν γραφὴν τοῦ φόνου παραγράψασθαι. λάβε δή μοι

550 καὶ τὸν περὶ τῶν δωρεῶν νόμον. ἐν ὅσῳ δὲ τὸν νόμον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμβάνει, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, δεηθεὶς ὑμῶν ἁπάντων πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί· περὶ πάντων, ὧν ἂν ἀκούητέ μου, τοῦθ' ὑποθέντες ἀκούετε τῇ γνώμῃ, τί ἄν, εἴ τις ἔπασχε τοιαῦθ' ὑμῶν, ἐποίει, καὶ τίνα ἂν εἶχεν ὀργὴν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν ποιοῦντα. ἐγὼ γὰρ ἐνηνοχὼς χαλεπῶς ἐφ' οἷς περὶ τὴν λειτουργίαν ὑβρίσθην, ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτοις τοῖς μετὰ ταῦτα ἐνήνοχα, καὶ μᾶλλον ἠγανάκτηκα. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς πέρας ἂν φήσετέ τις εἶναι κακίας, καὶ τίνα ὑπερβολὴν ἀναιδείας καὶ ὠμότητος καὶ ὕβρεως, ἄνθρωπος εἰ ποιήσας δεινά, νὴ Δία, καὶ πολλὰ ἀδίκως τινά, ἀντὶ τοῦ ταῦτ' ἀναλαμβάνειν καὶ μεταγινώσκειν, ἔτι πολλῷ δεινότερα ὕστερον ἄλλα προσεξεργάζοιτο, καὶ χρῷτο τῷ πλουτεῖν, μὴ ἐπὶ ταῦτα, ἐν οἷς, μηδένα βλάπτων, αὐτὸς ἄμεινόν τι τῶν ἰδίων θήσεται, ἀλλ' ἐπὶ τἀναντία, ἐν οἷς ἀδίκως ἐκβαλών τινα καὶ προπηλακίσας, αὐτὸν εὐδαιμονιεῖ τῆς περιουσίας; ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα τούτῳ πέπρακται κατ' ἐμοῦ· καὶ γὰρ αἰτίαν ἐπήγαγέ μοι φόνου ψευδῆ, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ προσήκουσαν, ὡς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐδήλωσε. καὶ γραφὴν λειποταξίου με ἐγράψατο, τρεῖς αὐτὸς τάξεις λελοιπώς. καὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων, (τοῦτο γὰρ αὖ μικροῦ παρῆλθέ με εἰπεῖν,) ἃ Πλούταρχος, ὁ τούτου ξένος καὶ φίλος, διεπράξατο, ὡς ἐγὼ αἴτιός εἰμι, κατεσκεύασε, πρὸ τοῦ τὸ πρᾶγμα γενέσθαι πᾶσι φανερὸν διὰ
551 Πλουτάρχου γεγονός. καὶ τελευτῶν, βουλεύειν μου λαχόντος, δοκιμαζομένου κατηγόρει. καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς ὑπέρδεινόν μοι περιέστη· ἀντὶ γὰρ τοῦ δίκην, ὧν ἐπεπόνθειν, λαβεῖν, δοῦναι πραγμάτων, ὧν οὐδὲν ἐμοὶ προσῆκεν, ἐκινδύνευον. καὶ ταῦτα πάσχων ἐγώ, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν διεξέρχομαι νυνὶ πρὸς ὑμᾶς, ἐλαυνόμενος, οὐκ ὢν οὔτε τῶν ἐρημοτάτων, οὔτε τῶν ἀπόρων κομιδῇ, οὐκ ἔχω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅ, τι χρὴ ποιῆσαι. εἰ γὰρ εἰ-

πεῖν τι καὶ περὶ τούτων ἤδη δεῖ. οὐ μέτεστι τῶν ἴσων, οὐδὲ τῶν ὁμοίων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοὺς πλουσίους τοῖς πολλοῖς ἡμῶν· οὐ μέτεστιν, οὔ· ἀλλὰ καὶ χρόνοι τούτοις τοῦ δίκην ὑποσχεῖν, οὓς ἂν αὐτοὶ βούλωνται, δίδονται· καὶ τἀδικήματα ἕωλα τὰ τούτων ὡς ὑμᾶς καὶ ψυχρὰ ἀφικνεῖται. τῶν δ' ἄλλων ἡμῶν ἕκαστος, ἄν τι συμβῇ, πρόσφατος κρίνεται. καὶ μάρτυρές εἰσιν ἕτοιμοι τούτοις, καὶ συνήγοροι, πάντες εὐτρεπεῖς καθ' ἡμῶν. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ τἀληθῆ μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρᾶτε ἐνίους. ταῦτα μὲν οὖν εἴποι τις ἂν, οἶμαι, θρηνῶν. τὸν δὲ νόμον μοι λέγε ἐφεξῆς, ὥσπερ ἠρξάμην, λέγε.

Νόμος.

Ἐάν τις Ἀθηναίων λαμβάνῃ παρά τινος, ἢ
αὐτὸς διδῷ ἑτέρῳ, ἢ διαφθείρῃ τινὰς ἐπαγγελλόμε-
νος, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δήμου, καὶ ἰδίᾳ τινὸς τῶν πο-
λιτῶν, τρόπῳ ἢ μηχανῇ ἡτινιοῦν, ἄτιμος ἔστω καὶ
παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. οὕτω τοίνυν οὗτός ἐστιν
ἀσεβὴς ἄνθρωπος καὶ μιαρὸς, καὶ πᾶν ἂν ὑποστὰς
εἰπεῖν καὶ πρᾶξαι· εἰ δ' ἀληθὲς, ἢ ψεῦδος, ἢ πρὸς
ἐχθρὸν, ἢ φίλον ἢ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οὐδοτιοῦν διο-
ρίζων, ὥστ' ἐπαιτιασάμενός με φόνου, καὶ τοιοῦ- 552
το πρᾶγμα ἐπαγαγὼν, εἴασε μέν με εἰσιτήρια ὑπὲρ
τῆς βουλῆς ἱεροποιῆσαι, καὶ θῦσαι, καὶ κατάρξα-
σθαι τῶν ἱερῶν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως,
εἴασε δ' ἀρχιθεωροῦντα ἀγαγεῖν τῷ Διὶ τῷ Νεμείῳ
τὴν κοινὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως θεωρίαν· περιεῖδε δὲ
ταῖς σεμναῖς θεαῖς ἱεροποιὸν αἱρεθέντα ἐξ Ἀθηναίων
ἁπάντων τρίτον αὐτὸν, καὶ καταρξάμενον τῶν ἱε-
ρῶν. ἆρ' ἂν, εἴγ' εἶχε στιγμὴν, ἢ σκιὰν τούτων,
ὧν κατεσκεύαζε κατ' ἐμοῦ, ταῦτ' ἂν εἴασεν; ἐγὼ
μὲν οὐκ οἴομαι. οὐκοῦν ἐξελέγχεται τούτοις ἐναργῶς,
ὕβρει ζητῶν με ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς πατρίδος. ἐπειδὴ
τοίνυν τοῦτο τὸ πρᾶγμα οὐδὲ καθ' ἓν, πανταχῇ
στρέφων, οἷός τ' ἦν ἀγαγεῖν ἐπ' ἐμὲ, φανερῶς ἤδη
δι' ἐμὲ τὸν Ἀρίσταρχον ἐσυκοφάντει. καὶ τὰ μὲν
ἄλλα σιωπῶ. τῆς δὲ βουλῆς περὶ τούτων καθημέ-
νης καὶ σκοπουμένης, παρελθὼν οὗτος· ἀγνοεῖτ',

ἔφη, τὸ πρᾶγμα, ὦ βουλή; καὶ τὸν αὐτόχειρα ἔχοντες, (λέγων τὸν Ἀρίσταρχον,) μέλλετε καὶ ζητεῖτε, καὶ τετύφωσθε; οὐκ ἀποκτενεῖτε; οὐκ ἐπὶ τὴν οἰκίαν βαδιεῖσθε; οὐχὶ συλλήψεσθε; καὶ ταῦτ᾽ ἔλεγεν ἡ μιαρὰ καὶ ἀναιδὴς αὕτη κεφαλὴ, ἐξεληλυθὼς τῇ προτεραίᾳ παρ᾽ Ἀριστάρχου, καὶ χρώμενος, ὥσπερ ἂν ἄλλος τις, αὐτῷ τὰ πρὸ τούτου, καὶ, ὅτ᾽ ηὐτύχει, πλεῖστα παρεσχηκότος πάντων ἐκείνου πράγματά μοι, περὶ τῶν πρὸς τοῦτον διαλλαγῶν. εἰ μὲν οὖν εἰργάσθαι τι τούτων, ἐφ᾽ οἷς ἀπόλωλεν, ἡγούμενος τὸν Ἀρίσταρχον, καὶ πεπιστευκὼς τοῖς τῶν αἰτιασαμένων λόγοις, ταῦτ᾽ ἔλεγε· χρῆν μὲν
553 οὐδ᾽ οὕτω. μετρία γὰρ δίκη παρὰ τῶν φίλων ἐστὶν, ἄν τι δοκῶσι πεποιηκέναι δεινὸν, μηκέτι τῆς λοιπῆς φιλίας κοινωνεῖν. τὸ δὲ τιμωρεῖσθαι καὶ ἐπεξιέναι, τοῖς πεπονθόσι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς καταλείπεται. ὅμως δ᾽ ἔστω τούτῳ γε συγγνώμη. εἰ δὲ ἁλῶν μὲν κοινωνὸς, καὶ ὁμορόφιος γιγνόμενος, ὡς οὐδὲν εἰργασμένῳ, φανήσεται· λέγων δὲ καὶ καταιτιώμενος ταῦθ᾽ ἕνεκα τοῦ συκοφαντεῖν ἐμὲ, πῶς οὐ δεκάκις, μᾶλλον δὲ μυριάκις, ἔστ᾽ ἀπολωλέναι δίκαιος; ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ τῇ μὲν προτεραίᾳ, ὅτε ταῦτ᾽ ἔλεγεν, εἰσεληλύθει, καὶ διείλεκτο ἐκείνῳ· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πάλιν αὖ· (τοῦτο γὰρ, τοῦτο οὐκ ἔχον ἐστὶν ὑπερβολὴν ἀκαθαρσίας, ἄνδρες Ἀθηναῖοι·) εἰσελθὼν οἴκαδε ὡς ἐκεῖνον, καὶ ἐφεξῆς οὑτωσὶ καθεζόμενος, τὴν δεξιὰν ἐμβαλὼν, παρόντων πολλῶν, μετὰ τοὺς ἐν τῇ βουλῇ τούτους λόγους, ἐν οἷς αὐτόχειρα, καὶ τὰ δεινότατα εἰρήκει τὸν Ἀρίσταρχον, ὤμνυε μὲν κατ᾽ ἐξωλείας μηδὲν εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ φλαῦρον, καὶ οὐδὲν ἐφρόντιζεν ἐπιορκῶν, καὶ ταῦτα παρόντων τῶν συνειδότων. ἠξίου δὲ καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτῷ δι᾽ ἐκείνου γίγνεσθαι τὰς διαλύσεις. καὶ τούτων τοὺς παρόντας ὑμῖν καλῶ μάρτυρας.

[*Μάρτυρες.*]

Καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον δὲ ἀσεβὲς, λέγειν ὡς φονεὺς, καὶ πάλιν, ὡς

οὐκ εἴρηκε ταῦτ', ἀπομνύναι· καὶ φόνον μὲν ὀνειδίζειν, τούτῳ δ' ὁμωρόφιον γίγνεσθαι; κἂν μὲν ἀφῶ τοῦτον ἐγὼ, καὶ προδῶ τὴν ὑμετέραν καταχειροτονίαν, οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, ἀδικῶ. ἂν δ' ἐπεξίω, λέλοιπα τὴν τάξιν, φόνου κοινωνῶ, δεῖ με ἀνηρπάσθαι. 554 ἐγὼ δ' αὖ τοὐναντίον οἴομαι· εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνου δ' ἂν εἰκότως ἐμαυτῷ λαχεῖν. οὐ γὰρ ἦν μοι δήπου βιωτὸν τοῦτο ποιήσαντι. ὅτι τοίνυν καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λυσίμαχος Ἀλωπεκῆθεν, Δημέας Σουνιεὺς, Χάρης Θορίκιος, Φιλήμων Σφήττιος, Μόσχος Παιανιεὺς, καθ' οὓς καιροὺς ἡ εἰσαγγελία ἐδόθη ἡ εἰς τὴν βουλὴν ὑπὲρ Ἀριστάρχου τοῦ Μόσχου, ὅτι εἴη Νικόδημον ἀπεκτονὼς, οἴδαμεν Μειδίαν, τὸν κρινόμενον ὑπὸ Δημοσθένους, ᾧ μαρτυροῦμεν, ἐλθόντα πρὸς τὴν βουλὴν, καὶ λέγοντα, μηδένα ἕτερον εἶναι τὸν Νικοδήμου φονέα, ἀλλ' Ἀρίσταρχον, καὶ τοῦτον αὐτὸν γεγονέναι αὐτόχειρα· καὶ συμβουλεύοντα τῇ βουλῇ βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν Ἀριστάρχου, καὶ συλλαμβάνειν αὐτόν. ταῦτα δὲ ἔλεγε πρὸς τὴν βουλὴν, τῇ προτεραίᾳ μετ' Ἀριστάρχου καὶ μεθ' ἡμῶν συνδεδειπνηκώς. οἴδαμεν δὲ καὶ Μειδίαν, ὡς ἀπῆλθεν ἀπὸ τῆς βουλῆς, τούτους τοὺς λόγους εἰρηκὼς, εἰσεληλυθότα πάλιν ὡς Ἀρίσταρχον, καὶ τὴν δεξιὰν ὡς ἐμβεβληκότα, καὶ ὀμνύοντα κατ' ἐξωλείας μηδὲν κατ' αὐτοῦ πρὸς τὴν βουλὴν εἰρηκέναι φαῦλον, καὶ ἀξιοῦντα Ἀρίσταρχον, ὅπως ἂν διαλλάξῃ αὐτῷ Δημοσθένην. Τίς οὖν ὑπερβολή; τίς ὁμοία τῇ τούτου γέγονεν, ἢ γένοιτ' ἂν πονηρία; ὃς ἄνδρα ἀτυχοῦντα, οὐδὲν αὐτὸν ἠδικηκότα· (ἐῶ γὰρ εἰπεῖν φίλον·) ἅμα συκοφαντεῖν ᾤετο δεῖν, καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν διαλύειν ἠξίου, καὶ ταῦτ' ἔπραττε, 555 καὶ χρήματ' ἀνήλισκεν, ἐπὶ τῷ μετ' ἐκείνου κἀμὲ προσεκβαλεῖν ἀδίκως; τοῦτο μέντοι τὸ τοιοῦτον ἔθος καὶ τὸ κατασκεύασμα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

τὸ τοῖς ὑπὲρ αὑτῶν ἐπεξιοῦσι δικαίως ἔτι πλείω περιεστάναι κακά, οὐκ ἐμοὶ μὲν ἄξιόν ἐστ' ἀγανακτεῖν καὶ βαρέως φέρειν, ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις παριδεῖν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως ὀργιστέον, ἐκλογιζομένοις καὶ θεωροῦσιν, ὅτι τοῦ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾳδίως κακῶς παθεῖν ἐγγύτατα ἡμῶν εἰσιν οἱ πενέστατοι καὶ ἀσθενέστατοι· τοῦ δ' ὑβρίσαι, καὶ τοῦ ποιήσαντάς τι μὴ δοῦναι δίκην, ἀλλὰ τοὺς ἀντιπαρέξοντας πράγματα μισθώσασθαι, οἱ βδελυροὶ καὶ χρήματ' ἔχοντές [εἰσιν ἐγγυτάτω]. οὐ δὴ δεῖ παρορᾷν τὰ τοιαῦτα, οὐδὲ τὸν ἐξείργοντα δέει καὶ φόβῳ τὸ δίκην, ὧν ἂν ἡμῶν ἀδικηθῇ τις, λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ, ἄλλο τι χρὴ νομίζειν ποιεῖν, ἢ τὰς τῆς ἰσηγορίας, καὶ τὰς τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν μετουσίας ἀφαιρεῖσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἴσως διεωσάμην, καὶ ἄλλος τις ἄν, ψευδῆ λόγον καὶ συκοφαντίαν, καὶ οὐκ ἀνήρπασμαι. οἱ δὲ πολλοὶ τί ποιήσετε; ἂν μὴ δημοσίᾳ πᾶσι φοβερὸν καταστήσητε τὸ εἰς ταῦτα ἀποχρῆσθαι τῷ πλουτεῖν; δόντα λόγον, καὶ ὑποσχόντα κρίσιν, περὶ ὧν ἄν τις ἐγκαλῇ, τότ' ἀμύνεσθαι τοὺς ἀδίκως ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντας χρή· καὶ τότ', ἂν ἀδικοῦντας ὁρᾷ τις, οὐ προαναρπάζειν, οὐδ', ἐπάγοντ' αἰτίας ψευδεῖς, ἄκριτον ζητεῖν ἀποφεύγειν, οὐδ', ἐπὶ τῷ διδόναι δίκην ἀσχάλλειν, ἀλλὰ μὴ ποιεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀσελγὲς μηδέν. ὅσα μὲν τοίνυν εἴς τε τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ σῶμα ὑβρίσθην, καὶ πάντ' ἐπιβουλευόμενος τρόπον, καὶ πάσχων
556 κακῶς, ἐκπέφευγα, ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παραλείπω δὲ πολλά. οὐ γὰρ ἴσως ῥᾴδιον πάντ' εἰπεῖν. ἔχει δ' οὕτως. οὐκ ἔσθ' ἐφ' ὅτῳ τῶν πεπραγμένων ἐγὼ μόνος ἠδίκημαι, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῖς εἰς τὸν χορὸν γεγενημένοις ἀδικήμασιν ἡ φυλή, τὸ δέκατον μέρος ὑμῶν, συνηδίκηται· ἐπὶ δ' οἷς ἐμὲ ὕβρισε καὶ ἐπεβούλευσεν, οἱ νόμοι, δι' οὓς εἷς ἕκαστος ὑμῶν σῶς ἐστιν· ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις ὁ θεός, ᾧ χορηγὸς ἐγὼ καθειστήκειν, καὶ τὸ τῆς ὁσίας, ὅτιδήποτ' ἐστί, τὸ σεμνόν, καὶ τὸ δαιμόνιον, συνηδίκηται. δεῖ δὴ τούς γε βουλομένους ὀρθῶς τὴν κατ'

ἀξίαν τῶν πεπραγμένων παρὰ τούτου δίκην λαβεῖν, οὐχ ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ὄντος τοῦ λόγου, τὴν ὀργὴν ἔχειν, ἀλλ' ὡς ἐν ταυτῷ τῶν νόμων, τοῦ θεοῦ, τῆς πόλεως, ὁμοῦ πάντων ἠδικημένων, οὕτω ποιεῖσθαι τὴν τιμωρίαν, καὶ τοὺς βοηθοῦντας καὶ τοὺς συνεξεταζομένους μετὰ τούτου, μὴ συνηγόρους μόνον, ἀλλὰ καὶ δοκιμαστὰς τῶν τούτῳ πεπραγμένων ὑπολαμβάνειν εἶναι. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σώφρονα καὶ μέτριον πρὸς τἄλλα παρεσχηκὼς αὑτὸν Μειδίας, καὶ μηδένα τῶν ἄλλων πολιτῶν μηδὲν ἠδικηκώς, εἰς ἐμὲ μόνον ἀσελγὴς οὕτω καὶ βίαιος ἐγεγόνει, πρῶτον μὲν ἔγωγ' ἀτύχημ' ἂν ἐμαυτοῦ τοῦτο ἡγούμην. ἔπειτ' ἐφοβούμην ἄν, μὴ τὸν ἄλλον ἑαυτοῦ βίον οὗτος μέτριον δεικνύων καὶ φιλάνθρωπον, τούτῳ τὸ δίκην δοῦναι, ὧν ἐμὲ ὕβρικε, διακρούσηται. νυνὶ δὲ τοσαῦτ' ἐστὶ δὴ τἄλλα, ἃ πολλοὺς ὑμῶν ἠδίκηκε, καὶ τοιαῦτα, ὥστε τούτου μὲν τοῦ δέους ἀπήλλαγμαι· φοβοῦμαι δὲ πάλιν τοὐναντίον, μή, ἐπειδὰν πολλὰ καὶ δεινὰ ἑτέρους ἀκούσητε ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότας, τοιοῦτός τις ὑμῖν λογισμὸς ἐμπέσῃ· τί 557
οὖν; οὐ δεινότερα, ἢ τῶν ἄλλων εἷς ἕκαστος, πέπονθως ἀγανακτεῖς; πάντα μὲν δὴ τὰ τούτῳ πεπραγμένα, οὔτ' ἂν ἔγωγε δυναίμην πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς ὑπομείναιτ' ἂν ἀκούειν, οὐδ', εἰ τὸ παρ' ἀμφοτέρων ἡμῶν ὕδωρ ὑπάρξειε πρὸς τὸ λοιπὸν πᾶν, τό, τ' ἐμὸν, καὶ τὸ τούτου προστεθέν, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειεν. ἃ δ' ἐστὶ μέγιστα, καὶ φανερώτατα, ταῦτ' ἐρῶ. μᾶλλον δ' ἐκεῖνο ποιήσω, ἀναγνώσομαι μὲν ὑμῖν, ὡς ἐμαυτῷ γέγραμμαι, πάντα τὰ ὑπομνήματα. λέξω δ' ὅ, τι ἂν πρῶτον ἀκούειν βουλομένοις ὑμῖν ᾖ, τοῦτο πρῶτον· εἶθ' ἕτερον, καὶ τἄλλα τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως ἂν ἀκούειν βούλησθε. ἔστι δὲ ταῦτα παντοδαπά, καὶ ὕβρεις πολλαί, καὶ περὶ τοὺς οἰκείους κακουργήματα, καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβήματα, καὶ τόπος οὐδείς ἐστιν, ἐν ᾧ τοῦτον οὐ θανάτου πεποιηκότα ἄξια πολλὰ εὑρήσετε.

Ὑπομνήματα τῶν Μειδίου ἀδικημάτων.

Ὅσα μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀεὶ
προστυχόντ' αὐτῷ πεποίηκε, ταῦτ' ἐστί, καὶ πολλὰ
ἕτερα παραλέλοιπα. οὐ γὰρ ἂν δύναιτο οὐδεὶς εἰσάπαξ
εἰπεῖν, ἃ, πολὺν χρόνον οὗτος ὑβρίζων, συνεχῶς
ἅπαντα τὸν βίον εἴργασται. ἄξιον δ' ἰδεῖν, ἐφ' ὅσον
φρονήματος ἤδη προελήλυθε, τῷ τούτων δίκην μη-
δενὸς δεδωκέναι. οὐ γὰρ ἡγεῖθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, λαμ-
πρὸν, οὐδὲ νεανικὸν οὐδὲν, οὐδὲ ἄξιον [εἶναι] θανά-
του, ὅ, τι ἂν τις πρὸς ἕνα εἷς διαπράττηται. ἀλλ'
εἰ μὴ καὶ φυλὴν ὅλην καὶ βουλὴν καὶ ἔθνος προπη-
λακιεῖ, καὶ πολλοὺς ἀθρόους ὑμῶν ἅμα ἐλᾷ, ἀβίω-
558 τον ᾤετο ἔσεσθαι τὸν βίον ἑαυτῷ. καὶ τὰ μὲν
ἄλλα σιωπῶ, μυρία ἂν ἔχων εἰπεῖν. περὶ δὲ τῶν
συστρατευσαμένων ἱππέων εἰς Ἄργουραν, ἴστε δή-
που πάντες, οἷα ἐδημηγόρησε παρ' ὑμῖν, ὅθ' ἧκεν
ἐκ Χαλκίδος, κατηγορῶν καὶ φάσκων, ὄνειδος ἐξελ-
θεῖν τὴν στρατιὰν ταύτην τῇ πόλει· καὶ τὴν λοι-
δορίαν, ἣν ἐλοιδορήθη Κρατίνῳ, περὶ τούτων, ὡς
ἐγὼ πυνθάνομαι, μέλλοντι βοηθεῖν αὐτῷ, μέμνησθε.
τὸν δὴ τοσούτοις ἀθρόοις τῶν πολιτῶν ἔχθραν ἐπ'
οὐδενὶ τηλικαύτην ἀράμενον, πόσῃ πονηρίᾳ καὶ θρα-
σύτητι ταῦτα χρὴ νομίζειν πράττειν; καίτοι, πό-
τεροί εἰσιν, ὦ Μειδία, ὄνειδος τῇ πόλει; οἱ δια-
βάντες ἐν τάξει, καὶ τὴν σκευὴν ἔχοντες, ἣν προσή-
κε τοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξιόντας, καὶ συμβαλου-
μένους τοῖς συμμάχοις, ἢ σὺ, ὁ μηδὲ λαχεῖν εὐχό-
μενος τῶν ἐξιόντων, ὅτ' ἐκληροῦ· τὸν θώρακα δὲ
οὐδεπώποτ' ἐνδὺς, ἐπ' ἀστράβης δὲ ὀχούμενος ἐξ
Ἀργούρας τῆς Εὐβοίας, χλανίδας [δὲ], καὶ κυμ-
βία, καὶ κάδους ἔχων, ὧν ἐπελαμβάνοντο οἱ πεν-
τηκοστολόγοι; ταῦτα γὰρ εἰς τοὺς ὁπλίτας ἡμᾶς
ἀπηγγέλλετο. οὐ γὰρ εἰς ταὐτὸν ἡμεῖς τούτοις διέβη-
μεν. εἶτα εἴ σε ἐπὶ τούτοις ἔσκωψεν Ἀρχετίων, ἤ
τις ἄλλος, πάντας ἤλαυνες; εἰ μὲν γὰρ ἐποίεις ταῦ-
τα, ὦ Μειδία, ἅ σέ φασιν οἱ συνιππεῖς, καὶ κα-
τηγόρεις, ὡς λέγοιεν περὶ σοῦ, δικαίως κακῶς
ἤκουες. καὶ γὰρ ἐκείνους, καὶ τουτουσὶ, καὶ ὅλην

τὴν πόλιν ἠδίκεις καὶ κατῄσχυνες. εἰ δὲ μὴ ποιοῦντός σου, κατεσκεύαζόν τινες καταψευδόμενοί σου, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ἐκείνοις ἐπετίμων, ἀλλὰ σοὶ ἐπέχαιρον, δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἄλλων, ὧν ἔζης, ἄξιος αὐτοῖς ἐδόκεις εἶναι τοῦ τοιαῦτα ἀκού- 559
ειν. σαυτὸν οὖν μετριώτερον ἐχρῆν παρέχειν, οὐκ ἐκείνους διαβάλλειν. σὺ δ' ἀπειλεῖς πᾶσιν, ἐλαύνεις πάντας· τοὺς ἄλλους ἀξιοῖς, ὅ, τι σὺ βούλει, σκοπεῖν, οὐκ αὐτὸς σκοπεῖς, ὅ, τι μὴ λυπήσῃς τοὺς ἄλλους ποιῶν. καὶ τὸ δὴ σχετλιώτατον καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦν ὕβρεως εἶναι σημεῖον· τοσούτων ἀνθρώπων, ὦ μιαρὰ κεφαλὴ, σὺ παρελθὼν ἀθρόων κατηγόρεις! ὃ τίς οὐκ ἂν ἔφριξε ποιῆσαι τῶν ἄλλων; τοῖς μὲν τοίνυν ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις ὁρῶ τοῖς κρινομένοις, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἓν μὲν ἢ δύο ὄντα τἀδικήματα, ἃ κατηγοροῦνται· λόγους δὲ ἀφθόνους τοιούτους ὑπάρχοντας· τίς ὑμῶν ἐμοί τι σύνοιδε τοιοῦτον; τίς ὑμῶν ἐμὲ ταῦθ' ἑώρακε ποιοῦντα; οὐκ ἔστιν. ἀλλ' οὗτοι δι' ἔχθραν καταψεύδονταί μου. καταψευδομαρτυροῦμαι. τὰ τοιαῦτα. τούτῳ δ' αὖ τἀναντία τούτων. πάντας γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω τὸν τρόπον τὸν τούτου, καὶ τὴν ἀσέλγειαν, καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ βίου, καὶ πάλαι θαυμάζειν ἐνίους οἴομαι, ὧν αὐτοὶ μὲν ἴσασιν, οὐκ ἀκηκόασι δὲ νῦν ἐμοῦ. πολλοὺς δὲ τῶν πεπονθότων οὐδὲ πάνθ', ὅσα ἠδίκηνται, μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρῶ, τὴν βίαν καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ὁρῶντας τὴν τούτου, καὶ τὴν ἀφορμὴν, ἥπερ ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν ποιεῖ τὸν κατάπτυστον τουτονί. τὸ γὰρ ἐπ' ἐξουσίας καὶ πλούτου πονηρὸν εἶναι καὶ ὑβριστὴν, τεῖχός ἐστι πρὸς τὸ μηδὲν ἂν αὐτὸν ἐξ ἐπιδρομῆς παθεῖν. ἐπεὶ περιαιρεθεὶς οὗτος τὰ ὄντα ἴσως μὲν οὐκ ἂν ὑβρίζοι. εἰ δ' ἄρα, ἐλάττονος ἄξιος ἔσται τοῦ μικροτάτου παρ' ὑμῖν. μάτην γὰρ λοιδορήσεται, καὶ βοήσεται. δίκην δ', ἂν ἀσελγαίνῃ τι, ταῖς 560
ἄλλοις ἡμῖν ἐξίσου δώσει. νῦν δ', οἶμαι, τούτου προβέβληνται Πολύευκτος, Τιμοκράτης, Εὐκτήμων ὁ κονιορτός. τοιοῦτοί τινές εἰσι μισθοφόροι περὶ αὐ-

τόν. καὶ πρὸς ἔτι τούτοις ἕτεροι, μαρτύρων συνεστῶσα ἑταιρία, φανερῶς μὲν οὐκ ἐνοχλούντων ὑμῖν, σιγῇ δὲ τὰ ψευδῆ ῥᾷστα ἐπινευόντων. οὓς μὰ τοὺς θεοὺς οὐδὲν ὠφελεῖσθαι νομίζω παρὰ τούτου. ἀλλὰ δεινοί τινές εἰσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθείρεσθαι πρὸς τοὺς πλουσίους, καὶ παρεῖναι καὶ μαρτυρεῖν. πάντα δὲ ταῦτ', οἶμαι, φοβερά ἐστι τῶν ἄλλων ὑμῶν ἑκάστῳ, καθ' ἑαυτὸν, ὅπως δύναται, ζῶντι. οὗπερ ἕνεκα συλλέγεσθε ὑμεῖς; ἵνα, ὧν καθ' ἕνα ἐστὶν ἕκαστος ὑμῶν ἐλάττων, ἢ φίλοις, ἢ τοῖς οὖσιν, ἢ τῶν ἄλλων τινὶ, τούτων συλλεχθέντες ἑκάστου κρείττους τε γίγνησθε, καὶ παύητε τὴν ὕβριν. τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιοῦτός τις ἥξει πρὸς ὑμᾶς λόγος· τί δὴ τὰ καὶ τὰ πεπονθὼς ὁ δεῖνα, οὐκ ἐλάμβανε δίκην παρ' ἐμοῦ; ἢ, τί δή; πάλιν ἄλλον ἴσως τινὰ τῶν ἠδικημένων ὀνομάζων. ἐγὼ δὲ δι' ἃς μὲν προφάσεις ἕκαστος ἀφίσταται τοῦ βοηθεῖν ἑαυτῷ, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω. καὶ γὰρ ἀσχολία, καὶ ἀπραγμοσύνη, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι λέγειν, καὶ ἀπορία, καὶ μυρί' ἐστὶν ἕτερα αἴτια. προσήκειν μέντοι τούτῳ μὴ ταῦτα λέγειν ἡγοῦμαι νυνὶ, ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκέ τι τούτων, ὧν αὐτοῦ κατηγόρηκα, διδάσκειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνηται, διὰ ταῦτ' ἀπολωλέναι πολὺ μᾶλλόν ἐστι δίκαιος. εἰ γὰρ τηλικοῦτός τις ἐστὶν, ὥστε τοιαῦτα ποιῶν, δύνασθαι καθ' ἕνα
561 ἡμῶν ἕκαστον ἀποστερεῖν τοῦ δίκης παρ' αὐτοῦ τυχεῖν· κοινῇ νῦν, ἐπειδήπερ εἴληπται, πᾶσιν ὑπὲρ ἁπάντων ἐστὶ τιμωρητέος, ὡς κοινὸς ἐχθρὸς τῇ πολιτείᾳ. λέγεται τοίνυν ποτὲ ἐν τῇ πόλει, κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνην εὐδαιμονίαν, Ἀλκιβιάδης γενέσθαι, ᾧ σκέψασθε, τίνων εὐεργεσιῶν ὑπαρχουσῶν, καὶ ποίων τινῶν πρὸς τὸν δῆμον, πῶς ἐχρήσανθ' ὑμῶν οἱ πρόγονοι, ἐπειδὴ βδελυρὸς καὶ ὑβριστὴς ᾤετο δεῖν εἶναι. καὶ οὐκ, ἀπεικάσαι δήπου Μειδίαν Ἀλκιβιάδῃ βουλόμενος, τούτου μέμνημαι τοῦ λόγου. οὐχ οὕτως εἰμὶ ἄφρων, οὐδ' ἀπόπληκτος ἐγώ. ἀλλ', ἵν' εἰδῆθ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ γνῶθ', ὅτι οὐδὲν οὔτ' ἐστὶν, οὔτ' ἔσται, οὐ γένος, οὐ πλοῦτος,

οὐ δύναμις, ὃ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, ἂν ὕβρις ᾖ,
προσήκει φέρειν. ἐκεῖνος γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
λέγεται πρὸς πατρὸς μὲν, Ἀλκμαιωνιδῶν εἶναι, τού-
τους δέ φασιν ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπὲρ τοῦ δήμου
στασιάζοντας ἐκπεσεῖν, καὶ δανεισαμένους χρήματ'
ἐκ Δελφῶν, ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν, καὶ τοὺς Πεισι-
στράτου παῖδας ἐκβαλεῖν· πρὸς δὲ μητρὸς, Ἱππο-
νίκου, καὶ ταύτης δὴ τῆς οἰκίας, ἧς ὑπάρχουσι
πολλαὶ καὶ μεγάλαι πρὸς τὸν δῆμον εὐεργεσίαι. οὐ
μόνον δὲ ταῦθ' ὑπῆρχεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ
τοῦ δήμου θέμενος τὰ ὅπλα, δὶς μὲν ἐν Σάμῳ, τρί-
τον δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, τῷ σώματι τὴν εὔνοιαν, οὐ
χρήμασιν, οὐδὲ λόγοις, ἐνεδείξατο τῇ πατρίδι. ἔτι
δὲ ἵππων Ὀλυμπιάσιν ἀγῶνες ὑπῆρχον αὐτῷ, καὶ νῖ-
και, καὶ στέφανοι· καὶ στρατηγὸς ἄριστος, καὶ
λέγειν ἐδόκει πάντων, ὥς φασιν, εἶναι δεινότατος.
ἀλλ' ὅμως οἱ κατ' ἐκεῖνον [τὸν χρόνον] ὑμέτεροι πρό- 562
γονοι οὐδενὸς τούτων αὐτῷ συνεχώρησαν ὑβρίζειν
αὐτούς· ἀλλὰ ποιήσαντες φυγάδα, ἐξέβαλον, καὶ,
Λακεδαιμονίων ἰσχυρῶν ὄντων τότε, καὶ Δεκέλειαν
αὐτοῖς ἐπιτειχισθῆναι, καὶ τὰς ναῦς ἁλῶναι, καὶ
πάντα ὑπέμειναν, ὁτιοῦν ἄκοντες παθεῖν κάλλιον
εἶναι νομίζοντες, ἢ ἑκόντες ὑβρίζεσθαι συγχωρῆσαι.
καίτοι τί τοσοῦτον ἐκεῖνος ὕβρισεν, ἡλίκον οὗτος νῦν
ἐξελήλεγκται; Ταυρέαν ἐπάταξε χορηγοῦντα ἐπὶ κόῤ-
ῥης; ἔστω ταῦτα, ἀλλὰ χορηγῶν γε χορηγοῦντα
τοῦτ' ἐποίησεν, οὔπω τόνδε τὸν νόμον παραβαίνων.
οὐ γὰρ ἔκειτό πω. εἶρξεν Ἀγάθαρχον, τὸν γραφέα;
καὶ γὰρ ταῦτα λέγουσι. λαβών γέ τι πλημμελοῦντα,
ὥς φασιν, ὅπερ οὐδ' ὀνειδίζειν ἄξιον. τοὺς Ἑρμᾶς
περιέκοπτεν; ἅπαντα μὲν, οἶμαι, τἀσεβήματα τῆς
αὐτῆς ὀργῆς δίκαιον ἀξιοῦν· τὸ δ' ὅλως ἀφανίζειν
ἱερὰν ἐσθῆτα, ἔσθ' ὅ, τι τοῦ περικόπτειν τοὺς Ἑρ-
μᾶς διαφέρει; οὐκοῦν οὗτος ἐξελήλεγκται τοῦτο ποιῶν;
ἀντιθῶμεν δὴ, τίς ὤν, καὶ τίσι ταῦτ' ἐνδεικνύμε-
νος. μὴ τοίνυν, πρὸς τῷ μὴ καλὸν ὑμῖν, μηδὲ
θεμιτὸν νομίζετε, ἄνδρες δικασταί, μηδ' ὅσιον εἶ-
ναι, τοιούτων ἀνδρῶν οὖσιν ἀπογόνοις, πονηρὸν

καὶ βίαιον καὶ ὑβριστὴν λαβοῦσιν ἄνθρωπον, καὶ
μηδένα μηδαμόθεν, συγγνώμης, ἢ φιλανθρωπίας,
ἢ χάριτός τινος ἀξιῶσαι. τίνος γὰρ ἕνεκα; τῶν
στρατηγιῶν; ἀλλ' οὐδὲ καθ' αὑτὸν στρατιώτης οὗ-
τός γε οὐδενός ἐστιν ἄξιος, μή τί γε τῶν ἄλλων ἡγε-
μών. ἀλλὰ τῶν λόγων; ἐν οἷς κοινῇ μὲν οὐδὲν πώ-
ποτ' εἶπεν ἀγαθὸν, κακῶς δὲ ἰδίᾳ πάντας ἀνθρώ-
563 πους λέγει. γένους ἕνεκα, νὴ Δία; καὶ τίς οὐκ
οἶδεν ὑμῶν τὰς ἀποῤῥήτους, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ,
[τὰς] τούτου γονάς; ᾧ δύο τὰ ἐναντιώτατα συμβέ-
βηκεν εἶναι. ἡ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μήτηρ, ἡ τεκοῦ-
σα αὐτὸν, πλεῖστον ἁπάντων ἀνθρώπων εἶχε νοῦν·
ἡ δὲ δοκοῦσα καὶ ὑποβαλομένη πασῶν ἦν ἀνοητο-
τάτη γυναικῶν. σημεῖον δέ· ἡ μὲν γὰρ ἀπέδοτο
εὐθὺς γενόμενον, ἡ δ', ἐξὸν αὐτῇ βελτίω πρίασθαι
τῆς ἴσης τιμῆς, τοῦτον ἠγόρασε. καὶ γάρ τοι διὰ
τοῦτο, οὐ προσηκόντων ἀγαθῶν κύριος γεγονὼς, καὶ
πατρίδος τετυχηκὼς, ἣ νόμοις τῶν ἁπασῶν πόλεων
μάλιστα οἰκεῖσθαι δοκεῖ, οὐδένα, οἶμαι, τρόπον
φέρειν, οὐδὲ χρῆσθαι τούτοις δύναται. ἀλλὰ τὸ τῆς
φύσεως ὡς ἀληθῶς βάρβαρον καὶ θεοῖς ἐχθρὸν ἕλκει
καὶ βιάζεται, καὶ φανερὸν ποιεῖ τοῖς παροῦσιν,
ὥσπερ ἀλλοτρίοις, ὅπερ ἐστὶν, αὐτὸν χρώμενον. το-
σούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ἃ τῷ βδελυρῷ
τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ [μάλα] βεβίωται, ἔνιοί μοι προσ-
ιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῶν χρωμένων αὐτῷ,
παραινοῦντες ἀπαλλαγῆναι καὶ καθυφεῖναι τὸν ἀγῶ-
να τουτονὶ, ἐπειδή με μὴ πείθοιεν, ὡς μὲν οὐ
πολλὰ καὶ δεινὰ πεποίηκεν οὑτοσὶ, καὶ δίκην ἣν-
τινοῦν δικαίως ἂν δοίη τῶν πεπραγμένων, οὐκ ἐτόλ-
μων λέγειν, ἐπὶ ταῦτα δὲ ἀπήντων· ὡς ἥλωκεν ἤδη
καὶ κατεψήφισται· τίνος τιμήσειν αὐτῷ προσδοκᾷς
τὸ δικαστήριον; οὐχ ὁρᾷς, ὅτι πλουτεῖ, καὶ τριη-
ραρχίας ἐρεῖ καὶ λειτουργίας; σκόπει δὴ, μὴ τούτοις
αὐτὸν ἐξαιτήσηται, καὶ ἐλάττω πολὺ τῇ πόλει κα-
ταθεὶς, ἢ ὅσα σοι δίδωσι, καταγελάσῃ. ἐγὼ δὲ,
πρῶτον μὲν οὐδὲν ἀγεννὲς ὑμῶν καταγιγνώσκω, οὐδ'
564 ὑπολαμβάνω τιμήσειν οὐδενὸς ἐλάττονος τούτῳ, ἢ,

ὅσον καταθείς, οὑτωσὶ παύσεται τῆς ὕβρεως. τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα μὲν θάνατος· εἰ δὲ μή, πάντα τὰ ὄντα ἀφελέσθαι. ἔπειθ' ὑπὲρ τῶν τούτου λειτουργιῶν, καὶ τριηραρχιῶν, καὶ τῶν τοιούτων λόγων, ὡδὶ γιγνώσκω. εἰ μέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λειτουργεῖν τοῦτο, τὸ ἐν ὑμῖν λέγειν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ πανταχοῦ· ἡμεῖς οἱ λειτουργοῦντες, ἡμεῖς οἱ προεισφέροντες ὑμῖν, ἡμεῖς οἱ πλούσιοί ἐσμεν· εἰ τὸ τὰ τοιαῦτα λέγειν, τοῦτ' ἐστὶ τὸ λειτουργεῖν, ὁμολογῶ Μειδίαν ἁπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει λαμπρότατον γεγενῆσθαι. ἀποκναίει γὰρ ἀηδίᾳ δήπου καὶ ἀναισθησίᾳ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ταῦτα λέγων. εἰ μέντοι τί ποτ' ἐστίν, ἃ λειτουργεῖ τῇ ἀληθείᾳ Μειδίας, δεῖ σκοπεῖν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. καὶ θεάσασθε, ὡς δικαίως αὐτὸν ἐξετάσω, πρὸς ἐμαυτὸν κρίνων. οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγονὼς ἔτη περὶ πεντήκοντα ἴσως, ἢ μικρὸν ἐλάττω, οὐδὲν ἐμοῦ πλείους λειτουργίας ὑμῖν λελειτούργηκεν, ὃς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη γέγονα. κἀγὼ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριηράρχουν, εὐθὺς ἐκ παίδων ἐξελθών, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριήραρχοι, καὶ τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων [οἴκων] ἐδαπανῶμεν, καὶ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοί. οὗτος δέ, ὅτε μὲν κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν ἦν, καθ' ἣν ἐγὼ νῦν, οὐδέπω λειτουργεῖν ἤρχετο. τηνικαῦτα δὲ τοῦ πράγματος ἥπτετο, ὅτε πρῶτον μὲν διακοσίους καὶ χιλίους πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν εἰσπραττόμενοι τάλαντον ταλάντου μισθοῦσι τὰς
τριηραρχίας οὗτοι. εἶτα τὰ πληρώματα ἡ πόλις 565
παρέχει, καὶ σκεύη δίδωσιν, ὥστ' αὐτῶν ἐνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶσαι, καὶ δοκεῖν λελειτουργηκέναι, καὶ τῶν ἄλλων λειτουργιῶν ἀτελέσι γεγενῆσθαι, περίεστιν. ἀλλὰ μήν, τί ἄλλο; τραγῳδοῖς κεχορήγηκέ ποτε οὗτος· ἐγὼ δὲ αὐληταῖς ἀνδράσι. καὶ ὅτι τοῦτο τὸ ἀνάλωμα ἐκείνης τῆς δαπάνης πολλῷ πλεῖόν ἐστιν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. κἀγὼ μὲν ἐθελοντὴς νῦν, οὗτος δὲ καταστὰς ἐξ ἀντιδόσεως τότε. οὗ χάριν οὐδεμίαν δήπου αὐτῷ δικαίως ἂν

τίς ἔχῃ. τί ἔτι; εἰστίακα τὴν φυλὴν ἐγώ, καὶ Παναθηναίοις κεχορήγηκα. οὗτος δὲ οὐδέτερα. ἡγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγενόμην ἐγὼ ἔτη δέκα, ἴσον Φορμίωνι, καὶ Λυσιθείδῃ, καὶ Καλλαίσχρῳ, καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰσφέρων οὐκ ἀπὸ ὑπαρχούσης οὐσίας· ὑπὸ γὰρ τῶν ἐπιτρόπων ἀπεστερήμην· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς δόξης, ὧν ὁ πατήρ μοι κατέλιπε, καὶ ὧν δίκαιον ἦν με δοκιμασθέντα κομίσασθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως ὑμῖν προσενήνεγμαι. Μειδίας δὲ πῶς; οὐδέπω καὶ τήμερον συμμορίας ἡγεμὼν γέγονεν, οὐδὲν τῶν πατρῴων ἀποστερηθεὶς ὑπ᾽ οὐδενός, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς πολλὴν οὐσίαν παραλαβών. τίς οὖν ἐστιν ἡ λαμπρότης; ἢ τίνες αἱ λειτουργίαι καὶ τὰ σεμνὰ ἀναλώματα τὰ τούτου; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ, πλὴν εἰ ταῦτά τις θεωρεῖ· οἰκίαν ᾠκοδόμηκεν ἐν Ἐλευσῖνι τοσαύτην, ὥστε πᾶσιν ἐπισκοτεῖν τοῖς ἐν τῷ τόπῳ. καὶ εἰς μυστήρια τὴν γυναῖκα ἄγει, κἂν ἄλλοσέ ποι βούληται, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ Σικυῶνος. καὶ τρεῖς ἀκολούθους, ἢ τέτταρας, αὐτὸς ἔχων, διὰ τῆς ἀγορᾶς σοβεῖ, κυμβία, καὶ ῥυτά, καὶ φιάλας
566 ὀνομάζων οὕτως, ὥστε τοὺς παριόντας ἀκούειν. ἐγὼ δ᾽ ὅσα μὲν τῆς ἰδίας τρυφῆς ἕνεκα Μειδίας καὶ περιουσίας κτᾶται, οὐκ οἶδ᾽ ὅ, τι τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ὠφελεῖ. ἃ δ᾽ ἐπαιρόμενος τούτοις ὑβρίζει, ἐπὶ πολλοὺς, καὶ τοὺς τυχόντας ὑμῶν, ἀφικνούμενα ὁρῶ. οὐ δὴ δεῖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοτε τιμᾶν, οὐδὲ θαυμάζειν ὑμᾶς, οὐδὲ τὴν φιλοτιμίαν ἐκ τούτων κρίνειν, εἴ τις οἰκοδομεῖ λαμπρῶς, ἢ θεραπαίνας κέκτηται πολλὰς, ἢ σκεύη πολλὰ, ἀλλ᾽, ὃς ἂν ἐν τούτοις λαμπρὸς καὶ φιλότιμος ᾖ, ὧν ἅπασι μέτεστι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν· ὧν οὐδὲν εὑρήσετε τούτῳ προσόν. ἀλλὰ νὴ Δία τριήρη ἐπέδωκε; ταύτην γὰρ εὖ οἶδ᾽ ὅτι θρυλλήσει, καὶ φήσει· ἐγὼ ὑμῖν τριήρη ἐπέδωκα· οὑτωσὶ δὴ ποιήσατε. εἰ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φιλοτιμίας εἵνεκα ταύτην ἐπέδωκεν, ἣν προσήκει τῶν τοιούτων ἔχειν χάριν, ταύτην ἔχετε αὐτῷ, καὶ ἀπόδοτε· ὑβρίζειν δὲ μὴ δότε. οὐδενὸς γὰρ πράγματος, οὐδ᾽ ἔργου, τοῦτο συγχωρητέον. εἰ δὲ δὴ καὶ δειλίας καὶ ἀναν-

δρίας ἕνεκα δειχθήσεται τοῦτο πεποιηκώς; μὴ πα-
ρακρουσθῆτε. πῶς οὖν εἴσεσθε; ἐγὼ καὶ τοῦτο δι-
δάξω, ἄνωθεν δέ. βραχὺς γὰρ ἔσθ' ὁ λόγος, ὃν λέξω,
κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῇ. ἐγένοντο εἰς Εὔβοιαν
ἐπιδόσεις παρ' ὑμῖν πρῶται. τούτων δ' οὐκ ἦν Μει-
δίας, ἀλλ' ἐγώ. καὶ συντριήραρχος ἦν μοι Φιλῖνος
ὁ Νικοστράτου. ἕτεραι δεύτεραι μετὰ ταῦτα εἰς Ὄλυν-
θον. οὐδὲ τούτων ἦν Μειδίας. καίτοι τόν γε δὴ φι-
λότιμον πανταχοῦ προσῆκεν ἐξετάζεσθαι. τρίται νῦν
αὗται γεγόνασιν ἐπιδόσεις. ἐνταῦθα ἐπέδωκε. πῶς;
ἐν τῇ βουλῇ γιγνομένων ἐπιδόσεων, παρὼν οὐκ ἐπε- 567
δίδου τότε. ἐπειδὴ δὲ πολιορκεῖσθαι τοὺς ἐν Ταμύ-
ναις στρατιώτας ἐξηγγέλλετο, καὶ πάντας ἐξιέναι
τοὺς ὑπολοίπους ἱππέας, ὧν εἷς οὗτος ἦν, προεβού-
λευσεν ἡ βουλή· τηνικαῦτα, φοβηθεὶς τὴν στρατείαν
ταύτην, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν, πρὶν καὶ προέ-
δρους καθίζεσθαι, παρελθὼν ἐπέδωκε. τῷ δῆλον,
ὥστε μηδ' ἀντειπεῖν αὐτὸν ἔχειν, ὅτι τὴν στρατείαν
φεύγων, οὐ φιλοτιμίᾳ, τοῦτ' ἐποίησε; τοῖς μετὰ
ταῦτα πραχθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον,
ὡς οὐκ ἐδόκει, προϊούσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ λόγων
γιγνομένων, τῆς τῶν ἱππέων βοηθείας ἤδη δεῖν, ἀλλ'
ἀναπεπτώκει τὰ τῆς ἐξόδου, οὐκ ἀνέβαινεν ἐπὶ τὴν
ναῦν, ἣν ἐπέδωκεν, ἀλλὰ τὸν μέτοικον ἐξέπεμψε τὸν
Αἰγύπτιον, Πάμφιλον, αὐτὸς δὲ μένων ἐνθάδε, ἐν
τοῖς Διονυσίοις διεπράττετο ταῦτα, ἐφ' οἷς νυνὶ κρί-
νεται. ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατηγὸς Φωκίων μετεπέμπετο
τοὺς ἐξ Ἀργούρας ἱππέας ἐπὶ τὴν διαδοχήν, καὶ κα-
τείληπτο σοφιζόμενος, τότε ὁ δειλὸς καὶ κατάρατος
οὑτοσί, λιπὼν τὴν τάξιν ταύτην, ἐπὶ τὴν ναῦν ᾤχε-
το. καὶ ὧν ἱππαρχεῖν ἠξίωσε παρ' ὑμῖν ἱππέων, τού-
τοις οὐ συνεξῆλθεν. εἰ δ' ἐν τῇ θαλάττῃ κίνδυνός
τις ἦν, εἰς τὴν γῆν δηλονότι ᾤχετ' ἄν. οὐ μὴν Νι-
κήρατός γε οὐχ οὕτως, ὁ τοῦ Νικίου, ὁ ἀγαπητός,
ὁ ἄπαις, ὁ παντάπασιν ἀσθενὴς τῷ σώματι· οὐδ'
Εὐκτήμων ὁ τοῦ Αἰσίωνος, οὐχ οὕτως· οὐδ' Εὐθύ-
δημος, ὁ τοῦ Στρατοκλέους· ἀλλ' αὐτῶν ἕκαστος ἑκὼν
ἐπιδοὺς τριήρη, οὐκ ἀπέδρα ταύτην τὴν στρατείαν,

568 ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπίδοσιν ἐν χάριτος μέρει, καὶ δωρεὰν παρεῖχον πλέουσαν τῇ πόλει· οὗ δ' ὁ νόμος προσέταττεν, ἐνταῦθα τοῖς σώμασιν αὐτοὶ λειτουργεῖν ἠξίουν. ἀλλ' οὐχ ὁ ἵππαρχος Μειδίας· ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν νόμων τάξιν λιπὼν, οὗ δίκην ὀφείλει τῇ πόλει δοῦναι, τοῦτ' ἐν εὐεργεσίας ἀριθμήσει μέρει. καίτοι τὴν τοιαύτην τριηραρχίαν, ὦ πρὸς θεῶν, πότερον τελωνίαν, καὶ πεντηκοστὴν, καὶ λιποταξίαν, καὶ στρατείας ἀπόδρασιν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἁρμόττει καλεῖν, ἢ φιλοτιμίαν; οὐδένα γὰρ τρόπον ἄλλον ἐν τοῖς ἱππεῦσιν αὐτὸν ἀτελῆ ποιῆσαι δυνάμενος στρατείας, ταύτην εὕρηκε Μειδίας καινὴν ἱππικῆς τινα πεντηκοστήν. καὶ γὰρ αὖ τότε τῶν ἄλλων ἁπάντων, τῶν ἐπιδόντων τριηράρχων, παραπεμπόντων ὑμᾶς, ὅτε δεῦρ' ἀπεπλεῖτε ἐκ Στύρων, μόνος οὗτος οὐ παρέπεμπεν, ἀλλ', ἀμελήσας ὑμῶν, χάρακας, καὶ βοσκήματα, καὶ θυρώματα ὡς αὑτὸν, καὶ ξύλα εἰς τὰ ἔργα τὰ ἀργύρεια ἐκόμιζε. καὶ χρηματισμὸς, οὐχὶ λειτουργία, γέγονεν ἡ τριηραρχία τῷ καταπτύστῳ τούτῳ. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, σύνιστε μὲν τὰ πολλὰ τούτων ὑμεῖς· ὅμως δὲ καὶ μάρτυρας ὑμῖν καλῶ.

Μάρτυρες.

Κλέων Σουνιεὺς, Ἀριστοκλῆς Παιανιεὺς, Πάμφιλος, Νικήρατος Ἀχερδούσιος, Εὐκτήμων Σφήττιος, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ Στύρων ἀπεπλέομεν δεῦρο τῷ στόλῳ παντὶ, ἐτύχομεν τριηραρχοῦντες καὶ αὐτοὶ, καὶ Μειδίας, ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους, ᾧ
569 *μαρτυροῦμεν. παντὸς δὲ τοῦ στόλου πλέοντος ἐν τάξει, καὶ τῶν τριηράρχων ἐχόντων παράγγελμα μὴ χωρίζεσθαι, ἕως ἂν δεῦρο καταπλεύσωμεν, Μειδίας ὑπολειφθεὶς τοῦ στόλου, καὶ γεμίσας τὴν ναῦν ξύλων, καὶ χαράκων, καὶ βοσκημάτων, καὶ ἄλλων τινῶν, κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ μόνος μεθ' ἡμέρας δύο, καὶ οὐ συγκατέστησε τὸν στόλον μετὰ τῶν ἄλλων τριηράρχων.*

Εἰ τοίνυν ὡς ἀληθῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἷάπερ φήσει καὶ καταλαζονεύσεται πρὸς ὑμᾶς αὐτίκα

δὴ μάλα, τοιαῦτ' ἦν αὐτῷ καὶ τὰ λελειτουργημένα καὶ πεπραγμένα, καὶ μὴ τοιαῦτα, οἷα ἐγὼ δεικνύω, οὐδ' οὕτω δήπου τό γε δοῦναι δίκην, ὧν [ἐμὲ] ὕβρικεν, ἐκφεύγειν ταῖς λειτουργίαις δίκαιος ἂν ἦν. ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅτι πολλοὶ πολλὰ κἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι, οὐ κατὰ τὰς Μειδίου λειτουργίας, οἱ μὲν ναυμαχίας νενικηκότες, οἱ δὲ πόλεις εἰληφότες, οἱ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως στήσαντες τρόπαια· ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς οὐδενὶ τούτων πώποτε ἐδώκατε τὴν δωρεὰν ταύτην, οὐδ' ἂν δοίητε, ἐξεῖναι τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς ὑβρίζειν αὐτῶν ἑκάστῳ, ὁπότ' ἂν βούληται, καὶ ὃν ἂν δύνηται τρόπον· οὐδὲ γὰρ Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι. τούτοις γὰρ δὴ μέγισται δέδονται δωρεαὶ παρ' ὑμῶν, καὶ ὑπὲρ μεγίστων. οὐδ' ἂν ἠνέσχεσθε, εἰ προσέγραψέ τις ἐν τῇ στήλῃ· ἐξεῖναι δὲ καὶ ὑβρίζειν αὐτοῖς ὃν ἂν βούλωνται. ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τούτου τὰς ἄλλας ἔλαβον δωρεάς, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἔπαυσαν. ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ' ὑμῶν, οὐ μόνον, ὧν αὐτὸς λελειτούργηκε, λειτουργιῶν ἀξίαν (μικρὰ γὰρ αὕτη γέ τις ἦν)· ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο 570
βούλομαι δεῖξαι, ἵνα μηδ' ὀφείλειν οἴησθέ τι τῷ καταπτύστῳ τούτῳ. ὑμεῖς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον ἐχειροτονήσατε τῆς παράλου ταμίαν, ὄντα τοιοῦτον, οἷός ἐστι, καὶ πάλιν ἵππαρχον, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς ταῖς πομπαῖς οὐ δυνάμενον, καὶ μυστηρίων ἐπιμελητήν, καὶ ἱεροποιόν ποτε καὶ βοώνην, καὶ τὰ τοιαῦτα δή. εἶτα πρὸς τῶν θεῶν, τὸ τὴν τῆς φύσεως κακίαν, καὶ ἀνανδρίαν, καὶ πονηρίαν, ταῖς παρ' ὑμῶν ἀρχαῖς καὶ τιμαῖς καὶ χειροτονίαις ἐπανορθοῦσθαι, μικρὰν ὑπολαμβάνετε εἶναι δωρεὰν καὶ χάριν; καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῦ ταῦτ' ἀφέλοιτο· ἱππάρχηκα, τῆς παράλου ταμίας γέγονα· τίνος ἐστ' ἄλλου ἄξιος οὗτος; ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνό γε ἐπίστασθε, ὅτι τῆς μὲν παράλου ταμιεύσας, Κυζικηνῶν ἥρπασε πλεῖον, ἢ πέντε τάλαντα. ὑπὲρ ὧν ἵνα μὴ δῷ δίκην, πάντα τρόπον περιελθών, καὶ ἐλαύνων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ σύμβολα συγχέας, τὴν μὲν πόλιν ἐχθρὰν τῇ πόλει

πεποίηκε, τὰ χρήματα δ' αὐτὸς ἔχει. Ἵππαρχος δὲ χειροτονηθεὶς, λελύμανται τὸ ἱππικὸν ὑμῶν, τοιούτους θεὶς νόμους, οὓς πάλιν αὐτὸς ἔξαρνος ἦν μὴ τεθεικέναι. καὶ τῆς μὲν παράλου ταμιεύων τότε, ὅτε τὴν ἐπὶ Θηβαίους ἔξοδον εἰς Εὔβοιαν ἐποιεῖσθε ὑμεῖς, δώδεκα τῆς πόλεως τάλαντα ἀναλίσκειν ταχθεὶς, ἀξιούντων ὑμῶν πλεῖν, καὶ παραπέμπειν τοὺς στρατιώτας, οὐκ ἐβοήθησεν. ἀλλ' ἤδη τῶν σπονδῶν γεγονυιῶν, ἃς Διοκλῆς ἐσπείσατο Θηβαίοις, ἧκε, καὶ τότε ἡττᾶτο πλέων τῶν ἰδιωτικῶν τριηρῶν μιᾶς· οὕ-
571 τως εὖ τὴν ἱερὰν τριήρη παρεσκευάκει. ἱππαρχῶν τοίνυν· τί οἴεσθε τἄλλα; ἀλλ' ἵππον, ἵππον οὐκ ἐτόλμησεν ὁ λαμπρὸς καὶ πλούσιος οὗτος πρίασθαι· ἀλλ' ἐπ' ἀλλοτρίου τὰς πομπὰς ἡγεῖτο, τοῦ Φιλομήλου τοῦ Παιανιέως ἵππου. καὶ ταῦτα πάντες ἴσασιν οἱ ἱππεῖς. ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὅσων ἤδη, καταχειροτονήσαντος τοῦ δήμου περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν, ὑμεῖς κατεγνώκατε, εἰπεῖν, καὶ δεῖξαι, τί πεποιηκότες αὐτῶν ἔνιοι τίνος ὀργῆς τετυχήκασι παρ' ὑμῶν, ἵν' αὐτὰ πρὸς τὰ τούτῳ πεπραγμένα ἀντιθῆτε. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἵνα πρώτης τῆς τελευταίας γεγονυίας μνησθῶ καταγνώσεως, περὶ τὰ μυστήρια ἀδικεῖν Εὐάνδρου κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος, τοῦ Θεσπιέως, προβαλλομένου αὐτὸν Μενίππου, Καρός τινος ἀνθρώπου. ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς νόμος τῷδε τῷ περὶ τῶν Διονυσίων, ὁ περὶ τῶν μυστηρίων. κἀκεῖνος ὕστερος τούτου ἐτέθη. τί οὖν ποιήσαντος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατεχειροτονήσατε τοῦ Εὐάνδρου; τοῦτ' ἀκούσατε. ὅτι δίκην ἐμπορικὴν καταδικασάμενος τοῦ Μενίππου, οὐκ ἔχων πρότερον λαβεῖν αὐτὸν, ὡς ἔφη, τοῖς μυστηρίοις ἐπιδημοῦντος ἐπελάβετο, κατεχειροτονήσατε μὲν διὰ ταῦτα, καὶ οὐδοτιοῦν ἄλλο προσῆν. εἰσελθόντα δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἐβουλεύσασθε μὲν θανάτῳ ζημιῶσαι· τοῦ δὲ προβαλομένου πεισθέντος, τὴν δίκην τε

πᾶσαν ἀφεῖναι ἠναγκάσατε αὐτόν, ἣν ᾑρήκει πρό-
τερον· ἣν δὲ δυοῖν αὕτη ταλάντοιν· καὶ προσετι-
μήσατε τὰς βλάβας, ἃς ἐπὶ τῇ καταχειροτονίᾳ μέ- 572
νων ἐλογίζετο αὐτῷ γεγενῆσθαι πρὸς ὑμᾶς ἄνθρωπος.
εἷς μὲν οὗτος ἐξ ἰδίου πράγματος, οὐδεμιᾶς ὕβρεως
προσούσης, ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παραβῆναι τὸν νόμον,
τοσαύτην ἔδωκε δίκην. εἰκότως. τοῦτο γάρ ἐσθ', ὅ
φυλάττειν ὑμᾶς δεῖ, τοὺς νόμους, τὸν ὅρκον. ταῦτ'
ἔχεθ' ὑμεῖς οἱ δικάζοντες ἀεί, παρὰ τῶν ἄλλων ὥσπερ-
εἰ παρακαταθήκην, ἣν ἅπασιν, ὅσοι μετὰ τοῦ δι-
καίου πρὸς ὑμᾶς ἔρχονται, σῴαν ὑπάρχειν δεῖ. ἕτε-
ρος ἀδικεῖν ποτ' ἔδοξεν ὑμῖν περὶ τὰ Διονύσια. καὶ
κατεχειροτονήσατ' αὐτοῦ, παρεδρεύοντος ἄρχοντι
τῷ υἱεῖ, ὅτι θέαν τινὸς καταλαβόντος ἥψατο, ἐξείρ-
γων ἐκ τοῦ θεάτρου. ἦν δ' οὗτος, ὁ τοῦ βελτίστου
πατὴρ Χαρικλείδου, τοῦ ἄρξαντος. καὶ μέγα γ'
ὑμῖν τοῦτ' ἐδόκει δίκαιον ἔχειν ὁ προβαλόμενος λέ-
γειν· εἰ κατελάμβανον, ἄνθρωπε, θέαν, καὶ εἰ
μὴ τοῖς κηρύγμασιν, ὡς σύ με φῄς, ἐπειθόμην,
τίνος ἐκ τῶν νόμων εἶ κύριος, καὶ ὁ ἄρχων αὐτός;
τοῖς ὑπηρέταις ἐξείργειν εἰπεῖν, οὐκ αὐτὸς τύπτειν.
οὐδ' οὕτω πείθομαι; ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν· πάντα
μᾶλλον, πλὴν αὐτὸς ἅψασθαι τῇ χειρί. πολλὰ γὰρ
πρὸς τὸ μὴ τὸ σῶμα ἕκαστον ὑβρίζεσθαι, πεποιή-
κασιν οἱ νόμοι. ταῦτ' ἔλεγε μὲν ἐκεῖνος, κατεχειρο-
τονήσατε δὲ ὑμεῖς. οὐ μὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστή-
ριον οὗτος· ἀλλ' ἐτελεύτησε πρότερον. ἑτέρου τοί-
νυν ὅ, τε δῆμος ἅπας κατεχειροτόνησεν ἀδικεῖν περὶ
τὴν ἑορτήν, καὶ ὑμεῖς εἰσελθόντα ἀπεκτείνατε. Κτη-
σικλέα λέγω. διὰ τί δὴ τοῦτον ἀπεκτείνατε; ὅτι
σκῦτος ἔχων, ἐπόμπευε, καὶ τούτῳ μεθύων ἐπά-
ταξέ τινα ἐχθρὸν ὑπάρχονθ' αὑτῷ. ἐδόκει γὰρ ὕβρει,
καὶ οὐκ οἴνῳ, τύπτειν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῆς πομπῆς 573
καὶ τοῦ μεθύειν πρόφασιν λαβών, ἀδικεῖν, ὡς
δούλοις χρώμενος τοῖς ἐλευθέροις. ἁπάντων τοίνυν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτων, ὧν ὁ μέν, ὧν εἷλεν,
ἀποστάς, ὁ δὲ καὶ θανάτῳ ζημιωθεὶς φαίνεται, πολ-
λῷ δεινότερα εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ἂν εἶναι φήσειαν τὰ

Μειδίᾳ πεπραγμένα· οὔτε γὰρ πομπεύων, οὔτε δί-
κην ἡττηκὼς, οὔτε παρεδρεύων, οὔτ' ἄλλην σκῆψιν
ἔχων οὐδεμίαν, πλὴν ὕβριν, τοιαῦτα πεποίηκεν,
οἷα οὐδεὶς ἐκείνων. καὶ τούτους μὲν δὴ ἐῶμεν. ἀλλὰ
Πύῤῥον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Ἐτεοβουτάδην,
ἐνδειχθέντα δικάζειν, ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ, θα-
νάτῳ ζημιῶσαί τινες ὑμῶν ᾤοντο χρῆναι. καὶ τέθνη-
κεν ἁλοὺς παρ' ὑμῖν. καίτοι τοῦτο τὸ λῆμμα δι' ἔν-
δειαν, οὐ δι' ὕβριν, λαμβάνειν ἐπεχείρησεν ἐκεῖνος.
καὶ πολλοὺς ἂν ἑτέρους ἔχοιμι λέγειν, ὧν οἱ μὲν τε-
θνᾶσιν, οἱ δ' ἠτιμωμένοι διὰ πολλῷ τούτων εἰσὶν
ἐλάττω πράγματα. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
Σμίκρῳ δέκα ταλάντων ἐτιμήσατε· καὶ Σκίτωνι
τοσούτων ἑτέρων, δόξαντι παράνομα γράφειν. καὶ
οὔτε παιδία, οὔτε φίλους, οὔτε συγγενεῖς, οὐθ'
ὁντινοῦν ἄλλον ἠλεήσατε τῶν παρόντων ἐκείνοις. μὴ
τοίνυν, ἂν μὲν εἴπῃ τις παράνομα, οὕτως ὀργιζό-
μενοι φαίνεσθε· ἂν δὲ ποιῇ, μὴ λέγῃ, πρᾴως διά-
κεισθε. οὐδὲν γὰρ ῥῆμα, οὐδ' ὄνομα οὕτως ἐστὶ
τοῖς πολλοῖς ὑμῶν χαλεπὸν, ὡς ὅσα ὑβρίζων τις τὸν
ἐντυχόντα ὑμῶν διαπράττεται. μὴ τοίνυν αὐτοὶ καθ'
ὑμῶν αὐτῶν δεῖγμα τοιοῦτον ἐξενέγκητε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὡς ἄρα ὑμεῖς, ἂν μὲν τῶν μετρίων τινὰ
καὶ δημοτικῶν λάβητε ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, οὔτ' ἐλεή-
574 σετε, οὔτ' ἀφήσετε, ἀλλ' ἀποκτενεῖτε, ἢ ἀτιμώ-
σετε· ἂν δὲ πλούσιος ὤν τις ὑβρίζῃ, συγγνώμην
ἕξετε· μὴ δῆτα· οὐ γὰρ δίκαιον. ἀλλ' ἐπὶ πάντων
ὁμοίως ὀργιζόμενοι φαίνεσθε. ἃ τοίνυν οὐδενὸς τῶν
εἰρημένων ἧττον ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω πρὸς ὑμᾶς
εἰπεῖν, ταῦτ' εἰπὼν ἔτι, καὶ βραχέα περὶ τούτων
διαλεχθεὶς, καταβήσομαι. ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, μεγάλη τοῖς ἀδικοῦσιν ἅπασι μερὶς, καὶ πλεο-
νεξία, ἡ τῶν ὑμετέρων τρόπων πρᾳότης. ὅτι δὴ
ταύτης οὐδοτιοῦν ὑμῖν μεταδοῦναι προσήκει Μειδίᾳ,
τοῦτ' ἀκούσατέ μου. ἐγὼ νομίζω πάντας ἀνθρώπους
ἐράνους φέρειν παρὰ πάντα τὸν βίον αὑτοῖς, οὐχὶ
τούσδε μόνους, οὓς συλλέγουσί τινες, καὶ ὧν πλη-
ρωταὶ γίγνονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλους. οἷον· ἔστι τις

μέτριος καὶ φιλάνθρωπος ἡμῶν, καὶ ἐλεῶν πολλούς;
τούτῳ ταὐτὸ δίκαιον ὑπάρχειν εἰκὸς παρὰ πάντων,
ἄν ποτ᾽ εἰς χρείαν καὶ ἀγῶνα ἀφίκηται. ἄλλος οὑ-
τοσί τις ἀναιδὴς, καὶ πολλοὺς ὑβρίζων, καὶ τοὺς
μὲν καθάρματα, τοὺς δὲ πτωχοὺς, τοὺς δ᾽ οὐδὲν
ὑπολαμβάνων εἶναι; τούτῳ τὰς αὐτὰς δίκαιον ὑπάρ-
χειν φορὰς, ἅσπερ αὐτὸς εἰσενήνοχε τοῖς ἄλλοις.
ἂν τοίνυν ὑμῖν ὀρθῶς ἐπίῃ σκοπεῖν, τούτου πλη-
ρωτὴν εὑρήσετε Μειδίαν ὄντα τοῦ ἐράνου, οὐκ ἐκεί-
νου. οἶδα τοίνυν, ὅτι καὶ τὰ παιδία ἔχων ὀδυρεῖται,
καὶ πολλοὺς λόγους καὶ ταπεινοὺς ἐρεῖ, δακρύων,
καὶ ὡς ἐλεεινότατον ποιῶν ἑαυτόν. ἔστι δ᾽, ὅσῳ περ
ἂν αὐτὸν νῦν ταπεινότερον ποιῇ, τοσούτῳ μᾶλλον
ἄξιον μισεῖν αὐτὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. διὰ τί;
ὅτι, εἰ μὲν, μηδαμῶς δυνηθεὶς γενέσθαι ταπεινὸς,
οὕτως ἀσελγὴς καὶ βίαιος ἦν ἐπὶ τοῦ παρεληλυθό- 575
τος βίου, τῇ φύσει καὶ τῇ τύχῃ, δι᾽ ἣν τοιοῦτος
ἐγένετο, ἄξιον ἦν ἄν τι τῆς ὀργῆς ἀνεῖναι. εἰ δ᾽
ἐπιστάμενος μέτριον παρέχειν ἑαυτὸν, ὅταν βούλη-
ται, τὸν ἐναντίον, ἢ τοῦτον τὸν τρόπον, εἵλετο
ζῆν, εὔδηλον δήπου τοῦθ᾽, ὅτι καὶ, νῦν ἂν δια-
κρούσηται, πάλιν ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν ὑμεῖς ἴστε,
γενήσεται. οὐ δὴ δεῖ προσέχειν, οὐδὲ τὸν παρόντα
καιρὸν, ὃν οὗτος ἐξεπίτηδες διαπλάττεται, κυριώ-
τερον, οὐδὲ πιστότερον, τοῦ παντὸς, ὃν αὐτοὶ σύν-
ιστε, χρόνου ποιήσασθαι. ἐμοὶ παιδία οὐκ ἔστιν,
οὐδ᾽ ἂν ἔχοιμι ταῦτα παραστησάμενος κλαίειν καὶ
δακρύειν, ἐφ᾽ οἷς ὑβρίσθην. διὰ τοῦτ᾽ ἄρα τοῦ
πεποιηκότος ὁ πεπονθὼς ἔλαττον ἕξω παρ᾽ ὑμῖν;
μὴ δῆτα· ἀλλ᾽ ὅταν οὗτος ἔχων τὰ παιδία, τού-
τοις ἀξιοῖ δοῦναι τὴν ψῆφον ὑμᾶς, τόθ᾽ ὑμεῖς τοὺς
νόμους ἔχοντά με πλησίον ἡγεῖσθε παρεστάναι, καὶ
τὸν ὅρκον, ὃν ὀμωμόκατε, τούτοις ἀξιοῦντα καὶ
ἀντιβολοῦντα ἕκαστον ὑμῶν ψηφίσασθαι. οἷς ὑμεῖς
κατὰ πολλὰ δικαιότερον πρόσθοισθ᾽ ἄν, ἢ τούτῳ·
καὶ γὰρ ὀμωμόκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς νό-
μοις πείθεσθαι· καὶ τῶν ἴσων μέτεστιν ὑμῖν διὰ
τοὺς νόμους, καὶ πάνθ᾽, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ ὑμῖν,

διὰ τοὺς νόμους ἐστὶν, οὐ διὰ Μειδίαν, οὐδὲ διὰ
τοὺς Μειδίου παῖδας. καὶ ῥήτωρ ἐστὶν οὗτος, ἴσως
ἐμὲ φήσει λέγων. ἐγὼ δ', εἰ μὲν ὁ συμβουλεύων ὅ,
τι ἂν συμφέρειν ὑμῖν ἡγῆται, καὶ τοῦτ' ἄχρι τοῦ
μηδὲν ὑμῖν ἐνοχλεῖν, μηδὲ βιάζεσθαι, ῥήτωρ ἐστὶν,
οὔτε φύγοιμ' ἂν, οὔτε ἀπαρνοῦμαι τοῦτο τοὔνομα.
εἰ μέντοι ῥήτωρ ἐστὶν, οἵους ἐνίους τῶν λεγόντων
576 ἐγὼ· καὶ ὑμεῖς δὲ ὁρᾶτε, ἀναιδεῖς, καὶ ἐξ ὑμῶν
πεπλουτηκότας, οὐκ ἂν εἴην οὗτος ἐγώ. εἴληφα μὲν
γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἐξ ὑμῶν· τὰ δὲ ὄντα εἰς ὑμᾶς,
πλὴν πάνυ μικρῶν, ἅπαντ' ἀνήλωκα. καίτοι, εἰ
καὶ τούτων ἦν πονηρότατος, κατὰ τοὺς νόμους ἔδει
παρ' ἐμοῦ δίκην λαμβάνειν, οὐκ ἐφ' οἷς ἐλειτούρ-
γουν ὑβρίζειν. ἔτι τοίνυν οὐδείς ἐστιν, ὅστις ἐμοὶ
τῶν λεγόντων συναγωνίζεται. καὶ οὐδενὶ μέμφομαι·
οὐδὲ γὰρ αὐτὸς οὐδενὸς ἕνεκα τούτων οὐδὲν ἐν ὑμῖν
πώποτ' εἶπον. ἀλλ' ἁπλῶς κατ' ἐμαυτὸν ἔγνων καὶ
λέγειν καὶ πράττειν, ὅ, τι ἂν συμφέρον ὑμῖν ἡγῶ-
μαι. ἀλλὰ τούτῳ πάντας αὐτίκα δὴ μάλα συνεξετα-
ζομένους τοὺς ῥήτορας ὄψεσθε ἐφεξῆς. καίτοι πῶς
ἐστὶ δίκαιον ταὔνομα μὲν τοῦτο ὡς ὄνειδος προφέ-
ρειν ἐμοὶ, διὰ τούτων δ' αὐτὸν τῶν ἀνδρῶν ἀξιοῦν
σωθῆναι; τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτ' ἐρεῖ,
ὡς ἐσκεμμένα καὶ παρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν
ἐγώ. ἐγὼ δέ γ' ἐσκέφθαι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
φημὶ, καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθείην, καὶ μεμελετηκέναι γ'
ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ
τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων, ἠμέλουν ὧν περὶ τού-
των ἐρεῖν ἤμελλον πρὸς ὑμᾶς· γεγραφέναι μέντοι
μοι τὸν λόγον Μειδίαν· ὁ γὰρ τὰ ἔργα παρεσχη-
κὼς, περὶ ὧν εἰσιν οἱ λόγοι, δικαιότατ' ἂν ταύτην
ἔχοι τὴν αἰτίαν, οὐχ ὁ ἐσκεμμένος, οὐδ' ὁ μερι-
μνήσας τὰ δίκαια λέγειν νῦν. ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο ποιῶ,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ. Μειδίαν
μέντοι μηδὲν ἐσκέφθαι πώποτ' ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ
δίκαιον, εἰκός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ κατὰ μικρὸν ἐπήει
τὰ τοιαῦτα αὐτῷ σκοπεῖν, οὐκ ἂν τοσοῦτον διημάρ-
τανε τοῦ πράγματος. οἴομαι τοίνυν αὐτὸν, οὐδὲ τοῦ

δήμου κατηγορεῖν ὀκνήσειν, οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας· 577
ἀλλ' ἅπερ τότ' ἐτόλμα λέγειν, ὅτ' ἦν ἡ προβολή,
ταῦτα καὶ νῦν ἐρεῖν, ὡς ὅσοι, δέον ἐξιέναι, κατέ-
μενον, καὶ ὅσοι τὰ φρούρια ἦσαν ἔρημα λελοιπότες,
ἐξεκλησίασαν. καὶ χορευταί, καὶ ξένοι, καὶ τοιοῦ-
τοί τινες ἦσαν, οἱ κατεχειροτόνησαν αὐτοῦ. εἰς γὰρ
τοῦτο θράσους καὶ ἀναιδείας τότ' ἀφίκετο, ὦ ἄν-
δρες δικασταί, ὡς ἴσασιν ὅσοι παρῆσαν ὑμῶν, ὥστε
κακῶς λέγων, καὶ ἀπειλῶν, καὶ βλέπων οὗτος εἰς
τὸν ἀεὶ θορυβοῦντα τόπον τῆς ἐκκλησίας, καταπλή-
ξειν ᾤετο τὸν δῆμον ἅπαντα. ᾗ καὶ γελοῖα εἶναι τὰ
νῦν, οἶμαι, δάκρυα εἰκότως ἂν αὐτοῦ δοκοίη. τί
λέγεις, ὦ μιαρὰ κεφαλή; σὺ τὰ σαυτοῦ παιδία ἀξιώ-
σεις ἐλεεῖν, ἢ σέ, τούσδε, ἢ σπουδάζειν εἰς τὰ σά,
τοὺς ὑπὸ σοῦ δημοσίᾳ προπεπηλακισμένους; σὺ μό-
νος τῶν ὄντων ἀνθρώπων, ἐπὶ μὲν τοῦ βίου τοσαύ-
της ὑπερηφανίας καὶ ὑπεροψίας πάντων ἀνθρώπων
μεστὸς ὢν ἔσῃ φανερώτατος, ὥστε καὶ πρὸς οὓς μη-
δέν ἐστί σοι πρᾶγμα, λυπεῖσθαι, τὴν σὴν θρασύ-
τητα καὶ φωνήν, καὶ τὸ σὸν σχῆμα, καὶ τοὺς σοὺς
ἀκολούθους, καὶ πλοῦτον, καὶ ὕβριν θεωροῦντας,
ἐν δὲ τῷ κρίνεσθαι παραχρῆμα ἐλεηθήσῃ; μεγάλην
μέντ' ἂν ἀρχήν, μᾶλλον δὲ τέχνην, εἴης ἂν εὑρη-
κώς, εἰ δύο τἀναντιώτατα ἑαυτοῖς ἐν οὕτω βραχεῖ
χρόνῳ περὶ σαυτὸν δύναιο ποιήσασθαι· φθόνον ἐξ
ὧν ζῇς, καὶ ἐφ' οἷς ἐξαπατᾷς ἔλεον. οὐκ ἔστιν οὐ-
δαμόθεν σοι προσήκων ἔλεος, οὐδὲ καθ' ἕν, ἀλλὰ
τοὐναντίον, μῖσος, καὶ φθόνος, καὶ ὀργή. τούτων
γὰρ ἄξια ποιεῖς. ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο ἐπάνειμι, ὅτι τοῦ
δήμου κατηγορήσει, καὶ τῆς ἐκκλησίας. ὅταν οὖν 578
τοῦτο ποιῇ, ἐνθυμεῖσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ἄν-
δρες δικασταί, ὅτι οὗτος τῶν μεθ' ἑαυτοῦ στρατευ-
σαμένων ἱππέων, ὅτε εἰς Ὄλυνθον διέβησαν, ἐλθὼν
πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κατηγόρει. νῦν πάλιν,
μείνας, πρὸς τοὺς ἐξεληλυθότας, τοῦ δήμου κατη-
γορήσει. πότερον οὖν ὑμεῖς, ἄν τε μένητε, ἄν τε
ἐξίητε, ὁμολογήσετε εἶναι τοιοῦτοι, οἵους Μειδίας
ὑμᾶς ἀποφαίνει, ἢ τοὐναντίον, τοῦτον ἀεὶ καὶ

πανταχοῦ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ βδελυρόν; ἐγὼ μὲν οἴ-
μαι τοῦτον τοιοῦτον· ὃν γὰρ οὐχ ἱππεῖς, οὐ συν-
άρχοντες, οὐ φίλοι δύνανται φέρειν, τί τοῦτον ἂν
εἴποι τις; ἐμοὶ μὲν, νὴ τὸν Δία, καὶ τὸν Ἀπόλλω,
καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, (εἰρήσεται γὰρ, εἴτ᾽ ἄμεινον, εἴτε
μὴ,) ὅθ᾽ οὗτος, ὡς ἀπήλλαγμαι, περιϊὼν ἐλογο-
ποίει, ἔνδηλοί τινες ἦσαν ἀχθόμενοι τῶν πάνυ τού-
τῳ λαλούντων ἡδέως. καὶ νὴ Δία αὐτοῖς πολλὴ συγ-
γνώμη. οὐ γάρ ἐστι φορητὸς ἄνθρωπος· ἀλλὰ καὶ
πλουτεῖ μόνος, καὶ λέγειν δύναται μόνος, καὶ πάν-
τες εἰσὶ τούτῳ καθάρματα, καὶ πτωχοὶ, καὶ οὐδὲ
ἄνθρωποι. τὸν οὖν ἐπὶ ταύτης τῆς ὑπερηφανίας ὄν-
τα, νῦν ἂν ἀποφύγῃ, τί ποιήσειν οἴεσθε; ἐξ ὅτου
δὲ τοῦτ᾽ ἂν εἰδείητε, ἐγὼ φράσω· εἰ τοῖς μετὰ τὴν
καταχειροτονίαν τεκμηρίοις θεωρήσετε. τίς γάρ ἐστιν,
ὅστις, καταχειροτονηθὲν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἀσεβεῖν
περὶ τὴν ἑορτὴν, εἰ καὶ μηδεὶς ἄλλος ἐπῆν κίνδυνος,
μηδὲ ἀγὼν, οὐκ ἂν ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ κατέδυ, καὶ
μέτριον παρέσχεν ἑαυτὸν, τόν γε δὴ μέχρι τῆς κρί-
σεως χρόνον, εἰ καὶ μὴ πάντα; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἄν.
579 ἀλλ᾽ οὐ Μειδίας· ἀλλ᾽ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λέγει,
λοιδορεῖται, βοᾷ. χειροτονεῖται, τίς; Μειδίας Ἀνα-
γυράσιος. προβέβληται Πλουτάρχου. προξενεῖ. τὰ
ἀπόῤῥητα οἶδεν. ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ. καὶ ταῦ-
τα πάντα ποιεῖ, δηλονότι οὐδὲν ἄλλο ἐνδεικνύμενος,
ἢ, ὅτι ἐγὼ οὐδὲν πέπονθα ὑπὸ τῆς καταχειροτονίας·
οὐ δέδοικα, οὐδὲ φοβοῦμαι τὸν μέλλοντα ἀγῶνα. ὃς
οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ μὲν ὑμᾶς δεδιέναι δο-
κεῖν, αἰσχρὸν ἡγεῖται· τὸ δὲ μηδὲν φροντίζειν ὑμῶν,
νεανικόν· τοῦτον οὐκ ἀπολωλέναι δεκάκις προσήκει;
ἐγὼ μὲν ἡγοῦμαι. οὐδὲ γὰρ ἕξειν ὑμᾶς, ὅ, τι χρή-
σεσθε αὐτῷ, νομίζει. πλούσιος, θρασὺς, μέγα φρο-
νῶν, μέγα φθεγγόμενος, βίαιος, ἀναιδής. ποῦ λη-
φθήσεται, νῦν ἂν διακρούσηται; ἀλλ᾽ ἔγωγε, εἰ μη-
δενὸς ἕνεκα τῶν ἄλλων, τῶν γε δημηγοριῶν, ὧν ἑκά-
στοτε δημηγορεῖ, καὶ ἐν τοῖς καιροῖς, τὴν μεγίστην
ἂν αὐτὸν δικαίως οἴομαι δίκην δοῦναι· ἴστε γὰρ δή-
που τοῦθ᾽, ὅτι, ἂν μέν τι τῶν δεόντων ἀπαγγελθῇ

τῇ πόλει, καὶ τοιοῦτον, οἷον εὐφρᾶναι πάντας, οὐδαμοῦ πώποτε Μειδίας τῶν συνηδομένων, οὐδὲ τῶν συγχαιρόντων ἐξητάσθη τῷ δήμῳ. ἂν δέ τι φλαῦρον, ὃ μηδεὶς ἂν βούλοιτο τῶν ἄλλων, πρῶτος ἀνέστηκεν εὐθέως, καὶ δημηγορεῖ, ἐπεμβαίνων τῷ καιρῷ, καὶ τῆς σιωπῆς ἀπολαύων, ἣν, ἐπὶ τῷ περὶ τῶν συμβεβηκότων ἄχθεσθαι, ποιεῖσθε ὑμεῖς· τοιοῦτοι γάρ ἐστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐ γὰρ ἐξέρχεσθε, οὐ γὰρ οἴεσθε δεῖν χρήματα εἰσφέρειν. εἶτα θαυμάζετ᾽, εἰ κακῶς ὑμῖν τὰ πράγματ᾽ ἔχει; ἐμὲ δὲ οἴεσθ᾽ ὑμῖν εἰσοίσειν, ὑμεῖς δὲ νεμεῖσθαι; ἐμὲ οἴεσθε τριηραρχήσειν, ὑμεῖς δ᾽ οὐκ ἐμβήσεσθαι; τοιαῦθ᾽ ὑβρίζων, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πικρίαν καὶ κακόνοιαν, 580
ἣν κατὰ τῶν πολλῶν ὑμῶν ἔχων ἀφανῆ παρ᾽ ἑαυτῷ περιέρχεται, φανερὰν ἐπὶ τοῦ καιροῦ καθιστάς. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμᾶς οὕτω νῦν, ὅταν οὗτος ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων ὀδύρηται, καὶ κλαίῃ, καὶ δέηται, τοιαῦθ᾽ ὑποβάλλειν αὐτῷ· τοιοῦτος γὰρ εἶ, Μειδία· ὑβριστὴς γὰρ εἶ, καὶ οὐκ ἐθέλεις ἔχειν παρὰ σαυτῷ τὼ χεῖρε. εἶτα θαυμάζεις, εἰ κακὸς κακῶς ἀπολῇ; ἀλλὰ νομίζεις ἡμᾶς μὲν ἀνέξεσθαί σου, αὐτὸς δὲ τυπτήσειν; καὶ ἡμᾶς μὲν ἀποψηφιεῖσθαί σου, σὺ δὲ οὐδὲ οὕτω παύσεσθαι; καὶ βοηθήσουσιν οἱ λέγοντες ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐχ οὕτω τούτῳ χαρίζεσθαι, μὰ τοὺς θεούς, βουλόμενοι, ὡς ἐπηρεάζειν ἐμοὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν, ἣν οὗτος αὐτῷ πρὸς ἐμέ, ἄν τ᾽ ἐγὼ φῶ, ἄν τε μὴ φῶ, φησὶν εἶναι, καὶ βιάζεται [τοῦτο] οὐκ ὀρθῶς. ἀλλὰ κινδυνεύει τὸ λίαν εὐτυχεῖν ἐνίοτε ἐπαχθεῖς ποιεῖν. ὅπου γὰρ ἐγὼ μὲν οὐδέ, πεπονθὼς κακῶς, ἐχθρὸν εἶναί μοι τοῦτον ὁμολογῶ· οὗτος δὲ οὐδ᾽ ἀφιέντα ἀφίησιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγῶσιν ἀπαντᾷ, καὶ νῦν ἀναβήσεται, μηδὲ τῆς κοινῆς τῶν νόμων ἐπικουρίας ἀξιῶν ἐμοὶ μετεῖναι, πῶς οὐχ οὗτος ἐπαχθής ἐστιν ἤδη καὶ μείζων, ἢ καθ᾽ ὅσον ἡμῶν ἑκάστῳ συμφέρει; ἔτι τοίνυν παρῆν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐκάθητο Εὔβουλος ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅτε ὁ δῆμος κατεχειροτόνησε Μειδίου, καὶ

καλούμενος ὀνομαστὶ, ἀντιβολοῦντος τούτου καὶ λι-
παροῦντος, ὡς ὑμεῖς ἴστε, οὐκ ἀνέστη. καὶ μὴν,
εἰ μὲν μηδὲν ἠδικηκότος ἡγεῖτο τὴν προβολὴν γεγενῆ-
σθαι, τότ᾽ ἔδει τόν γε φίλον δήπου συνειπεῖν, καὶ
581 βοηθῆσαι. εἰ δὲ, καταγνοὺς ἀδικεῖν τότε, διὰ
ταῦτ᾽ οὐχ ὑπήκουσε, νῦν δ᾽, ὅτι προσκέκρουκεν
ἐμοὶ, διὰ ταῦτα τοῦτον ἐξαιτήσεται, ὑμῖν οὐχὶ κα-
λῶς ἔχει χαρίσασθαι· μὴ γὰρ ἔστω μηδεὶς ἐν δη-
μοκρατίᾳ τηλικοῦτος, ὥστε, συνειπὼν, τὸν μὲν
ὑβρίσθαι, τὸν δὲ μὴ δοῦναι δίκην, ποιῆσαι. ἀλλ᾽,
εἰ κακῶς ἐμὲ βούλει ποιεῖν, Εὔβουλε· (ὡς ἔγωγε,
μὰ τοὺς θεοὺς, οὐκ οἶδα ἀνθ᾽ ὅτου·) δύνασαι μὲν,
καὶ πολιτεύῃ· κατὰ τοὺς νόμους δὲ, ἥντινα βούλει,
παρ᾽ ἐμοῦ δίκην λάμβανε. ὧν δ᾽ ἐγὼ παρὰ τοὺς νό-
μους ὑβρίσθην, μή μ᾽ ἀφαιροῦ τὴν τιμωρίαν. εἰ
δ᾽ ἀπορεῖς ἐκείνως με κακῶς ποιῆσαι, εἴη ἂν καὶ
τοῦτο σημεῖον τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, εἰ, τοὺς ἄλλους
ῥᾳδίως κρίνων, ἐμὲ μηδὲν ἔχεις ἐφ᾽ ὅτῳ τοῦτο ποιή-
σεις. πέπυσμαι τοίνυν, καὶ Φιλιππίδην, καὶ Μνη-
σαρχίδην, καὶ Διότιμον, τὸν Εὐωνυμέα, καὶ τοιού-
τους τινὰς πλουσίους, καὶ τριηράρχους, ἐξαιτήσε-
σθαι τοῦτον καὶ λιπαρήσειν, παρ᾽ ὑμῶν αὑτοῖς ἀξι-
οῦντας δοθῆναι τὴν χάριν ταύτην. περὶ ὧν οὐδὲν ἂν
εἴποιμ᾽ πρὸς ὑμᾶς φλαῦρον ἐγώ· καὶ γὰρ ἂν μαι-
νοίμην. ἀλλ᾽, ἃ θεωρεῖν ὑμᾶς, ὅταν οὗτοι δέωνται,
δεῖ καὶ λογίζεσθαι, ταῦτ᾽ ἐρῶ. ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄν-
δρες δικασταὶ, εἰ γένοιντο, (ὃ μὴ γένοιτο, οὐδ᾽
ἔσται·) νῦν οὗτοι κύριοι τῆς πολιτείας μετὰ Μει-
δίου, καὶ τῶν ὁμοίων τούτῳ, καί τις ὑμῶν, τῶν
πολλῶν καὶ δημοτικῶν ἀνθρώπων, ἁμαρτὼν εἴς τι-
να τούτων, μὴ τοιοῦθ᾽, οἷα Μειδίας εἰς ἐμὲ, ἀλλ᾽
ὁτιοῦν ἄλλο, εἰς δικαστήριον εἰσίοι πεπληρωμένον ἐκ
τούτων, τίνος συγγνώμης, ἢ τίνος ἐλέου τυχεῖν ἂν
οἴεσθε; ταχύ γ᾽ ἂν χαρίσαιντο; οὐ γάρ; ἢ δεηθέν-
582 τι τῳ τῶν πολλῶν προσέχοιεν; ἀλλ᾽ οὐκ ἂν εὐθέως
εἴποιεν· τὸν δὲ βάσκανον! τὸν δὲ ὄλεθρον! τοῦ-
τον δὲ ὑβρίζειν; ἀναπνεῖν δέ; ὃν εἴ τις ἐᾷ ζῆν,
ἀγαπᾶν ἔδει; μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τού-

ταῖς τοῖς οὕτω χρησαμένοις ἂν ὑμῖν, ἄλλως πως ἔχετε ὑμεῖς, μηδὲ τὸν πλοῦτον, μηδὲ τὴν δόξαν τὴν τούτων θαυμάζετε, ἀλλ' ὑμᾶς αὐτούς. πολλὰ τούτοις ἀγαθά ἐστιν, ἃ τούτους οὐδεὶς κωλύει κεκτῆσθαι. μὴ τοίνυν μηδ' οὗτοι τὴν ἄδειαν, ἣν κοινὴν ἡμῖν οὐσίαν οἱ νόμοι παρέχουσι, κωλυόντων κεκτῆσθαι. οὐδὲν δεινὸν, οὐδ' ἐλεεινὸν Μειδίας πείσεται, ἂν ἴσα μὲν κτήσηται τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, οὓς νῦν ὑβρίζει, καὶ πτωχοὺς ἀποκαλεῖ· ἃ δὲ νῦν περιόντ' αὐτὸν ὑβρίζειν ἐπαίρει, περιαιρεθῇ. οὐδ' οὗτοι δήπου ταῦθ' ὑμῶν εἰσὶ δίκαιοι δεῖσθαι· μὴ κατὰ τοὺς νόμους δικάσητε; ὦ ἄνδρες δικασταί· μὴ βοηθήσητε τῷ πεπονθότι δεινά· μὴ εὐορκεῖτε· ἡμῖν δότε τὴν χάριν ταύτην. ταῦτα γὰρ, ἄν τι δέωνται περὶ τούτου, δεήσονται, κἂν μὴ ταῦτα λέγωσι τὰ ῥήματα. ἀλλ', εἴπερ εἰσὶ φίλοι, καὶ δεινὸν, εἰ μὴ πλουτήσῃ Μειδίας, ἡγοῦνται· εἰσὶ μὲν εἰς τὰ μάλιστα αὐτοὶ πλούσιοι, καὶ καλῶς ποιοῦσι. χρήματα δ' αὐτῷ παρ' ἑαυτῶν δόντων, ἵν' ὑμεῖς μὲν, ἐφ' οἷς εἰσεληλύθατε ὀμωμοκότες, δικαίως ψηφίσησθε, οὗτοι δὲ παρ' αὐτῶν τὰς χάριτας, μὴ μετὰ τῆς ὑμετέρας αἰσχύνης, ποιῶνται. εἰ δ' οὗτοι χρήματα ἔχοντες μὴ πρόοιντ' ἄν, πῶς ὑμῖν καλὸν τὸν ὅρκον προέσθαι; πλούσιοι πολλοὶ συνεστηκότες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ δοκεῖν τινὲς εἶναι δι' εὐπορίαν προσειληφότες, ὑμῶν παρίασι δεησόμενοι. τούτων μηδενί με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόησθε, ἀλλ', ὥσπερ ἕκαστος τούτων ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων, καὶ 583
ὑπὲρ τούτου, σπουδάσεται, οὕτως ὑμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν νόμων, καὶ ἐμοῦ, τοῦ ἐφ' ὑμᾶς καταπεφευγότος, σπουδάσατε, καὶ τηρήσατε τὴν γνώμην ταύτην, ἐφ' ἧς νῦν ἐστέ. καὶ γὰρ, εἰ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τόθ', ὅτ' ἦν ἡ προβολὴ, τὰ πεπραγμένα ὁ δῆμος ἀκούσας ἀπεχειροτόνησε Μειδίου, οὐκ ἂν ὁμοίως ἦν δεινόν. καὶ γὰρ μὴ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα ταῦτ' εἶναι, καὶ πολλὰ ἂν εἶχέ τις αὐτὸν παραμυθήσασθαι. νῦν δὲ τοῦτο καὶ πάντων ἄν μοι δεινότατον συμ-

βαίη, εἰ παρ' αὐτὰ μὲν τἀδικήματα οὕτως ὀργίλως καὶ πικρῶς καὶ χαλεπῶς ἅπαντες ἔχοντες ἐφαίνεσθε, ὥστε Νεοπτολέμου, καὶ Μνησαρχίδου, καὶ Φιλιππίδου, καί τινων τῶν σφόδρα τούτων πλουσίων, δεομένων καὶ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, ἐβοᾶτε μὴ ἀφεῖναι· καί, προσελθόντος μοι Βλεπαίου, τοῦ τραπεζίτου, τηλικοῦτ' ἀνεκράγετε, ὡς, τοῦτ' ἐκεῖνο, χρήματα μου ληψομένου, ὥστε με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φοβηθέντα τὸν ὑμέτερον θόρυβον, θοἰμάτιον προέσθαι, καὶ μικροῦ γυμνὸν ἐν τῷ χιτωνίσκῳ γενέσθαι, φεύγοντα ἐκεῖνον ἕλκοντά με· καὶ μετὰ ταῦτα ἀπαντῶντες· ὅπως ἐπέξει τῷ μιαρῷ· καί, μὴ διαλύσῃ· θεάσονται σὲ τί ποιήσεις Ἀθηναῖοι· τοιαῦτα λέγοντες· ἐπειδὴ δὲ κεχειροτόνηται μὲν ὕβρις τὸ πρᾶγμα εἶναι, ἐν ἱερῷ δ' οἱ ταῦτα κρίνοντες καθεζόμενοι διέγνωσαν, διέμεινα δὲ κἀγώ, καὶ οὐ προὔδωκα οὔθ' ὑμᾶς, οὔτ' ἐμαυτόν, τηνικαῦτ' ἀποψηφιεῖσθε ὑμεῖς; μηδαμῶς. πάντα γὰρ τὰ αἴσχιστα
584 ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι. εἰμὶ δ' ἐγὼ τούτων ὑμῶν ἄξιος. πῶς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κρίνων ἄνθρωπον, καὶ δοκοῦντα, καὶ ὄντα βίαιον, καὶ ὑβριστήν, ἡμαρτηκότα ἀσελγῶς ἐν πανηγύρει, μάρτυρας τῆς ὕβρεως τῆς αὐτοῦ πεποιημένον οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ἅπαντας τῶν Ἑλλήνων; ἤκουσεν ὁ δῆμος τὰ πεπραγμένα τούτῳ. τί οὖν; ὑμῖν καταχειροτονήσας παρέδωκεν. οὐ τοίνυν οἷόν τε ἀφανῆ τὴν γνῶσιν ὑμῶν γενέσθαι, οὐδὲ λαθεῖν, οὐδ' ἀνεξέταστον εἶναι, τί ποθ', ὡς ὑμᾶς τοῦ πράγματος ἐλθόντος, ἔγνωτε. ἀλλ', ἐὰν μὲν κολάσητε, δόξετε σώφρονες εἶναι, καὶ καλοί, καὶ ἀγαθοί, καὶ μισοπόνηροι· ἂν δ' ἀφῆτε, ἄλλου τινὸς ἡττᾶσθαι. οὐ γὰρ ἐκ πολιτικῆς αἰτίας, οὐδ' ὥσπερ Ἀριστοφῶν, ἀποδοὺς τοὺς στεφάνους, ἔλυσε τὴν προβολήν· ἀλλ' ἐξ ὕβρεως, καὶ ἐκ τοῦ μηδέν, ὧν πεποίηκεν, ἀναλῦσαι δύνασθαι, κρίνεται. πότερον οὖν, τούτου γενομένου, κρεῖττον [ἦν] αὖθις, ἢ νυνὶ κολάσαι; ἐγὼ μὲν οἴομαι νῦν. κοινὴ γὰρ ἡ κρίσις, καὶ τἀδικήματα πάντ', ἐφ' οἷς κρίνεται,

κοινά. ἔτι δὲ οὐκ ἐμὲ ἔτυπτεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον αὐτός, οὐδὲ ὕβριζε τῇ διανοίᾳ τότε, ποιῶν, ἃ ἐποίει, ἀλλ᾽ ἅπαντας, ὅσουςπερ ἂν οἴηταί τις ἧττον ἐμοῦ δύνασθαι δίκην ὑπὲρ αὐτῶν λαβεῖν. εἰ δὲ μὴ πάντες ἐπαίεσθε, μηδὲ πάντες ἐπηρεάζεσθε χορηγοῦντες, ἴστε δήπου τοῦθ᾽, ὅτι οὐδὲ ἐχορηγεῖθ᾽ ἅμα πάντες. οὐδὲ δύναιτ᾽ ἂν οὐδέποθ᾽ ὑμᾶς ἅμα πάντας μιᾷ χειρὶ οὐδεὶς προπηλακίσαι. ἀλλ᾽ ὅταν εἷς, ὁ παθών, μὴ λάβῃ δίκην, τόθ᾽ ἕκαστον αὐτὸν χρὴ προσδοκᾶν τὸν πρῶτον μετὰ ταῦτ᾽ ἀδικη- 585
θησόμενον γενήσεσθαι, καὶ μὴ παρορᾶν τὰ τοιαῦτα, μηδ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐλθεῖν περιμένειν, ἀλλ᾽ ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι. μισεῖ Μειδίας ἴσως ἐμέ. ὑμῶν δέ γε ἕκαστον ἄλλος τις. ἆρ᾽ οὖν συγχωρήσαιτ᾽ ἂν τοῦτον, ὅστις ἐστὶν ἕκαστον ὁ μισῶν, κύριον γενέσθαι τοῦ ταῦθ᾽, ἅπερ οὗτος ἐμέ, ὑμῶν ἕκαστον ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. μὴ τοίνυν μηδ᾽ ἐμέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόεσθε τούτῳ. ὁρᾶτε δέ· αὐτίκα δὴ μάλα, ἐπειδὰν ἀναστῇ τὸ δικαστήριον, εἷς ἕκαστος ὑμῶν, ὁ μὲν θᾶττον ἴσως, ὁ δὲ σχολαίτερον, οἴκαδ᾽ ἄπεισιν, οὐδέν γε φροντίζων, οὐδὲ μεταστρεφόμενος, οὐδὲ φοβούμενος, οὔτ᾽ εἰ φίλος, οὔτ᾽ εἰ μὴ φίλος αὐτῷ συντεύξεταί τις· οὐδέ γε εἰ μέγας, ἢ μικρός, οὐδ᾽ εἰ ἰσχυρός, ἢ ἀσθενής, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν. τί δήποτε; ὅτι τῇ ψυχῇ ταῦτ᾽ οἶδε, καὶ θαῤῥεῖ, καὶ πεπίστευκε τῇ πολιτείᾳ, μηδένα αὐτὸν ἕλξειν, μηδ᾽ ὑβριεῖν, μηδὲ τυπτήσειν. εἶτ᾽, ἐφ᾽ ᾗ ἀδείᾳ αὐτοὶ πορεύεσθε, ταύτην οὐ βεβαιώσαντες ἐμοὶ βαδιεῖσθε; καὶ τίνι χρή με λογισμῷ περιεῖναι, ταῦτα παθόντα, καὶ ζῆν, εἰ περιόψεσθέ με νῦν ὑμεῖς; θάῤῥει, νὴ Δία, φήσειέ τις ἄν. οὐ γὰρ ἔτ᾽ οὐδὲν ὑβρισθήσῃ. ἐὰν δέ, τότ᾽ ὀργιεῖσθε, νῦν ἀφέντες; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ προδῶτε μήτ᾽ ἐμέ, μήθ᾽ ὑμᾶς αὐτούς, μήτε τοὺς νόμους. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο εἰ θέλοιτε σκοπεῖν καὶ ζητεῖν, ὅτῳ ποτ᾽ εἰσὶν ὑμῶν οἱ ἀεὶ δικάζοντες ἰσχυροί, καὶ κύριοι τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων, ἄν τε διακοσίους, ἄν τε χιλίους, ἄν θ᾽

ὁπόσους ἂν ἡ πόλις καθίσῃ· οὔτε τῷ μεθ' ὅπλων
εἶναι συντεταγμένοι μόνοι τῶν ἄλλων πολιτῶν, εὔ-
ροιτ' ἂν, οὔτε τῷ τὰ σώματ' ἄριστα ἔχειν, καὶ μά-
586 λιστα ἰσχύειν, τοὺς δικάζοντας, οὔτε τῷ τὴν ἡλι-
κίαν εἶναι νεώτατοι, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδενὶ, ἀλ-
λὰ τῷ τοὺς νόμους ἰσχύειν. ἡ δὲ τῶν νόμων ἰσχὺς
τίς ἐστιν; ἆρ' ἐάν τις ὑμῶν ἀδικούμενος ἀνακράγῃ,
προσδραμοῦνται, καὶ παρέσονται βοηθοῦντες; οὔ.
γράμματα γὰρ γεγραμμένα ἐστὶ, καὶ οὐχὶ δύναιντ'
ἂν τοῦτο ποιῆσαι. τίς οὖν αὐτῶν ἡ δύναμίς ἐστιν;
ὑμεῖς ἐὰν βεβαιῶτε αὐτοὺς, καὶ παρέχητε κυρίους
ἀεὶ τῷ δεομένῳ. οὐκοῦν οἱ νόμοι τε ὑμῖν εἰσιν ἰσχυ-
ροὶ, καὶ ὑμεῖς τοῖς νόμοις; δεῖ τοίνυν τούτοις βοη-
θεῖν ὁμοίως, ὥσπερ ἂν αὑτῷ τις ἀδικουμένῳ, καὶ
τὰ τῶν νόμων ἀδικήματα κοινὰ νομίζειν, ἐφ' ὅτου
περ ἂν λαμβάνηται, καὶ μήτε λειτουργίας, μήτε
ἔλεον, μήτε ἄνδρα μηδένα, μήτε τέχνην μηδεμίαν
εὑρῆσθαι, μήτ' ἄλλο μηδὲν, δι' ὅτου παραβάς τις
τοὺς νόμους, οὐ δώσει δίκην. ὑμῶν οἱ θεώμενοι τοῖς
Διονυσίοις εἰσιόντα εἰς τὸ θέατρον τοῦτον ἐσυρίττε-
τε, καὶ ἐκλώζετε. ὥστε, ἃ μίσους ἐστὶ σημεῖα, ταῦτ'
ἐποιεῖτε, οὐδὲν ἀκηκοότες πω περὶ αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ.
εἶτα, πρὶν μὲν ἐλεγχθῆναι τὸ πρᾶγμα, ὠργίζεσθε,
προὐκαλεῖσθε ἐπὶ τιμωρίαν τὸν παθόντα, ἐκροτεῖθ',
ὅτε προὐβαλόμην αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ· ἐπειδὴ δ' ἐξε-
λήλεγκται, καὶ προκατέγνωκεν ὁ δῆμος τούτου, εἰς
ἱερὸν καθεζόμενος, καὶ τἄλλα προεξήτασται τὰ πε-
πραγμένα τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ δικάσοντες εἰλήχατε,
καὶ πάντ' ἐστὶν ἐν ὑμῖν μιᾷ ψήφῳ διαπράξασθαι, νῦν
ὀκνήσετε ἐμοὶ βοηθῆσαι; τῷ δήμῳ χαρίσασθαι; τοὺς
ἄλλους σωφρονίσαι; μετὰ πολλῆς αὐτοὶ τὸ λοιπὸν
ἀσφαλείας διάγειν, παράδειγμα ποιήσαντες τοῦτον
587 τοῖς ἄλλοις; πάντων οὖν ἕνεκα τῶν εἰρημένων, καὶ
μάλιστα τοῦ θεοῦ χάριν, περὶ οὗ τὴν ἑορτὴν ἀσεβῶν
οὗτος ἥλωκε, τὴν ὁσίαν καὶ δικαίαν θέμενοι ψῆφον,
τιμωρήσασθε τοῦτον.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΑΝΔΡΟΤΙΩΝΟΣ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΛΟΓΟΥ.

Δύο ἦσαν ἐν Ἀθήναις βουλαί· ἡ μὲν, διηνεκὴς, ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ περί τε φόνων ἑκουσίων καὶ τραυμάτων καὶ τοιούτων τινῶν δικάζουσα· ἑτέρα δὲ, ἡ τὰ πολιτικὰ πράττουσα. αὕτη δὲ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἠμείβετο, ἐκ πεντακοσίων ἀνδρῶν τῶν τὴν βουλευτικὴν ἡλικίαν ἀγόντων συνισταμένη. νόμος δὲ ἦν ἐπιτάττων τῇ βουλῇ ταύτῃ ποιεῖσθαι τριήρεις καινάς· ἐὰν δὲ μὴ ποιήσηται, κωλύων αὐτὴν αἰτεῖν παρὰ τοῦ δήμου δωρεάν. νῦν τοίνυν ἡ μὲν βουλὴ τὰς τριήρεις οὐκ ἐποιήσατο· Ἀνδροτίων δὲ γέγραφεν ἐν τῷ δήμῳ ψήφισμα στεφανῶσαι τὴν βουλήν. ἐπὶ τούτῳ παρανόμων κρίνεται. κατηγορούντων γὰρ αὐτοῦ δύο ἐχθρῶν, Εὐκτήμονος, καὶ Διοδώρου, προείρηκε μὲν ὁ Εὐκτήμων· δεύτερος δὲ ὁ Διόδωρος ἐπαγωνίζεται τούτῳ τῷ λόγῳ. φασὶ δὲ οἱ κατήγοροι, πρῶτον μὲν ἀπροβούλευτον εἶναι τὸ ψήφισμα. νόμου γὰρ κελεύοντος μὴ πρότερον εἰς τὸν δῆμον ψήφισμα ἐκφέρειν, πρὶν ἐν τῇ βουλῇ δοκιμασθείη, τὸν Ἀνδροτίωνα παρὰ τοῦτον τὸν νόμον ἀπροβούλευτον εἰσενεγκεῖν τὴν γνώμην. δεύτερον δὲ ὑπεναντίον ἐκείνῳ τῷ νόμῳ, τῷ κελεύοντι, μὴ ποιησαμένην τὴν βουλὴν τὰς τριήρεις μὴ αἰτεῖν δωρεάν. εἰ γὰρ αἰτεῖν οὐκ ἔξεστι, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ δοῦναι συγκε- 588
χώρηται. τούτους μὲν εἰς τὸ πρᾶγμα τοὺς νόμους· παρέχονται δὲ καὶ κατὰ προσώπου, δύο· τὸν τῆς ἑταιρήσεως, καὶ τὸν τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ. καὶ φασὶ τὸν Ἀνδροτίωνα κατὰ ἀμφοτέρους ἄτιμον εἶναι· καὶ γὰρ πεπορνεῦσθαι, καὶ χρέος πατρῷον ὀφείλειν τῇ πόλει.

Ἑτέρα ὑπόθεσις.

Διάφοροι παρ' Ἀθηναίοις ὑπῆρχον ἀρχαί· ὧν αἱ μὲν, κληρωταὶ, αἱ δὲ, χειροτονηταὶ, αἱ δὲ, αἱρεταί. καὶ κληρωταὶ μὲν, αἱ κατὰ κλῆρον γινόμεναι, ὡς αἱ τῶν δικαστῶν· χειροτονηταὶ δὲ, αἱ κατὰ χειροτονίαν τοῦ δήμου γινόμεναι, ὡς αἱ τῶν στρατηγῶν· αἱρεταὶ δὲ, αἱ κατὰ αἵρεσιν, ὡς αἱ τῶν χορηγῶν. τούτων μία ἦν τῶν κληρωτῶν ἡ βουλὴ τῶν πεντακοσίων. τῶν πεντακοσίων δὲ εἴπομεν πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ. εἰσὶ δὲ τούτων διαφοραὶ τρεῖς· καὶ πρώτη ἐστὶ, τὸ τὴν τῶν πεντακοσίων τὰ δημόσια πράγματα διοικεῖν· τὴν δὲ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, τὰ φονικὰ μόνον. εἰ δέ τις εἴποι, ὅτι καὶ αὕτη δημόσια διῴκει, λέγομεν, ὅτι, ἡνίκα μεγίστη ἀνάγκη ἐγίγνετο, τότε περὶ δημοσίων συνήγετο. δευτέρα διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν τῶν πεντακοσίων ἀριθμῷ ὑποπίπτει ὡρισμένῳ· ἡ δὲ, ἀορίστῳ. ὡς γάρ τινες τῶν ῥητόρων λέγουσι, κατ' ἔτος οἱ ἐννέα ἄρχοντες αὐτῇ προσετίθεντο· ὡς δέ τινες, ὅτι καὶ ἓξ μόνον θεσμοθέται. ἦσαν γὰρ ἓξ θεσμοθέται, οἱ περὶ ἑταιρήσεως δικάζοντες. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς· εἷς ἐπώνυμος, ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐπώνυμος ὠνομάζετο· δεύτερος ὁ βασιλεὺς, ὁ τὰ τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀσεβειῶν διοικῶν· τρίτος ὁ πολέμαρ-
589 χος, ὁ τῶν πολεμικῶν ἐπιμελούμενος. οἱ δὲ θεσμοθέται ἐνιαυτὸν μόνον ἦρχον, πρὸ τῆς ἀρχῆς κρινόμενοι περὶ τοῦ προλαβόντος παντὸς βίου. καὶ εἰ μὲν εὑρέθησαν ἐν πᾶσι δίκαιοι, ἦρχον τὸν ἐνιαυτόν. εἶτα πάλιν μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκρίνοντο, εἰ καλῶς ἐν αὐτῷ ἦρξαν· καὶ εἰ δικαίως ὤφθησαν ἄρξαντες, προσετίθεντο τῇ βουλῇ τῶν Ἀρειοπαγιτῶν. καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὑπέπιπτον ἀριθμῷ. εἰ δὲ μὴ, ἐξεβάλλοντο. τρίτη διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν τῶν πεντακοσίων κατ' ἐνιαυτὸν διεδέχετο. ἡ δὲ τῶν Ἀρειοπαγιτῶν ἦν ἀδιάδοχος. εἰ μὴ γάρ τις ἥμαρτε μεγάλως, οὐκ ἐξεβάλλετο. ἐπειδὴ δὲ οὐ πρόκειται ἡμῖν περὶ τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς, ἀλλὰ περὶ τῶν πεντακοσίων, ἀναγκαῖον μαθεῖν ἡμᾶς, πῶς ἦρχεν. ἰστέον, ὅτι

οὐκ ἐψήφιζον οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς μῆνας κατὰ τὸν
ἡλιακὸν δρόμον, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν σεληνια-
κόν. κατὰ γὰρ τὸν ἡλιακὸν ἔχει ὁ ἐνιαυτὸς ἡμέρας
τριακοσίας ἑξήκοντα πέντε, ὥστε συμβαίνει ἔχειν
τὸν μῆνα ἡμέρας τριάκοντα, καὶ τρίτον. δεκάκις
γὰρ τριάκοντα, τριακόσια. δὶς τριάκοντα, ἑξήκον-
τα. λοιπὰ πέντε. τὸ τρίτον τῶν δώδεκα, τέσσαρα.
λοιπὴ μία. δωδέκατον δὲ τῆς μιᾶς, δώδεκά ἐστι.
κατὰ δὲ τὸν σεληνιακὸν δρόμον ὁ ἐνιαυτὸς ἔχει τρια-
κοσίας πεντήκοντα τέσσαρας, ὥστε συμβαίνει τὸν
μῆνα ἔχειν ἡμέρας εἰκοσιεννέα ἥμισυ. δεκάκις γὰρ
εἴκοσι, διακόσια. δὶς εἴκοσι, τεσσαράκοντα. δε-
κάκις ἐννέα, ἐννενήκοντα. δὶς ἐννέα, δεκαοκτώ.
καὶ τὸ ἥμισυ τῶν δώδεκα, ἕξ. ὥστε ὁμοῦ εἶναι
ἡμέρας τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας, ὑπολείπε-
σθαι δὲ, κατὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον, ἡμέρας ἕνδεκα,
ἃς Ἀθηναῖοι κατὰ τριετείαν συνάγοντες, ἐποίουν
τὸν ἐμβόλιμον μῆνα τριάκοντα τριῶν ἡμερῶν. ἔχει 590
γοῦν ὁ ἐνιαυτὸς, κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον, τρια-
κοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἡμέρας. καὶ τὰς μὲν
δύο ἡμέρας ἐκάλουν οἱ Ἀθηναῖοι ἀρχαιρεσίας· ἐν
αἷς ἄναρχος ἡ Ἀττικὴ ἦν. ἐν ταύταις προεβάλλον-
το τοὺς ἄρχοντας. ἦρχον οὖν οἱ πεντακόσιοι τὰς
τριακοσίας πεντήκοντα ἡμέρας. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πολλοὶ
ἦσαν, καὶ δυσχερῶς ἤνυον τὰ πράγματα, διεῖλον
ἑαυτοὺς εἰς δέκα μερίδας, κατὰ τὰς φυλὰς, ἀνὰ
πεντήκοντα. τούτους γὰρ ἑκάστη φυλὴ προεβάλλετο.
ὥστε συνέβαινε τοὺς πεντήκοντα ἄρχειν τῶν ἄλλων
ἀνὰ τριάκοντα ἡμέρας. αὗται γὰρ αἱ τριάκοντα
πέντε ἡμέραι εἰσὶ τὸ δωδέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ.
δεκάκις γὰρ τριάκοντα, τριακόσια. πεντάκις δέκα,
πεντήκοντα. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν οἱ πεντήκοντα πολ-
λοὶ ἦσαν εἰς τὸ ἄρχειν ἅμα, οἱ δέκα, κατὰ κλῆρον
μιᾶς ἡμέρας τῶν ἑπτὰ, ὁμοίως δὲ ἕκαστος τῶν ἄλ-
λων ἀπὸ κλήρου ἦρχε τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, ἄχρις οὗ
πληρωθῶσιν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι. καὶ συνέβαινε τοῖς
ἄρχουσι τρεῖς μὴ ἄρχειν. ἕκαστος δὲ ἄρχων ἐν
μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης. διὰ τί δὲ μίαν

μόνην ἦρχεν; ἐπειδὴ αὐτὸς τὰς κλεῖς τῆς ἀκρο-
πόλεως ἐπιστεύετο, καὶ πάντα τὰ χρήματα τῆς πό-
λεως. ἵν' οὖν μὴ ἐρασθῇ τυραννίδος, διὰ τοῦτο
μίαν ἡμέραν ἐποίουν αὐτὸν ἄρξαι. ἰστέον δ', ὅτι αἱ
μὲν πεντήκοντα ἐκαλοῦντο πρυτάνεις· οἱ δὲ δέκα
πρόεδροι· ὁ δὲ εἷς ἐπιστάτης. μετιτέον δὲ ἐπὶ τὴν
ὑπόθεσιν τοῦ προκειμένου λόγου. ἔθος ἦν τὴν βου-
λὴν τῶν πεντακοσίων λαμβάνουσαν χρήματα ἀπὸ
τοῦ δήμου, καινὰς τριήρεις ποιεῖν. νόμος δὲ ἦν,
591 τὴν βουλὴν τὴν δόξασαν τῷ δήμῳ καλῶς βεβουλευ-
κέναι, στεφανοῦσθαι. αὕτη οὖν ἡ βουλὴ, περὶ ἧς
ὁ λόγος, λαβοῦσα τὰ χρήματα ἐκ τοῦ δήμου, τὰς
τριήρεις οὐκ ἐποίησεν· ἐδόκει δ' εἰς τὰ ἄλλα πάντα
καλῶς βεβουλευκέναι. ὁ γοῦν Ἀνδροτίων ὁ ῥήτωρ,
προστάτης ὢν ταύτης τῆς βουλῆς, ἔγραψε ψήφισμα
στεφανωθῆναι τὴν βουλήν. τούτου ἐλάβοντο τοῦ
ψηφίσματος, ὡς παρανόμως γραφέντος, Εὐκτήμων
καὶ Διόδωρος, ἐχθροὶ ὄντες τοῦ Ἀνδροτίωνος. ἔστιν
οὖν ἡ στάσις πραγματικὴ, ἔγγραφος, ἐπίσκεψις
μέλλοντος χρόνου, εἰ δεῖ τόδε ποιῆσαι, ἢ εἰ δεῖ
τότε δοῦναι, ἢ μή. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὴν στάσιν τοῦ
λόγου συμβάλλεται ὑμῖν τὸ μαθεῖν τὰς δικαιολο-
γίας, φέρε πρῶτον τὰς τῶν κατηγόρων ἐξετάσωμεν.
Εὐκτήμων οὖν καὶ Διόδωρος ἐπιλαμβάνονται κατὰ
τέσσαρας νόμους τοῦ ψηφίσματος· ὧν πρῶτός ἐστιν,
ἀπροβούλευτον ψήφισμα μὴ εἰσιέναι ἐν τῷ δήμῳ.
ἐπειδὴ γὰρ πολὺς ἦν ὁ δῆμος, καὶ πολλάκις παρε-
κρούετο, μὴ νοῶν, εἰ ἔχει ἐμφωλεύουσαν κακουργίαν,
πρῶτον παρεπέμπετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακο-
σίων. καὶ αὕτη ἠρεύνα, εἰ ἔχει βλάβην τινὰ, ἢ κα-
κουργίαν. καὶ οὕτως εἰσήγετο εἰς τὸν δῆμον. ἔδει
οὖν αὐτὸν πρῶτον εἰσενέγκαι τὸ ψήφισμα εἰς τὴν
βουλήν. οὐκ εἰσήνεγκε δὲ, ἐπειδὴ νεωστὶ ἄρξασα
ἦν ἡ βουλὴ, καὶ ἐφοβεῖτο, μὴ διαφωνηθῇ. ἕκα-
στος γὰρ τὸν πρὸ αὐτοῦ θέλει δεῖξαι κακῶς πρά-
ξαντα. δεύτερος νόμος, τὴν βουλὴν, τὴν ποιήσα-
σαν τὰς τριήρεις, αἰτεῖν τὴν δωρεάν· τρίτος νόμος,
τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. Ἀνδροτίων ἄρα,

ὃς ἡταίρηκεν, οὐκ ὤφειλε πολιτεύεσθαι. τέταρτος νόμος, τὸν ἐποφείλοντα τῷ δημοσίῳ μὴ πολιτεύεσθαι. σὺ δὲ, ὦ Ἀνδροτίων, ὀφείλεις. οὐκ ἄρα δεῖ 592 σε πολιτεύεσθαι. εἴπωμεν δὲ καὶ τὰς τοῦ φεύγοντος δικαιολογίας. ὁ τοίνυν Ἀνδροτίων πρὸς τὸν πρῶτον νόμον ἔθει ἀγωνίζεται. λέγει γὰρ, ὅτι ἔθος ἐκράτησεν ἀπροβούλευτον ψήφισμα εἰσάγεσθαι ἐν τῷ δήμῳ. πρὸς δὲ τὸν δεύτερον ἀντινομικῶς. παραφέρει γὰρ καὶ αὐτὸς ἕτερον νόμον λέγοντα, τὴν βουλὴν, ἐὰν δόξῃ καλῶς βεβουλευκέναι ἐν τῷ δήμῳ, στεφανοῦσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους δύο παραγραφικῶς ἀγωνίζεται, λέγων, ὅτι ἄρτι οὐκ ὤφειλε κρίνεσθαι περὶ τούτων. τινὲς δ' ἐπεχείρησαν τοῦτον τὸν λόγον εἰς στάσιν ἀνενεγκεῖν πραγματικὴν τὴν πρὸς ἀντινομίαν, λέγοντες, ὅτι, ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα δύο νόμοι μάχονται ἀλλήλοις ἐκ περιστάσεως· ὧν ὁ εἷς παραβέβασται, διὰ τὸ κυρωθῆναι τὸν ἕτερον. ἀλλὰ λέγομεν, ὅτι ἐν τῇ πραγματικῇ τῇ πρὸς ἀντινομίαν οὐδέτερος παραβαίνεται. ἀλλὰ σκοποῦμεν, ποῖον δεῖ παραβαθῆναι. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ οὐχ οὕτος. ὁ εἷς γὰρ τῶν νόμων παραβέβασται, ὁ λέγων, τὴν βουλὴν, τὴν μὴ ποιήσασαν τὰς τριήρεις, μὴ αἰτεῖν δωρεάν. τοῦτο δὲ οὐκ ἴδιον πραγματικῆς τῆς πρὸς ἀντινομίαν, ἀλλὰ μόνης ἀντινομίας. ἰστέον δὲ, ὅτι, ἡνίκα δύο ὦσι κατήγοροι, ὧν ὁ μὲν εἷς νεώτερος, ὁ δὲ ἕτερος πρεσβύτερος, οὗτος λαμβάνει τὴν πρωτολογίαν κατὰ τιμήν· ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα ὁ Εὐκτήμων ἔλαβε τὴν πρωτολογίαν, ὡς πρεσβύτερος, καὶ εἶπε τὰ προοίμια, καὶ τὴν κατάστασιν, καὶ μέρος τι τῶν ἀγώνων. ὁ δὲ Διόδωρος, ἰδιώτης ὢν, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους τὸν παρόντα λόγον. καὶ ἔστι δευτερολογία. ἔχει δὲ, ἃ παρέλιπεν ὁ Εὐκτήμων.

593 ## ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΚΑΤΑ ΑΝΔΡΟΤΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΣ.

Ὅπερ Εὐκτήμων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, παθὼν ὑπ' Ἀνδροτίωνος κακῶς, ἅμα τῇ τε πόλει βοηθεῖν ᾤετο δεῖν, καὶ δίκην ὑπὲρ αὑτοῦ λαβεῖν, τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν, ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. συμβέβηκε δὲ, πολλὰ καὶ δεινὰ καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους Εὐκτήμονος ὑβρισμένου, ἐλάττω ταῦτ' εἶναι τῶν ἐμοὶ γεγενημένων δι' Ἀνδροτίωνος πραγμάτων. οὗτος μέν γε εἰς χρήματα, καὶ τὸ παρ' ὑμῶν ἀδίκως ἐκπεσεῖν, ἐπεβουλεύθη. ἐμὲ δὲ οὐδ' ἂν ἐδέξατο τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς, εἰ τὰ κατασκευασθέντα ὑπὸ τούτου παρ' ὑμῖν ἐπιστεύθη. αἰτιασάμενος γάρ με, ἃ καὶ λέγειν ἂν ὀκνήσειέ τις, εἰ μὴ τύχοι προσόμοιος ὢν τούτῳ, τὸν πατέρα ὡς ἀπέκτονα ἐγὼ τὸν ἐμαυτοῦ, καὶ κατασκευάσας ἀσεβείας γραφὴν, οὐκ ἐπ' ἐμὲ, ἀλλ' ἐπὶ τὸν θεῖόν μου, γράψας ἀσεβεῖν ἐμοὶ συνιόντα εἰς ταὐτὸν, ὡς πεποιηκότι ταῦτα, εἰς ἀγῶνα κατέστησεν· ὃν εἰ συνέβη τότε ἁλῶναι, τίς ἂν ἀθλιώτερα ἐμοῦ πεπονθὼς ἦν ὑπὸ τούτου; τίς γὰρ ἂν ἢ φίλος, ἢ ξένος, εἰς ταὐτό ποτ' ἐλθεῖν ἠθέλησεν ἐμοί; τίς δ' ἂν εἴασε πόλις που παρ' ἑαυτῇ γενέσθαι τὸν τοιοῦτον ἀσέβημα δοκοῦντα εἰργάσθαι; οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐγὼ τοίνυν ταῦτα μὲν οὐ παρὰ μικρὸν, ἀγωνιζόμενος παρ' ὑμῖν, ἀπελυσάμην, ἀλλ', ὥστε τὸ πέμπτον
594 μέρος μὴ μεταλαβεῖν τούτους τῶν ψήφων. τουτονὶ δὲ μεθ' ὑμῶν πειράσομαι καὶ νῦν, καὶ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον, ἀμύνεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἰδίων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, ἐάσω· περὶ δ' ὧν οἴσετέ τὴν ψῆφον νυνὶ, καὶ περὶ ὧν οὗτος δημοσίᾳ πεπολιτευ-

μένος, οὐκ ὀλίγα ὑμᾶς ἔβλαψεν, ἃ μοι παραλιπεῖν
Εὐκτήμων ἐδόκει, βέλτιον δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ταῦτα
διεξελθεῖν ἐν βραχέσι πειράσομαι. ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν
ἑώρων τινὰ ἁπλῆν τούτῳ, περὶ ὧν φεύγει, πρὸς
ὑμᾶς οὖσαν ἀπολογίαν, οὐκ ἂν ἐποιούμην περὶ αὐ-
τῶν μνείαν οὐδεμίαν. νῦν δ' οἶδα σαφῶς, ὅτι οὗτος
ἁπλοῦν μὲν, οὐδὲ δίκαιον οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοι·
ἐξαπατᾶν δ' ὑμᾶς πειράσεται, πλάττων καὶ παρά-
γων πρὸς ἕκαστα τούτων κακούργους λόγους. ἔστι
γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τεχνίτης τοῦ λέγειν, καὶ
πάντα τὸν βίον ἐσχόλακεν ἑνὶ τούτῳ. ὑπὲρ οὖν τοῦ
μὴ παρακρουσθέντας ὑμᾶς, ἐναντία μὲν τοῖς ὀμω-
μοσμένοις πεισθῆναι ψηφίσασθαι, ἀφεῖναι δὲ τοῦ-
τον, ὃν ὑμῖν πολλῶν εἵνεκα ἄξιον κολάσαι, προσέ-
χετε τὸν νοῦν οἷς ἐρῶ, ἵν', ἀκούσαντες ἐμοῦ, πρὸς
ἕκαστον τῶν ὑπὸ τούτου ῥηθησομένων ἔχητε ὑπολαμ-
βάνειν, ἃ δεῖ. ἔστι γὰρ εἷς μὲν, ὧν οἴεται τεχνι-
κῶς ἔχειν αὐτῷ, λόγος, περὶ τοῦ ἀπροβουλεύτου.
νόμος ἐστὶ, φησὶν ἐὰν ἀξίως ἡ βουλὴ δοκῇ βου-
λεῦσαι δωρεᾶς, διδόναι τὸν δῆμον τὴν δωρεὰν αὐτῇ.
ταῦτ' ἐπήρετο, φησὶν, ὁ ἐπιστάτης. διεχειροτόνη-
σεν ὁ δῆμος. ἔδοξεν. οὐδὲν δεῖ, φησὶ, προβουλεύ-
ματος ἐνταῦθα· κατὰ γὰρ τὸν νόμον ἦν τὰ γινό-
μενα. ἐγὼ δ' αὖ τοὐναντίον οἴομαι, (νομίζω δὲ
καὶ ὑμῖν συνδόξειν,) περὶ τούτων τὰ προβουλεύ- 595
ματα ἐκφέρειν μόνων, περὶ ὧν κελεύουσιν οἱ νόμοι.
ἐπεὶ, περὶ ὧν γε μὴ κεῖνται νόμοι, οὐδὲ γράφειν
τὴν ἀρχὴν προσήκει οὐδὲ ἓν δήπου. φήσει τοίνυν,
ἁπάσας τοῦτον τὸν τρόπον εἰληφέναι τὰς βουλὰς,
ὅσαι πώποτ' ἔχουσι παρ' ὑμῶν δωρεὰν, καὶ οὐδε-
μιᾷ γεγενῆσθαι προβούλευμα πώποτε. ἐγὼ δὲ οἴο-
μαι μὲν οὐχὶ λέγειν αὐτὸν ἀληθῆ, μᾶλλον δὲ οἶδα
σαφῶς. οὐ μὴν ἀλλ', εἰ τοῦτο τοιοῦτόν ἐστι τὰ μά-
λιστα, ὁ νόμος δὲ λέγει τἀναντία, οὐχ, ὅτι πολ-
λάκις ἡμάρτηται δήπου πρότερον, διὰ τοῦτ' ἐπεξ-
αμαρτητέον ἐστὶ καὶ νῦν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἀρκτέον,
ὡς ὁ νόμος κελεύει, τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἀναγκάζειν
ἀπὸ σοῦ πρώτου. σὺ δὴ μὴ λέγε, ὡς γέγονε τοῦτο

πολλάκις, ἀλλ᾽, ὡς οὕτω προσήκει γίγνεσθαι. οὐ
γάρ, εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη,
σὺ δὲ ταῦτ᾽ ἐμιμήσω, διὰ τοῦτ᾽ ἀποφύγοις ἂν
δικαίως, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλίσκοιο. ὥσπερ γάρ,
εἴ τις ἐκείνων προήλω, σὺ τάδ᾽ οὐκ ἂν ἔγραψας,
οὕτως, ἂν σὺ νῦν δίκην δῷς, ἄλλος οὐ γράψει. περὶ
τοίνυν τοῦ νόμου, τοῦ διαρρήδην οὐκ ἐῶντος ἐξεῖ-
ναι, μὴ ποιησαμένῃ τῇ βουλῇ τὰς τριήρεις, αἰτῆ-
σαι τὴν δωρεάν, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι τὴν ἀπολο-
γίαν, ἣν ποιήσεται, καὶ θεωρῆσαι τὴν ἀναίδειαν
τοῦ τρόπου, δι᾽ ἧς ἐγχειρεῖ λέγειν. ὁ νόμος, φη-
σίν, οὐκ ἐᾷ τὴν βουλὴν αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἐὰν
μὴ ποιήσηται τὰς τριήρεις. ὁμολογῶ. δοῦναι δέ γε
οὐδαμοῦ, φησί, κωλύει τὸν δῆμον. ἐγὼ δ᾽, εἰ μὲν
ἔδωκ᾽ αἰτούσῃ, παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα. εἰ δὲ μὴ
πεποίημαι μνείαν περὶ τῶν νεῶν ἐν ὅλῳ τῷ ψηφίσμα-
τι, ἀλλ᾽ ἕτερ᾽ ἄττα λέγω, δι᾽ ἃ τὴν βουλὴν στε-
596 φανῶ, πῶς παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα; ἔστι δὲ πρὸς
ταῦτα οὐ χαλεπὸν τὰ δίκαια ὑμῖν ἀντειπεῖν· ὅτι
πρῶτον μὲν οἱ προεδρεύοντες τῆς βουλῆς, καὶ ὁ
ταῦτ᾽ ἐπιψηφίζων ἐπιστάτης, ἠρώτων καὶ διαχει-
ροτονίαν ἐδίδοσαν, ὅτῳ δοκεῖ δωρεᾶς ἀξίως ἡ βου-
λὴ βεβουλευκέναι, καὶ ὅτῳ μή. καίτοι, τούς γε μὴ
αἰτοῦντας, μηδὲ ἀξιοῦντας λαβεῖν, τὴν ἀρχὴν οὐδ᾽
ἐπερωτᾶν προσῆκε. πρὸς τοίνυν τούτοις, ἔστιν ἃ
Μειδίου κατηγοροῦντος τῆς βουλῆς, καὶ ἄλλων τι-
νῶν, ἀναπηδῶντες οἱ βουλευταὶ ἐδέοντο μὴ σφᾶς
ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν. καὶ ταῦτα οὐ παρ᾽ ἐμοῦ δεῖ
πυθέσθαι τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς, ἀλλ᾽ αὐτοὶ πα-
ρόντες ἴστε τὰ ἐν τῷ δήμῳ γενόμενα. ὥσθ᾽, ὅταν
μὲν μὴ φῇ τὴν βουλὴν αἰτεῖν, ταῦθ᾽ ὑπολαμβάνετε.
ὅτι δὲ οὐδὲ τὸν δῆμον ἐᾷ διδόναι, μὴ ποιησαμένῃ
τὰς ναῦς, ὁ νόμος, καὶ τοῦτ᾽ ἐπιδείξω. διὰ ταῦτα
γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον
ὁ νόμος, μὴ ἐξεῖναι τῇ βουλῇ μὴ ποιησαμένῃ τὰς
τριήρεις αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἵνα μηδὲ πεισθῆναι,
μηδ᾽ ἐξαπατηθῆναι γένοιτ᾽ ἐπὶ τῷ δήμῳ. οὐ γὰρ
ᾤετο δεῖν, ὁ τιθεὶς τὸν νόμον, ἐπὶ τῇ τῶν λεγόντων

δυνάμει τὸ πρᾶγμα καταστῆσαι· ἀλλ', ἃ δίκαιον ἦν
εὑρεῖν ἅμα, καὶ συμφέρον τῷ δήμῳ, νόμῳ τετά-
χθαι. τὰς τριήρεις οὐ πεποίηκας; μὴ τοίνυν αἴτει
τὴν δωρεάν. ὅπου δ' αἰτεῖν οὐκ ἐᾷ, πῶς οὐ σφό-
δρα δοῦναί γε κωλύει; ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι, τί δήποτε, ἂν τἄλλα
πάντα ἡ βουλὴ καλῶς βουλεύσῃ, καὶ μηδεὶς ἔχῃ
μηδὲν ἐγκαλέσαι, τὰς δὲ τριήρεις μὴ ποιήσηται,
τὴν δωρεὰν οὐκ ἔξεστιν αἰτῆσαι; εὑρήσετε γὰρ τοῦ- 597
το τὸ ἰσχυρὸν ὑπὲρ τοῦ δήμου κείμενον. οἴομαι
γὰρ ἂν μηδένα ἀντειπεῖν, ὡς οὐχ, ὅσα πώποτε τῇ
πόλει γέγονεν, ἢ νῦν ἐστιν, ἀγαθά, ἢ θάτερα,
ἵνα μηδὲν εἴπω φλαῦρον, ἐκ τῆς τῶν τριήρων, τὰ
μὲν κτήσεως, τὰ δ' ἀπουσίας, γέγονεν οἷον· (πολ-
λὰ μὲν γὰρ ἄν τις ἔχοι λέγειν καὶ παλαιά, καὶ και-
νά· ἃ δ' οὖν πᾶσι μάλιστ' ἀκοῦσαι γνώριμα, ταῦτα
μόνα ἐρῶ, εἰ βούλεσθε·) οἱ τὰ Προπύλαια, καὶ τὸν
Παρθενῶνα οἰκοδομήσαντες ἐκεῖνοι, καὶ τἄλλα πάν-
τα ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἱερὰ κοσμήσαντες, ἐφ' οἷς φι-
λοτιμούμεθα πάντες εἰκότως, ἴστε [γὰρ] δήπου τοῦτο
ἀκοῇ, ὅτι τὴν πόλιν ἐκλιπόντες, καὶ κατακλεισθέν-
τες εἰς Σαλαμῖνα, ἐκ τοῦ τριήρεις ἔχειν, πάντα μὲν
τὰ σφέτερα αὐτῶν, καὶ τὴν πόλιν, τῇ ναυμαχίᾳ νι-
κήσαντες, ἔσωσαν, πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ἀγαθῶν
τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι κατέστησαν αἴτιοι, ὧν οὐδ' ὁ χρό-
νος τὴν μνήμην ἀφελέσθαι δύναται. εἶεν. ἀλλ' ἐκεῖνα
μὲν ἀρχαῖα καὶ παλαιά. ἀλλ' ἃ πάντες ἑωράκατε,
ἴσθ' ὅτι πρώην Εὐβοεῦσιν ἡμερῶν τριῶν ἐβοηθήσα-
τε, καὶ Θηβαίους ὑποσπόνδους ἀπεπέμψατε. ἆρ'
οὖν ταῦτ' ἐπράξατ' ἂν οὕτως ὀξέως, εἰ μὴ ναῦς εἴ-
χετε καινάς, ἐν αἷς ἐβοηθήσατε; ἀλλ' οὐκ ἂν ἠδύ-
νασθε. ἄλλα πολλὰ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν, ἃ τῇ πόλει
γέγονεν ἐκ τοῦ ταύτας κατεσκευάσθαι καλῶς ἀγα-
θά. εἶεν. ἐκ δὲ τοῦ κακῶς πόσα δεινά; τὰ μὲν πολ-
λὰ ἐάσω. ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου· (τῶν
γὰρ ἀρχαίων ἕν, ὃ πάντες ἐμοῦ μᾶλλον ἐπίστασθε,
ὑπομνήσω·) πολλῶν τε καὶ δεινῶν ἀτυχημάτων συμ-
βάντων τῇ πόλει, οὐ πρότερον τῷ πολέμῳ παρέστη-

598 των, πρὶν ἢ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἀπώλετο. καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; τὸν τελευταῖον γὰρ ἴστε, τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, πόλεμον. ὅτε μὲν ναῦς οὐκ ἐδοκεῖτε ἀποστεῖλαι δυνήσεσθαι, πῶς διέκειθ᾽ ἡ πόλις; ἴστε ὀρόβους ὅπως ὠνίους. ἐπειδὴ δ᾽ ἀπεστείλατε, εἰρήνης ἐτύχετε, ὁποίας τινὸς ἠβούλεσθε. ὥστε δικαίως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τηλικαύτην ἐχουσῶν ῥοπὴν ἐφ᾽ ἑκάτερα τῶν τριηρῶν, ὅρον τοῦτον τεθείκατε τῇ βουλῇ, πότερ᾽ αὐτὴν δεῖ λαβεῖν τὴν δωρεὰν, ἢ οὔ. εἰ γὰρ πάντα τἄλλα διοικήσειε καλῶς, δι᾽ ὧν δὲ τότ᾽ ἐξαρχῆς ταῦτ᾽ ἐκτησάμεθα, καὶ νῦν σώζομεν, ταύτας μὴ ποιήσαιτο, (τὰς τριήρεις λέγω,) οὐδὲν ἐκείνων ὄφελος. τὴν γὰρ τῶν ὅλων σωτηρίαν πρῶτον ὑπάρχειν δεῖ παρεσκευασμένην τῷ δήμῳ. οὗτος τοίνυν εἰς τοῦτ᾽ ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν αὑτῷ καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἐξεῖναι πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται, ὥστε βεβουλευκυίας μὲν τἄλλα, ὃν τρόπον ὑμεῖς ἀκούετε, τῆς βουλῆς, οὐ πεποιημένης δὲ τὰς τριήρεις, γέγραφε δοῦναι τὴν δωρεάν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἐστὶν, οὔτ᾽ ἂν αὐτὸς ἔχοι λέγειν, οὔθ᾽ ὑμεῖς πεισθείητε ἄν. ἀκούω δ᾽ αὐτὸν τοιοῦτον ἐρεῖν τινα ἐν ὑμῖν λόγον, ὡς οὐχ ἡ βουλὴ γέγονεν αἰτία τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, ἀλλ᾽ ὁ τῶν τριηροποιῶν ταμίας, [ὃς] ἀποδρὰς ᾤχετο, ἔχων πέντε ἡμιτάλαντα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἀτύχημα συμβέβηκεν. ἐγὼ δὲ πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο θαυμάζω, εἰ στεφανοῦν ἐπὶ τοῖς ἠτυχημένοις ἠξίου τὴν βουλήν. τῶν κατορθουμένων γὰρ ἔγωγε ἡγούμην ἔργων τὰς τοιαύτας ὡρίσθαι τιμάς. ἔπειτα κἀκεῖνο ἔτι βούλομαι φράσαι πρὸς ὑμᾶς. οὔ φημι δίκαιον εἶναι περὶ ἀμ-
599 φοῖν λέγειν, ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἡ δωρεὰ δέδοται, καὶ ὡς οὐ διὰ τὴν βουλὴν οὐκ εἰσὶν αἱ τριήρεις. εἰ μὲν γὰρ διδόναι καὶ μὴ ποιησαμένῃ προσήκει, τί τοῦτο δεῖ λέγειν, δι᾽ ὅντιναδήποτε οὐ πεποίηνται; εἰ δ᾽ οὐκ ἔξεστι, τί μᾶλλον, ἂν διὰ τὸν δεῖνα, ἢ τὸν δεῖνα ἐπιδείξῃ μὴ πεποιημένας, ἐκείνῃ προσῆκε λαβεῖν; χωρὶς δὲ τούτων, ἔμοιγε δοκοῦσιν αἵρεσιν ὑμῖν οἱ τοιοῦτοι λόγοι διδόναι, πότερα οἴεσθε προφά-

τοὺς καὶ λόγους δεῖν ἀκούειν τῶν ἀδικούντων ὑμᾶς,
ἢ ναῦς κεκτῆσθαι. εἰ μὲν γὰρ τούτου ταῦτ' ἀποδέ-
ξεσθε, ἔσται δῆλον ἁπάσαις ταῖς βουλαῖς, ὅτι δεῖ
πρόφασιν πιθανὴν ἐξευρεῖν πρὸς ὑμᾶς, οὐχὶ τριήρεις
καινὰς ποιήσασθαι. ἐκ δὲ τούτου, τὰ μὲν χρήματα
ἀναλωθήσεται, ναῦς δὲ οὐχ ἕξετε ὑμεῖς. ἐὰν δὲ, ὡς
ὁ νόμος λέγει, καὶ δεῖ τοὺς ὀμωμοκότας, πικρῶς
καὶ ἁπλῶς τὰς μὲν προφάσεις ἀνέλητε, φανῆτε δὲ
ἀφῃρημένοι τὴν δωρεὰν, ὅτι τὰς ναῦς οὐ πεποίην-
ται· πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεποιημένας
ὑμῖν παραδώσουσι τὰς τριήρεις, πάντα τἄλλα παρ'
ὑμῖν ἑωρακότες ἀσθενέστερα τοῦ νόμου γεγενημένα.
ὅτι τοίνυν οὐδ' αἴτιος ἄλλος ἐστὶν οὐδεὶς ἀνθρώπων τοῦ
μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, καὶ τοῦτο σαφῶς ὑμῖν ἐπι-
δείξω. ἀνελοῦσα γὰρ ἡ βουλὴ τὸν νόμον ταῦτον, ἐχει-
ροτόνησεν αὐτήν. ἔτι τοίνυν ἐπιχειρεῖ λέγειν περὶ τοῦ
τῆς ἑταιρήσεως νόμου, ὡς ὑβρίζομεν ἡμεῖς, καὶ
βλασφημίας οὐχὶ προσηκούσας κατ' αὐτοῦ ποιούμε-
θα. καί φησι δεῖν ἡμᾶς, εἴπερ ἐπιστεύομεν εἶναι
ταῦτα ἀληθῆ, πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἀπαντᾶν, ἵν'
ἐκεῖ περὶ χιλίων ἐκινδυνεύομεν, εἰ καταψευδόμενοι
ταῦτ' ἐφαινόμεθα. νῦν δὲ φενακίζειν [φησὶν], αἰτίας
καὶ λοιδορίας κενὰς ποιουμένους, καὶ ἐνοχλεῖν, οὐ 600
δικασταῖς τούτων οὖσιν, ὑμῖν. ἐγὼ δ' οἴομαι δεῖν
ὑμᾶς πρῶτον μὲν ἐκεῖνο λογίζεσθαι παρ' ὑμῖν αὐτοῖς,
ὅτι πάμπολυ λοιδορία τε καὶ αἰτία κεχωρισμένον ἐστὶν
ἐλέγχου. αἰτία μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν τις, ψιλῷ χρη-
σάμενος λόγῳ, μὴ παράσχηται πίστιν, ὧν λέγει.
ἔλεγχος δὲ, ὅταν, οἷς ἂν εἴπῃ τις, καὶ τἀληθὲς
ὁμοῦ δείξῃ. ἔστι τοίνυν ἀνάγκη τοὺς ἐλέγχοντας ἢ
τεκμήρια δεικνύναι, δι' ὧν ἐμφανιοῦσι τὸ πιστὸν
ὑμῖν, ἢ τὰ εἰκότα φράζειν, ἢ μάρτυρας παρέχε-
σθαι. οὐ γὰρ οἷόν τ' ἐνίων αὐτόπτας ὑμᾶς ἐστὶ
καταστῆσαι, ἀλλ', ὅταν τις ἐπιδεικνύῃ τι τούτων,
ἱκανὸν νομίζετε ἔλεγχον ἔχειν ὑμεῖς εἰκότως τῆς ἀλη-
θείας ἑκάστοτε. ἡμεῖς τοίνυν, οὐκ ἐκ λόγων εἰκό-
των, οὐδ' ἐκ τεκμηρίων τούτων ἐπιδεικνύμεν, ἀλλά,

παρ' οὗ μάλιστα δίκην ἐστὶ λαβεῖν τούτῳ, ἄνδρα
παρεσχηκότα γραμματεῖον, ἐν ᾧ τὰ τούτῳ βεβιω-
μένα ἔνεστιν, ὃς αὐτὸν ὑπεύθυνον ποιήσας, μαρ-
τυρεῖ ταῦτα. ὥσθ', ὅταν μὲν λοιδορίαν ταῦτα καὶ
αἰτίαν εἶναι φῇ, ὑπολαμβάνετε, ὡς ταῦτα μέν ἐστιν
ἔλεγχος· ἃ δ' οὗτος ποιεῖ, ταῦτα λοιδορία τε καὶ
αἰτία. ὅταν δ', ὅτι πρὸς τοὺς θεσμοθέτας προσῆ-
κεν ἡμῖν ἐπαγγέλλειν, ἐκεῖνο ὑπολαμβάνετε, ὅτι καὶ
τοῦτο ποιήσομεν, καὶ νῦν προσηκόντως περὶ τοῦ
νόμου λέγομεν. εἰ μὲν γάρ, ἄλλον τινὰ ἀγῶνα ἀγω-
νιζομένου σου, ταῦτα κατηγοροῦμεν, δικαίως ἂν
ἠγανάκτεις. εἰ δ' ὁ μὲν νῦν ἐνεστηκὼς ἀγών ἐστι
παρανόμων, οἱ νόμοι δ' οὐκ ἐῶσι λέγειν, οὐδὲ τὰ
601 ἔννομα, τοὺς οὕτω βεβιωκότας, ἡμεῖς δ' ἐπι-
δείκνυμεν οὐ μόνον εἰρηκότα αὐτὸν παράνομα, ἀλλὰ
καὶ βεβιωκότα παρανόμως, πῶς οὐχὶ προσήκει λέ-
γειν περὶ τούτου τοῦ νόμου, δι' οὗ ταῦτα ἐλέγχεται;
καὶ μὴν κἀκεῖνό γε δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι τοὺς νό-
μους τούτους ὁ τιθεὶς Σόλων, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς
πολλούς, οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης, οὐχ
ἑνὶ δέδωκε τρόπῳ περὶ τῶν ἀδικημάτων ἑκάστων λα-
βεῖν δίκην τοῖς βουλομένοις παρὰ τῶν ἀδικούντων,
ἀλλὰ πολλαχῶς. ᾔδει γάρ, οἶμαι, τοῦθ', ὅτι τοὺς
ἐν τῇ πόλει γενέσθαι πάντας ὁμοίους, ἢ δεινούς, ἢ
θρασεῖς, ἢ μετρίους, οὐκ ἂν εἴη. εἰ μὲν οὖν, ὡς
τοῖς μετρίοις δίκην ἐξαρκέσει λαβεῖν, οὕτω τοὺς νό-
μους θήσει, μετ' ἀδείας ἔσεσθαι πολλοὺς πονηροὺς
ἡγεῖτο. εἰ δ' ὡς τοῖς θρασέσι, καὶ δυνατοῖς λέγειν,
τοὺς ἰδιώτας οὐ δυνήσεσθαι τὸν αὐτὸν τούτοις τρό-
πον λαμβάνειν δίκην. δεῖν δ' ᾤετο μηδένα ἀποστε-
ρεῖσθαι τοῦ δίκης τυχεῖν, ὡς ἕκαστος δύναται.
πῶς οὖν ἔσται τοῦτο; ἐὰν πολλὰς ὁδοὺς δῷ διὰ τῶν
νόμων ἐπὶ τοὺς ἠδικηκότας, οἷον τῆς κλοπῆς. ἔρ-
ρωσαι καὶ σαυτῷ πιστεύεις; ἄπαγε. ἐν χιλίαις δ' ὁ
κίνδυνος. ἀσθενέστερος εἶ; τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ.
τοῦτο ποιήσουσιν ἐκεῖνοι. φοβῇ καὶ τοῦτο; γράφου.
καταμέμφῃ σεαυτόν, καὶ πένης ὢν οὐκ ἂν ἔχοις χι-

λίας ἐκτῖσαι; δικάζου κλοπῆς πρὸς διαιτητὴν, καὶ οὐ κινδυνεύσεις. οὐδέτερον βούλει τούτων; γράφου. κατοκνεῖς καὶ τοῦτο; ἐφηγοῦ. τούτων οὐδέν ἐστι τὸ αὐτό. τῆς ἀσεβείας κατὰ ταὐτά ἐστιν ἀπάγειν, γράφεσθαι, δικάζεσθαι πρὸς Εὐμολπίδας, φράζειν πρὸς τὸν βασιλέα. περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον σχεδόν. εἰ δή τις, ὡς μὲν οὐχὶ κακοῦργός ἐστι, μὴ λέγοι, ἢ ὡς οὐκ ἀσεβής, ἢ ὅ, τι 602
δήποτ' εἴη, δι' ὃ κρίνοιτο, διὰ ταῦτα δ' ἐκφεύγειν ἀξιοίη· εἰ μὲν ἀπηγμένος εἴη, διότι πρὸς διαιτητὴν ἐξῆν αὐτῷ λαχεῖν, καὶ γράφεσθαι χρῆν. εἰ δὲ πρὸς διαιτητῇ φεύγοι, ὅτι χρῆν σε ἀπάγειν, ἵν' ἐκινδύνευες περὶ χιλίων· γέλως ἂν εἴη δήπουθεν. οὐ γὰρ τόν γε μηδὲν πεποιηκότα δεῖ περὶ τοῦ, τρόπον ὅντινα χρὴ διδόναι δίκην, ἀντιλέγειν, ἀλλ', ὡς οὐ πεποίηκεν, ἀποδεικνύναι. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, Ἀνδροτίων, καὶ σὺ μὴ διὰ ταῦτα οἴου σοι προσήκειν μὴ δοῦναι δίκην, εἰ γράφεις ἡταιρηκὼς, ὅτι καὶ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἔσθ' ἡμῖν ἐπαγγελία. ἀλλ', ἢ δεῖξον οὐ πεποιηκότα ταῦτα σαυτὸν, ἢ δίκην ὕπεχε, εἰ γέγραφάς τι, τοιοῦτος ὤν. οὐ γὰρ ἔξεστί σοι. εἰ δέ σε μὴ πάντας, ὅσους οἱ νόμοι διδόασι, τρόπους τιμωρούμεθα, χάριν ἡμῖν, ὧν παραλείπομεν, ἐκείνων ἔχε, μὴ διὰ ταῦτ' ἀξίου μηδὲ καθ' ἕνα τρόπον δοῦναι δίκην. ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὸν θέντα τὸν νόμον ἐξετάσαι Σόλωνα, καὶ θεάσασθαι, ὅσην πρόνοιαν ἐποιεῖτο ἐν ἅπασιν, οἷς ἐτίθει, νόμοις τῆς πολιτείας, καὶ ὅσῳ περὶ τούτου μᾶλλον ἐσπούδαζεν, ἢ περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ, οὗ τιθείη τὸν νόμον. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἴδοι τοῦτο, οὐχ ἥκιστα δ' ἐκ τούτου τοῦ νόμου, μήτε λέγειν, μήτε γράφειν ἐξεῖναι τοῖς ἡταιρηκόσιν. ἑώρα γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι, τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἐξὸν λέγειν, οὐ λέγετε. ὥστε τοῦτό γε οὐδὲν ἡγεῖτο βαρύ. καίτοι πολλὰ ἂν εἶχεν, εἴγε κολάζειν ἐβούλετο, τούτου χαλεπώτερα θεῖναι. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσπούδασεν, ἀλλὰ ταῦτα ἀπεῖπεν ὑπὲρ

ὑμῶν, καὶ τῆς πολιτείας. ᾔδει γάρ, ᾔδει, τοῖς
603 αἰσχρῶς βεβιωκόσιν ἁπασῶν οὖσαν ἐναντιωτάτην
πολιτείαν, ἐν ᾗ πᾶσιν ἔξεστι λέγειν τἀκείνων ὀνείδη.
ἔστι δ' αὕτη τίς; δημοκρατία. οὔκουν ἐνόμιζεν
ἀσφαλές, εἴποτε συμβήσεται γενέσθαι συχνοὺς ἀν-
θρώπους κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, εἰπεῖν μὲν δει-
νοὺς καὶ θρασεῖς, τοιούτων δ' ὀνειδῶν καὶ κακῶν
μεστούς. πολλὰ γὰρ ἂν τὸν δῆμον ὑπ' αὐτῶν ὑπα-
χθέντα ἐξαμαρτεῖν· κἀκείνους ἤτοι καταλῦσαί γ'
ἂν πειρᾶσθαι τὸ παράπαν τὸν δῆμον· (ἐν γὰρ ταῖς
ὀλιγαρχίαις, οὐδ' ἂν ὦσιν ἔτ' Ἀνδροτίωνος τινὲς
αἴσχιον βεβιωκότες, οὐκ ἔστι λέγειν κακῶς τοὺς
ἄρχοντας·) ἢ προάγειν ἂν ὡς πονηροτάτους εἶναι
τοὺς πολίτας, ἵν' ὡς ὁμοιότατοι σφίσιν ὦσι. τὴν
οὖν ἀρχὴν τοῖς τοιούτοις ἀπεῖπε μὴ μετέχειν τοῦ
συμβουλεύειν, ἵνα δὴ μὴ φενακισθεὶς ὁ δῆμος ἐξα-
μάρτῃ μηδέν. ὧν ὀλιγωρήσας ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὗ-
τος, οὐ μόνον ᾤετο δεῖν λέγειν, καὶ γράφειν, οὐκ
ἐξὸν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ταῦτα ποιεῖν.
περὶ μὲν τοίνυν τοῦ νόμου, καθ' ὃν, ὀφληκότος
αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ δημοσίῳ χρήματα καὶ οὐκ ἐκ-
τετικότος, οὐκ ἔξεστι λέγειν, οὐδὲ γράφειν τούτῳ·
ταῦτα δίκαια λέγειν ἂν ἔχοιτε εἰκότως, ἐὰν φῇ δεῖν
ὑμᾶς αὐτὸν ἐνδεικνύναι, τότε γὰρ [τοῦτο] ποιήσομεν,
οὐ μὰ Δία, οὐχὶ νῦν, ἡνίκα δεῖ σε ἑτέρων, ὧν
ἀδικεῖς, δοῦναι λόγον· ἀλλ' ὅταν ᾖ προσῆκον. ἐκ
τοῦ νόμου, καὶ νῦν δέ γε δείκνυμεν οὐκ ἐῶντα γρά-
φειν σε, οὐδ' ἃ τοῖς ἄλλοις ἔξεστι, τὸν νόμον. ὡς
οὖν οὐκ ὦφλεν ὁ πατήρ σου, τοῦτ' ἐπίδειξον, ἢ ὡς
οὐκ ἀποδρὰς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἀλλὰ τὰ
χρήματα ἐκτίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦθ' ἕξεις δεικνύειν,
οὐκ ἐξὸν, γέγραφας. κληρονόμον γάρ σε καθίστη-
604 σιν ὁ νόμος τῆς ἀτιμίας τῆς τοῦ πατρός. ὄντι δ'
ἀτίμῳ σοι λέγειν οὐ προσῆκεν, οὐδὲ γράφειν. καὶ
περὶ μὲν τῶν νόμων, οὓς παρεγραψάμεθα, οἴομαι
δεῖν ὑμᾶς, ἄν τι φενακίζειν ἐγχειρῇ καὶ παράγειν
αὐτός, ταῦθ' ὑπολαμβάνειν, ἃ διεξελήλυθα ἐγώ.

εἰσὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων αὐτῷ λόγοι, πρὸς τὸ
φενακίζειν ὑμᾶς εὖ μεμηχανημένοι· περὶ ὧν βέλτιον
ὑμᾶς προακοῦσαι. ἔστι γὰρ εἷς αὐτῷ τοιοῦτος· μὴ
πεντακοσίους ὑμῶν αὐτῶν ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν,
μηδὲ ὀνείδει περιβαλεῖν. ἐκείνων ὁ ἀγὼν, οὐκ ἐμός.
ἐγὼ δ', εἰ μὲν ἐμέλλετε ἀφαιρήσεσθαι τούτους μόνον,
ἄλλο δὲ μηδὲν ὠφελήσειν τὴν πόλιν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς
σφόδρα σπουδάζειν ἠξίουν. εἰ δὲ τῷ τοῦτο ποιῆσαι,
πλείους, ἢ μυρίους τοὺς ἄλλους πολίτας βελτίους
εἶναι προτρέψετε, πόσῳ κάλλιον τοσούτους παρα-
σκευάσαι χρηστοὺς, ἢ πεντακοσίοις ἀδίκως χαρί-
σασθαι! ὡς δ' οὐδ' ἔστιν ἁπάσης τὸ πρᾶγμα τῆς
βουλῆς, ἀλλά τινων, οἵπερ εἰσὶν αἴτιοι τῶν κακῶν,
καὶ Ἀνδροτίωνος, ἔχω λέγειν. τῷ γάρ ἐστιν ὄνει-
δος, εἰ, σιωπῶντος αὐτοῦ καὶ μηδὲν γράφοντος,
ἴσως δὲ οὐδὲ τὰ πολλὰ εἰς τὸ βουλευτήριον εἰσιόντος,
μὴ λάβῃ ἡ βουλὴ τὸν στέφανον; οὐδενὶ δήπουθεν·
ἀλλὰ τοῦ γράφοντος καὶ πολιτευομένου καὶ πείθον-
τος, ἃ βούλοιτο, τὴν βουλήν. διὰ γὰρ τούτους
ἀνάξια τοῦ στεφανωθῆναι βεβούλευκεν. οὐ μὴν ἀλλ',
εἰ καὶ τὰ μάλιστα πάσης ἔσθ' ὁ ἀγὼν τῆς βουλῆς,
ὅσῳ συμφέρει μᾶλλον ὑμῖν καταγνοῦσιν, ἢ μὴ, θεά-
σασθε. εἰ μὲν ἀπογνώσεσθε, ἐπὶ τοῖς λέγουσι τὸ
βουλευτήριον ἔσται· ἐὰν δὲ καταγνῶτε, ἐπὶ τοῖς
ἰδιώταις. ἑωρακότες γὰρ οἱ πολλοὶ, διὰ τὴν τῶν
λεγόντων πονηρίαν, τηνδ' ἀφῃρημένην τὴν βουλὴν 605
τὸν στέφανον, οὐχὶ προήσονται τούτοις τὰς πράξεις,
ἀλλὰ τὰ βέλτιστ' ἐροῦσιν αὐτοί. εἰ δὲ γενήσεται
τοῦτο, καὶ τῶν ἐθάδων καὶ συνεστηκότων ῥητόρων
ἀπαλλαγήσεσθε, ὄψεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
πάνθ', ἃ προσήκει, γιγνόμενα. ὥστ', εἰ μηδενὸς
ἄλλου ἕνεκα, διά γε ταῦτα καταψηφιστέον. ὃ τοί-
νυν ἕτερον δεῖ μὴ λαθεῖν ὑμᾶς, ἀκούσατε. ἴσως
ἀναβήσεται, καὶ συνερεῖ τῇ βουλῇ Φίλιππος, καὶ
Ἀντιγένης, καὶ ὁ ἀντιγραφεὺς, καὶ τινες ἄλλοι,
οἵπερ ἐκεῖ δι' ἑαυτῶν εἶχον μετὰ τούτου τὸ βουλευ-
τήριον, καὶ τούτων τῶν κακῶν εἰσὶν αἴτιοι. δεῖ δὴ

πάντας ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὅτι τούτοις ἐστὶ μὲν ἡ πρόφασις τῆς συνηγορίας, τῇ βουλῇ βοηθεῖν. τῇ δ' ἀληθείᾳ, ὑπὲρ αὑτῶν ἀγωνιοῦνται καὶ τῶν εὐθυνῶν, ἃς αὐτοὺς προσήκει δοῦναι, τῶν πεπραγμένων. ἔχει γὰρ οὕτως. ἐὰν μὲν ἀπογνῶτε τὴν γραφὴν ταύτην, ἅπαντές εἰσιν ἀπηλλαγμένοι, καὶ δίκην οὐδεὶς οὐδεμίαν μὴ δῷ. τίς γὰρ ἔτ' ἂν καταψηφίσαιτο ἐκείνων, τὴν βουλὴν ὑμῶν ἐστεφανωκότων, ἧς οὗτοι προέστασαν. ἐὰν δὲ καταγνῶτε, πρῶτον μὲν τὰ εὔορκα ἔσεσθ' ἐψηφισμένοι· εἶτ' ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ἕκαστον τούτων λαμβάνοντες, ὃς μὲν ἂν ὑμῖν ἀδικεῖν δοκῇ, κολάσετε· ὃς δ' ἂν μή, τότε ἀφήσετε. μὴ οὖν ὡς ὑπὲρ τῆς βουλῆς λεγόντων καὶ τῶν πολλῶν, ἀκούετε, ἀλλ', ὡς ὑπὲρ αὑτῶν παρακρουομένοις, ὀργίζεσθε. ἔτι τοίνυν Ἀρχίαν οἴομαι τὸν Χολαργέα, (καὶ γὰρ οὗτος ἐβούλευε πέρυσιν) ὡς ἐπιεικῆ, δεήσεσθαι, καὶ συνερεῖν αὐτοῖς. ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὡδί πως ἀκούειν Ἀρχίου· ἐρωτᾶν αὐτὸν ταῦτα, ἃ κατηγορεῖται τῆς βουλῆς, πότερ' αὐτῷ
606 δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἢ κακῶς; κἂν μὲν φῇ καλῶς, μηκέτι τὸν νοῦν ὡς ἐπιεικεῖ προσέχειν· ἐὰν δὲ κακῶς, τί δὴ ταῦτ' εἴα, φάσκων ἐπιεικὴς εἶναι; πάλιν αὐτὸν ἐρωτᾶτε. κἂν μὲν ἀντιλέγειν φῇ, μηδένα δ' αὐτῷ πείθεσθαι, ἄτοπον, δήπου νῦν λέγειν ὑπὲρ τῆς τὰ βέλτιστα οὐχὶ πειθομένης αὐτῷ βουλῆς. ἐὰν δὲ σιωπᾶν, πῶς οὐκ ἀδικεῖ, εἰ, παρὸν ἐξαμαρτάνειν μέλλοντας ἀποτρέπειν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίει, νῦν δὲ λέγειν τολμᾷ, ὡς δεῖ τοὺς τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένους στεφανῶσαι; οἴομαι τοίνυν αὐτὸν οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν λόγων, ὅτι ταῦτα πάντα αὐτῷ διὰ τὰς εἰσπράξεις γέγονεν, ἃς ὑπὲρ ὑμῶν ὀλίγους εἰσπρᾶξαι φησι, πολλὰ χρήματα ἀναιδῶς οὐ τιθέντας. καὶ κατηγορήσει τούτων, (πρᾶγμα ῥᾴδιον, οἶμαι,) [διαπραξάμενος], τῶν μὴ τιθέντων τὰς εἰσφοράς, καὶ φήσει πᾶσαν ἄδειαν ἔσεσθαι τοῦ μὴ τιθέναι τὰς εἰσφοράς, εἰ καταψηφιεῖσθε αὐτοῦ. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἐνθυ-

πείθεσθε, ὅτι οὐ περὶ τούτων δικάσειν ὀμωμόκατε,
ἀλλ᾽ εἰ κατὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἶπεν. εἶθ᾽,
ὅτι πάνδεινόν ἐστι, κατηγορίαν ποιούμενον, ὧν ἀδι-
κοῦσί τινες τὴν πόλιν, αὐτὸν ἀξιοῦν, ὧν ἀδικεῖ,
μειζόνων ὄντων, μὴ δοῦναι δίκην. πολὺ γὰρ δήπου
μεῖζόν ἐστ᾽ ἀδίκημα γράφειν παρὰ τοὺς νόμους, ἢ
τὴν εἰσφορὰν μὴ θεῖναι. ὅτι τοίνυν, οὐδ᾽ εἰ φανε-
ρῶς ἔμελλεν, ἁλόντος τούτου, μηδεὶς εἰσοίσειν, μηδ᾽
ἐθελήσειν εἰσπράττειν, οὐδ᾽ οὕτως ἀποψηφιστέον,
ἐκ τῶνδε γνώσεσθε. ὑμῖν παρὰ τὰς εἰσφορὰς τὰς
ἀπὸ Ναυσινίκου, παρίσως τάλαντα τριακόσια, ἢ
μικρῷ πλείω, ἔλλειμμα τέτταρα καὶ δέκα ἐστὶ τά- 607
λαντα. ὧν ἑπτὰ οὗτος εἰσέπραξεν. ἐγὼ δὲ τίθημι
ἅπαντα. ἐπὶ μὲν δὴ τοὺς ἐνόντας τιθέντας, οὐ δεῖ-
σθε Ἀνδροτίωνος, ἐπὶ δὲ τοὺς ἐλλείποντας. ἔστι
τοίνυν ὑμῖν νυνὶ σκεπτέον, εἰ τοσούτου τιμᾶσθε τὴν
πολιτείαν, καὶ τοὺς κειμένους νόμους, καὶ τὸ εὐορ-
κεῖν. εἰ γὰρ ἀποψηφιεῖσθε τούτου, φανερῶς οὕτω
παρὰ τοὺς νόμους εἰρηκότος, δόξετε πᾶσι τὰ χρή-
ματα ταῦτα ἀντὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐορκίας ᾑρῆ-
σθαι, ἅ, οὐδ᾽ ἂν εἰ παρ᾽ ἑαυτοῦ δοίη τις ὑμῖν,
λαβεῖν ἄξιον, μήτε γε ἐφ᾽ ᾧ ἑτέρους εἰσπράττειν.
ὥσθ᾽, ὅταν ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τῶν ὅρκων, καὶ
τὴν γραφὴν ἐνθυμεῖσθε, ὅτι νῦν οὐ περὶ πράξεως
εἰσφορῶν ἐστιν, ἀλλ᾽, εἰ δεῖ κυρίους εἶναι τοὺς νό-
μους. καὶ περὶ μὲν τούτων, ὃν τρόπον ὑμᾶς,
ἀπαγαγὼν ἀπὸ τοῦ νόμου, παρακρούεσθαι ζητήσει,
καὶ ἃ πρὸς ταῦθ᾽ ὑμᾶς μνημονεύοντας μὴ ἐπιτρέ-
πειν προσήκει, πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι, καὶ ταῦθ᾽
ἱκανὰ εἶναι νομίζων, ἐάσω. βούλομαι δὲ καὶ τὰ
πολιτεύματα ἐξετάσαι τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου,
δι᾽ ὧν οὐδὲν ἐσθ᾽ ὅ, τι τῶν δεινοτάτων ἐλλιπὼν
φανήσεται. καὶ γὰρ ἀναιδῆ, καὶ θρασὺν, καὶ
κλέπτην, καὶ ὑπερήφανον, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ
ἐν δημοκρατίᾳ πολιτεύεσθαι ἐπιτήδειον ὄντ᾽ αὐτὸν
ἐπιδείξω. καὶ πρῶτον μὲν, ἐφ᾽ ᾧ μέγιστον φρονεῖ,
τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν, ἐξετάσομεν ταύτην

μὴ τῇ τούτου προσέχοντες ἀλαζονείᾳ τὸν νοῦν, ἀλλὰ
τὸ πρᾶγμα, οἷον γέγονε τῇ ἀληθείᾳ, σκοποῦντες.
οὗτος Εὐκτήμονα φήσας τὰς ὑμετέρας ἔχειν εἰσφο-
ράς, καὶ τοῦτο ἐξελέγξειν, ἢ παρ' ἑαυτοῦ καταθή-
608 σειν, ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρω-
τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ἐπὶ τὴν εἴσπρα-
ξιν παρέδυ. δημηγορίας δ' ἐπὶ τούτοις ποιούμενος,
ὡς ἔστι τριῶν αἵρεσις ὑμῖν· ἢ τὰ πομπεῖα κατα-
κόπτειν, ἢ πάλιν εἰσφέρειν, ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσ-
πράττειν· αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν τοὺς ὀφείλον-
τας εἰσπράττειν, ταῖς ὑποσχέσεσι κατέχων, καὶ διὰ
τὸν καιρόν, ὃς ἦν τότε, ἔχων ἐξουσίαν, τοῖς μὲν
κειμένοις νόμοις περὶ τούτων οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι,
οὐδ', εἰ μὴ τούτους ἐνόμιζεν ἱκανούς, ἑτέρους τιθέ-
ναι· ψηφίσματα δ' εἰπὼν ἐν ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνο-
μα, δι' ὧν ἠργολάβει, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων κέ-
κλοφε, τοὺς ἕνδεκα γράψας ἀκολουθεῖν μεθ' ἑαυτοῦ.
εἶτ' ἔχων τούτους, ἦγεν ἐπὶ τὰς τῶν πολιτῶν οἰκίας.
καὶ τὸν μὲν Εὐκτήμονα, ὃν εἰσπράξειν, ἢ καταθή-
σειν αὐτὸς ἔφη τὰς εἰσφοράς, οὐδὲν εἶχεν ἐλέγχειν
περὶ τούτων. ὑμᾶς δ' εἰσέπραττεν, ὥσπερ οὐ διὰ
τὴν Εὐκτήμονος ἔχθραν ἐπὶ ταῦτα ἐλθών, ἀλλὰ διὰ
τὴν ὑμετέραν. καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με λέγειν,
ὡς οὐκ ἐχρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας. χρῆν
γάρ. ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος κελεύει, τῶν ἄλλων
ἕνεκα. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν· οὐ γὰρ τοσοῦ-
τον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσούτων χρημάτων τοῦ-
τον τὸν τρόπον εἰσπραχθέντων, ὠφέλησθε, ὅσον
ἐζημίωσθε, τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσα-
γομένων. εἰ γὰρ ἐθέλοιτε ἐξετάσαι, τίνος ἕνεκα
μᾶλλον ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν, ἢ ἐν ὀλι-
γαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα
609 πρᾳότερά ἐστιν ἐν δημοκρατίᾳ. ὅτι μὲν τοίνυν τῆς
ὅπου βούλεσθε ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονε,
παραλείψω. ἀλλὰ παρ' ὑμῖν πότε πώποτε δεινότατα
ἐν τῇ πόλει γέγονεν; ἐπὶ τῶν τριάκοντα, πάντες ἂν
εἴποιτε. τότε τοίνυν, ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδεὶς

ἐστιν, ὅστις ἀπεκτείνατο τοῦ σωθῆναι, ὃς ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν; ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦμεν τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὑτοσὶ τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσατο ἐκείνων τῆς αὑτοῦ βδελυρίας, ὥστ᾽, ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενος, τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίστη, τοὺς ἕνδεκα ἄγων ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί οἴεσθε, ὁπόταν ἄνθρωπος πένης, ἢ καὶ πλούσιος, πολλὰ δ᾽ ἀνηλωκὼς, καί τινα ἴσως τρόπον εἰκότως οὐκ εὐπορῶν ἀργυρίου, ἢ τέγος ὡς τοὺς γείτονας ὑπερβαίνοι, ἢ ὑποδύοιτο ὑπὸ κλίνην, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ σῶμα ἁλοὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι, ἢ ἄλλα ἀσχημονοίη, ἃ δούλων, οὐκ ἐλευθέρων, ἐστὶν ἔργα, καὶ ταῦθ᾽ ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ὁρῷτο ποιῶν, ἣν ὡς ἐλεύθερος ἐγγυήσατο, καὶ τῆς πόλεως πολίτης· ὁ δὲ τούτων αἴτιος Ἀνδροτίων εἴη, ὃν οὐδ᾽ ὑπὲρ ἑαυτοῦ δίκην λαμβάνειν ἐᾷ τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα, μή τί γε ὑπὲρ τῆς πόλεως; καίτοι γε, εἴ τις ἔροιτο αὐτόν· τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτήματα, ἢ τὰ σώματα ὀφείλει; τὰ κτήματα, φήσειεν ἂν, εἴπερ ἀληθῆ λέγειν βούλοιτο. ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν ἕνεκα ἀφεὶς τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας, καὶ ταῦτ᾽ ἀπογράφειν, ἔδεις, καὶ ὕβριζες ἀνθρώπους πολίτας, καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους, οἷς ὑβριστικώτερον, ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς 610
σαυτοῦ, κέχρησαι; καὶ μήν; εἰ θέλοιτε σκέψασθαι, τί δοῦλον, ἢ ἐλεύθερον εἶναι, διαφέρει, τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε, ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι· τοῖς δ᾽ ἐλευθέροις, κἂν τὰ μέγιστα τύχωσιν ἀδικοῦντες, τοῦτό γ᾽ ἔνεστι σῶσαι. εἰς χρήματα γὰρ δίκην περὶ τῶν πλείστων παρὰ τούτων προσήκει λαμβάνειν. ὁ δὲ, τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα, ὥσπερ ἀνδραπόδοις, ἐποιήσατο τὰς τιμωρίας, οὕτω δ᾽ αἰσχρῶς καὶ πλεονεκτικῶς ἔσχε πρὸς ὑμᾶς, ὥστε τὸν μὲν ἑαυτοῦ πατέρα ᾤετο δεῖν, δημοσίᾳ δεθέντα ἐπὶ χρήμασιν ἐν

τῷ δεσμωτηρίῳ, μήτε ἀποδόντα ταῦτα, μήτε κριθέντα, ἀποδρᾶναι· τῶν δ᾽ ἄλλων πολιτῶν τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ θεῖναι, οἴκοθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι. εἶτ᾽ ἐπὶ τούτοις, ὡς ὁτιοῦν ἐξὸν ἑαυτῷ ποιεῖν, Σινώπην προσηνεχύρασε, καὶ Φανοστράτην, ἀνθρώπους πόρνας, οὐ μέντοι γε ὀφειλούσας εἰσφοράς. καίτοι γε εἴ τισιν ἄρα δοκοῦσιν ἐπιτήδειαι ἐκεῖναι παθεῖν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμά γε οὐκ ἐπιτήδειον γίγνεσθαι, τηλικοῦτόν τινας φρονεῖν διὰ καιρόν, ὥστε βαδίζειν ἐπ᾽ οἰκίας, καὶ σκεύη φέρειν μηδὲν ὀφειλόντων ἀνθρώπων. πολλοὺς γὰρ ἂν τις ἴδοι πολλοὺς ἐπιτηδείους ὄντας πάσχειν, καὶ πεπονθέναι. ἀλλ᾽ οὐ ταῦτα λέγουσιν οἱ νόμοι, οὐδὲ τὰ τῆς πολιτείας ἔθη, ἃ φυλακτέον ὑμῖν· ἀλλ᾽ ἔνεστιν ἔλεος, συγγνώμη, πάνθ᾽, ὅσα προσήκει τοῖς ἐλευθέροις, ὧν οὗτος ἁπάντων εἰκότως οὐ μετέχει τῇ φύσει, οὐδὲ τῇ παιδείᾳ· πολλὰ γὰρ ὕβρισται,
611 καὶ προπεπηλάκισται, συνὼν οὐκ ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἀνθρώποις, ἀλλὰ δοῦναι μισθὸν δυναμένοις· ὧν προσῆκέ σοι τὴν ὀργήν, οὐκ εἰς τῶν πολιτῶν τοὺς τυχόντας ἀφιέναι, οὐδ᾽ εἰς τὰς ὁμοτέχνους σου πόρνας, ἀλλ᾽ εἰς τὸν τοῦτον τὸν τρόπον θρέψαντά σε πατέρα. ταῦτα τοίνυν ὡς μὲν οὐ δεινὰ καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους, οὐχ ἕξει λέγειν οὗτος. οὕτω δ᾽ ἐστὶν ἀναιδής, ὥστ᾽ ἐν τῷ δήμῳ, προάγων ἀεὶ κατασκευάζων ἑαυτῷ τῆσδε τῆς γραφῆς, ἐτόλμα λέγειν, ὡς ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ δι᾽ ὑμᾶς ἐχθροὺς ἐφ᾽ ἑαυτὸν εἵλκυσε, καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶ κινδύνοις. ἐγὼ δ᾽ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλομαι δεῖξαι τοῦτον οὔτε πεπονθότα οὐδ᾽ ὁτιοῦν κακόν, οὔτε μέλλοντα πάσχειν οὐδέν, δι᾽ ὧν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξε· διὰ μέντοι τὴν αὑτοῦ βδελυρίαν, καὶ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν, πεπονθότα μὲν μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας οὐδέν, πεισόμενον δέ, ἂν τὰ δίκαια ποιῆτε ὑμεῖς. σκέψασθε γὰρ ὡδί. τί ποθ᾽ ὑμῖν οὗτος ὑπέσχετο, καὶ τί ποιεῖν αὐτὸν ἐχειροτονήσατε ὑμεῖς; χρήματα εἰσπράττειν. ἄλλο δὲ πρὸς

τούτῳ τί ποιεῖν; οὐδέν. φέρε δὴ καθ' ἕκαστον ὑπομνήσω τὴν εἴσπραξιν ὑμᾶς. οὗτος εἰσέπραξε Λεπτίνην, τὸν ἐκ Κοίλης, τέτταρας καὶ τριάκοντα δραχμάς· καὶ Θεόξενον, τὸν Ἀλωπεκῆθεν, δραχμὰς ἑβδομήκοντα, καὶ μικρόν τι πρός· καὶ τὸν Εὐφήμου Καλλικράτην, καὶ τὸν Τελέστου νεανίσκον· οὐκ ἔχω γὰρ τοὔνομα εἰπεῖν. σχεδὸν δὲ πάντας, οὓς εἰσέπραξεν, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, οὐκ οἶδ' εἴ τινα ὑπὲρ μνᾶν ὀφείλοντα. πότερ' οὖν οἴεσθε τούτων ἕκαστον μισεῖν, καὶ πολεμεῖν αὐτῷ, διὰ τὴν εἰσφορὰν ταύτην, ἢ τὸν μὲν αὐτῶν, ὅτι, πάντων 612
ἀκουόντων ὑμῶν, ἐν τῷ δήμῳ δοῦλον ἔφη, καὶ ἐκ δούλων εἶναι, καὶ προσήκειν αὐτῷ τὸ ἕκτον μέρος εἰσφέρειν μετὰ τῶν μετοίκων· τοῦ δὲ παῖδας ἐκ πόρνης εἶναι· τοῦ δὲ τὸν πατέρα ἡταιρηκέναι· τοῦ δὲ τὴν μητέρα πεπορνεῦσθαι· τὸν δὲ, ἀπογράψειν, ὅσα ὑφείλετο ἐξ ἀρχῆς· τὸν δὲ τὸ δεῖνα, τὸν δὲ, ὁμοῦ ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα κακὰ, ἑξῆς ἅπαντας; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδ', ὅτι πάντες, εἰς οὓς ἐπαρῴνησεν οὗτος, τὴν μὲν εἰσφορὰν ἕκαστος ἀναγκαῖον ἀνάλωμα ὑπελάμβανεν εἶναι· τοιαῦτα δ' ἀτιμασθεὶς, καὶ προπηλακισθεὶς, χαλεπῶς ἐνήνοχε. κἀκεῖνο δὲ οἶδα, ὅτι χρήματα εἰσπράττειν τοῦτον ἐχειροτονήσατε ὑμεῖς, οὐχὶ τὰς ἰδίας συμφορὰς ὀνειδίζειν, καὶ προφέρειν ἑκάστῳ. εἴτε γὰρ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐ σοὶ ῥητέαι (πολλὰ γὰρ ἡμῶν ἕκαστος οὐχ, ὡς βούλεται, πράττει·) εἴτε μὴ προσηκούσας κατεσκεύαζες, πῶς οὐχ ἄξιον ἂν πάθοις δικαίως; ἔτι τοίνυν ἐκ τῶνδε ἀκριβέστερον γνώσεσθε, ὅτι μισεῖ τοῦτον ἕκαστος, οὐ διὰ τὴν εἴσπραξιν, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὑβρίσθη, καὶ ἐπαρῳνήθη. Σάτυρος γὰρ, ὁ τῶν νεωρίων ἐπιμελητὴς, οὐχ ἑπτὰ τάλαντα μόνον εἰσέπραξεν ὑμῖν, ἀλλὰ τέτταρα καὶ τριάκοντα, τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους, ἐξ ὧν παρέθηκε τὰ σκεύη ταῖς ἐκπλεούσαις ναυσί. καὶ οὔτ' ἐκεῖνος διὰ ταῦτα οὐδένα ἐχθρὸν ἑαυτῷ φησιν εἶναι, οὔτε τῶν εἰσπραχθέντων οὐδεὶς ἐκείνῳ πολεμεῖ. εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ τὸ

προστεταγμένον, οἶμαι, διεπράττετο. σὺ δὲ τῇ σαυ-
τοῦ προπετείᾳ καὶ θρασύτητι λαβὼν ἐξουσίαν, πολ-
613 λὰ ἀνηλωκότας εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους, καὶ
σοῦ βελτίους, καὶ ἐκ βελτιόνων, ψευδέσι καὶ χαλεποῖς
ὀνείδεσιν ᾤου δεῖν περιβάλλειν. εἶτα ταῦθ' οὗτοι
πεισθῶσιν ὑπὲρ αὑτῶν σε ποιεῖν, καὶ τῆς σῆς ἀναι-
σχυντίας καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ' ἑαυτοὺς ἀναδέξων-
ται; ἀλλὰ μισεῖν δικαιότερον διὰ ταῦτά σε ὀφεί-
λουσιν, ἢ σώζειν. τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράτ-
τοντά τι δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μιμεῖσθαι. καὶ
σώζειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς, οἷόσπερ οὗτος: ὡς ἐκεῖνό
γε εἰδόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ· ὁποίους τινὰς
ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες, καὶ σώζοντες, τούτοις
ὅμοιοι δόξετε εἶναι. ὅτι τοίνυν ὅλως οὐδὲ τὴν εἴσπρα-
ξιν αὑτὴν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίηται, καὶ τοῦτο αὐτίκα
δὴ μάλα δῆλον ὑμῖν ποιήσω. εἰ γάρ τις ἔροιτο αὐ-
τὸν, πότεροι αὐτῷ δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν
πόλιν, οἱ γεωργοῦντες, καὶ φειδόμενοι, διὰ παι-
δοτροφίας δὲ, καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα, καὶ λειτουρ-
γίας ἑτέρας, ἐλλελοιπότες τὰς εἰσφορὰς, ἢ οἱ τὰ
τῶν ἐθελησάντων εἰσενεγκεῖν χρήματα, καὶ τὰ παρὰ
τῶν συμμάχων κλέπτοντες καὶ ἀπολλύντες; οὐκ ἂν
εἰς τοῦτο δήπου τόλμης, καίπερ ὢν ἀναιδὴς, ἔλθοι,
ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον
ἀδικεῖν, ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν
ἕνεκεν, ὦ βδελυρὲ, ἐτῶν ὄντων πλειόνων, ἢ τριά-
κοντα, ἀφ' οὗ σὺ πολιτεύῃ, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρό-
νῳ πολλῶν μὲν στρατηγῶν ἠδικηκότων τὴν πόλιν,
πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ παρὰ τουτοισὶ κέκρινται,
ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν, ἐφ' οἷς ἠδίκουν, οἱ δ' ὑπο-
χωρήσαντες φεύγουσιν, οὐδενὸς πώποτε τούτων ἐξη-
614 τάσθης κατήγορος, οὐδ' ἀγανακτῶν ὤφθης ὑπὲρ
ὧν ἡ πόλις πάσχει, οὕτως ὢν θρασὺς καὶ λέγειν
δεινὸς, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐφάνης κηδεμὼν ἡμῶν, οὗ σε
πολλοὺς ἔδει κακῶς ποιῆσαι; βούλεσθε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὸ τούτου αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω; ὅτι

τούτων μὲν μετέχουσιν, ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινές·
ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπραττομένων ὑφαιροῦνται· δι' ἀπλη-
στίαν δὲ τρόπων διχόθεν καρποῦνται τὴν πόλιν.
οὔτε γὰρ ῥᾷον πολλοῖς, καὶ τὰ μικρὰ ἀδικοῦσιν
ἀπεχθάνεσθαι, ἢ ὀλίγοις καὶ τὰ μεγάλα· οὔτε δη-
μοτικώτερον δήπου τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾷν,
ἢ τὰ τῶν ὀλίγων. ἀλλὰ τοῦτ' αἴτιον, οὑγὼ λέγω.
τῶν μὲν οἶδεν ἕνα αὑτὸν ὄντα, τῶν ἀδικούντων·
ὑμᾶς δ' οὐδενὸς ἀξίους ἡγήσατο. διὸ τοῦτον ἐχρή-
σατο τὸν τρόπον ὑμῖν· εἰ γὰρ ἀνδραπόδων πόλις,
ἀλλὰ μὴ τῶν ἄρχειν ἑτέρων ἀξιούντων, ὡμολογεῖτε
εἶναι, οὐκ ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς ὕβρεις
ἠνέσχεσθε τὰς τούτου, ἃς κατὰ τὴν ἀγορὰν ὕβριζεν,
ὁμοῦ μετοίκους, Ἀθηναίους, δέων, ἀπάγων, βοῶν
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐπὶ τοῦ βήματος, δούλους καὶ
ἐκ δούλων καλῶν, ἑαυτοῦ βελτίους, καὶ ἐκ βελ-
τιόνων, ἐρωτῶν· εἰ μάτην τὸ δεσμωτήριον ᾠκοδο-
μήθη; καταφαίην ἂν ἔγωγε, εἴγε ὁ πατὴρ ὁ σὸς
ᾤχετο αὐτόθεν αὐταῖς πέδαις ἐξορχησάμενος, Διο-
νυσίων τῇ πομπῇ. ἄλλα δὲ, ὅσα ὕβρικεν, οὐδ' ἂν
ἔχοι τις εἰπεῖν, τοσαῦτα τὸ πλῆθός ἐστιν. ὧν ἀθρόων
ἄξιον λαβόντας δίκην τήμερον, παράδειγμα ποιῆ-
σαι τοῖς ἄλλοις, ἵν' ὦσι μετριώτεροι. ἀλλὰ νὴ Δία
ταῦτα μὲν τοιοῦτός ἐστιν, ἐν οἷς πεπολίτευται, ἄλλα
δ' ἔσθ', ἃ καλῶς διῴκηκεν; ἀλλὰ καὶ τἄλλ' οὕτω
προσελήλυθεν ἅπαντα πρὸς ὑμᾶς, ὥστε ἥκιστα, ἐν 615
οἷς ἀκηκόατε, ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι. τί γὰρ, βού-
λεσθε εἴπω; τὰ πομπεῖα ὡς ἐπεσκεύασε, καὶ τὴν
τῶν στεφάνων καθαίρεσιν; ἢ τὴν τῶν φιαλῶν ποίη-
σιν, τὴν καλήν; ἀλλ' ἐπὶ τούτοις γε, εἰ καὶ μηδὲν
ἄλλα ἀδικῶν ἔτυχε τὴν πόλιν, τρὶς, οὐχ ἅπαξ, τε-
θνάναι δίκαιος ὢν φανεῖται· καὶ γὰρ ἱεροσυλίᾳ, καὶ
ἀσεβείᾳ, καὶ κλοπῇ, καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις,
ἔστ' ἔνοχος. τὰ μὲν οὖν πολλὰ, ὧν λέγων ὑμᾶς ἐφε-
νάκιζε, παραλείψω. φήσας δ' ἀπορρεῖν τὰ φύλλα
τῶν στεφάνων, καὶ σαπροὺς εἶναι διὰ τὸν χρόνον,
ὥσπερ ἴων, ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ' οὐ χρυσίου, συγ-

χοινεύειν ἔπεισε. κἆτ' ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς, τὸν
δημόσιον παρεῖναι προσέγραψεν, ὡς δὴ δίκαιος ὤν,
ὧν ἕκαστος ἀντιγραφεὺς ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσε-
νεγκόντων· ἐπὶ τοῖς στεφάνοις δὲ, οὓς κατέκοπτεν,
οὐχὶ προσήγαγε ταυτὸ δίκαιον τοῦτο· ἀλλ' αὐτὸς,
ῥήτωρ, χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς γέγονε.
καὶ μὴν, εἰ μὲν ἅπαντα ἠξίους, ὅσα πράττεις, τὴν
πόλιν σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν
ἐφωρῶ. νῦν δ' ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς, ὃ δίκαιόν ἐσθ',
ὁρίσας, μὴ σοὶ πιστεύειν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῆς δούλοις,
τὴν πόλιν, ὁπότ' ἄλλο τι πράττων, καὶ χρήματα
κινῶν ἱερὰ, ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς
ἀνετέθη, μὴ προσγραψάμενος τὴν αὐτὴν φυλακὴν,
ἥνπερ ἐπὶ τῶν εἰσφορῶν, φαίνῃ, οὐκ εὔδηλον δι' ὃ
τοῦτ' ἐποίησας; ἐγὼ μὲν οἶμαι. καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέψασθε,
ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως ἀνε-
λὼν, ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπιγέγραφεν! οἴομαι γὰρ
616 ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾷν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοι-
νικίσι κάτωθεν γεγραμμένα· οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον
ἀνδραγαθίας ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης. ἢ· οἱ σύμμα-
χοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηνᾷ. ἢ κατὰ πόλεις· οἱ δεῖ-
νες τὸν δῆμον, σωθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου. οἷον· Εὐ-
βοεῖς ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον· ἐπι-
γέγραπτό που. πάλιν· Κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας
τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους. τοιαῦτα γὰρ ἦν τὰ τῶν
στεφάνων ἐπιγράμματα. ταῦτα μὲν τοίνυν, ἃ ζῆ-
λον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ὑμῖν, ἠφάνισται, κα-
θαιρεθέντων τῶν στεφάνων. ἐπὶ ταῖς φιάλαις δ',
ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσατο ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος·
Ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν· ἐπιγέγρα-
πται· καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἐῶσιν οἱ
νόμοι εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι, τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς
ἱεροῖς ἐπὶ τῶν φιαλῶν γεγραμμένον ἐστίν! ὅμοιόν γε,
(οὐ γάρ;) τοῦτο τοῖς προτέροις ἐπιγράμμασιν, ἢ φι-
λοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. τρία τοίνυν ἐκ τούτου τὰ
δεινότατ' ἄν τις ἴδοι πεπραγμένα αὐτοῖς. τὴν μὲν

γὰρ θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι· τῆς πόλεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι, τὸν ἐκ τῶν ἔργων, ὧν ὑπομνήματ᾽ ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι· τοὺς δ᾽ ἀναθέντας δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῄρηνται, τὸ δοκεῖν, ὧν ἂν εὖ πάθωσιν, ἐθέλειν μεμνῆσθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος κακὰ εἰργασμένοι, εἰς τοῦτο [ἅμα] ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν, ὥστε μέμνηνται τούτων, ὡς καλῶς αὐτοῖς διῳκημένων. ὥσθ᾽ ὁ μὲν οἴεται δι᾽ ἐκεῖνα ὑφ᾽ ὑμῶν σωθήσεσθαι· ὁ δὲ παρακάθηται, καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπραγμένοις. οὕτω δ᾽ οὐ μόνον εἰς χρήματα ἀναιδής, ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν, ὥστ᾽ οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο, ὅτι στέφανοι μὲν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον, φιάλαι δὲ καὶ 617
τὰ τοιαῦτα, πλούτου· καὶ στέφανος μὲν ἅπας, κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ· ἐκπώματα δέ, ἢ θυμιατήρια, ἂν μὲν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει, πλούτου τινὰ δόξαν προσετρίψατο τοῖς κεκτημένοις· ἐὰν δ᾽ ἐπὶ μικροῖς τις σεμνύνηται, τοσοῦτ᾽ ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινὸς διὰ ταῦτα τυχεῖν, ὥστ᾽ ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν τὰ τῆς δόξης κτήματα, τὰ τοῦ πλούτου πεποίηται μικρά, καὶ οὐχ ὑμῶν ἄξια. καὶ οὐδ᾽ ἐκεῖν᾽ οἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρημάτων κτῆσιν οὐδὲ πώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε· πρὸς δὲ δόξης, ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. τεκμήριον δέ· χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ποτ᾽ ἔχων, τὰ πάνθ᾽ ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν. εἰσφέρων δ᾽ ἐκ τῶν ἰδίων, οὐδένα πώποτε κίνδυνον ὑπὲρ δόξης ἐξέστη. ἀφ᾽ ὧν κτήματα ἀθάνατα αὐτῷ περίεστι, τὰ μέν, τῶν ἔργων ἡ μνήμη· τὰ δέ, τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ᾽ ἐκείνοις ἀνατεθέντων τὸ κάλλος, Προπύλαια ταῦτα, ὁ Παρθενών, στοαί, νεώσοικοι, οὐκ ἀμφορίσκοι δύο, οὐδὲ χρυσίδες τέτταρες, ἢ τρεῖς, ἄγουσα ἑκάστη μνᾶν. ἃς, ὅταν σοι δοκῇ, σὺ πάλιν γράφεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ αὐτοὺς δεκατεύοντες, οὐδ᾽, ἃ καταράσαιντο ἂν οἱ ἐχθροί, ποιοῦντες, διπλᾶς πράττοντες τὰς εἰσφοράς, ταῦτ᾽ ἀνέθεσαν, οὐδ᾽, οἷόσπερ σύ, χρώ-

μενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο· ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες, καί, ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο, τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν ἄγοντες, ἀθάνατον κλέος αὑτῶν λελοίπασι· τοὺς δ' ἐπιτηδεύοντας, οἷα σοὶ
618 βεβίωται, τῆς ἀγορᾶς εἴργοντες. ὑμεῖς δ' εἰς τοῦτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προήχθητε εὐηθείας καὶ ῥαθυμίας, ὥστ', οὐδὲ τοιαῦτα ἔχοντες παραδείγματα, ταῦτα μιμεῖσθε, ἀλλ' Ἀνδροτίων ὑμῖν πομπείων ἐπισκευαστής. Ἀνδροτίων; ὦ γῆ καὶ θεοί! καὶ τοῦτο τὸ ἀσέβημα ἔλαττον τίνος ἡγεῖσθε; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν τὸν εἰς ἱερὰ εἰσιόντα, καὶ χερνίβων καὶ κανῶν ἁψόμενον, καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας προστάτην ἐσόμενον, οὐχὶ προειρημένον ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν μόνον, ἀλλὰ τὸν βίον ὅλον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οἷα τούτῳ βεβίωται.